

ARS MAGNA LULLI

B

C

D

E

F

G

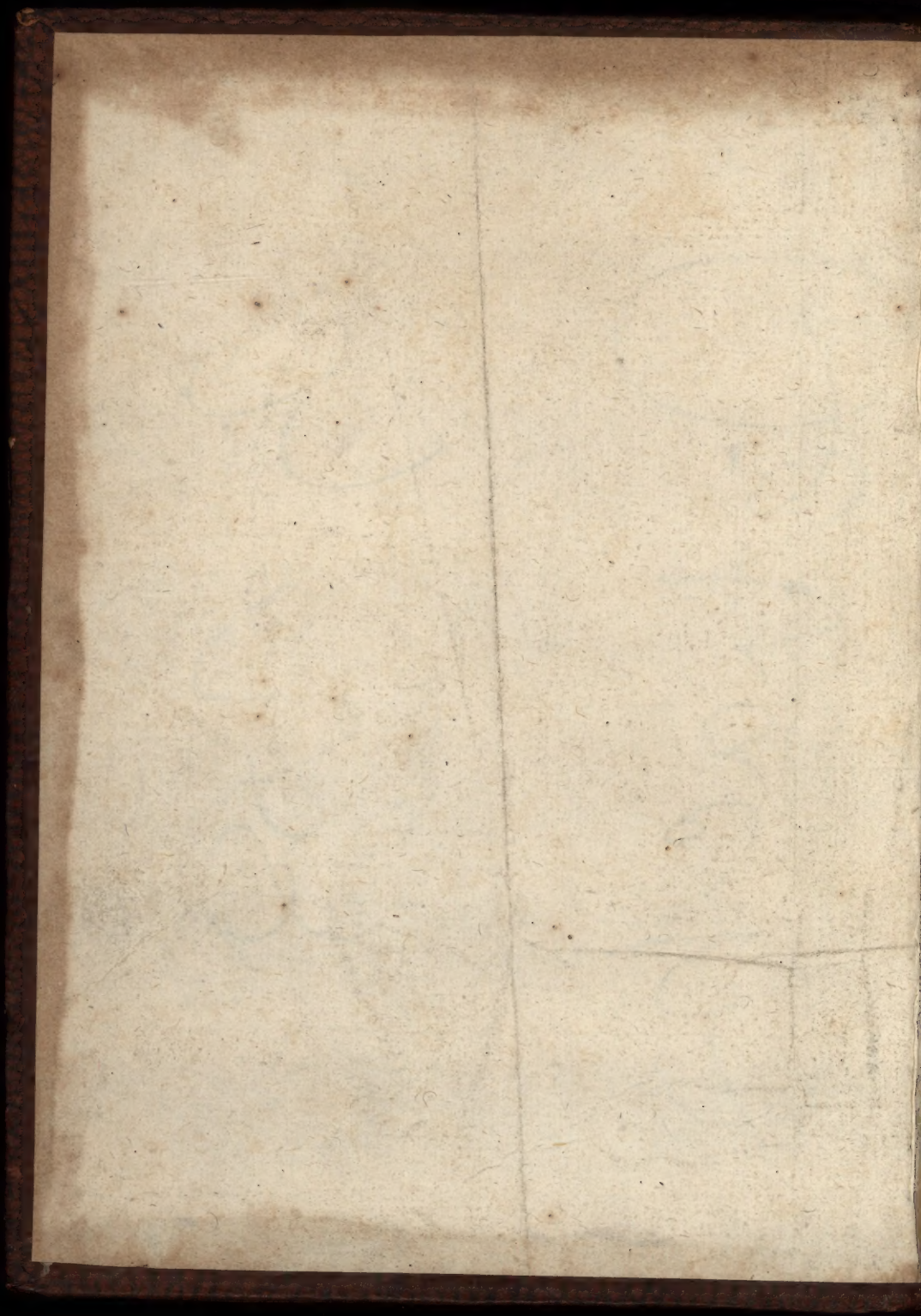
H

I

K

RIEVS IGNORATIVA

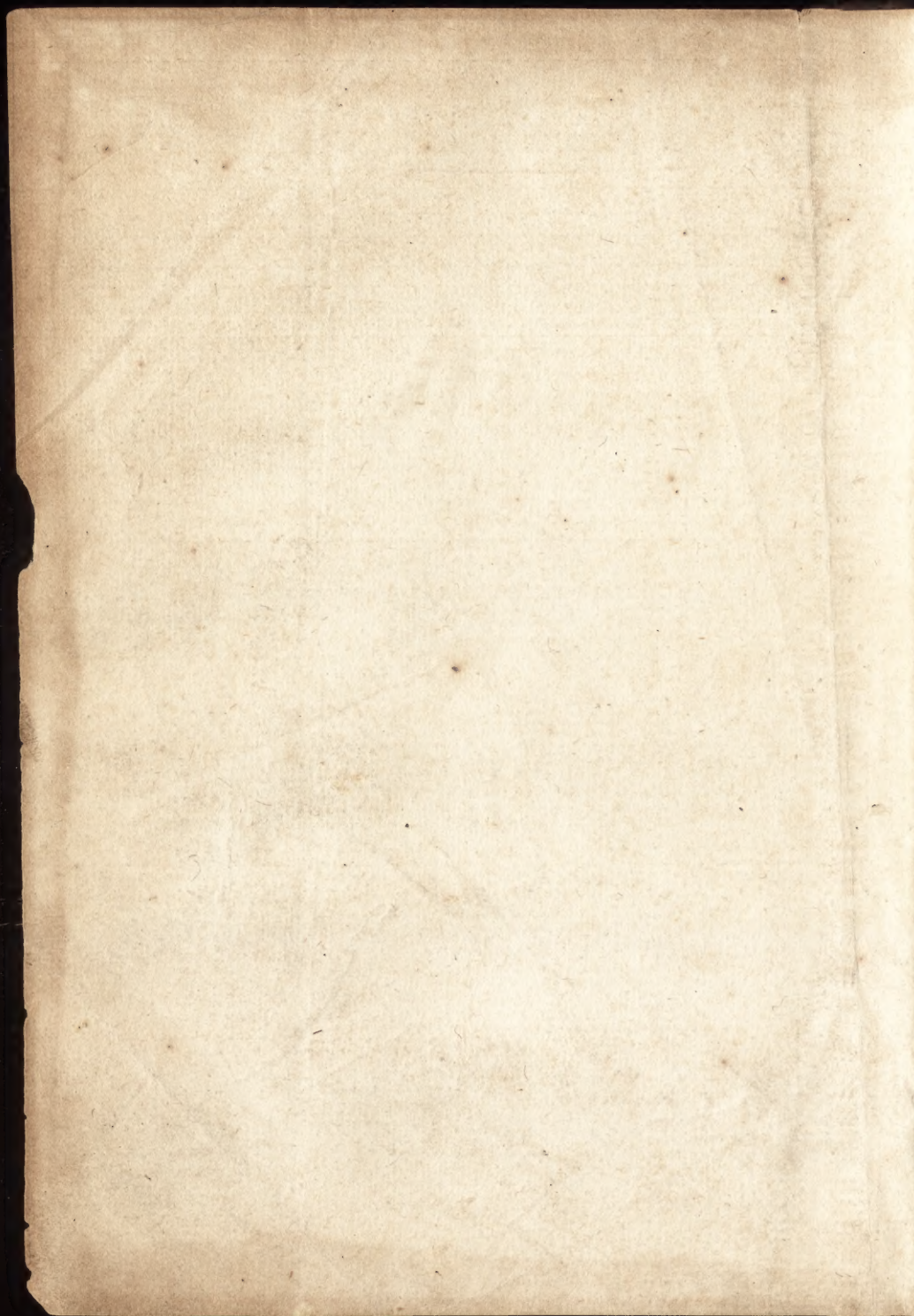

96-40

osull
alchemy

8-3.

Book #97

Introduitorium magne ar-
tis generalis reuerendissimi
doctoris illuminati magistri
Raymundi Lullij ad omnes
scientias vtilissimum.

15 * 8 i

THE
HISTORY OF THE
CITY OF
NEW YORK
FROM
1624 TO 1898

Introductorium magistri Raymundi Lullij

Incipit introductorium magne artis generalis
reuerendissimi doctoris illuminati Magistri Ray-
mundi Lullij ad omnes scientias.

Quoniam omnis scientia est ex vniuersalibus: vtpervniuer-
salia sciamus ad particularia descendere et de ipsis redde-
re rationem propter hoc sequuntur vniuersalia infrascripta:
vt intellectus per ipsa ad intelligendum in materiis plu-
ribus valeat exaltari: principia artis generalis sunt. ix. et
regule etiam sunt. ix. velut in tabula sequenti apparet.

Principia transcendentia

B Bonitas
C Magnitudo.
D Eternitas.
E Potestas.
F Sapientia.
G Voluntas.
H Virtus.
I Veritas.
K Gloria.

Questiones.

Utrum.
Quid.
De quo.
Quare.
Quantum.
Quale.
Quando.
Ubi.
Quomodo.

Subiecta.

B Deus.
C Angelus.
D Celum.
E Homo.
F Imaginatiua.
G Sensitiua.
H Vegetatiua.
I Elementatiua.
K Instrumentatiua.

Principia instrumentalia.

Differentia.
Concordantia.
Contrarietas.
Principium.
Medium.
Finis.
Maioritas.
Equalitas.
Minoritas.

Regule.

Possibilitas.
Quiditas.
Materialitas.
Formalitas.
Quantitas.
Qualitas.
Temporalitas.
Localitas.
Modalitas et instrumentalitas.

Virtutes.

Iustitia.
Prudentia.
Fortitudo.
Temperantia.
Fides.
Spes.
Charitas.
Patientia.
Pietas.

Introductorium magne artis generalis

Cautia
 Avaritia.
 Gula.
 Luxuria.
 Superbia.
 Accidia.
 Inuidia.
 Ira.
 Mendacium.
 Inconstantia.

Conposita principiorum
 transcendentium.
 Malitia.
 Prauitas.
 Priuatio boni.
 Impotentia.
 Ignorantia.
 Odibilitas.
 Vitium.
 Falstas.
 Pena.

Conposita virtutū.
 Iniustitia.
 Imprudentia.
 Debilitas.
 Distemperantia.
 Infidelitas.
 Desperatio.
 Odium proximi.
 Impatientia.
 Impietas.

Conposita vitiorum.
 Liberalitas.
 Sobrietas.
 Continentia.
 Obedientia.
 Feruor agendi bonum.
 Amor proximi.
 Suauitas.
 Verum testimonium.
 Quies.

Conposita principiorū
 instrumentalium.
 Confusio.
 Discordantia.
 Concordantium mala.
 Scium.
 Vacuum.
 Inquies.
 Minoritas mali.
 Inequalitas.
 Maioritas mali seu culpe.

Conposita oppositorū vitiorū.
 Prodigalitas.
 Insobrietas.
 Incontinentia.
 Inobedientia.
 Male agens corde.
 Odium proximi.
 Rixatio.
 Contradictio mentis.
 Inquies anxietatis.

b **B**onitas est ens ratione cuius bonū agit bonum: et sic bonitas est esse
 et malum non esse.

c **M**agnitudo est ens ratione cuius bonitas siue duratio sunt ambiē-
 tis extremitatis essendi magister.

d **D**uritas siue duratio ē ens rōne cui⁹ bonitas magnitudo et. durat.
e **P**otestas est ens ratione cuius bonitas magnitudo et. possunt exte-
 nere et agere.

f **S**apientia est ens ratione cuius sapiens intelligit.

g **V**oluntas: est ens ratione cui⁹ bonitas: magnitudo et. sūt volubilia.

h **A**ir⁹ ē ougoumionis bonitat⁹ magnitudinis i vno bono magno et.

i **V**eritas est illud qd est verū de bonitate magnitudine et.

k **G**lia est ipsa delectatio in qua bonitas magnitudo et. quiescunt.

Raymundi Lullij.

Differentia est proprietas ratione cuius bonitas potestas &c. sunt rationes clare & inconfuse.

Concordantia est id rōne cuius bonitas voluntas &c. in vno & in pluribus concordant.

Contrarietas est quorūdam mutua resistentia ppter diuersos fines.

Pincipium est id qđ se habet ad omnia ratione alicuius proprietatis prioritatis.

Medium est ipm subiectum per quod finis influit principio et principium refluit fini sapiens naturā vtriusq.

Finis est id in quo principium quiescit.

Maioritas est imago immensitatis bonitatis magnitudinis.

Equalitas est ipm subiectuz in quo finis concordantie bonitatis potestatis &c. quiescit.

Minoritas est ens circa nihil.

Species questionum.

B Utrum.	<u>D</u> ubitatio.	S Quātum.	<u>C</u> ontinue.
	<u>A</u> ffirmatio.		<u>D</u> iscrete.
	<u>N</u> egatio.		

C Quid.	<u>E</u> st in se.	S Quale.	<u>P</u> roprie.
	<u>H</u> abet in se.		<u>A</u> ppropriate.
	<u>E</u> st in alio.		
	<u>H</u> abet in alio.		

Quādo. sigt litteras **E**
D
Ik

D De quo.	<u>P</u> rimitiue.	I Ubi. sigt litteras	E
	<u>M</u> aterialiter.		D
	<u>P</u> ossessiuue.		Ik

E Quare. Formaliter.
Finaliter.

I Quo. 1 Est pars.
2 Pars est in parte.
3 Partes sunt in toto & reuerso.

Totum transmittit extra se.
suā similitudinē & suarū partiū.

Et

Cū quo. 1 Est pars.
2 Pars est in parte.
3 Partes sunt in toto & reuerso.
Totum transmittit extra se suā similitudinē & suarū partiū.

Introductorium magne artis generalis

Species principiorum instantialium.

Differentia. Inter. (sensuale et sensibile.
Concordantia. (sensuale et intellectuale.
Contrarietas. (intellectuale et intellectuale.

Principium. (Causa.
(Quantitas.
(Tempus.

Medium. (Coniunctionis.
(Mensurationis.
(Expremitatum.

Finis. (Perfectionis.
(Terminationis.
(Privationis.

Maioritas. (Substantiam et substantiam.
Equalitas. Inter. (Substantiam et accidens.
Minoritas. (Accidens et accidens.

(Sensuale dicitur illud ens quod sentit vel potest sentiri per sensus scilicet videndo/audiendo. item sicut lapis et arbor et quilibet res.

(Intellectuale est illud ens quod est spirituale natura: sicut deus/angelus/anima rationalis etc.

(Causa est principium per cuius operationem sequitur causatum quod est eius effectus.

(Effectus dicitur illud causatum quod deductum est in esse per operationem cause.

(Causa efficiens est illud agens quod efficit seu producit effectus: sicut deus qui mundum creavit etc.

(Causa materialis est illa ex qua res est secundarie: sicut corpus in homine/ferrum in cultello.

(Causa formalis est illa per quam res principaliter existit et per illam in suo esse conservatur/sicut anima rationalis in homine: et vegetativa in arbore etc.

(Causa finalis est illa propter quam res principaliter fit seu effecta est: sicut deus qui est causa finalis cuiuslibet creature et habitare domus etc.

(Substantia est id quod existit per se et in se: sicut deus/angelus/homino etc.

(Accidens est id quod non existit per se nec in se: sicut albedo/sanitas/virtus/vitium/scientia. et sunt novem genera accidentium: scilicet quantitatis/et qualitatis etc.

(Quantitas est accidens per quod entia sunt quantificata finita et terminata etc.

Raymundi Lullij.

Qualitas est accidēs p quod entia sunt qualia seu determinata sicut qualitas grammatica.

Relatio est illud accidēs p quod unū ens respicit aliud de necessitate: vt relatio magistri ad discipulū: patris ad filium.

Actio ē opatio agēt sup passum vt dñs sup vasallū marcellū fr clauū.

Passio est operatio patientis sub actiōe vt calefacti sub calefaciēte.

Habitūs est accidēs de quo subiectum induitur. vt albedo in albo / scientia in sciente.

Situs est debita et ordinata positio partium in toto et conuerso vt tectum in parietibus et tignū in domo.

Tēpus ē accidēs in quo entia non mē principiant: vt tēpus mundi.

Locus ē accidēs p qd entia collocant et p̄mētur qd in alijs / vt locus huius quilibet substantia corporea.

Mediū iunctiōis sive illud qd diuersa iungit ad unū sic clauus duos postes.

Mediū mēsuratiōis ē illud p qd equalitatem in equalia mēsurant vt punctū circuli alie partes circuli et c.

Mediū extremitatū est illud qd existit inter extrema: vt paries inter tectum et fundamentum.

Finis p̄fectionis dicitur illud in quo res perficitur siue illud ppter qd res facta ē finaliter: sicut deus qui est perfectio hominis et homo suarū partium.

Finis terminationis dicitur terminus rei: vt terminus regni capite.

Finis priuationis dicitur non esse in quo res deuenit siue non esse in quo suus esse definit naturaliter moraliter vel artificialiter vt mors p̄cti disruptio et c.

De nouē subiectis generalibus.

Nouē subiecta generalia aīdicta debēt tractari cū quatuor cōditionibus: scilicet cū diffinitōe dīa cōcordantia et maioriāte. Cū diffinitōe vi-

delz vt quodlibet subiectū habeat suam propriā diffinitionē cum qua cognoscat et differat a quocūq; alio. Cū differētia videlz p differentia q̄ est inter unū subiectū et aliud cōseruetur Cū maioriāte scdm q̄ unū subiectū est altius et nobilius q̄ aliud tribuantur sibi altiora et nobiliora principia et diffinitiones regule et species earum sequendo et conseruando diffinitionem differentia in concordantiam et maioriātem: vt predictum est.

In entibus irrationabilibus sensuius lūco sapientiē ponitur in distinctus loco voluntatis appetitus et propter a delectatio / loco memoriē recolitus.

De primo subiecto qd est deus. Deus est illud ens in quo bonitas / magnitudo / eternitas et c. sue dignitates sunt unū idē nūero. et deus est illud ens qd habet in se oīē complementū et nullo indiget extra se. Deus est bonitas / magnitudo eternitas et c. sue dignitates absq; cōtrarietate maioriāte et minoriāte.

De deo potest homo tractare p decem quēstiones generales qrendo seu inuestigādo / vtrū deus / quid deus / de quo deus et c. sequēdo quatuor conditiones p̄dictas affirmādo in deo oīem p̄fectionē et negādo seu remouēdo omnem defectum.

De angelis.

Agelus est substantia intellectualis creata deo filiorum naturae et simplicitate q̄ alia creatura in angelo est essentialis et naturalis bonitas magnitudo duratio et c. excepta p̄terire. Et potest tractari p decē quēstiones qrendo vtrū angelus. Quid angelus et c. sequēdo quatuor conditiones iam dictas.

Introductoriiū magne artis generalis

De celo.

Quod est illud corpus qđ habet magis extensam magnitudinem qđ aliud corpus.

Celum habet essentialē bonitatem magnitudinē/instinctū/apetitum/delectamentū zc. absqđ cōtrarietate. Et potest tractari per decem questionēs querendo. vtrum celum zc. sequēdo quattuor conditiones antedictas.

De homine.

Homo est substantia sensualis et intellectualis vel est animal homificans vel cui proprie competit homificare: homo habet naturalem essentialē bonitatem et magnitudinē zc. dupliciter scz sensualē z intellectualem: quia est compositus ex aīa rationali z corpore. Et est animal rationalis forma intellectualis informās ipm corpus hominis dans sibi humanū esse z conservans illud in humana specie. Et habet essentialiter tres potentias. scz memoriā/intellectum z voluntatem: cuz quibus agit quicquid agit Et hominis corpus constitutū est ex elemētatiua vegetatiua/sensitiua/imaginatiua/motū ad suas operationes per formam predictā. Et potest tractari per decem questionēs inuestigando de homine per vtrum quid/de quo zc. sequendo conditiones iam dictas.

De imaginatiua.

Imaginatiua est potentia siue pars animalis per quam ipm animal imaginatur illa que fuerūt sibi corporalib⁹ sensibus p̄sentata. z habet essentialē z naturalem bonitates/magnitudinē/instinctū/apetitum/delectationē zc. absqđ essentiali cōtrarietate. Et habet tres po-

tentias sibi coessentialēs scz in finē ctiuā appetitiuā recolitiuā. Et potest cognosci querendo de ipsa per vtrum: quid: de quo zc. sequendo quattuor cōditiones supradictas.

De sensitiua.

Sensitiua est potentia cuz qua animal sentit sensibilia scz visibilia audibilia zc. Et habet essentialē z naturalem bonitatem magnitudinē zc. z potest cognosci querendo de ipsa per vtrum. quid: de quo zc. Et habet sex sensus particulares scz visum: auditum: gustū: tactum: odoratum z affatum: in quibus ipsa diuersificatur z sūt sua principia essentialia z sua particularia debent cū quattuor p̄ditionib⁹ tractari.

De vegetatiua.

Vegetatiua est potētia p̄ quam fit naturaliter trāsmutatio de vna substantia in aliam sicut de pluvia in plantā z de cibo in carne zc. Et habet essentialē naturālē bonitatem magnitudinē/instinctū appetitum/delectationē zc. siue essentiali p̄rietate. habet etiā quattuor potentias cū quibus naturalit̄ operat̄ scz appetitiuā per quā appetit attrahere ad subiectū: per retentiuā retinet per digestiūā digerit retentiū. per expulsiuā expellit hoc quod subiecto nō cōpetit. Et potest tractari de ipsa cū decē q̄stionib⁹ scz. vtrū: quid. zc. sequendo quattuor p̄dictiōes p̄dictas

De elemētatiua.

Elemētatiua est ens naturale seu potētia in elementaris: per quā elemēta intrans cōpositionem z existunt vt agant in ipis elemētatis q̄ de ipis cōponūtur. Elementa sunt quattuor scz ignis: aer: aqua: terra. Ignis calidus z siccus

Raymundi lullj.

leuis lucidus. Aer humidus calidus
leuis draphanus. Aqua poderosa
frigida humida alba. Terra sicca et
frigida poderosa nigra. Elementa
tina habet bonitatem magnitudinem
et. cum proprietate ratione elementorum que
sunt propria per suas qualitates pro-
prias et appropriatas. Potest investi-
gari per decem questiones generales scilicet
vtrum: quid: de quo. et sic de quolibet
bet elementatio quorum quodlibet habet
suam propriam essentialem ac naturalem bo-
nitatem magnitudinem et. Et potest tra-
ctari cum decem questionibus generalibus
sequendo quatuor predicationes predictas.

De instrumentatiua.

Instrumentatiua est potentia siue
habitus per quas fiunt opera non
naturalia sicut artificialia et homini. et
pertinet tres species scilicet moralitates/
artes liberales et scientias alias: et
artes mechanicas. In instrumentati-
ua est bonitas magnitudo et. suo
modo in generali: et quolibet suarum spe-
cierum habet bonitatem magnitudinem
et. differentem ab alia secundum quod sunt dis-
tincti inter se. De instrumentatiua ge-
nerali et specialiter tractat artista ge-
neralis cum decem questionibus: et hoc
idem de speciebus: quia in ipsa et sub ipsa
continentur: et etiam de quolibet conten-
to sub quolibet regulando semper quatuor
predicationes generales supradic-
tas que sunt distinctio: differentia:
concordantia et maiestas.

De virtutibus.

Iustitia est virtus per quam iustus
reddidit unicuique quod suum est: scilicet
deo sibi ipsi et proximo suo.

Prudencia est virtus per quam pruden-
ter agit eligendo eundem et providen-
do. Eligendo scilicet bonum et citius magis

bonum et eundem malum et citius magis
malum: providendo scilicet circa possibili-
lia et impossibilia: vtilia et inutilia et.

Fortitudo est virtus cum qua homo
fortis fortificat suam animam contra
vitia: ut virtutes valeat adipisci.

Temperantia est virtus per quam
temperatus suam animam et actus tempe-
rat inter duas extremitates scilicet
in quam itate scilicet maius/par/parvum.

Fides est virtus cum qua homo crea-
dit id esse verum quod non sentit neque
intelligit et cum qua ascendere po-
test ad intelligendum supra suas vires
naturales cum respectu totius hominis.

Spes est virtus per quam sperans sperat a
deo auxilium/veniam ac premium vel gloriam.

Charitas est virtus cum qua vo-
luntas ascendit ad diligendum deum
et primum suum supra posse suum natura-
le. Et sic. Charitas est virtus per quam
charitativus diligit deum supra omnia: semper
primum equaliter in deo et propter deum.

Patietia est virtus cum qua homo suffert
passionem in pace et absque ira cordis.

Patientia est habitus cum quo pa-
tiens vincit et non vincitur.

Pietas est virtus cum qua volun-
tas movet se ad habendum dolorem de
languoribus proximi sui.

Pietas est habitus cum quo prius
dolet de dolore proximi sui.

Diffinitiones virtutum.

Avaritia est vitium deusians bo-
na a fine propter quod creata sunt.

Avaritia est vitium cum quo bona a
suo fine deviantur qui est servare ho-
mini iuste prudenter et.

Gula est vitium quod sepius privatur
abstinencia et temperantia quam aliquod vi-
tium aliud: ideo est peccatum per quod homi-
nes plus moriuntur quam per aliud peccatum.

Gula est vitium per quod gulosus
de se privatur abstinencia et tempe-

Introductorium magne artis generalis.

tantia per minus comedere et bibere et imoderatum appetitum ipsorum.

Luxuria est vitium per quod homino movetur suis potestibus indebite contra congruentiam pertinentie.

Luxuria est vitium cum quo luxuriosus deviat carnales copulas ab ordine et finali intentione propter quas sunt.

Superbia est vitium cum quo homines appetunt honores quos eis non conveniunt.

Accidia est habitus cum quo accidiosus pigritiam habet in faciendo bonum et evitando malum et habet placitum de malo aliorum et tristitiam de eorum prosperitate.

Invidia est vitium per quod invidus iniuste desiderat bona alterius et habet placitum de malo aliorum et tristitiam de eorum prosperitate.

Ira est vitium per quod voluntas sine deliberatione odit bonum et diligit malum.

Ira est vitium cum quo iratus ligat suam libertatem et deliberationem contra refrenatam voluntatem regulatam sub patientia et propter hoc desiderat malum et odit bonum.

Mendacium est vitium cum quo mendax false et vitiose quod habet in mente profert ore.

Inconstancia est vitium cum quo inconstans multiphase variabilis est.

Sequuntur centum forme.

Entitas.
Essentia.
Unitas.
Pluralitas.
Abstractum.
Concretum.
Natura.
Genus.
Species.
Dispositio.
Proposio.

Intentio.
Instans.
Intensitas.
Extensitas.
Continuitas.
Contiguitas.
Hyle siue chaos.
Individuitas.
Simplicitas.
Compositio.
Forma.
Materia.
Corpus.
Rectitudines.
Punctus.
Linea.
Spera.
Ratio.
Vacuum.
Universale.
Particulare.
Proprietas.
Translatio.
Alteratio.
Generatio.
Angulus.
Figura.
Triangulus.
Quadrangulus.
Circulus.
Superficies.
Instinctus.
Appetitus.
Motus.
Corruptio.
Privatio.
Infinitas.
Comprehensio.
Capacitas.
Existencia.
Potencia.
Obiectum.
Actus.
Immobilitas.
Successio.
Attractio.

Raymundi Lullij.

Receptio.
 Significatio.
 Nouitas.
 Monstruitas.
 Color.
 Ambra.
 Necessitas.
 Contingens.
 Fortuna.
 Occasio.
 Diffinitio.
 Questio.
 Obstinatio.
 Opinio.
 Suppositio.
 Demonstratio.
 Punctus transcendens.
 ydea.
 Predestinatio.
 Predicatio.
 Libertas.
 Creatio.
 Misericordia.
 Crimina.
 Scientia.
 Scientia.
 Ars mechanica.
 Ars liberalis.
 Ars moralis.
 Ars generalis.
 Theologia.
 Philosophia.
 Astrologia.
 Geometria.
 Musica.
 Rhetorica.
 Logica.
 Grammatica.
 Medicina.
 Moralitas.
 Jus.
 Militia.
 Politica.

Diffinitiones centum
 formarum.

Entitas est illud p qd ens est ens et
 pducit siue agit ens ita sicut bōitas
 est id p qd bonū ē bonū. et agit bonū

Essentia est illud p qd quod est ē
 sicut per humanitatem est homo et
 per entitatem est ens.

Unitas est ens per quod vnum
 est vnum et agit seu pducit vnum.

Pluralitas est rerum aggrega-
 tio aliquo modo diuersarum.

Abstractum est essentia rerum si-
 cut albedo albi.

Concretū est ens in quo sustēta-
 tur abstractū quod est sua essentia.

Natura est principium per quod
 entia naturalia producuntur natu-
 raliter. est duplex natura scz natu-
 rās: vt deus: et natura naturata: vt
 creatura: ideo de natura tractandū
 est differenter fm q diuersificatur
 per diuersa subiecta.

Gen^o est ens quod pdicatur de
 pluribus differentibus specie sicut
 lapis qui predicatur de marmore/
 rubisso/saphiro/z animal de homie
 boue/leone &c.

Species est q pdicatur de plu-
 ribus differentibus numero sicut
 homo de petro &c.

Dispositio est priuatio alicui^o rei
 ratione cuius ipa res disponitur ad
 aliquem finē: sicut disponere mate-
 riā naturalē vel artificialē ad formā

Proportio est ordo graduum ad
 vnam rem sicut elementa.

Intētio est actus p quez entia se
 hnt ad opandū rōne alicui^o finis na-
 turalis/artificialis vel rōnalis. et est
 duplex scz prima et scda. prima respi-
 cit finem.

Instans est principium et termin^o
 temporalis.

Intensitas est propinquus sim-
 plici q̄ compositū vt ignis simplex.

Exstensitas per contrariū vt ignis
 intrans elementa.

Introductoriiu magne artis generalis

Cōiūgnitas est actus pūctiōis rerū in extremitatib⁹: sicut ossa ⁊ caro in corpore.

Continuitas est mixtio partium quarū quedā sunt in alijs sicut elementa in elementato.

Chaos siue yle est corpus primū existens principiū oīm rerū generabiliū ⁊ corruptibiliū. Est est corpus ex vniuersali forma et prima materia constitutum.

Indiuiduū est ens q̄ p̄dicat de vno tñi sicut petr⁹ de seipso et distat plus a genere q̄ species.

Simplicitas est ens per q̄s entia sunt simplicia ideo q̄ nō sunt p̄stiruta de plurib⁹ essentis: vt deus q̄ est ens simplex ⁊ sup̄emū in simplicitate. eo q̄ est vna sola essentia q̄ est ip̄amet sua bonitas: magnitudo ⁊c.

Pura simplicitas in creaturis aliquid dicit simplex in quo est vñū p̄ suū numerū vel per respectū alteri⁹ sicut angelus: aia: ignis: simplex.

Compositio est aggregatio plurū essentiarū in aliquo esse p̄posito: ex multis sicut homo qui est cōpositus ex corpore ⁊ aia rationali ⁊ sicut elementatū de quattuor elementis et suba creata de materia ⁊ forma.

Forma est principiū essenziale p̄ quam maxime consistit actio.

Materia est principiū essenziale cui p̄pue cōpetit passio ⁊ rōne ip̄ius substantia cōposita est passiva.

Corpus est substantia habēs longitudinē ⁊ p̄titudinē ⁊ p̄funditates: sicut lapis: arbor ⁊c.

Sex sunt rectitudines corporū: sc̄z sursum: deorsus ⁊ añ ⁊ retro: deorsum: sinistrosū.

Punct⁹ est minima pars corpis.

Linea est quedā lōgitudo extrinseca cōposita ex pl̄ib⁹ p̄cis p̄tinuis cui⁹ extremitates sunt duo puncta.

Spera est locus p̄prius quē ap-

petit quodlibet elementum: vt ignis sursum/terra deorsus. Celestis spera dicitur circulus in quo sunt sita ta signa ⁊ planete.

Ratio est lumē intellectus ad cognoscendū rerum realitates.

Actuū est illud obiectū in q̄ non cōsideratur aliqua entitas. Pleniū econuerso.

Vniuersale est illud ens q̄s in se p̄tinet multa particularia. particularē ecōtra.

Proprietas est ens cū quo agēs specificē agit: sicut aia: planta.

Trāslatio est actus naturaliter i trāslato denudata forma antiqua ⁊ induta forma noua.

Alteratio est mutatio de vna q̄litate in aliā remanēte sub eadē: sicut vinū in acetū/sanitas in egritudine/virtus in vitium.

Generatio est naturalis opatio: per quā hoc quod est in potētia naturaliter existit in actu causādo nouam formam.

Angulus est pars figure in quo termini linearū participant acutē vel rectē.

Figura ē accidēs p̄stitutū ex situ linearū ⁊ habitu sup̄ficie seu color.

Figure gñales sunt tres sc̄z triangularis/quadrāgularis/ ⁊ circularis.

Triāgularis est figura q̄ h̄z tres angulos acutos trib⁹ lineis p̄tēos.

Quadrāgularis ē figura quattuor habens angulos rectos siue obliquos quattuor lineis contentos.

Circulus est figura vnica linea circulari contenta.

Sup̄ficies ē supior corpis extremitas in qua apparet ip̄ius color.

Instinctus est principiu per q̄s entia naturalia regulantur ad suas opationes naturales s̄m specie suā ⁊ naturam: sicut ignis/animal. ⁊ est similitudo intellectus.

Raymundi Lullij.

Appetitus est principium p quod entia naturalia appetunt hoc quod eis competit secundum suam naturam: ut ignis: a se de re: homo bibere comedere: et est similitudo voluntatis.

Mortus est principium p quod entia mortua mouet mobilia ad aliquod finem. et est duplex scilicet naturalis et artificialis seu violentus mortus. Naturalis sunt sex scilicet generatio/corruptio/augmentatio/diminutio/alteratio/et loci mutatio.

Corruptio est opus naturale per quod id quod est in actu est in priuatione corrumendo formam antiquam scilicet illam per quam corruptum erat in suo actuali esse.

Priuatio est medium inter generationem et corruptionem p quod transit eam cum non est. hec tria principia generalia sunt in tribus quibus sustentat cursus nature in generalibus et corruptibilibus scilicet in elementis vegetabilibus et animalibus.

Infinitas est ens absque termino in mensura. Et est triplex scilicet magnitudine duratione et numero. Infinitas magnitudinis est immensitas. Infinitas durationis est eternitas. Infinitas numeri est quo ad numerantem quod non attingit terminum numeri huius ipsa res numerata habeat finem numerum.

Comprehensio est similitudo finitatis et apprehensio sicut gustus qui cum gustat apprehendit mare salum.

Capacitas est forma p quam capacitas potest comprehendere et attingere entia comprehensibilia per ipsum.

Existentia est essentia entis quod existit. Agentia est esse agendi: scilicet agere est actus existens: sicut calefacere calidum: bene facere bonum.

Potentia est id quod cum suo actu se habet ad obiectum: sicut visus cum videre/auditur cum audire. et sunt in homine decem potentie naturales: scilicet auditus/visus/gustus/tactus/odoratus/affatus/imaginatio/memoria/intellectus et vo-

luntas quibus consequenter correspondetur decem modis obiectorum. Alio modo sumitur potentia pente quod nondum est: scilicet potest esse: ut scientia in intellectu. fructus in arboribus.

Obiectum est illud ens quod est apprehensum per potentiam sicut sapor per gustum.

Actus est opus potentie cum quo obiectum assumitur a potentia ut videre visus: sicut actus est duplex. primo quod ens est in esse. secundo pro agere ipsius.

Immobilitas est proprietates entis immobilis que nullus habet appetitum ad se mouendum sicut deus qui est ens immobile cum sit ens eternum et infinitum in se habens suam perfectionem eternam et infinite.

Successio est commutatio de vno in aliud per motum.

Atractio est actus potentie quod attrahere appetit aliquid secundum suam naturam et proprietatem attrahentis et attracti: ut magnes ferrum. triaca venenum.

Receptio attractionis sequitur relative.

Significatio est reuelatio secretorum. cum signo demonstratorum.

Nouitas est ens p quod subiectum habituatur nouis habitibus vel noua quantitate.

Deuiaatio est deuiatio motus nature a principio ad finem per superabundantiam aut magnam indigentiam: ut sextus digitus vel quatuor tibi et in de dicitur monstrum.

Color est habitus p figuram continentem et sunt quatuor colores generaliter: scilicet lucidus: dyaphanitas: albedo: nigredo.

Ambra est habitus priuatiuius lucis vel luminis: et est habitus aeris p oppositum terre denigratus.

Necessitas est illud ens quod aliter esse non potest. Necessarii est quod nullo modo euitari potest.

Contingens est veniens absque necessitate: et est duplex. scilicet simplex et

Introductorium magne artis generalis

necessarium. Contingens simplex est quod nullomodo necessitas est: sicut esse fabrum. Contingens necessarium est alicuius duorum contra dictorum futura necessitas: ut petrum saluari vel damnari.

Fortuna est accidēs inuētus sine intentione fortunati.

Occasio est ens quod intentionē habet ad ea que accidere possunt: ut homines lignum in ignē: ut comburatur ē occasio obustionis: medicus sanitatis.

Diffinitio est certa et expressa rei et suarum proprietatum manifestatio.

Questio est ignota petitio per quam potentia aie extantur in suis actibus requiescant et fit decem modis in questionali: scilicet per utrum: quid de quo: quantum: quare: quomodo: ubi: quando: cum quo.

Obstinatio est nimia actio memorie voluntatis circa obiectum per quam intellectus stat firmatus per falsam affirmationem contrariam negationem sicut devotio et amor.

Opinio est suppositio seu creditio alicuius rei cum dubitatione.

Suppositio est quedam confusio constituta de possibilitate affirmationis et sue prius negationis ut veritas inuestigando possit inueniri.

Demonstratio est manifestatio ignota per notum aut minus notum per magis notum. Et fit tripliciter scilicet per quid siue per causam: per quia siue per effectum et per equiparentiam. primo sicut sol est igitur dies est. secundo dies est: igitur sol est. tertio sicut diuina bonitas est infinita et eterna igitur diuina potestas homo est: quia dei bonitas et hominis sunt equales. Vel demonstratio est necessaria seu consequens apprehensio alicuius particularis positionis vel priuationis proueniens ex necessaria vel conuenienti positione seu ex impossibili priuatione diffinitionum et proprietatum

universalem principiorum et distinctionum et regularum artium generalis.

Predicatio est ars cum qua predicator informat populum ad habendos bonos mores et emendandos malos.

Punctus transcendens est instrumentum humani intellectus cum quo attingit suum obiectum iuxta naturas potentialium inferiorum et attingit suum per se obiectum supra suam naturam.

Vel punctus transcendens est altitudo seu difficultas realitatis obiecti implicans in potentia contradictionem eo quod ipsa potentia de natura sui esse penitus attingere non potest.

Ydea in deo est ens siue obiectum eternaliter per diuinam sapientiam de rebus producendis in tempore: et hec ydea in deo est ipse deus. ydea in tempore est similitudo eterne ydeae et talis ydea siue similitudo in creatura est creata.

Predestinatio in diuina sapientia est actus qui intelligit homines eternaliter electos cum iustitia ad saluationem: et hec predestinatio in deo est ydea que est deus. Predestinatio est actus diuine sapientie qui intelligit reprobandos cum iustitia ad damnationem et in deo ydea deus.

Libertas est proprietas intellectualis data rationali creature ut libere bonum diligat et malum vitet. Libertas arbitrii est id in anima rationali per quod libere se mouet ad bonum vel malum diligendo vel odiedo accipiendo vel dimittendo. Et est duplex scilicet speculativum quod deliberatam facit vel non: practicum quod electio facta est.

Creatio in eternitate est ydea: et quod eternaliter per diuinam sapientiam est scita et per diuinam voluntatem est amata et creatio in eternitate est ydea que est deus. Creatio in tempore est productio entis de nihilo. et hec creatura.

Mia est pars cibus per peccatum: et mia in eternitate est ydea que est deus: sed in predestinato vel misericordiato est creatura.

Raymundi Lullij.

Constituta est electio persone sup sua merita dādo bona illis q nō meruerūt.

Sciētia ē hāc z necessaria cognitio de reb⁹ habita p verū intelligere.

Sciētia gñalis est qdā vltis habitus stans applicabilis rōne cur⁹ oīa scibilia ceteraz sciētiar⁹ sunt ad sciēdū in potētia ipi⁹ intellect⁹ hūanus ymaginat⁹ q tripliciter facit scientiā in vna scz in b mūdo. pmo p naturā sensus et ymaginatiōis. scdo p suaz naturā supra suaz ymaginationem.

Tertio supra suam naturā in natura z perfectione supremi z sic ratio hūani intellect⁹ est triplex scdm triplicē modū intelligēdi supradictū.

Ars est ordinatio z statutum cognoscendi finē de quo vult hoc habere notitias. z habet duas species scz artem mechanicā z liberalem.

Ars mechanica est modus lucratuus manualis ad prebendū subiectum vite corporalis.

Ars liberalis est quidaz modus sciēdi per quez intellectus attingit ad eloquēdū q̄tates rez z sunt septem: scz grāmatica/logica/rhetorica/musica/geometria/arismetica/astrologia.

Ars moralis est modus ordinādi potētiās apprehēdēdi p multitudinē suoz actionū z notificationez.

Ars generalis est vniuersale statutu oibus scientiis per sua primitiua z gñalia principia in qbus vnitates illarū pntate relucet. Itēz ars generalis est quoddā dei donum vt sit hūano intellectui generale instrumētū necessario ad cognoscendū veritates entū in quib⁹ quiescat vt ab opinionib⁹ z errorib⁹ perverū intelligere sit remotus.

Theologia est sciētia hūanū intellectū z volūtātē preparans ad cognoscēdū z diligēdū dñm deū nīm.

Physica ē sciētia p quā intellect⁹ il-

luminat ad cognoscēdū primā cām p cui⁹ effectū opa secreta p hoz naturalia vel moralia cognoscimus.

Astrologia ē scia ad cognoscēdū stutes z mor⁹ q̄s celū hz in inferioribus corpib⁹ elemētatis fm naturā cor por⁹ supior⁹. f. signoz z planetaz.

Geometria ē ars p quā hī doctri na ad mēsurādū lineas/āgulos/z figuras z rez corpaliū lōgitudines z amplitudines pfunditates.

Arismetica est ars inuēta ad numerandū multas vnitates.

Musica ē ars ad ordinādū plures voces p cordātes in vno cantu.

Rhetorica est ars ordinandi verba pulchre z ornate.

Logica est ars docēs discernere verum a falso.

Gramatica est ars docēs loq⁹: p nūciare z scribere cōgrue z recte.

Medicina ē sciētia sanitatē docēs pseruare aut lapsa reducere fm possibilitatē nature in corpe senfato.

Moralitas ē hī⁹ extra naturaz p quā q̄s disposit⁹ ē ad agēdū bonum vel malū p virtutes aut vitia.

Ius ē tribuere vnicuiq⁹ qd suū ē.

Militia ē habit⁹ cū q̄ miles iuuat pncipē suū vt possit subst. nē iustitiā

Politica ē nrs cū q̄ burgēses pcurāt vt litatē pul licā ciuitatis.

Predicatio ē ars cū q̄ p dicator i format pplm ad hñdos bonos mores z euitādum malos.

Sequūtur ppria pncipia cuiuslibet scie fm ppriū subiectū z finē.

Et primo de theologia.

Dus ē subiectū i theologia: z bī subm eo q oīa q tractat ipa theologia dirigūt ad dādū notitiā de dō. Finis theologie ē deū cognoscere z amare/hōrare laudare z sibi fuisse z cū ipa theologia rti stutib⁹ tria ad ppetuā bñtudinē psequēdā.

Introductoriiu magne artis generalis

principia theologie sunt essentia diuina: vita: dignitates: actus: forma: relatio/ ordinatio actio. articuli precepta expolitio: prima intentio: secunda intentio.

De philosophia.

Dilectatio sciendi est subiectum in philosophia: finis cognoscere causam primam et secreta. effectum principiorum sunt prima causa/morale intelligencia orbis forma vltima materia prima natura elementa simplicia appetitus potentia habitus actus mixtio digestio compositio alteratio.

De diuisione philosophie.

Philosophia diuiditur in tres partes que naturalis/alia moralis/alia sermocinalis. naturalis est scientia habita de rebus naturalibus cuius tres sunt partes scilicet metaphysica/physica et mathematica.

Metaphysica est scientia de rebus spiritualibus transcendentibus. cuius tres sunt considerationes scilicet diuina/angelica: et rationalis anima.

Physica est scientia de rebus naturalibus inferioribus in elementis et elementatis.

Mathematica est scientia de rebus naturalibus consideratis in quantitate cuius quattuor sunt partes scilicet geometria/astrologia/musica/arismetica. geometria considerat de quantitate immobili in corpore: astrologia de quantitate mobili in corpore celesti.

Arismetica de numero absolute. Musica de numero relato ad sonum.

Moralis philosophia est scientia de rebus moralibus cuius tres sunt partes monastica/economica: et politica.

Monastica est scientia de regimine vniuersali in se. economica de regimine vniuersali ad plures. politica de regimine plurium ad plures.

Sermocinalis philosophia est scientia consideranda de sermone/cuius tres sunt partes scilicet grammatica logica et rhetorica. Grammatica de sermone congruo: logica de sermone vero: rhetorica de sermone ornato.

De iure.

Iustitia est subiectum in iure/ finis vult inter gentes sit par et concordia et ut cum iudicia et honestate deo feruiatur. Principia sunt deum diligere: honeste viuere: vnicuique quod suum est reddere. Deum diligere est principium ad vrendum virtutibus et vitia euadendum. vnicuique quod suum est reddere est principium ad satisfaciendum ipsi deo de se: sibi de se: primo suo de se.

Vel principia iuris sunt hec/ forma/materia/us generale/comune/speciale/naturale/positiuum/canonicum/ciuile/conuetudinale/theoricum/practicum/militare/comparatiuum/antiquum nouum.

De medicina.

Sanitas est subiectum in medicina. finis ut corpus sensatum possit habere suas operationes que sibi conueniunt. principia sunt tria scilicet res naturales/non naturales/extra naturam. Res naturales sunt septem scilicet alimentum: complexionem: humores: membra: virtus: operationes: species et quattuor annexa predictis sunt: etas: color: figura: distantia inter masculum et feminum. Non naturales sunt decem scilicet cibum: aer/potus: sonus: vigilia: exercitium: actio: repletio: inanitio: accidentia anime. res extra naturam sunt tres scilicet morbus: causa: accidens.

De geometria.

Quantitas continua immobilis est subiectum in geometria. finis cognoscere longitudo amplitudines

Raymundi Lullij.

z pfūditates rerū corpaliū. pīncipia sunt x. scz pūnc^o/linea/angul^o/figura/quāritas/centrū/capacitas longitudo/ amplitudo/ pfūnditas.

De astronomia.

Quantitas pīnuua mobilis: seu in fluētia celestis est subiectum in astronomia: finis cognoscere virtutes z mor^o quos celū h̄ in īferioribus effectiue. pīncipia sunt signa planete. Signa sunt. xij. aries/ thaurus/ gemini/ cancer/ leo/ virgo/ libra/ scorpio/ sagittari^o/ capricorn^o/ aq̄rius/ piscis. Planete sunt. vij. scz saturnus/ Iupiter/ mars/ sol/ venus/ mercurius/ luna.

De arismetica.

Numer^o absolute est subiectus in arismetica. finis numerando multas vnitates sūmare et ipas facili^o numero retinere. pīncipia sunt paritas īparitas. numeri sunt tres scz articuli. digitus: cōpositus. Species nūeri sunt. x. nūeratio: additio: subtractio: mediatio: duplicatio: multiplicatio: diuisio: progressio: radicū extractio: quadrata: z radicū abstractio cubita.

De musica.

Uocū concordantia seu melodia est subiectus in musica. finis p̄cordādo diuersas voces producere delectationē in cantu. pīncipia sūt decē scz altitudo: infinitas: mediocritas: longitudo: breuitas: grossitudo: gracilitas: subtilitas: portio: accentus vocaliū z psonatiū

De grammatica.

Congruitas z rectitudo loquēdi est subiectū in grāmatica. finis p̄grue z recte loqui. p̄nūciare et

scribere. pīncipia sūt littera: syllaba: oratio: dictio: vlt octo partes orōnis aut cōcordātia sustinui z a die ctiui: suppositiz appositiz. relatiui et antecedētis z modi significandi.

De logica.

Argumenta seu argumentatiua ratio significatio est subiectū in logica: finis etem arguēdore rū z falsū possint iueniri z vnū ab altero discerni. pīncipia sunt terminus p̄positio.

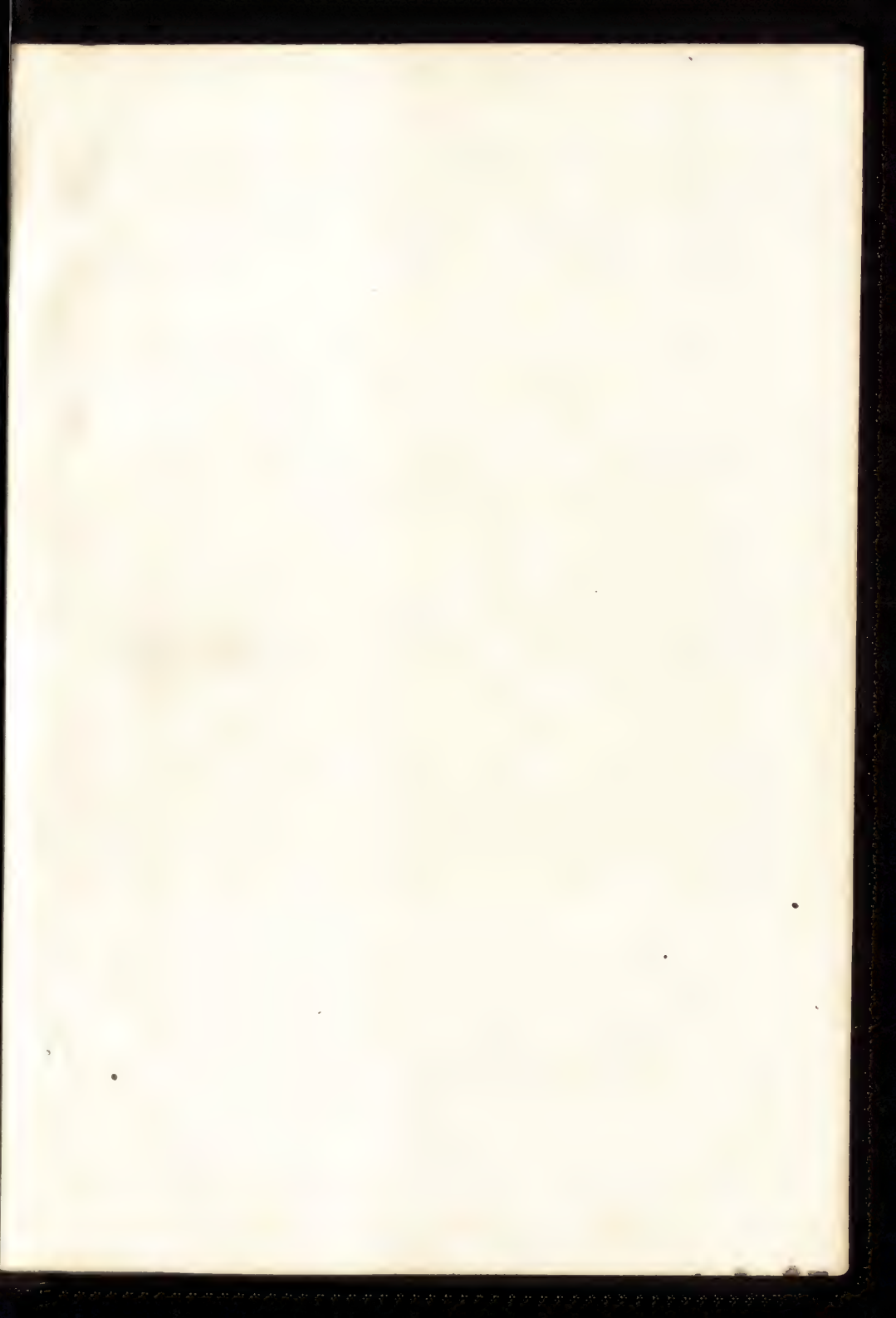
De rhetorica.

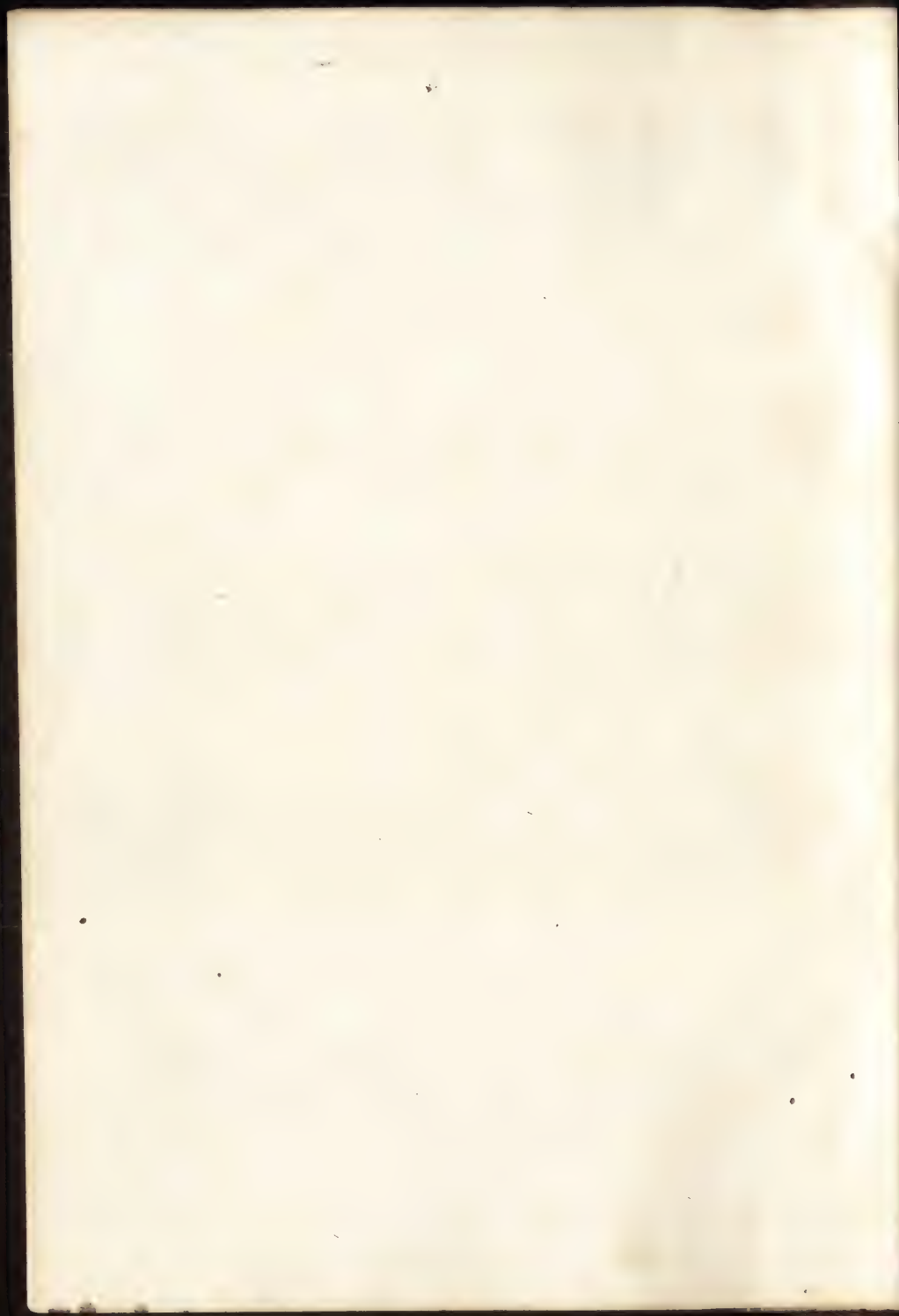
Ordō z pulchritudo verborū ē subiectū in rhetorica. finis per verba ordinata ac pulchra mouere voluntatē audientis ad aliquē finē desideratus. pīncipia sunt forma materia: finis. partes sunt q̄ngs scz inuētio: dispositio: loquutio: memoria: z pronuntiatio.

Cum generalis scientia habeat pīncipia et questionēs ac regulas generales ad oēs artes z scientias z ad quodlibet particulare cōtētū in ipis z vnitatē artis siue scientie reuelent in arte ḡnali sequēdo processum ipius sicut p̄ticulare in suo vniuersali inquiredo bonitatē magnitudinē zc. z inquiredo de ipso p̄ vtrū/ quid de quo zc. z ideo ipa ars ḡnalis ē speculū h̄iano intellectui i quo relucēt z apparēt oim scibilibz veritates. finis sciētie speculative est veritas/ practice vero opus.

Explicit introductorium magne artis generalis reuerendissimi doctoris illuminati magistri Raymundi Lullij ad omnes sciētias vtilissimū quod nuperrime in lucem prodijt. Anno dñi millesimo. cccc. xv. die x̄o. xxvij. mensis Aprilis.

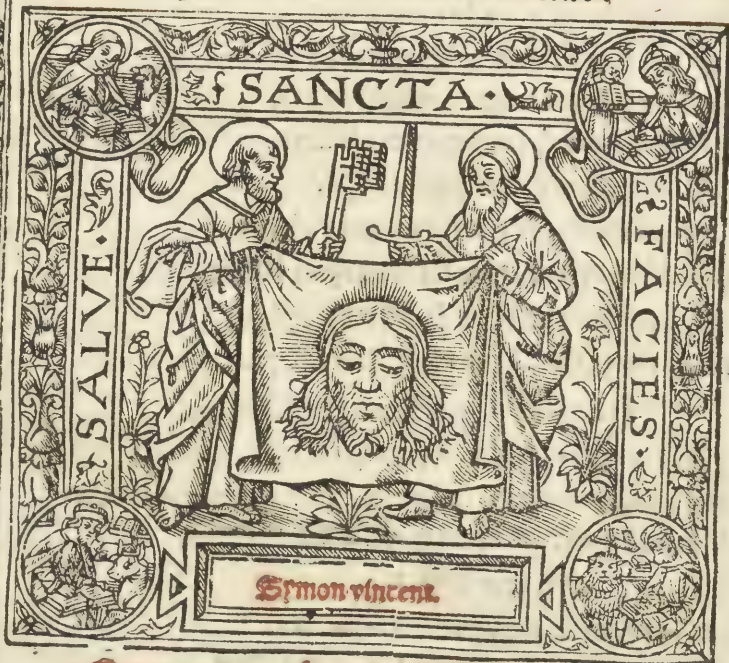

Luminati sacre pagi-
ne p̄fessoris amplissimi magistri
Raymundi Tull. ars magna ge-
neralis et vltima: quarūcūq; ar-
tium ⁊ scientiarum ipsius Tull. asscutrix et
clauigera: ⁊ ad eas aditum facilitiorē prebēs:
antehac nusq; arti impressorie emūcius cō-
mendata: ⁊ per magistrum Bernardum la
Tinheta artis illius fidelissimū interpretē
eliminata. Una cum figuris suo situ decenter
intextis. ⁊ totius operis enucleatiuis. Incer-
tis preterea cuilibet parti/capitulo et rubricis
titulis et annotationibus: adiecto indice
alphabetico siue repertorio/sententias cle-
ctiores cōplectente: ad folia remissiua.

Sum gratia et priuilegio.

Laurentii Theobaldi Genomani super do-
xis huius artis A Raymundo Lullio nullius
lingue nullius ve artis diuinitus experte ex-
cogitate: ad lectorem epigrammatum.

Hic quid messis habet lector decocte libellus:

Sit tenuis q̃q̃. rarus achatis honos.

Explicat hic: claris que non nudauit athenis

Doctorum(exemplar pallados omne)chorus.

Quod neq̃ nostra/vetus melius neq̃ nouerat etas:

Cœlitus ætherea Lullius arte dedit.

Quicquid Aristoteles: quicquid famosa pependit

Græcia: rex cressus/sorbona quicquid. habet.

Ingenio superos facili penetrauit ad axes:

Et virtute mera grande peregit opus.

Icarus ima suis freta si temerarius alis

Rasisset: gelidas tunc cecidisset aquas.

Et quia sydereas optauit cernere sedes:

Sole sequestrata precipitatur ope.

Lullius ex mediis contorsit ad ima volatus

Ex celsisq̃: virum non tamen equor habet:

Inter librorum cumulos decocte(trophœa

Nam tener)hoc sapias elige lector opus.

De opere concathenatum Carmen.

Mystica tangit opus/sed opus quod mystica tangit

Grande reponit onus/sed onus quod grande reponit:

Balnea lata petit: vel opus quod mystica tangit.

αὐτ. πρὸς χαίριλ.

ἀντιπλά τὰς τυπτικὰς αὐτῆς πολλὰς διὰ μὲν αὐτῶν:

οὐκ ἐν σπειρείᾳ πλοῦς χαίριλος ἀμφισοφοῦ

Index Alphabeticus.

Artis magne generalis et ultime
Raymūdi Lull. doctoris famosissimi
Index Alphabeticus.

Accidens quid sit vi-

de. fo. 81

Accidētis q̄stiones. fo. 116

Accidia p̄ principia. fo. 74

Accidia per regulas. fo. 74

Accidē q̄stiones p̄ rlas et p̄icipia. fo. 12

Actus intrinseci diuinariū rationū. fo. 47

Actus quid sit. fo. 87

Actio quid sit. fo. 81

Actionis q̄stiones. fo. 116

Agentia et existētia qd̄ significēt. fo. 87

Alterationis q̄stiones. fo. 119

Amphibologia quid sit. fo. 27

Angelus p̄ D. deductus. fo. 55

Angelus p̄ E. deductus. 55

Angelus p̄ F. deductus. fo. 55

Antecedētis et cōsequētis q̄stiones. fo. 120

Applicatio per diffinitiones. fo. 78

Applicatio ad regulas. fo. 78

Applicatio per euacuationē. 3. figure. f. 79

Applicatio p̄ multiplicationē. 4. figure. 79

Applicatio mixtiōis p̄icipioz et rlas. 79

Applicatio nomen subiectorum. fo. 79

Applicatio quid sit. fo. 77

Applicatio p̄ implicitū et explicitū. fo. 77

Applicatio per abstractū et cōcretū. fo. 77

Applicatio per primā figurā. fo. 77

Applicatio per scdā figurā. fo. 77

Applicatio ad tertiā figurā. fo. 77

Applicatio ad quartā figurā. fo. 76

Applicatio per tabulam. fo. 78

Applicatio ad centum formas. fo. 79

Applicatiōis prime figure q̄stiones. fo. 114

Applicatiōis scdē figure q̄stiones. fo. 114

Applicatiōis ad cētū formas q̄stiones. f. 114

Applicatiōis. 3. et 4. figure q̄stiones. fo. 114

Appetitū nature quid sit. fo. 82

Appetitū naturalis q̄stiones. fo. 116

Apprehensio et cōprehensio qd̄ sint. fo. 87

Arithmetica quid sit. fo. 89

Arithmetice q̄stiones. fo. 121

Astronomia quid sit. fo. 89

Astronomie q̄stiones. fo. 121

Attractio quid sit.

Attractionis q̄stiones.

Auaricia per principia deducta.

Auaricia per regulas deducta.

Auaricie q̄stiones per regulas.

De littera B.

Bonitatis q̄stiones.

Bonitas per regulas deducta.

De littera C.

Camera B. c. d. b.

Camera a. b. c. t. b.

Camera b. c. t. c.

Camera b. c. t. d.

Camera b. d. t. b.

Camera b. d. t. c.

Camera b. d. t. d.

Camera b. t. b. c.

Camera b. t. b. d.

Camera b. t. c. d.

Camera c. d. t. b.

Camera c. f.

Camera c. g.

Camera c. h.

Camera c. i.

Camera c. l.

Camera d. e.

Camera d. f.

Camera d. g.

Camera d. h.

Camera d. i.

Camera d. l.

Camera e. f.

Camera e. g.

Camera e. h.

Camera e. i.

Camera e. l.

Camera f. g.

Camera f. h.

Camera f. i.

Camera f. l.

Camera g. h.

Camera g. i.

Camera g. l.

Camera h. i.

Camera h. l.

Camera i. h.

Camera b. h.

Camera b. i.

fo. 82

fo. 117

fo. 72

eadem

fo. 111

fo. 115

fo. 37

fo. 17

fo. 17

fo. 17

fo. 17

fo. 18

fo. 18

fo. 18

fo. 18

fo. 18

fo. 18

fo. 18

fo. 23

fo. 23

fo. 23

fo. 23

fo. 23

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 24

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 25

fo. 26

fo. 26

fo. 22

fo. 22

Index

Camera b. l.	fo. 22	Deus per regulā C. deductus.	fo. 51
Camera c. d.	fo. 22	Deus per regulam D. deductus	fo. 52
Camera c. e.	fo. 22	Deus per regulam E. deductus.	fo. 52
Camera b. d.	fo. 21	Deus per regulam F. deductus.	fo. 52
Camera b. e.	fo. 21	Deus per maioritatem discursus.	fo. 50
Camera b. f.	fo. 21	Deus per equalitatem discursus.	fo. 50
Camera b. g.	fo. 21	Deus per minoritatem discursus.	fo. 50
Camera b. c.	fo. 30	Deus per principia deductus.	fo. 48
Camera c. d. t. c.	fo. 39	Deus per bonitatem deductus.	fo. 48
Camera c. d. t. d.	fo. 29	Deus per magnitudinem discursus.	fo. 48
Camera c. t. b. c.	fo. 29	Deus discursus per eternitatem.	fo. 48
Camera c. t. b. d.	fo. 29	Deus per potestatem deductus.	fo. 48
Camera c. t. c. d.	fo. 29	Deus per sapientiam deductus.	fo. 48
Camera d. t. b. c.	fo. 29	Deus per voluntatem deductus.	fo. 48
Camera d. t. b. d.	fo. 29	De ⁹ p regulā instrumentali ⁹ discursus.	fo. 53
Camera d. t. c. d.	fo. 29	Deus per regulā S. deductus.	fo. 52
Camera t. b. c. d.	fo. 29	Deus per regulam I. deductus.	fo. 52
Capacitas et incapacitas quid sint.	fo. 87	Deus per regulam J. discursus.	fo. 53
Capacitatis et incapacitatis q̄stiones.	f. 120	De ⁹ p regulā modalitatis discursus.	fo. 53
Charitas per principia deducta	fo. 70	Deus per virtutem deductus.	fo. 49
Charitas per regulas deducta	fo. 70	Deus per veritatem deductus.	fo. 49
Charitas q̄stiones p̄ principia et r̄las.	fo. 109	Deus per gloriam deductus.	fo. 49
Celum per regulas deductum	fo. 51	Deus per differentiam deductus.	fo. 49
Celum per principia deductū	fo. 55	Deus per concordantiā deductus.	fo. 49
Celum per regulam C. deductum	fo. 57	Deus per contrarietatem deductus.	fo. 50
Cognitio fallaciarum.	fo. 27	Deus per principium deductus.	fo. 50
Coloris et colorati q̄stiones.	fo. 118	Deus per medium discursus.	fo. 50
Compositio quid sit.	fo. 80	Deus per finem discursus.	fo. 50
Compositionis q̄stiones.	fo. 116	Differentia per regulas deducta.	fo. 42
Cōprehensio et apprehensio quid sint.	fo. 87	Differentia per principia deducta.	fo. 33
Cōprehensiois et apprehensiois q̄stiones.	f. 120	Diffusionis q̄stiones.	fo. 117
Conscientia quid sit.	fo. 94	Digestionis q̄stiones.	fo. 117
Conscientie q̄stiones.	fo. 122	Dispositionis et dispositi q̄stiones.	fo. 119
Concordantia per principia deducta.	fo. 34	Doctrina quid sit.	fo. 123
Concordantia per regulas deducta.	fo. 42	Duratio deducta per principia.	fo. 31
Consilij et consulti q̄stiones.	fo. 119	De littera E.	
Contrarietas per regulas deducta.	fo. 43	Elementatiua per regulas deduc-	follo. 64
Contrarietas per principia deducta.	fo. 34	cta	
Corruptio et generatio quid sint.	fo. 87	Elementatiue q̄stiones per re-	
Corporis q̄stiones.	fo. 118	gulas et principia discursus.	f. 106
Circuli q̄stiones.	fo. 118	Entis in potentia q̄stiones.	fo. 117
De littera D.		Entitas quid sit.	fo. 79
Exceptionis et decepti q̄stio-		Elenchy fallacia	fo. 28
nes.	fo. 120	Equalitas per principia deducta.	fo. 36
Declarationis et declarati q̄-		Equalitas per regulas deducta.	fo. 45
stiones.	fo. 119	Essentia quid est.	fo. 79
Derivationis q̄stiones.	fo. 118	Essentie q̄stiones.	fo. 115
Deus per regulā B. discursus.	fo. 50	Eternitas per regulas deducta.	fo. 38

Alphabeticus.

Existencia et agentia quid sint.	fo.87	Gula p principia deducta.	fo.72
Existentie et agentie questiones.	fo.120	Gula per regulas deducta.	fo.eodem
Expulsionis questiones.	fo.117	Gule questiones per regulas.	fo.111
De littera F.		Gratie et gratiati qstiones.	fo.119
 Fallacia scdm plures interroga-	fo.29	De littera H.	
tionis.	fo.29	Habitus questiones.	fo.116
Fallacia contradictionis.	fo.29	Habitibus quid sit.	fo.81
Fallacia equiuocationis.	fo.27	Habitudo quid sit.	fo.123
Fallacia compositionis.	fo.27	Homo p regulas deduct.	fo.58
Fallacia diuisionis.	fo.28	Hō cū minoritate patietē ēi piculo.	fo.71
Fallacia accentus.	fo.28	Honor qd sit z d honorate z honorato.	fo.87
Fallacia figure dictionis.	fo.28	Honoris et honorati qstiones.	fo.120
Fallacia extra dictionem.	fo.28	De littera J.	
Fallacia accidentis.	fo.28	Jec questiones.	fo.117
Fallacia scdm quid et simpliciter.	fo.28	Individuitas quid sit.	fo.80
Fallacia scdm ignorantiam elenchi.	fo.28	Individuitatis qstiones.	fo.115
Fallacia petitionis principij.	fo.28	Infinitas diuinarū rōnū.	fo.47
Fallacia consequentis.	fo.29	Infinitas actuz diuinarum raz-	
Fallacia scdm nō causam vt causa.	fo.29	tionum.	fo.47
Fallaciarum cognitio.	fo.27	Infinittatis questiones.	fo.119
Falitas per principia deducta.	fo.76	Imaginatio quid sit.	fo.59
Falitas per regulas deducta.	fo.76	Imaginatio p regulas deducta.	fo.59
Falitatis p picipia z reglas qstiones.	fo.113	Immobilitas quid sit.	fo.82.
Fantasmatis questiones.	fo.117	Iusticie qstiones p picipia z regulas.	fo.107
Figure questiones.	fo.11	Inuidia p principia deducta.	fo.75
Finis per regulas deductus.	fo.44	Inuidia per regulas deducta.	fo.75
Finis per principia deductus.	fo.35	Inuidie qstiones per principia.	fo.112
Fides p principia deducta.	fo.68	Inconstantia p principia deducta.	fo.76
Fides per regulas deducta.	fo.109	Inconstantia p regulas deducta.	fo.76
Fidei qstiones p picipia z regulas.	fo.109	Inconstatie qstiones p picipia z reglas.	fo.114
Fortitudo per principia deducta.	fo.67	Ira per principia.	fo.75
Fortitudo per regulas deducta.	fo.67	Ira per regulas deducta.	fo.75
Fortitudinis qstiones p picipia z reglas.	fo.108	Ire questiones p picipia z regulas.	fo.113
Fortune z fortunati qstiones.	fo.119	Inuētio qd sit: z de inuēto.	fo.87
Forma quid est.	fo.80	Inuētio mediorum.	fo.26
Forme questiones.	fo.116	Inuētionis z inuēti qstiones.	fo.120
De littera G.		Instinctus quid sit.	fo.82
 Grammatica quid sit.	fo.90	Instinctus nature questiones.	fo.116
Grammaticae qstiones.	fo.121	Inuestigatio diuinarū dignitatū.	fo.46
Genus quid sit.	fo.80	Ius quid sit.	fo.92
Generis qstiones.	fo.115	Iuris questiones.	fo.122
Geometria quid sit.	fo.88	Iusticia per principia deducta.	fo.65
Geometrie questiones.	fo.121	Iusticia per regulas deducta.	fo.66
Generatio z corruptio qd sint.	fo.87	De littera L.	
Generationis/corruptionis et priuationis		Locus quid sit.	fo.82
questiones.	fo.120	Loci questiones.	fo.116
Gloria per regulas deducta.	fo.41	Logica quid sit.	fo.90
Gloria per principia deducta.	fo.33	Logice questiones.	fo.121

Index.

<i>Vince questiones.</i>	fo. 118
<i>Luxuria per principia deducta.</i>	fo. 73
<i>Luxuria per regulas deducta.</i>	fo. 73
<i>Luxurie questiones per regulas.</i>	fo. 112

De littera M.

M agnitudo p reglas deducta. f. 37	fo. 45
M agnitudo deducta per principia. fo. 30	fo. 30
M aioritas deducta p principia. f. 35	fo. 45
M aioritas per regulas deducta.	fo. 36
M aioritas per principia deducta.	fo. 46
M aioritas per regulas deducta.	fo. 81
M ateria quid sit.	fo. 116
M ateriae questiones.	fo. 93
M ercantia quid sit.	fo. 122
M ercature questiones.	fo. 92
M edicina quid sit.	fo. 122
M edicinae questiones.	fo. 35
M ediū deductū p principia.	fo. 44
M ediū per regulas deductum.	fo. 12
M emoriam per regulas deducta.	fo. 93
M ilitia quid sit.	fo. 122
M ilitie questiones.	fo. 119
M isericordie questiones.	fo. 30
M isus principiorum et regularum.	fo. 27
M odus probandi.	fo. 29
M odus dicendi.	fo. 118
M onstruositatis questiones.	fo. 91
M oralitas quid sit.	fo. 121
M oralitatis questiones.	fo. 82
M otus quid sit.	fo. 116
M otus immobilitatis questiones.	fo. 17
M ūd⁹ an sit etern⁹ et eternitate mūdī. f. 17	fo. 26
M ultiplicatio quarte figure.	fo. 26
M ultiplicatio plurium rationum.	fo. 89
M ulica quid sit.	fo. 11
M ulice questiones.	

De littera N.

N atura quid sit.	fo. 80
N ature questiones.	fo. 115
N avigatio quid sit.	fo. 93
N avigatiois questiones.	fo. 122
N ecessitatis et necessitati questiones.	fo. 119
N onum subiectū quod est de instrumentalitate quid sit: et quor species haber.	fo. 65
N ouitatis questiones.	fo. 117
N ouē subiectōū questiones.	fo. 103

De littera O.

O lectū quid sit.	fo. 87
O ratio quid sit.	fo. 95
O rationis questiones.	fo. 123
O rdinatiois et ordinatiois questiones. f. 119	

De littera P.

P atentia p principia deducta. fo. 71	fo. 71
P atientie questiones per principia et regulas.	fo. 110
P assio quid sit.	fo. 81
P assionis questiones.	fo. 116
P lenitudinis questiones.	fo. 117
P redicatio quid sit.	fo. 94
P redicatiois questiones.	fo. 123
P redestinationis questiones.	fo. 119
P erfectionis et perfecti questiones.	fo. 119
P er explicitū et implicitū questiones.	fo. 114
P er abstractū et concretū questiones.	fo. 114
P ietas p principia deducta.	fo. 71
P ietas per regulas deducta.	fo. 110
P ietatis questiones p principia et regulas.	fo. 110
P hilosophia quid sit.	fo. 88
P hilosophie questiones.	fo. 121
P incipiū per principia deductū.	fo. 34
P incipium per regulas deductum.	fo. 42
P incipia per regulas deducta.	fo. 37
P olitica quid sit.	fo. 91
P olitice questiones.	fo. 121
P roprietas quid sit.	fo. 801
P roprietatis questiones.	fo. 115
P otestas per regulas deducta.	fo. 39
P otentia quid sit.	fo. 87
P otentie obiecti et actus questiones.	fo. 120
P rudentia per principia deducta.	fo. 66
P rudentia per regulas deducta.	fo. 66
P rudentie questiones p principia et regulas. f. 107	
P ulchritudinis questiones.	fo. 117
P unctitatis questiones.	fo. 118
P luralitas quid sit.	fo. 79
P luralitatis questiones.	fo. 115

De littera Q.

Q ualitas quid sit.	fo. 81
Q ualitatis questiones.	fo. 116
Q uantitas quid sit.	fo. 81
Q uantitatis questiones.	fo. 116
Q uestio octaua de loco p 3 signata.	fo. 7
Q uestiones de angelo p regulas.	fo. 103
Q uestiones de deo p regulas facte.	fo. 103
Q uestiones de homine per regulas.	fo. 104

Alphabeticus.

Questiones prime colūne B.C.D.E.f.97	fo.97
Questiones scēde colūne c.d.e.f.	fo.98
Questiones tertie colūne d.e.f.t.	fo.98
Questiones quarte colūne e.f.g.t.	fo.99
Questiones quinte figure f.g.h.t.	fo.100
Questiones sexte colūne g.h.i.t.	fo.100
Questiones septime colūne h.i.l.t.	fo.101
Questiones euocatiōis tertie figure.	fo.102
Questiones imaginatiue p regulas 7 princ	fo.105
pia discursu.	fo.105
Questiones sensus p regulas discursu.	fo.105
Questiones quarte figure.	fo.102
Questiones mixtionis principiorum 7 regu	fo.102
larum.	fo.102
Questio de angelo.	fo.103
Questio de quare que sit.	fo.6
Questio de celo per principia.	fo.104
Questio de celo per regulas facta.	fo.104

De littera B.

B receptio quid sit.	fo.82
Regimē principis qd sit.	fo.92
Regiminis qstiones.	fo.122
Receptiōis qstiones.	fo.117
Regula g.	fo.7
Regula h.	fo.7
Regula h. de instrumentali tate	fo.8
Regula modalitatis lignata p li.	fo.7
Regula b.	fo.5
Regula c.	fo.6
Regula d.	fo.6
Regula f.	fo.6
Regule huius artis decem.	fo.5
Relatio quid sit.	fo.81
Relationis questiones.	fo.116
Rhetorica quid sit.	fo.89
Rhetorice questiones.	fo.121

De littera S.

S apiētia p regulas deducta.	fo.39
Sapiētia deducta p principia.	fo.31
Sēstia per regulas deducta.	fo.61
Sēstia per principia deducta	fo.61
Significatiōis que tiones.	fo.117
Similitudo quid sit 7 de assimilato	fo.87
Similitudinis 7 similari qstiones.	fo.120
Simplitas quid sit.	fo.80
Simplitatis questiones	fo.116
Situs quid sit	fo.82
Subiectū quartū qd est de homine p princ	

pia discursum.	fo.57
Subiectum octauum de elementatiua per	
principia deductum.	fo.53
Subiectū pmiū qd ē d dōr quō dūndat.	46
Subiectū secundum de angelo per princ	
pia deducto.	fo.54
Substentia quid sit.	fo.81
Substantie questiones	fo.116
Superbia per principia deducta.	fo.73
Superbia per regulas deducta	fo.73
Superbie questiones p regulas	fo.112
Superbie questiones per principia	fo.112
Spes per regulas deducta	fo.70
Spei qstiones p principia et regulas.	fo.109
Species quid sit	fo.80.
Speciei qstiones	fo.115
Speculi questiones	fo.118

De littera T.

Transsubstantiatiōis 7 transsub	
stantiati questiones	fo.119
Temperantia p principia dedu	
cta.	fo.67
Temperantia per regulas dedu	
cta.	fo.67
Temperatiōis qstiones p principia 7 reglas.	fo.108
Tempus quid sit.	fo.82
Temporis questiones.	fo.116
Theologia quid sit.	fo.88
Theologie questiones	fo.120
Trianguli questiones.	fo.118

De littera U.

Uegetatiua per regulas deducta.	
folio.	63
Uegetatiue questiones per regu	
las 7 principia.	fo.111
Uegetatiua per principia deduz	
cta.	fo.62
Uegetatiua p regulas deducta.	fo.62
Uirtus p regulas deducta.	fo.40
Uirtus deducta p principia.	fo.32
Uirtutum 7 virtutum qstiones.	fo.107
Veritas per regulas deducta.	fo.41
Voluntas p regulas deducta.	fo.40
Voluntas deducta p principia.	fo.32
Vmbre questiones.	fo.118
Virtas quid sit.	fo.79

FINIS TABULE.

Rs ista magna: generalis vltima: scep̃ta fuit a Beato Raymundo: Lugduni super Rhodanũ: mēse nouemb̃ris. Anno domini. M. cccv. Et finita ab ipso in ciuitate P̃isana in monasterio sancti Dominici ad laudem et honore dei: mense martij. Anno domini. M. cccviij. incarnationis domini nostri iesu christi: et sit ei commendata et beate virgini Marie matri eius A M E N.

AD BEATVM RAYMVNDVM
LVLL. ORATIVNCVLA.

Ad te martyrii palmam remunde gerentem

Confugio: dentes in te confringe caninos:

Et tua mortali patefacta scientia cuncto

Defluat in totum vere fons limpidus orbem

Doctrinẽ: pateat: latuit nimis abdita mundo.

C Inscriptio artis magne a Beato Raymundo Lull. edita.

Deus cum tua summa perfectione: incipit ars generalis vltima.

Illuminati doctoris magistri Raymundi Lull. Ars magna generalis et vltima.

Ao nia multa artes fecimus generales ipsas volumus clarius explanare per istam quam vocamus vltimam, quia de cetero non proponimus aliam facere / ipsam quidem ex alijs compilamus: et aliqua noua explicitate addimus. ¶ Quoniam intellectus humanus est longe magis in opinione quam in scientia constitutus: quod quilibet scientia habet sua principia propria et diuersa a principijs aliarum scientiarum: idcirco requiritur appetitus intellectus quod sit vna scientia generalis ad omnes scientias: et hoc cum suis principijs generalibus / in quibus principia aliarum scientiarum particularius sint implicita et contenta sicut particularia in vniuersali. Et ratio huius est: vt cum ipsis principijs alia principia subalternata sint: et ordinata: et etiam regulata: vt intellectus in ipsis scientijs quiescat per verum intelligere: et ab opinioni- bus erroneis sit remotus ac plongetur. ¶ Per hanc quidem scientiam: possunt alie scientie per facile acquiri. Principia enim particularia in generalibus huius artis relucunt et apparent: dum tamen principia particularia applicantur principijs huius artis: sicut pars applicat suo toti.

¶ Principia huius artis: sunt hec. Bonitas. Magnitudo. Eternitas siue duratio. Potestas. Sapientia. Voluntas. Virtus. Veritas. Gloria. Differentia. Concordantia. Contrarietas. Principium. Medium. Finis. Maioritas. Equalitas: et minoritas. ¶ Et dicunt generalia: quia omnes bonitates aliarum scientiarum ad vnam bonitatem generalem sunt applicabiles. Et idem dico de omnibus magnitudinibus: ad vnam magnitudinem generalem. Et sic de cõsimilibus alijs: suo modo

dicendum. ¶ Amplius quidẽ hec scientia generalis potest nuncupari: quod questiones generales habet ad omnes alias questiones: quęcũque sint applicabiles. Omnes enim in istis implicantur: et sunt hec / scilicet. Utrum sit. Quid est. De quo est. Quare est. Quam est. Quale est. Quidodo est. Ubi est. Quomodo est. et Cum quo est. Et sunt decem: vt apparet numeratim. ¶ Item ars ista est generalis ratione mixtionis principiorum et regularum quam habet: vt inferre patebit. Nam sicut positio in comuni sumpta / est generalis ad omnes propositiones: sic suo modo ista principia cõposita / in comuni sumpta: sunt generalia ad omnia principia particularia cõposita. ¶ Sed vt dubium remoueat: dico quod omnia alia principia sunt particularia respectu istorum principiorum huius artis: sicut bonitas magna / quę est cõposita: est cõis quę ad bonitatem Petri et Suleleimi: et equi: et sic de alijs.

¶ De diuisione huius artis. ¶ Diuiditur ars ista in trij. partes: scilicet / Alphabetum. Figuras. Diffinitiones. Regulas. Tabulam. Euacuationem tertie figure. Multiplicationem quartę figure. Mixtionem. Novem subiecta. Applicationem. Questiones. Habituati- nem. Et modum docendi.

Nota bñ.

Diuisio huius artis

Prima pars principalis de Alphabeto.

Alphabetus huius artis: est istud. ¶ B: significat bonitatem. Differentiam. Utrum. Deum. Iusticiam. Et auariciam. ¶ C: significat Magnitudinem. Concordantiam. Quid. Angelum. Prudentiam. Et gulam. ¶ D: significat eternitatem siue durationem. Contrarietatem. De quo. Celum. Fortitudinem. Et luxuriam. ¶ E: significat potestatem. Principium. Quare. Hominem. Temperantiam. Et superbiam. ¶ F: significat sapientiam. Medium. Quatum. Imaginationem. Fidem. Et acidum. ¶ G: significat voluntatem. Finem. Quale. Sensitivum. Spem. Et inuidiam. ¶ H: significat virtutem. Maioritatem. Quando. Vegetatiuam. Charitatem. Et iram. ¶ I: significat veritatem. Equalitatem. Ubi. Elementariam. Partem. Et medicum.

Prima pars principalis huius artis.

Expositio alphabeti

Intellectus humanus magis consistit in opinione quam in scientia.

Hec scientia ad alias est preuia.

Principia huius artis generales.

Per hanc scientiam alie scientie acquiruntur

Hec scientia generalis habet non aliam questionem ad vnam aliam questionem Item generalis rationis mixtionis principiorum et regularum

Secunda pars

Not.

Quare

C significat gloriā. Minoritatē. Quo modo et cū quo. Instrumentatiuā. Pietatē. Et inconstantia. **H**oc hō alphabetū: cordetenus oportet scire: qz si non: artista minime poterit vti ista arte siue ipsam praticare. **E**t est positū hoc al

phabetū in hac arte: vt p ipsum significetur principia/et questiones huius artis/et ea que in ipso continent/et ad proprium adducatur id de quo queritur: vt intellectus sit verus/et certus/et non dubitatus.

alphabe-
tū institutum sit.

Scda pars principalis huius operis: que est de figuris: et pmo de prima figura per A: significata.

PRIMA FIGURA

Quattuor
figure.

De prima
figura / q̄
est circula
rio.

Figure sunt

quattuor: vt patet
in p̄senti pagina.

¶ Prima figura est
designata per A: et
est circularis / diui
sa in nouem came
ras. In prima qui
dem camera: consi

nit B: in secunda C: et sic de alijs. Et

dicatur circularis: q̄ subiectus mutatur

in predicatū et e conuerfor: vt cū dicit: bo

nitas magna / magnitudo bona. magni

tudo eterna: Eternitas magna. De^o bo

nus: bonus de^o. et sic de alijs: suo modo.

¶ Per talem circulationē quidem pote

rit artista cognoscere ea q̄ couertuntur /

et ea que non couertuntur: sicut deus est

bonus / et huiusmodi: que possant couer

ti. Non autem deus et angelus conuer

tuntur: neq; bonitas et sic de alijs ter

minis. ¶ In ista figura: implicant oīa /

sicut quādo dicitur: deus est bonus / ma

gnus / eternus / et ita de reliquis. Angel^o

est bonus / magn^o / durabilis: et reliqua.

Auaricia nō est bona / sed mala: et sic de

alijs suo modo. ¶ In figura ista: cognos

centur pprie passionēs / et appropriatē

existentes inter subiectū et predicatū.

Proprie / sicut deus est bonus / magnus /

et huiusmodi. Et angelus qui habet in

natam bonitatem / magnitudinem et si

milis. Appropriatē / sicut angelus mal^o

qui habet maliciā appropriatam: et hoc

moraliter. Et sic de igne: qui habet bo

nam et magnā siccitatē per terrā. Et

homo moraliter: bonam et magnā pen

dentiam / iusticiā / et sic de ceteris. ¶ Fi

guram quidē istam debet artista huius

artis habiuare et Imaginari: et ad ppo

situm applicare / sicut ea que diximus de

ipsa. vt intellectus per ipsam veritates

attingere possit: et hoc vere et realiter.

¶ Finit expositio prime figure.

Passiones
proprie.

Passiones
appropria
te.

Notabile
p artista
huius artis.

Circula
tio prime
figure ad
qd pdest.

Sequitur secunda figura per T: significata.

Per primū Circulū cognoscimus

ea q̄ couertuntur ut

Deus est bonus

bonus est Deus et

mag aut Deus et Angelus

mag bonitas et Angelus

mag sua bonitas et Magnitudo et

In hac figura oīa implicantur ut

bonus

Deus est

Magnus

firmus

sed Auaritia nō est bona sed Mala et

In hac figura

cognoscunt pro

prie passionis

et Appropriati

Existentes

Proprie ut Deus bonus magnus et

Angelus h̄ Innata bonitati Magnitudinē

Appropriatē ut Angelus malus q̄ h̄ malitiā appo

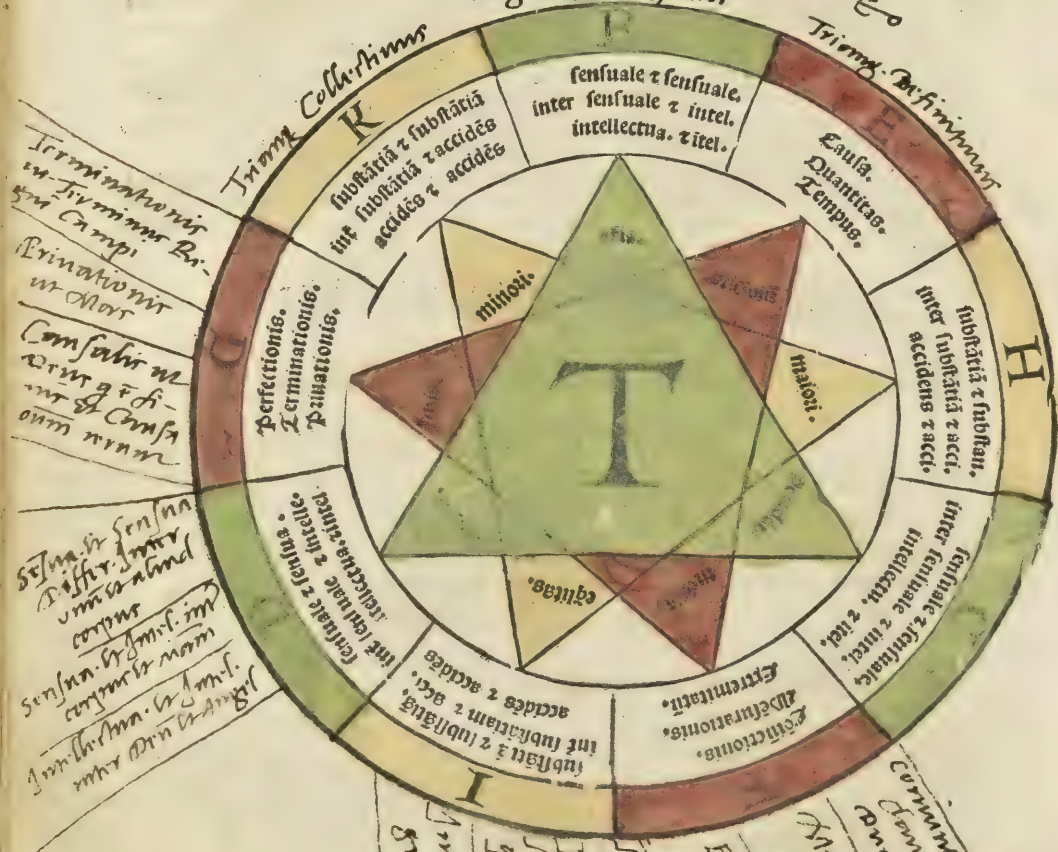
priatā et hoc moraliter.

ut bonā et magnā siccitatē a terra

et homo bonā et magnā prudentiā

60
 Causa principij substantia: ut ^{formali} ^{materiali} ^{finali}
 (quantitas) principia accidentia ut non preclarantur
 Tempus

Triangulus
SECUNDA FIGURA
 Angularis dimissus

Terminatio in terminis
 in Campi

Perfectionis
 in Alor

Consilium
 in g d i
 in g d i
 in g d i

Sensus
 differ. inter
 unum et aliud

Sensus
 differ. inter
 unum et aliud

Sensus
 differ. inter
 unum et aliud

Substantia substantia: i. una materia quae a se
 est distincta, ut homines et equi
 inter substantias et accidentia. ut sub
 stantia hominis materia quae a se
 distincta, ut equus
 inter accidentia et substantias, ut
 sensus in homine

Corruptio in
 corruptis
 in corruptis
 in corruptis

Scba figu
ra triangu
laris.

Secunda figura: est de tribus triangulis: scilicet de differentiis: concordantia et contrarietate: ut apparet in ipsa. **Supra** angulum differentie: scribitur sensuale et sensuale/sensuale et intellectuale: intellectuale et intellectuale. Et sic de angulis concordantie et contrarietatis: ad significandam differentiam que est inter sensuale et sensuale: sicut inter unum corpus et aliud. Et inter sensuale et intellectuale: sicut inter corpus et animam: et inter intellectuale et intellectuale: sicut inter deum et angelum. Et sic de concordantia et contrarietate. **Supra** angulum principii scripta sunt: causa et effectus et effectus. Per causam: principia substantialia significant: que sunt principia/efficientia/formale/materiale/finale. Per quantitatem et tempus: significatur principia accidentalia: sicut sunt novem predicamenta. **Supra** angulum medii scripta sunt: coniunctio/mesuratio et extremitas/ad significandum tres species medii: veluti medii coniunctionis/mesurationis et extremitatis. **Medii** coniunctionis: est sicut clavis quod duos postes coniungit. **Medii** mesurationis: est sicut centrum quod equaliter existit in medio circuli. **Medii** extremitatis: est sicut linea in medio duorum punctorum. **Supra** angulum finis scripta sunt: terminationis/privationis et cause finalis: ad denotandum quod sunt tres species finis. Est enim finis terminationis: sicut terminus regni vel campi. **Terminus** est finis privationis: sicut mors que finit vitam. Et est finis causalis: sicut deus qui est finis et causa omnium rerum. **Supra** angulum maioritatis: sic de angulis equalitatis et minoritatis scripta sunt: inter substantiam et substantiam: ad significandum quod una substantia est maior alia: sicut substantia hominis quod maior est in bonitate vel virtute quam lapidis substantia. **Inter** substantiam et acciden- ad significandum quod substantia est maior accidere: veluti substantia hominis que maior est quam sua quantitas et similia. **Et** inter acciden- et acciden- ad denotandum quod unus acciden- est maior alio: sicut intelligere quam sentire. Et sic suo modo dici potest de minoritate et contrarietate habet. **Inter** substantiam et substantiam est equalitas: sicut homo et lapis qui equales sunt in genere substantiam. **Inter** acciden- et acciden- est equalitas: sicut intelligere et amare: que equalis sunt in genere acciden- et inter substantiam et acciden- est equalitas: sicut quantitas et subiectus sui que

sunt equalia per extensionem et superficiem. **Angulus** viridis qui est de differentia/concordantia et contrarietate: est generalis ad omnia. Nam quicquid est: vel est in differentia/aut concordantia/vel contrarietate. In ipso autem triangulo quicquid est: implicitum est. Differentia tamen est generalior quam concordantia et contrarietas. Plures enim res possunt esse differentes quam concordantes et contrarietas. Sicut Petrus et Martinus qui differunt: et specie conveniunt/et moribus contrarii sunt: unus enim iustus: alius vero iniustus. et sic de alijs suo modo. **Differentia** vero causa est pluralitatis: scilicet concordantia unitatis. Quoniam sicut differentia distinguit inter unum et alium: sic concordantia componit plures res in unum. **Contrarietas** autem corrumpit et dissolvit. Et ideo sicut triangulus viridis consistit in subiecto naturaliter: sic intellectus moraliter est discursivus: distinguendo/concordando/contrariando et ascendendo per tres species differentie/concordantie et contrarietatis que supradicte sunt. Et ideo intellectus cum differentia simpliciter est generalis obiecti. Et sic de concordantia et contrarietate. sed quando contrarietas per sealam in tribus speciebus constitutam non est omnino generalis/neg omnino specialis. Sicut quando dicitur: differentia est inter sensuale et sensuale: et reliqua: scilicet quando descendit ad induit duam moraliter est omnino particularis. **Triangulus** rubens: qui est de principio/medio et fine: est generalis ad omnia: quia omnia continent in se: cum quicquid sit vel est in principio/medio/vel fine. **Extra** istos tres terminos: nullus ens esse potest. Principii hoc est ens cui omnia alia entia sunt subalternata. **Principium** tamen univiale: absque natura aut moralitate nequaquam esse potest: se habens principiantem/principiatum et principiare. **Natura** sicut natura soliditatis non potest esse sine calefactivo/calefactibili et calefacere. Sic natura principii absque natura triuz predictorum minime esse potest. Et sic aristista debet cognoscere hec tria in principio univiale: eo quod de sua essentia sunt causaliter per proprias passionem subiecti. occasionaliter hoc non nam moraliter acquisite sunt. Causalita quidem principia dicunt necessitate occasionalia autem contingentia et bene esse. **Et** sic artista debet ascendere et descendere ab univiale ad particulare et e converso. **Medium** autem est illud univiale sicut principium. Sicut enim agens cum pun-

Angulus
viridis.

Implicitum

Differentia
in pluralitatis
Concordantia
unitatis

moraliter
discursivus

sensuale et sensuale
sensuale et sensuale
sensuale et sensuale

Triangulus
rubens

Principio alia
Entia subalternata
natura
principiantem
principiatum
principiare

Cause
occasionaliter
quantitative
et temporales

Medium

- a. principium. actus.
- b. calefactivus. virtus.
- c. calefactivus. virtus.
- d. calefactivus. virtus.
- e. calefactivus. virtus.
- f. calefactivus. virtus.
- g. calefactivus. virtus.
- h. calefactivus. virtus.
- i. calefactivus. virtus.
- j. calefactivus. virtus.
- k. calefactivus. virtus.
- l. calefactivus. virtus.
- m. calefactivus. virtus.
- n. calefactivus. virtus.
- o. calefactivus. virtus.
- p. calefactivus. virtus.
- q. calefactivus. virtus.
- r. calefactivus. virtus.
- s. calefactivus. virtus.
- t. calefactivus. virtus.
- u. calefactivus. virtus.
- v. calefactivus. virtus.
- w. calefactivus. virtus.
- x. calefactivus. virtus.
- y. calefactivus. virtus.
- z. calefactivus. virtus.

bornsuam

bornsuam

Secunda pars

Intelligunt

Intelligunt
Actum. b. h. i. ob-
v. h. g. m. i. a.
g. m. i. r.
Ex m. m. i. t. a.

cipio principiat. Sic aut medio mediat.
Et etiam per medium coniungit entia di-
stincta ad unum compositum siue mixtum.
Sed per medium mensurationis: men-
surat actus/sicut intellectus/suum in-
telligere existens in medio intelligen-
tis et intelligibilis: et visus/suum vide-
re/generans suum generare et uideri
suum in dicare et sic de similibus alijs.
¶ Per medium quidem extremitatum:
sunt essentie et continuatides/sicut boni-
tas que est essentia simplex existens
medium inter magnitudinem et dura-
tionem/habens in se bonificare/existere
in medio bonificans et bonificabilis/
que se coniungunt in bonificare: et om-
nes tres sunt una bonitas indivisa: mo-
raliter vero nequaquam. ¶ Iste quidem tres
species medij: sunt scala per quam intel-
lectus descendit et ascendit inuestigando
media entium. Et simili modo sequitur
de fine/cum quo efficiens quietat entia
in termino ultimo. Sed in termino pri-
uatiuo minime: eo quod priuatiuus est: et
in termino terminatiuo/unum ens qui-
dem est disparatum ab alio: ryma quies
ab alia. Talis quidem inuestigatio est
multum utilis et lucida intellectui ad at-
tingendum entia rerum. ¶ Per triangu-
lum croceum intelligitur ryma maiortas
vniuersalis cui omnes alie maiortates
sunt subalterne/cum ipsa enim maio-

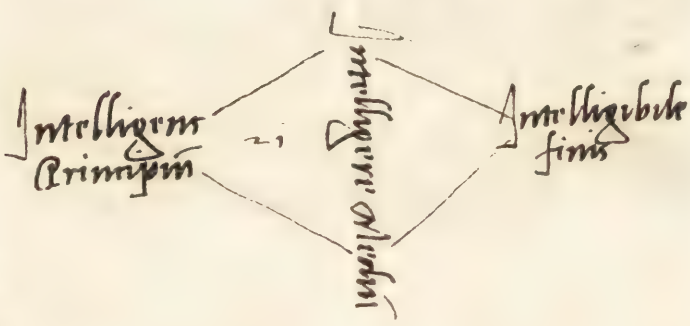
ritate/agens sic maiorificat sicut et prin-
cipio principiat. Et hoc idem est de equa-
litate etiam minoritate suo modo. ¶ Si-
cut bonitates et reliqua substantialia in
maiortate posita sunt/sic bonitates et
cetera accidentalia in genus minorita-
tis reducta sunt. Et in bonitate quidem
substantiali innata bonificans/bonifica-
tum et bonificare sunt equalia per essen-
tiam. Et sic de intellectu et uoluntate/ignei-
tate et similibus suo modo potest dici.
¶ Et sic de equalitate accidentium causa-
lium et moralium. per ipsas quidem tres
species predictas intellectus ascendit et
descendit/ut utraque res attingere possit/
quo ad genus maiortatis/equalitatis
et minoritatis/et etiam quo ad genus
substantialiter accidentale. ¶ Et iste ascen-
sus et descensus est valde artificialis ad
acquirendum scientias.
¶ Diximus de scda figura que instrument-
tum est intellectus cum quo agit in pri-
ma figura/quoniam per differentias di-
stinguit inter bonitatem et magnitudi-
nem: et huiusmodi: cum concordantia co-
cordat. Et sic de alijs suo modo. ¶ Itz di-
stinguit cum differentia in essentia boni-
tatis: per bonificatorem/bonificatum et boni-
ficare. Et cum concordantia quidem concordat
quod sunt idem per essentiam naturaliter: mo-
raliter vero non: quoniam differentia non innata
sed acquisita est eo quod occasio sunt principia.

finit

Triangu-
lus croceus

Epilogus

De tertia figura ex prima et scda composita.

BC	CD	DE	EF	FG	GH	HI	IK
BD	CE	DF	EG	FH	GI	HK	
BE	CF	DG	EH	FI	GK		
BF	CG	DH	EI	FK			
BG	CH	DI	EK				
BH	CI	DK					
BI	CK						
BK							

Expositio
tertie figu-
re pervisi-
ti sex ca-
meras di-
uise.

Ertia figura est cōposita ex
prima et secunda hz in se trigi-
ta sex cameras vt in ipsa ap-
paret. In qualibet camera:
sunt due lre. i. prima. b. c. In
secunda. d. et sic de alijs. Et dicitur
cōposita ex duabus figuris: qz sua b. valet
b. qd ē in p̄ia figura. et b. qd ē in secunda
Et sic de. c. qd valet. c. qd ē i p̄ia et c. qd ē
in secunda. et sic de alijs. **I**ntētio q̄re hec fi-
gura i hac arte ē posita: ē ad significandū
vt cū vno p̄ncipio/hō applicet vt associet
aliud p̄ncipiu. sicut ad. b. applicat. c. d.
vlsqz ad. k. vt cum. c. d. noticia habeat de
b. scdm illā noticia de q̄cūqz de. b. q̄rat et
sicut dicim⁹ de. b. ita intelligendū est de. c.
sicut respicere. c. cū. b. et postmodū cū. d.
et sic deinceps vlsqz ad camera de. c. k. Et
sic de alijs cameris p ordinem vlsqz ad ca-

**Intētio fi-
gure.**

mera de. i. k. Et hoc ad placitū secundū
qz hō multiplicare voluerit rationes ad
eandē cōclusionē. Et hoc respiciēdo signi-
ficata camerarū applicādo ad p̄positū.
Hec figura docet descendere de vniuer figure ap-
p̄salī ad particulare gradatim quattuor plicatio.
modis. p̄io: sic dicēdo p cameras de. b. c.
Bonitas: hz magnā differentia et p̄cordā-
tia. scdo: qn intellect⁹ cōsiderat angulos
differētie descendit ab vniuersali ad par-
ticulare intelligēdo differentia p̄cordātia
ēē inter sensuale et sensuale: vt dictū ē in
scda figura. Tercio descendit p̄ qn p̄side-
rat qz d̄ria et p̄cordātia bone sunt in igne
et aere p p̄cordātia i caliditate. Quarto
mō descendit intelligēdo qz bonā differen-
tia et p̄cordātia sunt inter bōitatu et c. q̄
sūt b̄ eēntia bōitatu. Et sicut dixim⁹ d. b.
c. ita dici p̄t de alijs cameris hui⁹ figure.

Secunda pars.

Prima figura Raymundi est solus Dei
 secunda Instrumentum primum et Tertium

Tertium Creaturam

Quarta multiplicatio

Entium

QVARTA FIGVRA.

Definitio plu-
 rib. modis fit
 in rebus ad
 duos, et q. habet
 h. quatuor sp. r.

Primus modus
 fit per

Secundus modus in Regula. c. dicitur

Efficitur, Quo Competit Creat. saluare
 Potentia i. Ent. p. q. materia h. p. p. passio
 Materia i. Ent. d. q. q. ager ager
 Simm in quo primum q. m. / n.

De quā-
ta figura
tres circuli
habent
te.

Quare si
figura est
in hac ar-
te posita.

Circulus
mediocritas
ad qd pro
dest.

Quartā figura: tres habet cir-
culos vt in ipsa apparet: et
cōprehendit primā figurā:
secundā et tertiā: et in ipsa col-
ligunt illa principia ex quib-
us tabula est cōposita. Qm camera de
b.c.d. facit colūmā in tabula de b.c.d. cō-
positā. Et camera de b.c.e. facit colūmā
cōpositā de b.c.e. ¶ Interio quare hec
figura ē posita in hac arte: est vt ex ipsa
fiat tabula p ordines: et q homo multas
rationes et multas cōclusiones sciat inue-
nire: predictis rationibus ad vnam cō-
clusionem applicatis: respiciendo signi-
ficatā litterarum: et applicando ad pro-
positū: tali modo: q nō sequat inconue-
niens nec impossibile. Pōicta signifi-
cata. ¶ Circulus mediocritas docet inue-
nire mediū cōclusionis sicut. c. et sic de alijs
qō ē mediū p qō. b. et d. participant ma-
gnitudine. Et sic d. epistēs iter. b. et e. qō
nō pmitit participare bonitatē et pote-
statē p quietatē: idcirco mediū cōcorda-
tiū siue copulatiū causat cōclusionē:
affirmatiuā: et contrariatiū siue disun-
ctiū: negatiuā.
¶ Finis scde parī: pncipalis hui⁹ opis.

De diffinitionib⁹: et est tertia pars principalis.

Tertia ps
pncipalis
hui⁹ opis:
quē est de
diffinitio-
nibus.

bonitas

Magnitudo

Duratio

Potestas

Sapientia

Voluntas

Virtus

Veritas

Gloria

Sta tertia

pars: est de diffi-
nitionib⁹ pncipior:
vt est diffinitio bo-
nitatis: q ē hec. Bo-
nitas: est ens rōne
cui⁹ bonū agit do-
num. Et magnitudo
dōrest ens rōne cu-

ius bonitas: duratio et reliqua: sunt ma-
gna. Et istud vocabulū et reliqua: signi-
ficat alia pncipia: nō tñ simplr: sicut di-
cere: in deo est bonitas: magnitudo et ē.
nō intelligit: q ideo sunt maioritas: mi-
noritas: nec quietas. ¶ Duratio: est id
rōne cui⁹ durat bonitas: magnitudo et ē.
¶ Potestas: est id rōne cui⁹ bonitas: ma-
gnitudo et hmo: possunt existere et agere.
¶ Sapientia: est ppietas rōne cui⁹
sapies intelligit. ¶ Voluntas: est id p qō
bonitas: magnitudo et sita: sunt belide
rabilia: et p quā suppositū bonū: magni-
tudo: est volēs. ¶ Virtus: est origo vniōis: bo-
nitatis: magnitudinis: et hui⁹ gñis simi-
liū. ¶ Veritas: est id qō est verū de boni-
tate: magnitudine et sitibus. ¶ Gloria: est

ipsa delectatio in q bonitas: magnitudo
et alia quiescūt. ¶ Prīa: est id p qō boni-
tas: magnitudo et sita: sunt rōnes clare
et incōfule: et etiā bonificas: bonificabile
et bonificare sunt incōfule. ¶ Concordā-
tia: est id rōne cuius bonitas et magni-
tudo et reliqua in vno et plurib⁹ cōdant.
¶ Contrarietas: ē quorūdam mutua resistē-
tia ppter diuersos fines. ¶ Principiū: est id
qō se hz ad ola rōne alicui⁹ pxiōritatis.
¶ Mediu: est subiectū p qō finis influit
principio: et principiū refuit fini sapiēs
naturā vtriusq. ¶ Finis: est id in q pū-
cipiū desit. ¶ Paupertas: est imago imē-
sitatis: magnitudinis: eternitatis et reli-
quorū. ¶ Gloritas: est subiectū i q finis cō-
cordat: bonitatis: magnitudinis et cete-
rorū desit. ¶ Vinoritas: est ens circa ni-
hil. ¶ Principiorū qō alij sunt substanti-
alia: alij accidētia. Contrarietas tñ
semper est accidēs. Sz pncipia q sūt sub-
stantialia: indigēt diffinitionib⁹ substan-
tialib⁹. Et q sunt accidētia: accidētia-
bus: sicut bonitatis q est substantialis: cō-
petit bonificare. Et bonitatis accidentalis
cōpetit etiā diffinitio accidentalis cū qua
agēs bonificat bonificabilia accidētia.
¶ Sciēdū qō q diffinitio plurib⁹ modis
fieri pot: oēs ad duos modos reducūt.
Et quibet mod⁹ hz actus: spēs. Primus
qdē mod⁹ est: qn fit p efficiētē: potētā:
materiā et finē. p efficiētē sicut cū d: deo
cōpetit creare et saluare. Per potētā qō
vt cū d: potētia est ens p qō materiā
pūā passiōē hz. Per materiā aut cū d:
materiā est ens de q agēs agit. Per finē
qō est diffinitio sicut ias dicitur ē. ¶ Scōs
mod⁹ est vt in regula. c. dicem⁹. Ad istos
qdē duos modos: diffinitiones antedictē
applicari pnt: sicut forma q diffinit per
actū sūt: vt cū d: elemētatiua est ens cui⁹
pprie ppetit elemētare: vegetatiue ve-
getare: sensitīue sentire: imaginatiue
imaginari: et rōcinatiue rōcinari. Et sic
de bonitate cui⁹ pprie cōpetit bonifica-
re: et magnitudinē magnificare: et sic de
alijs. Et h idē dicit p: de efficiētē. Sicut
hoi⁹ cui⁹ pprie cōpetit hominificare: leō-
ni leonare: igni calefacere: et sic de alijs.
Et talis modus diffinitidē: est valde faci-
lis et vtilis. Diffinitioes qō q sūt per re-
glā de. c. sunt valde faciles: vtilēs et cla-
re. Si ut diffinitio q cū suo diffinito con-
uerit: sicut bonitas: est ens cui⁹ pprie cō-
petit bonificare. Et est ens qō pprie hz
in se in innatē bonificātē: bonificatiū et bo-
nificare. Itē est ens in subiecto cū q bo-
nificas bonificat subiectū. Ampli⁹ boni-
tas: est ens habēs actionē in subiecto. Et

Diffinitio

Concordantia

Contrarietas

Principium

Mediu

Finis

Paupertas

Gloritas

Vinoritas

Notas de

Principio

Diffinitio

Pluribus

Modis

Prima

Materia

Finis

6.

Diffinitio per

Regula. c.

1. agniti. Aptitudi

in et aptum

Est cū in subiecto in q bonificat bonifi-
cat subiectum
It bonitas est Est hui⁹ Arhom in sub-
iecto

Quarta pars.

Quarta pars principa- lis/que est de regulis.

Regule sunt
decē: scz vtrū qdēt
reliq; vt i alphabe-
to iā signatū ē. Iste
regie: sūt decē qō-
nes gñales p qō o3
id de q qrit ponit i
ipsis est lucefactus
et coloratū et etiā significatū intellectui sz
essentiā et naturā regulę/sicut ptz in grā
matica. Itāz sicut oia vocabula declina-
bilia notalia includunt in qnq3 declina-
tionib;: z pnt declinari p ipsas. Sic suo
modo oēs alie qstōes pter istas hui⁹ ar-
tis (q fieri pnt) includunt in ipsis decē/
z ad ipsas qdē reducutū et etiā p ipsas
regulāt rōne gñalitatē quā habēt. Et
sicut he qstōes sunt gñales: sic et spe-
cies eādē. sicut em̄ bonitas oīno est gñali-
s cū suis gñalib; / bonificatio/ bonifi-
cabili/ z bonificare: line qb⁹ non pōt esse
oīno generalis/ sic de qstōnib; decē hu-
ius artis/ q cū speciebus generales sunt.

De regula B.

Regula B: est vtruz/ et est
de possibilitate/ vtrū hoc de
quo qrit sit/ vel nō sit: z ta-
lis possibilitas causat fides
siue credulitatē siue suppo-
sitionē: q3 supponit q3 vira-
q3 pars sit possibilis/ videlz affirmatiua
z negatiua. Itā qdē regia de b: h3 tres
spēs: q3 sunt dubitatio/ affirmatio/ z ne-
gatio. Per primā specie op3 supponere
q3 sit aut nō/ vt intellect⁹ nō sit obstinat⁹
aligar⁹ / sz inuestigatiū vt trāsire possit
ad attingendā affirmatiuā vel negatiuā
esse verā. Et b cū tali cōditione/ vt semp
cōcedat hoc q3 magis recolubile est/ itel-
ligibile/ z amabile/ in p̄dictōe esse verū
admodū se cū pncipis z eoz diffinitio-
nib; / cū alijs regulis: vt si qrit vtrum
sit intellect⁹. Et videt q3 sic/ qm magi re-
colubile est intelligibile z amabile/ ipsuz
esse/ q3 nō esse. Et hoc fm p̄dictā inuesti-
gationē pncipior. Qm b2/ q3 hoc q3 ē ma-
gis recolubile z amabile est eligēdū: in-
telligēdū est/ q3 eligat cū maiori intelli-
gibilitate z non cū minori. Qm qñ affir-
matiua aut negatiua eligat cum minori

Quarte
parus hu-
ius opis q-
est de re-
gulis: Rus-
bica.

Qd. 1. de
regula B.

Ita regu-
la tres ha-
bet spēs.

sicut dixim⁹ de bonitate: sic de alijs pnci-
pijs dici pōt. Per predictos duos mo-
dos artifer qdē oia diffinire pōt. Sz vtrū
tra artē: est ali⁹ modus/ p̄fusus/ p̄fusus:
scz qñ diffinitioēs sūt ad placitū siue p
cōtingentiā/ nō p̄sideratis diffinitioib;
pprijs/ z appropriatis inter subiectuz z
predicatu existētib; / sicut qñ b2/ de⁹ est
ens infinitū z eternū: z hō est aīal rōna-
le. Et iterū est aīal: cui soli cōpetit eq̄ta-
re/ scribere/ z sic de alijs suo mō. ¶ Am-
plius aut diffinitioēs sūt p cōpositionē
videlz qñ vñs pncipiū diffinit cū alio:
vt cū b2 bonitas magna/ est ens rōne cu-
ius bon⁹ magn⁹ agit bonū/ magnū. z si
addat eternitas/ hoc est q3 bonitas ma-
gna est eterna. diffinit qdē ipa bonitas
sic: bonitas magna z eterna/ est ens rō-
ne cui⁹ bon⁹ magnus/ z etern⁹: agit bo-
nū/ magnū/ z eternū. Per talē modū pōt
artista facere demonstrationes p p̄mit-
ua z vera pncipia/ z etiā necessaria/ z q
alio modo nō se pnt h̄re. ¶ Uteri⁹ sicut
b2 bonitas est ens: rōne cuius bon⁹ agit
bonū/ si b2 pōt de magnitudine. mag-
nitudō: est ens rōne cuius magn⁹ agit
magnū/ z eternitas. pducit eternū. et sic
de alijs. ¶ Ampli⁹ ad explanandū diffi-
nitioēs pncipior: pōt artista explanare
z declarare cū natura eoz/ qm boni-
tas nō haberet naturā sine innato boni-
ficatē/ bonificatō/ z bonificare. Neq3 ma-
gnitudo absq3 magnificatē/ magnificatō
z magnificare/ neq3 eternitas sine eter-
nate/ eternatō/ z eternare. z sic de alijs.
Et si naturā pncipia nō haberēt/ boni-
tas qdē nō esset ens rōne cui⁹ bon⁹ agit
bonū naturaliter. Neq3 duratio eēt ens
ratioē cui⁹ bonitas/ magnitudo z reli-
qua durāt. Et ideo destructis diffinitio-
nibus: pncipia qdē nulla essent: neq3 etiā
totū vniuersum esset qd falsuz est/ eo q
de vniuerso experientiam habem⁹ q est.
Itē p hoc pncipiū sapiētia/ intelligēdū
est/ q3 de intellectu intelligit⁹ z in oī alio
ente pter substantiā rōnalē/ p sapiam in-
stinctus/ z p voluntatē: appetit⁹ intelligit⁹
tur. ¶ Ampli⁹ aliq3 forte habēs dēre ca-
minā z linguā serpentinā: pncipia nostra
z eoz diffinitioēs sint magne equalit⁹: ne-
gādū est p pncipiū maioritatis z minori-
tatis z p̄trarietas/ que qdē nō pmitūt
q3 oēs bonitates sint magne equaliter.

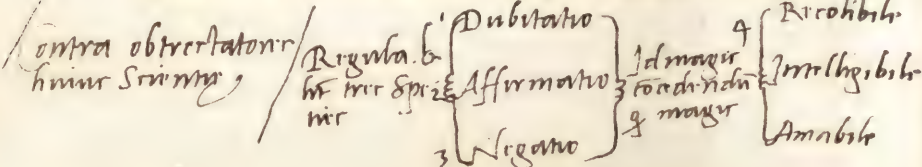
¶ Finis tertie partis pncipalis hui⁹ opis.

Definitioes ad
Platonē et p̄r rō-
m̄ginnā.

Definitioes p̄r
Compositioem.

Regule et qm
sunt sūt vna
et sūt p̄r vñm
m. bonificatio
sily. an.

Sapientia et
Intellectus
substantia et
nōm. Contra
inseparabilem
res huius
p̄r dicitur artis.

recolibitate et amabilitate subiecti: talis quod electio non debet de genere philosophie siue scientie: sed potius de genere fidei et credulitatis. Quia autem effectio eius maiori tate intelligibilis est: quod electio maiori recolibitate et amabilitate generat quod vera scientia necessaria in qua intellectus vere quiescit: quod vere attingit obiectum. Et in isto passu consistit tota virtus huius regule.

Regula 2.

Regula de Cuius de quidditate: eo quod est subiectum et fons diffusionis entium sicut. S. i. diffusionibus principiorum figuratum est. Ipsa quod est regula huius quatuor species. Prima species est de diffinitione et diffinitione quod cum ipsa diffinitione quatuor utitur ut cum dicitur: intellectus est esse sue essentie. Tercium est illud esse cui proprie copietur intelligere et sic de alijs suo modo. Secunda species est quod quod est de eo quod huius est essentialis et naturalis / sine quod ipsa res non potest esse sicut cum dicitur: intellectus quod huius est essentialis et naturalis / sine quod non potest esse: Et rursus dicitur quod huius innatus intellectus / intelligibile et intelligere. Et idem intellectus per intellectum: est agens et intelligentes et cum suo proprio in innato intelligibile est intellectus possibilis in quod intelligit et intelligibilia per prima quod non sunt de sua essentia: et sui intelligere est actus innatus et intrinsecus. Et omnes tres sunt unum intellectus et una essentia indiuisibilis in ipso quidem intelligere intrinseco ipsi intellectus carat herizet intelligere peregrinum. Sicut carat herizet intelligibile peregrinum in intelligibile intrinseco. Et hoc quod est necessarium est: ut passio cum passio: et actus cum actus si-bi-ipsis adinuicem correspondeat et deceter se habeant. Hoc tamen dico quod intellectus est practicus: quod autem theoreticus nequaquam. Sed ipse intellectus est id quod est simpliciter / sicut totum quod est per suas partes sibi coessentialis. Per hoc quod quod dictum est de intellectu intelligit per quem modum intellectus est vltimus et particularis: vltimus quod est in quantum potest intelligere hoc vel illud. Et sic de modo intelligibili cum quod est vltimus ad recipiendum huius intelligibile vltimum successiue. Et sic de actu intrinseco: scilicet intelligere cum actibus peregrinis successiue. Quod autem verum sit quod dictum est de intellectu / satis quod est probabile per diffinitiones principiorum et regulas de b. Nam si non esset verum intellectus quod non haberet imaginatiua bonitate neque durationem neque etiam habere naturam cum quod sit vltimus et particularis: neque etiam regula de b. vltimus

esset vera: quod est impossibile. Tertia species est quod quod est. Quid est res in alio: Et species, rursus dicitur est quod est in genere quod quatuor: sicut intellectus quod est actus per sui intellectum quod attingit obiectum et passiuus quod recipit species. Et est magnus: quod huius magnus et difficile obiectum. et est verum quod vere intelligit. et falsus: quod false. Et est ligatus et necessarius per memoriam / quod creditur in libertate autem et in de re / quod veraciter intelligit. Quarta species est quod quod est quod huius res in alio: sicut quod dicitur quod huius intellectus in obiecto: Et est rursus dicitur quod huius actione et passione ut in tertia specie significatum est: et huius actione in grammatica / logica et geometria: et passione in scientijs positius et huius bonitates per morales virtutes et culpa per peccata: sic de alijs quatuor. Et diximus de ista et de suis speciebus. Et sicut explicauimus per intellectum sic suo modo explicari potest et subiectum et potest: sicut in igne cui proprie copietur igni re substantiali et calefacere accidentaliter / igne habere ignificationem / ignificabile et ignificare. Et in lapide et in pipe et ignis ipso habente et elementatis actione. Et sic ut per getatina in corpe vegetato et sensitiua in corpe sensato: imaginatiua in corpe imaginato: in celestiali homo non est sic. Stella ei non producit stellam aliam neque agel: alium angelum: eo quod caret generatione substantiali: cum sint sube incorruptibiles et indiuisibiles. De deo ei intelligit alio modo per diffinitionem et naturam diuine bonitatis atque essentias.

De regula 3.

Regula quod est de materialitate et huius tres species. Prima est de quod res est: sicut cum dicitur quod est intellectus absolute: Et rursus dicitur est quod intellectus est de se ipso: hoc est quod non est factus de aliquo: sed est creatus in quantum est et non fuit. Secunda species est quod quod est de quod est aliquid factum siue constitutum: sicut quod est de quod est intellectus: Et rursus dicitur est quod ipse est de suis principijs coessentialibus. S. de suo intellectu / intelligibili et intelligere. Et sic de huius quod constitutum est de suo corpe et sua anima. Et clauus quod est de ferro et sic de silicio. Tertia species est quod quod est de aliquo cuius est: sicut quod est intellectus et cuius est regnum: Et rursus dicitur est quod intellectus est huius: et regnum est regis. Per hanc autem regulam quod est de res. Dicitur est de regula et applicata et ad intellectum et sic per applicari alijs subiectis suo modo: ut per de toroynuerlo quod est de seipso per prima specie et non de aliquo alio principio preiacente. Et per secundam specie est dominum quod est de forma et materia substantiali et vltimum constitutum. Et

Quarta species.

Quod 3. de regula 3. quod tres species huius. Prima species. Secunda species. Tertia species.

64
Quod 2. de regula C. quod huius quatuor species.
Prima species.
Secunda species.

Regula. c. 1/4. Spm

1. De diffinitione et diffinitione
2. quod huius in se est. Et sic de natura
3. quod est in alio
4. quod huius res in alio

Regula 3. huius res in se

1. De quod res in se
2. De quod est aliquid factum siue constitutum
3. Cuius res

Quarta pars

quā forma descendit forme pticulares.
 Ex qua materia materie pticulares.
 Ipsum quidē vniuersum ē de: eo q̄ sua
 creatura ē. Et hoc qd̄ intelligi pōt de bo
 nitate vniuersali z substantiāli z magni
 tudine zc. q̄ quidē quo ad sūū genus pri
 mitiua sunt. Per secundāz speciem hui⁹ re
 gule: bonitas quidez est de bōificatiuo/
 bonificabili z bonificare: z magnitudo b̄
 magnificatiuo/magnificabili z magnifi
 care/vniuersalib⁹: z sic b̄ ceteris suo mō
 ex eo q̄ ptes ei⁹ sunt. Et hoc idē dici pōt
 de oib⁹ bonitatib⁹ pticularib⁹/magnitu
 dinibus z sic de ceteris. Que bonitates
 descendūt a bonitate supradicta: z magni
 tudines a magnitudine aūdicta. z sic de
 alijs. sibi de elementis z elementatis suo
 mō. Sic tñ nō est deinde de hoīe p̄ secun
 dam speciem cōpositi⁹: naq̄ est ex alia z cor
 pore: q̄ differunt genere z natura/ sicut
 corporea substantiā z incorporea. z sic de
 substantiā z accidēte: sicut q̄ntitas nō ē de
 essentia substantiē s̄ est habi⁹ eius rōne
 cui⁹ est q̄nta. Et sic de q̄ntitate ratiōe cui⁹
 est q̄nta. Et sic de alijs accidētibus. Verū
 tamē substantiā z accidēs cōponunt in cor
 pore: sine qua cōpositiōe nō pōt ēē corp⁹.
 Per tertiā vero speciem huius regule: ac
 cidētia sūt substantiē/ p̄ seipsa qdē nō exi
 stunt sed p̄ substantiā. Rō hui⁹ est: q̄vni
 z idē accidēs nō est ex hoc z illo. Subā
 vero sic: cū sit ex hac materiāz ex illa for
 ma cōstituta/ rōne cuius est p̄ se existēs.
 z accidēs est similitudo z figura z instru
 mentū ei⁹. ¶ Amplius accidēs sicut q̄nti
 tas: est de seipsa quo ad primā speciem cū
 qua est primitiua (in q̄ntū est generalis)
 oēs alie q̄ntitates sūt ex ipsa z descendūt
 de ipsa. Ipsa vero est indiuisa in q̄ntū est
 primitiua: sed est diuisa in plurib⁹ quali
 tatib⁹ pticularibus/ sicut qualitas gñā
 lis est diuisa in pluribus qualitatib⁹ ptic
 ularibus. Necvero diuisio est p̄ accidēs
 videlicet per diuisionē substantiālē: que
 quidē diuidit p̄ fractionez z gñationem
 spēs/ differētiā z numeruz. ¶ Alterius
 sunt alia accidentia ex q̄bus sūt scilicet: qd̄
 apparet in logica q̄ est de scēdis inter
 tionibus iūctis p̄mis. Et sic de accidenti
 bus mechanis: sicut figura arche q̄ est
 figura ligni. Et figura turris: ex lapidis
 figura. Et sic de alijs suo mō. ¶ Per hāc
 regulā inquit artista in arte ista p̄mi
 tiuitates z simplicitates p̄ primā speciem.
 Per secundāz aut cōpositionē. Per tertiāz
 vero dominationē z possessionē. Ipsa qd̄
 ē regula est generalis ad omnia. ¶ Di
 ximus de regula. d. et hoc quod verum
 est per se patet per omnes diffinitio

nes principiorū z per regulas. b. c. **Sā:**
 tis quidem est probabile: quoniam si bo
 nitas substantiālis z sic de intellectu z hu
 iusmodi nō esset per secundāz speciem hui⁹
 regule/ careret quidē ipsa specie/ z sic nō
 haberet ex quo esset/ vnde sequeretur q̄
 non esset per se existēs/ sed esset sicut ac
 cidēs qd̄ careret secūda specie. b. Neq̄ ē
 ipsa bonitas esset ratio substantiāli ter/
 neq̄ bonus produceret bonū substantiāli
 ter de essentia bonitat⁹: z sic bonitas ali
 qua nō esset substantiā sed accidēs. Et sic
 diffinitio magnitudinis/ duratiōis z ce
 terorū esset destructa. z sic b̄ alijs. ¶ Am
 plius quidez q̄ oīa essent accidentia: qd̄
 est impossibile z contra regulā. b. c. Et i
 isto passu bā doctrina per quē modū ar
 tista huius artis p̄bet vñā veritatē cū
 alia/ applicando diffinitioes principiorū
 z regulas. b. c. qd̄ ad hoc dicitur. est de. d.

Quarta questio q̄ est de q̄re.

Quarta questio est de quare
 que duas habet species: vna
 est p̄ existentia/ alia vero ē
 per agentia: sicut p̄ existē
 tiaz q̄re quare est intelle
 ctus: respondendū est secundū existē
 tiā intellect⁹/ est ppter hoc: q̄ est de suo
 pprio intellectu/ intelligibili z intellige
 re: sicut totū qd̄ existit hoc qd̄ est p̄ suas
 ptes coessentialē de quib⁹ est. Et intel
 lect⁹ per agentia vt intelligat/ z ad finē
 se moueat/ qui finis est q̄ intelligat deū
 z aliorū entium veritates. Et vt hō habi
 tū scientie habeat p̄ hāc regulā: querit
 quare sūt res: Quod intellectus sit p̄
 quare formale vt supradictum est/ verū
 videtur esse per diffinitionē bonitatis/
 magnitudinis z reliquorum: et per re
 gulam. b. et per secundam speciem regu
 le. c. sine quibus intellectus non haberet
 naturam existendi neq̄ agendi. ¶ Alte
 rius sicut dictum est de intellectu: ut
 dici potest de substantia que est per suas
 causas et per suas occasiones. per suas
 causas sicut per formam/ materiam effi
 cientem et finalem. Per occasiōē sicut
 per diffinitionem/ habitationem et cō
 tingentiam. Et sic de alijs accidentib⁹.
 Per ipsum quare vero sūt genera z spe
 cies z indiuisa z artes liberales z mer
 chancie et virtutes et vitia.

Qd̄. 4. q̄ ē
 de quare/
 duas spēs
 continet.

De regula. 5.

Quintā quāri
 in duas spēs

Existentiā in q̄r
 Agentiā

Forma
 ut de q̄ ē aliq̄d
 fontem

3. ut Gunt. 1. 1.

Amidm
 Quantitas

Amidm
 gbus sūm

1. spēs
 2. cōpositi
 3. dominat
 4. p̄tē

Qd. 5.
de. f.

Quinta questio igitur de quantitate que duas habet species: scilicet simplicem et compositam sicut querit quantum est intellectus? Et respondendum est simpliciter: quod est essentie: quod intellectus est tantus: quantum est esse sue essentie. secundum compositionem autem respondendum est: quod est tantus quantum est per se existens: et agendum siue per suum proprium intellectum intelligibile et intelligere de quibus est. per hanc autem queruntur mensurationes entium et numerus eorum. Quod autem sit verum quod dictum est de intellectu: satis videtur esse probabile per distributionem bonitatis/magnitudinis et reliquorum: et per secundam speciem regule. c. d. Quomodo bonitas inquantum est essentia et forma simplex habet quantitatem continuam et disparatam ab alijs essentijs ratione sui generis et nature: sed inquantum est ratio: perducit bonum habet naturam discretam per bonificationem bonificabile et bonificare. Et ab ista quidem influunt quantitates peregrine et discrete per compositionem quam habet in subiecto individuat in quod bonitas habet quantitatem continuam et discretam. et sicut dictum est de bonitate: ita dici potest de alijs formis superioribus que causant similitudines continuas et discretas inferiores. Sicut in lapide qui est habitatus de una continua quantitate ipso habente discretas quantitates ratione essentiarum elementorum ex quibus est compositus. Et sic de planta per elementum vegetativum et de homine per elementum vegetativum/sensitivum/imaginativum et rationem naturalem ex quibus compositus est. Et sic de turre vel manu per artificium constituta. Non tamen tantum continue sicut subiectum naturatum: sed magis discrete quam subiectum naturatum. ratione partium integralium.

De sexta regula. G.

Qd. 6.
de. f.

Sexta questio igitur de qualitate que duas habet species: scilicet propriam et appropriatam. Sicut querit per primam speciem? Qualis est intellectus? Et respondendum est: quod intellectus est talis: qualis est sua propria intellectivitas et sua intelligibilitas et sua proprium intelligere. Et si queritur per secundam speciem? Respondendum est: quod intellectus est talis: qualis est suum habitum siue qualis est sua intelligibilitas appropriata per actionem positam in sua propria intelligibilitate per quam attingit alias entia intelligi-

bilia. Et hoc idem est si queratur. Qualis est ignis per suam propriam qualitate que est sua caliditas? Et respondendum est: quod est calidus/calescens et per suam siccitatem que est qualitas sibi appropriata per terras desiccabiles. Sed est in aere delicatior per siccitatem. Et sic de alijs per hanc regulam queritur de qualitate propria et appropriata. Proprie qualitates sunt cause superiores: et appropriatae sunt inferiores: sicut caliditas ignis que est superior caliditas et sua siccitas inferior. Et sic de bonitate naturali que est superior moralis autem inferior. Per hanc quidem regulam inquiruntur ardua ea que sunt superiora et inferiora inter subiectum et predicatum. Qualitates proprie dico que sunt proprie passionum et appropriatae qualitates similitudines sunt appropriatae passionum.

De septima regula. H.

Qd. 7.
de. m.

Septima regula querit de tempore: tot habet species quot habet ista regula et tertia et nona decima. Et hoc facimus: quia essentia temporis est valde difficilis ad intelligendum. Et primo applicabimus regulam. h. ad regulam. c. per primam speciem regule. c. Sicut quando queritur intellectus quoniam est? Et respondendum est: quod tunc est quoniam suum esse est. Et per secundam speciem respondendum est: quod est tunc quoniam habet suas partes sibi essentielles. Et tunc respondendum est per speciem tertiam: quando intellectus est in alio: et tunc est in alio quando agit in ipso/sicut intellectus practicus in subiecto. Quarta species est: quoniam queritur quando habet intellectus aliquid in alio: Ad quod respondendum est: quod tunc quoniam intelligit similitudinem illius. Et sicut diximus de intellectu per regulam. c. Per primam vero speciem regule. d. respondendum est: quod ipse est essentia primitiva eo quod non est de alia essentia producta/neque genita/sicut prima materia quod non est de alia materia deducta et sicut prima forma non est de alia forma. Et sic tunc inquantum primitivus est: est prima forma ex qua causantur sue forme particulares sicut dies et hore et reliqua. Per secundam speciem regule. d. medietate motum continet in se movere/movens et motum siue mobile: est de repositivitate uo/repositivitate et repositivitate: tamen non dico quod tempus et motus sint idem per essentiam sed sunt duo habitus ex quibus subiectum est habitatum et passionatum. Per tertiam

Essentia
tpis diffi-
cilis ad in-
telligendum
Regula
h. ad. c.

h. ad. d.
1. q. m. r. p.

2. q. m. r. p.

Qualitas
duas habet
sp. p.

Propria
Appropriata

Quarta pars.

Regia mo
dalis.

Species
scda instru-
mentalio.

specie regule. d. dicim⁹ q^o tempus est sub-
ditu agentis in agibili p agere: eo q^o sub-
stantia de ipso induit se naturaliter siue
moraliter. ¶ Per regulam modalem intelli-
gendu est: q^o tempus consistit in mouere/ mo-
uere/ et mobili/ siue motu: et hoc habitua-
liter/ sicut patet in parte substantialiter.
Et similitudo ipso consistit/ sicut figura p
preteritum/ presens et futurum: sicut in ha-
bitu caliditatis sunt figura/ calefactio/ ca-
lefactibiliter calefacere. Et in motu: mo-
uere/ mouens/ mobile/ siue motu. ¶ Per
speciem secundam instrumentalem. k. Temp⁹ est
instrumentum substantie cu motu/ vt sub-
stantia possit agere: in subiecto autem sit
agibilis/ et sua agibilitas est figura per
tempus et p motu. Et in illo passu apparet
p que modum intellectus attingit vere et
realiter essentia ipso. Et q^o hoc sit verum
probabile quidem est p diffinitiones princi-
piorum/ et p regulam. b. c. d. e. f. g. Veritatem
oportet q^o intellectus valde aliter/ et clar⁹
sit/ et etiam a confusione et dubitatione re-
motus/ ratione preparationis materie
et subiective et obiective.

De octaua questione que est de loco: signata per J.

Qd. 8. q. 2
de loco: si-
gnificata
per J. de-
ce species
habet.

Octaua q^ostio querit de loco:
sicut quereretur ubi est intel-
lectus? Et ista regula siue
questio/ quidam habet spe-
cies q^o sunt de scda/ tertia/
nona et decima regula. Et

primo de prima specie regule. c. sicut in-
tellectus q^o est in vbi/ quo essentialiter et natu-
raliter: scz in suo esse siue essentialiter: sicut ho-
mo q^o est homo in sua humanitate et suo
esse. Et etiam intellectus est in seipso sicut
scdas species: sicut sue partes in suo toto.

Per tertiam speciem est intellectus in aia si-
cut in hodie/ siue in loco in quo est homo.

Per quartam speciem est intellectus in illa
virtute p qua hz habitus sciendi/ et etiam
est in illo subiecto in quo hz actus practi-
cus. Et sic de c^osimilib⁹. ¶ Per hanc regu-
lam querit ubi sunt res in loco/ et ubi sunt
res siue loco simpliciter: sicut intellectus
qui est in loco sicut tertia species et quarta/
qui est in loco sicut prima et secundam. ¶ Qm
deduxim⁹ intellectus p locum: ideo aliquan-
do cognouim⁹ locum mediate regula. c.
videlz q^o locus: est ens cui pprie co^op^onit
locare ipso habente collocatiuam/ colloca-
bile et collocare. Et est habitus in subiecto
collocato in q^o subiecto hz suum esse: sicut
caliditas est in igne/ et actus est in agere/

et huiusmodi. ¶ Jte loc⁹ cognoscit p vi-
mam speciem regule. d. qm sicut intellectus
est primitiuus ipso non habere aliqd pre-
iacens ex quo sit deriuat⁹ materialiter:
sic locus est primitiuus inq^otu est genera-
lis/ ipso existente vna parte vniuersali. Jpe-
ro quo ad primam speciem non est sensibilis
neq^o un⁹ ginabilis/ et intelligibilis t^om.
Veritatem p scdam speciem regule. d. sicut
figura visibilis et imaginabilis est/ non di-
co sicut essentialiter. Per tertiam speciem regule
d. locus est collocati possidentis locum: si-
cut calefactio possidet caliditatem ipso ha-
bituato caliditate. ¶ Per has tres spe-
cies attingit essentia loci/ p intelligere
t^om. Ita q^o locus particularis in subiecto
substantato: est diffusius/ et deriuat a lo-
co vniuersali in subiecto vniuersali sub-
stantatus. Qui quidem locus vniuersalis
collocat oia collocata. Sicut oia calida
sunt calida p vniuersalem caliditatem. Et
sic oia mota sunt mota p modum vniuer-
salem. ¶ Per regulam de modalitate lo-
cus cognoscit. Jtem per hoc q^o pars est
in parte/ sicut ignis in aere et c^ouersio/
vt patet in elementato. et forma in materia
et c^ouersio. Et oes partes sunt in toto/ et
c^ouersio: et totu extra se transmittit suam
similitudinem/ siue suam figuram: sicut vnus
locus in alio p accidens/ et oia loca parti-
cularia sunt in loco vniuersali. Et figura
loci apparet in continente/ et pinere et pte-
re. ¶ Alteri⁹ locus cognoscit cu scda spe-
cie regule. k. Locus est inq^otu est instrumentus
substantie/ cui q^o instrumentu collocat partem
in parte. Sicut habitus est in habitu
videlz/ bonus in bonitate et alio/ et albe-
dine/ et magnus in magnitudine/ et huius-
modi. Et figura huius instrumenti appa-
ret p sensum et imaginationem in colloca-
te farina in aqua/ et aqua in farina/ et hu-
iusmodi. ¶ Dixim⁹ de loco p discursum
quem fecimus de ipso/ mediate regula
c. d. k. noticiam et cognitionem habemus de
eorum hoc attestant diffinitiones princi-
piorum et regula. b. c. d. e. f. g. h.

Locu diffi-
nitior quod
cognoscit.

De regula modalitatis: si- gnata per k.

Ona q^ostio est de modo/ scz
querere quod sunt res: Et ha-
bet quatuor species. ¶ Prima
q^ostio est/ sicut querere
quomodo res est in se: sicut
intellectus est ens per se/
q^o intellectus hz modum essendi p se/ et
est remotus ab omni alia essentia. ¶ Se-
cunda species est: q^o queritur quomodo

Qd. 9. de
regulamo
dalitatis/
per k: si-
gnificata.

Secunda
species.

quomodo res est in se
quomodo res est in alio
quomodo in p^ob. sicut
quomodo in p^ob. sicut
sicut in p^ob. sicut

Spir
4.

est intellectus in alio / et id aliud in ipso. Et est respondendum quod intellectus habet modum essendi in voluntate et voluntas in ipso inquantum cum ipso et memoria / anima rationalis constitui potest. ¶ Tertia species est: quando queritur quomodo intellectus est in partibus suis / et sue partes in ipso. Et respondendum est / quod intellectus est in partibus suis / et sue partes in ipso / per istam naturam per quam potest esse ex suo proprio intellectu / intelligi: bilis et intelligere / et per quem ista tres possunt esse partes eius. ¶ Quarta species est: quando queritur quomodo intellectus transmittit suam similitudinem extra se. Et est respondendum / quod intellectus transmittit potest extra se suam similitudinem per habitum scientie: intelligendo plures res quas intelligibiles facit in suo proprio intelligibili. Et per hanc regulam queritur de modis secundum quos quedam res habet modum essendi per seipsas: et una in alia ut supra dictum est. ¶ Alterius intelligendum est: quod differentia causat differentias. et sic est modalis ad distinguendum res. Et concordantia concordat plures res in uno composito. Et sicut est modalis coniungendo. Et sic sequitur modus per quem pars est in parte totius in partibus suis. Sicut in denario in quo aurum est in argenteo: et argenteum in auro / quolibet remanente in sua essentia et suo esse. Talis modalitas est ens generale sub quantum omnes modalitates particulares: et subiectum est similitudo eius. Sicut figura est similitudo substantie: et color colorati et huiusmodi. Et modalitas moralis: est similitudo naturalis modalitatis. Et quod hoc quod dictum est de modalitate sit verum: probabile videtur esse ratione diffinitionis principiorum. Et per istas regulas scilicet b. c. d. e. f. g. h. i. Et hoc patet artifice huius artis bene inueniri.

De regula k: que est de instrumentalitate.

Secunda regula est de instrumentalitate: hoc est querere cum quo res sunt / ille cum quo agunt. Et hinc quatuor species similes illis quod sunt de regula modalitatis. ¶ Prima species est: sicut querere cum quo intellectus est paratus. Et respondendum est: quod intellectus est pars anime: cum differentia / concordantia et potestate: et sic de ceteris principijs excepta contrarietate. ¶ Secunda

species est: cum quo intellectus alia a se intelligit. Et respondendum est: quod intelligens intelligit acquirendo: et intendendo unam speciem cum alia: et ponendo ipsas in proprio intelligibili: sicut oculus qui in speculo suam similitudinem attingit. ¶ Tertia species est: quod querit cum quo intellectus est vltimus et particularis. Et respondendum est: quod est vltimus in quantum habet unam potentiam actiui / intellectus / formalem cum qua plures res attingit in uno intelligibili vltimo: quod est de essentia ipsius intellectus / cum quo et in quo. scilicet intelligibilis / plures species sunt intelligibiles / sicut in uno speculo plures ymagines sunt visibiles. Et est particularis quando descendit particularis scilicet intelligendo aliquam speciem specificatam quam acquiritur: et in memoria peruenit. ¶ Quarta species est: quod querit cum quo intellectus extra se suam transmittit similitudinem. Et respondendum est: quod proprio intellectu / intelligibili et intelligere cum quibus facit species esse intellectas: et per memoriam recalescentes / per voluntatem eligibiles ad amandum vel odium. ¶ Per hanc regulam querit de instrumentalitate: rebus instrumentalibus sive corporalibus. ¶ Alterius instrumentalitatis est substantiale: sicut masculus et femella qui habet instrumentum substantiale cum quo generat genus. Aliud est accidentale sicut ignis qui cum sua caliditate calefacit calefactibile. Et sicut homo quod cum iusticia facit se iustus. Aliud est vniuersale: sicut intellectus quod cum subintelligibili facit intelligibile per ipsum hoc et illud. Et sicut masculus quod cum vna et eadem virga generat plures filios: et ignis cum sua caliditate calefacit plura calefactibilia. Et sicut faber quod cum uno et eodem martello facit plures clauos. Instrumentum vero particulare sunt istud et illud et reliqua: cum quibus domesticator instruit domum. Et sicut dux propositioes cum quibus fit conclusio. Et sic de alijs suo modo. Aliud est intrinsecum instrumentalitatis: sicut intelligibile quod est de essentia intellectus. Aliud est extrinsecum quod est per ipsum cum quo docet generat scientias. Et sicut martellus cum quo faber fabricat clauum. Quod si verum quod diximus de instrumentalitate: omnes diffinitiones huius artis principiorum et omnes regule attestantur et probant. Et similiter quod de decem regulis dictum est: que regule sunt vasa ad omnia intellectibilia et proportionabiles intellectui humano.

Finis quarte partis.

Tertia species.

Quarta species.

Tertia species.

Quarta species.

Diffinitio instrumentorum.

Substantiale

Accidentale

Vniuersale

Particularis

Intrinsecum

Extrinsecum

Decima quod de instrumentalitate. Prima species.

Secunda species.

Tabula.

bde t bdt bdd e bet b bet e bbb d bbb e btd e oet b oet o oet o oib e oib e otd e etd e etb e etd e tbd e

b d f t t
 b b d t b b
 b b d t t d d
 b b d t t f
 b b f t t a f
 b b f t t f
 b b t b b d d
 b b t b t t
 b b i d d f
 d d f t t b
 d d f t t d
 d d f t t f
 d d t b b d
 d d t b f
 f t b d f
 f t b f
 f t d d f
 t b d f

b d g t b b d t b b d t b b d t b b d t
b b d t b b d t b b d t b b d t b b d t
b g t g b g t g b g t g b g t g b g t g
b i t b s b i t b s b i t b s b i t b s
d g t d d g t d d g t d d g t d d g t d
d t b d d t b d d t b d d t b d d t b d
g t b d g t b d g t b d g t b d g t b d
t b d t b d t b d t b d t b d t b d t

b d b t
b d t b b
b d t d
b b t b
b b t d
b b t b
b t b d
b t b b b
b t d b b
d b t b
d h t b
d h t b
d h t b
d t b b d
d t b b b
d t d b b
b t b b d
b t b b b
b t d b b
t b d d

[illegible]

b d k t
 b d t b
 b d t d
 b k t b
 b k t d
 b t b d
 b t d k
 d k t d
 d k t t
 d t b d
 d t b k
 d t d k
 k t b d
 k t d k
 t b d k

b e f t
b e t h
b e r e
b e i f
b f t b
b f t c
b f t e
b t b e
b t b f
b t c e
e f t b
e f t c
e f t e
e t b e
e t b f
e t c e
f t b e
f t b f
f t c e
t h e

Quinta pars.

[illegible]

b e b t t
b e c t b
b e t h e
b h t b
b h r e
b h t b
b t b b
b t c b
e b t e
e b t e
e b t b
e t b e
e t b h
e t e h
b i t b e
b t e b
t b e b

t b e i t h p e c b i t b e i t b e i t b e i t b e i t b e i t

t b e t t
t b e t c
t b e t k
t b e t b
t b e t e
t b e t k
t b e t c
t b e t b
t b e t c
t b e t c
t b e t c

b f t b
 b f t t
 b g t b
 b g t b
 b i t b
 b i t t
 f g t
 f g t
 f t b
 f t b
 g t b
 g t b
 g t b

b f f b t
 b f f t b
 b f f t b
 b b b t b
 b b b t b
 b t b b b
 b f t b b
 f b t b f
 f b t b f
 f t b b f
 f t b b b
 f t f b b
 b t b b b
 t b f b

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

b f k t
b f t b
b f t f
b f t k
b k t b
b k t f
b t b f
b t b k
b t f k
f k t b
f k t f
f t b f
f t b k
k t b f
k t b k
k t f k
t b f k

b g b t
b g t b
b g t s
b g t d
b b t b
b b t s
b b t d
b t b s
b t b d
b t g b
s b t b
s b t d
s t b s
s t b d
t b g b
t b g d

b g i t
b g t b
b g t s
b g t i
b i t b
b i t s
b i t d
b t b s
b t b d
s i t b
s i t s
s i t d
s t b s
s t b d
t b g i
t b g s

b g k t
b g t b
b g t s
b g t d
b k t b
b k t s
b k t d
b t b s
b t b d
s k t b
s k t s
s t b s
s t b d
t b g k
t b g s
t b g d

b b i t
b b t b
b b t s
b b t d
b i t b
b i t s
b i t d
b t b s
b t b d
b i t b
b i t s
b i t d
b t b s
b t b d
t b b i
t b b s

b b k t
b b t b
b b t s
b b t d
b k t b
b k t s
b k t d
b t b s
b t b d
b k t b
b k t s
b t b s
b t b d
k t b k
k t b s
k t b d

b i k t
b i c b
b i t t
b i t k
b k t b
b k t s
b k t d
b t b s
b t b k
b i k t
b i k s
b i k d
i k t b
i k t s
i k t d
i t b s
i t b k
i t b d
k t b i
k t b s
k t b d
t b i k
t b i s
t b i d

Quinta pars.

i i i i f f f f f f p p p p p p p p
 p i i i f f f f f f i i i i f f f f f f
 i i p p i i p p i i f f p p i i i i i i
 i i p p i i f f f f p i i i i i p i i p i

i p p p f f f f f p p p p p p p p p
 f f p i i p i i f f f f f f f f f f f f
 i i p p i i p p i i p p i i p i i i p i i i

i d d d d d d d d d d d d d d d d d d
 p p p p p p p p p p p p p p p p p p
 p p p p p p p p p p p p p p p p p p

i i i i s s s s s s s p p p p p p p p
 s i i i p i i i i i i i i i i i i i i i i
 i s i p i s i s i s i s p i i i i i i i i

i k k k s s s s s s d d d d d d d d d
 s s p p s s s s s s s s s s s s s s s
 k k k k k k k k k k k k k k k k k k

i i i i b b b b b b b b b b b b b b
 p i i i p i i i p i i i p i i i p i i i p
 i p i i i p i i i p i i i p i i i p i i i

i k k k p p p p p p p p p p p p p p
 p p p p p p p p p p p p p p p p p p
 k k k k k k k k k k k k k k k k k k

[illegible]

Quinta pars.

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044

ebite
ebtre
ebtrt
eitre
eitrt
etere
ethti
bitre
bitrt
breit
bretr
itert
itetr

ttt ehh eeet eett eett eett eett
eeet eett eett eett eett eett eett

[illegible]

fghit fghit fghit fghit fghit fghit fghit fghit
fghit fghit fghit fghit fghit fghit fghit fghit
fghit fghit fghit fghit fghit fghit fghit fghit
fghit fghit fghit fghit fghit fghit fghit fghit

[illegible]

f
f f

Quinta pars.

De tabula Rubrica.

Lxxxiii
Columna

Abula ista

composita est ex
lxxxiii. colonis vt
dictum est. Et est
subiectum siue in-
strumentum in quo
inuestigatur solu-
tiones questionu:

recipiendo ad pro-
positum affirmando vel negando/ con-
cordando principia & regulas & euitan-
do eorum contrarietate. **Significat autē** t.
in tabula: qd littere que sunt ante ipm/
principia sunt de prima figura: & littere
que sunt post ipm/ sunt de secunda. si-
cut in camera b.c.t.b. in qua b. precedes
t. dicit bonitatem: et c. magnitudinem.
Et b. post t. dicit differentiam: et sic de
alijs. Inuestigatio autem que fit in ta-
bula/ est in alteriori gradu significa-
tionis veritatis q̄ illa que fit in figu-
ris. ¶ Tabula hō quartē figure deriuat
et se uolendo circūlū scdm & tertiu: vt
in ipsa tabula apparet vsq; ad lxxxiii.
columnas. In qua reuolutione consistit
ligamen columnarum b.c.d. que couer-
tit se cum columna b.c.f. Et sic successiue
de columna in columnam: vsq; ad vlti-
mam que est h.i. k. vt in tabula appa-
ret. Et sic in qualibet columna sunt oēs
columnne impliciteratione cuius impli-
cationis quelibet columna est coadiu-
uatiua alteri. ¶ Ad quālibet solutionē
vnius questionis possunt applicari oēs
significationes omnium questionum ab-
tractarum & manuductarum ad ipsam
questionē. Et in isto passu apparet ma-
gna generalitas istius tabule huius ar-
tis. ¶ Amplius in qualibet colūna sunt
viginti questiones per ordinem super-
ficialiter. Et de hoc dabimus exemplum
in prima colūna q̄ est b.c.d. predicando
primo de bonitate/ deinde de magnitu-
dine/ postmodum de eternitate: et hoc
sic. ¶ Prima est: vtrū bonitas sit in tan-
tum magna q̄ sit eterna? ¶ Secunda
vtrum sit aliqua bonitas in tantum ma-
gna q̄ contineat in se res diferentes et
sibi coessentialcs? ¶ Tertia vtrum bo-
nitas sit in tantum magna q̄ contineat
in se res concordantes & sibi coessential-
es? ¶ Quarta vtrum bonitas cōmens
in se res contrarias sit magna? ¶ Quin-
ta vtrum bonitas eterna sit differente?
¶ Sexta vtrum bonitas eterna sit con-

cordans? ¶ Septima vtrū bonitas eter-
na habeat in se contrarietatem? ¶ Octa-
ua vtrum bonitas contineat in se diffe-
rentiam et cōcordantiam? ¶ Nona vtrū
bonitas contineat in se differentiam et
contrarietatem? ¶ Decima vtrum bo-
nitas contineat in se concordantiam et
contrarietatem? ¶ Undecima quid est ma-
gna differentia eternitatis? ¶ Duode-
cima quid magna et eterna concordantia
est? ¶ Decimatercia quid est magna et
eterna contrarietas? ¶ Decimaquarta
quid est magna differentia & concordā-
tia? ¶ Decimaquinta quid est magna
differentia et contrarietas? ¶ Decima-
sexta quid est magna concordantia et
contrarietas? ¶ Decimaseptima dif-
ferentia concordantie eternitatis de quo
est? ¶ Decima octaua differentia eter-
nitatis de quo est? ¶ Decimanona con-
cordantia contrarietatis & eternitatis de
quo est? ¶ Vigesima differentia cōcordan-
tie & contrarietatis de quo est? ¶ Item
xx. q̄ones per columnā b.c.d. p̄tinentē in
se. xx. cameras. Prima camera est b.c.d.
scda b.c.t.b. & sic vsq; ad xx. q̄ est t.b.c.d.
Ex qualibet camera abstraximus vnā
questionē vt supra p̄z. Et sicut fecimus
xx. questiones in prima colūna/ ita fieri
possunt alie. xx. in scda: et alie. xx. in ter-
tia: & sic per ordinē vsq; ad columnā vlti-
mā que est h.i. k. ¶ Per has questio-
nes & solutiones eleuat in tā altū gradū
vniuersalitatis ipse intellectus: q̄ inu-
merabilis & inestimabilis reddit. Et hoc
rōne generalitatis predicati & subiecti.
Et in isto passu p̄z q̄ quē modū ars ista
est valde generalis & vtilis. ¶ Ad dādā
doctrinā & modū soluēdi q̄stiones volū-
mus antedictas q̄stiones soluere: appli-
cando significationes litterarū ad p̄po-
sitū tali modo/ q̄ diffinitiones p̄cipioꝝ
& species regularum nō destruant. ¶ Et
primo: ad primā r̄ndendū est cū b/ vtrū
bonitas & tantū sit magna q̄ sit eterna:
dico q̄ sic. Et hoc quidem est manifestū
p̄ diffinitionē bonitatis/ magnitudinis
& eternitatis. Nā si bonitas est ens ra-
tione cuius bonus agit bonā/ & magni-
tudo magnificat bonitatem & eternita-
tem / et diffinitio eternitatis facit du-
rare bonitatem & magnitudinem: neces-
sarium est vt actus bonitatis sit infini-
tus & eternus/ & per cōsequens essentia
bonitatis. Et sic cōcludit q̄ bonitas est
magna & eterna. Nā sine magnitudine
& eternitate nō posset habere actū infi-
nitū/ eternū/ videlicet bonificare: & hoc ē
affirmabile p̄ regulā b. & p̄ scdā specē

T.

b c t b.

vidi. Immo. huius
215

in qualibet co-
lūna m̄a p̄z
questionis

1. b c d t.
2. b c t b
3. b c t a
4. b c t d.
5. b d t b
6. b d t c

b c t t
Ad primā
questionē

regule c. & d. ¶ Alterius per primā speciem regule d. affirmatio est tenenda: eo q̄ eternitas est essentia primitiua ultra q̄ non est aliud preiacta / & sua primitiuitas ē bona & magna: et sic sequitur de necessitate q̄ sit aliqua bonitas magna & eterna. ¶ Alterius per tertiam speciem regule d. significatum est q̄ nō est aliq̄ contrarietas q̄ habeat dominium ī eternitate sed potius e conuerso: quod dominium haberet si eternitas non haberet primitiuam & magnā bonitatem: ergo bonitas tantum est magnāq̄ est eterna.

¶ Ad secundam questionem dicitur vtrū sit aliqua bonitas tantum magna q̄ sit differēs? Solutio. dico q̄ sic. hoc quidē est manifestū p̄ diffinitiones eorum. Si enim bonitas est ens rōne cuius bonus agit bonū: & magnitudo est eneratione cuius bonitas: differentia sunt magnae: necessariū quidē est q̄ in bonitate sint res differentes sibi coessentialia: videlicet bonificans / bonificatum & bonificatio. Na hoc est de rōne bonitatis / magnitudinis & differentie: q̄ in essentia bonitatis sint res distincte realiter & simpliciter. Et q̄ ipsa bonitas diuisa sit essentialiter & magna & incōfusa. ¶ Itē questio est tenēda affirmatiua p̄ regulas b. vt per se patet etiam per regulā c. per primā enim speciem ipsa bonitas cū suis concretis diffinitur & conuertitur essentialiter & concretue. Et per secundā speciem differentia ponit cum magnitudine: q̄ bonitas habeat in se bonificans / bonificare & bonificatū / que quidē nō haberet naturā absq̄ distinctione: neq̄ bonitas posset esse ratio bono: q̄ de seipsa produceret bonū. Et sic ipsa bonitas est vacua natura magnitudinis: differentia tamen deficiente. ¶ Amplius ad idē magnitudoz differentia sunt in bonitate naturaliter: vt patet per tertiam speciem regule c. Et etiā bonitas est in ipsis naturaliter. Et p̄ quartā speciem magnitudo & differentia habet actus suos in bonitate & similiter bonitas in ipsis / rōne quartae speciei regule c. ¶ Ad tertiam questionem quādo queritur vtrū tantum bonitas sit magna: q̄ contineat in se res cōcordātes & sibi coessentialia: Ad quod respondendū est q̄ sic: vt patet per diffinitiones eorum: quoniam si bonitas nō cōtinet res cōcordātes & sibi coessentialia siue naturales: iam bonitas magna non distaret a cōtrarietate: neq̄ esset magna sine tali cōcordantia quod est impossibile: quā impossibilitatē necessitant diffinitiones bonitatis / magnitudinis / eternitatisq̄.

¶ Alterius ad hoc idem consentit affirmādo prima species regule c. q̄ ponit cōuersionē diffiniendo bonitatem & suas res cōcordātes: videlicet bonificans / bonificatū & bonificare: et cōcordāt / cōcordatū & concordare: cū quibus cōuertitur suprema bonitas & concordantia cū suprema magnitudine. ¶ Amplius per secundā speciem ostendit q̄ bonitas habet in se res bonas / cōcordātes sine quibus bonitas magna non posset esse. Et etiam tertiam speciem regule c. ponit q̄ magnitudo & concordantia sunt in bonitate cum actibus suis: videlicet cū magnificare cōcordare. Et bonitas cū ipsis cū bono agere. Et quarta species dicit: q̄ quilibet ratio habet in alia actū suū & essentia suā. Et in isto passu apparet altitudo intellectus qui vere & realiter hoc attigit: ad quā altitudinem non posset ascendere nisi deo adiuvante. ¶ Ad quartā questionem quando queritur vtrū bonitas continens res in se contrarias & sibi coessentialia sit magna: Respondendum ē q̄ non: quia caret concordantia que quidē est plus absolute q̄ contrarietas. Ratio huius est q̄ cōcordantia cum bonitate ponit esse generādo. Et contrarietas cum malicia ponit priuationem bonitatis cōrumpendo: & hoc volunt diffinitiones bonitatis / magnitudinis & contrarietatis: q̄ sit verū quod diximus / regula quidē b. hoc requirit: et etiam prima species regule c. Quoniam si bonitas magna contineret in se res contrarias / magnum malum quidē esset sibi: & cōuerterentur in ipsam bonitatem magnitudo & paruitas: quod est impossibile. Et etiam per secundam speciem regule c. q̄ ponit in bonitate bonificans / bonificatū & bonificare cum magnitudine: ergo de hac questione negatiua est tenēda. Itē tertia species dicit q̄ contrarietas non posset esse in subiecto bono cum magnitudine. Et idem est iudicium de quarta specie q̄ dicit q̄ contrarietas non posset habere actum suū in magna bonitate. ¶ Ad quartam questionem cum dicitur vtrum bonitas eterna sit differēs? Respondendum est q̄ sic: quoniam nisi bonitas eterna esset differēs non posset ab eterno agere bonum eternū: ex eo q̄ differentia non gubernaret agentem in suo numero actiuo: neq̄ agibile in numero passiuo. Et illud idem dico de agere / & differentia deficiente causaret confusio eorum: & eternitas non haberet naturā eternādi / neq̄ bonitas bonificādi: et sic omnes iste diffinitiones essent de-

b c t b

Ad secundam questionem.

b c t d.

b c t c

Ad tertiam questionem.

b d t b

Ad quartam questionem.

Quinta pars.

fructe quod est impossibile. ¶ Amplius ad idem regulam b. consentit affirmatiue adiunãdo se cū diffinitionibus prefatis. Item per primam speciem regule d. affirmabile quidem est. Nam ipsa regula dicit q. bonitas eterna tantum est primum tua per agere: sicut per existere: priuata enim differentia inter agentem et agibile prouatur quidē agere et per consequens agentia. Et generatur ociositas et priuatio nature bonitatis eterne quod est impossibile. Adhuc secunda species regule d. uidetur hoc idem affirmare: nam absq. differentia bonificantis/bonificabilis et bonificare nō haberet ex quo esset: neq. eternitas posset ipsam gubernare quod sibi esset inaleum contra bonum eternaliter quod est impossibile. ¶ Adhuc per tertiam speciem regule d. manifestum est q. si de questione negatiua est tenenda/requeretur q. aliquid ens esset eternum/habens eternam maliciam: que impeditur q. eterna ratio bonitatis nō eēt ratio bono eterno/quod produceret bonum eternum carens differentia: quod est falsum et etiam impossibile et contra regulam b. ergo etc. ¶ Ad sextam utrum bonitas eterna sit concordans? Respondendum est affirmatiue per eorum diffinitiones: eo q. eternitas dicit q. bonitas et concordantia durant. Et concordantia dicit: q. bonitas et eternitas in vno et in pluribus concordant: et bonitas eterna est ratio ab eterno concordanter: q. bonus producit bonum. Hoc autem non posset esse nisi bonitas eterna esset cōcordans per bonificantem/eternantem concordantes: et bonificatam/eternatum et concordatum: et per bonificare/eternare et concordare. ¶ Amplius quod diximus satis probabile est: et etiam per regulas c. affirmatio est tenenda: nam bonitas ē illa forma que proprie continet in se differentiam et concordantiam et bonificantem et bonificatum et bonificare bene habituatos de differentia/concordantia / cū quo habitu differens et concordans sunt agentes/differentiabile et concordabile sunt patientes: et per quartam speciem habent differentiam et concordare: et bonitas bonificare. ¶ Ad septimam quando queritur/utrum bonitas eterna habeat in se contrarietatem? Respondendum est q. sic. posito q. mundus sit eternus: quod patet per diffinitionem contrarietatis: quoniam ab eterno et in eterno mundus est bonus et malus: per eternam bonitatem et eternam maliciam/generationem/corruptionem et priuationem.

Et bonitas eterna non posset esse bona ratio/q. producat bonum eternum sine contrarietate et malicia. Et eternitas est causa: quare bonus et malus durant ab eterno: et hoc regula b. non potest consentire: neq. prima species regule d. nā ab eterno essent priuatiua bonum et malum concordando. Et per secundam speciem totum vniuersum esset compositum ex bono et malo: et prima causa scilicet deus/esset necessitatus ad causandū mundum ab eterno tantum cum malicia q. tum cum bonitate: quod est impossibile ratione huius impossibilitatis de hac questione negatiua est tenenda: et in isto passu apparet q. impossibile est: q. in vno sit ab eterno. ¶ Ad octauam cum queritur/utrum bonitas contineat in se differentiam et concordantiam? Respondendum est q. sic. Quod patet per eorum diffinitiones. Si enim bonitas non haberet res differentes et concordantes: non posset esse ratio bono/quod produceret bonum/et concordantia non posset esse absq. differentia rerum. Et priuata differentia esset confusio et occultatio inter bonificantem/bonificatum et in ter concordantem et concordatum. Immo dico q. esset implicata contradictio que ē impossibilis. ¶ Item prima species regule c. dicit: q. eternitas est ens cui proprie competit eternare. hec autem proprietas esse non potest sine concordantia eternantis/eternati et eternare: que concordantia est naturalis necessaria/ut per secundā speciem eiusdē regule significatum est. Et per tertiam speciem videndum est q. eternana in eternabili est agens: et eternatum siue eternabile patiens et eternans habet actum scilicet eternare: ut per quartam speciem regule c. significatum est. ¶ Ad nonam questionem quando queritur/utrum bonitas contineat in se differentiam et contrarietatem? Respondendum est q. sic in aliquibus subiectis: sicut in elementato in quo elementa differunt et contrariantur: sicut ignis et aqua per calidum et frigidum / et sicut aer et terra per humidum et siccum. Et hoc bonum est: quia ab q. tali contrarietate elementatum esse non posset. ¶ Alterius regula b. ad hoc quod diximus consentit. Item per primam speciem regule d. negatiua de questione est tenenda: hoc est q. in essentia bonitatis sunt bonificans / bonificatum et bonificare: et possunt contrariari: quia si sic/per secundam speciem eiusdē regule boni

b d t c

Ad vi. q.
tionem.

b d t d

Ad vii. q.
tionem.

b t h c
Ad vii. q.
tionem.

b t b d
Ad ix. q.
tionem.

tās quidem non haberet ex quo esset. Et per tertiam speciem subdita eiusdem esset malicie: neq. etiam haberet naturam. quod est impossibile. ¶ Ad decimam quando queritur ytrum bonitas contineat in se concordantiam et contrarietatem? Respondendum est q. sic in aliquo subiecto quod est habituum bonitate: sicut elementatum quod est bonum per bonitatem / in quo elementato aer et ignis concordant per caliditatem / et aer et aqua per humiditatem / et aqua et terra per frigiditatem / et terra et ignis per siccitatem. Et ignis et aer per siccum et humidum sunt contrarii: aer et aqua per frigiditatem et caliditatem sunt contrarii / et aqua et terra per humiditatem et siccitatem sunt contrarii: / et terra et ignis in motu per leuitatem et ponderositatem. Et qd diximus manifestū est per diffinitiones concordantie et bonitatis atq. contrarietatis. Quoniam elementatis nō posset esse ratio in subiecto qd produceret bonum elementatum: et etiā diffinitiones concordantie et contrarietatis essent distincte. ¶ Amplius regula b. ad idem consentit affirmando: et etiam prima species regule c. Elementatū namq. est subiectū bonum in quo concordantia et contrarietas aliqua convenientiā et contrarietate habent / sicut ignis et aer qui in elemento concordant per caliditatem et siccitatem / sed per humiditatem contrariatur: et sic circulariter vt supra dictū est. ¶ Altera per secundā speciem regule c. affirmatiua est tenenda: sicut elementatū qd continet in se innatā concordantiā et contrarietatem / vt supra dictū est. Et per tertiā eiusdem regule speciem est in aere concordans: et aer in igne concordabilis quo ad genus caliditatis: sed quo ad genus humiditatis et siccitatis contrariantur: eo q. ignis ratione siccitatis est contrarius aeri: et aer igni per humiditatem. ¶ Adhuc per quartā speciem p. q. quodlibet elementum habet actionem passionem in alio circulariter: ratione cuius elementa sunt remissa et contracta: vt ad mixtionem et compositionem venire possint / etistente elementato bonitate habitato: et etiam de concordantia et contrarietate. ¶ Ad vndecimam quando queritur / quid est magna differentia eternitatis? Respondendum est / q. est forma necessitans eternantem / eternare in eternitate: vt magnitudo sit ens ratione cuius differentia et eternitas sint magne. Et eternitas sit ens: ratione cuius magni-

tudo et differentia durēt. Et differentia est ens: ratione cuius vnus sit eternans et alius eternar. ¶ Aliud eternare. ¶ Alterius q. sit verum quod diximus: regula quidem b. hoc testatur. Et etiam prima et secunda species regule c. Et similiter tertia species regule c. vt eternans sit in eternitate / magnitudine et differentia: agens et producens productum ipso habente in eternitate / magnitudine et differentia naturam. et hoc ratione quare te speciei. ¶ Item prima species regule c. hoc idem cōcedit. vt magnitudo primitiue et eterne habeat eternantem / eternatum et eternare. Et secunda species regule b. hoc idē ponit. vt eternitas habeat ex quo sit. Et ad hoc tertia species eiusdem regule concordat. ¶ Ad duodecimam quādo queritur quid est magna et eterna concordantia? Et est dicendum q. est forma necessitans in eternitate et magnitudine concordantiam inter eternantem / eternatum et eternare. Et hoc per primam speciem regule c. et d. satis est videndum. Et etiam per secundā speciem c. et d. Et sic de tertia specie regule c. vt eternans sit in magnitudine et eternitate et concordantia / magnificans et eternans. Per quartam speciem regule c. vt habeat naturam eternandi eternatum / magnificandi magnificatum / concordandi concordatum. Et ad hoc tertia species regule d. concordat. ¶ Amplius eorum diffinitiones hoc idē approbant et testantur: quoniam magnitudo absq. concordantia eternantis et eternati et eternare / non posset esse ens ratione cuius eternitas et magnitudo essent magne. Neq. etiam eternitas haberet naturam cum qua durare posset: atq. sine ipsis concordantiam habere. Neq. sine concordantia distare a contrarietate. ¶ Ad decimā tertiam quando queritur / quid est magna et eterna contrarietas? Respondendum est: q. est eternitas mundi posito tamen q. mundus sit eternus. Et hoc patet per eorum diffinitiones et per regulas eorundem. Quoniam diffinitio contrarietatis ponit q. eternitas dei et eternitas mundi: magnam habent controuersiam ipsis existentibus primitiuis per primam speciem regule c. et d. Quoniam eternitas dei non est singularis: et priuata suauingularitate: magnitudo quidem non est ens ratione cuius eternitas sit magna. Et est ens ratione cuius contrarietas magna est magna inter eternitatem dei et eternitatem mundi / eo quia

t c d
Ad decimā questionem.

d
c d t c.
Ad duodecimam questionem.

c d r d
Ad decimā tertiam questionem.

d t b
Ad vndecimā questionem.

Quinta pars.

eternitas mundi ponit eternum malum non quietatum: et eternitas dei eternū bonū quietatum: et eternitas dei ponit eternum malum esse durabile: et eternitas mundi ponit bonū esse durabile quo ad diffinitionē eternitatis: et secūda species regule d. ponit q. eternum bonū et eternū malū sunt coniuncta in cōposito. Et diffinitio quidē magnitudinis ponit magnā cōiunctionē: et tertia species regule d. ponit subiectionē ab utraq. parte. Et scda species regule e. cōtrarietate et contrarietate. Et eternitas quidē est deuians in eternitate dei et eternitate mundi/ipsa habēte in utraq. dūm. pducendo eternū contrarietati in quietatū/qd est impossibile: ratioe cuius impossibilitatis mundus non pōt esse eternus. ¶ Ad xiiij. cum d. quid est magna differentia et concordantia: dicendū est q. in essentia magnitudinis est magnificans/distinguens et concordans vna personā eandē numero: et q. magnificatus et differentiat: et concordatus sit alia persona: et magnificare/differentiare et concordare alia persona: et q. omnes iste tres persone sint idem per essentiam/naturam/magnitudinem/differentiā et concordantiā: et hoc videndū est per eorum diffinitiones. Et per primā et secundam speciem regule c. et d. et per tertiā c. vt magnitudo/differentia et concordantia sint in actu agentes et concordantes et a vacuitate et ociositate dispartite: et per quartā speciem c. vna habet actum in alia sine quibus actibus diffinitionis: eosdem non essent vere/qd est impossibile vt regula b. testatur. ¶ Ad xv. queritur / quid est magna differentia et contrarietas? Respondendū est q. est illa causa causans vnum contrariū in alio: sicut in elemento in quo ignis et aqua sunt mixta: similiter aer et terra: inter bonū naturale innatum et malū morale: videlicet peccatum et hmoi. Et p. per diffinitiones magnitudinis differentie contrarietatis. Et differentia q. declarat et distinguit ipsa contraria. Et contrarietas in subiecto priuat concordantiā: et generat contrarios appetitus et fines. Et per regulam b. significatum est: per primā et secundā speciem regule c. et d. et per tertiā speciem regule c. Similiter est factum planum q. vnum cōtrariū est agens et patiens in alio. Et per quartā speciem regule c. habet vnum in alio actionem: per tertiā hō speciem regule d. subiectionem. Et in hō passu figurantur magne pene infernales. Per quartam

speciem c. vna habet actum in alia/sine quibus actibus diffinitiones eorum non essent vere: qd est impossibile/vt regula b. testat. ¶ Ad xvj. questione cum queritur: quid est magna concordantia et contrarietas? Dicendū est q. est illud ens quod ponit in eodē subiecto res concordantes et contrarias/generando et corrumpendo in ei elemento: sicut ignis et terra qui habent concordantiā per generationem cum aere/ipsō existente calido et sicco / et recipiente siccitatem a terra/et dante caliditatem aeri: per tertiā speciem regule d. ipse quidem est existens dominans siccitati et humiditati in quibus ponit magnam cōtrarietatem corrumpendo. Et sicut diximus de igne: ita potest dici de alijs elementis fm qualitates eorum: et sic videndum est per primā et secundā species regule c. d. et per diffinitiones magnitudinis et concordantie et contrarietatis: et per quem modum elementa intrant mixtum et componunt elementatum. Et per tertiā speciem regule c. et d. vnum elementum est in alio agens et patiens. Et per quartā speciem regule c. vnum elementum habet actionem et passionem in alio: et etiam motū/generando et corrumpendo. ¶ Ad xvij. questione quando querit differentia concordantie eternitatis de quo est? Respondendū est q. est de natura et relatione. Differentia enim ponit res distinctas et relatas naturaliter per distinguendum/distinctum et distinguere in eterna concordantia: que quidem fm suā diffinitionem ponit concordantem concordatum et concordare: et vnam essentiam et naturam: in qua eternitas ponit eternantem/eternatam et eternare/ratioe sue diffinitionis: et hoc est manifestū per regulam b. et per primā et scdam speciem regule c. et d. Et tertia species regule c. ponit actionem et passionem sine materia. Et quarta species eiusdem regule actus eternos naturales. Et ad hoc tertia species regule d. non potest contradicere: eo quia est disparata a primitiuis actibus differentibus et concordantibus. ¶ Ad xvij. questionem quando queritur differentia eternitatis et contrarietatis de quo est? Dicendū est q. est de deo et mundo/posito q. mūdus sit eternus. Et hoc patet per eorum diffinitiones. Eternitas enī ponit innatū bonum/eternum bonum/et malum morale: et differentia distinguit ipsa. Et cōtrarietas ponit eternos fines

c t c d
Ad. xvj. q.
stionem.

c t b c

Ad. xiiij.
questionē.

d t b c

Ad. xvij.
questionē

c t b d

Ad. xv. q.
stionem.

d t b d

Ad. xvij.
questionē

et contrarios ab his quiete. Et hoc per regulam b. clarus est. Et per primam speciem regule c. et d. dicendum est esse differentias contrarias: et secunda species earum regularum: ipsa tamen talis compositio impossibilis est. Et tertia species regule c. dicitur quod mundus est infinitus per infinitam bonitatem innatam: sed sua moralis bonitas/malicia/sunt simul duratio eterna. Et mundus habet infinitatem per eternitatem innatam: et omnes alie sue partes innate/sunt finite: eo quod celum est corpus finitum: per quantitatem/habitu et situm. Et tertia species regule d. dicitur primitivas dominationes et subiectiones contrarias: quod est impossibile simili. ¶ Ad decimam nonam questionem quoniam queritur: concordantia contrarietatis et eternitatis de quo est: Respondendum est quod est de duobus eternitatibus: scilicet de eternitate dei et eternitate mundi/posito quod mundus sit eternus: quidam concordant et discordant in duracione infinita. Deus namque habet substantiam infinitam et mundus finitam: eternitas dei simpliciter est bona: et eternitas mundi bona et mala moraliter. Et diffinitio concordantie destruit. Et diffinitio contrarietatis est eterna necessitata. Et diffinitio eternitatis est destructa: eo quod non preeditur duracione magnitudinis/bonitatis/virtutis/ad duracionem magnitudinis/malicie et vitiis. Et hoc per primam regulam videndum est. ¶ Et sic per quod concordantia est primitiva bonitate et malicia: ut per primam speciem regule c. et d. et per secundam speciem c. et d. Et est composita ex contrariis primitivis eternaliter extra sui genus. Et sic est in suis contrariis concordantia habens nomen per contradictionem implicatam: unde est eterna concordantia et eterna contrarietas per tertiam speciem regule d. et subdita et non subdita: quod est impossibile. ¶ Ad vigesimam questionem quoniam queritur: differentia/concordantia et contrarietas de quo sunt: Respondendum est quod sunt de seipso: eo quia sunt genera generalissima: ut patet per diffinitiones eorum. Et hoc regula b. testatur: et prima et secunda species regule c. et d. tamen non dico quod contrarietas cadat/sive sit in specie secunda regule c. vel d. eo quod est accidens: et accidens non habet materiam ex qua sit simpliciter. Nam si haberet/sam esset substantia composita ex forma et materia: quod est impossibile. Et hoc patet per tertiam speciem regule d.

¶ Diximus de prima columna et dedi-
mus doctrinam de ipsa/per quem modum
questiones extrahuntur ex ipsa: et

solutiones eorum per diffinitiones et regulas. Et sicut fecimus de ipsa/ita poterit fieri de alijs columnis suo modo. Et questiones quas fecimus de ipsa sunt generales: et possunt applicari ad questiones particulares/deicendendo per scalas trianguli viridis: per quas intellectus est diffusilius/faciendo scientias differentes. Et de hoc damus exemplum in eadem columna ad soluendum questiones per viginti rationes differentes ratione dictarum camerarum a quibus extrahuntur.

Utrum mundus sit eternus.

Solutio huius questionis patet per primam columnam: tabule: et potest fieri per alias columnas/eo quod columnę sunt colligate. Et primo per primam cameram colune: et deinde per secundam. et sic per ordinem usque ad cameram ultimam/multiplicando viginti rationes ad eandem questionem/tenendo de questione negatiuam per diffinitiones et regulas in ipsa columna implicatas. ¶ Doctrina huius artis est quod accipiant termini explicati qui sunt in questione: sicut quando dicitur utrum mundus sit eternus. In ista questione est eternitas que est terminus explicatus cum sit in prima figura. Et per eternitatem requiritur d. et per d. acquiruntur termini per ipsum d. significati. Et scala que est in angulo d. videlicet contrarietas que est inter sensuale et sensuale: et inter sensuale et intellectuale: et inter intellectuale et intellectuale. ¶ Item per vtrum acquiruntur b. et per b. acquiruntur ea que sub eo existunt: ut patet in Alphabeto. Et quoniam volumus applicare in questione c. ipso implicato in questione/acquiruntur quicquid c. continet. ¶ Et sic datur doctrina ad applicandum primam columnam: ad soluendum questionem antedictam. ad inveniendum terminos explicatos et implicatos/applicando ipsos ad propositum: videlicet ad solutionem questionis cum tali modo/quod diffinitiones principiorum et regule remaneant illesę: adiuvando se cum speciebus aliarum regularum: ad dandum doctrinam quomodo homo poterit tenere cum alijs. Et primo per primam cameram sic.

De doctrina huius artis.

De prima camera B. C. D.

Epilog.

Quinta pars.

Qd. 1. de
camera
B.C.D.

Quando queritur utrum mundus sit eternus: et dicimus per b.c.d.g. nō. Quoniam si esset eternus/sua ratio esset ab eterno produciens eternum bonum: et magnitudo magnificaret illam rationem bonam ab eterno: et in eterno/vt patet per suam diffinitionem: et eternitas ab eterno et in eterno/ipsam productionem durare faceret: et sic nullum malum esset in mundo/eo quod bonum et malum sunt contraria: sed malum est in mundo: vt patet per experientiam. Concluditur ergo quod mundus nō est eternus. ¶ Altera regula b. ponit quod de questione negatiua est tenenda sui diffinitiones supradictas: et hinc proponimus dicere per regulam c.d. dicendo sic si mundus est eternus/sua eternitas est causans tantum durationem malicie quantum durationem boni. quod patet per primam speciem regule b. et per primam speciem regule d. malum tantum primitiuum quantum bonum. Nullus enim dies est primitiuus neque ultimus. Et per secundam speciem regule c. et d. mundus quidē est compositus de bono et malo ab eterno et in eterno. Et per tertiam speciem regule c. mundus est in eternitate infinitus: et in bonitate et malicia finitus. Et per quartam speciem regule c. habet quietem in generabilibus et corruptibilibus: in generabilibus ratione boni: et in corruptibilibus ratione mali. Et per secundam speciem regule d. diuina eternitas et sua bonitas necessitant malum: et quietem: causando eternitatem mundi: et cum omnia ista sint impossibilia/patet quod de questione negatiua tenenda est.

De camera B.C.L.B.

Qd. 2. de
camera
B.C.T.
D.

¶ I mundus est eternus/sunt due eternitates differentes: scilicet eternitas dei et eternitas mundi. Et sic differentia que est inter sensuale et sensuale/inter sensuale et intellectuale/inter intellectuale et intellectuale ponit quidem tres eternitates generales differentes. Et bonitas ponit ipsas bonas: et magnitudo magnas: sed hoc est falsum et impossibile: eo quia differentia ponit ipsas malas sicut quid: et sic deficit magnitudo bonitatis: et per consequens bonitas magnitudinis ponit confusionem: quod est impossi-

bile. Concluditur ergo quod de questione negatiua est tenenda.

De camera B.C.L.L.

¶ I mundus est eternus/concordantia innata que est de essentia malici inter sensuale et sensuale et c. est eterna: et sic sunt tres concordantie et tres eternitates subalternate generales cum magnitudine bonitatis eternitatis: et cum duratiōe eterna magnitudinis et bonitatis: quod falsum est et impossibile/eo quod de diffinitionibus diximus/negatio est tenenda: et hoc idē patet per primam speciem regule c. et d. quoniam concordantia generalissima per suam scalam posuit quod eternitas dei et eternitas mundi: in vno bono cum magnitudine concordant: quod falsum est: quod contrarietas magna et eterna hoc impedit. ¶ Item ad idē secunda species regule c. et d. ponit quod si mundus est eternus/et concordantia bona/magna et eterna ambit totam essentiam mundi disparatam ab omni contrarietate/quod falsum est. ¶ Alterius per tertiam speciem regule c. posito quod mundus sit eternus/est essentia mundi eterna cum magnitudine eternitatis/quod falsum est: cum in mundo sit corruptio et culpa/que sunt effectus magnitudinis et contrarietatis et malicie. ¶ Ad idem per quartam speciem regule c. concordantia habet magnam bonitatem et eternitatem in subiecto in quo est/quod falsum est: cum subiectum sit habituum de magna malicia et eternitate per contrarietatem. ¶ Ad idem per tertiam speciem regule d. significatum est quod mundus sit eternus: et est tantum subditus malicie quantum bonitati: quod non est dicendum: vt manifestum est per diuinam eternitatem/que prima causa est cum magna concordantia bonitatis/rationis et c.

De camera B.C.L.D.

¶ I mundus est eternus/sequitur quod est bona et magna concordantia eterna inter sensuale et sensuale et c. quod est impossibile. Quoniam concordantia fines nō possunt esse boni cum ma-

Qd. 3. de
camera
B.C.T.
C.

Qd. 4. de
camera
B.C.T.
D.

gnitudine eterna. qz si sit bonitas/est
z ratio quod produceret bonum et ma-
lum. Et magnitudo magnificaret bonū
z malum infinite cum eterna contrarie-
tate. z eternitas faceret durare illā con-
trarietatem magnam/bonam z malā.
quod est impossibile. ¶ Regula b. dicit
q mundus non est eternus per hoc qd
dictum est de definitionibus. Et prima
species regule c. d. ponit primitivas con-
trarietates bonas/magnas z eternas. z
secunde species c. z d. ponunt compo-
sitionem bonitatis z malicie/magnitudi-
nis z paritatis/eternitatis/z temporis
z contrarietatis/atqz concordantie/
quod est impossibile. ¶ Ad idem: terna
species regule c. ponit q contrarietas est
bona z magna in eternitate/z per conse-
ques bonitas z malicia sunt bone z ma-
gne in eternitate/quod est impossibile.
¶ Ad idem per quartam speciem regu-
le c. z eius terna species regule d. habet
dominū in eternitate: z bonitas z ma-
gnitudo habent possessiones eternas in
per eterna contrarietate/quod est im-
possibile. Concluditur ergo p predicta q
mundus non est eternus.

De camera B. D. T. B.

Qd. 5. de
camera
B. D. T.
B.

Osito q mundus sit eter-
nus/differentia quidem q
est inter sensuale z sensua-
le z c. ponit q sūt tres eter-
nitates bone et eterne/in
quib' bonitas est ratio p-
ducens bonum inconfusum z eternum/
qd falsum z inopinabile est. Differentia
quidem existens inter sensuale z intelle-
ctuale: scilicet in sorte z platone/nō fuit
pducta ab eterno z in eterno: eo qz non
est. Et simili modo potest dici de brutis
corruptis/elementatis z vegetatis. Sz
posito q mundus non sit eternus. Dif-
ferentia que fuit inter sensuale z intelle-
ctuale: z sic de alijs hominibus defun-
ctis: potest quidem reduci in eternitate
per resurrectionē cū habitu bono z eui-
terno a deo per meritum dato. ¶ Item
regula b. hoc idē affirmat/z prima spe-
cies regule c. nam deus est ens remun-
rans in eternū. Adhuc prima species re-
gule d. dicit q eternitas dei simpliciter
est primitiva p eternitatē differentē ab
omni tpe. Et bonitas quidem ponit ta-
lem differentiam bonā. ¶ Secda species
regule c. ponit q in eternitate mūdi
non est innatū eternare: quia si esset/

multiplicaret extensivē infinitū eternū
tū/qd est impossibile. ¶ Ad idē: secun-
da species d. ponit q si mundus est eter-
nus/qd est cū differentia ipsa tñ eterni-
tate continente in se eternantē/eterna-
tum z eternare: ex quib' eternitas mūdi
est/quod est impossibile. ¶ Ad idē po-
test dici per secundam speciem regule c. et
tertiam d. q differentia in eternitate dei
z mundi est bona. qd falsū est/ eo quia
submittit eternitatē dei inqstuz aufert
ab ipsa singularitatē eternā. ¶ Altera
quarta species regule c. ponit q si mun-
dus est eternus/qz habet nimis de simi-
litudine cum deo per infinitā duratio-
nē: qd est malū eternum z confusū: z c.

De camera B. D. T. C.

Osito q mundus sit eter-
nus/eternitas dei z eterni-
tas mūdi bene quidē cōcor-
dant/quod est impossibile.
cū eternitas mūdi in se cō-
tineat eternā maliciā per corruptionē
z peccatū: z hoc apparet satis per regu-
lam b. cū diffinitioe bonitatis/eternita-
tis z cōcordantie. ¶ Altera prima spe-
cies regule c. ponit q si mundus est eternus
sequit q sua eternitas est ens vltra qd
non est aliud preiacens p durationem/
qd est z eternitatē dei: vt p3 z tertiam
speciem regule d. que quidem ponit subie-
ctionē que nō potest pducere in nō esse
hoc qd est sibi simile in duratione. Et
etia affirmat p primā speciem regule d. q
qdē dicit q mūdus temp fuit/est z erit.
¶ Item secūda species regule c. z d. hoc
ponunt. nā substantia mūdi est de eterni-
tate/eternabili z eternare. Et sic impos-
sibile est ipsum reducere in nō esse. ¶ Ad
idez. terna species regule c. ponit q bo-
nitas z eternitas sunt subdite in eterna
contrarietate. Et quarta species eiusdē
regule dicit q habet passionē cum mali-
cia. ergo z c.

Qd. 6. de
camera
B. D. T.
C.

De camera B. D. T. D.

¶ Mundus est eternus/sua
zuetas innata est bona et
eterna: qd falsū est. Contra-
rietas em eterna est z boni-
tate eternā cū malicia z cō-
uerso. ¶ Un sequit q eternitas mūdi est
subiectū ex cōtrarijs innatis cōpositū.
Et hoc p3 z primā z secūdam speciem regu-
le d. z p primā speciem regule c. qz substā-
tia est cōposita ex primitivis contrarijs et

Qd. 7. de
camera
B. D. T.
D.

Quinta pars.

eternis. Et per secundā speciem regule c. mūdus habet eternaliter innatos/contrariantē/ contrariatū z cōtrariare. Et per quartam speciem regule c. bonitas eterna habet actionē in eterna malicia z eonuerſio: qđ est valde impossibile: cū regula b. munime ad hoc consentire possit. ¶ Cōcludit ergo qđ impossibile est qđ mūdus sit ab eterno.

De camera B. I. B. C.

Qđ. 8. de camera B. T. B. C.

Si mūdus nō est eternus/ bonitas z differentia existētes inter sensuale z intellectuāle zc. possunt habere cōcordantiā in euo eterno. Sed si est ab eterno/ nequaquā: cū nūq̃ fuerit primus homo neq̃ vltimus erit. Et sic mūdus est subiectum confusum in quo bonitas moralis nō haberet concordantiā ab eterno: neq̃ cōcordātia in ipso haberet concordantiā ab eterno: neq̃ concordantiā in ipso haberet suā diffinitionē: quod patet per eternā corruptionem/ priuationē z culpā/ qđ est contra primā regulā. Et per primā speciem regule c. mūdus est subiectum in quo bonitas nō habet concordantiā neq̃ quietem. Et per primā speciem regule d. bonitas/ differentia/ cōcordātia sunt primitiue forme z innate a perfectione separate: z mūdus est confusus per secundā speciem regule d. Et per secundā speciem regule c. habet innatos/ confusum/ confusibile z confundere. Per tertiā zc. speciem regule d. est ali- quod ens dominās quod ponit mūdū confusum. Adhuc per tertiā speciem regule c. prima causa mundi est mala/ ipsa quidem habente in mundo dominium. Et hoc ratione quarte speciei regule c. quod est impossibile: ergo cōcluditur qđ mūdus nō est eternus.

De camera B. I. B. D.

Qđ. 9. de camera B. T. B. C.

Si mūdus est eternus/ prarietas sua est innata z eterna z subſtentata in bonitate z malicia/ contra claram differentia: z hoc per eternā z vniuersalē scalā existēte inter sensuale zc. Tale quidē scalā cōtrarietas nequaquā sustinere posset. ¶ Ulterius prima regula p̃sentit oimode z affirmat qđ de questione negatiua est tenenda. Ad idēz prima species regule c.

ponit qđ si mūdus est eternus: qđ cōtrarietas est impediens omne bonū diuisum per sensuale z sensuale zc. Et bonitas quidē eterna est ens perficiens scalam existentem inter sensuale z sensuale zc. Et differentia existētis inter sensuale z sensuale/ est ens distinguens inter bonum z malum. Et iterum per secundā speciem regule d. mūdus est compositus ex primitiuis prarietatib⁹ bonis z differentibus. Qđ quidē est falsum z manifestū p̃ primāz speciem regule d. Per secundā zc. speciem regule c. z tertiā speciem eiusdē regule: z tertiā speciem regule d. patet qđ mūdus est subditus suis paribus innatis. Adhuc per tertiā speciem regule c. est in suis paribus innatis corruptibilis/ ipso habente/ ratione quarte speciei habitū eternum. Et cum omnia sint impossibilia: ergo zc.

De camera B. I. C. D.

Si mūdus est eternus/ sua bonitas/ qđē eterna z innata est per scalam de sensuali z sensuali zc. ipsa scalam existente habituata de eterna concordantiā atq̃z contrarietate: qđ est impossibile/ ex eo qđ est contra diffinitiones predictarū rationum. ¶ Ulterius regula b. idēz testat negatiue. Adhuc prima species regule c. dicit qđ mūdus est substantia composita ex contrariis eternis ipso existente corruptibili/ cuius sit eternus: quod est valde impossibile et dissonum rationi. Item prima species regule d. ponit quidē primitiuam corruptionem/ ratione primitiue contrarietatis existētis inter bonitatem z maliciā. Cōcordantiā autem primitiue ponit oppositum/ z scde species regule c. z d. ponunt qđ mūdus est commixtus ex contrariis/ vno posito in alio. ¶ Ampli⁹ tertia species regule c. dicit qđ mūdus est corruptibilis in sua contrarietate/ et incorruptibilis in sua concordantiā/ z bonus in sua bonitate/ et malus in sua malicia. ¶ Ulterius regula d. ponit qđ mūdus est subditus sue imperfectiōni p̃ aliquod ens existens extra suam essentiam. Et etiāz est a deo intantum separatus/ qđ deus bonus nō est: sed est deus malus: qđ est impossibilissimum/ quare zc.

Qđ. 10. de camera B. T. C. D.

De camera C. D. I. B.

Qd. 11. de
camera
C. D. T.
B.

Ostio q' mūdus sit etern⁹
queritur quid est differē-
tia magna sue eternitatis
per scalā de sensuali ⁊ sen-
suali ⁊c. Et respondendūz
est q' est ista essentia que
ponit eternitatem distinctam inter sen-
suale ⁊ sensuale per eternantē/eterna-
tum ⁊ eternare: qd est impossibile. quia
illa generabilia sunt incorruptibilia/qd
est contra eorū diffinitūdes. Regula etiā
b. de predictis testatur negative. Adhuc
prima species regule c. ponit ⁊ cōsentit
q' diffinitio antedicta est falsa ⁊ impos-
sibilis. ¶ Ampli⁹ prima species regule
d. affirmat pmitūas esse corruptiones
⁊ in corruptiones. p magnitudinem/ma-
gnas: ⁊ p eternitatem/eternas. ⁊ p diffe-
rentias/differētes siue claras. ¶ Itē se-
cūda species c. ⁊ d. ponunt mūdū esse cō-
positū ex ipsis. ¶ Adhuc tertia species
regule c. dicit q' mūdus est in celo incor-
ruptibilis ⁊ in elementatis corruptibili-
bus/mūdo habēte naturā incorruptibīlē
ratione quarte speciei regule c. ⁊ est in-
corruptibilis eternaliter cū magna dif-
ferentia/qd est p̄radictū ⁊ etiam con-
tra tertiā speciē regule d. ergo ⁊c.

De camera C. D. T. L.

Qd. 12. de
camera
C. D. T.
C.

I mūdus est eternus: qrit
qd est magna p̄cordantia
eternitatis sue: Et r̄hēn-
dū est p diffinitiones ma-
gnitudinis/p̄cordantie et
eternitatis. p scām spe-
ciem regule c. q' est ens habēs in se tina-
tos eternantē/eternatū ⁊ eternare. ¶ Ad-
huc p scām speciē regule c. ⁊ p primam
⁊ scām speciē regule d. q' sit de ipsis ab
omni p̄trarietate remota. ⁊ q' habeat p
magnitudinē sic extēsitatēz sicut h3 per
eternitatē infinitā durationē fin quā-
ritā speciē regule c. ⁊ p tertiā q' sit in ma-
gnitudine infinita sicut in eternitate a
tertia speciē regule d. separata: qd ē falsūz:
vt p̄t3 p scalā de sensuali ⁊ sensuali ⁊c.

De camera C. D. T. D.

Qd. 13. de
camera
C. D. T.
D.

Onesso q' mūdus sit eter-
nus: qrit qd ē magna cōtra-
rietates magnitudinis ⁊ eter-
nitatis. Et respondendum
est p primam speciem regu-
le c. q' est infinita resistentia inter diui-
nam magnitudinem ⁊ eternitatem. Et

ad hoc testatur prima species regule d.
nam diuina eternitas causat infinitam
durationem sibi similem: et magnitudo
causat magnitudinem celi finitam sibi
dissimilem. ⁊ per tertiā speciem regu-
le d. magnitudo dei est impedita in suo
effectu agēdo: eternitas hō nequaquā. vñ
sequitur p accidens magna ⁊ eterna cō-
trarietas inter diuinam eternitatem ⁊
magnitudinem per secundam speciē re-
gule c. ⁊ d. vñde sequitur q' magnitudo
dei est in sua eternitate p̄trarians ⁊ ecō-
uerso. Et etiam videt q' diuina eterni-
tas habeat altius posse ⁊ vigōrēz/⁊ ma-
gnitudo sua: quod est falsum ⁊ impossi-
bile: et hoc probatur per regulam b. et
diffinitionis magnitudinis/bonitatis ⁊
eternitatis. ergo ⁊c.

De camera C. T. B. L.

Itō q' mūdus sit eternus:
queritur quid sit magni-
tudo sue differentie ⁊ concor-
dantie. Et respondendum
est per primam speciem re-
gule c. d. q' sunt primitive
essentie ⁊ eterne ab omni contrarietate
separate. ⁊ per secundā speciem regule
c. d. est compositus ex ipsis absq' cōtra-
rietate: quod est impossibile. vt apparet
per scalā de sensuali ⁊ sensuali ⁊c. Que
quidem scala/est p̄pria passio mūdi
cū tertia speciē regule d. que ponit q'
mūdus sit subditus corruptioni ratio-
ne p̄trarietatis habentis in mundo ma-
gnam ⁊ eternam actionem. ¶ Nec autē
regula b ⁊ diffinitiones predictorū prin-
cipiorum sustinere. nō possent. ergo ⁊c.

Qd. 14.
de came-
ra. C. T.
B. C.

De camera C. T. B. D.

I mūdus est eternus: que-
ritur quid est magna cōtra-
rietates sue differentie. Et
est respondendum per pri-
mam speciem regule c. d. q'
est illa scala enstēs ē iter sensuale ⁊ sen-
suale ⁊c. habituata simpliciter de con-
trarietate composita per secundam spe-
ciem regule c. d. Solutio qua differētia
coessentialis mundi est subdita. et p ter-
tiā speciem regule c. d. contrarietas
est actiua in differentia. et per quartam
speciem/contrarietas habet actus eter-
nos simpliciter: qd est impossibile/vt est
manifestum per scalam sensuali ⁊ sen-
suali ⁊c. ⁊ etiam per regulam b. ⁊ diffi-
D iij

Qd. 15. de
camera
C. T. D.
D.

Quinta pars.

nitioes dictorum principiorum ergo etc.

De camera C. L. L. D.

Qd. 16. de camera C. T. C. D.

Osito q' mūdus sit eternus querit qd est magna distantia existens inter suam magnam concordantiam et trietatem: Et rōdendū est per primā speciem regule c. d. q' est illa forma que causat contradictionem: qd apparet per scalam eternam existentē inter sensuale et sensuale etc. eo q' cōiungit se in eternitate que est simplex principium in quo sunt composita per secundam speciem regule c. d. Et vñ quidem principium est subditum alteri per tertiam speciem regule d. et secunda et tertia species regule c. ponit magnam distantiam et eternitatem: cum concordantia et contrarietas sint oppositae in subiecto vna habente in alia contrariam naturā per quartam speciem regule c. Et q' eternitas mundi ponit sibi coessentialē contradictionem / que quidez contradictio minime pōt esse. Concluditur ergo q' mundus non est eternus.

De camera D. L. B. L.

Qd. 17. de camera D. T. C.

Osito q' mūdus sit eternus: querit de quo ē sua eternitas: Rōdendū est per primā speciem c. d. q' est de primitiis infinitis et finitis differentijs / cōcordantijs in scala sensuālis et sensuālis etc. substantiis. Eternitas q' de quo ad suū genus est infinita duratio dicit atq' cōcordantie que sunt in scala quo ad genus earū: et sunt finite in extensitate / q' tate atq' habitu et sitū: et in eternitate sunt eterne. vñ sequit per secundam speciem regule c. d. q' mūdus est cōpositus ex partibus infinitis et finitis / eternitate habente dominationem per quartā speciem regule c. et per oēs alias partes inatas que finite sunt. Adhuc habet subiugationem per tertiam speciem regule d. qd est falsum et impossibile / et etiā cōprobat per regulas b. et per diffinitiones antedictorum principiorum ergo etc.

De camera D. L. B. D.

Qd. 18. de camera D. T. C. D.

Osito q' mūdus sit eternus: queritur de quo sunt sue contrarietates et differentie innate et sibi coessentialia / q' sunt proprie passionis eius in scala

sensuālis et sensuālis etc. substantiis: Et respondendū est per primā speciem regule c. d. q' sunt de primitiis et eternis differentijs / et contrarietatibus que componuntur per secundam speciem regule c. d. ipsi habentibus dominationem et subiugationem per quartā speciem c. et per tertiam speciem d. vna ratione siue principio existente in alio subiecto eterno / sicut vñ punctus naturalis in alio puncto ex quo linea est continua et cōposita: qd est falsum et impossibile. et etiam est manifestū per regulam b. et per diffinitiones principiorum ergo etc.

De camera D. L. L. D.

Osito q' mūdus sit eternus: queritur de quo sunt sue naturales et sibi coessentialia concordantie et contrarietates per scalam de sensuali et sensuali etc. designate: et similiter queritur de quo sunt sue morales concordantie et contrarietates: Et respondendū est per primā speciem regule d. q' sunt de seipsis: et per primam speciem regule c. eternitas est ens ex contrariis compositus: qd p'ter per secundā speciem regule c. d. ipsa habente in seipsa concordantiam / contrariam et eternitatem: et concordantiam / contrariam et eternitatem: concordare / contrariare et eternare: quod quidē est ponere oppositū in obiecto. Et mundus est in partibus suis corruptibilibus et incorruptibilibus / vt est manifestū per tertiam speciem regule c. ipsa habente per quartā speciem eiusdē regule infinitas in numero reuolutiones / multiplicatio infinitus numerum et eternū / mundo existente in infinito / quiete et labore / qd est falsum et impossibile: et hoc p'batur per regulā b. et diffinitionem eternitatis et concordantie et contrarietatis. Concluditur ergo satis manifeste q' mūdus nō est eternus.

Qd. 19. de camera D. T. C. D.

De camera L. B. L. D.

Osito q' mūdus sit eternus: queritur vtrum sue differentie / concordantie et contrarietates sint eterne: Et respondendū est q' sic / vt patet in secunda figura per triangulū viridem. Nam priuata vniuersali differentia / cōcordantia atq' contrarietate / mundus quidez nō haberet ex quo esset. Et sic patet per secundā spe-

Qd. 20. de camera D. T. C. D.

De euacuatione tertie figure.

o.xr.f

ciem regule d. z. c. q. mundus est ex par-
tibus punitus ad aliquem finem eter-
num ordinatus per differentiam z. cōcor-
dantiam z. nō ex partibus punitus or-
dinatus ad aliquem finem eternum p. dif-
ferentiam z. contrarietatem. Et sic diui-
na eternitas est causa mundi z. nō cau-
sa. Et per secundam speciem regule c. d.
mundus est compositus z. nō compositus
ipso habente per quartam speciem par-
tes innatas z. nō innatas. Et per tertiam
speciem regule c. est in fine z. nō in fine.
Et per tertiam speciem regule d. mun-
dus est subditus deo z. nō subditus/ne-
cessitatus z. nō necessitatus/z. a contin-
gentia remotus z. cū contingentia con-
iunctus: sic est z. nō est. Et cū omnia
ista sint contradictoria/falsa et impossi-
bilia: quod patet per regulam z. diffini-
tiones antedictorum principiorum. De-
monstratum est ergo satis euidenter q.
mundus non est eternus. Probauimus
mundum esse nouum/per quem proba-
tionem est necessarium deū esse: cū mū-
dus nō possit seipsum causare atq. dedu-
cere de nō esse in esse: quia si sic/ia esset
anteq. esset/qb. est contradictio. Inue-
nimus ergo deum esse cum sua gratia z.
benedictione ex qua inuentione gaudea-
mus valde/ex eo q. habebimus eē post
mortem ratione sue magne bonitatis et
iusticie z. charitatis.

Correla-
rium. j

Cōclusio.

Generale
subiectum
huius artis.

Quia est g. doctrina practice istius
artis/ uidelicet per quem modum intel-
lectus descendit ad particularia multi-
plicando viginti rationes ad vñā z. ean-
dem conclusionem/ miscendo principia
z. species regularū/ cum quibus mixtio-
nibus z. inuentionibus fiunt solutiones
questionum. Et hoc exemplificatum est
per primam columnam: z. similiter ex-
plicari potest per secundam z. tertiam
z. per ordinem. Et in isto passu appa-
ret/ per quē modum intellectus habet
generale subiectum: scilicet tabulam hu-
ius artis ad inueniendū media de qua-
cunq. materia sint/ posito q. sciatur qd
dicitur per nomen/ de quibus z. cū qui-
bus scilicet medijs/ sit cōclusio que quidē
media sunt subiectum huius artis.

Finis q̄ntē ptis p̄ncipalis huius opis.

Sexta pars principa-
lis De euacuatione ter-
tie figure.

Tertia figura est diuisa in tri-
singula cameras
vt in ipsa patet: et
in qualibet came-
ra sunt implicae
duodecim ppositio-
nes z. vigintiquat-
tuor questiones et
soluciones earū. Et vocamur euacuare/
quando extrahimur propositiones/ z. que-
stiones/ z. solutiones earum: z. de impli-
catione ad explicationem ipsam deduci-
mus doctrinam/ dando artificialiter et
practicaz huius artis. Sicut em h. solue-
mus questionē cū principiorū diffinitio-
nibus z. speciebus regularum/ sic potest
artista huius artis cū ipsa questionē
soluere peregrinas/ supposito th. q. arti-
sta faciat quid dicitur per nomen.

Rubrica
septe par-
tis. 79

Euacuare
quid est.

De camera B. L. 102

N camera ista primo facie
mus propositiones mutan-
do subiectum in predicationem
deinde faciemus questionē
z. sicut exemplificabimur de
duodecim ppositionibus camere b. c. nō
potest exemplificari de alijs cameris cō-
tentis in ista tertia figura. Et possumus
dum solutiones faciemus pbadō p. tres
propositiones in qualibet camera. Et si-
cut de illis exēplū dabimus/ ita pot. dari
de alijs ppositionibus cōtentis in eisdē
cameris. De primo igitur dicendū est
sic. Unde sciendum est q. in tertia figu-
ra intellectus euacuatur camera/ eo quia
abstrahit ab ipsis tantū quantum pot.
recipiēdo a qualibet camera ea que li-
tere significant/ z. applicet illa signifi-
ca ad ppositum. Et sic ipse intellectus
facit se applicatiuū/ inuestigatiuū z. in-
uentiuū. Et de hoc dabimur exēplū de
vna camera p̄tinēte duodecim ppositio-
nes supradictas. Et sicut sequitur de illa/
ita sequitur de alijs. Et hoc sic. De ca-
mera b. c. intellectus haurit duodecim
ppositiones dicēdo sic. Bonitas est ma-
gna/ bonitas est differens/ bonitas est
cōcordans. Magnitudo est bona/ magni-
tudo est differens/ magnitudo est cōcor-
dans. Differentia est bona/ differentia
est magna/ differentia est concordans.
Cōcordantia est bona/ cōcordantia est ma-
gna/ cōcordantia est differens. Factis istis
xij. ppositiōib. mutādo subiectū in p̄di-
catū z. ecōuerso/ hec camera est euacua-
ta iij.

Prima ca-
mera que
est B. C.

Quod nō
propositio-
m. 3. 68.

Sexta pars.

Enunciatio p
xy mcha

ta ipſis propoſitiōib⁹. Deinde euacuet
eaz duodecim medijs eo qz conſiſtit iter
ſubiectū xp̄dicatū cum quibus conue
niunt genere aut ſpecie. Et cu3 illis me
dijs intellectus faciet ſe diſputatiu3 ⁊
determinatiu3. Et iſta media ſupradi
cta extrahuntur a duodecim propoſitio
nibus ſupradictis: vt cū dicitur omne id
qđ magnificat a magnitudine ē magnū:
ſed bonitas eſt id quod magnificatur a
magnitudine: ergo bonitas eſt eſſe ma
gnū. Et ſic de alijs. ¶ Facta iſta euacua
tione intellectus euacuet ipſam camē
ram viginti quatuor queſtionibus: co
quia in qualibet propoſitione ſunt due
queſtiōes implicite. Et hoc ſic. Bonitas
eſt magna. Utrum bonitas ſit magna.
Quid eſt bonitas magna? Bonitas eſt
differens. Utrum bonitas ſit differens?
Quid eſt bonitas differens? Bonitas ē
concordans. Utrum bonitas ſit concor
dans? Quid eſt bonitas concordans? Ma
gnitudo eſt bona. Utrū magnitudo ſit
bona? Quid eſt magnitudo bona? Ma
gnitudo eſt differens. Utrum magnitu
do ſit differens? Quid eſt magnitudo dif
ferens? Magnitudo eſt concordans. Utrū
magnitudo ſit concordans? Quid eſt ma
gnitudo concordans? Differentia eſt bo
na. Utrum differentia ſit bona? Quid ē
differentia bona? Differentia eſt magna.
Utrum differentia ſit magna? Quid eſt
differentia magna? Differentia eſt con
cordans. Utrū differentia ſit concordans?
Quid eſt differentia concordans? Con
cordantia eſt bona. Utrum concordantia ſit
bona? Quid eſt concordantia bona? Con
cordantia eſt magna. Utrum concordan
tia ſit magna? Quid eſt concordantia ma
gna? Concordantia eſt differens. Utrū
concordantia ſit differens? Quid eſt con
cordantia differens? ¶ Facta iſta euacua
tione queſtionū deinde intellectus eu
acuet cameram cum diſſinitionibus bo
nitatis et magnitudinis ⁊ cum tribus
ſpeciebus differentie ⁊ concordantie: vt
patet in ſcda figura. ¶ Deinceps eu
acuet cameram cum tribus ſpeciebus re
gule b. ⁊ cū quattuor ſpeciebus ⁊ regule c.
et expedita iſta euacuatione intellectus
poſtmodum ſoluat queſtiones p̄dictas
in illa euacuatione ſequendo p̄ditiōes
camere affirmādo aut negando. Et ſic
intellectus expellit a camera dubitatio
nes et conſiſtit in illa quietatus ⁊ etiā
cognoſcit ſe valde generalem ⁊ artifi
cium et de magna ſcientia habituatus.
¶ Modo autem ſolutiones faciem⁹ pro
bando per tres propoſitiones vt ſequa

mur ordinē prelibat⁹. Et hoc ſic. Boni
tas eſt magna. Utrū bonitas ſit magna?
Et reſpondendum eſt qđ ſic. Quid pa
tet per diſſinitionem magnitudinis et
per primā ſpeciem regule c. que dicit qđ
magnitudo eſt ens ratione cuius boni
tas eſt magna. Et per ſecundam ſpecie
regule c. viſum eſt qđ bonitas magna ē
eo qđ habet coeſſentiales bonificatiuū/
bonificabile et bonificare / cum quibus
habet magnā naturam ⁊ quietez: vt pa
tet per quartā ſpecie regule c. ⁊ per ter
tiā ſpecie eiūſdem regule eſt in differentia
⁊ concordantia cū diſſinitionibus earū/
diſtinguendo ⁊ cōcordando ⁊ hoc intra
ſuum genus et ſuā eſſentiam ex quibus
ocutur moraliter bonitas magna. Pro
batū eſt ergo qđ bonitas eſt magna. Et
ad hoc quid teſtatur regula b. ¶ Que
ritur quid eſt bonitas magna? Et re
ſpondendum eſt per primam ſpecie re
gule c. qđ bonitas magna eſt illa eſſen
tia que per ſecundā ſpecie regule c. con
tinet in ſeipſa diſtinctos ⁊ cōcordantes/
bonificantem/bonificatum ⁊ bonifica
re: qui quidem ſunt de ſua eſſentia ⁊ na
tura cum quibus habet per quartā ſpe
ciem proprias actiōes/paſſiones ⁊ act⁹
cum quibus per tertiaz ſpecie ſit mota
moraliter: tunc quomodo eſt magna ra
tio bono/qđ producat de ſeipſa magnū
bonū. ¶ Abſq; omnibus iſtis bonitas
non poteſt eſſe inteſe ⁊ naturaliter ma
gna. neq; etiā eſſe de genere ſubſtātie.
¶ Queritur utrū bonitas ſit differens?
Et reſpondendū eſt qđ ſic: vt patet in ag
lo ſecunde figure: et etiam per differen
tiam bonitatis. Bonitas enim non eſſet
ratio bono/qđ p̄duceret bonū: niſi eſſet
differentia ſiue niſi haberet naturā dif
ferentie: neq; etiam differentia poſſet
cauſare omnes naturales cum propiis
⁊ naturalibus paſſionibus. Et hoc per
primam ſpeciem quoniā niſi bonitas eſſet
differentia ⁊ iam non poſſet fieri de ipſa
iſta diſſinitio / bonitas eſt ens cui pro
prie competit bonificare. Et per ſecun
dam ſpeciem bonitas eſt relatiua natu
raliter. Et per tertiam bonitas eſt ha
bitus: vnus inter iſtud ſenſuale ⁊ illud
ſenſuale: et alius habit⁹ inter iſtud ſen
ſuale ⁊ illud intellectuale. ¶ Uterius p
quartam ſpeciem eiūſdem regule boni
tas habet vnam naturā in iſto lapide:
et aliam in illa planta ⁊c. ¶ Querit⁹ qđ
eſt bonitas differens? et reſpondendū
eſt per primas ſpecie qđ bonitas eſt illa
ratio cum qua bonificans diſtinguit a

bonitas
magna

quid iſt
bonitas
magna

utrum bo
nitas eſt
differens

quid iſt
bonitas
differens

Lxiii qm
mmt

Enunciatio p
xy mcha

Probationis

seipso bonificatum et bonificare. Adhuc per secundam bonitas differens est illud ens quod habet in se coessentialia et naturalia relationes / tota essentia bonitas existente in quolibet relato cum simplicitate. Alterius per tertiam speciem bonitas differens est in pluribus habitibus specie differens diffusiua. Una naq; est in auro: alia vero in rubisso etc. Ad idem per quartam speciem bonitas differens habet unum habitum in uno subiecto: alium in alio / ut per regulam b. c. probatum est. ¶ Bonitas est concordans. Utrum bonitas sit concordans? Et respondendum est q; sic / per primam speciem. Nisi enim esset concordans iam non esset ratio bono q; produceret bonum in sua specie. Et per secundam speciem / nisi bonitas esset concordans / sui quidez relationi carerent concordantia: quia esset sibi malum: et essent contra suam naturam et suum genus. Ad idem per tertiam speciem ratione concordantie bonitatis / est bonitas inter sensuale et sensuale / habitus bonus concordatiuus / diffusiuus. Ad idem per quartam speciem / bonitas cum sua concordantia habet naturam diffusiuius inter sensuale et sensuale etc. Et hoc per diffinitionem bonitatis et concordantie / et per regulam b. demonstratus est. ¶ Queritur quid est bonitas concordans? Et respondendum est per primam speciem regule c. q; bonitas concordans est illa essentia in qua concordat proprie bonificans / bonificatum et bonificare. Et hoc probabile est per secundam speciem. Ad idem per tertiam bonitas concordans est illa forma qua unus homo et alius homo sunt idem specie. Ad idem per quartam speciem bonitas concordans est illa natura cum qua unus homo bonus habet concordantiam bonas cum alio naturaliter siue moraliter.

cunda species d. Si enim bonitas esset de bonificatio / bonificabili et bonificare: impossibile quidem esset q; habere naturam durandi per se. Et per tertiam speciem regule d. bonitas quidem est durabilis quo ad se substantialiter / et existens durante accidentia bona influxa ab ipsa et hoc naturaliter et moraliter. ¶ Queritur bonitas durans de quo est? Et respondendum est per primam speciem q; est ipse seipso / eo q; habet primitiuos relationes ex quibus est: quod patet per secundam speciem d. Ad idem bonitas est subdita suo toti in quo est. Et hoc probatum est per regulam b. ¶ Bonitas est differens. De ista autem camera iam superius dictum est in camera b. c. ¶ Bonitas durans de quo est? Et respondendum est per speciem regule d. ut supra significatum est. ¶ Bonitas est contraria. Utrum bonitas sit contraria? Et respondendum est q; sic: ut patet per secundam de sensuali et sensualiter. Et ad hoc testantur diffinitiones bonitatis / differentie et contrarietatis: et per regulam b. ¶ Ad idem bonitas contraria de quo est? Et respondendum est q; est de pluribus habitibus bonis: sicut de caliditate / frigiditate / humiditate et siccitate / ponderositate et leuitate / generatione et corruptione: et huiusmodi. Et hoc per primam speciem verum est. Per secundam vero speciem regule d. bonitas contrarietatis est per accidens / sicut in elemento in quo elementa contrariantur per contrarias qualitates. Per tertiam vero speciem visum est q; contrarietas que est accidens / est subdita bonitati substantiali sicut instrumentum cause efficienti.

De camera B. E.

De camera B. D.

Bonitas est durans. Utrum bonitas sit durans? Et respondendum est q; sic / per diffinitionem durationis: et hoc idem per suam diffinitionem / et per angulos b. c. designatos in secunda figura. Et hoc probat regula b. et similiter regula d. per oes suas diffinitiones: sicut per primam per quam est primitiuus: et cuius dicitur bonitas: huiusmodi relatam sibi coessentialia cum quibus in sua natura durat / hoc probat se

Bonitas est potens. Utrum bonitas sit potens? Et respondendum est per diffinitiones bonitatis atq; potestatis q; sic / eo quia potestas est ens ratione cuius bonitas potest existere et agere. Et nisi bonitas esset potens iam non posset esse ratio q; bonus produceret bonum. Et etiam regula b. affirmat q; bonitas potens est. ¶ Bonitas quare est potens? Et respondendum est per primam speciem regule c. eo quia de coessentialibus bonificatio / bonificabili et bonificare. Et sic bonitas ut agens et potens

Tertia camera de B. E.

Bonitas quare potens est

Secunda camera B. D.

Utrum bonitas sit durans

Bonitas durans de quo est

Bonitas differens

Bonitas contraria de quo est

Sexta pars

bonificat bonificabilia peregrina i suo bonificabili intrinseco: que quidem bonificabilia peregrina non sunt de genere neq; natura bonificabilis intrinseci ipsius bonitatis. per secundā vero specie bonitas est potens vt alie essentie ex ipsa sint habituate. et hoc per regulam b. visum est. ¶ Bonitas est differēs ad hoc iam responsum est in camera b. c. ¶ Bonitas est principians: vtum bonitas sit principians? Respondendum ē q sic per suas diffinitiones: eo quia ē ratio bono qd producat bonum. hoc probat diffinitio principij et differentie per scalam de sensuali et sensuali et in quibus bonitas est principium generale a quibus descendit bona differentia existens inter istam plantam et illam. Et sic de bono principio causali et accidentali. et hoc affirmat regula b. et priā species regule e. ex eo q bonitas est p fusi bonificatur; bonificabilē bonificare. et p secundā specie bonitas est: vt alia principia sint sub ipsa bona habentia bonos habitus per ipsam bonitatem.

De camera B. f.

Bonitas est scibilis. Vtrū bonitas sit scibilis? Et respondendum est q sic: quod patet per regulam b. et per scalas differentie existentia inter sensuale et sensuale et. et etiam p tres species medij deductas in essentia bonitatis cum quibus intellectus cognoscit differentias relationes naturales ex quibus bonitas hz continuā quantitatem. et diffinitio medij hoc probat. ¶ Vtrum bonitas sit differens? Et respondendum est q sic: vt probatum est in camera b. c. ¶ Bonitas est mediabilis. Vtrum bonitas sit mediabilis? Et respondendum est q sic: qm differentia declarat q in bonitate ē bonificare medium existens inter bonificante et bonificabile. Aliter enim bonitas non posset esse ratio bono quod produceret bonum neq; haberet motū naturalem. neq; etiam relationes reales. Et hoc est satis probabile p regulas b. ¶ Bonitas quātū est scibilis? Et respondendum est q tantum quātū medium naturale siue morale intrare pot ipsam bonitatem per scalam existentem inter sensuale et sensuale cum diffinitione bonitatis et differentie sapientie et medij. et hoc restatur regula b. ¶ Bonitas quātū est differētiabilis? Et respondendum

est q tantum quātū ipsa est diffusa p camera tertie figure ratione mixtionis principiorū habituatorum de bonitate. ¶ Bonitas quātū est mediabilis? Et respondendum est q tantum quātū medium ipsam intrare potest quo ad diffinitionem medij bonitatis sapientie et differentie: vt probatum est per regulas b. Et per primā secundam specie regule f. et quia bonitas quo ad suā essentia hz continuā quantitatem: et quo ad suas relationes habet quātitates discretas a differentia causatas.

De camera B. g.

Onitas est amabilis. Vtrū bonitas sit amabilis? Et respondendum est q sic: vt patet per diffinitionem bonitatis et finis et regulam b. et scala sensuali et sensuali et. ¶ Vtrū bonitas sit differentiabilis? Et respondendum ē vt supra dictum est. ¶ Bonitas est finibilis. Vtrū bonitas sit finibilis? Respondendum est q sic. Nam si non esset finibilis iam non esset ratio bono qd produceret bonum neq; per differentiam esset ratio clara habens rationes naturales et intrinsecas et morales extrinsecas: et sui termini essent malicia et priuatio qd est falsum et impossibile. et hoc affirmat regula b. cum diffinitione bonitatis differentie atq; finis. et similiter scala de sensuali et sensuali et. ¶ Qualis bonitas est amabilis et differentiabilis et finibilis? Et respondendum est q bonitas substantialis est amabilis per suas proprias passiones innatas et relatas et per differentiam declaratas et per finem quietatis. Et est alia bonitas moralis siue accidentalis licet bonitas voluntatis magnitudinis et. Et similiter bonitas iusticie sapientie et. ¶ Qualis differentia bonitatis est amabilis? Et respondendum est q est illa que ponit in bonitate intrinsecas relationes et passiones. Et extra ponit relationes morales. et hoc per scalam sensuali et sensuali probatum est. ¶ Qualis finis est amabilis? Et respondendum est q ē summus finis qui est prima causa et proprius finis bonitatis naturalis et etiam moralis. Et sic ē sine differentie sine qua scala sensuali et sensuali et. vniuersum quidē esse non potest: et esset priuatio disparatio ratione cuius priuationis mundus quidem non haberet esse. Nam ad destructio-

bonitas
quantum
mediabilis
h. f.

utrum
bonitas
sit amabilis
camera b
B. g.

utrum bonitas
sit differentiabilis
finibilis

qualis
amabilis
differentiabilis
finibilis

utrum bonitas
sit principians

in
b. f.
a. n.

utrum bonitas sit
scibilis Quarta
camera b
B. f.

utrum bonitas
sit differens

utrum bonitas
mediabilis

bonitas quātū
est scibilis

bonitas quātū
est differentia
mediabilis

bonificans
bonificabile
mediū

nem partiu sequitur destructio totius.
Et hoc per regulam b. significatur est/
et etiam per regulam g.

De camera B. B.

Bonitas est virtuosa. Utruz bonitas sit virtuosa? Et respondendum est q. sic: qd patet per diffinitionez bonitatis/virtutis et maiortatis. et per scala differentie existentis inter sensuale et sensuale. Et similiter per scalam maiortatis existentis inter substantiam et substantiam. Et hoc per secundam regulam b. affirmabile est. ¶ Utrum bonitas sit differens? Et respondendum est sicut prius. ¶ Bonitas est maior. Utruz bonitas sit maior? Et respondendum est q. sic: nam bonitas magis bona est per substantiam q. per accidens. et per relationes substantiales minores q. accidentales. et bonitas maior est in uno subiecto q. in alio sicut in scala sensualez sensuali. et in scala maiortatis existentis inter substantiam et substantiam. ¶ Bonitas quomodo est virtuosa? Et respondendum est q. e. virtuosa tunc quando suum esse est. sed moraliter est virtuosa tunc quando est habituata habitu iusticie et prudentie. Et hoc per diffinitiones bonitatis/virtutis/maiortatis/differentie: et per regulam b. demonstratum est. ¶ Bonitas quando est differentialis? Respondendum est tunc quando est suum esse. et hoc per differentiam que ponit reales relationes sine quibus non potest habere naturam. et etiam tunc est differentialis quando est moralis. Unus namq. habitus est per iusticiam: alius vero p. prudentiam. et et per diffinitiones antedictorum principiorum probatum est. ¶ Bonitas quando est maior? Et respondendum est q. tunc quando substantialiter et non moraliter. Adhuc est maior tunc quando est habituata de virtute moralis existente in practica: q. quando non est in practica. Utriusque est maior quando agit cum charitate q. quando cum iusticia. et sic illud idem iudicium est de agere substantiali et de agere accidentali. Et hoc per regulam b. probabile quidem est.

De camera B. J.

Bonitas est vera. Utruz bonitas sit vera? Et respondendum est p. regulam b. q. sic. et si militer p. diffinitionem bonitatis/virtutis/differentie et equalitatis. Si enim bonitas non esset vera: bonitas non esset ratio bono q. p. duceret bonum: neq. veritas posset ponere hoc in vero: neq. enim differentia posset intrare inter bonificantem/bonificabile et bonificare veraciter: neq. equalitas haberet subiectum in quo q. d. ceret/ipsa existeret inter concreta bonitatis: sic esset destructa scala de sensuali et sensuali. Et sit scala de substantia et substantia. Et mundus absq. ipso scalis minime posset esse: qd est impossibile. ergo bonitas est vera essentia et p. se existens. ¶ Bonitas est differens. Utruz bonitas sit differens? Et respondendum sicut prius dictum est. ¶ Bonitas est equalis. Utruz bonitas sit equalis? Respondendum est q. sic. quod patet per regulam b. et per diffinitiones antedictorum principiorum. Nam bonitas est ratio bono. qd producat bonum: et veritas ponit hoc in vero. cū differentia et equalitate. ad hoc ut bonitas existat equaliter diffusa inter veros bonificantem/bonificantem/bonificare: et per scalam de sensuali et sensuali. et de substantia et substantia. Et in secunda figura designata. ¶ Bonitas vera ubi est? Et respondendum est per primam speciem regule c. d. q. ipsa est in seipsa/cū ipsa sit primitiva essentia quo ad suum genus. et etiam per secundam speciem regule c. d. est in suis bonis et veris concretis. et est in veritate/differentia et equalitate: sicut habitus in habituato. et etiam in scala de sensuali et sensuali. et et in scala de substantiali et substantiali. et et b. affirmat regle b. i. k.

De camera B. K.

Bonitas est gloriosa. Utruz bonitas sit gloriosa? Et respondendum est q. sic. et hoc p. bant regule b. k. et diffinitiones bonitatis/glorie/differentie et minoritatis: ut patet in scala de sensuali et sensuali. et et in scala de substantiali et substantiali. Et gloria q. d. est ipsi bonitati q. habeat differentia concreta/bonitatis/gloriosam q. sint de suo genere et natura/cum quibus quiescat/et sit disparata et p. f. i. o. e. et minoritate. ¶ Utruz voluntas sit differens? Et respondendum est q. sic. sicut superius est probatum. ¶ Bonitas est minor. Utrum bonitas sit minor? Et respon-

Septima camera d. B. J. utrum bonitas sit equalis

qm bnt atc

utrum bonitas sit equalis

amr tnm atc

utrum bonitas sit equalis

utrum bonitas sit gloriosa. O tana gloriosa camera d. B. K.

utrum bonitas sit minor

Sexta pars

Respondet est qd sicut patet in scala sensuali et sensuali et in scala substantiali et substantiali et Bonitas quid est minor in lapide qd in plata et in planta est minor qd in buto et in colore minor qd in videre et in videre minor qd in intelligere et sic de alijs. Et hoc per regulam b. k. affirmabile est. ¶ Bonitas gloriosa quo modo est? Et respondendum est qd bonitas gloriosa habet modum per differentiam que ponit qd ipsa sit una essentia substantialis ab omnibus alijs distincta et qd habeat res differentes substantiales que sint de suo genere et natura et quibus habeat naturam intrinsecam et in quiete positam. Et si quidem gloriosum est et ipsa existens in gloria et gloria in ipsa bonitate et habet modum moralem in causando habere morales distinctos bonos et gloriosos. Et ad hoc testantur regulam b. k. ¶ Bonitas cum quo differens est? Respondendum est qd differens est per seipsam et cum differentia que ponit qd ipsa essentia sit distincta ab omnibus alijs essentia que non sunt de sua specie et natura. Et est alius modus cum quo bonitas est differens videlicet cum suis re lativis sibi coessentialibus et substantiis cum quibus causat bonitates accidentales. Et hoc significatum est in scala sensuali et sensuali et in scala substantiali et substantiali et.

quomodo

Cum quo

De camera C. D.

Magnitudo
et hinc nona
est mera que
est C. D.

Magnitudo est eterna. Magnitudo eterna quid est? Respondendum est per diffinitiones magnitudinis eternitatis/concordantie et eternitatis: dicendo sic. Magnificatio eterna est ens habens in se per primam et secundam speciem regulam c. d. concreta magna infinita et eterna atq; principia. Et per tertiam speciem regulam c. d. dicta concreta sunt existentia cum infinita magnitudine concordantie et etiam contrarietate atq; ab omni subiectione separata et quolibet concreto existente in alio concreto. ¶ Tota quidem essentia eternitatis existit in quolibet predictorum concretorum et similiter tota esse concordantie et quolibet in alio suum numerum distinctum habet ab alio/tribus concretis existentibus pro una essentia et non pro pluribus. ¶ Magna concordantia quid est? Magna concordantia est illa essentia que stat per secundam speciem regu-

le c. d. et per tertiam speciem regulam c. est in alio tota essentia concordantie et quolibet concretum concordantie est tota essentia concordantie. Et etiam est domina omnium aliarum concordantiarum accidentium siue peregrinarum. ¶ Magna contrarietas quid est? Respondendum est qd est illa forma que causat corruptiones in elevatione et causat habitus privationis: videlicet iniuriam/luxuriam et c. ¶ Que ritur/magnitudo eterna/magnitudo concordans et magnitudo contrarietas de quo fuit? Et respondendum est per hoc quod dictum est superius: vt patet bene intuenti. ¶ Et hoc facimus isto modo causam alleulationis et vt tedium non generetur in intellectu addiscentis/propriet replicationem.

de 9°

De camera C. E.

Magna pns

Magna potestas quid est? Respondendum est qd est ens in quo magnitudo et potestas conuertuntur. Et hoc per primam speciem regulam c. significatus est. Et per secundam speciem regulam c. e. magna potestas est eo quia habet concreta formalia et sibi coessentialia: scilicet magnificantem/possificantem/magnificatum/possificantem et magnificare et possificare. Et hoc per secundam speciem regulam c. significatum est: et etiam per primam e. Per tertiam vero speciem regulam c. est in alijs essentia ad hoc vt per ipsam possint existere et agere. per quartam autem habet actiones et passionem agendi et patiendi in subiecto appropriato. ¶ Adhuc per secundam speciem regulam c. magna potestas est vt omnia alia a se sint possibilis magnificare: et hoc pbatur per diffinitionem magnitudinis et potestatis. ¶ Magnitudo est concordantia quid est magna concordantia? Respondendum est per hoc quod dictum est in camera c. d. Magnitudo est magnum principium. Quid est magnum principium? Ad quod dicendum est qd est ens in quo magnitudo et principium conuertuntur absq; omni materia et accidente. et hoc per secundam speciem regulam c. et per primam e. significatum est. Sed magnificatio principium est vt sit magnificatum principium: et quod ab utroq; procedat magnificare/principiare cum diffinitione magnitudinis/potestatis/concordantie et principij. ¶ Magna potestas/magna

Decima camera/ qd est C. E.

am
m
m
m

Magna concordantia quid

am
m
m
m

quid est

quar concordantia et magni principii quare sunt. Et respondendum est quod sunt per hoc quod significatus est per species regule c. e. et per diffinitiones antedictorum principiorum.

Magnus. De camera L. F.

Undecima camera que est de C. F.

Magnus intellectus est. Quid est magnus intellectus? Respondendum est quod est ens in quo magnitudo et intellectus conuertuntur. Et hoc per primam speciem regule significatum est. Adhuc magnitudo intellectus est quod habeat concreta libri coessentialia et relativa scilicet intelligentem/intelligibile et intelligere/cui quibus huius naturam discretivam: et quod sua essentia sit continua et indivisibilis. Et hoc per secundam speciem regule c. significatum est. Alterius magnitudo intellectus est: ut in sua essentia sint omnia intelligibilia et hoc per tertiam speciem regule c. significatum est. Ut intellectus magnifice sit practicus. Adhuc per quartam speciem intellectus est: ut habeat relationem generalem ad omnia sicut intellectus qui intelligit hoc et illud: et quod habeat intelligibile in quo intelligat hoc et illud: et cui ipsi sit practicus et particularis et successivus et per scalas de sensuali et sensuali etc. et per scalam medij coniunctionis etc.

Magnitudo est. Respondendum est per hoc quod dictum est in camera c. d. Magnitudo est medians. Quid est magnus medius? Ad quod respondendum est per scalam medij et per scalam concordantie: et per primam et secundam speciem regule c. f. Sine istis namque medium magnus minime posset esse: et etiam absque tali medio/magnitudo esset vacua et ociosa: et similiter sine tali magnitudine/medium non posset esse magnus. Et quod verum sit quod antedictum est/probatum quidem est per diffinitiones principiorum et species regularum et etiam per scalas supradictas in quibus intellectus est successivus ascendendo et descendendo/scientias acquirendo et habitando. Quertur. Magnitudo intellectus quanta est? et quanta est sua concordantia? sic de suo medio: Et est dicendum quod ratio est quanta significatio est. Per hoc autem quod dictum est de sua magnitudine et concordantia et medio in paragraphis positus in camera c. f. dimittitur homini bene speculanti antedicta et sciendi artem istam. Et hoc facimus causa brevitatis.

12 De camera L. G.

Magna voluntas quid est? per primam speciem regule c. respondendum est: quod est ens in quo omnia magna sunt amabilia: et per secundam speciem regule c. et per primam g. h. magni amantem/amatum et amare formaliter: in quo amato/est actius formaliter cum amare. et per quartam speciem habet omnia amabilia in se. et per secundam speciem g. causat habitus amabiles appropriatos de genere qualitatis. Et probabile fatis est per diffinitionem magnitudinis/voluntatis / concordantie atque finis: et per scalas c. g. in secunda figura positas. Magna concordantia quid est? et respondendum est per hoc quod super dictum est de ipsa. Magna finis quid est? et respondendum est per primam speciem regule c. quod magnus finis est illud ens quod in essentia magnitudinis habet suas proprias relationes: videlicet quietem/quietatum et quietare: in quo quieto proprio et intrinseco/omnia quidem quietabilia peregrina siue appropriata sunt quietata: et hoc per primam et secundam speciem regule c. significatum est: et etiam per diffinitiones principiorum camere c. g. Qualis voluntas est magna et qualis concordantia et quatis finis? Ad istam questionem respondendum est per hoc quod supradictum est. Solutiones enim in hoc quod dictum est supra sunt implicite et artificialiter prout explicari ad propositum.

Magna voluntas. Undecima camera que est de C. F.

am
tm
ar

Magna Concordantia quid est?

am
tm
ar

quodnam

13 De camera L. H.

Magna virtus est virtuosa. Que virtus? et respondendum est quod est ens distinctum magnifice a corruptione et peccato: et hoc per primam speciem regule c. significatum est. Adhuc per secundam speciem. Magna virtus est illa que habet in se virtuosos/magnificantes/magnificatum et magnificare naturaliter et substantialiter relatos extra ipsam et in ipso existentem. Per tertiam autem speciem/virtus magna est illa que est causa magnarum virtutum in tempore positarum. Amplius per quartam speciem/virtus magna est illa que habet dominium supra alias virtutes que non sunt de suo genere et natura. Magna concordantia quid est? Respondendum est sicut su

Decima = virtuosa. Tertia camera que est de C. F.

am
tm
ar

Sexta pars

perius dictum est. ¶ Magnitudo est maior magnitudo: maior quid est? Respondendum est qd est illa substantia que distat magis a paritate minoritate et accedente. Adhuc per secundam speciem regule c. est ens habens in se maiores/magnificantem/magnificatum et magnificare. Amplius per tertiam speciem est in alijs essentijs maior dominus in quibus per quartam speciem habet quicquid vult. Et hoc quod dictum est per cameram c. h. probabile quid est satis. ¶ Magnitudo virtuosa quando est? Et sic de magnitudine concordantie et maioritatis? Respondendum est qd est antequam tempus et motus sint: et hoc per omnes species regule c. h. probabile est.

14 De camera C. J.

Magnitudo est vera magnitudo vera quid est? Respondendum est qd est illa substantia que magis distat a fallitate et ab accedente ipsa habet per secundam speciem regule c. veros/magnificatum/magnificabile/magnificare/extra locum et in loco existentes infinite/sine contradictione. ¶ Adhuc per tertiam speciem est causa causans magnitudines veras in loco existentes et non falsas/ tam substantiales qd accidentales. ¶ Amplius per quartam speciem habet in omni subiecto nouo magnas et veras actiones. Et hoc per diffinitiones principiorum camere c. i. vt per regulas probatum est. ¶ Magna concordantia quid est? Respondendum est sicut prius: sed si queratur quid sit concordantia maior? Respondendum est qd est substantia maior habens in se substantiales et maiores relationes ab omnibus accidentibus remotas. ¶ Magna equalitas est. Quid est magna equalitas? Respondendum est qd est substantia habens in se sua relatiua ab omni maiori tate et minoritate segregata. Adhuc per secundam speciem est causa omnium maiori tate et minoritate relatarum/ ipsa existente in loco/non collocata et extra locum infinita. Adhuc per quartam speciem habet in loco quicquid vult. Et hoc probabile est per regulam et per diffinitiones principiorum camere c. i. ¶ Magna virtus/magna concordantia/magna equalitas vbi sunt? Respondendum est qd sunt in seipsis per secundam speciem regule c. Et per tertiam sunt in alijs subiectis causatis ab ipsis. Et sic de prima et quarta specie suo modo. Et

hoc idem intelligendum est per species regule i. suo modo.

15 De camera C. K.

Magna gloria/queritur quid est? Respondendum est qd est illa substantia que magis distat a paritate et pena: restans habens in se per secundam speciem regule c. gloriosos/magnificantem/magnificatum/magnificare. Per tertiam speciem est causa in omnibus substantijs et accidentibus peregrinis. Et per quartam speciem habet magnam gloriam in magno gloriator: eductio. Et sic de magnificare et gloriari. Et hoc per regulas c. K. Et diffinitiones principiorum camere c. K. affirmabile est. ¶ Magna concordantia quid est? Respondendum est sicut prius. Sed si queratur: magna concordantia glorie quid est? Respondendum est per omnes quatuor species regule c. qd ipsa est hoc quod per ipsas significantum est. Et ad hoc testantur diffinitiones magnitudinis concordantie atqz glorie. ¶ Magna minoritas quid est? Et respondendum est qd est accedens magis circa non ens qd substantia. Item est ens non habens relatiua sibi coessentialia per secundam speciem regule c. Sed per accedens sunt alij magnitudines substantiales: vt patet i scala sensuali sensuali et sibi coniuncta scala de substantia et substantia et c. Et hoc probatum est per regulas c. K. et per diffinitionem minoritatis. ¶ Magna gloria quomodo est? Et sic de magna concordantia? Respondendum est per tertiam speciem regule c. ipsius relationibus existentibus vna in alia magnificando/glorificando et concordando ab omni minoritate segregatis. ¶ Magna gloria cum qd est. Et sic de magna concordantia? Respondendum est qd est cum magnificare/glorificare et concordante/magnificato/glorificato concordato/magnificare/glorificari et concordare: tertia cum quersione identitatis essentie/substantie et nature/ipsis tribus relatiuis per secundam speciem regule c. et quolibet per se distincto ab alio per suum numerum. ¶ Adhuc est magna gloria et sic de magna concordantia cum scala sensuali et sensuali et c. et similiter cum scala substantiali et substantiali et c. Sed ista non est in isto magna sicut prima: eo quia prima causa est. alia vero secunda.

16 De camera D. E.

Vera quarta camera de C. J.

Decima quarta camera de C. J.

in m b m arc

M Equalitas quid

vbi sunt

Decima quinta camera de C. K.

in m arc

M minor quid

modo

in q i in m arc

de quo

De euacuatione tertie figure.

fo. xxiii.

Decima-
septa ca-
mera que
est D. E.

Uratio potens per primam
speciem regule d. de q. est? Re-
spondendum est: q. est de se-
ipsa/cuz sit primitiua quo-
ad suā essentia z potestate:

q. dat ei posse vt possit exi-
stere z agere. Et per scdam speciem regu-
le d. queritur/duratio potens de quib?
est? Respondendum est: q. est de suis rela-
tiuis z de relatiuis potestatis. Et p. ter-
tia speciem eiusdem regule queritur: du-
ratio potens cuius est? Dicendum est q.
est substantialis/duratiois z potestatis
cum sit habitus cum quo duratio z po-
testas substantiales pnt durare. ¶ Du-
ratio contrarietatis de quo est? Respon-
dendum est q. est de primitiuis qualita-
tibus z veritatibus z vitijs que durant/
eo quia possunt durare. ¶ Duratio prin-
cipiozum de quo est? dicendum q. est de
primitiuis durationibus/et primitiuis
principijs duratione cōicante suā essen-
tiam principio z principio cōmunicāte
suā essentiam duratioi. ¶ Potestas āre-
durat: respondēdū est q. durat ex eo q.
est de potente/durante z durabili z pos-
sibili durare z posse in subiecto compo-
sito in quo sunt. ¶ Contrarietas potesta-
tis quare durat: dicendū est ex eo q. est
de p. rarijs relatiuis habituat/ z de du-
ratione z potestate in subiecto composi-
to in q. sunt. ¶ Principia potestatis qua-
re durant: dicendum est q. durant ra-
tione relatiuorum substantialium habi-
tuator/ de gñe duratiois z potestatis.

quar.

17 De camera D. F.

Decima-
septa ca-
mera q.
est D. F.

Uratio scibilis de quo est?
Et respondendum est q. est
de duratio intellectu/
durabili z intelligibili du-
rare et intelligere. ¶ Du-
ratio cōtrarietatis de quo
est? z dicendum est q. est de durare/cō-
iungere z mensurare/ratione continue
durationis. ¶ Duratio quanta est? re-
spondendum est q. est tanta quanta est
sua essentia/z sunt sua concreta. ¶ Du-
ratio p. rarietas quāta est? Respondēdū ē
q. est tāta quāte sunt p. rietates siue mo-
ralitates in subiecto in quo sunt. ¶ Du-
ratio mediū quāta est? dicendū est q. est
tanta quāta sunt durare z mediare exi-
stentia nter durationē mediantem du-
rabile z mediabile.

18 De camera D. G.

Uratio amabilis de quo ē?
Rñdendum est q. est de spe-
cieb? peregrinis in durabi-
li z amabili deductis z ipis

¶ Duratio p. rarietatis de
quo est? Et rñdendū sicut prius. ¶ Du-
ratio siuis de quo ē? rñdendū ē q. est
de quietante siue quietare z durare vlt-
tra que nō extendit appetitus. ¶ Du-
ratio voluntatis qualis est? z respondēdū
est q. est talis qñs est p. correlatiua sub-
stantialia: que quidē sunt de genere dur-
rationis voluntatis ex quib? oriunt p. r-
pue passionis. appropriate p. passionis
sunt ille de quib? subiectū est habitus
tum z assuetud. ¶ Contrarie duratioes
quales sunt? z est dicendū q. sunt tales
quales durant in subiecto p. rariando.
Durabiles fines quales sunt? et est rñ-
dendū q. sunt tales quales appetit per
ipsas est habituat/ in tantum q. extra
ipsas nō appetit habere quietem.

quahr

19 De camera D. B.

Uratio virtuosa de quo ē?
Et respondendum est q. est
de seipsa z de virtute sub-
stantialiter aut accidentaliter. ¶ Duratio p. rarieta-
tis de quo est? Et est dicendū sicut prius.
¶ Duratio maioritatis de quo est? Et
rñdendū est q. est de maiori durate/dur-
rabili z durare z maiorificāte/ maiorifi-
cabili z maiorificare. ¶ Duratio virtuo-
sa qñ est? z dicendū est q. est tunc qñ est
in speciebus d. z h. realiter. ¶ Duratio cō-
trarietatis qñ est? Et est respondendum
q. est tūc qñ sunt generatio z corruptio
siue cōtrarie qualitates siue contrarij
mores in subiecto in quo sunt. ¶ Du-
ratio maioritatis qñ est? Respondendū est
q. est tunc quādo potentie siue substan-
tie habent actus.

Decima: Virtus
nona ca-
mera/ que
est D. B.

Dr quo / bñ
bñ am an
quando am

20 De camera D. J.

Uratio est vera. querit/ du-
ratio vera de quo est? z est
respondendum p. primā spe-
ciem d. q. est de seipsa/ eo q.
duratio est principij primi-
tiui. et fitas sñt q. ad suū gen? p. scdam
spēm d. est de suis correlatiuis. ¶ Du-
ratio p. rietatis de q. est? z est dicendū q. est
sicut prius. ¶ Duratio equalitatis de q.
est? z est dicendū q. est de durate/coe-
quāte z durabili/coeqibili z durare/coeq

Uigesima
camera/ q.
est D. J.

am
bñ
an

Sexta pars

ubi

re. ¶ Duratio veritatis ubi est? Et est respondendum qd est in omnibus speciebus i. ¶ Duratio contrarietatis ubi est? Et est dicendum qd est in subiecto in quo sunt contrarie qualitates habentes contrarios actus. Et est in disputatione in qua sunt disputatae. ¶ Duratio equalitatis ubi est? Et respondendum est qd est in correlatiuis per secundam speciem c. 2 d. significatio. Et est in modalitate et instrumentalitate.

Decamera D. K.

Vicesima prima camera de D. K.

Duratio glorie de quo modo

Uratio est gloriabilis. ¶ Duratio glorie de quo est? Et respondendum est qd est de durate/durabili et durare/et gloriante/gloriabili et gloriari. ¶ Duratio contrarietatis de quo est? Dicendum sicut prius dictum est. ¶ Duratio minoritatis de quo est? Et est respondendum qd de durate/minorificante/durabili/minorificabili et durare et minorificare. ¶ Duratio glorie quomodo est? Et dicendum est qd est per modum per quem duratio glorie agit in durabili et gloriabili et ipsa itrante actus. et durabile et gloriabile habent modum passiuum sub duratione et gloria. durare et gloriari hnt modum neutrale processum ab actui et passiuo. ¶ Duratio contrarietatis quomodo est? Et respondendum est qd est per modum que habent qualitates vna existente in alia. ¶ Duratio minoritatis quomodo est? et respondendum est qd est per modum duratiois/ diuisionis et corruptionis. ¶ Duratio glorie cum quo est? Dicendum est qd est cu relatiuis duratiois et glorie. ¶ Duratio contrarietatis cum quo est? et dicendum est qd est cum partibus contrariantibus suas similitudines influentibus. ¶ Duratio minoritatis cum quo est? et est dicendum qd cum relatiuis diuisione in subiecto de corruptione habituato.

Decamera E. F.

Potestas

Vicesima secunda camera de E. F.

Potestas est scibilis. Quare potestas est scibilis? Respondendum est ex eo quia intellectus habet sua correlatiua/et potestas similiter: et ita vno principio communicate alteri sua essentiam et naturam/ inde sequitur qd potestas est scibilis. ¶ Queritur quare potestas est principium? et dicendum est ad

quare

hoc vt alia principia possint existere et agere. ¶ Queritur quare est mediabilis? et respondendum est vt suum: posse sit in medio potentis et positi/ cum quo posse sint coniuncti. ¶ Sapientia est potens: qtu est potens? Ad quod dicendum est qd est tantum potens quantum potestas se comunicat et se diffundit in ipsa. ¶ Principium qtu est? et respondendum est qd est tantum quantum medium intrat. ¶ Queritur: medium qtu est? Dicendum est qd est tantum qtu sunt sue species in subiecto in quo sunt.

Decamera E. G.

Potestas est amabilis. Quare est amabilis? Dicendum est ex eo qd causat qd voluntas sit potens in existendo et agendo. ¶ Potestas quare est principium? et respondendum est sicut prius. ¶ Potestas quare quiescit? et respondendum est ex eo quia quo ad suum genus potest existere et agere. ¶ Potestas qualis est? Dicendum est qd vna est propria sicut sua possibilitas/ alia est appropriata sicut sua amabilitas. ¶ Principium quale est? Respondendum est qd est vnum principium quale/ substantialiter/ aliud vero accidentaliter et substantialiter habituatum est de accidentali. ¶ Finis qualis est? Respondendum est qd vnus finis est perfectiuis/ alius terminatiuis et alius priuatiuis: vt patet in scala secundae figure.

Vicesima tertia camera de E. G.

Decamera E. H.

Potestas est virtuosa. Quare est virtuosa? Dicendum est ex eo qd in virtute est assuetudo/ et ex virtute habituata. ¶ Potestas est maior. Quare est maior? Dicendum est ex eo quia habet maiora relata et in maiori fide qeitur. ¶ Potestas quare est in tempore? dicendum est quia in tempore est suus actus. ¶ Potestas quando est? Dicendum est qd est tunc quando est causa vt alia principia possint existere et agere. ¶ Principium quando est? Dicendum est qd est tunc quando sua primitiuis est/ et quando habet sua correlatiua etc. ¶ Maioritas quando est? Dicendum est qd est tunc quando potentie habent maiores actus siue effectus.

Vicesima quarta camera de E. H.

quando

Uigesima
quinta ca-
mera q est
E. J.

25 De camera E. J.

Otestas est vera. Quare ē vera? dicendū est quia de veritate z suis speciebus est habituata. ¶ Potestas quādo z quare est principium? dicendū est sicut prius.

¶ Potestas quare habet equalitatem? Respondendū est q habet equalitatem cū in suis correlatiuis sit situata. ¶ Potestas vbi est? dicendū est q est in suis correlatiuis z in veritate ex qua est habituata. ¶ Principium vbi est? respondēdum est q est i suis correlatiuis: z est in potestate cum per ipsam possit existere z agere. Et est in veritate eo quia in veritate est habituata. Et est in equalitate cum sua correlatiua sint equalia. ¶ Equalitas vbi est? dicendū est q est in suis correlatiuis intrinsecis potestatis/ principij z vernatio.

26 De camera E. K.

Uigesima
septa ca-
mera q est
E. K.

Otestas est gloriosa. Querit quare est gloriosa? Respondendū est ex eo quia habet sua correlatiua substantialia in quibus gloria est impressa z habituata.

¶ Potestas quare est principium? Respondendū est sicut prius. ¶ Potestas quare est minor? dicendū est ex eo quia in minoritate sunt sua correlatiua assituata/ z ex ipsa habituata ratione cuius causat diuisiones/ z minus qd est de genere minoritatis/ sicut maius qd est de genere maioritatis. ¶ Potestas quomodo est? respondendū est q est p modum modalitatis/ quando de modalitate est habituata. ¶ Principium quomodo est? Respondendū est q est p modum quem habet in suis correlatiuis ex quibus est ipso habente modū cū sit habituum de potestate cū qua pōt principiari. Et sic de gloria cū qua habet modum gloriandi/ quādo in suo intrinseco principiabili/ principiat entia peregrina que non sunt de suo genere. ¶ Minoritas quomodo est? Respondendū est q suus modus est participare cū diuisione/ in inanitione/ corruptione et annulatione. ¶ Potestas cum quo est gloriosa? Dicendū est q est gloriosa cum gloria/ sicut gloria est potens cum potestate. ¶ Principiū cū quo est? dicendū est q est cum suis correlatiuis z cum pote-

state sine qua esse nō pōt. ¶ Minoritas cum quo est? dicendū est q est cū diuisione z corruptione z inanitione.

27 De camera F. S.

Apetita est amabilis. Querit quātū est amabilis? Respondendū est q tantum est amabilis quantum est amabile/ eo q equalitas correlatiua habet. ¶ Dedicū est amabile. querit quantum est amabile? dicendū est q tantū est amabile qd in voluntate est amare per coniungere z mēsurare. ¶ finis qd est scibilis? Respondendū est q tantū est scibilis quātū sciētia in fine est quescibilis. ¶ Queritur qualis scibilitas est propria passio intellectus? Dicendū est q illa p quam intellectus habet intrinsecā passionē in qua sunt genite intelligibiles siue species peregrine/ ipsa positis in genere intelligibilitatis p secundam speciem. ¶ Quale est medium propriū? Respondendū est q est mediabile in quo sunt mediabiles peregrine siue appropiate. ¶ Queritur qualis est proprius finis intellectus? dicendū est q ē res intellecta in ppria intelligibilitate quietata.

28 De camera F. M.

Intellectus est virtuosus. Querit quātū est virtuosus? dicendū est q est tanta quātum est de virtute habituatus. ¶ Medius intellectus qd est virtuosus? dicendū est q est tantū qd sua scala mediū est habituata. ¶ Maioritas intellectus quāta est? respondēdū est q est tāta quātum intellectus trāsit in attingēdo obiecta cū maiori intelligere. ¶ Intellectus qd est virtuosus? Respondēdū est q est tūc qd de virtute naturali z morali est habituatus. ¶ Virtus qd est mediata? Respondendū est q tunc est qd virtus intrat mediū rōne cuius introitus/ virtus consistit in medio. ¶ Maioritas qd est intellectus? dicendū est q est tūc qd intellectus attingit essentia z actum virtutis.

29 De camera F. J.

Intellectus est verus. Querit qd est verus? dicendū est q quātū existit inter intellectum z intelligere. ¶ Equalitas intellectus quanta est?

Uigesima
Septima
camera que
est F. S.

quantum

qualis

Uigesima
octava ca-
mera que
est F. M.

quando

Uigesima
nona ca-
mera que
est F. J.

Sexta pars.

ubi

Et est rñdendū q est tanta quanta sua correlatiua ex quib⁹ est. ¶ Veritas intellect⁹ vbi est: dicēdū est q est in suis correlatiuis eo qz de veritate habitua et situta sunt. ¶ Equalitas intellect⁹ vbi est: dicēdū est q est i suis correlatiuis extra que equalitas sua esse nō potest.

30 De camera F. K.

Trigessi-
ma came-
ra/que est
F. K.

Intellect⁹ est gloriofus. ¶ Itē est gloriofus: dicēdū ē q est tantū q tū sua correlatiua de gloriā sunt habitua et i gloria getata. ¶ Medū intellect⁹ quātū est gloriofus: dicēdū est q tantū q tū menturāt gloriā in intelligendo. ¶ Minozitas intellect⁹ quātū ē: dicēdū ē q est tāta q tū intellect⁹ de ipsa habitua ē. ¶ Intellect⁹ quō intelligit: dicēdū ē q ē p modū sensitue et imaginatiue cū quib⁹ est conuincit: quē modū hz imponēdo species peregrinas in suo pprio intelligibili. ¶ Intellect⁹ quō mēsurat suū intelligere: et rñdendū est q mēsurat ipiū habēdo modū agendi et patiendū attingendo eb- iecta. ¶ Intellect⁹ quō hz minus intel- ligere: et rñdendū est q est p modū cre- dendi eo qz credere nō est de suo gene- re. ¶ Item hz minus intelligere qn de mi- nori modalitate est habituat⁹. ¶ In- tellect⁹ cū quo intelligit: dicēdū ē q cū intelligere et cū speciebus sensitue et imaginatiue ipsius specie⁹ impressio in suo pprio intelligibili. ¶ Intellect⁹ cū quo pūngit species sensitue et imagina- tiue: dicēdū est q est cū suo intelligere. ¶ Intellect⁹ cū quo hz min⁹ intelligere: dicēdū est q est cū ppiūqate et viciuita- te ignorante et cū ociositate intellectus voluntatis et memorie.

31 De camera G. M.

q l r

Trigessi-
ma prima
camera/ q
est. G. M.

Voluntas est virtuosa. ¶ Itē qua- lis voluntas est virtuosa: dicē- dū est q est illa q a petis est se- parata et ex virtutib⁹ habitua- ta. ¶ Voluntas in quali fine quiescit: dicē- dū est q in summo fine p tēam specē- s. Et in suo pprio fine p primā specē- tū cū appropriato fine q est sibi instrumen- tū. ¶ Qualis voluntas est maior: Rñden- dū est q est illa q habet maius amare et maiorē amantem et maius amabile et etiā q hz maiorē habitū virtutis/ bonita- tis et. ¶ Voluntas qn habet maiorē vir-

tutē: dicēdū est q est tūc qn diligit ma- iorem virtutē. ¶ Voluntas qn habet ma- iorē quierē: dicēdū est q est tūc qn dili- git maiorē amatū cum maiorē amare. ¶ Voluntas qn est maior: dicēdū est q est qn hz maius amare in fine et in virtute.

32 De camera G. J.

Verū qualis voluntas est vera. Et rñdendū est q est illa q hz sua correlatiua veraz verā bonitatē/ magni- tudinē et. ¶ Voluntas in qua li fine quiescit: dicēdū ē q i fine pfectōve- ro. ¶ Equitas voluntatis quō ē: dicēdū ē q ē talis qna sunt sua correlatiua assituta et habitua. ¶ Veritas vbi ē amabilis: dicēdū est q est in amabilitate q est ppria passio voluntatis. ¶ Voluntas vbi est equalis: dicēdū est q ē in suis corre- latiuis et in correlatiuis equalitatis. ¶ Voluntas vbi quiescit: dicēdū ē q est in suo fine et in fine voluntatis.

Trigessi-
ma maseba ca-
mera/que
est. G. J.

33 De camera G. K.

Voluntas est gloriofa. ¶ Que- rit qualis voluntas est glo- riosa: dicēdū est q est il- la q habet correlatiua ex gloria habitua. ¶ Fines voluntatis qualis est: dicē- dū est q suis finis est bonus. ¶ Minozitas voluntatis qualis est: dicēdū est q est talis quale est min⁹ velle habituatū de minori veritate et gloria. ¶ Voluntas quō est vera: et rñdendū est q est p mo- dū quē hz in diligēdo veritatē. ¶ Volun- tas quō quiescit in fine: dicēdū est q est per modū quē hz in diligēdo verū et glo- riosum finez. ¶ Voluntas quō se plonget a minoritate: dicēdū est q p modū obie- ctandi amatū/ maiorē verū et gloriofum. ¶ Voluntas cū quo est gloriofa: et rñden- dū est q est cū suis correlatiuis ex glo- ria habituat⁹. ¶ Voluntas cū quo quies- cit: Et est rñdendū q cū volente et voli- bilitr infecit et cū velle ponit volubilita- tes peregrinas in suo pprio volubili. ¶ Vo- luntas cū q est i minoritate: dicēdū est q cū minori velle et cū minori bonitate et.

Trigessi-
ma materia
camera/ q
est. G. K.

34 De camera M. J.

Verus est vera. ¶ Querit quā- do est vera: dicēdū est q est tūc quādo causat veras virtutes. ¶ Virtus quando est maior: et est dicēdū q

Trigessi-
ma quar-
ta camera
q est. M. J.

quando

tūc est quādo causat maiores virtutes. ¶ Virtus quando est equalis? dicēdum est/ q̄ tunc est quādo causat virtuosum intelligere/ recolere ⁊ amare. ¶ Virtus vbi est vera? Respondēdū est/ q̄ in veritate extra quā nō potest esse vera. ¶ Virtus vbi est maior? dicēdū est/ q̄ est tūc in substantia q̄ in accidente. ¶ Virtus vbi est equalis? dicēdū est/ q̄ est in suis correlatiuis substantialibus q̄ de equalitate sunt habituata.

35 De camera D. K.

Trigesima quinta camera q̄ est D. K.

Virtus est glorioza. Querit quando est glorioza? dicēdum est/ q̄ est tunc quādo in suis correlatiuis gloria est impressa. ¶ Gloria quādo est maior? dicēdū est/ q̄ est tunc quando habet maius gloria: ri. ¶ Virtus quando est equalis? dicēdū est/ q̄ est tunc quando causat equaliter intelligere/ recolere ⁊ amare. ¶ Gloria quomodo est virtuosā? Respondēdum est/ q̄ est per modum quē habet induendo sua correlatiua de virtute. ¶ Gloria quomodo est maior? dicēdū est/ q̄ est per modū quem habet in causando maiorem actum. ¶ Gloria quomodo est minor? dicēdū est/ q̄ est per modū quem habet in causando minorem actū. ¶ Virtus cum quo est glorioza? Et est respondēdum/ q̄ est cum gloria ex qua ē habituata. ¶ Virtus cum quo est glorioza? Respondēdū est/ q̄ cum maiori actu glorie. ¶ Minus cum quo est glorioza? dicēdū est/ q̄ est cum minori actu sibi appropriato/ ex gloria habituato.

36 De camera J. K.

Trigesima sexta camera/ q̄ est J. K.

Virtus est glorioza. Querit vbi est glorioza? Et est respondēdū/ q̄ est in suis correlatiuis gloria collocatis siue assistuatis. ¶ Veritas vbi est equalis? Respondēdū est/ q̄ in suis correlatiuis substantialibus extra que minime pōt hē equalitates. ¶ Veritas vbi est minor? Respondēdū est/ q̄ est in minori habitu ⁊ actu. ¶ Veritas quō est glorioza? Et est respondēdū/ q̄ per modū quē hz in causando verū ⁊ gloriosum actū. ¶ Veritas quō est equalis? Respondēdū est/ q̄ ē per modū quē habet in suis correlatiuis substantialiter equalibz. ¶ Voluntas quō est minor? Respondēdū est/ q̄ est per modū quem habet in causando minorem

actum. ¶ Veritas cū quo est glorioza? dicēdum est/ q̄ est cū quiete quam habet in gloria ⁊ in suis correlatiuis. ¶ Veritas cum quo ē equalis? Et est respondēdū/ q̄ cū equalitate suoz correlatiuoz et suozum habituū. ¶ Veritas cū quo ē minor? dicēdum est/ q̄ est cū accidente sicut est maior cum substantia.

¶ Diximus de euacuatione tertie figure/ ⁊ sicut euacuauimus ipsam cū ppositionibus ⁊ questionibus in ipsa noia: tis/ sic pōt artista huius artis euacuare cameras p oēs ppositiones ⁊ qōnes ipsi catas in camer. s. de quibz nō sum locutus rōne pluriat/ quā euitare volumz. ¶ Nā quelibet camera hz. xij. ppositiones ⁊. xxiij. questiones. ¶ Alterius diximus q̄ quelibet camera est generalis ad qōnes particulares/ videlz ad questionem factam de deo/ de angelo ⁊ c. ¶ Alterius dicimus q̄ qui bene sciret doctrinā quā dedimz in ista tertia figura/ p totā qdēz artē generaliter sciret praticare.

¶ Finis sextę partē pncipalis huius opus.

Septima pars pncipalis De multiplicatione quarte figure.

79. 102.

Figura quādem istam quinqz modis tractabimz. Primo multiplicādo plures ratioes ad eandē cōclusionē. ¶ Secō ad inueniendum plura media cū quibus sunt cōclusiones syllogizādo. ¶ Tertio modo tractabimz de ppositionibz maioribus ⁊ minoribz. Quarto modū est de cognitiōe fallaciarū. ¶ Quinto modū ē/ quō p istā sciam facilliter addiscant alie scie ⁊ prioriori modo. Et prius de pmo modo dicēdū est.

De multiplicatione plurium rationum.

¶ Tabula dat exēplū de cōclusionē na b. c. d. p quē modū dant. xx. rōnes ad eandē cōclusionem. quando q̄rit vir um mādus sit eternus. Similiter in ista quarta figura in camera facta de b. c. d. ⁊ in camera b. c. e. vsqz ad camerā b. c. k. ¶ Alterius

Cōclusio.

Septime partē pncipalis. Rūbrica. Multiplicatio ratio in m. Michā

3 Propositio ⁊ fallacia cognitiōe suaz

De multiplicatione plurium rationum.

Et ij

Septima pars

cameris factis: salz b.c.e. z b.c.f. vsqz ad cameram b.i.k. Possunt igit fieri vigin ti rationes in qualibet camera. Et sic tot vicibus voluendo circulos vsqz quo sint octuaginta quattuor coline in tabula. ¶ Sed de ista materia in tabula quartę figure dictū est. ¶ Alteri fit multiplicatio de camera i camera / sicut de camera c.d. e. z camera c.d.f. z camera d.e.f. z ca mera d.e.g. sic se hnt sicut camera c.d.e. z sic de alijs suo mō vsqz ad camerā h.i. k. Et sic de multiplicatiōibus p reuolu tiones circulozum. Et ista multiplicatio est: quia vnum principium est habitua tū z multiplicatū cū alio principio z euz p pids passioibz z appropriatis. ¶ Alte ri est quarta multiplicatio. Quarta est figura continet in se tertiam figuram si cut camera b.c.d. continet in tertia figu ra cameram b.c. z camerā c.d. similiter camera c.d.e. cōtinet in tertia figura ca meram c.d. z camerā d.e. z sic de alijs suo modo in istis quattuor modis consi sit multiplicatio.

De inuentione mediorum.

De inuen tione me diorum.

¶ Camera b.c.d. Et sic de alijs suo modo cōsistit c. in circulo mediocri: eo qz exi sit inter b. z d. Et qz c. con iungitur cum b. z cum d. p aliquas positiones: scilicet habitationes z situationes existentes inter subiectū z predicatum. Et cū arti sta vult medium / semp inuestiget in me dio circuli. Nam sicut animali competit stare mēsuratiue z punctiue inter sub stantiam z hominē quando concluditur qz homo est substantia: sic littera que est in medio circuli / debet stare inter litem ram existētem in superiori circulo z lit terā que est in inferiori circulo / sicut qñ arguit sic. Omne c. est b. z omne d. est c. ergo omne d. est b. ¶ Et sicut necessariū est per aliquas coniecturas z passionēs qz animal sit substantia z homo sit ani mal: sic artista huius artis debet conie cturare per ea que b. z c. significant vi delicet sua principia subalternata. sicut b. que sonat siue significat Bonitatem / Differentiam z verum. Et c. significat Magnitudinem / Concordantiā et quid Et. d. significat Durationem Contra rietatem z de quo. Et in isto sonare siue significare / cōsistunt diffinitiones prin cipiorum z species regularum cum qui bus artista debet coniecturare medium

cum littera superiori z cum littera infe riori suo modo. ¶ Et in isto passu intelle ctus facit scientiam de vniuersali affir matiuā / z vniuersali negatiuā / z parti culari affirmatiuā / z particulari negati uā: et de instantijs z demonstratione z manu ductione: et etiā de possibili z im possible. ¶ De istis quinqz modis habi tuat se intellectus. z hoc isto modo: qñ dicitur: omne c. est d. z omne b. est c. con cedatur distinguendo. Sicut magnitu do que est bona per bonitatem / z boni tas magnā per magnitudinem. Et boni tas que habet magna correlatiua p se cundam speciem c. significata / z magni tudo que habet bona correlatiua p bon itatem per secundam speciem c. signifi cata. z sic de magnitudine et duratione suo modo. ¶ Alterius quando dicit. omne c. est b. z omne d. est c. conuenit vniuersa lis affirmatiua z vniuersalis negatiua: z hoc ratione differentie in b. subalter nata. z in d. cōtrarietas est subalterna: et sicut qñ dicitur. nullus lapis est ani mal / omnis homo est animal / ergo nul lus homo est lapis. Ratio enim huius est / lapis em non habet sensus zc. ¶ Omne animal est substantia / quidam homo est animal / ergo quidam homo est substan tia. et sic omne c. est b. quoddam d. est c. ergo quoddam d. est b. Ratio huius est / quia contrarietas que est subalterna in d. non potest esse concordatiua qñ sub alternata in c. neqz magna malicia pos set esse magna bonitas. quia si sic / esset quidem ponere oppositū in obiecto: qñ est impossibile z contra correlatiua secū de speciei regule c. Et cum dicitur nul lum animal est lapis / quidam homo est animal / ergo quidam homo nō est lapis. Sicut qñ dicitur: nullum c. est b. quod dam d. est c. ergo quoddam d. non est b. et ratio huius est suo modo / fm hoc qñ dictū est in tertio syllogismo / in quo cō cluditur particularis affirmatiua. ¶ Per hoc quod dictum est in quattuor modis syllogizandi cognoscit intellect⁹ instantias necessarias / negādo qz omne c. non est d. nec omne d. est c. Et etiam co gnoscit possibilitates z impossibilitates Sicut bonitas creata que nō potest esse magnitudo creata ratione differentie / que ponit qz quodlibet principium sit p se: sed ponit possibile qz bonitas de ma gnitudine sit habitua. ¶ Alterius co gnoscit demonstrationes per primā spe ciem regule g. z manu ductionē p scdam speciem regule g. z hoc figuratum est in omnibus cameris tertie figure in quib⁹

Definitiones Principiorū vnde sumunt

or c. r. b. or d. r. c.	or c. est b. quiddā d. r. c. quoddā d. r. b.	nullū c. est b. quoddā d. r. c. quiddā d. nō r. b.	or c. est b. quiddā d. r. c. quoddā d. nō r. b.
----------------------------	--	--	---

De multiplicatione quarte figure.

fo. xxvii.

quid

Robatio est gen: et sue species sunt per demonstrationem propter quid et per demonstrationem equiparantur: et per quod dicitur per istum syllogismum: pponimus dare exemplum. ¶ Omne animal est substantia: omnis homo est animal: ergo omnis homo est substantia. Et primo probabimus maiorem: deinde minorem. ¶ Et primo per demonstrationem propter quid animal est constitutum ex sensuali et sensuali: eo quod est elementatum/vegetatum et sensatum et imaginatum. ¶ Et sic sequitur quod sit substantia: eo quod de partibus substantialibus est compositum. ¶ Et quod substantia est superius et animal inferius: aliquid quidem habet causas superiores: videlicet formam et materiam ex quibus est constitutum: et sue partes sunt inferiores: eo quod sunt causate a forma et a materia que sunt principia generalia. ¶ Et sic vere concluditur propter quid animal est substantia. ¶ Per demonstrationem equiparantur probatur sic. Generalis forma et generalis materia equaliter sunt cause primitive. Et hoc patet per primam speciem regule d. et quod animal est causatum ex sua propria forma et materia discursus per elementatam/vegetatam et sensatam sunt equalia principia ipsius animalis ratione cuius sequitur quod animal sit substantia constituta ex sua propria forma et materia: et equaliter descendunt ab equalibus principijs generalissimis. scilicet prima forma et prima materia: et hoc patet per secundam speciem regule d. et per primam et per regulam b. ¶ Per demonstrationem: quod probatur sic animal est: quia est: sue quidem cause sunt: videlicet forma et materia ex quibus est: sine quibus esse non potest. et quod forma et materia constituent substantiam: vere sequitur quod animal est substantia. ¶ Modo intendimus probare minorem per easdem tres species. Et primo propter quid/quando embrio est constitutus in matrice: ex elementaria/vegetativa et in ipso linco: et in membris humanis formatore: quando anima rationalis est constituta in ipsius embione: est introducta: tunc de seipsa et partibus suis inferioribus constituit hominem: et sic animal quod est embrio/transmutatur in hominem per speciem humanam in qua est positus cum omnibus suis partibus coessentialibus. ¶ Et sic sequitur quod anima est causa quare homo est substantia: hoc per primam speciem regule c. clarum est. ¶ Per equiparantiam probatur sic. Anima rationalis habet

Modus probandi per

egparat quia

Major or at r/ba p quid

8. p egparatiam

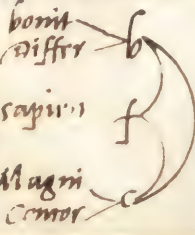
Per quia

Minor per quid

2 8 per egparatiam

est g. ¶ Alterius inuenit medium transcendendo videlicet quod principium quod est omnino generale/transibit ad principium quod non est omnino generale neque omnino speciale: sicut differentia quod est principium generalissimum siue omnino generale/transibit ad differentias que est inter sensuale et sensuale: quod non sunt generalissime neque specialissime. Et quod contrahitur ad specialissimas siue omnino speciales sicut ad istud animal vel ad istam plantam aut ad istum lapidem individuum ex ipsis differentijs constitutum/substantialiter et etiam accidentialiter per propriam quantitatem/qualitatem et etiam ipso individuo in propria specie posito: tunc ipse differentie sunt medium inter principium generalissimum et specialissimum. Et sicut dictum est de differentia: ita potest dici de bonitate et c. Bonitas enim est principium omnino generale siue generalissimum: et quando contrahitur ad magnitudines et c. tunc non est principium generalissimum neque specialissimum. Sed quando contrahitur bonitas magna ad istud concretum de ipsa bonitate magna constitutum quo ad suam formam et suam materiam et etiam quo ad suam quantitatem et qualitates et c. quod sit in propria specie positum/vel sub ipsa sit individuat: tunc bonitas magna quod non est generalissima neque specialissima/est medium existens inter abstractum et concretum sapiens naturam extrinsecum: per quam naturam potest artista inuenire medium/existens naturaliter inter propositionem maiorem et minorem: et per tale medium sunt demonstrationes ex primis et veris necessarijs principijs cum quibus nulla instantia inuenitur. ¶ Alterius inuenit medium per propriam litteram et per proprium circulum: videlicet per f. que significat medium et per circulum medicorem sicut ponere f. sub b. et super c. que est inferius/considerando quod per b. habet bonitatem et differentiam et per c. magnitudinem et concordantiam. Et sic consistunt inter b. et c. ratione cuius c. transit ad b. per medium: sicut quando dicitur omne f. est b. et omne c. est f. ergo omne c. est b. hoc quo ad genus medium tunc. Et sicut diximus in camera b. f. et ita potest dici in camera c. f. et in camera d. f. et c. ¶ Per hoc quod dictum est de medio potest artista habere materiam valde generale ad inveniendum plura media. Et hoc clarum est cum distinctionibus principiorum et cum speciebus regularum.

De modo probandi.

Septima pars.

partes coessentialiales equales/videlicet intellectum/voluntatem et memoriam: et per consequens embrio qui equaliter est constitutus ex elementaria/vegetativa etc. et quia sua principia sunt substantialia/ equaliter est totus homo per sua principia substantialia coniuncta aie rationali cui compositus homo. Et hoc per regulas b.c. d.e. clarum est quod homo est animal. ¶ Per demonstrationem/que probat sic. fontes est/que aial est sine quo fontes esse non potest. ¶ b.a.a est minor per tres species supradictas/que quatuor species videlicet propter quod: et per equiparantiam sunt conclusiones possibilis: non autem per quia: cum in plus se habeat causa quam effectus. ¶ Alterius sic: ut dedimus exemplum de homine qui sit substantia per aial/ sic potest dici de bruto/ de planta et de lapide. Et sic intellexit facit scientiam probando maiorem et minorem per artem istam/ cum qua intellectus est dispositus ad omnes conclusiones/ ut patet per b. q. dictum est.

per quia

De cognitione fallaciarum.

Fallacie
quod cognoscunt.

Veritas medijs est genus fallaciarum: et quod significat medium. f. que in medio circulo est instrumentum ad inveniendum et ad cognoscendum fallacias/ponendo et voluendo sub litteris que sunt in superiori circulo/ponendo super litteras que sunt in inferiori/ componendo cameras: sicut ponere f. sub b. sup. c. respiciendo quod se habet b. c. in fallacijs cum f. et converso. postmodum b. sub f. et multiplicando resolutiones/ tunc apparebit variatio medijs in quo peccat. Et de hoc dabimus exemplum in fallacijs.

De fallacia equiuocationis.

Fallacia
equiuocationis
quod dicitur.

Quiuocatio est vni et eiusdem nominis diuersa significatio que puenit ex eo quod vnum nomen plura diuersa significat. Et fit vnius paradoxus sic. Omnis canis est latrabilis/ celesse sydnus est canis: ergo celesse sydnus est latrabilis. Et assignamus istam cameram b. f. c. Per b. intelligimus differentiam inter corpus aialium et corpus inanimatum. Per f. intelligimus quod corpus aialium et inanimatum non coniunguntur ratione eiusdem speciei. Per c. intelligimus quod corpus aialium habet correlatiua sensibilia/ et inanimatum non habet sensibilia correlatiua. et sic aristoteli cognoscit per quem modum peccat redu-

cendo ad impossibile: ratione cuius cognoscit cognoscit intellectus/ quod logicus coram naturali stare non potest/ et maxime per artem istam reducendo ad impossibile/ sicut sydnus/ quod est ens in quo est impossibile quod sit de genere naturae latrabilis. ¶ Alterius per cameram d. f. e. et sic de alijs/ cognoscit in quo peccat paradoxus. Quoniam iste canis qui est de elementaria/ vegetativa et sensitiva/ per secundam speciem regule d. potest latrare: sed sydnus si non habet talia principia correlatiua/ non potest latrare: quia non est constitutus de istis principijs. Et hoc patet per secundam speciem regule d. et per primam c. et etiam per scalam medijs.

De amphibologia.

Amphibologia est deceptio pueniens ex eo quod vna oratio puenit eadem plura significat: et format sic paradoxus. Quicquid est Aristoteles/ possidet ab Aristotele. Et iste liber est Aristotelis: ergo possidet ab Aristotele. ¶ Ad istam fallaciam assignamus istam cameram d. f. h. Per d. cognoscimus quod sua tertia species significat quod iste liber non est possessus ab Aristotele/ cum non sit possessus nisi per hominem iunctum cum elementaria/ vegetativa/ sensitiva/ imaginativa/ et rationativa: ut patet per secundam speciem regule d. Sed f. significat medium mensurationis/ coniunctionis/ et continuationis in subiecto i. quo est. h. non significat quod liber qui in isto nomine est/ non est possessus ab Aristotele/ eo quod mortuus est. Et hoc adeo potest cognosci per cameram b. f. g. et. Quoniam b. ponit differentiam inter hominem mortuum et viuum. Et f. ponit coniunctionem inter sensuale et intellectuale in mortuo homine. non g. quod ponit appropriationem/ videlicet quod Aristoteles fecit talez librum sicut istum/ sed proprie non possidetur ab Aristotele/ eo quod mortuus est.

Amphibologia quod dicitur.

d. f. h.

b. f. g.

De fallacia compositionis.

Fallacia compositionis est deceptio pueniens ex potentia multiplicata. Alium compositionis/ cuius dictiones diuersimode possunt componi adinuicem. Et format sic paradoxus. Quodcumque est possibile esse album/ possibile est quod ipsum sit album: sed nigrum possibile est esse album: ergo possibile est quod nigrum sit album. Et assignamus istam cameram d. f. i. Per d. cognoscimus quod possibile est esse album/ possibile est quod ipsum sit album: sed nigrum possibile est esse album: ergo possibile est quod nigrum sit album. Et assignamus istam cameram d. f. i.

Fallacia compositionis quod dicitur.

Aequiuocatio

quod dicitur
vni nomen
indistinctum
vni nomen

De multiplicatione quarte figure. fo. xxviii.

d f e. mus istam cameraz d. f. e. per d. intelli-
gimus contrarietate. per i. intelligim⁹
q. album & nigrum nō cōsistunt cōiūgē-
do mediū extremitatū in colore. per e.
intelligimus q. possibile est hoc qd est
fm sua principia ex quibus est: vt patet
per speciem primam regule c. ¶ Cōclu-
ditur ergo q. impossibile est q. albus sit
nigrum. Per camerā g. f. h. zc. cognoscit-
ur deceptio. per g. significatū est q. ha-
bituatus de albedine. pprie/habituat⁹
nō pōt eē de nigredine. per f. cognoscit⁹
q. albedo & nigredo non se coniungunt/
nec se mesurant: neq. etiā constituunt
mediū extremitatum continuū: quia si
sic/esset dare obiectū in opposito. per
h. cognoscimus q. habituatus de albedi-
ne in isto nunc: sicut iste pannus albus/
possibile est q. sit habituatus in alio nūc
futuro de nigredine.

populus est arbor: & aliqua gens est po-
pulus: ergo aliqua gens est arbor. ¶ Ad
istam deceptionē applicam⁹ camerā b.
f. c. per b. intelligimus differentia inter
vnu accentum & aliu accentū. & per f. con-
iunctionem & mensurationē. & per c. con-
cordant ad vnum significatū fm vocem.
Populus cū prima syllaba longa signifi-
cat arborem: cū breui gentez. ¶ Per
cameraz b. f. h. zc. cognoscitur deceptio.
Nam contrarietas est inter syllabā lon-
gam & breuem. per f. intelligitur q. non
coniunguntur nec mesurant⁹ sic in vo-
ce quando intelligit⁹ de arbore: sicut de
gēte. per h. intelligitur modi accen-
tuandi: q. non pducit simile significatū
cū mitione syllabarum.

De fallacia figure dictionis.

De fallacia diuisionis.

Fallacia
diuisionis
quid est?

Fallacia diuisionis est dece-
ptio pueniens ex potenciali
multiplicitate alicui⁹ ora-
tionis: & alicui⁹ orationes adinu-
icem possunt diuidi. Et for-
mat sic paralogismus. Om-
ne aial est rōnale aut irrationale: & non
omne aial est rōnale: ergo omne ani-
mal est irrationale. ¶ Ad istā deceptio-
nem/istaz camerā applicam⁹ c. f. g. per
c. cognoscimus q. quando vna dictio est
in vno subiecto/cum concordantia corre-
latiuoz subiecti/per secundā & tertiam
speciem regule c. sequitur vnu significa-
tū. Sed qñ ponit⁹ in ptuario sine relati-
uis subiecti/variā diuidendo significa-
tū: vt patet per scalam b. c. in scda figu-
ra. per f. cognoscim⁹ q. entia ratiōale. f.
& irrationale: nō sunt cōiuncta: neq. me-
surant se in eadē specie per mediū cōi-
nūm. per g. cognoscim⁹ q. enu ratiōa-
li ppriū est risibilitas: nō autē irratio-
nali. Per camerā e. f. i. zc. cognoscit⁹ dece-
ptio. per c. f. v. s. dictū est. per i. cogno-
scimus q. veritas nō ponit in vero: q. di-
uersa sint idem: neq. equalitas ponit q.
sint equales in specie: neq. in eodez loco
ad inuicem.

De fallacia accentus.

Fallacia
accentus
quid est?

Fallacia accēt⁹ est deceptio
pueniens ex eo q. aliqua di-
ctio diuersimode pronun-
ciata diuersa significat. Et for-
mat sic paralogismus. Qia

Fallacia figure dictionis est
deceptio pueniens ex eo q. fallacia si
aliqua dictio similis est al-
teri dictioni. Et format sic ctionis qd
paralogismus. Quicqd her-
est.
ri vidisti/hodie vides: & heri vidisti albu-
z ergo hodie vides albu. ¶ Ad istā para-
logismum applicamus camerā b. f. g.
per b. intelligim⁹ differentiaz inter qd
& quale. per f. q. non se coniungūt: neq.
se mesurant ad idem obiectum in vno/
postq. diuersa sunt. per g. intelligim⁹
q. proprie quid requirit suum significa-
tū: & quale similiter: sed in appropria-
tione in qua principium nō quiescit/cō-
sistit deceptio. per camerā d. f. h. co-
gnoscitur deceptio. per d. cognoscitur
contrarij fines: eo quia quicquid muta-
tur in quale. Et p. f. cognoscit⁹ priuatio
continuitatis inter nūc pteritū: & nūc
presens. per h. cognoscitur: & per quar-
tā speciem regule c. & per primā d. vna
significationem habet per quid: & aliaz
per quale: eo quia quid/dicit substantia:
quale pō accidens.

De fallacia extra dictionem.

Fallacie extra dictionem in
hoc differunt a fallacijs in
dictione/primum motiuū
est sine causa apparente ex
parte vocis. In fallacijs au-
tem extra dictionem ex parte rei.

De fallacia accidentis.

E iij

Septima pars *Elenchus quid*

De fallacia
accidens
119.

Allacia accidens est deceptio pueniens ex eo qd aliquid simpliciter inest vniqz eorum que aliquantiter p accidens vni sunt. Et formatur sic paralogismus. Cognosco

consilium sed consilium est veniens: ergo cognosco venientem. ¶ Ad ista deceptione camera b. f. c. assignatur. Per b. intelligimus differentiam inter sensibile et insensibile. nam vnus est consilium et alius est veniens. Per f. cognoscit qd veniens et consilium non sunt in medio primum extremitatum. per c. intelligimus qd consilium potest esse ista sedes et alius habet veniens. ¶ Amplius per camera g. f. h. cognoscitur deceptio. Per g. intelligimus qd consilium habet suum proprium numerum et alius habet veniens: similiter qd nomen est ei appropriatum cum deceptio. Per f. cognoscitur qd consilium non est coniunctum cum aliquo hodie veniens in vna et eadem mensura. Per h. cognoscitur qd consilium sedes non est in illo tempore quando est veniens.

De fallacia secunduz quid et simpliciter.

De fallacia
secunduz
quid et
simpliciter.

Allacia secunduz quid et simpliciter est deceptio pueniens ex eo qd dictum secundum quid sumimus ac si esset dictum simpliciter. Et formatur sic paralogismus. Omnis homo cui inest albedo est albus: fortis est albus: quo ad dentes: ergo fortis est albus. ¶ Ad ista deceptionem applicatur camera c. f. i. Per quarta specie regule c. intelligimus qd ethyrops habet albedinem in dentibus et in oculis et in vnguibz: et in corpore nigredine. Per f. intelligimus qd illa albedo non est continua per totum corpus. Per i. intelligimus qd est albus in vno loco et niger in alio. ¶ Amplius per camera g. f. k. Per g. intelligimus qd proprie est albus in dentibus: et appropriatur quando concluditur false qd est albus. Per f. cognoscitur qd ethyrops est iudicatus in quo sunt plures quantitates discrete. Sicut quantitas dentes: quantitas pedis: dentes existenter habitatio de albedine et pede de nigredine. Per k. intelligimus qd ethyrops est coloratus tantum albedine in dente et nigredine in corpore.

De fallacia secunduz ignorantiam elenchi.

Allacia secunduz ignorantiam elenchi est deceptio pueniens ex eo qd non observant ea que sunt necessaria ad distinctionem elenchi. et proprie ex parte

te dictiois. ¶ Est autem elenchi syllogismus. ¶ Ad dictiois d. quod est vni syllogismus. ¶ Quod duo. ¶ Quod quid est quod syllogismus claudit contradictionem aliam. ¶ Propositionis p. datur: sicut si datur aliquod animal est corruptibile et procedatur sic. ¶ Omne compositum ex contrariis est corruptibile. ¶ Omne animal est huius: ergo animal est corruptibile. ¶ Hoc est contradictoria conclusio prius propositionis datur. ¶ Quod est syllogismus constituit elenchi. ¶ Quoniam ex duobus syllogismis contradictione clauditur: sicut in predicto syllogismo contraponatur alius talis syllogismus. Nullus beatus est corruptibilis: aliquod animal est beatus: ergo aliquod animal non est corruptibile. ¶ De ratione igitur elenchi est syllogismus et contradietio. ¶ Quicquid ergo est contra distinctionem syllogismi et contradictionis: etiam est contra elenchi distinctionem. Et formatur sic paralogismus. Duo sunt duplum ad vnum: duo non sunt duplum ad tria: ergo duo sunt duplum et non duplum. ¶ Non valet quoniam ommissio huius quod est esse idem non est contradictio: et hoc per secundam speciem regule c. denotatur est. ¶ Ad ista deceptionem applicamus b. f. c. per b. intelligimus qd duo differunt ab vno et conuerio. Per f. intelligimus qd plus sunt duo quam vnus in quantitate discrete. Per c. intelligimus qd duo concordant in pari numero et tres in impari numero concordant. ¶ Amplius per camera d. f. e. Per d. intelligimus qd numerus par videlicet duo est constitutus ex duabus unitatibus secundum secundam speciem regule d. Vnus est principium numeri secundum primam speciem regule d. per f. cognoscimus qd duo et vnus non sunt mensurati equaliter in numero per primam speciem regule c. quia duo sunt duplum et vnus non est duplum.

De fallacia petitionis principij.

Allacia principij est deceptio pueniens ex eo qd idem sumit ad probationem sui ipsius sub aliquo vocabulo. Et formatur sic paralogismus: animal rationale currit: ergo hoc currit. ¶ Ad istam deceptionem applicamus camera z. e. f. h. per e. intelligimus qd principium non probatur maiori propositione: sed supponit talem. Per f. intelligimus qd maior propositio

De fallacia
secunduz
dum ignorantiam
elenchi.
Elenchus
quid sit.

b c f

d r f

De fallacia
petitionis
principij.

r f h

De multiplicatione quartefigure. fo .xxix.

z minor non sunt coniuncte/co qz maior
ppositio est positiva. Et minor quidem
indiget pbatone maioris. Per h. intel-
ligimus qz animal rationale non omni
tempore currit. ¶ Item per camerā g.
f. i. cogno scitur deceptio. Nam per g. co-
gnoscimus qz vero syllogismo competet
qz ppositio maior sit probata. Per f. in-
telligimus qz maior ppositioz minor cū
probatioe sint coniuncte z mensurate.
Per i. cognoscim⁹ qz non sunt equaliter
in conclusione.

De fallacia consequentis.

De falla-
cia conse-
quentis.

Rallacia consequentis est de-
ceptio. pueniens ex eo qz co-
sequens existimatur omni-
no idē antecedenti esse. z for-
mas sic paralogismus. Si
asinus ē animal ē: si tu es

animal: ergo tu es asinus. nō valet. Ad
eū consequentia primo posita cōuertitur.
¶ Ad istā deceptionē applicamus came-
rā b. f. d. Per b. intelligimus asinū z ani-
mal rōnale differētes. ptece/co qz diffe-
rentia q̄ ē inter sensuale z sensuale/nō ē il-
la q̄ ē inter sensuale z intellectuāle. Per
f. intelligimus qz sensuale z intellectuā-
le coniunguntur in hoīez non in asino.
Per d. intelligimus qz in hoīe cōstātū-
tur sensuale z intellectuāle in cōstitū-
do: plūm hominē in asino vero nō. Per
camerā d. f. e. Per d. intelligimus qz sup-
positūz quod est de sensuali z sensuali/
non cōuertitur cum supposito de sen-
suali z intellectuāli. Per f. intelligimus
qz homo et asinus non intrant sub vno
medio continuo extrematū. Per e.
intelligimus qz homo est vt intelligat: et
asinus vero non.

De fallacia secundum non causam vt causa.

De falla-
cia secun-
dū nō cau-
sam vt cā.

Rallacia secundū nō cām vt
causa: est qñ inter p̄m: ssas i
qñ: bus sequitur conclusio/
ponitur aliqua ppositio qñ
nihil ad cōclusionēz operat⁹
z sic nō est cā. Causa aut hīc dicit qz est
causa/inferendo secundū qd p̄missē di-
cuntur esse cā: cōclusionis. Et forma
tur sic paralogismus: vt anima et vita
sunt idē. Et mors et vita sunt con-
traria. Generatio z corruptio sunt con-
traria: sed mors est corruptio: ergo vi-
ta est generatio: et viuere est generari/
qd est impossibile. ¶ Ad istā deceptionē

applicamus b. f. c. Per b. intelligimus
d. differentiam inter animā z vitā qz vitā ē
superius vt patet in brutis per animāz
vegetatiuā z sensitiuā continuatā: z p
animā ratiocinātiua continuatā de sen-
suali et intellectuāli intelligimus differē-
rentiā. Per f. intelligimus vitam anime
rationalis nō continuatā vite bruti. Per
c. intelligimus qz in anima rationali/vi-
ta est magnitudo cōtinuata de intel-
ctu/volūtate z memoria. In brutis vero
z in plantis nequaquā. ¶ Similiter cogno-
scimus deceptionē per camerā d. f. e.
Per d. cognoscimus qz vita in plantis li-
ue in brutis est de cōrelatiuis corrupti-
bilibus: in aīa vero rōnali minime: cum
non sit ex cōtrariis. Per f. cognoscimus
qz causa z non causa non coniunguntur
in supposito. Per e. cognoscitur qz aīa
ut quiescendo in fine scilicet in deo:
mors autem non.

De fallacia secundum plus res interrogaciones.

Rallacia secundū plures iter-
rogaciones est deceptio. p-
ueniens ex eo qd ad interro-
gationē que est plures/da-
tūna respōsio: ex eo qz de vno
modo interrogādū pponitur. z forma-
tur sic paralogismus. Putas ne vt ho-
mo z asinus sint animal ratiocinātes. Et si
dicatur sic: pcedatur sic. hō z asinus nō
sunt animal rōnale: ergo homo non est
animal ratiocināte. ¶ Ad istā deceptionē
applicabimus istam camerā b. f. c. Per
b. intelligimus qz differēcia existens in-
ter sensuale z sensuale differunt a diffe-
rentia existente inter sensuale z intelle-
ctuale: ratione cuius homo z asinus nō
possunt esse idē. Per f. intelligimus qz
homo z asinus non sunt sub vno medio
continuo extrematū. Per c. intelligi-
mus qz hō z asinus nō cōcordāt in eadē
specie neqz in eodem numero. Itē p
camerā d. f. g. cognoscitur deceptio. Per d.
intelligimus qz homo est constitutus de
tribus animabus: scilicet de anima ve-
getatiua/sensitiua z ratiocinātiua. asin-
us vero non: sed de vegetatiua z sensi-
tiua tantum. Per f. intelligimus qz ho-
mo potest habere scientiam in habitu:
asinus vero non. Per g. intelligimus qz
risibilitas est propriū passio hominis:
etiam intelligibilis est et substantia-
lis: asino autem ista nō competunt.

De fallacia contradictionis.

b f c

d f e

b f d

d f e

De falla-
cia secun-
dum plus
res interro-
gaciones.
nes.

b f c

d f g

Octaua pars

De fallacia
contra
dictionis.

Fallacia contradictionis est
deceptio: est dependens
ab octo ppositionibus su
pradictis que euidenter co
cludunt contradictiones qua
composuimus in logica no
ua per modum artis generalis inuenta.

Et formatur sic paralogismus. Nullus
lapis est visibilis: quidam lapis est visibi
lis: ergo quidam lapis est visibilis et non
visibilis. ¶ Ad ista paralogismu appli
camus ista camera b.f.c. per b. intelli
gimus qd est differentia inter lapide visi
bilem et invisibilem: ex eo quia lapis inui
sibilis non est visibilis per se/ut non sit
habituatus de habitu sensitiuo. Lapis
autem visibilis fit per accides: ex eo qd vi
sus se habituatur de colore ipsius et sit.
¶ Per f. intelligimus qd qn lapis est inui
sibilis: non est coniunctus cum specie visi
bilitatis: sed qn est visibilis sic. Per e. in
telligimus qd visus non est agens in la
pide invisibili per quartam specie euident
regule: nec h3 passioem sub potetia visi
ua. Sed de lapide visibili totu contrariu
potest dici. ¶ Amplius per camera g.f.
h. cognoscitur deceptio. per g. cognosci
mus qd visibilitas non est propria passio
hominis: sed per accides visus approp
riat et visibilitate: eo qd color / figura /
fusus / sunt sua obiecta. ¶ Per f. intelli
gimus qd lapis no est cu sensitiua. ¶ Per h.
intelligimus qd lapis aliqui est visibilis: et
aliqui no est visibilis. ¶ Diximus de falla
cia applicatis regulis vt cognoscat de
ceptiones fallaciaru. Et p hoc qd dixi
mus cognoscat intellectus qd logicus cum
fallacia no est ausus stare cora natura
li / posito qd ita sit sicut tu logicus dicis
hoc quide impossibile et illud et cetera se
querentur in natura rerum: vt patet in
natura diffinitionum principiorum et
regularum. Et in isto passu cognoscat in
tellectus qd in disputatione aliquis lo
gicus cum alio logico non quiescit in fi
ne: eo quia non descendunt ad veritate
rei: sed tantum stant ad nomen et ad
similitudines rerum per diffinitionem
contrarietatis. Sed si logicus disputat
cum naturali / cito inquiritur veritas rei
et in fine cito quiescunt. Quia logicus
experientias minime negare potest:
quas attingunt cum sensitiua / imagi
natiua et ratiocinatus: vt supra di
ctum est.

De modo docendi.

Er quarta figura myrius
q per alias datur modus
que alie scientie possunt fa
ciliter et breuiter acquiri: si
cut theologia / philosophia
et. Et hoc inueniendo me
dius non existens generalissimu. neq spe
cialissimu. Ratio huius est: qd ista scientia
habet principia generalissima: et etia re
gulas generalissimas. Alio vero scientie
habet subalternata principia: et sic me
diu caru est imperfectu sine ista scientia.

¶ Et sic cu difficultate homines addiscunt
logo tempore. Et qn dubitat / no habet pn
cipia generalissima ad que recurrat ar
rithmetice: sicut facit arithmetici huius artis.
¶ Alterius docebuntur alie scientie par
te ista / ponendo camera in qua sit f. p me
dio in auctoritatibus aliaru scientiaru
exponendo auctoritates in camera / secun
du illu modu p que f. posset intrare ipas
auctoritates / exponendo et reducendo ipas
ad syllogismu secundu illa doctrina qd iaz
supra dicta est. Et de hoc dabim ex
plicit. Sic legitur in theologia: deus est pu
rus actus. Ista auctoritas est pbabilis
per istas duas cameras: videlicet b.f.c.
et per camera d.f.c. Et hoc isto modo p
b. habebimus bonitatem et differentiam. per
c. qd bonitas est magna ratio habens in
se correlatiua magna et bona et distincta.
¶ Per d. eterna et primitiua. per e. sunt
quietata ratione finis: per secundam
speciem regule d. et per primam f. sunt ne
cessaria. et per f. sunt condicta et mensu
rata bene / infinite eterne ab omni acci
dente separata. ¶ Et sic facta ista exposi
tione visus et clarus est: qd de purus actus
est in existendo et agendo. ¶ Alterius legi
tur in philosophia qd de nihilo nihil fit.
¶ Ad exponendu et explanandu ista au
ctouitate assignamus camera d.f.c. per
d. exponimus qd nihil no est principium:
quia si sic / nihil ia aliquid esset. ¶ Et per
d. qd nihil non e materia ad aliquid. ¶ Ia
si de ipso posset fieri aliquid / ia esset ali
quid hoc. Idem intelligit de tertia spe
cie d. Si em esset nihil subditu alicui / ali
quid quide esset. ¶ Et etia sonat siue signi
ficat qd de nihilo non fiat aliquid. neq
nihil medium habere pot: qd si haberet
medium / ia esset aliquid. per e. intelligit
qd nihil no pot esse causa materialis / for
malis / efficiens et finalis: atq de nulla
potestate potest esse habituatu: quia si
esset in opposito / iaz sequeretur qd esset
aliquid. ¶ Et sic explanata est et exposita
predicta auctoritas per antedicta came
ra. Non tamen dico qd mundus sit eternus:

De modo
docendi.

Summa

Deus i purus actus

et f

b f c

g f h

De nihilo ni
hil fit

¶ Ista Scientia habet principia generalissima et regulas
Alio omnes Scientie hnt principia subalternata
et sic medium eaz est imperfectum

17
vni et ens conueniunt
veritas et vni

bfc
bfg

immo est nouus et inceptus: vt pbatum est superius: sed illa auctoritas que dicit qd mundus creatus est ex nihilo/ exponi pot p dicta camera. **W.** quidē ponit qd deus est primitiuus per eternitatem/ potestate et intellectualem. Et per tertiā speciem d. non est subditū suū posse: et sic potest intelligere qd pducere qd mundus qd non erat actu/ neq in potentia in nihilo. Sequit ergo quidē mundus actu per creationē deo mensurāte sua infinitam potestate/ intellectualem/ pmituitatē etc. **¶** Alterius legi qd ens et vni pueritū tur: et veritas et vni: et bonū et verū: et huius auctoritates iste possunt exponi per camera b. f. c. et sic de alijs cameris sicut de camera b. f. g. Quoniam p b. habem differentias sicut iter sensuale et sensuale. Quoniam in lapide vni est ens: in planta aliud est ens/ et in sensato aliud etc. et sic de vno et vero/ et bono et vero. **¶** Iste bonitatis/ veritatis et veritatis nō conuertitur: qd si sic destructa esset differentia: et per consequens medium. Et sic de concordantia/ quod est impossibile. Nam vna mensuratio est in lapide: et vni medium continuū: et vna quantitas in lapide/ alia in planta etc. Et sic quo ad litteras/ auctoritates stare non possunt: eo qd camera non potest intrare auctoritates secundum expositionē litterarum/ sed intrat cum sensu allegorico: et hoc cum regula g. **¶** Quoniam correlatiua quo ad vnitatem/ non sunt proprie quo ad entitatem atq ad bonitatem et veritatem: sed appropriatae sic/ eo quia quodlibet principium se communicat alteri. Et sic remanent principia differentiabilia et concordabilia et mediabilia et ratiōes qles: et quodlibet principium habet suā quietem propriam per suam propriam essentiam et actum: et nullum inconueniens sequitur. Et ad hoc regula b. consentit cum omnibus alijs regulis. **¶** Secundum quod de theologia et philosophia dedimus exemplum/ exponēdoz declarando cum cameris: ita potest fieri de alijs scientijs: videlicet de medicina/ iure et moralibus etc. **¶** Quoniam si auctoritas continet in se veritatem camere quartę figure/ possunt ipsas intrare auctoritatem cum suis diffinitionibus et speciebus/ affirmando vel negando. Et sic non impossibile est qd auctoritas sit vera. Nulla enim auctoritas constituta ex primis veris et necessarijs principijs contradicit rationi. Et ista regula est infallibilis et necessaria. **¶** Finis septime partis principalis.

Octaua pars principalis De mixtione principiorum et regularum.

Ars ista in

duas ptes diuidit: videlicet i mixtionē principioz deducto rū vno deducto cūz alio. **¶** Scda pars est de principijs deductis p regulas. **¶** In pte ista dāz doctrina quomodo

79. 102

Octaua p
tis Rubi
ca.

Mixtio prin-
cipiorum.

De principijs
dict. f. 18 m.

vni principijs cognoscit p alia principia deducendo ipsum p ipsa principia et p oēs species regularū. Ideo qn ē dubiū super aliq principio/ recurrit ad istā pte. ibi qdē poterit inuenire veritatem de ipso cūz p dicitis principijs et de speciebus regularū: sicut si qrat vtrū aliq bonitas sit ens substantiale. **¶** Tertiū vtrū aliq bonitas moralis sit habitus et ens reale. Et tūc rēpona recurrit ad capitulū bonitatis deducte p alia principia et p regulas: et teneat id qd magis videbit rōnale p regulam b. mixtus alijs regulis et diffinitionibus principioz. **¶** Et ista mixtio est centrū et subiectū huius artis. **¶** Circa in tertia figura facta ē mixtio regularū principiorū. Sed in pte ista declarabim p ordinē vno principio deducto p oia principia et p oēs regulas p deductiones primas: vt intellectus sit discursus singulariter per quodlibet principium. **¶** Et primo de prima parte dicemus.

Centrū
subiectū
huius ar-
tis.

De bonitate p principia deducta.

Ontas p se est ratio bono qd agat bonū sine pducatur: et qd est magna p magnitudinē/ est rō duplicata bono qd pducatur magnū bonum.

De boni-
tate p prin-
cipia dedu-
cta.

Durat

¶ Bonitas p durationē durabilis: sic ē rō bono qd pducatur bonū durabile. Et qd est magna p magnitudinē: vt dictū ē: est rō triplicata: vt bonū agat bonū magnū et durabile. **¶** Bonitas per potestatem potest existere et agere: et sic bonitas p hoc quod p se hz/ et p hoc quod habet a potestate/ et per hoc qd habet a magnitudinē/ et per hoc qd habet a durationē/ est rō quadruplicata bono qd pducatur bonū magnū durabile et potest: et sic de alijs principijs cū qd p multipliciter pmissi tenēdo modū quē dōm.

Rat

Regulage
neralis.

Autoritatis an
tis vtrū

Exclusi
et boni
Contrarietas
in nonitas

¶ Magnitudo est durans
per durationem: et duratio est magna: p durat
p magnitudinem: et ex istis sequitur con-
cretum magnum et durans. ¶ Magnitudo
de per potestatem potest existere: et age-
re: et potestas per magnitudinem est ma-
gna: et sic magnitudo cum potestate est
ratio: quare est magnum concretum ha-
bens magnam potestatem existendi et age-
di. ¶ Magnitudo est scilicet per sapien-
tiam: et sapientia per magnitudinem est
magna: et ista duo causant concretum ma-
gnū et scientificum habens magnū scire.
¶ Magnitudo est amabilis per volūta-
tem: et voluntas est magna per mag-
nitudinem: et sic causant magnum concré-
tum amatum: in quo subfestinationē habet.
¶ Magnitudo per virtutem est virtuo-
sa: et virtus per magnitudinem est ma-
gna: et ex istis causatur magnum concré-
tum et virtuosum: in quo habent subfes-
tationē: et ipsum concretum est esse: et ipse
sunt essentie. Et in isto passu apparet
quomodo plures essentie componūt vnu
esse cū seipso. ¶ Magnitudo per verita-
tem est vera: et veritas per magnitudi-
nem est magna: et ex ipso sequitur ma-
gnum concretum verum: in quo subfes-
tationem habent. ¶ Magnitudo p glori-
am est gloriosa: et per magnitudinem
gloria est magna. Et ex ipso sequit sub-
iectum: in quo magnificentiam et dele-
ctationem habent. ¶ Magnitudo p dif-
ferentiam est distincta: ratione cuius di-
stinctionis in essentia magnitudinis di-
stinguuntur: magnificans: magnificabi-
le: et magnificare: et differentia est p ma-
gnitudinem magna: et ideo in eodē sub-
iecto participant per magnificare: et di-
stinguere. ¶ Magnitudo per concordan-
tiam est concordata: et concordantia per
magnitudinē magnificata: et ideo in eo-
dē subiecto participat per magnificare
et concordare. ¶ Magnitudo est contra-
riabilis p contrarietatem: inquit est p trā-
smutationē: scilicet naturaliter non est extra se.
Et quætas p magnitudinē magna est: si
cum ignis et aqua p magnitudinē habet
contrarietatem magnā: calefaciēdo et trifigaciē-
do. ¶ Magnitudo p naturā principij huius
est principia sibi consentanea: et magnifica-
tium: magnificabiliter magnificare: et prin-
cipij p magnitudinē est magnificatū: ha-
bens se naturā inter magnū principiatum.

**De magnitudine deducta
per principia.**

principiabile et principiare. ¶ Magnitudo per medium habet rationem mediā. et medium per magnitudinem habet rationem magnificandī / supposito tamen qd sunt in eodem subiecto. ¶ Magnitudo est causa quare finis est magnus et finis est causa qre magnitudo est in quiete / et hoc in eodem subiecto. ¶ Magnitudo per maiorem est maior / et maiestas est magna per magnitudinem / et hoc est necesse vt in subiecto quodlibet habeat actum suum / scilicet magnitudo / magnificare / et maiestas / magnificare. ¶ Magnitudo per rationem equalitatis habet in se res coequaliter / vide licet magnificandū / magnificabile / magnificare / et equaliter sunt de magnitudine / et equalitas ratione magnitudinis in se habet res magnas sibi coessentialiales. s. magnū / equalitativū / equalificabile et equalificare. ¶ Magnitudo quo ad maius / est disparata a minoritate / quoniam cum ipsa non posset esse hoc quod est / ratio huius est / qz paritas / et minoritas conuertuntur / scilicet quo ad subiectum in quo sunt / sicut peccatū qd non est aliquid / et sic de accidente quod non potest per se existere.

De duratione deducta per principia.

uratio est bona per bonitatem / et bonitas durat per ipsam. Et ideo duratio recte causat durationem / bonitas vero indirecte / hoc est per accidens / et est ratio bono qd agat bonum durans. ¶ Duratio est causa quare magnitudo durat / et est magna per magnitudinem / et ideo in subiecto in quo sunt / participant per durare et magnificare / supposito in qd non sit aliquid preiacens quod impediat actus eorū. ¶ Duratio est causa qre potestas durat / et potestas est causa quare duratio potest existere et agere / et sic in subiecto in quo sunt / participant per durare / et sapientia durat per durationem / et duratio est scilicet p sapientiam / et sic in subiecto in quo sunt / participant per durare / et scire. ¶ Duratio est amabilis p voluntatem / et voluntas est durabilis p durationem / et ideo in subiecto in quo sunt / conueniunt per durare et amare. ¶ Duratio est virtutis p virtutem / et virtus est durabilis p durationem / et ideo in subiecto in q sunt / duratio distat a virtute p virtutem / a puatione p

durationem. ¶ De ratione durationis est durare. De reuerentia est verificare / et veritas durat p durationem / et duratio per veritatem est vera. ¶ Gloria durat p rationem durationis / duratio est gloria p rationem glorie / et ideo duratio distat a pena p gloriam / et gloria distat a puatione p durationem. ¶ Duratio est clara et inconfusa p differentiam / et differentia durat p durationem / et sic duratio p differentiam habet durationem / durabile et durare differet et distincte / et differentia h3 p durationem durationis / durabile et durare permanent et duranter. ¶ Per rationem concordantie duratio habet in se res concordantes / et p rationem durationis concordantia h3 in se res durantes et permanentes. ¶ Duratio contradicit suo contrario et destruit qd potest duratio / et contrarietas destruit qd potest duratio / et ratio huius est / qz contrarietas concordat cum non esse / et duratio dicit esse. ¶ Duratio p principium h3 rationem principii / et omnia q durat / sub ratione durationis durat. Et ideo principium per rationem durationis durat. ¶ Duratio ratione medij h3 medij scilicet durare existens in medio durationis et durabilis. Et medij ratione durationis durat in subiecto in quo est. ¶ Duratio ratione finis est perfecta et quies / et finis durat p rationem durationis in subiecto in quo est. ¶ Duratio ratione maiestatis est maiestificata in aliquo subiecto / et maiestas per rationem durationis est substantiata durat in subiecto. ¶ Duratio ratione equalitatis h3 rationem coequalitatis / na habet inter durationem / durabile et durare sibi coessentialia. Et equalitas ratione durationis durat in subiecto in quo est. ¶ Duratio in subiecto in quo est ratione minoritatis est circa nihil / et minoritas ratione durationis durat et valet circa esse.

De potestate deducta per principia.

otestas est bona per bonitatem. Et bonitas p potestatem potest existere et agere / et ideo inuitur i quo sunt sc3 natura quā habet / mouet se subiectū ad agendū p existendū cū ipsis bene et potest. ¶ Potestas est magna p magnitudinem / et magnitudo potest existere et agere secundū potestatem. Et ideo in subiecto in quo sunt / quod deficit / supplet alteri secundū rationem suam. Sed quādoqz est aliquid preiacens quod impedit hoc quod est principium de alia ra-

veritas

Glor.

Diff

finis
bibi
larv

Contra

Contra

Prin

Mrd

finis

Mnio

equal.

finis
bibi
larv

Minorit

De potestate deducta per principia.

May.

Mrd

finis

Mnio

Aqut

finis
bibi
larv

Mnio

De duratione deducta per principia.

Mag

Prin

Sap.

vol.

virt

Octaua pars

Durati

Sap

vol.

virt

verit

gloria

Dis

Conuer.

Contra.

Prim

Med.

Influit a fin
n. fin. a Prim

finis

tione. ¶ Potestas est durabilis per du-
rationem. Et duratio potest existere et age-
re p potestate: et si duratio est eternitas/
existere et agere sunt necessaria/eo quia
in eternitate nulla est nouitas. ¶ Po-
teestas per sapientiam est subtilis. Et sapien-
tia per potestatem potest existere et agere: et
si conuertuntur/existere et intelligere et
agere sunt de necessitate quoniam non possunt
aliter se habere. sed hoc de deo intelli-
gitur tantummodo. ¶ Potestas per volun-
tatem est amabilis/ voluntas p potestatem
potest existere et agere: et si conuertuntur/
subiectum in quo sunt/potest de necessi-
tate existere et agere et amare. ¶ Po-
teestas per virtutem est virtuosus: virtus p
potestatem potest existere et agere: et sic sub-
iectum in quo sunt/potentia et virtute
potest esse existendo et agendo. ¶ Po-
teestas per veritatem est vera: et veritas p
potestatem potest existere et agere. Et si
in subiecto in quo sunt/non conuertuntur:
priuatio conuersionis ponit q subie-
ctum in quo sunt/potest esse mendax et
ociosum. ¶ Potestas per gloriam est dele-
ctabilis: et similiter gloria per potesta-
tem potest existere et agere. Et si in sub-
iecto in quo sunt/conuertuntur: necessa-
rio potestas distat a pena: et gloria ab im-
potentia. ¶ Potestas per differentiam
est ratio inconfusa et clara: et differentia
per potestatem potest existere et agere. Et si
in subiecto in quo sunt/conuertuntur:
sequitur de necessitate q subiectum sit
actu in posse et in distinguere bene ab
ipso. ¶ Potestas per concordantiam et con-
cordantiam: et concordantia per potesta-
tem potest existere et agere. Et si non co-
uertuntur/priuatio conuersionis ponit
impossibile esse in subiecto posse et con-
cordare. ¶ Potestas per contrarietates
non potest esse contra se: nec contrarie-
tas per potestatem potest esse impotens.
Et quia non conuertuntur/priuatio con-
uersionis ponit q potestas aliquis est a co-
trarietate disparata. ¶ Potestas p
principium habet naturam principialem: et
principium per potestatem habet natu-
ram principialem: et si conuertuntur/potest
principale sunt disparata a contingen-
tia et nouitate. ¶ Potestas per medium
habet naturam mediana: et per istam na-
turam/potest existere in medio potentis et
posse. Et medium p potestatem potest exi-
stere et agere: et ideo medium ponit influen-
tias a fine et refluencias a principio/et
naturam eorum sapere. ¶ Potestas per finem
est quiescibilis: et finis per potestatem po-
test existere et agere. Et si conuertuntur/

impossibile est quietem non esse in sub-
iecto in quo sunt. ¶ Potestas per maio-
ritatem habet naturam maioriandam: et ma-
iortas per potestatem habet naturam possi-
ficandi. Et quia non conuertuntur/priuatio
conuersionis facit ipsas esse limitatas
in subiecto in quo sunt. Et in isto passu
apparet quomodo entia crescibilia cre-
scunt usque ad terminum determinatum
a natura: et in senectute ad corruptionem
inclinationes habent. ¶ Potestas per equa-
litatem habet naturam coequandi inter
potentem/possitum et posse. Et equalitas
p potestatem habet naturam possitificandi: et
si conuertuntur/impossibile est posse/et
coequare aliter se posse habere. ¶ Po-
teestas per minoritatem est circa non esse:
et minoritas per potestatem est circa esse,
et ideo potestas et minoritas non conuer-
tuntur. Et si conuerterentur/esse et non
esse essent pueribilia: quod est impossibile.

De sapientia deducta p principia.

Sapientia est bona per boni-
tatem/et bonitas per sapien-
tiam est subtilis. Et si conuertuntur
in subiecto in quo sunt:
sunt et rationes bene agendi et
bene intelligendi: aliter non possunt se
habere. ¶ Sapientia per magnitudinem
est magna: et magnitudo p sapientiam
est subtilis. Et si conuertuntur/subiectum
in quo sunt/consistit per infinitum et inel-
ligere/et aliter non possunt se habere.
¶ Sapientia p durationem est durabilis: et
duratio per sapientiam est subtilis: et si
illa duratio est eternitas/circa et eterna
re in subiecto in quo sunt/sunt de necessi-
tate: et oppositum eorum est impossibile. ¶ Sa-
pientia est potens p potestatem et potestas
est bilis p sapientiam: et si conuertuntur/et
potestatem et in ipsis magis et minus est
impossibile. ¶ Sapientia
est amabilis per voluntatem. et voluntas
est sapiens p sapientiam: et si conuertuntur
in subiecto in quo sunt/est ignorantia possi-
bilis et etiam virtus. ¶ Sapientia p veritatem
est vera: et veritas p sapientiam est scibi-
lis: et intelligere potest esse mediocriter. ¶ Sa-
pientia p gloriam est delectabilis. et gloria
p sapientiam est scibilis: et quia non conuertuntur/
scire potest esse cum passio: et delectatio cum
ignorantia. ¶ Sapientia p differentiam est cla-
ra/ratio cuius habet intellectum/intelligibiliter

Mario

gl

Mino

De sapie
tia deduc
ta p prin
cipia.

Mag

Dur

Sap

vol

virt

verit

glor

Dis

nam
bik
avr

De mixtiōe principiorum et regularum. fo. xxxij.

intelligere inter se distincta: sine autem distinctione esset cōfusio. Et differentia p sapientiā ē intelligibilis: q̄ in fine differe-
tians: differeñtialibz z differentiare/ non
esset intelligibilis. ¶ Sapientiā p cōcordi-
tiā hz i se res pōdatas. I. intellectu/ in
intelligibilz intelligitur: q̄ pōdatas in in-
essentia que ē ē ipsa. Et concordant in
existendo plura/ eo qz vñ nō est aliud.
Et ipsa i. cōcordatiā pōt sapientiā ē in-
telligibilis. ¶ Per contrarietate igno-
rantia est: inimica sapientiē/ eo qz impedit
ei intelligere: sed sapientiā q̄ cū con-
cordā cōuertitur/ non timet contrarietate-
re/ eo qz nō pōt intelligere impedire.
¶ Sapientiā p principū ē principū intel-
ligibilē. Et principū p sapientiā est intel-
ligibile. Et si conuertitur in subiecto in
quo sunt/ una de necessitate: z non pos-
sunt aliter se habere. ¶ Intelligere per
naturā mediū cōsistit in medio intelligi-
tis z intellectu. Et mediū ē intelligibi-
le p sapientiā: sapientiā per finē est quiesci-
bilis: et finita per sapientiā ē scibilis. Et
in subiecto in quo sunt si nō conuertun-
tur/ pōt esse intelligere sine q̄te z deo
sine intelligere. ¶ Sapientiā rōne mai-
oritas pōt in se recipere maius intelli-
gere: sed qz cū maiortate non cōuertit/
nō pōt infinite maiorare/ si finitē vltra
q̄ finitū nō pōt se excedere. ¶ Sapientiā
rōne equalitatis hz in se rōnes essentia-
les equalē: videlicet inmatū/ intellectu-
m/ intelligibile z intelligere: et equa-
litas per sapientiā ē intelligibilis/ que
intelligibilitas est deducta per cōtinū/
equabile z equare obiectue. ¶ Sapien-
tia huius intellectus cū minoritate nō cō-
uertitur: qm̄ si cōuerteret/ semper habet
min⁹ intelligere: z magis cōpeteret
ei ignorare q̄ intelligere/ qd ē impossibile.

De voluntate deducta per principia.

Quintas per bonitatez est bona. Et bonitas per volūtatē et amabilitatez in cōuertent / subiectū in quo esset semper esset bñ agēs ⁊ amās ⁊ in cōtrariū nō posset se habere. ¶ Volūtas per magnitudinē et magnā magnitudo per volūtatē et amabilitatez et io amabilitas volūtatē et magnā et amabilitas etiā magnitudinē et magnā. Et si cōuertentur ⁊ essent amabilitas ⁊ amabilitas in infinito de magnificabilit / magnificatio ⁊ magnificare et amare. ¶ Volūtas ⁊ duratiōne est dura

bilis. Et duratio ꝛ volūtātē est amabi-
lis: ꝛ duratio ꝛ eternitas ꝛ volūtās
conuerterent de necessitate eternae et
amare essent ab eterno ꝛ i eternū. ¶ Vo-
lūtās ꝛ potestātē pōt existere ꝛ agere.
Et potestas per volūtatem est amabi-
lis. Et in subiecto in quo nō conuertunt
tur volūtās potestē esse impotens ꝛ po-
tēs non dilecta. ¶ Volūtās per sapien-
tiam est subilis: ꝛ sapientia per volū-
tatem est amabilis. Et tū hoc est cum ma-
gnitudine et eternitate / sequitur q̄ in-
telligere ꝛ amare sunt de necessitate.
¶ Volūtās per virtutem est virtuosa /
et virtus per volūtatem est amabilis
sed si non conuertuntur virtus potest
esse odibilis et volūtās virtuosa. ¶ Vo-
lūtās per veritatem est vera. Sed ubi
volūtās et veritas non conuertuntur /
veritas potest esse odibilis ꝛ volūtās
falsa. ¶ Volūtās per gloriam est dele-
ctabilis: et sic gloria per volūtatem est
amabilis: et sic volūtās per gloriā dī-
stat a pena: et gloria per volūtātē dī-
stat ab odio. ¶ Volūtās per differentia
continet in se distinctionem inter aman-
tem / amabile ꝛ amare: ꝛ sunt in ipsa cla-
re ꝛ non confuse. Et differentia per vo-
lūtatem est amabilis. ¶ Volūtās per
concordantiam habet in se res concor-
dantes: videlicet amantem / amabile et
amare: ꝛ concordantia per volūtatem
est amabilis. Et q̄ est amabilis cuꝝ bo-
nitate / magnitudine / duratione / pote-
state ꝛ. sunt in ipsa amabilia / ꝛ cordas /
concordabilia ꝛ concordare. ¶ Volūtās
cum contrarietate odit vitium ꝛ peccā-
tum: et si volūtās et contrarietas con-
uerterentur / nunq̄ volūtās cum con-
cordantia posset diligere virtutes. ¶ Vo-
lūtās per principium est principij dī-
ligēdi. Ratio hui⁹ est: quia omnia ama-
bilia sunt amabilia per rationem volū-
tatis. Un sequitur q̄ principij quo ad
rationē volūtatis est amabile. ꝛ in isto
passu apparet quō vnū ens causat aliq̄d
et se ꝛ ab ipso aliqua virtutē accipe
possit. ¶ Volūtās rōne mediū h̄i ē se me-
diū: videlicet amare: ꝛ mediū rōne volū-
tatis est amabile. ¶ Volūtās rōne finis
est pfecta q̄te cū videt se h̄re in ipsa dē-
te bonā / magnā ꝛ duratē / ꝛ potētē amā-
re / line ꝛ finis nō p̄t sibi sufficere. ¶ Vo-
lūtās cum maioritate est in maiori actu
amādī: ꝛt maiorē actū h̄re possit / maio-
ritas ē amabilis. ¶ Volūtās quo ad rati-
onē equalitatis h̄s naturā coequandā
per amantem / amabilem ꝛ amare. Et
equalitas per volūtatem ē amabile.

Plus

Саритица

virtue

gloria

Dy

Jan
Feb
Mar
Comm

Conroy

Contra

Primi

Medium

fuir

Maio

६१ लुता

Jan
[6th
ari

Octaua pars.

Mino

Voluntas cum minoritate est circa nihil & cum nihilo est extra vacuitatez/ociositatem. et si voluntas & minoritas couerterentur/non esse esset magis desiderabile & esse/quod est impossibile.

De virtute deducta per principia,

De virtute deducta per principia,

Virtus est bona per bonitatem: et bonitas est virtutosa per virtutem. et sic virtus mediante bonitate est rō bono q̄ agat boni/ & se quod agere sit

virtuosum. ¶ **Virtus** per magnitudinē est magna: & magnitudo est virtutosa p̄ virtutem. quod non esset si non haberet virtutificātem/virtutificabile & virtutificāre que essent de sua essentia & idēz cū ipsa. ¶ **Virtus** durat per durationēz. et si est idēz numero cum duratione/semper durat in sua essentia/virtutificans/virtutificabile & virtutificare. ¶ **Virtus** est potens per potestatem: & sic potest contra vitium & peccatum. sed non potest quando homo non vult agere d. potestate. & ratio huius est/ quia vitiosus & ociosus est. ¶ **Virtus** est scibilis per sapientiam: & sapientia habet scire virtuosum per virtutem/ supposito tamen q̄ transeat actus voluntatis qui causat amantē. ¶ **Et** in isto passu apparet quomodo vna virtus est coadiuuatiua alterius. ¶ **Virtus** est amabilis per voluntatē: & voluntas est virtutosa per virtutēz: & sic conueniunt per amare & virtutificare. ¶ **Virtus** est verā per veritatem & veritas virtutosa per virtutēz. et si in subiecto in quo sunt essent idē: nunq̄ esset in illo falsificare aut peccare. ¶ **Virtus** est delectabilis per gloriā: & illa delectatio est per virtutem virtuosā. ¶ **Et** in isto passu apparet quomodo virtuosus in delectādo appetit gloriā. ¶ **Virtus** per differentiam est clara non confusa/ eo quia differentia ponit distinctionem inter virtutificātem/virtutificabile & virtutificare: & sunt idē p̄ essentia. & h̄c pōit q̄ differentia habet virtutem ad hoc faciendum. ¶ **Virtus** per concordantiam habet in se res essentielles concordantes ex quibus est vna essentia. et virtus potuit q̄ concordantia sit virtutosa ad hoc faciendum. ¶ **Virtus** est cōtra suum cōtrarium. scilicet vitium & peccatum: & est cōtra ipsum cum bonitate/ magnitudine

z. ¶ **Contrarietas** est contra virtutem. cū privatio sui habitus & cū privatione habitus volūtatis/ magnitudinis zc. **Virtus** per prioritatē est primitiua/ eo quia quicquid est primitiuus/ est p̄ prioritatem primitiuus: et quicquid est virtuosum/ p̄ virtutē est virtuosum. et idē principium est virtuosum per virtutē. ¶ **Virtus** per medium est mediabilis: et medium per virtutem est virtuosus. ¶ **Virtus** per finēz est perfecta & in quiete. et sic iusti cum virtute tendunt ad quietēz. ¶ **Virtus** per maioritatem habet naturā maiorem: & maiortas per virtutēz habet essentiam virtuosā. ¶ **Virtus** p̄ equalitatem habet naturā coequā/ distictam cum prouidentia zc. Et sic de intelligere & amare/ que quandoq̄ equaliter sunt virtuosā. ¶ **Virtus** ratione minoritatis quādoq̄ est minor/ sicut quādoq̄ est maior. Et sic quādo ē minor/ conuenit cum non esse/ sicut quādo est maior conuenit cum esse.

De veritate deducta per principia,

Veritas per bonitatem est bona: et bonitas per veritatem est vera. et si conuertitur/ sunt idēz semper bonus & verus. Sed quādo in aliquo subiecto non conuertuntur/ aliquis optat habere bonum falso modo/ & non vere neq̄ virtuosē: et in isto passu apparet q̄ in homine bonitas & veritas non conuertuntur. ¶ **Veritas** est magna per magnitudinem: et magna non esset nisi haberet verificātem/ verificabilem/ verificare essentialiter in se. ¶ **Veritas** per durationēz durat/ eo quia durat in ipsa verificans/ verificabile & verificare. Similiter & quādoq̄ moraliter agendo intra/ cum hoc quod est extra sicut in sensato humidū radicale cum nutrimentali/ veritas per potestatem est potens: et si est idēz cū potestate/ nulla falsitas cōtra ipsā potest. ¶ **Veritas** est scibilis per sapientia. Et sapientia optat veritatem vt vere se habere possit ad scitum. ¶ **Veritas** est amabilis per voluntatem vt voluntas vere possit habere suum amatum. ¶ **Veritas** per virtutem est virtuosā: et virtus per veritatem est vera: et ideo participant per verificare contra falsificare et peccare. ¶ **Veritas** per gloriā est delectabilis: et gloriā per veritatēz est vera.

Primi

Medm

finis

Mino

equal

Mino

De veritate deducta per principia,

Magn
pot
bile
an
durat

Pras

Sap

volunt

virtus

gloria

Mag

am
bile
an
durat

Pras

Sap

volunt

virt

gloria

Differentia

am
bile
an
comord

Contrariet

De mixtione principiorum et regularū. fo. xxxiiij.

Et sic inhi vere et gloriose tendunt ad
gloriam sempiternam. ¶ Veritas per differe
ntiam est clara et a confusione dispa
rata. Et differentia ponit q in veritate
vult sit verificans/alius verificatus/et
alius verificare/et veritas ponit hoc in
vero. ¶ Veritas per concordantiam habet
in se res consentaneas concordantes
scilicet verificatum/verificabilem et
verificare:que concordant in essentia: z
concordat q sunt plura:et veritas ponit
q concordantia habeat vere qd habet.
¶ Veritas est contra falsitatem:et cō
tra ipsam cum suo verificatum/verifica
bili et verificare. et ideo est ab ipsa sim
pliciter disparata. ¶ Veritas per princi
pium habet naturam precipiendi: sicut
principium per naturam veritatis habet
naturam verificandi. et ideo veritas
est principium:quia quicquid est verus
sub ratione veritatis est verum. ¶ Veritas
per medium habet verificare in me
dio verificatum et verificabilis:et veritas
ponit hoc in vero. ¶ Veritas per fi
nem est in quiete:et finis per veritatem
est verus/z in subiecto in quo sunt ideo
veritas nunq est cuz laborem:qz finis
in errore. ¶ Una veritas est maior alte
raz:et vna maioritas verior:et alia:et hoc
est quia non convertuntur. ¶ Veritas
ratione equalitatis/ habet in se equali
ter verificantem/verificabilem z verifi
care:et equalitas per veritatem habet ve
re hoc qd habet. ¶ Una veritas est minor
alia:et illa que minor est /participat cū
non efficeo quia minus habet de esse/z
veritas ponit hoc in vero:et minoritas
etiam hoc ponit in suo genere.

De gloria deducta per prin
cipia

Solozia p bonitatis ē bona.
Et sic ratione bonitatis
quaz h3/est bono ratio/
agat bonū t per se: q illud
agere sit gloriofum.
¶ Solozia per magnitudi-
nem est magna: z magna nō est fine:
pūo gloriante/gloriozibz gloriare: et si
fua magnitudo est infinita in suo gloria
ri/est infinire. ¶ Solozia per duracione
durat: z si est eternitas/uum durare ē
per eternare in quo non potest esse inu-
uatio. Solozia per potestatem est: potēs
agendo q existendo: z si est idem cū p
testate/impossibile est ipsam esse in de-
fectu z ociositate. ¶ Solozia per sapien-

tiā est scilicet: sapientia p gloria ē delectabilis: s sic conuenit p delectare & scire. ¶ Gloria per uolūtatē ē amabilis & uolūtas p gloria delectabilis: & sic uolūtas delectādo appetit amari: et si in subiecto in quo sunt uolūtas & gloria nō sunt idē: uolūtas quandoq; hīs tristitia/ eo qd nō hīs amari. ¶ Gloria p uirtutē est uirtuosa: uirtus per gloria ē gloriosa: et sic hō uirtuosus delectādo acquirit uirtutes. ¶ Gloria p ueritatē est uera: ueritas p gloria ē gloria: & sic hō uerus in sua ueritate p gloria est in delectatione & quiete. ¶ Gloria est differētia ē dara a cōfusione disparata. Quoniam differētia ponit qd unus sit gloriosus/ alius gloriā: et sic de gloriari: & glia i hoc ponit p delectationē. ¶ Gloria per cōcordatiā hīs res cōcordatēs vno ē in pluribus. I. gloriatiū/ gloriabile et gloriari. ¶ Gloria cum gloriare distat a pena sui cōtrarij fine quo nō possit pfecte distare. ¶ Gloria per principium hīs rationes principij. et in subiecto in quo sunt idem gloriā & principis/ de seipso principiat gloriari: & uirtutē similiter gloriānt & principiant gloriari & principiare/ spirando & amādo: ut apparet i diuino. ¶ Gloria per mediū est influens u & refluxus: i medium per gloriā ē in delectatione et gloriificatione. ¶ Gloria per finem est in quiete: et finis per gloriā in gloriificatione. Et ideo gloriāns fine gloriato & gloriari nō potest esse in quiete. ¶ Gloria quanto maior est: tanto magis in delectatione est: et maiorāns quanto maior ē: tanto magis imago delectatiōis ē. ¶ Gloria fine equa te sibi essentiali nō pot ēst p se i deie/ eo quia deficit in habēdo equaliter gloriatiōem/ gloriabile & gloriari. ¶ Gloria cum minuitate est circa penam & non esse: ergo qd maioritate distat a pena & nō esse.

De differentia deducta per
principia.

Differētia est bonū per bo-
nitatē: 7 bonitas est distin-
ctio per differētiā. ¶ Ideo
differētia 7 bonitas sunt ra-
tiones subiecto in quo sunt:
ut bene 7 disticte agat siue
producat bonum distinctum. ¶ Differē-
tia est magna per magnitudinem: eo qd
causat distinctionē inter genus: 7 genus
inter genus: et species inter speciem: 7
individuum inter individuum: 7 indivi-

voluntas

viribus

veritas
gloria

Differentia

Comer.

Contra.

Prunig

Medium

fimis

Maro

estimar

Memoritar

79

De differ-
rentia de-
ducta per
principia.

Magna

Octaua pars

Quum iter individuū z suū actūz. Et sic differentia est ita magna q in se p̄tinet dia: magnitudo vero per differentiātam est distincta: eo quia ponit eā in suo proprio numero siue genere: et in ipsa ponit distinctionem inter magnificatū / magnificabile et magnificare q de essentia sunt et natura magnitudinis. ¶ Differentia per durationem durat z duratio per differentiam habet in se res distinctas que sunt de sua essentia. s. durans / durabile et durare. Et differentia per durationem durat: distinctio que cū eternitate cōuertitur ab eterno in eternum durat distinguendo inter eternitatem / eternabile z eternare: z hoc significatum est per beaustimaz trinitatem. ¶ Differentia est potentia innata absolute: est potens per potestatem: eo quia causat in potestate distinctionem inter potentem / positum z posse. Et potestas potest hoc cum differentia. ¶ Differentia est scibilis z per sapientiam. z sapientia per naturam differentie potest intelligere distinctionem inter intellectuū / intelligibile et intelligere / vt sint intelligibilia: quoniam sine differentia non possent esse obiectabilia siue intelligibilia. ¶ Differentia per voluntatem ē desiderabilis: vt voluntas possit in se habere naturam amandā: et existere clara ratio inter amantem / amabilem z amare / sine qua distinctione esset ratio cōfusa z impotens ad amandū. ¶ Differentia per veritatem est virtuosa: z virtus per differentiam habet in se res distinctas in quibus habet agentiam z existentiam: et virtus per differentiam est disparata a vicio. immo sine ipsa omnia essent idem numero. ¶ Differentia per veritatem ē vera / z veritas per differentiam res veras ponit / sicut verum est distinctionem esse inter verificantem / verificabilem et verificare: inter intelligentem / intelligibilem et intelligere. ¶ Differentia p gloriam est delectabilis: et gloria per differentiam potest habere delectationez p gloriantem / glorabilem: gloriantem que sine distinctione in gloria non possent ēē. ¶ Differentia per concordantiam habet in se res concordantes quas in se recipit distinguendo inter concordantes / concordabilem et concordare. Et hoc facit differentia cum suo differentiativo / differentiable et differētiare: z insimul differentia z concordantia in subiecto in q sunt / ponunt ipsum subiectum vnum in comuni: quod habet in se plures res cōcordantes / differentes / ex quibus est cō

stitutum sicut vna substantia / vna hō zc. ¶ Differentia set contrarietas innata differunt. Et hoc qz quādoqz differentia concordat cum concordantia innata distinguendo / concordando z generando. Et quādoqz differentia cū contrarietate agit contra concordantiam distinguendo / contrariando et concordando: hoc vt corruptio vnius sit generatio alterius. z e conuerso. Et hoc simili modo fit in moribus / vt significabimus. ¶ Differentia per principium habet rationez prioritatis / vt sit principii generale ad omnes differentias: z hoc cum suo proprio differentiativo / differentiable et differētiare: sine quibus non posset esse in illa altitudine / neqz rationem principii habere. ¶ Differentia per medium habet naturam medij: et in se habet medium scilicet differre / eum quo distinguuntur ab alio / scilicet ipsum differre / et ipsum existit inter differentiatum et differētiabile. ¶ Differentia per finem est in quiete: z sua quies est distinguere inter vnum et aliud vt habeat subiecta in quibus sit / z agentiaz habere possit. ¶ Differentia ratione maioritatis est maior in vno subiecto q in alio. Quoniam in essentis substantialibus maior est q in accidentalibus. Unde differentia maiorem actionem habet distinguendo vnitatem substantialem a magnitudine accidentalit / et maiorem actionez habet in distinguendo in eadem essentia plures res constituentes ipsam essentiam / q in distinguendo essentiam ab essentia: vt significatum est in intellectu in quo differunt per differentiam / intellectuum / intelligibile et intelligere: que innate et equaliter sunt partes intellectus. Verumtamen inter essentiam et essentiam magis ponit se extēsiue. ¶ Differentia per equalitatem habet in se res equales: sicut equalitas per differentiam habet in se res distinctas. Et ideo in subiecto in quo sunt / se commutuant per differre et coequare. ¶ Differentia per minoritatem est minor / si per maioritatem est maior: et quia minoritas est paruum subiectum siue paruum quid / differentia non potest intrare ipsam cum sua magnitudine: nec potest multum differre per ipsam: z secundum quod paruum intrat / paruum distinguit.

De concordantia deducta
per principia.

Contra

Primo

Cor

Mediū

finis

Ratio

Cor

equal

Ratio

Correl. Durat

Cor

Pas

Sap.

Cor

volunt

veritas

virtus

Cor

gloria

Concord

Cor

Deductio
cōcordantie
per princi
pia,

Concordantia est bona per
bonitatem z bonitas est cō
cordata per concordantiam;
z sic in subiecto in q sunt
participant bonificatio et
concordando. ¶ Concordantia

per magnitudinem est magna: z ma
gna nō esset si careret concordantio/cō
cordabili z concordare: que sunt de sua
essentia: immo cōtrarietas esset magis
magna que hoc impediret/ immo cōcor
dantia est magis magna q̄ cōtrarietas:
eo q̄ impedit ei q̄ nō sit ei q̄ nō sit prin
cipiū substantiale: vt in arte maiori
p̄batiū est. ¶ Concordantia est durabilis
per duratorem/ duratibus in ipa con
cordatio/ concordabili z concordare: ex
quibus est. ¶ Concordantia p̄ potestates
pōt existerē z agere/ z potestates per con
cordantia habet res concordantes: z ideo
in quāto concordantia z potestas in sub
iecto in quo sunt/ se cōiungunt/ in tanto
a contrarietate se prolongant. ¶ Concor
dantia est scibilis per sapientia siue in
tellectū: z quādo intellectus ipsam obie
ctat intelligendo suam essentiam/ z suā
essentiale concordatium/ concordabile
z cōcordare/ magis ipsam obiectat z at
tingit q̄ obiectatō ipsaz p̄ essentia tan
tūmodo/ z cōcordantia magis intellectui
se cōicat concordando. ¶ Concordantia p̄
voluntate est amabilia: eo q̄ concordantia
ponit inuolūtate actū suū: vt amās/ ama
bile z amare/ conueniant in idēitate es
sentie. ¶ Concordantia concordat virtu
tem cū virtute in subiecto in quo sunt: z
hoc facit in sua essentia/ z in essentia vir
tutis/ qm̄ extra non posset hoc facere: eo
quia suus actus nō haberet subiectū/ in
quo esset substantiat. ¶ Concordantia
per veritatem est vera: z veritas p̄ con
cordantiam est cōcordata: z ideo in sub
iecto in quo sunt per concordare z verifi
care/ distat a contrarietate et falsitate.
¶ Concordantia per gloriam est delecta
bilis/ z gloria per concordantia cōcorda
bilis: z ideo vna ratio appetit aliā. ¶ Cō
cordantia non potest esse sine differētia:
differētia hō pōt esse sine ipsa/ s̄m q̄ cō
uenit cum contrarietate. et in isto passu
apparet q̄ differētia est principii mag
is generale q̄ concordantia. ¶ Concor
dantia z contrarietas sunt oppositae: eo
quia hoc q̄ concordantia construit/ con
trarietas destruit/ z e conuerso: s̄z concor
dantia est altius principii q̄ contrarie
tas: eo quia conuenit cum esse concordā
do: contrarietas hō cum nō esse in con
trariando. ¶ Concordantia per rationē

principij est generalis ad omnia/ concor
dabilia: eo quia principium ponit/ q̄ cō
cordantia habeat vñū principii actiū/
z aliud passiuum/ z aliud neutrale: cum
quibus continet in se omnes cōcordan
tias inferiores cōtētas sub ipsa. ¶ Con
cordantia per mediū est in luxuria z res
luxuria. per concordatium/ concordabi
le/ z e conuerso: z concordare est mediū
inter ista. ¶ Concordantia quiescit p̄ cō
cordare/ concordatium z concordabile:
extra que nō posset quiescere/ neq̄ finis
sine cōcordantia posset esse quies. ¶ Cō
cordantia quādoq̄ est maior/ quādoq̄
minor. Ratio huius est: q̄ in aliquo sub
iecto maiores res concordat q̄ in alio/
sicut in homine magis q̄ i rosa/ z in ro
sa q̄ in lapide. ¶ Concordantia cū equa
litate cōuenit/ vt habeat in se equaliter
concordatium/ concordabile z cōcorda
re/ sibi cōessentialia/ sine quibus equali
tas nō posset esse subiectū/ in quo finis
concordantie quiesceret posset. ¶ Aliqua
concordantia est minor alia: z est minor/
eo quia cum magnitudine z maiori
tate minoritate intrare non potest. Et ideo
concordantia cum minoritate est circa in
hil: hoc est/ circa cōtrarietatem que sua
est opposita.

De contrarietate deducta
per principia.

Contrarietas quādoq̄ est
bona per bonitatem/ quan
doq̄ mala per maliciā. Per
bonitatem: sicut homo qui
cum virtute contradicit vi
tio: z sicut contrarietas elementorū sine
qua nō esset generatio mala/ per mali
ciam: sicut homo iniustus qui cum vicio
cōtradicit virtuti: z sicut infirmitas que
est contra sanitatem/ z mors contra vi
tam. ¶ Contrarietas est magna per ma
gnitudinem/ quoniam magna cōtrarie
tas est inter deum z peccatorem/ z inter
aquam z ignem/ z inter bonum z malū/
z inter verum z falsum: et huiusmodi.
¶ Contrarietas durat p̄ durationē/ nō au
tē p̄ seipsam: eo q̄ est accidēs q̄ p̄ se nō
est ens: s̄z durat p̄ accidēs cū sit ha
bitus priuatiuū/ inclinans esse ad nō esse
z durat: q̄ entia sunt p̄ia/ sicut iustus z
iniustus/ visus et cecitas/ intelligere et
ignorare/ calefacere z frigidare/ leti
cia z tristitia: z sic de alijs. ¶ Contrarie
tas per potestates potest existerē z age
re/ quoniam vna contrarietas ē innata/
f. 4

Deductio
cōtrarieta
tis p̄ prin
cipia.

Mag

Durat

Pm

Mag
Cō

Dura

Pm

Sap.

C

Cō

Volunt

C

Cor

vnt

vnt

C

Glor.

Dis

Cont

Principiū

Mediū

Fini

Maioritas

Equanitas

Minor

et alia moralis innata sicut per caliditatem et frigiditatem. Moraliter sicut possibile est peccare tamen contrarietas in peccando per se non habet contrariandi potestatem: sed est habitus acquisitus per hominem cum quo homo peccat. Contrarietas est scibilis ratione sapientie obiecti: non quod contrarietas causet scire/immo est contra scire per ignorantiam. Contrarietas vno modo est desiderabilis/alio modo non desiderabilis: sicut contrarietas elementorum et contrarietas per quam virtus est contra vitium. Contrarietas non desiderabilis: sicut contrarietas per quam motus est contra vitam et vitium contra virtutem. Contrarietas inter vitium et virtutem se ponit et comunicat ut homo per ipsam sit contra vitium aut homo si vult per vitium sit contra virtutem: non quod ipsa cogat hominem ad agendum de ipsa: eo quod habet liberum arbitrium ad agendum cum ipsa bene aut male. Aliqua contrarietas est vera/alia falsa. Vera sicut iusticia contra iniusticiam. Falsa sicut iniuria que vere est habitus contra habitum iusticie. Aliqua contrarietas est per delectationem/aliam per tristitiam. Per delectationem: sicut homo qui in committendo vitium per virtutem gaudet. Per tristitiam: sicut qui habet dolorem de commissis. Contrarietas habet tres modos differentes ut in capitulo suo dictum est in prima parte prime distinctionis. Contrarietas cum suis modis est contra concordantiam et econuerso: ut in capitulo concordantie et in capitulo contrarietatis apparet in prima parte prime distinctionis. Contrarietas ratione principij naturaliter est innata ut omnes contrarietates naturales contineat in se tamen contrarietas moralis est habitus acquisitus per hominem: ut supra dictum est. Contrarietas est mediabilis et hoc duobus modis: scilicet naturaliter et moraliter. Naturaliter sicut calefacere quod contradicit frigefacere et econuerso. Moraliter sicut bene agere hoc est quod unus homo qui bene agit et alius qui male agit per contrarietatem quodammodo contrariantur. Contrarietas nunquam per se est in quiete: quod si esset/sua quies esset perfecta et sic contrarietas cum perfectione conveniret cum non esse et esse cum non esse/quod est impossibile. Contrarietatum vna est maior/alia minor. Minor sicut vitium contra virtutem. Minor sicut calefacere contra frigefacere. Contrarietas vno modo convenit cum equalitate/alio modo non: sicut patet in quatuor elementis. Absolute non convenit cum equali

tate: sicut in virtute et peccato/que nullam convenientiam habet. Contrarietas semper provenit cum minoritate ratione sui generis. Ratio huius est: quod inclinatur ad non esse. Et ideo qui magis pugnat per ipsam est magis punctus et in periculo et tribulatione positus et a patientia prolongatus. Et a tali contrarietate vellet nos omnipotens deus liberare.

De principio per principia deducto.

Principium est bonum per bonitatem et bonitas per rationem principij acquirit nomen principij. Quoniam quid est bonificabile ut bonificari/est per rationem bonitatis. Et ideo principiare bonum est bonum. Et bonitas est ratio principij bono quod agat bonum. Et si bonus non bonum agit: agit malum/eo quod est contra suam rationem et contra rationem boni principij. Principium est magnum per magnitudinem. Quoniam quicquid est principiabile suae principiatu/est sub ratione principij. Et quod tot et tanta sunt magna principabilia et principiatu ergo principium est magnum. tamen non est magnum si non principiat magnum/possit principiare potest magnum. Et si magnitudo et principium convertuntur in subiecto in quo sunt: necesse est quod in ipso subiecto sint infinitum et principiare. Et in isto passu apparet quod de necessitate in esse dei est/pducere per infinitum et principiare. Principium est durabile per durationem: et si duratio est eternitas et principium est idem cum eternitate/necessarium est quod sint principiare et eternare in subiecto in quo principium et eternitas sunt idem. Principium est potens per potestatem: et si potestas et principium sint idem/sequitur quod absolute et sine aliquo impedimento principium potest tantum principiare/quanta est sua essentia et quantitas est essentia potestatis. Principium est scibile per sapientiam: si sapientia est infinita et eterna et est idem cum principio/cum ipso principio est scibile infinitum et eternare et scire et hoc de necessitate. Principium per voluntatem est amabile et sic est idem cum magnitudine et eternitate et cum voluntate in ipso principio est amabile principiare/magnificare/eternare et amare et aliter non potest se habere. Principium per virtutem est virtuosum: et per punctum

Mim

Deductio principij per principia.

Mng

Durat

Pias

sapri

volut

vnt

pium virtus est principialis: et si in subiecto in quo sunt principiare et virtutificare sunt impedita/principium et virtus non sunt idem. ¶ Principium per veritatem est verum: et si est idem cum veritate et eternitas cum veritate necessarium est quod in ipso principio sint principiare/verificare et eternare. ¶ Per gloriam principium est gloriabile et delectabile: et si conuerteretur cum gloria/gloriari et principiare de necessitate conuertitur. ¶ Principium per differentiam est clarum et inconfusum: et si principium est intellectus principiare et intelligere conuertuntur: et differentia ponit quod unus sit intelligens/alius intelligibilis. vnus principias/alius principialis. Alioquin principium et intellectus non possent distare a confusione.

¶ Principium per concordantiam habet naturam concordandi/qua non posset habere sine concordantia: et principiatum/principiale et principiare/que essent de essentia principij. ¶ Contrarietas est contra principium/quando impedit et acutissimum principiare: et in subiecto in quo principium est idem cum potestate/contrarietas non potest impedire principio principiare. Quoniam non habet cum quo habeat posse/quod est de genere potestas. ¶ Principium per medium vadit ad finem/sine quo medium/ad finem non posset ire: et quando medium impeditur/deficit potestas principij et finis: et dolet appetitus et sequitur tristitia et labor: et si superuenit bonitas/magnitudo/duratio/multiplicatur potestas et destruit impedimentum. ¶ Principium quiescit per finem et non quiescere posset per finem sine principiare: et si principium in principiato quod est de sua essentia per principiare/quod est accidens/credit quietem inuenire non potest: et in isto passu apparet quod solus deus est principium et quies.

¶ Principium vnum est maius et aliud minus. Maius quando est in actu de potentia non deducto/in qua nullum principium potest esse maius quam principium in actu existens. Quoniam principium quod est in potentia/est circa nihil/respectu huius quod est in actu. ¶ Et in isto passu apparet quod deus qui est maius principium quam esse potest/habet actum in seipso: videlicet principiantem/principiatum et principiare: ut apparet in diuinis. Nullum principium sine natura equalitatis in se desecere potest. Ratio huius est: quia petit in se equalitatem habere per principiatum/principialem et principiare: et deus quiescit in se: ergo et c. ¶ Deus est principium et est principium summum et perfectum.

unde sequitur quod hoc per quod deus magis distat a minoritate principij/sit in ipso: de necessitate ergo in deo est principiare/principians et principialis/ siue principiatum. ergo et c.

De medio deducto per principia.

Medium est bonum per bonitatem: quia principium non posset venire ad finem sine medio/ neque finis posset esse quod ergo bonitas per bonificationem quod est medium/est ratio bono quod agat bonum. ¶ Medium per magnitudinem est magnus: et quod est magna distantia inter principium et finem/ oportet medium esse magnus: tamen multum magnus non est/ nisi sit de essentia principij et finis. ¶ Medium durat per durationem et influentia finis est refluentia principij: et si medium et duratio conuertuntur et sunt/ eternitas ab eterno durat/ influentia et refluentia/mediare et eternare. ¶ Medium per potestatem potest existere et agere: et potestas ratione medium habet posse. ¶ Medium est scibile per sapientiam/ et non est scibile sine principio et fine. ¶ Medium est amabile per voluntatem/ sine quo non posset habere amare/ neque amans amatum/ neque principium in fine quiesceret. Et si medium et voluntas conuertuntur/mediare et amare conuertuntur. Medium per virtutem est virtuosum/ et virtus per medium transit de principio ad finem: et virtus consistit in medio superius. Medium per veritatem est verum: et veritas ratione medium habet in se verificare/ quod est medium suum.

¶ Medium sine gloria non posset habere gloriam/ neque gloriari in gloria delectationem habere. ¶ Medium per differentiam est clarum et inconfusum: sicut in essentia/ intellectus intelligere: eo quod est intelligens et alius intelligibilis: et intelligere est actus eorum: sed si non esset differentia inter intelligentem et intelligibilem/ medium esset confusum et non clarum: sine concordia intelligentis et intelligibilis/ intelligere non posset esse medium: quia non haberet eum quo. ¶ Medium quandoque est impeditum per contrarietatem: ratio huius est: quia deficit influentia finis et refluentia principij in subiecto in quo sunt: eo quia subiectum est imperfectum: sed quando perficitur/ contrarietas est a subiecto remota et medium

Deductio
medij per
principia.

May

durat

Pot

sap.

volunt

virtut

virt
Gloria

Different

Comod

Contrarietas

31.

Octava pars

*Modus
Principij*

finis

Maio

Aghar

Minor

perfectur. ¶ **Medium** est de rōne principij sine quo non posset esse: et quando non est perfectū non est de rōne finis. et quando perfectū est de rōne finis. ¶ **Medium** in fine quiescit: quia per ipsius principij transit ad finem: et in transitu principij ad finem transit medium / eo quod line medio transire non potest. Et in isto passu apparet per quē modū elementa et alia miscibilia intrant mixtum. ¶ **Medium** unum est maius aliud minus. ¶ **Medium** sicut medium substantiale quod est de substantiali principio et sine / cum quibus est una substantia / una essentia / una natura. **Minus** quidē est mediū accidentale: sicut currere / comedere et. que nō sunt de essentia currentis et curribilis / comedentis et comestibilis. ¶ **Medium** per equalitatem equaliter consistit inter principium et finem: et hoc perfecte quando est de essentia eorū et formaliter ab omni materia disparatū. Quoniam cum materia non posset esse in medio / eo quod forma plus dicitur quam materia: tunc secundum modū loquendi et propositionē dicitur quod actus equaliter ab ipsis est causatus. ¶ **Nullū** medium existens inter materiam formā distat a minoritate. **Hoc** unum est: quia materia dicitur minus / et forma maius: et ideo sequitur quod mediū existens inter formam materiam disparatū distat omnimode et simpliciter a minoritate.

De fine per principia deducto.

*De fine per
principia
deducto.*

Finis est bonus per bonitatem / ut quies sit bona / et bonitas quiescat: et sic bonitas quiescendo est ratio boni quod agat bonum: sed quando bonus non agit bonum / bonitas atque bonus non quiescunt / eo quod bonus contra finem bonitatis existit oclusus. ¶ **Finis** per magnitudinem est magnus / ut essentia in ipso fine cum magnitudine quiescant. ¶ **Finis** vero non est multus magnus: si quiescens / quiescibilis et quiescere nō sunt de sua essentia. ¶ **Finis** per durationē durat: et si convertitur ad durationē / per se quiescit. Et si appetit finem peregrinum cum quo quiescat / non est summus finis. ¶ **Finis** per potestatem potest existere et agere: et potestas per finem quiescere: et si convertitur / tantus potest quiescere per agere: sicut per existere. Sicut in deitate in qua tantum quiescit in agendo sicut in existendo: et sic de alijs. ¶ **Finis** per sapientiam est intelligibilis: et est in toto intelligibilis quod per quiescere / sicut

per existere: et si non est summus finis / sed inferior habens appetitū ad superiorem. ¶ Et in isto passu apparet quod omnia entia creata appetunt summum finem aut debet appetere. ¶ **Finis** est amabilis per voluntatem: et est magnus / magne est appetibilis. Et quod est bonus / bonus est appetibilis: et quod volūtas est magna / magis debet ipsum amare et desiderare: et si non facit hoc de sua magnitudine / est oclusus: et iniuria facit finem: ratione cuius est in labore sine quiete. ¶ **Finis** est virtuosus per virtutem: et sic cum virtute est quies. ¶ **Finis** cum virtute est verus: et sic vere acquirit quies / et non vere labor et tristitia. ¶ **Finis** ultra gloriam nō potest esse quies neque gloria extra finem est in delectatione. ¶ **Finis** cum differentia est ens inconsumum. Et hoc est quod habet naturā perfectam / perfectibilis et perficere / que sunt de sua essentia / sine quibus esset confusio: et etiam est finis alterius / et non ipsius / quod est impossibile. ¶ **Finis** per concordantiam habet res concordantes: et concordantia per finem res quiescentes. ¶ **Finis** cum contrarietate nō potest esse quies. Ratio huius est / quia finis et concordantia sunt amice: et contrarietas et concordantia inimice. ¶ **Finis** est illud in quo principium quiescit: et quando convertitur / finis cum principio est principians: et quod non convertitur / possibile est quod principium in ipso non quiescat. ¶ **Finis** sine medio non potest esse subiectum principij ut in ipso quiescat: quoniam finis et principium sine medio sunt disparata. ¶ **In fine** maiori est maior quies: et maior quies est quam quiescens / quiescibilis et quiescere sunt idem per essentiam. ¶ **Finis** sine equalitate quiescentia / quiescibilis et quiescere: nō potest esse subiectum in quo concordantia quiescat: quoniam deficiente equalitate deficit quies. ¶ **Nullus** finis cum minoritate est quies: quia minoritas est circa nihil: et nihil procurat laborem et tristitiam inquantum est habitus privativus perfectionis.

De maioriata deducta per principia.

Maiores bona est ratio boni quod agat maius bonum: et talis bonitas est substantialis / eo quod substantia maior et accedente. Et ideo quando magis bonum producit quo ad rationem bonitatis et maioritatem / substantia vel maius bonum substantialiter producit / et

*De maioriata
deducta per
principia.*

volunt

*virt
virt
gloriam*

diff

*con
contr*

prim

maio

*maio
aght*

mino

Magnitudo

Durat

Pot

Sapientia

De mixtione principiorū ⁊ regularum. fo. xxxvj.

Ipsum productū ponit in specie substā-
tiali bonitatis ⁊ maiortatis. ¶ **Maioritas** est magna ⁊ aliqua magnitudo est maior: unde sequitur q̄ ipsa est substantia: q̄ si nō ēēt maior: neq̄ substantia posset esse magis magna q̄ accidēs. ¶ **Maiortas** durat per durationem ⁊ duratio maior est p̄ substantiā: q̄ si nō accidēs duraret per se ⁊ non per substantiam: ⁊ magis per minoritatem posset esse maior q̄ p̄ maiortatem: quod est impossibile. ¶ **Maiortas** per potestatem potest existere ⁊ agere: ⁊ potestas per maiortatē potest esse maior: vñ sequit̄ q̄ maiortas ⁊ potestas possunt ēē partes substantiales in supposito in q̄ sunt. ¶ **Maiortas** est scibilis per sapientiam: ⁊ sic est obiectum substantiale. Et si non maiortas non est scibilis per se sed per accidens: quod est impossibile: maiortas est amabilis per voluntatem ⁊ voluntas per maiortatem potest habere maius obiectum. ¶ **Maiortas** est imago immensitatis virtutis: unde sequitur q̄ aliqua maiortas sit subiecta: q̄ si nō/nō posset ēē imago immensitatis virtutis: eo quia accidens/non posset ad hoc sufficere cū dicat minoritatem: ⁊ substantia maiortatem. ¶ **Maiortas** est vera per veritatē: ⁊ veritas maior per veritatem: unde sequitur q̄ aliqua veritas est substantialis: quia si non/iam non posset ēē maior q̄ accidens: neq̄ maiortas posset ēē vera per veritatem substantialem. ¶ **Maiortas** est delectabilis per gloriā: ⁊ gloria per maiortatem habet maiorem delectationem: ergo oportet dare de necessitate aliquā maiortatē substantialem: vt sit maior gloria per substantiā q̄ per accidens. ¶ **Maiortas** est inconfusa p̄ differentias q̄ distinguit inter maiortatem substantialem ⁊ accidentalem / sine q̄ distinctiōe maiortas esset p̄fusa. ¶ **Maiortas** sine concordantia non posset ēē imago immensitatis virtutis / magnitudinis ⁊ c. que concordantia ponit q̄ aliq̄ maiortas sit subiectum existēdo ⁊ agēdo. ¶ **Maiortas** vincit minores contrarietates cum maior concordantia: maiortas vero cum maior contrarietate non posset vincere maiorem concordantiam. Ratio huius est: quia maiortas ē de suo genere. ¶ Et isto passu apparet per quem modum peccant peccatores ⁊ habent culpam: eo q̄ virtutes sunt maiores positue ⁊ virtus minorā p̄uatiue. ¶ **Maiortas** per rationem principij est principium: et principij per maiortatē habet rationē substantie: q̄ si non/nō

posset esse maius ad hoc q̄ principium sit tantū maius q̄ non potest plus / oportet q̄ habeat in se partes coessentialis: et quibuslibet: quia si non posset ēē maior potentialiter et non actualiter ⁊ maior maiortas posset esse in potentia q̄ in actu: quod est impossibile. ¶ **Maiortas** sine medio sibi coessentiali: scilicet maiortificare / non posset esse in suo genere: neq̄ medium sine maiortate posset esse ens substantiale. ¶ **Maiortas** causat maiorem quietem: vñdē sequitur q̄ aliquis finis sit substantialis ratioe maiortatis simpliciter: q̄ q̄d / nō sit respectu minoritatis: ⁊ respectu ēē maiortatis. Rō hui⁹ ē: vt q̄d sit separata a superbia ⁊ inuidia et h̄mōi. ¶ **Maiortas** sine equalitate non posset esse imago immensitatis / bonitatis / magnitudinis et cetera. eo quia non haberet cum quo haberet ergo res equales sibi coessentialis: scilicet maiortificans / maiortificabile et maiortificare. ¶ **Maiortas** et minoritas oppositur in subiecto in quo sunt respectus: si cuius substantia et accidens: tamen nō naturaliter / eo quia substantia ⁊ accidens conueniunt in constituendo vnum terminum sicut corpus: et ideo maiortas per se conuenit cum esse: et minoritas cum non esse. Tamen aliqua maiortas conuenit cum non ēē: eo quia causat peccatum siue corruptionem.

De equalitate per principia deducta.

Qualitas bona est ratio bono q̄ equaliter agit bonum. Et ista diffinitio est sōns a quo oritur iusticia naturalis et moralis. ¶ **Equalitas** est magna p̄ magnitudinem: et magnitudo ratione equalitatis habet res equales sibi coessentialis in se: equalitas vero nō posset esse magna per magnitudinem sine natura coequatiua per coequanem / coequabilem et coequare sibi coessentialis et naturales. ¶ **Equalitas** durat per durationem: eo quia duratiua de durabili sufficit coequatiua: eo quia facit durare coequabile et coequare. Et si equalitas et eternitas essent idem in inferioribus in eterno: et ab eterno / duraret in ipsa coequare / eternare sine corruptione vnius et generationis alterius: quod est impossibile. ¶ **Equalitas** est

De equalitate per principia deducta.

Magna

Equalitas

Duratio

Equalitas

Mag

Durat

Pas

Sap

obit

vnt

vnt

glo

Differē

Concor

Contra

Primay

Medm

fimis

equalitas

Equalitas

Minoritas

Octaua pars.

Pns

Sapir

volunt

virtus

virt

Gloria

Diff

Concor

Contra

Princip

bile. Et sic patet qd mundus sit nouus/ eo quia in ipso equalitas et eternitas non conuertuntur. ¶ *¶ Equa. est potens per potestatem/ potestas per equalitatem habet in se res coequales sibi et coessentialia. Et sic in subiecto in quo sunt causant coequare et posse. Et si essent idem in inferioribus/ essent coequare et posse de necessitate in tanto qd euacuarent omnes inequalitates de mundo: omnia essent equalia/ et eque potentie/ qd est impossibile: et in isto passu apparet quomodo una impossibilitas adducit aliam. ¶ Equa. est scibilis per sapientiam/ et qd sapientia est magna p magnitudinem: et similiter equalitas/ sequitur ergo de necessitate qd equalitas sit actu per coessentialia/ coequat/ coequabile et coequare. Et si equalitas est idem qd intellectus/ sequitur qd in ipso sunt semper coequare/ intelligere. ¶ Equa. est amabilis per voluntatem/ ratio huius est vt voluntas posset ea habere per amantem/ amabile et amare. Et quia voluntas et equalitas sunt magne per magnitudinem/ potentes per potestatem/ quiescentes per fines/ sunt actu de necessitate. ¶ Equa. est virtuosa per virtutem/ et virtus per equalitatem habet in se res equales. Et ideo in isto passu apparet qd virtutes sunt coequabiles: et qd illa coequatio est virtuosa. ¶ Equa. per veritatem est vera: quia non posset recte habere habitum veritatis sine sua natura oportet qd imprimat in veritate suum habitum et suam naturam: vt veritas per rationem equalitatis habeat in se res coequales et coessentialia. ¶ Equa. p gloriam est delectabilis/ et gloria per equalitatem coequabilis. et ideo in gloria glorians delectatur in coequando sibi gloriam et gloriam. ¶ Equa. per differentiam est ratio inconfusa/ offensiva et clara. Ratio huius est: quia differentia ponit qd vnus sit coequans/ alius coequabilis/ alius coequare: sed remota differentia ab equalitate est equalitas euacuata a claritate/ et esset tenebris obumbrata repleta. ¶ Equa. per concordantiam habet res concordantes: et concordantia per equalitatem res coequantes. Et si conuertuntur/ semper sunt permanentes per coequare et concordare. Et contrarietas et equalitas non possunt cum ipso principiari. ¶ Equalitas et contrarietas non sunt amice/ eo quia equalitas et concordantia sunt amice: et in isto passu apparet qd iusticia oritur de equalitate et concordantia et iniuria de contrarietate et inequalitate. ¶ Equa. est principium per rationem principii: et principium ra-*

tione equalitatis habet in se res equalia sibi coessentialia. Et si conuertuntur semper sunt permanentes per principiari et coequare. ¶ Equalitas per medium habet mediativam naturam et medium per equalitatem coequatiuam: et sic conueniunt inter se per coequare et mediare. ¶ Equa. est subiectum in quo finis concordantie quiescit: et in ipsa quiete est maioritas/ vt quies non sit sine maioritate equalitatis disparata simpliciter a minoritate que non est de genere quietis. ¶ Equa. per maioritatem est maior et equalitas quo ad suam essentiam et naturam/ requirit res equalia sibi coessentialia/ vt omnimode sit disparata a minoritate sua inimica. ¶ Et in isto passu apparet quomodo maioritas extra animam/ ens reale et naturale. ¶ Equa. et minores sunt inimice. Ratio huius est: quia vbi est equalitas/ non potest esse minoritas: eo quia si esset/ destrueret equalitatem. veritatem in quantum a quo equalitas est minor alia cum minoritate/ habet aliquam conuenientiam per quam conuenit cum non esse.

De minoritate per principia deducta.

Minoritas per bonitatem non est circa nihil/ eo qd bonitas semper est circa aliquid sed bonitas per minoritatem est circa nihil. et ideo qd bonus non attingit bonum/ est ociosus/ de bonitate bonitas est minor et circa nihil: sed hoc est per accidens. ¶ Minoritas non est de ratione magnitudinis respectu maioritatis que est suus contrarium: tamen est magna in quantum est substantia: et substantia et entia substantia specialiter differant per maioritatem et minoritatem. ¶ Minoritas durat per durationem in suo genere/ quod esset impermanens si esset de eternitate qd non est de genere minoritatis. Et in isto passu apparet qd mundus non est eternus. Quia si sic/ esset de genere eternitatis: que eternitas esset minor qd eternitas dei: sicut bonitas mundi que est minor qd bonitas dei. ¶ Minoritas per potestatem potest esse hoc qd est: sed non ultra hoc quod est. Et sic de sua agencia ¶ Minoritas ratione sapientie est scibilis: et sapientia ratione minoritatis est minor: minor dico/ quando est in poten-

Mod

fims

Novo

Nimo

De minoritate per principia deducta.

Mag

Durat

Pns

Sap

Secunda pars octauae partis principalis in qua principia deducta sunt per regulas.

Etet principi pia discursu sint in terna figura p cationes: hic vero discursus erit continuus per regulas/ vt intellectus prectam lineā de quo libet per regulas noticiam habeat.

Seda po octauae parus.

Disimulatus fur tur p Commutat Irtin figny

¶ Alterius in parte ista incedimus p bāre quodlibet principū esse general: vt cognoscatur q arā ista generalis per predicta principia pbata ēē generalia/ et similiter ppter hoc/ vt poletis morde re artem istam non possint predictis pncipis resistere.

¶ Et principia rrt grm- Contra emulato: ralia res huius artio.

De bonitate per regulas deducta.

Trum bonitas sit principū generale: Et respōdēdū ē q sic/ vt patet per regulā b. 2. per scalas secundū figure in q oia bona cōprehendunt. Que quidez scale sunt generales p bone per bonitatē: quā bonitatē nō possent habere deficientē bonitate generali.

De bonitate p regulas deducta. vñ bō.

quid. rrt in sr

¶ Per primā speciem regule cōquiritur/ quid ē bonitas generalis? Et respōdendū ē q est ens continet in se oēs bonitates spirituales in subiectis spiritualibus sustentatas. ¶ Per secundā speciem regule cōqueritur/ quid hz bonitas in se sibi coessentialis? Et respōdendū est q hz pcreta relata z sibi coessentialia et quibus est/ z sine quibus esse non posset principū generale hoc pbabile ē p primā speciem regule c. 2. p secundā d. ¶ Per tertiā speciem cōquiritur/ quid ē bonitas in alio? Ad qd respōdēdū ē q ē habitus in subiectū q est habitus tuatus de bonitate actua siue passiva q actus ē bene agēs/ p passiva est bñ patiens. ¶ Per quā speciem querit/ quid hz in alio? Et respōdendū ē q hz existentiā in subiecto sine q nō posset ēē hz in ipso actionē z passionē rationē siue naturē in scda specie significare. ¶ Quērit

quid in alio 3 hñ in se 2 hñ in alio 4

tia aut ociosa: eo quia esse in potentia z ociositas/ cum minoritate conueniunt. Actus vero z agentia cum maioriāte. ¶ Minoritas per voluntatem est amabilis non vt voluntas dirigat minoritatem in se sed vt diligat in aliquo obiecto minoritatem vt possit diligere maioriātem/ sicut in aqua in qua diligit caliditatez que causat minoritatem in aqua: vt hō per aquā sit calefactus z balnear. ¶ Minoritas per virtutem est virtuosa: quoniam virtus restaurat hoc qd subiectū minoritatis habet p parū virtutis/ sicut granum sinapis habet magnā virtutem per gustū z acutū/ z multiplicat multa grana. ¶ Minoritas per veritatem est vera: rō huius ē q veritas vere ponit q ipsa sit circa non esse z minoritas minorando ponit q vna veritas sit minor alia. ¶ Gloria per minoritatem est minor: sicut gloria per minoritatem nō est quies/ sed gloria rationē siue abundātie multiplicaret suā delectationem in subiecto in quo est minoritas/ nisi minoritas hoc impediret z impediret quia i se magnā delectationē habere nō potest. ¶ Minoritas per differentiam est ratio inconfusa: sed secundum genus/ siue charitas parua est. ¶ Minoritas participat cum concordantia/ vt ex pluribus cōcordantibus fit constituta. Sed illa cōcordantia parua est/ eo quia minoritatem non potest intrare cum magnitudine. ¶ Minoritas cum contrarietate est contra maioriātem: et minoritas cum contrarietate contra minoritatem. Et i hoc passu apparet quomodo minoritas de facili potest vinci. ¶ Minoritas per principium est de ratione principij: et sic est principium sub quo sunt omnia agentia minora et parui valoris. ¶ Minoritas per medium est mediabilis: videlicet est medium equalitatis z maioriātis per quod tendunt ad non esse in quo non sunt/ quousqz transcant per ipsam minoritatem et suam naturā recipiūt/ z ad nihil eueniant. ¶ Minoritas quo ad se/ nō ē est in quiete. Ratio huius ē quia est circa non esse: sed maioriātis q scit quia ipsa est circa esse: z de maioriāte ipsam ancillam facit. ¶ Minoritas z maioriātis non possunt esse idēz: eo qz maioriātis dicit esse/ minoritas non esse: sed bene conueniunt quo ad vnū finē/ sicut domina z ancilla. ¶ Minoritas et equalitas non possunt esse idēz specie. Ratio huius ē quia minoritas consistit inter equalitatem z non esse: et equalitas inter maioriātem z minoritatem.

volūt
virt
virt
glo
Diff.
Com
Cont
Prim
Midi
fimi
Moro
cognā

Octava pars.

1. *Primum*

2. *Materialis*

3. *Rosifum*

4. *E. gnari*

5. *Exstima*

6. *Agentia*

7. *E. quatin*

8. *Concretum*

9. *Dysfina*

10. *G. quak*

11. *Proprium*

12. *Appropriatum*

13. *quando*

per primam speciem regule. d. bonitas de q
est respondendum est q est de seipso: ut sit
generalis et habeat p se natura sua desi
gnata in scda specie regule c. et in prima
et scda d. et per scdam speciem bonitas co
tracta de quo est respondendum est q
est de seipso inqstus est substantia inna
ta: ut per secundam speciem regule c. et per
primam regulas e. significatu est aliter
enim p se no habet existentiam natu
ralem/qd est impossibile. ¶ Ampli^o bo
nitas existens habet^o naturalis siue mo
ralis est significativa de bonitate sub
stantiali/educta et diffusa: sicut simili
tudo de simulato. ¶ Adhuc per tertiam
speciem d. bonitas cuius est respondendu
m est q est subiecti in q est: sicut habet^o
habituata et quantitas quantu et huius
modi. ¶ Per primam speciem regule e. qrit
tur bonitas quare est? respondendum
est q est per seipsum: ut per secundam spe
ciem c. et per primam visus est. ¶ Ulterius
per secundam speciem regule e. queritur
bonitas quare est? Respondendum est q
bonitas est ut principia alia sint bona p
ipsam: priuata em bonitate nullu quide
principium esset bonu/sicut priuata cali
dudo de simulato. ¶ Per primam speciem regule f. queritur: boni
tas quata? Et respondendum est q est
tanta qstus est habitus eius: in subiecto
aut est pars eius. ¶ Per scdam speciem
queritur bonitas quata est? Et responde
dum est q est tanta qstus sunt sua core
ta correlatiua et sibi coessentialia ut iam
probatum est in secunda specie regule c.
¶ Per primam speciem regule g. queri
tur bonitas qualis est? Et respondendu
m est q est propria passio subiecti substan
tialis siue accidentalium in quo est et cum
ppria passione predicatum est deductu:
sine quo subiectu esse non pot/sicut ani
mal de homine. ¶ Adhuc per secundam
speciem querit: bonitas qualis est. Et di
cendu est q est talis qualis est habit^o bo
nis in subiecto de ipso habituato: sicut
dulcedo mellis que bona est et iusticia iu
sti. ¶ Per omnes species regule h. queri
tur bonitas quando est? respondendu
m est q est tunc temporis quando ipsum
bonum est: tempore existente in motu bo
no et continuo successiuo per scalam se
cunde figure/ in hac quidem response
sunt implicite oes regule h. in tpe habi
tuata. Sed applicationes dimittim^o ho
mini bene inuentu habituato de ista ar
te et hoc facimus causa breuitatis. Et
in isto passu intellectus est valde onera
tus. Merum q tomagis est onerat^o tan

tomagis altus et generalis est. ¶ Queri
tur per omnes species regule i. bonitas
ubi est? respondendu est sicut prius de
tempore dictu est/videlicet est in seipso:
ut per secundam speciem c. manifestu est.
et per primam et secundam regulam d. e. et
per principia prime figure q de bonita
te habituata et situata sunt. ¶ Per pma
regula k. querit: bonitas quomodo est?
et respondendu est q bonitas est pars sub
iecti in quo est: ut patet per scalam diffe
rentie: et per secundam speciem regule c. et
per primam g. ¶ Ulterius per scdam speciem
regule k. querit: quo est bonitas in alio
principio? respondendu est p scdam spe
ciem regule c. Et hoc patet in pma parte
mixtionis principior. Et in pma scala ter
tie figure p camera b. c. et p camera b. k.
¶ Ampli^o qrit p tertiam speciem k. quod
bonitas est in toto et totu est in ipsa? Et
est dicendu q est in toto/sicut habitus
in habituato: ut p scalam supradictam si
gnificatu est. ¶ Per quartam speciem k. qrit
tur quod bonitas transmittit suam simili
tudinem extra? respondendu est p mo
dum que habet in scdam species regule
c. in qua bonificas in suo bonificabili ge
nerat bonitates peregrinas siue accide
ntales de ipsa habituatas: sicut dulcedo e
in melle que bona est: et iusticia est in iu
sto. ¶ Querit per oes species regule k.
bonitas cu quo est? ad qd rñdendu est q
est cum seipso et cum alijs principijs/ac
etiā cum suis correlatiuis sine quibus
esse no posset: ut patet in scda specie re
gule c. cum quibus generat et imputit
bonitates peregrinas: et est cum prima
et secunda specie regule d. Et similiter cu
scala tertie figure determinata p b. c. et
per b. k. in qua scala diffundit scdando
eis suas similitudines.

De magnitudine per regu las deducta.

trum magnitudinis sit prin
cipium generale et respon
dendum est q sic ut patet
in scala tertie figure termi
nata per camera b. c. et c. d.
visus ad cameram c. k. Quo
nam nisi magnitudo esset principiu
generale: et bonitas/differentia/concorda
tia et. no haberet de quo essent magne
ut per regulam b. pbatus est. ¶ Per pri
mam speciem regule c. queritur: quid e
magnitudo? Et respondendu est q est il
lus principiu cui pprie coepit magni

ubi

q m
est pars

pars in
parsi

pars i
toto et
toto

q m
m m
m m

q m

ultr

Deductio
magnit
udinis p re
gulas.

q m
est m

care/sive cū quo magnū causat magnificare. Et hoc per regulam b. visum est. ¶ Per secundā specie queritur/magnitudo quid habet in se? et respondendum est q. in rebus corporalibus habet magnificantem/magnificatum. 2. magnificare ei coessentialia/cū quibus causat extensitates substantiales in subiecto ex quibus causantur q.ritates/cū quibus mensurat seipsas 2. alia principia i subiecto corporali in quo est. In spūali vero magno/causat actus magnos: videlicet magnum intelligere / recolere 2. amare ex magnitudine spūali habitatos/ipsa magnitudine existente in spūali principio. Et hoc idem est de magno spūali bonificare / durare / iudicare &c. vt per regulam b. probatur. ¶ Ad hoc per tertiam speciem magnitudo qd est in alio? Et est dicendum q. est forma formis magnum formatum 2. magnus materiatus: vt per primam speciem d. significatus est. ¶ Amplius per quartā speciem queritur/magnitudo quid hz in alio? Respondendum est q. habet magnā actionem 2. passionem in subiecto magno in quo est/cum quibus est naturalis. Et hoc per primā regulā d. significatum est. ¶ Per primā specie regule d. queritur/magnitudo de quo est? Respondendum est q. est de seipsa/vt sit primitiua in actu magnificandi: q. si non magnificaret/non haberet de quo esset: neq. p consequens magnificatum quod esset/qd ē impossibile: hoc aut patet per regulā b. ¶ Per secundā speciem queritur/magnitudo de quo est? Et respondendum est q. est de suis correlatiuis naturalibus in secundā specie c. significatus. ¶ Alterius per tertiam specie queritur/cui? est? Et respondendum est q. est subiecti in quo est: quia subiectū cū ipsa agit in seipso naturaliter sive moraliter. Et hoc per regulam b. significatū est. ¶ Per primā specie regule e. queritur/magnitudo quare est? Et respondendum ē p secundā specie regule c. eo q. est de magnificare/magnificabili 2. magnificare/ratione cuius magnitudo habet naturā existendi: hoc qd est. ¶ Per secundā specie queritur/magnitudo quare est? Et respondendum ē ad hoc vt alia principia per ipsas sint magna. Et hoc significatū est in figura per omnes alias cameras in quib. c. ē. ¶ Per primā specie regule f. queritur/magnitudo quāta est? Et respondendum est q. tāta est quāta sua essentia in subiecto cōtinua ē p scalam tertie figure designata p b. c. 2. c. d. vsq. ad camerā c. R. ¶ Per secundā specie q.

ritur/magnitudo quāta est? Et respondendum ē q. est tanta quā capere pot de suis correlatiuis per secundā specie c. significatus. Et sic de habitib. magnitudinis ab ip. a influxis in primā 2. secundā figura substantiatō 2. affectuatis 2. numeratis. ¶ Per primā specie regule g. queritur/magnitudo qualis ē? Et respondendum est q. talis est quā per primā specie regule c. 2. p primā 2. secundā d. e. f. Et ad hoc testatur regula b. ¶ Ad hoc per secundā specie queritur/magnitudo quāta est? Et respondendum est q. est talis quā sunt sui habitus diffusi et discursi in tertia figura per scalā b. c. 2. c. d. vsq. ad c. R. ¶ Per primā specie h. queritur/magnitudo quāta est? Et respondendum est q. est tūc quando suū subiectū est in quo est substantiata et cōducta. Et probabile est p scalas tertie figure p b. c. 2. c. d. vsq. ad c. R. constitutā: in q. scala sunt implicate oēs quindecim species regule h. cū magnitudo mota consistit in tēpore/2. tēpus in ipsa: sed hoc explicare/esset valde plūm: hz spectat ad artifiā scientie artis istā. ¶ Per oēs species regule i. queritur/magnitudo vbi est? Et respondendum est q. ipsa est cū oibus speciebus i. in camera tertie figure designatis. Et p artē applicabile ē ad ppositū hōi intueti/scientis artis istā. ¶ Queritur p species pume regule R. magnitudo quāta est? Et respondendum est q. est p illū modū quē hz in regulā c. d. e. 2. f. g. h. 2. i. vt in scala tertie figure significatū est. ¶ Per secundā regulā R. queritur/p oēs species cū quo est? Et respondendum est q. ipsa ē cū suis correlatiuis i secundā specie c. significatis. Et est cum prima 2. scda specie regule d. e. f. g. h. i. et cū pma modalis/sine qd? ipsa nō pot esse hoc qd ē. ¶ Alteri est cū alijs principijs/sine quib. nō posset ēē hoc qd ē: nec haberet naturā quā hz in seipsa 2. in alijs. Et hoc qd dictū est p seipsum est notum 2. etiā p b. cōprobatum est. ¶ Dictū est de magnitudine p regulas discursi/ratione cui? ostensum est per quē modum intellectus humanus hz subiectū valde generale ad attingendū multas 2. magnas operatiōes per magnitudinē causatas 2. deductas i subiectū in quo sunt. Et ideo cū ita sit/quid mirū si per istas artē generale intellectus humanus ē valde generalis ad causandū scietias magnas 2. multas 2. facilius inuentas?

De eternitate per regulas deducta.

G qualr
Propri
Appropriat
quāch

vbi

q. modo
si cū quo
parr in parte

Octava pars

De eterni-
tate p re-
gulas de-
ducia.

Ueritur / utrū sit eternitas?

Et respondet q sic qz si nō mund⁹ seipuz picipiaffet / z nouū se fecisset / z esset ante qz esset: z sic sequerē cōtradictio q est impossibilis. Et hoc p regulā b. pbat⁹ est. ¶ Per primā speciem regule c. querit / quid est eternitas? Respondendū est q est ens qd cū sua infinita bonitate / magnitudine / potestate / virtute conuertitur. Et hoc per primāz speciem z secundā d. e. f. pbabile ē. ¶ Per secundā speciem qritur / eternitas qd hz in se? Et respondendū ē q hz sua corre-
latiua substantialia z primitiua: vt per primā speciem z secundā regle d. e. pbatur est. ¶ Per tertiam speciem querit / qd eternitas est in alio? Respondendū est q est ens ante tēpus existens: z hoc per suam diffinitionē supradictā. z per primā speciem regule d. pbabile est. ¶ Et per quartā speciem qritur / eternitas qd hz in alio? Et respondendū ē q hz potestate antihylandi qdquid ē / eo quia sua potestas in-
finita est. ¶ Per primā speciem regule d. qritur / eternitas de quo est? Et respondē dū est q est de seipsa / eo q primitiua et singularis est: z hoc patet per regulā b. ¶ Et per secundā speciem qritur / eternitas de quo est? Et respondendū ē q ē de eternante / eternabili z eternare / sine quib⁹ non posset esse hoc qd ē: et sine ipsis vacua qd ē / oīosa esset: et etiā sūū esse in nō ē posset cōtingere: et hoc per secundā speciem regule c. z p primā d. z e. manifestū est. ¶ Adhuc per tertiam speciem qritur / eternitas cui⁹ est? Et respondendū est q est nullius: qz cns infinitū sub aliquo alio existere minime pōt. ¶ Per primā speciem regule e. qritur / eternitas qre est? Et respondendū ē q est de infinitis primitiuis substantialib⁹ / z sibi coessentialibus. f. de eternate / eternabili z eternare / sine quib⁹ nō posset ē hoc qd ē: necqz per se existere posset: et hoc per oēs species regule c. z b. satis euidenter probabile est. ¶ Per scdaz speciem querit / eternitas qre est? Respondendū ē vt: sua bonitas / magnitudo / potestas sint primitiua et ante oīa inchoatiua. Et hoc per regulā b. manifestū est: z per primā speciem d. si-
militer. ¶ Per primā speciem regule f. qritur / eternitas quāta est? et est respondē dū q ē tāta quanta extra tēpus existere pōt / alioquin non ē ēt infinite primitiua atqz cōtinua z singularis sine tēpore. et hoc per regulā b. z per primā speciem c. probabile est. ¶ Per secundā queritur / eternitas quāta est discrete: et respondē

dum ē q ē tāta quāta ostēda est p secūdam speciem regule c. d. e. f. ¶ Per primā speciem regule g. querit / eternitas qualis est? Ad qd dicendū est q est talis qualis sunt sua diffinitio z significatio deduce per secundā speciem regule c. z per omnes species d. e. f. ¶ Per secundā speciem queritur / eternitas qualis est? Et est respondendū q est causa noui temporis / sic extra tempus z motum existēs z precedens / sicut est sua substantia extra quantitatem mundi intēsa z extēsa. Et hoc p oēs species regle c. d. e. f. z etiā p regulā b. affirmabile ē. ¶ Per oēs species regule h. qrit / eternitas qn est / siue qn fuit / z quando erit? Ad qd dicendū est per speciem regule c. d. R. videlicet q fuit ante qz tempus fuisset: vt precederet ad tempus quo ad suam durationē eternā: sicut sua magnitudo infinita pcedit quantitatem mundi finitā. ¶ Aliter eternitas est nunc in quo fuit ab eterno / z in quo nunc erit in eterno: et hoc sine motu z successione: z in tali nunc tempus existere minime potest: nunqz etiā pōt ēē de genere eternitatis. ¶ Uterius eternitas erit tūc qn tempus nō erit in subiecto eterno. Ratio hui⁹ est / vt immobilitas eternitatis sic mensuraret et comprehendat mobilitatem mundi: sicut in substantia dei immensa et infinita quantitatem mundi finitam: ad hoc testantur omnes regule cum speciebus earum. ¶ Per regulam i. queritur / ubi est eternitas? et respondendū est per regulas c. d. R. et per alias regulas / videlicet q ipsa est ita extra celum cum sua immensa infinitate: sicut cum sua infinitate z immobilitate extra tempus z motum: et sicut est cum sua bonitate infinita extra bonitatem finitam. Uerumtamen diuina eternitas est in mundo z in omnibus partibus eius / nō q sit collocata / eo quia infinita z indiuisibilis est: vt patet per secundam speciem regule c. d. et etiam per regulam b. probatum est. ¶ Per regulam de modalitate queritur / eternitas quomodo est? Et respondendū est q modus designatus est in secundā specie regule c. d. e. sine quibus eternitas non haberet modū existēdi atqz agēdi i sua natura: hoc qd ē oēs regule asserit. ¶ Per regulā de instrumentalitate qritur / eternitas cum quo est? Et respondendū est q est cum suis coessentialibus re-
latiuis in regula c. d. e. designatis. Et sic cum sua infinita singulari bonitate / magnitudine / potestate zc. sicut cum

ig h
Propri

Appro

g h

Est m f

h m i e

est m alio

h m i alio

h g

Primitiu

Material

Positivum

Equar

Expositum

Agentia

Quantum

Continuum

Discretum

sua singulari duratioe. Ratio huius est: cum quicquid sit sit comprehensum per hoc quod ipsa est. Nam ens infinitum simpliciter comprehendit finitum. Et ad hoc omnes regule testantur et placent. Quod dictum est de eternitate discursus per regulas ratione cuius ipsas artificialiter inuenimus et cognoscimus adiuuante sua gratia: ipsam quidem eternitatem deum vocamus. Cui sit laus et honor in eternum.

De potestate per regulas deducta.

Veritur utrum sit aliqua potestas infinita? Et respondetur dicitur quod sic. hoc potestatem est per capitulum de eternitate. Nam si non esset aliqua potestas infinita/iaz eternitas quod est infinita non haberet cum quod potest esse infinita: et hoc per regulam b. probatur est. Item per tertiam speciem regule d. nisi enim esset potestas infinita/sequitur quod potestas finiti impediret ipsas esse. unde sequeretur quod potestas esset habitus? primatum? subiecti? habitui in finiti? per se? quod est impossibile. Quod est per primam speciem regule c. infinita potestas quod est? Et respondetur dicitur quod est ens cui proprie competit infinitum posse. Et istud per primam speciem regule d. visum est. Et etiam regula b. ad hoc testatur. Per secundam speciem quod est? potestas infinita quid habet in se? Et dicitur dicitur quod habet naturales et essentialis relationes cum quod potest esse b. quod est. Et hoc per regulam b. et per secundam et tertiam regulam d. e. demonstrabile est. Per tertiam speciem queritur. Quid est potestas in alio? Et dicitur dicitur quod est ens causans actiones et passionem in subiecto/ratione cuius subiectum potest habere actiones et passionem: et hoc per regulam b. affirmabile est. Per quartam speciem queritur quid habet potestas in alio? Et dicitur dicitur quod habet actiones sicut causa in effectu habet passionem in subiecto in quo est ipsa potestate existente habitata de bonitate et magnitudine etc. Et hoc per regulam b. visum est. Per primam speciem regule d. quod est? potestas de quo dicitur dicitur quod est de seipso/et eo quod principium generale est. Et hoc per regulam b. probabile est. Per secundam speciem quod est? potestas de quo est? Dicitur dicitur quod est de possibilibus/possibilibus et possibilibus. Et hoc per secundam speciem c. e. probabile est. Adhuc per tertiam speciem queritur? potestas cuius est? Ad quod respondendum est quod est subiecti in quo est: quod dicitur cum sua potestate agit in patiente. et hoc per se patet.

tet. Per primam speciem regule e. quod est? potestas quare est? Dicitur dicitur quod est eo quod est de possibilibus/possibilibus et possibilibus: sed accidentaliter est habitus in subiecto in quo est sicut albedo quod est eo quod sunt subiecti albi est. Amplius per secundam speciem queritur? potestas quare est? Dicitur dicitur est ut alia principia per ipsas possunt habere existentia et agentia. Per primam speciem regule f. queritur? potestas quare est? Dicitur dicitur est quod est tanta quod intrare potest suam naturam: hoc per secundam speciem c. manifestum est: ut ex ipso sit una continua existentia. et ad hoc regula b. et prima et secunda species regule d. testantur. Adhuc per secundam speciem quod est? potestas quare est? Dicitur dicitur est quod est talis qualis est: prima passio subiecti: sicut in finitis et eternitas dei sine quibus deus non posset esse hoc quod est. Item per secundam speciem queritur? potestas qualis est? Dicitur dicitur est quod est talis qualis est? habet in subiecto sicut bonitas/magnitudo/que possunt esse hoc quod sunt per potestatem. et iuxta potestatem esse per potestatem. et hoc per regulam b. manifestum est. Queritur per omnes species regule h. potestas quare est? Dicitur dicitur est per primam speciem regule quod est tunc quod sua diffinitio est. et per secundam eiusdem est tunc quod habet correlatiua sibi coessentialia. Adhuc per tertiam est tunc quod in subiecto habet esse. Amplius per quartam eiusdem est tunc quod habet actiones et passionem in subiecto. Et per primam speciem regule d. est tunc quando tempus potest esse per potestatem et per motum et motus in tempore. Adhuc per secundam d. est tunc quando est de suis correlatiuis. Amplius per tertiam d. est tunc quod est instrumentum subiecti in quo est. Et per primam speciem regule modalis est tunc quando per seipsum habet modum. et per secundam speciem est tunc quando est habitus in subiecto. Et per tertiam speciem est tunc quando correlatiuis est in alioz omnes sunt in una essentia et essentia in ipsis. Et per quartam speciem est tunc quando alia principia de ipsa sunt habitata et de similitudinibus ipsis potestatem. Per regulam instrumentaliu/adhuc potestas est tunc quando est cum suis correlatiuis. Et per secundam speciem est tunc quando unum principium cum alio est. Et per tertiam est tunc quando plures essentie possunt esse in uno cor: et una trinitas et cor in ipsis. Adhuc

E quare est
Exposition

Agmina

F quare
Proprie *

Disposita

G quare
Proprie

Appropriati

quando

c

D
1
2
3

K

K

Octava pars.

per quartā est tūc qñ causat suas simili-
tudines in subiecto trāseūte cū suis coe-
fentialib⁹ relatiuis intrinsecis. Et sic ostē-
sum est quō potestas existit in tpe/z tē-
pus z motus in ipsa. Sz in isto discursu
intellectus est valde aggravatus/tamē
exaltatus est. Et b oēs regule pbāt:sine
quib⁹ intellect⁹ nō posset esse ita altus.
¶ Per omnes ipse regule i. qñ: potestas
vbi est: dicēdū est q est in vbi illā mo-
dū p quē supra de tpe dictū est. Nam est
an sua diffinitione/z est in suis correlati-
uis/in quib⁹ omne possibile est possibile/
z extra ipsos nullum ens est possibile in
ipsis/qd nullū impossibile existere pōt.
Iterū est in subiecto in quo est habit⁹: z
in subiecto in quo habet actiōes z passio-
nes. Et est in loco primitiue: z est in eis
de quib⁹ est: z est in subiecto cui⁹ est. Et
est in modalitate in qua hz modū existē-
di z agendi/z suas similitudines gene-
randi. Et est in subiecto qd quidē cū ipa
potestate agit z patitur. Et hoc per oēs
species pdictas demonstratū est/z p regu-
lam b. pbabile est. ¶ Per regulā moda-
litas querit: potestas quō est? z rñden-
di est q modus potestatis est fm q hz
modū essendi z agēdi in subiecto in quo
est/z subiectū in ipsa/habēdo p potesta-
tem actiones z passionēs. Et hoc p lineā
cōtinuā in speciebus regularū est substan-
tati. Sed hoc declarare esset plū: ta-
men ipsa declaratio possibilis et facilis
est/tenēdo modū huius artis. ¶ Querit
potestas cū quo est p regulā instrumen-
talitatis? z dicēdū est q est cū suis coe-
fentialib⁹ relatiuis/z est cū oibus specie-
bus regularū/sine quib⁹ ipsa esse nō po-
test: neq ipse sine potestate. ¶ Et hoc sa-
tis est declarabile habituatis de ista ar-
te. ¶ Et hec de potestate sufficiant.

De sapientia p regulas de- ducta.

Queritur vtrū aliqua sapien-
tia sit habitus? z dicendum
est q sic. Nam si nō esset ali-
qua sapientia habit⁹/iam in-
tellectus nō haberet cū quo
oblectaret vitates reales z necessarias:
z sic esset nudus z impotens/qd est im-
possibile. z hoc p regulas b. pbabile est.
¶ Per primas species regule c. querit:
sapientia existēs habitus quid est? z est
respondendū q est instrumentum cū
quo proprie z bene intellectus agit: ex q
ita bene est habituatus: sicut ignis de ca-

litate/z cappat⁹ de cappa/z iustus de
iusticia. ¶ Per secundā speciem querit:
quid habet in se sapientia coessentiali-
ter? z respondendū est q ipsa habet
sua correlatiua sine quibus esse non po-
test. ¶ Per tertiam speciem queritur: qd
est in alio? est dicendū q est habitus
existens in alio. ¶ Per quartā speciem
queritur: sapientia quid habet in alio?
et est dicendū q sapientia existens sub-
stantia habet habitum in subiecto/cum
quo subiecto bene intelligit. ¶ Per pu-
nam speciem regule d. queritur: sapien-
tia de quo est: dicēdū est q est de seipsa
vt principium primitiuū z generale sit
ad omnia subtilia. ¶ Per secundā que-
ritur: de quibus est? z dicendū est q est
de suis relatiuis essentialibus: illa que
est substantia/z que est accidens siue ha-
bitus/nō habet de quibus sit: cum sit for-
ma simplex. Et hoc per regulas b. z per
secundā speciem c. z per quartā k.
manifestum est. ¶ Adhuc per tertā spe-
ciem queritur: cuius est sapientia? ad qd
dicendū est q est subiecti in quo est: si
cui cappa cappati: et hñōi. ¶ Per pu-
nam speciem regule e. queritur: sapien-
tia quare est? z est dicendū q sapien-
tia existens in subiecto/est ex eo: q est
de intellectuino/intelligibili z intelligere.
z h est accidens/est ex eo: quia intellect⁹
est de ipsa habituatus: sicut logic⁹ de lo-
gica: z huiusmodi. ¶ Amplius per secun-
dam queritur: quare sapientia est? z re-
spondendū est q vt sapiens bene z pru-
denter habeat scientiam. z hoc per regu-
lam b. probatum est. ¶ Per primā spe-
ciem regule f. queritur: sapientia quāta
est? et est respondendū q est tanta quā-
tus est habit⁹ existens in subiecto in quo
est. ¶ Adhuc per secundū speciem que-
ritur: sapientia quanta est? Et est respo-
dendū q tanta/ quanta sua concreta
sunt ex ipsa sapia habituata: sicut sunt
calefactiuum/calefactibile z calefacere:
que quidem existunt habituata de cali-
ditate. ¶ Per primā speciem regule g.
queritur: sapientia qualis est? z dicēdū ē q
est talis qualia sunt sua concreta relati-
ua innata p ipsum habituata/z p secun-
dam speciem c. signata. ¶ Amplius p se-
cundā speciem queritur: qualis est sa-
pientia? dicendū est q est talis qua-
lia potest habituare sua concreta relati-
ua: scilicet bene/magnifice z vt per re-
gulam b. manifestum est: z etiā per ter-
tiā speciem regule c. z per quartā spe-
ciem regule k. ¶ Per omnes species re-
gule h. querit: sapientia qñ est? z dicēdū ē

h r s r

in alio
in alio

29

Prim

Alm

Pos

Egre

Exh

Ag

Fam

Com

Disin

Ggh

Prop

Appro

quid

c d k

vbj

c

D

E

qno rno

D

am qno

8 Deductio
vnm sapie p re
gulas.

quid
est in se

De mixtione principiorum et regularum. fo. xl.

q̄ est in illo nunc in quo est/versutamen
in vno est in potentia et in alio in actu:
aut in vno nunc in theoria: et in alio in
practica/ secundum quod subiectum in tem
pore et in motu est habituum. Et per
regulam c. d. k. probabile est. ¶ Per
omnes species regule i. queritur/ sapientia
ubi est? Et respondendum est p
omnes suas species q̄ est in subiecto: si
cui bonitas in bono: r caliditas in igne:
et iusticia in iusto/ et huiusmodi: r ad
hoc testatur regula b. ¶ Per regulam
modalitatis queritur/ sapientia quomodo
est? Et est dicendum q̄ est per modum
differentie r proprietatis. Differentia
enim abstrahit habitum ab omnibus alijs
habitibus. r ponit proprietatem q̄ sit p
habitus intellectus: vt per secundam spe
ciem regule c. quodlibet relatiuum sit
habituum in alio: et omnia sua relati
ua adiuuicem sint habituum in vno ha
bitu: et hoc per regulam b. patet: r per
omnes species regule k. ¶ Per omnes
species regule k. queritur/ sapientia cu
quo est? Dicendum est q̄ e cum suis fun
damentis correlatiuis: vt ex ipsa sint ha
bituum. Et est cum actu bonitatis/ eo q̄
bene est. Et e cum actu veritatis/ quia ve
ra est/ et e cum actu potestatis: possibi
lis enim est. Et e cum actu voluntatis/ cu
sit desiderabilis. Et est cum actu virtu
tis. nam virtuosa est. r e cum actu glorie/
delectabilis quidez est.

De voluntate per regulas deducta.

Queritur/ vtrum voluntas sit
immortalis: Et respondendum est q̄ sic/ quo ad suam
essentiam: quia non est con
stituta de rebus con
trarijs compositis: vt patet per secundam
speciem regule c. d. e. Verumtamen mor
talis e/ quando e habituum de peccato:
eo quia de secunda specie e. deuiata est: et
ad hoc testatur regula b. ¶ Per primam
speciem regule c. queritur/ voluntas qd
est? Et e respondendum q̄ est ens cui co
petit velle r nolle: vt per secundam speciem
regule c. possit esse in quiete. ¶ Per se
cundam speciem querit/ voluntas quid
habet in se naturale? Et respondendum est
q̄ habet amantem/ amatum r amare con
stitutus ex sua relatione: r hoc substantia
liet/ cum quibus se habituat de bono
habitu/ aut de malo: et de magno/ aut de

paruo r hoc moraliter. Et per regulam
b. probatum est. ¶ Per tertiam speciem q̄
ritur/ voluntas quid est in alio? Et re
spondendum est q̄ e in subiecto in quo e
potentia habituum de virtutibus/ aut
de vitijs per suum velle/ aut nolle. ¶ Per
quartam speciem queritur/ quid habet
in alio? Ad quod respondendum est q̄ ha
bet actiones et passionem obiectando.
¶ Per primam speciem regule d. querit
tur/ voluntas de quo est? Et respondendu
m est q̄ e de seipsa: alioquin si esset de
aliquo principio sibi pretercente/ iam no
esset primitiuus ad volendum r nolendum:
et etiam esset nuda de secunda specie c.
quod est impossibile. ¶ Per secundam
speciem queritur/ voluntas de quo est?
Et respondendum est q̄ est de suis con
substantialibus relatiuis per secundam
speciem c. designatis: alioquin non ha
beret per se existentiam/ eo q̄ esset acci
dens. ¶ Per tertiam speciem queritur/
voluntas cuius est? Et respondendum est q̄
est hominis: cum ipse moueat ipsam li
bere ad actum suum/ scilicet ad velle aut
nolle. ¶ Per primam speciem regule e.
queritur/ voluntas quare est? Et respo
ndendum est/ eo q̄ de suis correlatiuis
naturalibus constituta est. Moraliter autem
est: qz in subiecto in quo e/ de suo habitu
habituum est. sicut cappa de sua cappa
habituum est. ¶ Per secundam speciem
queritur/ voluntas quare est? Respondendum
est vt entia sint amabilia siue amata: absq̄
enim ipsa no possent esse oblectata quo
ad genus voluntatis. Et sic quies esset
vacuata de bonitate/ magnitudine/ qd e
impossibile: r hoc per regulam b. patet.
¶ Per primam speciem regule f. queritur/
voluntas q̄ta est? Et respondendum est q̄
est tanta q̄ta e sua essentia ab omnibus
alijs differens. ¶ Per secundam speciem
queritur/ q̄ta est? Et respondendum est
q̄ e tanta q̄ta e ex suis essentialibus re
latiuis ex quibus e per secundam spe
ciem regule c. d. e. designatis: et hoc per
regulam b. probatum est. ¶ Per primam
speciem regule g. queritur/ voluntas qua
lis est proprie? Et respondendum est q̄
est propria passio substantialis in subie
cto in quo est: sicut homo qui non potest
esse ab qz voluntate sua. ¶ Per secun
dam speciem queritur/ voluntas qua
lis est appropriata? Et respondendum
est q̄ est bona per habitum bonum:
aut mala per habitum malum/ cum
quod voluntas se induit ad velle bene aut
male. Et hoc per regulam b. patet.
¶ Per omnes species regule h. querit/

in alio

in alio

de quo

Primitiuus

Natural

Refr.

E quam

Existens

Agmina

E quam

Comin

Disinim

G quali

Propri

Appropriata

c d k

Octaua pars

voluntas quando est? Et respondendum est qd est tunc subiective et obiective qm ipsa e deducta p ocs species c. d. k. 316 ad nō oportet declarari nā satis est manifestum intellectui bene speculanti et habituato de arte ista. Et hoc per regulā b. e. f. g. pbatur est. ¶ Per omnes species regule i. queritur voluntas vbi est? Et respondendum ē per omnes ipsius regule species qd est in subiecto in quo est subiective et obiective. Et hoc satis clare patet bene intuenti regulas e. f. g. h. ¶ Per omnes species regule modalitatis queritur quomodo voluntas est subiective et obiective? Et respondendum ē qd est per illum modū per quem dicitur: ita est per omnes alias regulas et species earum dare visum est: hoc autem narre valde prolixum esset: idcirco dimittimus artiste huius artis. ¶ Per omnes species instrumentaliū queritur voluntas cum quo est? Et hanc responsionē dimittimus lectori huius artis: quā responsionem potest habere per capitulum sapientie in ultimo paragrafo. ¶ Sed hic queritur voluntas cum quo obiectat obiectum? Et respondendum est qd cum sualibetate: que quidem est sibi habitus innatus. Adhuc obiectat cū suo relativo: eo qd volens cōducitur cum sensitiuo et imaginatiuo extrahit et deducit species peregrinas de sensibilibus et imaginabilibus: in suo proprio libit ipsas inuicem et ipsas ipseis generantur et oriuntur volubiles per concupiscentiam: et odibiles per iram. et hoc est in intrinseco velle a quo oritur velle aut nolle peregrinum per accidens. Et in isto passu apparet qd nolle non est de essentia voluntatis: ex eo quia cum irascibilitate causatur est. Que quidē irascibilitas est oppositum volubilitati. Et in isto passu intellectus est valde altus.

De virtute per regulas deducta.

Queritur vtrū virtus sit habitus communis principiorum: vt ipsa principia habeant actus virtuosos? Et respondendum est qd sic: vt patet per secundam speciem regule e. que quidem non posset esse subiectum quietis principio nisi virtus esset habitus principiorū communis. Et hoc per regulam b. probabile est. ¶ Per primā speciem regule c. queritur virtus quid est?

Et respondendum est qd est habitus cū quo principia habent habitus virtuosos: et hoc per regulam b. significatum est. ¶ Per secundā speciem queritur voluntas quid habet in se cōessentialiter? Et respondendum est qd huius correlatiua ex quibus est et cum quibus est fons ad cauandum actus virtuosos. ¶ Per tertiam speciem queritur virtus quid ē alio? Et respondendum ē qd est habitus in subiecto: vt subiectū habeat actū et volūm: sicut ignis qd ē caliditate vt habeat actū calefaciendi. ¶ Per quā speciem queritur quid habet in alio? Et respondendum ē qd habet actum in subiecto de virtute accidentali habituato. ¶ Per quintā speciem queritur d. queritur virtus quid ē alio? Dicitur est qd est de seipso: alioquin non esset principium generale: qd est impossibile. ¶ Per secundā speciem queritur virtus de quo est? Respondendum est qd virtus substantialis est ex suis correlatiuis substantialibus per secundā speciem c. significans. aliter enim non posset habere fundamentum per se existendi: nec etiam naturā: quod est impossibile. ¶ Per tertiam speciem queritur virtus quid ē alio? Et respondendum est qd virtus existens habitus est virtutis substantialis que est substantia. Et hoc per regulas b. pbatum est. ¶ Per primam speciem regule e. queritur virtus quare est? Et respondendum qd est ex eo quia ex suis relatiuis substantialibus est constituta. Virtus autem accidentalis est ens accidentale: quia per virtutem substantialem causatur est. ¶ Adhuc per secundā speciem queritur virtus quare est? Respondendum est vt alia principia cum ipso fine quiescere possint virtuose. Et hoc per regulas b. manifestū est. ¶ Per primam speciem regule f. queritur quanta est virtus? Et respondendum est qd virtus naturalis est tanta quanta est sua extensitas per totū vniuersū. ¶ Adhuc per secundam speciem queritur virtus quanta est? Et respondendum est qd est tanta quanta sunt sua correlatiua diuersi modo existentia in subiecto differentiū bus specie. Et istud per regulā b. significatum est: et istā per primā speciem regule d. et per secundam speciem e. ¶ Per primam speciem regule g. queritur virtus qualis est? Et respondendum est qd virtus est propria passio in subiecto. ¶ Per secundam speciem queritur virtus qualis est? Et respondendum est qd virtus accidentalis est ens appropriatū cū quo subiectum est habitatum. Sic videtur

in se

in alio

in alio

in alio

in alio

in alio

in alio

in alio

in alio

in alio

in alio

in alio

in alio

in alio

in alio

vbi

quomodo

Cum quo

De virtute per regulas deducta.

quid est in se

de iusticia / et virtus visiva de abstractione specierum colorum / et tactus de speciebus caloris frigiditatis / huiusmodi: et sic de potentia superioribus suo modo et hoc per regulam b. significatum est: et per primam speciem d. per secundam. ¶ Per omnes species regule h. queritur / virtus quando est? Et respondendum est qd est tunc quando in suis speciebus sustentata et discussa est. Et hoc dimittitur generali arte huiusmodi. ¶ Per omnes species regule i. queritur / virtus ubi est? Et est dicendum qd est in omnibus suis speciebus: et est per totum universum / et in verbis / et in herbis / et in lapidibus / et in omnibus subiectis de ipsa habitatio / et in omnibus actibus per virtutes causatis. Sed virtus maxime consistit in ea prima q. cum ipsa queritur. ¶ Per regulam modalem p. k. designata queritur / virtus quomodo est? Et est dicendum qd est per modum: que huiusmodi substantia habitudo se de virtute accidit tali cu q. transit ad habendum actus proprios influendo suas similitudines subiective / obiective / resuendo similitudines obiectorum et sua propria passione in ea ipsas similitudines imprimit et categorizat: ut sint virtuosae. Et in isto passu intellectus est valde altus / oneratus et etiam fatigatus / ut per regulam b. manifestum est. ¶ Per regulam instrumentalis queritur / virtus cuius quo est? Et est respondendum qd est cu suis correlatiuis: et vna virtus est cu aliis: sicut patet in linea recta constituta de virtute elementaria / vegetativa / sensitiva / imaginativa et intellectiva: i. q. linea / vna virtus attrahit species cu aliis sit partitativa cu aliis. Et hoc per regulam i. et per secundam speciem regule e. et per regulam b. probatum est.

De veritate per regulas deductas.

Queritur: utrum veritas creata convertatur cu suaveritate? Respondendum est qd no: qd si sic / nimis esset similis veritati dei: qd cu sua unitate coconvertitur. Et vltimo convertitur cu bonitate / magnitudine / duracione et c. ratione cuius extenderet se extra tempus et locum / qd est impossibile. et hoc per regulam b. patet. ¶ Per primam speciem regule c. queritur / qd est veritas? Et respondendum est qd est ens incorruptibile. Nam si esset corruptibile implicaretur contradictio: videlicet qd esset et non esset: qd contradictio est impossibilis. ¶ Per secundam speciem queritur / veri-

tas quid habet in se essentialiter et naturaliter? Et respondendum est qd habet naturam latuam sine quibus esse non potest in quibus et cu quibus oia sunt verificabilia: et extra sua essentia nullum ens potest esse verum: ut per primam speciem d. visum est. ¶ Amplius per tertiam speciem queritur / veritas quid habet alios? Et respondendum est qd habet quod quo verificat subiectum in quo est. ¶ Per primam speciem regule d. queritur / veritas de quo est? Et respondendum est qd est de seipsa: ut falsitas que est suus contrarium / non sit ei pretiacens: et ut in sua essentia quiete scire possit: et hoc per secundam speciem regule c. visum est. ¶ Per secundam speciem queritur / de quibus est? Et est dicendum qd est de suis correlatiuis: alioquin non esset fundamentum sui habitus cu quo transit ad verificandum alia principia. ¶ Per tertiam speciem queritur / veritas quibus habet cuius est? Et respondendum est qd est sui fundamenti substantialis in quo sustentata est: et hoc per regulam b. patet. ¶ Per primam speciem regule e. queritur / veritas quare est? Ad quod respondendum est qd eo qd est ex suis correlatiuis substantialibus. ¶ Per secundam speciem queritur / veritas quare est? Et respondendum est ut alia principia per ipsam veritatem sint verificabilia. ¶ Per primam speciem regule f. queritur / veritas quanta est? Et respondendum est qd est tanta quanta alia principia per ipsam veritatem sunt verificata. ¶ Per secundam speciem queritur / veritas quanta est? Ad quod respondendum est qd est tanta quantum de suo proprio habitu et habituata cu quo causat actus peregrinos: et hoc per regulam b. patefactum est. ¶ Per primam speciem regule g. queritur / veritas qualis est? Et respondendum est qd veritas propria est proprius habitus subiecti in quo est cu quo verificat alia principia. ¶ Amplius per secundam speciem queritur / veritas quales est? Et respondendum est qd est habitus appropriatus cu quo intellectus vere intelligit et attingit ipsa principia realia: que quidem sunt vere intelligibilia / reprobabilia et amabilia et vere sunt: et sic de sensibilibus et imaginabilibus: et sic de moralibus: et ad hoc regula b. testatur. ¶ Per omnes species regule h. queritur / veritas quando est? Et respondendum est qd est tunc quando tempus est in ipsis speciebus sustentatum et discussum: cuius ratio est. Nam sine ipsa veritate / tempus quidem species eius vere nequaquam esse possent. ¶ Per omnes species regule i. queritur / veritas ubi est? Et respondendum est qd est extra falsitatem: et est per omnes species ipsius.

in alio

de quo
Primit

Natural

Posit.

E quan

Exist

Agent

E quantu
Comm

Dispositi

Qualit
Propri

Appropriat

quando
c d kubi
c d k

Octava pars

que quidē species absq[ue] veritate mini-
me esse possent. Alter[us] est in oib[us] ele-
mentatis/vegetatis/sensatis & imaginati-
tis. Et in oib[us] q[ui] p[er] aīaz sunt obiectata
& sic de angelo. In deo quidē est infinita
& eterna veritas p[er] existerē & agere. et h[oc]
per regulā b. manifestum est. ¶ Per oēs
species moderatus querit[ur] veritas quō
est? & respondendū est/ q[uod] est p[er] illū modū
quē habet differentia/cōcordātia & alia
principia: q[ui] differētia ponit in creatis
q[uod] veritas sit vnum principū/bonitas
aliō/magnitudo aliud/ & sic de ceteris. &
q[uod] in essentia veritas vnus sit verificāō/
alius verificatus/et alius verificare. Et
q[uod] vna sit veritas substantialis & alia ha-
bitualis: p[ro]p[ri]etas autē ponit q[uod] veritas
substantialis habeat p[ro]p[ri]ū habitū: videli-
cet veritatē accidentāle cū qua ponit alia
essentia in vero. Et ad hoc est coadiuvā-
tia p[ro]cordātia vt vritas multiplicet suas
similitudines: & hoc p[er] regulā b. vñus est.
¶ Per oēs species instrumentalitatis q[ue]ri-
tur: veritas cū quo est? et respondendū
est/ q[uod] est cum suis correlatiuis. Et veri-
tas que est habitus/est cū suo fundamē-
to q[uod] est veritas substantialis. Et veri-
tas que est moralis/est cū bonitate & vir-
tute. Nam cū malicia & vitij esse nō po-
test/ cū sint habitus p[ro]uatiui cū quibus
falsitas est/ in qua falsitate nulla simili-
tudo veritatis existerē pōt: q[uod] si sciam
esset composita ex contrarijs/ & implicet
ret & traditione: q[uod] est impossibile.

De gloria per regulas de- ducta.

¶ Deductio
glorie per
regulas.

Et regulam b. querit[ur] vtrū
gloria sit principium gene-
rale & reale? & r[ati]ōdū ē/ q[uod]
sic: quia si non/ vniuersum
esset euacuatum in secūda
specie regule e. & omnia p[ri]-
cipia essent sine delectatiōe & quiete: q[uod]
est impossibile. ¶ Per primam speciem
regule c. queritur: gloria quid est? &
respondendū est/ q[uod] est essentia vltra quā
nulla delectatio esse potest. ¶ Per secun-
dam speciem queritur: gloria quid ha-
bet in se coessentialiter & naturaliter? et
spondendū est/ q[uod] habet sua correlatiua
scilicet gloriāntem/ gloriabilem & gloria-
ri. cum quibus & in quibus omnia sunt
gloriabilia atq[ue] delectabilia. & hoc p[er] pri-
mam speciem d. significatum est. ¶ Per
tertiam speciem queritur: gloria q[uod] est
in alio? ad quod respondendū est/ q[uod] glo-

ria existens habitus/ est instrumentalit[er]
in gloria substantiali: cū qua gloria sub-
stantialis ponit alia principia in appeti-
tu delectationis & quietis. ¶ Per quar-
tam speciem queritur: gloria quid habet
in alio? Et respondendū est/ q[uod] habet
in subiecto in quo est/ actiones & passio-
nes/ & delectando & quietādo. Et in isto
passu apparet per quem modum se de-
lectat in agendo forma/ & in patiēdo ma-
teria. Et hoc patet per masculum et fe-
mellam/ & per secundam speciem regu-
le c. ¶ Per primam speciem regule d. a-
ritur: gloria de quo est? & respondendū ē
q[uod] est de seipsa: vt sit principium primiti-
uum/ in quo sint delectabilia/ alioquin
appetit & delectatio essent extra essen-
tiam glorie: quod est impossibile. Et hoc
per regulam b. manifestū est. ¶ Adhuc
per secundam speciem queritur: gloria de
quo est? & est respondendū/ q[uod] est de suis
correlatiuis/ alioqn gloria existens ha-
bitus nō haberet in quo esset substantia-
ta. ¶ Adhuc per tertiam speciem queri-
tur: gloria cuius est? respondendū est/ q[uod]
gloria existens/ habitus est glorie existe-
tis substantialiter. ¶ Per primam speciem
regule c. queritur: gloria quare est? Re-
spondendū est/ q[uod] gloria est de suis re-
latiuis constituta. ¶ Adhuc per secundā
speciem queritur: gloria quare est? re-
spondendū est/ q[uod] gloria existens habet
cum gloria substantiali/ ponit alia p[ri]nci-
pia in delectatione & quiete. ¶ Per primā
speciem regule f. q[ue]rit[ur] gloria quanta est? &
respondendū est/ q[uod] est tanta q[ua]nta est in
suo esse/ sicut abstractum in suo cōcreto.
¶ Amplius p[er] scdm speciem querit[ur] glo-
ria quanta est? & respondet/ q[uod] est tanta
quāta sunt sua correlatiua & suō habi-
tū cū quo multiplicat spēs quietatis/ sicut
intellect[us] cū suo habitu ponit species in-
tellectas. Et in isto passu apparet quo-
modo vnus principū se adiuvat cū alio
ad multiplicandū species. ¶ Per primā
speciem regule g. queritur: gloria qua-
lis est? p[ro]p[ri]e? & respondendū est/ q[uod] p[ro]p[ri]e
gloria est. p[ro]p[ri]a passio subiecti i quo est.
¶ Et adhuc p[er] scdm speciem querit[ur] glo-
ria qualis est? ad q[uod] dicendū ē/ q[uod] gloria
appropriata est talis/ qualis de ipsa p[ri]-
cipia sunt habitata et quietata. ¶ Per
oēs species h. q[ue]rit[ur] gloria q[uod] est? & r[ati]ōdū
dū est/ q[uod] est tunc/ q[uod] tēpus est duritum
per oēs spēs h. de vno nūc in aliud succē-
siue: sicut gloriāns qui in vno nūc se dele-
ctat in vna specie/ & in alio nūc in alia:
& hoc in suo intrinseco gloriabili/ in mul-
tiplicando gloriari peregrinum/ cū quo

quo modo

Om qu

h m n l

f g
Prim

Nat

Porj

E q n

Exist

A g m

F g m l

Com

Dist

q h

p n y

Appro

q n d

c d k

quid
est m s
h m s

et m alio

ponit suū gloriari innatū in practica: et hoc p oēs species h. pbabile est. ¶ Per oēs species regule i. qritur/gha vbi est? Ad qd respondēdū est q est in suis correlatiuis i in seipsa/primitiua est: i in suo habitu et quo habituatā est: i modo/qz modalis ē: et est in istrumētaliē cū sit istrumētū: i est in bonitate/qz bona est: et in magnitudine/nā magna ē: i est in oibus subiectis cū quibus appetitur/ i quies est. Et hoc per regulam b. pbatū est. ¶ Per regulā modalitatis qritur/gloria quo est? Et respondendū ē q est p illū modū p quē sua correlatiua sunt/ vno existēte in alio: et p quem glorias in suo gloriabili intrinseco bh i. magne etc. ponit alia principia in quiete delectando i dādo eis suas similitudines. Et hoc per secūdā specie regule c. significatum est. ¶ Per regulā istrumentalitatis queritur/gloria cum quo est? Et respondendū est q est cum correlatiuis i gloria que est substantialis/ est cū suo habitu cum quo habituat alia principia: est cū bonitate innatā/ eo qz naturaliter bona ē: i in bonitate morali/ quō bonū se delectat in agēdo bonū cum iusticia et prudentia etc.

De differentia per regulas deducta.

Trum differentia sit principū generaliter reale? Et dicam q sicut per regulā b. patet: qz si nō /mundus nō esset de suis partibus naturaliter q sunt primitiue naturaliter p differentia i cōcordantes/ per cōcordatā: i contrariantes/ per primitiua cōtrarietate: que non possent esse sine primitiua differentia/ sine q mūdus esset euacuatus primitiuis/ cōcordantijs i cōtrarietatibus: i etiā in scdā specie regule c. i appetitu naturali i delectā: i oia quidez vellent esse idē numero. i sic mundus nō esset hoc qd est. ¶ Cōcluditur ergo de qstione affirmatiua est tenenda. ¶ Per primā specie regule c. queritur differentia qd est? Respondendū ē q ē cā plurimū entū p actū suū. i. differre. Et hoc per regulā b. pbatū ē. et p scdā differentie positā in secunda figura siue in tertia de camera b. c. vsqz ad camerā b. k. in qd differentia est discursa i diuisa causando plura. ¶ Per secūdā specie qrit/ quid hz in se naturaliter et essentialiter? Et respondendū est q hz

sua correlatiua. i. differentem/ differentiatū i differentiare/ sine quibus nō pōt esse/ cū quibus cōtinet in se oēs suas species differentes inter se. ¶ Adhuc per tertiā specie querit/ qd hz differentia i alio? Et dicendum est q est ens habēs in suo essentiali differentibili differentias peregrias cū quibus causat pluralitatē de de ipsa differentia habituatā. ¶ Adhuc per quartā specie qritur/ differentia qd hz in alio? Et dicendū est q hz pluralitatem sic de seipsa habituatā/ sicut carbōes de caliditate sunt habituat i hoc p regulā b. monstratū est. ¶ Per primā specie d. querit/ de quo est differentia primitiue? Et ē respondēdū q est de seipsa: qz si nō/ oia appeterēt esse vnū i idē numero: qd est impossibile. Nā ego nō appetō te ē/ neqz lapidē ē/ neqz ecōuerso. ¶ Ampli per secundam specie queritur/ differentia de quibus est? Et est respondendū q est de differente/ differentibili et differentiari: qui quidem sunt ei cō substantialē/ cū quibus facit differre omnia cum suo proprio habitu que sine ipsa non essent per se existētia/ neqz haberent fundamentum: neqz possent differre substantia et accidens. ¶ Per tertiā specie queritur/ differentia cui est? Et dicimus q differentia existēs habitus est differentie substantialis: i omnia per regulā b. sunt pbabilia. ¶ Per primam specie regule c. queritur/ differentia quare est formaliter? Et respondendū q ex eo quia de de suis coessentialibus relatiuis. ¶ Adhuc per secundam specie queritur/ differentia quare est finaliter? Et est respondendū vt sint plura que sine ipsa esse non possunt. Et priuato mundo/ differentia predicta/ ipse quidez esset euacuatus i annullatus: eo quia non esset neqz finē haberet. ¶ Per primam specie f. querit/ differentia qta est? Et est dicendum q sunt due differentie generalissime: quarum vna substantialis est causans differentias substantialiter differentes substantialiter/ eo q differentia se diffundit in ipsis ratione mixtionis. ¶ Est et alia differentia habitualis cum q differentia substantialis facit differre principia adinuicē. ¶ Adhuc p scdā specie qta est differentia? Ad quod est dicendū q est tanta qtu qstias se exēdit in suis correlatiuis: sicut enim differentia habituat quantitatē continendo in suo genere/ sic quantitas mensurat differentiam/ continendo ipsam in suo genere. Et hoc per regulam b. videri potest.

est in alio

hnt in alio

de quo
Primitiui

Materialiter

Rost

E quare
Exst, formal
Agent, finalF quantū
Continua

Disim

vbi
cdk

g m

ng

vrm

De differentia per
regulas
deducta.

est m si

hnt m si

Octava pars.

qualit G
Propri
Appropri.

test. ¶ Per primā speciem regule g. qritur: differentia qualis est? r. respondendū est q. differentia p. p. p. est pars muni di sine qua esse nō potest. ¶ Ampli per scdm speciem qritur: differentia qualis est appropriata? r. dicimus q. est passio mudi appropriata cū qua oīa substantialis habuit alia p. p. p. q. nō sunt de suo genere. r. hoc p. regulā b. manifestū est. ¶ Per oīa species regule h. querit: differentia fuit tūc q. mūdus fuit creatus r. inceptus: eo q. p. p. p. est. ¶ Et sicut mūdus fuit creatus cū partib. suis. s. tpe et loco r. motu r. c. Sic fuit cū sua differentia creat: vt iam dictū est. ¶ Alterius differentia nunc est: r. erit in alio nūc in eter nō sine q. ipsa esse nō pōt. ¶ Et hec sufficienter de differentia qritū ad tēpus: q. p. regulā b. patet: r. p. oīa species regule h. ¶ Per oīa species regule i. querit: differentia vbi est? Et est dicendum q. in oīb. istis speciebus: r. hoc clarū est p. se. ¶ Ulterius differentia est in loco: eo q. loc. differt a quātitate tpe r. c. Et differentia est in loco: eo q. differentia sine ipso nō posset esse. p. p. p. p. mudi. ¶ Per regulā modalitatis querit: differentia quō est? r. respondendū est q. est per illū modū quē habet in suis correlatiuis: r. etiā per illū modū quē habet in habituādo de seipsa alia p. p. p. s. sicut homo habet modū scribendi mouēdo manū: r. cū manu mouendo pēnā: r. cū pēnā mouendo incaustum: r. cū motu incausti mouēdo r. figurando litteras. Sic differentia h. modū p. modū differentiano vnū ab alio substantiāliter. Et hoc p. oīa species regularū demonstrabile est. ¶ Per regulā instrumentalitatis querit: oīa cū quō est? r. est respondendū q. est cū suis relatiuis cū suo habitu diuersificando: r. etiā cū bonitate/magnitudine r. cū motu / qritate r. qualitate r. c. sine istis principiis differentia esse nō pōt. r. cū ipa differentia p. p. p. sunt hoc qd sunt. qm priuata differentia p. p. p. quidem non essent hoc quod sunt.

De concordantia per regulas deducta.

Deductio
cōcordan
tie p. regu
las.

Er regulā b. querit: vtrū con cordantia sit substantialis: et r. idendū est q. si vtrū substantia er paribus suis substan tialibus esse possit tota cōpo-

sita: ipsa existerē vna sub rōne vnitatis: r. existerē multiplici sub rōne pluralita tis: r. hoc rōne concordantie substantia lis. Nam si cōcordantia nō esset substan tialis sine substantia: tota quidē essen tia forme: r. tota essentia materie nō es sent concordantes ad p. p. p. tertium substantiale. r. sic ipm tertū substantiale esset euacuatio toti mixtionis r. cōposi tionis: qd est impossibile. Concludit g. q. concordantia est pars substantialis in sub iecto i. q. est. r. hoc p. regulā b. p. p. ¶ Per primā speciem regule c. qrit: concordantia qd est? r. r. idendū est q. est illa essentia cui p. p. p. cōpetit cōcordare: r. extra quā es sentia nullū ens est: p. p. p. d. sine cōcor dabile. ¶ Ad huc p. scdm speciem qrit: qd h. essentialiter r. naturaliter in se: r. est dicendū q. h. sua correlatiua: scz cōcor dantē/concordantia r. cōcordare. ¶ Ad huc p. tertiam speciem querit: qd est in alio: et r. idendū est q. est in p. p. p. concordas: sicut ignis in aqua calefaciēs: cū sit suū p. p. p. est in differentia distincta: r. est in suis correlatiuis simplr sustentata: r. etiā in p. p. p. r. regulā d. materialit r. in regula e. formalit. Et in regula f. quātitate. r. in regula g. quātitate. r. in regula h. p. p. p. r. regulā i. localit. r. in regula k. modalit r. instrumenta lit. ¶ Et p. quartā speciem qrit: qd h. in alio: r. r. idendū est q. h. in suis correla tiuis existentia: r. agentia: r. natura: r. in regula d. materialit: r. sic de alijs suo modo: vt supradictū est in aeterna specie. r. hoc p. regulā b. demonstrabile ē. ¶ Per primā speciem regule d. querit: concordantia de quo est? r. est r. idendū q. est de seipsa: eo q. p. p. p. est: alioq. n. ēē de aliquo ente sibi placēte: qd nō esset de suo gene re r. natura qd est ipossibile. ¶ Ampli p. scdm speciem querit: concordantia de quib. est: r. est dicendū q. est de suis correlati uis: vt ex ipso substantiāliter existerē pos sit. ¶ Et p. tertā speciem qrit: concordantia cuius est? r. est r. idendū q. p. p. p. exti siles habir: est p. p. p. substantialis: si cut cappa cappati r. h. mōi. r. hoc p. regu lā b. demonstrabile est. ¶ Per primā spe ciem regule e. qrit: concordantia qre est forma liter: r. est dicendū q. p. p. sua correlatiua: r. in isto passu enudeat q. substantia ē: p. pter qd substantiāliter. ¶ Itē qrit: qre ē con cordantia: r. dicendū est q. concordantia q. est habir: est eo q. p. p. d. substantia habuit se de habitu ipso: sicut cappa de cappa: r. in isto passu cognoscit intel lectus: p. p. p. qd ē: r. q. qd ē: r. de v. sciam facit. ¶ Ampli p. scdm speciem qrit: con-

qd
r. m. s.
h. m. s.
r. m. h. v.
h. m. q.
r. t. g.
Prim
Mm
Rus
Egr
forn
finnli

cordantia quare est finaliter? et rñdendū est vt alia principia in ipsa cōcordantia quiescere possent. et hoc p regulā b. ostēsum est. ¶ Per primā speciē regule f. qritur: cōcordantia quāta est? et dicendū q est quāta duobus modis. Primo mo est tāta q̄ta est sua substantia. Secōdō autē mo est tāta q̄tus est suus habitus: sicut cappatus q̄ est tātus q̄ta sua substantia est. Iterum est tantus q̄tus cappatus est. ¶ Tercio p scōam speciē qrit: q̄ta est hōi seretē? rñdendū est q est tanta quāta sunt sua correlatiua: et hoc per regulam b. manifestū est. ¶ Per primā speciē regule g. qrit: cōcordantia qualis est? et dicēdū est q est talis qualis ē ppria passio subiecti in quo est. Et in isto passu cognoscit intellectus magnā et necessariū ligamē existens inter subiectū et p̄dicatū. ¶ Amplius p scōam speciē querit: qualis est appropriatē? est dicēdū q est talis qualis est p suā bonitatē/magnitudinē et. Et hoc per se clarum et manifestum est. ¶ Per oēs species regule h. qrit: cōcordantia qn est? et est respondendū q ē tūc qñ discursus est p oēs species regule h. et sic p̄cordantia est in ipso tpe: sicut tempus est in ipsa cōcordantia substantiā et discursus cōcordando. Et hoc per se patet artiste huius artis bene intuenti. ¶ Per oēs species regule i. querit: cōcordantia vbi est? et rñdendū est q est in oibus speciebus i. et est ibi vbi dissimilis est: et ē in suis correlatiuis: et est ibi vbi cōtradicat p̄trarietati: et ē ibi vbi suus actus habet. Adhuc est ibi vbi primitiua est: et ē ibi vbi constituta est. Amplius est ibi vbi est subiectiua modalis et instrumentalis. ¶ Per regulā modalitatis queritur: cōcordantia per quem modū est? et est dicēdū q est p illū modū p quem discursus est in subiectis in quibus est: videlicet in oibus speciebus: sicut cristallus possit supia subiectum viride recipit inde colorem viride: et supra rubē/colore rubē: sic cōcordantia posita in bonitate recipit vnu modū et in magnitudine alium modū et. Et similiter dici pōt de speciebus regularum: et hoc per se planus est. ¶ Per regulā instrumentalitatis querit: cōcordantia cū quo est? et rñdendū est q est cum suis correlatiuis ex quibus est: et est cū oibus speciebus regularū: et est cum bonitate bona: et cū magnitudine magna et. Et hoc ostēdibile est. ¶ Dictum est de cōcordantia: et fin huius qd de ipsa dictū ē homo cū p̄cordantia p̄trarietate pōt p̄trarietati: quod vnu est: et hoc regula est valde generalis et moralis contra peccata,

De contrarietate per regulas deducta.

¶ Vter p regulā b. vtrū p̄trarietas sit principii sublimitas? rñdendū est q nō: sed pōt accidētale: vt in principio capiti p̄cordantie dictū ē: nā si ēēt substantiale: impediret p̄cordantiā: q nō ēēt p̄ria et p̄ductio forme et materie ipsi substantie: et i scōa specie e. nullū p̄cipiū q̄scere posset: qd est impossibile. Vt p scōam speciē regule b. p̄tr. ¶ Per primā speciē regule c. qritur: p̄trarietas qd est? ad qd rñdendū est q est illa essentia extra quā nullū ens p̄riare pōt. ¶ Per scōam speciē qrit: p̄trarietas qd hz in se ēē sentiale? rñdendū est q hz sua correlatiua accidētalitā. s. p̄trarietatis: p̄trariare et p̄trariabile: sine quibus ēē nō pōt: sicut habet q diuersimode p̄sistit in suis subiectis. ¶ Per terciā speciē qrit: p̄trarietas qd est in alio? et est dicēdū q ē in cōcordantia p̄trarietatis: impediedo eip̄cordare cū p̄trariare: sicut p̄cordantia in p̄uetate est cōcordantia impediedo p̄uetati suū cōtrariare. ¶ Per quartā speciē: querit: qd hz in alio? et est rñdendū q hz naturā contrarietatis: sicut p̄cordantia hz naturā generalitatis. Et hoc p regulā b. patet. ¶ Per primā speciē regule d. querit: p̄trarietas de quo est? et est dicēdū q est de seip̄s: eo q p̄mitiua est: nisi ēē primitiua ēēt: esset quidē deriuatiua de p̄cordantia sibi p̄trarietate: qd est impossibile. ¶ Per secundā speciē querit: p̄trarietas de quibus est? et est rñdendū q est de obiectione qualitatis: sicut sunt caliditas/frigiditas/siccitas et humiditas/leuitas et p̄doleritas/luciditas et tenebrositas/sanitas et infirmitas/mors et vita/iusticia et iniuria/affirmatio et negatio/generatio et corruptio et huiusmodi. ¶ Per terciā speciē querit: cui est p̄trarietas? et est rñdendū q est subiecti in quo est. Et hoc p regulā b. manifestū est. ¶ Per primā speciē regule e. querit: p̄trarietas quare est? et dicēdū est q est ex eo q subiectum de ipsa habituata est: sicut caliditas est: q subiectū calidū est: et sic de ipsa habituata ē: et sorditas ē: q homo aliq̄ sordus ē: et iniuria ē: q iniurius aliq̄ ē: et huiusmodi. ¶ Per primā speciē regule f. qrit: p̄trarietas quāta est? et dicim⁹ q est tāta q̄ta subiectū de ipsa habituata est. ¶ Amplius p secundā speciē qrit: p̄trarietas q̄ta est? et est dicēdū q est tanta q̄ta subiecta ex ipsa habituata sunt discretiue: sicut ignis/

ut in
Deductio
p̄trarietas
us p regu
las.

qd.
ut m se
ut m se

ut in alio

ut in alio

ut in quo
Rimmit

Natural

Posit

E quare
formal

finalis

F quare
Continuum
Disim

Octava pars

ignis & ignire sunt de ipsa habituata: hoc p regulā b. videndū est. ¶ Per primā speciem regule g. queritur: contrarietas qualis est? et respondendum qd est p pta passio subiecti: sicut contrarietas mudi q innata est. ¶ Per secundā speciem queritur: contrarietas qd est appropriata. Respondēdū ē qd est appropriata passio in subiecto in quo est: sicut peccator q de pctō se habituatur cōtra virtutē: sic furditas/et tristitia & hmoi. & hoc p regulā b. manifestū est. ¶ Per oēs species regule h. grif: contrarietas qd est? et respondendum qd est tūc qd subiectū de ipsa habituatum est. Ampli⁹ est tūc qd eius subiectū est practici modaliter & instrumentaliter. & hoc per se videtur est. ¶ Per oēs species regule i. grif: contrarietas vbi est? et dicēdū qd est in speciebus vbi hz actū suū sicut in elementato in generatiōe & corruptiōe. & inter velle & nolle/ & est inter bonū & malū/ & est in oibus habitibus priuatiuis. & hoc p se patet. ¶ Per regulā modales queritur: contrarietas quō est? et respondēdū qd contrarietas hz modū imponēdo vnū contrariū in alio/ vt de subiecto in quo ē expellat cōcordatiū/ & habeat modū priuatiū primādo cōcordare cum contrariare & hz modū impediendi in fine. & hz modū multiplicandi pueniēdo: & hmoi. et hoc per se est pbabile. ¶ Per regulā instrumentalitatis queritur: contrarietas cum quō est? et respondēdū qd est cū contrarietatis mixta in subiecto in quo sunt/ & est cum habitibus priuatiuis. Nā sicut cōcordātia est cā essendi cū suis correlatiuis substantialibus/ sic contrarietas ē cā nō essendi cū suis correlatiuis accidentibus: & sicut cōcordātia cū generatiōe pducit esse. sic & contrarietas cum deuatiōe finis cau-
fat nō esse & huiusmodi.

De principio p regulas deducto.

Et regulā b. grifur: vtrū sit principale substantiale? et respondēdū est qd sic. qz si nō/ substantia nō esset de genere principis: esset accidēs primitiuū: & sic substantia nō esset p se existēs: s; p accidēs: qd est cōtra species regule d. & e. & regulam b. ergo zc. ¶ Per primā speciem regule c. grif: qd est principium? et respondēdū qd est ens extra quō nullū ens pōt principiare. ¶ Per secundā speciem grif: quid hz essentialiter in se. & est respondēdū qd habet sua cor-

relatiua substantialia/ in quibus omnia principia peregrina/ sunt principabilia. ¶ Adhuc p tertā speciem queritur: qd est in alio? et respondēdū est qd principium qd est agēs est in principabili agēs/ & principabile est in principante patiente/ & ambo sunt coniuncta in principare. Et principū qd est habitus/ est in principio substantia li habituato de ipso/ & in principabili est motus. ¶ Item p quartā speciem queritur: quid hz in alio? respondēdū est qd principium existens formaliter hz actionem in materia/ & materia ab ipso passione/ & ab agēte mobilitate/ & in fine quietē: et hoc p regulā b. manifestū est. ¶ Per primā speciem regule d. queritur: principium de quo est? et dicēdū qd est de seipso/ vt possit esse primitiuū/ alio ipsum nō esset generale principū. ¶ Per secundā speciem queritur: de quibus est? et dicēdū qd est de efficiente forma/ materia/ & fine. Principiū hō accidentale/ ē de similitudine substantialiter/ & inuicē cōponūt principū corporale per quantitatem/ quātū: & per qualitatem/ quale: & hmoi. ¶ Ampli⁹ per tertiam speciem queritur: cuius est? respondēdū est qd principū existēs habitus est principū existens substantialiter: sicut cappa cappay. Et oia ista sunt necessaria/ vt p regulam b. videndū est. ¶ Per primā speciem regule e. queritur: principū quare est? et dicēdū qd dupli. Primo mō: ex eo est qz de principate/ principabili & principari cōstitutū ē. Secundo mō: est principū accidentale: qz de ipso principū substantiale habituatu est. Et in isto passu facit intellectus sciam/ & etiā cognoscit demonstratio nes ppter qd/ & quia qd iungunt. ¶ Adhuc p secundā speciem grif: quare est finaliter? et dicēdū ē qd alia principia sint subalter nata sub ipso qd ē generalissimū. & b. de se planū est. ¶ Per primā speciem regule f. grif: principū quātū est? et respondēdū qd est tātū/ quātā ē sua essentia: vt p mediū extremitatū manifestū ē. ¶ Adhuc p secundā speciem grif: quātū ē? et respondēdū ē qd est tātū/ quātā sūt sua correlatiua/ p differentia/ & p cōcordātia cōcordātia. & sūt idē p essentia. & hoc p regulā b. pbatū ē. & de hoc experientia habem⁹ de hoie in q elementatiua ē vnū principū/ vegetatiua aliud/ sensitiua aliud/ imaginatiua aliud/ & rōcinatiua aliud. & oēs quōqz sub quatuor numero sunt vnū hō. ¶ Per primā speciem regule g. grif: principū quē est? et dicēdū qd principū ppter ē generalissimū qd in uestigam⁹: appropriatū aut est principū pergrinū acquirunt & subalternatū: vt per secundam speciem regule g. signifi-

G. qual
Propri

Appropri

quādo

quo mō
ubi

Gym qd

utrum

Deductio
principij p
regulas.

quid
est in se
ut in se

in alio

ut in
alio

et qd

Prin
Mat

passi

Egre
for

finn

Egrā

Conti

prim

Ugh
pmp

Appro

De mixtione principiorum et regularum. fo. xliij.

catu est. ¶ Per oia species regule h. q. r. i. tur/ principiu quado est? Et respondendū ē q. est tūc q. fuerit sua correlatiua cū quibus generalissimū est? fuit tunc q. principia subalternata fuerint: sicut q. uitas/ q. litas et p. dicamēta: et etiam est tunc/ q. cursus est sub quo sunt mouē/ mobilēz mouere habitata: et sunt trā/ euntes de vno nunc in aliud succēssue p. vnu locū: et de vno nūc in aliud/ nunc p. aliū locū generando motū cū cursu conuersum: et hoc planū est per omnes species regule h. ¶ Per omnes species regule i. queritur/ ubi est principium? et respondendum est q. ē in suis correlatiuis ex eo quia in ipsis est: et ē in oib. principijs subalternatis: sicut causa est in effectu suo: et est in motu/ eo q. de ip. o. habitudine est? et est in situ q. in ipso assuetudine est? et hoc modaliter/ et instrumentaliter: et hoc per regulā b. p. b. abile ē. ¶ Per regulam modalitatis queritur/ principiu quomō est? et respondendum ē q. ē principium causale per modum correlatiuū ex quibus ē: et principiu habituale est per modum quem h. principium causale/ in habituā alia principia p. grina cū quo habitu proprio/ vt sunt principia/ multiplicatio in ipsis suas similitudines: et hoc per se ipsum ē. ¶ Per omnes species regule instrumentalitatis queritur/ principium cuius quo est? et respondendum ē q. ē eius suis correlatiuis ex quibus ē. et cum sua natura sine q. esse non potest: et principia que sunt generalia/ sunt cum principio generalissimō substantiali in quo sunt assuetata: et per secundā specie regule c. manifestū ē.

De medio per regulas deducto.

Trū in substantia mūdū: sit dare vnu mediū generalissimū: et respondendū ē q. fiscalitogum nō essent media subalternata: et sic mūdus esset euacuatur de medio cōtinuatio/ mēsuratio/ et cōiunctio: nec cōcordātia haberet esse: nec principiu haberet subiectū per qd transiret ad finē in quo dēiceret: et sic nō esset motus: multa alia inconuenientia sequeretur/ qd est impossibile vt per regulā b. patet. ¶ Per p. m. a. specie regule c. q. r. i. tur/ qd est mediū? et est dicendū q. ē subiectū in quo principiu et finis adiungit sibi obuiat/ et se inuicē cōiungit: vt principiu in fine quiescere possit: et mediū generalissimū ē causa omnij medioz corporalium.

¶ Per secundā specie querit/ mediū quid h. in se essentialiter? et est dicendū q. h. sua correlatiua. s. p. i. u. g. e. r. et extrematē cū extremitate applicare et cōtinuare: vt in angulo f. in secundā figura significatū ē. ¶ Per tertiā specie querit/ mediū quid est in alio? et respondendū ē q. est p. i. u. n. c. t. i. o. i. forma et materia/ vt in igne ignire: et ē i. calore calefacere: et in planta vegetare/ et in sensu sentire/ et i. imaginatiua imaginari: et i. ratiocinatiua ratiocinari/ et in motu mouere/ et in generatiue generare/ et h. m. o. d. ¶ Per quartā specie querit/ quid h. in alio? Et respondendū ē q. h. h. a. b. i. t. u. s. ex quo est habitatus: et cū quo actus secundario/ causat/ q. non sunt de suo genere: et hoc oia per regulā c. manifesta sunt. ¶ Per quintā speciem regule d. querit/ mediū de quo est primitiue? et respondendū ē q. de seipso ē/ vt sit principiu generale p. se. ¶ Per secundā specie querit/ de quibus est? et respondendū ē q. ē de essentia forme et materie in q. ē: et est de motu et huiusmodi. ¶ Amplius per tertiā specie querit/ mediū cuius est? Et respondendū ē q. ē totū subiectū in quo est: et hoc per se patet et per regulā b. probatū ē. ¶ Per primā speciem regule e. querit/ mediū q. re et formaliter ad qd dicim? q. est de suis correlatiuis cōstitutū: vt per secundā speciez regule c. manifestū ē. ¶ Ad h. m. e. per secundā specie queritur/ mediū quare et finaliter? Et dicim? vt subiecta plena et cōtinua sint. et vt predicamēta possint habere act? secundarios/ sicut substantia sustentare/ et cōstitutas cōstiticare: et sic agens agere: et mouens mouere: et sic de ceteris suis modis/ sicut lineas lineare et c. sine quib? actibus potentie non possent esse in dēte. et p. se et per regulā b. clarū ē. ¶ Per primā specie regule f. querit/ quātū est mediū? et est dicendū q. est tantum quātum cōtinuatiuum est in subiecto in quo est: sicut coniungere in coniunctione: et generare in generatione: et currere in cursu: et cōponere in cōpōitione: in tertio modo cut hō qui est tertiu mediū constitutum ex anima et corpore: et huiusmodi. ¶ Per secundā vero speciez querit/ mediū q. r. i. tur? et est respondendū est q. est tātu q. r. i. tur pars totū? mediū: sicut i. elementato/ ignire/ aerificare/ aquificare et terreficare: et q. vnu cōe elementare: et sic de alijs suo mō. et hoc clarū est. ¶ Per primā specie regule g. querit/ mediū quale est? Respondendū est q. est tale quā ē p. p. r. i. a. passio subiecti i. quo ē: sicut i. igne/ ignire: et in cursu currere/ et huiusmodi.

g. c. d. k.
ubi
g. m. o.
m. g.
De medio per regulas deducto.
quid
t. m. se

h. m. se
t. m. alio
h. m. alio
d. ch. quo
Anima
M. m.
P. o. s. s. i. f.
E. q. u. a. n.
f. o. r. m. a. l.
f. i. n. a. l. i. t. u. r.
F. q. u. a. n. t. u. m.
C. o. n. t. i. n. u. u. m.
D. i. s. t. i. n. t. i. u. m.
U. q. u. a. l. i. t. u. r.
P. r. o. p. r. i. u. m.

Octaua pars

Appro priat

gnado
c d k

ubi
c d k

qu mo

cn quo

utrum

De fine p
reglas de
ducto.

quid
ist m si
m m si
ist alu

hi m alu

Amplius p secundā specie qrit / mediū
que ē? Et respondēdū est qd ē daus pium
gēs duos postes in mediū appropriatū:
et sicut calefacere in aq calida: et hinc: et
hoc p se patet. **P**er oia species regule
h. qrit / mediū qn est? Et respondēdū ē q
tūc ē qn sua subiecta sūt / sicut pūgere /
mē. urare / cōtinuare / z moderare / z arti
ficare: et hoc per regulam b. visum est.
Per oīs species regle i. qrit / mediū
ubi est? Et respondēdū ē qd ē in oib⁹ subie
ctis i quib⁹ ē: sicut hō qd est i aia / z corpe:
vt ignire i igne: z mouere in motu: z mo
dare i mō: z instrumētare in instrumēto:
et hinc. hoc quidē manifestū ē bñ inuē
ti ista arte. **P**er regulā modalitatis q
ritur / mediū quo est? Et respondēdū est
qd est p modū quē forma hz in agēdo: et
materia in patiēdo: z ignis in calefacien
do: z plāta in uegerādo: z sensus in sen
tiēdo: z imaginatio in imaginādo: z ra
tiocinatio in ratiocinando. Et ista me
dia modalia sunt partes cū quib⁹ agēs
hz modum modaliter / z medialiter / siue
moraliter. Et hoc p se visum est. **P**er
oīs species instrumētalitatis qrit / me
diū cū quo est? Et respondēdū ē qd ē cum
suis correlatiuis: est cū extremitatib⁹
in quarū medio existit: z generare cum
generāte / z generabili. Et bonificare cū
bonificante: z corrūte / z curribili. Et hoc
per se / z per regulā b. clarum est.

De fine per regulas deducto.

Querit p regulā b. utrum sit
finis vltim⁹? Et respondē
dū ē qd sic alioquin mediū
esset determinatū a parte
principij / z non a pte finis.
Et sic esset motus / z pcessus a pte post
infinitu / z nunq⁹ principij attingeret si
nē atq⁹ quēret: qd est impossibile / z con
tra primā specie regule d. / z secundā e.
Per primā specie regule c. qrit / finis
quid ē? Et respondēdū est qd ē principium
extra qd nulla quies est. **A**d huc p. se
cundā specie qrit / qd hz essentialiter in
se? Et respondēdū est qd hz sua correla
tiua. i. quietatē / quietatū / z qetare / i qd
oia alia principia quiescunt. **P**er ter
tiā specie querit / quid ē est in alio? Et
respondēdū ē qd est in bonitate bonus / i
magnitudine magn⁹ in differētia diffe
rens ab omnibus alijs principijs: et in
concordātia cōcordās cū oibus alijs prin
cipijs / excepta cōtrarietate. **P**er quar
tā specie querit / qd hz in alio? Et respo
dēdū est qd hz in bonitate habitūz bo

num / z etiā assuātione aliorū principio
rum / z in differētia hz actū differēte ab
oibus actibus aliorū principiorū: z hoc p
per se patet p regulā b. **P**er primam
specie regule d. qrit / finis de quo est?
respondēdū est qd ē de seipso: qd si non
principij non haberet in quo quiescere
posset: natura sua esset euacuata a mo
tu / z appetitu / qd est impossibile. **A**d
huc p secundā specie qritur / finis de quo
est? Et dicendū est qd est de suis correla
tiuis / vt in secunda specie regule c. dictū
est. **A**mplius per tertiā specie querit /
finis cuius est? Et respondēdū est qd si
nis creatus est finis increati: / z etiā est
subiecti in quo est: vt ex ipso sit habitua
tus: vt capparū qui habituatus est de
cappa: z hoc regulā b. manifestare decla
rat. **P**er primā specie regule e. queri
tur / finis quare est? Et respondēdū ē
qd est ex eo qd ex suis correlatiuis consti
tutus est. Et ista resposio est ppter qd.
Sed secundū qd est dicendū qd est ex eo qd
sui subiectū habituatus est de ipsa / sicut
est cappar⁹ qd de cappa habituatus est.
z in isto passu cognoscit intellect⁹ qd de
monstratio ppter quid est potior demō
stratione qz. **P**er secundā speciem que
ritur / finis qre est? Et respondēdū ē: vt
oia alia principia in ipso fine quiescere
possint. **P**er primā specie regule f. qrit
tur / finis qritus est? Et respondēdū ē qd
est tantus qritū suū subiectū de ipso ha
bituatū est. **A**mplius per secundā spe
cie querit / finis qritus est? Et respondēdū
est qd ē tā⁹ qta sunt sua correlatiua de
qritate habituata: b tñ de fine creato di
cimus: nō aut de increato: cū sit infinit⁹ /
ratione cuius sua correlatiua quātitate
habere nō possunt. **A**d huc ē finis pri
uationis a quo oriūtur oēs habitūs pri
uatiui. Sicut sunt surditas / malicia / et
iniuria / z huiusmodi. **P**er tē est alius fi
nis terminationis cū quo finis vltimus
est differēs ab oib⁹ alijs principijs: sicut
a bonitate / magnitudine / creat⁹ / z sic de
alijs principijs suo mō: alioquin omnia
principia essent idē numero: / z mundus
esset euacuatus de fine terminationis:
et per cōsequens de natura motus / z ap
petitus / quod est impossibile. **P**er pri
mā specie regule g. querit / finis quālis
est? Et respondēdū est qd ē talis quālis p
propriā passionē subiecti potest esse. Si
cut voluntas qd est talis / qis per amabi
litate pōt esse: que est pproa passio ipsi⁹
voluntatis / z possibilitatis / potestatis / z
huiusmodi. **P**er secundā specie queri
tur / finis quālis est appropriat⁹: Et re

h g
Prim

Ant

Bof

E grt
form

fina

Equatm

Cont

Appro

finm

Prma

Term

Equat

prop

Appro

spōdēdū est q̄ est talis qualis pōt esse per appropriatā passionē/sicut volūtas est quāis appropriatē per odibilitatē/z intellectus per ignorantiam/z sicut potestas est q̄is p̄ impossibilitatē:cū impossibilitas nō ebeat a natura ipsius potestatis: sic de alijs suo modo. Et sicut surditas hominū/z iusticia/z inuria/z hmoi. Et hoc p̄ regulā b. manifestū est. ¶ Per oēs species regulē b. querit/finis qn̄ ē. Et respondēdū est q̄ ē tunc qn̄ est in omnibus speciebus suarū regularū in quibus abis tempore nequaquā esse pōt: sicut ipm̄ tempus nō pōt esse sine ipso fine. Et hoc regulā b. significat intellectui bñ intelligenti. ¶ Per oēs species regulē i. qrit/finis vbi ē. Et respondēdū est q̄ ē in omnibus speciebus sicut in sua primitiuitate correlatiue: et est habitus peruersus in priuatione/z in iniuria: z habitus rectus in termino/z iusticia: z hoc patet subtiliter inuestiganti. ¶ Per omnes species modalitatis queritur/finis quomodo est. Et respondēdū est q̄ ē p̄ modū differētiē que pōit q̄ sua correlatiua sint differētia ab oibus alijs principijs: relatiuis illorū. Et est per modū cōcordatiē que cōcordat finē cum oibus alijs principijs/excepta tamē p̄trarietate. Iterū est per modum mediū/co quia mediat ipsum finem per oia alia principia: et est p̄ modū appetitus qui apparet in ipso fine quiescere: sic de ceteris suo modo. ¶ Per oēs species instrumentalitatis querit/finis cū quo est. Et respondēdū est q̄ est cū suis correlatiuis/z cū oibus speciebus suarū regularū sine quibus esse nō pōt: et est cū bonitate bonus: sicut cappar ē bon⁹ cū bona cappa. Et cum appetitu est appetibilis et huiusmodi.

De maioriāte per regulas deducta.

De maioriāte per regulas deducta.

Querit verum maioriāte sit principij primitiuū quo ad suū gen⁹. Et respondēdū est q̄ sic per primā regulā b. q̄ si nō ē sicut p̄ accidens nō p̄ se: sic substantia existens primitiua/z maior accidente/nō esset p̄ se existens/ sed per accidens: qd̄ est impossibile. ¶ Per primā speciē regulē c. querit/ maioriāte quid est. Et respondēdū est q̄ est ens p̄ se existens extra quod impossibile est maioriāte. ¶ Per secundā speciē querit/ maioriāte quid h̄z in se

essentialiter/z naturaliter. Et respondēdū est q̄ h̄z sua correlatiua ex quib⁹ est. ¶ Per tertiam speciē querit/ quid est in alio. Et respondēdū est q̄ est habitus sub quo maioriātes subalternatē sunt assituate. Sicut maioriāte bonitas substantialis/z accidentalis. ¶ Iterū est ens distinctū ab omnib⁹ alijs principijs in subiecto in quo est/line qua distinctione oia principia essent idē numero/z extra equalitatē/z minoritatē/z relationē/ qd̄ est impossibile: cū mōdus nō possit esse euacuat⁹ supradictū. ¶ Per quartā speciē querit/ maioriāte qd̄ h̄z in alio: et respondēdū est q̄ h̄z suū actū. s. maioriāte care cū quo oit generare/ creare/ mouere/z hmoi. ¶ Per primā speciē regulē d. querit/ maioriāte de quo est. Et respondēdū est q̄ est de seipia: quia si nō/ aut esset de equitate aut minoritate: qd̄ de genere relationis est. ¶ Per secundā speciē querit/ de quib⁹ est. Respondēdū est q̄ ē de suis correlatiuis. s. de maioriāte/ maioriāte/ z maioriāte: in quibus sua essentia est substantiata/z fundata. ¶ Per tertiam speciē querit/ cuius ē. Respondēdū est q̄ est subiecti in quo ē: eo qd̄ ex ipsa habituatū est. Et oia ista sunt clara: naturalit⁹/z essentialit⁹. ¶ Ampli⁹ per secundā speciē querit/ maioriāte qre est. Et respondēdū est q̄ est ex eo qd̄ i ea sunt sua cōcreta relata naturalit⁹/z essentialit⁹. ¶ Ampli⁹ per secundā speciē querit/ maioriāte qre est. Et respondēdū est q̄ est tāta q̄ta est continētia in subiecto in quo est. ¶ Adhuc p̄ secundā speciē querit/ q̄ta est: et dicendū est q̄ est tāta q̄ta sunt maioriātes subalternatē substantiatae. Et hoc p̄ regulā b. significabile est. ¶ Per primā speciē regulē g. queritur/ maioriāte q̄is ē. Respondēdū est q̄ est talia q̄is potest esse per propriā passionē existēte i subiecto in quo ē: sicut aliquis homo ē maior in quantitate/et albi⁹ intente per albedinē/z magis iustus per iusticiā q̄ aliter homo. ¶ Per omnes species regulē h. queritur/ maioriāte qn̄ ē: et respondēdū est q̄ ē tunc quando ē: et realiter in omnibus suis speciebus suarū regularū in quibus ē assituate. et hoc bene intuenti⁹ ē. ¶ Per omnes species regulē i.

In alio

In alio

di quo

Primit

Material

Rogit

E quam

Exst

Agmt

F quantū

Commū

Disimū

G quāle

Propri

Appropri

qn̄

c d k

vbi

c d k

Octaua pars.

queritur/maioritas vbi est? Et est dicēdū qd est in maiori subiecto /habitu /loco z huiusmodi: et hoc per oēs species regule i. clarū est. ¶ Per regulā modalitatis querit/ maioritas quō est? Et respondēdū est qd est p modū differētie qd causat sua correlatiua qd sunt maiora differēdo. ¶ Itē est per modū cōcordantie que causat qd sunt maiora cōcordādo. Et est p modū regule g. ratione maioriū ap propiatiōnū z hmoi: istis in maioriū bus existentibz sub maioriūte que ē genus ad istas maioriūtes supradictas: sicut pnculares albedines sunt sub vniuersali albedine z hoc p se patet. ¶ Per oēs species instrumentalitatis qrit/ maioritas cū quō est? Et dicēdū ē qd est cum suis correlatiuis z cū suo maioriū habitu cū quo sunt habituata maioritates sub alternate /siue maiores actus in quibus reuolunt/sue similitudines.

De equalitate per regulas deducta.

Querit/ vtrū sit dare aliquā equalitatē que sit pncipiū generalisūmū? Et respondēdū est qd sic: vt patet p equalitates subalternatas z indiuiduatas plantarū qd idē sunt species: et similiter est manifestū in fructibus qd sunt equaliter indiuiduati: z hoc per regulā b. vsum est. ¶ Per primā speciem regule c. querit/ equalitas quid est? Et dicēdū est qd ē ens cui pprie competit coequare. ¶ Amplius p secundā speciem querit/ quid hz in se essentialiter? Et respondēdū est qd sua correlatiua innata ex quibz est cōstituta: videlicet ex coequitate/coequabili z coequē. ¶ Adhuc p tertiam qritur/ qd ē in alio? et est dicēdū qd est actiua z passiua: qz equaliter est cōstituta ex forma z materia. ¶ Item per quartā speciem querit/ quid hz in alio? et est dicēdū qd hz suos habitus cū quibz indiuidua sunt equaliter habituata: sicut in pomario poma sunt cōliter eiusdem speciei: et sic de elementibz sensibilibus/ z imaginabilibz / z rationalibus/ z mechanicis/ z artibus liberalibus: z etiā de moralibz. ¶ Per primā speciem regule d. querit/ equalitas de quo est? Et respondēdū est qd ē de seipia: alioquin equalitates subalternate non haberent genus sine quo esse nō possunt. ¶ Ampli p secundā speciem querit/ equalitas de quibus est? et est dicēdū qd ē de suis correlatiuis

essentialibus/ sine quibz minime potest esse hoc qd est: z ipsi deficientibus deficient equalitates peregrine. ¶ Adhuc per tertiam speciem querit/ equalitas cū est: et dicēdū ē qd equalitas actiua ē equalitatis potentiariū: sicut equalitas intelligendi/ recolendi/ volēdi est equalitatis/ intellectus/ memorie z voluntatis: et sic de sensibilibus. z hoc p se patet. ¶ Per primā speciem regule e. querit/ equalitas quē est? Et respondēdū ē qd est ex eo qd est ex suis equalibus relatiuis substantialibz z veris z necessariis cū quibz demonstratio propter quid est: z etiam demonstratio per equiparētiā. ¶ Iterū per secundā speciem querit/ equalitas quare est? et est respondēdū qd ē i. aia: vt deus ab ipsa equaliter sit intellectus/ re colitus z amatus: et in sensibilibus est/ vt equaliter obiecta sint sensibilia z huiusmodi. ¶ Per primā speciem regule f. querit/ equalitas quāta est? Et dicēdū est qd equalitas cōtinua est tāta quanta est subiectata i suis subiectis. ¶ Adhuc per secundā speciem querit/ quāta ē? Et respondēdū ē qd ē tāta quāta est in suis correlatiuis z impari numero peregrino: z hoc per se clarū est. ¶ Per primā speciem regule g. querit/ equalitas quāta ē proprie? et dicēdū ē qd est talis qualis potest esse p propriā passionē subiecti in quo ē. Sicut equalitas substantie/ forme z materie. Et sicut sunt equalitates innate enū sensualium zc. ¶ Itē p secundā speciem querit/ quāta ē appropriata: et est dicēdū qd est talis quāta potest ē p appropriatas passiones subiecto: peregrino: in quibus est: sicut duo logica in logica/ et duo indices in iusticia/ z duo cappati in cappis: z huiusmodi. ¶ Per oēs species regule h. querit/ equalitas quā est? z respondēdū est qd est tūc qd vere est i speciebus h. sicut in suis concretis zc. z sicut in cursu qui equaliter consistit inter centē z curribile: z tēpus p̄sens inter p̄teritū z futurū: et sic de alijs suo modo. ¶ Per oēs species regule i. querit/ equalitas vbi est? et respondēdū est qd est in semetipso: eo qd in suis correlatiuis est: et in subiecto in quo est equaliter deducta p actionem z passionem: et est in bonitate/ magnitudine zc. in quibus equaliter est/ vt pncipia sint equalia. Et est in differentia vt sua correlatiua sint equaliter differentia: et est i cōcordatiā vt sua correlatiua similiter sunt equaliter concordatiā: et est in modalitate vt modaliter sit: et est in instrumentalitate vt instrumentaliter sit: totum

quomodo

in quo

utrum

De equalitate per regulas deducta.

quid est in se

est in alio

est in alio

De quo

Primit

Materiel

Perf.

Equari

Exst

Agm

Equanti

Cont

msm

igh

Prop

Appro

qn

dk

vh

dk

g no hoc per b. manifestus est. ¶ Per regulam modalitatis quod est: et dicitur quod est per modum quod h3 in suis correlatiuis: et est per modum iusticie ponderis et mensure: et proportionis in subiecto in quo est: hoc naturaliter et artificialiter. Et hoc per se satis clarum est. ¶ Per omnes species instrumentalitatis queritur: equalitas cum quo est: et respondendum est quod est cum suis correlatiuis: et cum differentia cum qua agens distinguitur: et est cum concordantia cum qua agens equaliter concordat: et cum proprietate propria cum qua causat habitus proprios: et huiusmodi: ut patet in elementari vegetativis et c. et per regulam b. significabile est.

De minoritate per regulas

deducta.

¶ Verit' vtrū minoritas aliter sit substantia: et aliter sit accidentis: et respondendum est quod sic: quod si non destrueretur relatio substantialis existens in ter maioriata: et minoritate: et etiam omnia principia essent equalia: et etiam relatio realis maioriatis et minoritatis non essent inter substantiam et accidentis: quod est impossibile. Et hoc regula b. probat. ¶ Per primam speciem regule queritur: minoritas quid est: Et dicimus quod ens cui proprie competit minorificari: et a maioriata se prolongare. ¶ Et per secundam speciem queritur: quid h3 in se: et dicendum est quod h3 sua correlatiua innata in quibus et cum quibus omnia alia principia sunt minorificabilia: dividendo et amhilando subiectum in quo est. ¶ Per tertiam speciem queritur: quid est in alio: Et dicendum est quod ens consummatum ut circa nihil esse possit. ¶ Per quartam speciem queritur: quid h3 in alio: et respondendum est quod habet minorem essentiam: minus esse: et minorem naturam: quantitatem: qualitatem: et c. et hoc per se clarum est. ¶ Per primam speciem regule d. queritur: minoritas de quo est: et respondendum est quod est de seipsa ut sit principium generale: sine quo minoritates subalter nate esse non possent de genere minoritatis. ¶ Per secundam speciem queritur: minoritas substantialis de quo est: Et dicendum est quod est de suis correlatiuis: sine quibus natura atque existentiam habere non posset. Minoritas vero accidentalis est de seipsa: in quantum habuit esse: cum quo minoritates substantiales sunt habituales: et minoritates potentiarum sunt de suo genere. ¶ Per tertiam speciem queritur:

minoritas cuius est: Et dicendum est quod est agentis in quantum de ipsa et cum ipsa causat minoritates. Et omnia per se patent et etiam per regulas b. ¶ Per primam speciem regule queritur: minoritas quare est: Et est dicendum quod ex eo quia de correlatiuis ratione quorum est principium quantum ad suum genus. ¶ Adhuc per secundam speciem queritur: quare est: et dicendum est ut sint entia minora de suo genere: sine quibus non posset esse motus: divisio: generatio: corruptio: privatio: et hoc per se satis apprehensibile est. ¶ Per primam speciem regule f. queritur: minoritas quanta est: et respondendum est quod est tanta quanta est extra genus maioriatis et equalitatis. ¶ Amplius per secundam speciem queritur: minoritas quanta est: et dicendum est quod est tanta quanta sunt sua correlatiua: et sue minoritates subalter nate: et sua indiuidua que sunt de suo genere. ¶ Per primam speciem regule g. queritur: minoritas qualis est: et respondendum est quod est talis qualis potest esse per propriam passionem subiecti in quo est: sicut natura substantia est minor alia per suam propriam passionem sine qua non potest esse. ¶ Item per secundam speciem queritur: qualis est: et est dicendum quod est talis quale est minus predicamentum sibi appropriatum: sicut minor quantitas: qualitas: et c. ¶ Per omnes species regule h. queritur: minoritas quando est: et respondendum est quod est tunc quando realiter est substantiata per omnes species regule h. q. sunt de suo genere et etiam est tunc quando est in practica per minorificare: et totum hoc patet bene intuitu. ¶ Per omnes species regule i. queritur: minoritas ubi est: Et dicendum est quod est in seipsa cum sit in suis correlatiuis cum quibus est: et est in subiecto composito minoris substantie et accidentis: sicut aliquis cappa: quod est in maiori cappa: et aq in minori caliditate: et equus in minori cursu: et huiusmodi: et homo in minori modo: et artifex in minori artificio. ¶ Per regulam modalitatis queritur: minoritas quod est: et est dicendum quod est per modum que habet in suis correlatiuis ut sit minor in essendo et agendo: quod aliquid aliud principium sicut aliquis homo in moralibus quod h3 modum existendi in minori virtute: faciendo parum bonum: et equus in currendo habet aliquotiens parum currere. Et hoc per se clarum est. ¶ Per regulam instrumentalitatis queritur: minoritas

E quum exist

Agm

F quantum Contin

Disim

U quali Propri

Appw

H quando c d k

ubi c d k

di quo

cum quo

De minoritate per regulas deducta.

quid est

ut m si

et m a l u

ut m al

ut m g

Prima

Ma

Pos

Nona pars.

cum quo est. Et est respondendum qd est cū oibus alijs que sunt de suo genere ad inuicem in subiecto in quo est cū minori bus essentia / cum minoribus actibus potētiarū: videlicet cū minore currere / calefacere et huiusmodi. ¶ Diximus de principijs per regulas deductis: et p hoc qd de ipsis dictū est: datur doctrina cū qua potest hō alia principia implicita et peregrina deducere, et per talē modū et doctrinā est intellectus valde generalis ad inueniendum plura media ad inue stigandum veras conclusiones.

Nona pars principa lis De nouem subiectis superi⁹ in alphabeto no minatis.

Nonā ps principat de nouem subiectis superi⁹ in alphabe to nomia tis.

Clonias in nouem subiectis om ne qd est / implica tur: et extra ea nū hil est. Adcirco vo lumus ponere ipa in hac arte: vt cū ipsa ars sit gene ralis: eo qz sunt ge

neralia ad oīa: et ideo discurrendo predi ca subiecta per principia huius artis et regulas de ipsis quidem subiectis non ciam habere poterimus: et si aliqd du biū alicuius subiecti oriatū / applicetur ad suū subiectū / vt inferius explicabi mus / secūdu qd tractatu applicatiōis significatur. ¶ Et primo de primo subie cto qd ē de deo dicemus p b. significato.

De primo subiecto qd ē deus.

Stud subiectū diuiditur in duas partes principales. ¶ Prima pars est de discursu dei per principia. ¶ Scda pars est de discursu dei per regulas. ¶ Prima autē istaz partū in quinqz pres diuidit. ¶ Prima pars ē de inuestigatiōe diuinariū digni tati siue rationū. ¶ Scda pars ē de eā rū actibus intrinsicis cōsubstantialib⁹. ¶ Tertia est de infinitate dignitatum. ¶ Quarta est de infinitate actū eārū. ¶ Quinta ē de discursu dei p principia. ¶ Adhuc secūda paradiuiditur in decez regulas: vt appar et in ipsis: et primo de prima parte videndum est.

De inuestigatiōe diuinariū dignitatum.

Rimo suppono / deū esse / qd probabimus in scda pte pzi pali pōite diuiniōis. ¶ De⁹ est: et suū esse est bonū: et suū vero esse nō posset esse bonū absqz bonitate / sicut coloratū qd nō pōt esse coloratū absqz colore. ē ergo sua bo nitas / postqz suū esse ē bonum: et hoc ne cessarie. ¶ Deus est: et suū esse ē magnū. Nā si nō esset magnū: nō eēt dign⁹ qd eēt de⁹: vñ sequit qz magnitudo diuina est ē reale. ¶ De⁹ ē: et suū eē ē eternatū: nāz aliqd nī ē ēt icēptū: nā nō eēt dign⁹ qd eēt de⁹: ē ē eternitas sine qz ens eter nū eē non pōt. ¶ Deus ē: et postqz ē esse potest: ergo potestas ē sine qua de⁹ esse nō pōt. ¶ De⁹ ē: et ipsemet scit seipsum. Aliter ei suū eē nō esset dignū qd eēt de⁹. Est ergo diuina sapiētia / sine qz deus non posset scire seipsum. ¶ De⁹ ē: et ipse amat seipsum: alias enim non esset dignus qd esset deus. ¶ Est ergo diuinus amor: si ne quo deus non posset amare seipsum. ¶ Deus ē: et suū esse virtuosum est: alio: quū esset virtuosus de⁹: et sic non esset di gnus esse deus. ¶ Est ergo diuina virt⁹ sine qd de⁹ nō pōt eē virtuosus. ¶ De⁹ ē: et suū eē est verū: qz nō / falsus esset: et per cōsequē nō esset dign⁹ vt esset de⁹. ¶ Est ergo diuina veritas sine qd de⁹ nō posset esse ver⁹. ¶ Deus ē: et suū ē glorioz⁹: qz si nō / nā nō eēt dignū qd eēt de⁹. Est er go diuina glia sine qd de⁹ nō pōt esse glo riosus. ¶ Probauimus diuinas dignita tes esse realiter sine qd de⁹ eē nō posset idcirco numerabiles sunt / quibet exis tē in suo pprio numero. Rō huius ē: nāz nūi quelibet existeret in suo pprio nū mero: nā deus nō esset. Et tō vt deus sit / oportet esse in eo plures rōnes siue di gnitates reales. Verū tamē qd ad essen tiā nō differūt. Nā oēs sunt vna et eadez essentia diuina: vel vna est alia essentia: liter. vel em dōitas esset magna per ac cidēs. et cōuerso. Et sic de alijs pōt dici. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus humanus / qz deus inquitūm cōsiderat vnitatem siue essentie / nō cōsiderat plu res rationes: sed inqētuz cōsiderat qd nō pōt esse sine pluribus rōnibus nume rat ipsas realiter: sicut hō qui inqētūm nō cōsiderat eēvñ / nō cōsiderat plura. Sed inqētū cōsiderat qd nō pōt eē sine pluribus / intelligit et cognoscit in esse plura. ¶ Inquisitum diuinas dignita tes: et inuenim⁹ ipsas deo coessentialēs

De inue stigatiōe diuinariū dignitatu

Mag

Dura

Rur

Sap

volū

virt

virt

glor

Per nomm subiecta omni q uel est implicatur

Deus

107

107

De pzo subiecto qd est de⁹.

Subiectū de Deo diuini

Inuestigatio diuinariū dignitatu
actūz infiniti
Infinitas dignitatu
Infinitas actūz
Disiunctio p principia
Disiunctio p regulas.

z subſtanciales ab eterno z in eterno. ſi
novero quare ipſe ſunt conſtituti in ſeipſis
nō aut extra eas. Nā aliter eſſent p acci
dēs: z ſimiliter deus qd eſt impoſſibile.
¶ Et hoc eſt contra quodaſdā ſarracenos
credētes habere altā z ſubtilē noiciam
de deo. qui dicūt q deus eſt vnus: z non
habet dignitates quo ad ſeſed hz eas:
vt cum ipſis agat in creaturis: videlicet
eſt bonus vt agat bonā creaturā: z ē ma
gnus vt creet magnā creaturā: et ē eter
nus vt creatura ſit durabilis zc. ¶ Unde
patet manifeſte q in verbis ſue di
ctis ſuis implicat contradictionē qm
ſi ſic eſſet ſicut ipſi dicunt: iam ſicut de⁹
eſt infinitus quo ad ſuas rationes/ crea
ret quidē creaturas infinitas z eternas
qd non facit/ neq; vt ipſimet dicūt. Qd
enim dicunt eſſe nouū z quantū ſue
limitatum. ¶ Amplius implicat con
tradictionē/ dicendo deū eſſe cauſaz pri
mā: qz non eſſet cauſa prima ſi ſue ratio
neſſet eſſet propter mundū: ſic de⁹ eſſet
cum ſuis dignitatibus vt mundus eſſet:
quod eſt valde abſurdum dicere.

poſſe/ ſapiētia ſine ſcīre/ volūtas ſine vel
le/ et virtus ſine virtuiſicare/ z veritas
ſine verificare/ et gloria ſine gloria:
ri/ z deus non eſſet dignus vt eſſet de
us/ cum habiubus priuatiuis z ſibi co
eſſentialibus: qd eſt impoſſibile. ¶ De
bent ergo diuine dignitates actus ſim
ſecos z ſibi coeſſentiales reales. ¶ An
plius cognoſcit. Omnis bonitas perfe
cta habet actū: et ſic de diuina magnitu
dine z eternitate zc. poteſt dici: ergo zc.
¶ Alterius nulla bonitas eſt perfecta
abſq; actū: ſic de diuina magnitudine
z eternitate poteſt dici: ergo zc. ¶ Con
cluditur ergo affirmando z negando q
diuine dignitates habēt actus intrinſe
cos et coeſſentiales.

*Nulla dignitas
ſine actū
in*

**De infinitate diuinarū ra
tionum.**

¶ Quia bonitas eſt rō bono
q pducit bonū: z iā proba
tū eſt q ipſa hz actū. videli
cet bonificare. Et iō ſi ma
gnitudo eſt eus rōne cuius
bonitas eſt magna/ eſt quidem bonitas
rō bono q producat magnū bonū. Et qz
eternitas eſt rō per quā bonitas z ma
gnitudo durat: eſt ergo bonitas rō q p
ducit magnū bonū z eternū. Sed bo
nitas nō poſſet eſſe talis rō/ niſi ipſa eſſet
infinita z immenſa: ergo eſt bonitas in
finita neceſſario. ¶ Diuina magnitudo
eſt/ vt probatum eſt: z hz actum/ ſimili
ter. ſ. magnificare: z qz eternitas ē eus
ratione cuius magnitudo durat: z pote
ſtas eſt id rōne cuius magnitudo poteſt
exiſtere z agere. ¶ Eſt ergo ſubiectum
infinitum z immenſum p qd magnifica
re poſſet ſe diffundere ab eterno i eter
no: z tale ſubiectum vocamus magnitu
dinem infinitā. ¶ Eternitas eſt menſu
ra ſimul z ſemel exiſtens nō habens ali
quid a parte ante/ neq; a parte poſt: et
ſuum ſubiectū eſt eternum ab eterno:
z ſic eternitas eſt infinita ratio: z hoc q
dem bonum z magnum eſt/ z per pote
ſtatē poteſt eſſe. ¶ Eternitas eſt vt pro
batū eſt: z hz actum/ ſcilicet eternare: z
quā eternitas pōt exiſtere z agere inſi
te: ergo ſequit de neceſſitate q poteſtas
infinita ē: ſine qua poteſtate eternitas
non poſſet habere actus/ neq; eſſentiam
infinitā. ¶ Sapientia dei ſue intellectu
eſt/ vt iā pbatum eſt ſuperius: z eterni
tas eſt rōne cuius durat: z per poteſta
tem poteſt exiſtere et agere: z magnum

*De infini
tate diui
narum ra
tionum.*

Magnit

Aeternitas

Poteſtas

Supp'ntia

**De actibus intrinſecis di
uinarum rationum.**

¶ Scitur q fruſtra eſt poten
tia q nō reducit ad actum.
¶ Adhuc ē qz potentia co
gnoſcitur per actus: z act⁹
cognoſcitur p obiecta: ſic
ſignificatū eſt q diuine di
gnitates habent actus ſine qbus digni
tates dei eſſent fruſtra in infinitate et
eternitate: z deus non cognoſceret ſuas
dignitates/ neq; obiectaret ſeipſū. Unde
ſequeret q de⁹ nō eſſet deus p ſuas
dignitates/ qd falſum eſt: vt ſupia pro
batum eſt. ¶ Alterius/ ſi diuina bōitas
non haberet actū: ſic de alijs/ iam non
haberēt naturā/ et eſſet ocioſa z vacua:
z non ſe haberet ad aliquē finē/ qd eſt
impoſſibile z cōtra regulam e. z eūā cō
tra ſecundā ſpecie regulē e. ergo zc. ha
bent ergo diuine dignitates actus intri
ſecos z coeſſentiales z naturales. ¶ Al
teri⁹ ſi dignitates non haberent coeſſen
tiales/ quilibet quidē eſſet habitus pri
uatiuus. Nam ſicut cecitas eſt habitus
priuatiuus: eo qz non hz actum. ſ. vide
re: ſic diuina bonitas eſſet habitus pri
uatiuus/ ſi non haberet actum intrin
ſecum ſibi coeſſentialem. ſ. bonificare/ z ſi
militer magnitudo ſine magnificare: et
eternitas ſine eternare/ z poteſtas ſine

*De actib⁹
intrinſecis
diuinarū
rationū.*

*fruſtra ē potentia quā
non reducit ad actū
Potentia cognoſcit p actū
Arthur p obiecta*

contradictio stare non potest. ¶ Concluditur ergo qd possibilia diuina sunt infinita. ¶ Intelligere diuinum aut est finitum aut infinitum: si finitum bene quidem: si vero est finitum sequitur magni incomueniens: videlicet essentia intellectus q infinita est non est intellectus: et sic ipse est subiectum ignorantie que est habitus priuatiuus per quem infinitas predicatur rationi ignoratur qd est malum contra bonum paruum contra magnum.

¶ Concluditur ergo qd intelligere diuinum si finitus actus. ¶ Amare siue velle diuinum aut est infinitum aut finitum: si finitum bene quidem. Sed si est finitum tam infinitas diuinarum rationum et actuum earum non esset infinite amabilis neq amata. Et sic infinitas intellectus: et sui actus non essent infinite amabiles. Et sic de infinitate bonitatis etc. potest dici: qd est impossibile. ¶ Concluditur ergo qd diuinum amare est infinitum. ¶ Actus diuine virtutis aut est finitum aut finitus in essentia et numero virtutis. Si finitus bene quidem: si autem est finitus sequitur qd est finitus in essentia et numero aliarum dignitatum: eo qd virtutes sunt infinite: et non in suo proprio numero: quod est valde impossibile. ¶ Actus diuine veritatis aut est infinitus aut finitus. Si finitus bene quidem: si autem est finitus sequitur qd est infinitas in essentia et numero aliarum dignitatum: eo qd veritates sunt infinite: et non in suo proprio numero: qd est impossibile. ¶ Actus diuine glorie aut est finitus aut infinitus in essentia et numero. Si est finitus bene quidem: si est finitus sequitur qd est infinitas in essentia aliarum dignitatum: eo qd veritates sunt infinite: et non in suo proprio numero: qd est valde absurdum et impossibile. Nullus enim actus est maior in alio qd in seipso.

De deo p principia deducto.

In isto capitulo discurrem deum per principia duobus modis. ¶ Primus erit intrinsecus quo ad suam naturam. ¶ Secundus vero erit extrinsecus et voluntarius quo ad seipsum et erga creaturas. Et in quolibet capitulo per istos duos modos discurremus: id est per illam modum (deum in adiutu) intellectus humanus de essentia dei et de sua intrinseca operatione: et etiam de modo quem habet erga creaturas: noticiam habere poterit: hoc sic.

De deo p bonitatem deducto.

Deus est bonus: et ipse est suamet bonitas: per se sequitur qd sua bonitas est ei ratio qd producat bonum necessarium. Ratio huius est: quia bonitas et deus conuertuntur in unitate nature: et hoc patet per distinctionem bonitatis sicut in planta in qua vegetatiua est ei ratio qd producat vegetatiuum necessarium: planta tamen habet suas conditiones ad vegetandum. Sicut deus habet suas ad producendum bonitatum intrinsecum: ergo producit de bonificatu intrinsecum: et hoc cum suo bonificare infinito per totam suam bonitatem infinitam. ¶ Quia deus cognoscit se bonum in produciendo bonitatum: considerat qd bonum quidem est producere bonum creatum vel intelligatur ametur et recolatur et laudetur per ipsius suam bonificationem intrinsecam: et per de bonificet illas potentias qd ab ipsis bonis obieciatur. Et propter hoc creant potestiam intellectus voluntatis et recollectionis in angelo et in anima rationali. Et per consequens omnes suas conditiones plene tenet eis vel perfecte deo possint frui: bonum meritum acquirere. Et in isto passu cognoscit intellectus humanus primam intentionem suam qua deus habuit ad creatum bonas et creaturas.

De deo per magnitudines discursio.

Deus est magnus: et ipse est sua magnitudo infinita: quia habet magnificare infinitum sine quo non posset habere magnitudinem infinitam. Neque etiam eius actus infinitus. Et quia magnitudo est id ratione cuius bonitas et eternitas sunt magnae. Ideo iste dignitates cum suis actibus concurrunt ad producendum magnificatum infinitum et sit bonificatus eternus: et c. ad hoc vel quilibet dignitas habeat suum actum infinitum in magnificato infinito. ¶ Deus deus se cognoscit sic magnus et etiam infinitus existendo et agendo: per consequens se cognoscit bene conditionatum et dispositum ad producendum creatum magnus: et hoc tantum qd produceret creatum infinitum si creatum esset capax ad recipiendum magnitudinem infinitam: sicut ignis si haberet copiam lignorum magnificaret et multiplicaret suam flammam usque ad sphaeram lune et sic de.

De deo p bonitate deducto.

Modus extrinsecus

De deo p magnitudinem discursio.

Extrinsicus Modus

Nona pars

creavit magnum creatum: sicut celum/ angelum/ animam rationalem: & simili ter alias creaturas que de magnitudi ne sunt habituate. ¶ Et in isto passu co gnoscit intellectus humanus unum ma gnum ens creatum quod est maius q̃ omnes creature/ quod non audeo denū ciare siue demonstrare. Nam hec ars ge neralis est: vt iaz supius alibi dictū est.

De deo discursio per eterni tatem.

Intrinsecus
modus

De deo di
scursio per
eternitatem

Deus est eternus: & ipse est sua eternitas. Et sic deus necessitat se ad producendū eternum sine quo eterni tas non esset infinita/ neq̃ haberet actum infinitum. Et ad hoc co currunt omnes dignitates cum actibus suis: vt eternatus sit infinite bonificat⁹: & magnificatus &c. Et vt ipse dignitates cum suis actibus in eterno infinito sint actu. ¶ Et de ista sublimi productione/ valde miratur intellectus humanus. ¶ Et dum sic deus se considerat eternū do & intelligendo se dispositum & ordi natum ad producendū mundū ab eter no & in eterno/ respectu sui ipsius: s; nō potest ipsum creare ab eterno/ ratione defectus mundi a parte ante. Nam fini tus est sicut celum quod non est ab eter no: sicut non est infinitum immensius. Nam corpus suum habituatū est de quantitate/ superficie & figura & motu: vtrumtamen potest esse in euo eterno/ vt angelus & homo cognoscat/ diligāt/ & recolant & laudent diuinam productio nem summam.

De deo per potestates deducto.

Intrinsecus
modus

De deo p
potestate
deducto.

Deus est potēs: & ipse ē sua met potestas. Et sic de⁹ est necessitatus ad producendū infinitum possificat⁹: vt sua potestas possit eē infi nita/ & habere actū infinitum. Et q̃ per potestatem infinitam di uina bonitas/ magnitudo &c. possunt exi stere & agere infinite: ideo omnes alie dignitates cum suis actibus concurrūt infinite ad producendum possificat⁹/ vt possificatus sit bonificatus/ magnifi catus &c. ¶ Et deus dum sic cognoscit se potentem existēdo & agendo/ cognoscit

se dispositum & ordinatum ad producen dum potestatem creatā non infinitam neq̃ eternam. Deus enim cognoscit se intrinsec⁹: cū potestate absoluta & ordi nata: sed extrinsec⁹ cum potestate ordi nata tantum: eo quia deus non producit de sua natura creaturas: sed effecti ue producit eas. Sicut homo verus qui depingit hominem in pariete/ qui non est de sua natura. ¶ Et sic intellect⁹ hu manus cognoscit quā intentione deus creauit potentias creatas: videlicet vt creature cū ipsis deum possent intellige re/ amare/ & recolere/ & laudare: & sic co gnoscit intellectus humanus q̃ possificatus infinitus & intrinsecus/ est causa omnium possificabilium finitorum & extrinsecorum.

De deo per sapientiam deducto.

Deus est sapiens siue intel lectus: & ipse est ipsamet sa pientia: & ipsa sapientia est id ratioe cuius sapiens in telligit se necessitatum ad producendum intellectum in infinitate ipsius sapientie cū infinito intelligere p totā essentia infinitā ipsius intellect⁹ sicut ignis quē cū suo appetitu naturalī necessitat se ad producendū ignitum si ue ignire per suā essentia. Et ideo omnes alie rationes concurrūt ad producendū intellectū infinitū/ vt in ipsa pductione quelibet dignitas habeat actū infinitū/ & hoc naturaliter. ¶ Dum deus sic se co gnoscit q̃ dignū & iustus est/ q̃ sit intelle ctus creat⁹ q̃ cognoscat honorifice sum mum intellectū infinitū. & sic creauit in tellectū angelorū & hominū. ¶ Sed mi ratur human⁹ intellect⁹ postq̃ creat⁹ est ad intelligendū summū intellectus/ q̃ est cā quare ignorat ab ipso intellectu creato: sed postmodū cognoscit q̃ pecca tū est causa/ que quide⁹ deuat angelos malos & hoies peccatores a fine q̃re sūt.

De deo p
sapientiam
deducto.

Intrinsecus
modus

Extrinsecus
modus

De deo p voluntatē deducto.

Deus est volens: & ipse est suamet volūtas: nō intelli git se necessitatum ad pro ducendum volūtā siue ama tum infinitum cum suo vel le infinito per totam essen tiam infinitam ipsius voluntatis. Et sic producit secundum q̃ se intelligit et

De deo p
voluntatē
deducto.

Intrinsecus
modus

Extrinsecus
modus

vult. Et q: oēs cū alie dignitates cū suis actib⁹ sunt per voluntatē diligibiles: idcirco ipse dignitates cum suis actib⁹ cōcurrūt ad pducendū volūtū infinitū: vt quelibet dignitas possit habere actum infinitū in volūto infinito/bōficato/magnificato &c. Sic deus se cognoscens et amans/trāsit ad creandū voluntatem/vt cū ipsa bene et magnifice/z durabiliter &c. suus volūt⁹ sit intellect⁹/amat⁹ et recolit⁹ z laudat⁹ sup oia. Et q: propter hoc/volūtus infinitus diligit volūtates, creata iteruo remunerādo eā dādo ei grās. ¶ Et in isto passu cognoscit itellectus iusticia dei vñ oritur. Qm̄ sicut de⁹ cognoscit se dispositū ordinatū ad creandū: sic cognoscit se ad iustificandū z remunerandū et hoc idem cognoscit de diuina misericordia/cū qua cognoscit se dispositū ad parcēdū secundū q: peccator conscientia h⁹ de peccato suo / punitendo satisfactionem secūdū suū posse.

De deo per virtutē deducto.

Eus est virtuosus: z ipse est sua virt⁹/z ei⁹ actus q: sunt ei coessentialēs z naturales z ideo sicut amat se necessitatū ad producendū amatiū infinitū: sic diligit z cognoscit se necessitatū ad cognoscendū z producendū virtuosum infinitū: et ad hoc cōcurrūt oēs dignitates cū suis actib⁹: vt per virtutē infinitā sint virtuosē z infinite: z aliter nō possunt se habere/de⁹ sic amās z cognoscēs se intrinsece inclināt se/z trāsit ad amādū z cognoscendū se esse ordinatum z dispositū ad creandū virtutes naturales: vt sunt figure et signā virtutis infinite z eterne &c. cū quibus virtutib⁹ creatis cognoscatur/amēz recolatur/z laudetur virtus infinita z eterna &c.

¶ Adhuc transit ad creandū virtutes morales/de quibus loquimur infra in nouo subiecto/co q: sunt via paradisi. et vt deus cū ipsis remuneraret hoies de sua gloria virtuosa: et dū sic intellectus considerat/miratur quare hoies in hac vita nō sunt magis virtuosī moraliter q: vitiosi: postq: virtutes eorū habent originē a virtute suprema: vita autē non. Sed deinde cognoscit q: hoc est / q: homines habent liberū arbitriū ad agendū bonū aut malū. Sed plus se inclināt ad potentiā sensitiuā: z plus amant ipsam/q: ratiōnatū. ¶ Ampli⁹ querit intellectus diuinus quare hoc permittit fieri: cum ipse sit virtuosus z non

vitiosus: sit spiritalis z non sensualis. Deinde cognoscit intellect⁹ q: ratio huius est/vt iusticia dei habeat subiectum in quo agere possit. Verū tamen sciendū est q: liberū arbitriū se habet ad duas partes diuersas: videlicet ad partē bonā creatā cū qua agit bonū: z ad partē malā increatā cū qua agit malū z peccatū: que est pars increata/et ex parte nihil increatū p accidēs. homo enim inq: tus est deductus de nihilo/habet inclinatio nem ad nihilū: qd est contra esse: vñ manifestatur q: liberum arbitriū partim conuenit cum esse/z partim cum nō eē/sive cū nihilo: quod idem est: z hoc equa liter. ¶ Sed adhuc querit/intellectus postq: de⁹ scit q: homo peccabit/quare ipsū creat. Et hoc cognoscit propter hoc/q: bonum liberum arbitriū ei creatū/cum quo potest se remouere a peccato: ipsum odire si voluerit: si autem non creasset hominem/iniuriaretur de⁹ sue iusticie: quia non haberet subiectū in quo agere posset.

De deo per veritatē deducto.

Eus est ver⁹: et ipse est sua veritas: sic vere diligit et cognoscit se necessitatū ad producendū veritatis infinitū p totā essentiā infinitā: z ex ipsa ipsū pducit vt suū verificatū infinitū sufficientiam possit hēre ab eterno z in eterno: vt alie dignitates actus veros infinitos habere possint per ipsum verificatum: sic deus amans z cognoscens se necessitatū ad producendū verū infinitū: inde diligit z cognoscit q: verum quidem est creare veritatē creatā naturālē/z etiā moralē: vt per ipsas verificatum infinitū itel ligatur/ametur z recolatur/z etiā laudetur. ¶ Sed hic miratur intellect⁹ q: de vnde oritur mediū. Et postmodū cognoscit q: a nihilo oritur: de quo homo creatur: sicut lapis cadens qui sua grauitate rēdit ad cētrū qd appetit.

De deo p gloriam deducto.

Eus est gloriofus: z ipse est sua gloria: z sic diligit z cognoscit se ad producendū infinitū gloriā deificatū de infinita gloria pductū. ¶ Nā de alia essentia pducī non pōt. Oēs em̄ alie essentie sunt finitē z nō

si homo punit
ad damnandū
Civem suū
Cruat

De deo p
veritates
deducto.

Extrin
modus

Mendaciu

De deo p
gloriā de
ducto.

Extrin
modus

liberum Arbitrium

Alia pars

ne negat etiam de nihilo. pducit potest. Nam aliter esset finitum et nouum: quod est impossibile. Et ad hoc glorificationis infinitum percurrunt omnes alie dignitates cum suis actibus: ut in ipso glorificationis infinito possit habere actus gloriosos. ¶ Sed deus sic diligit et cognoscit se necessitatu ad producendum glorificationis infinitum intrinsecum: deinde cognoscit et diligit quod gloriosum est creare glorificationem extra se in euo eterno positum: a quo summus glorificatus et infimus intelligatur amet/recolat et laudet glorificationem infinitam dando ei gloriam. ¶ Sed in isto passu intellectus considerat et miratur quare deus non disposuit sic omnes homines ut ipsi intelligerent et recolerent gloriam ab ipso recipiendo. Sed recordatur capitulum iusticie in quo tractatur de libero arbitrio. Nam si homines non possent peccare iam non possent multum amare/multum enim deum ille diligit qui ab amare suo se retinere potest. Et si non esset pena iam gloria non esset bene cognita. Nam unumquodque contrarium magis cognoscit per reliquum.

ter distinctus a bonificatione et bonificare. et similiter quod bonificare sit alter distinctus ab ipso duobus supradictis: quolibet istorum existente in euo numero. Ipsa tamen existentibus idem per essentiam/alioquin differentia esset confusa in ipsis: et per consequens deficeret eternitas/et sic non conseruaret numerus suum unicuique trium predictorum: quod est impossibile. Et adhuc deficeret intellectus diuinus: ignoraret quidam qualis esset bonificatio et qualis esset bonificatio et qualis esset bonificare. Et sic iste due dignitates deficerent: per sequens omnes alie cum suis actibus: et sic essent actus primitiui: quod est impossibile. ¶ Verumtamen de predicta differentia sciendum est tamen quod ipsa non est supra predictas dignitates/neque etiam supra predicta correlatiua: scilicet bonificatio/bonificationem et bonificare: sed eadem ratio essentialiter et equaliter est cum eis distinguendo: sicut bonitas in bonificatione/magnitudo in magnificatione etc. ¶ Dum deus cognoscit in se esse predictam differentiam cum qua sue rationes sunt clare et actus infinitos habere possunt/cognoscit quod bonum quidem est creare differentias cum quibus multe creature possent esse a quibus possit intelligi amari et recolere et etiam commendari. Et in isto passu cognoscit intellectus quod est causa multitudinis rerum differentium genere/specie atque numero. ¶ Adhuc querit intellectus: utrum inter deum et creaturam sit differentia realis aut intentionalis facta ab anima? et cognoscit quod per differentiam quam deus habet in se naturalem et coessentialem deo et per illam quam creature habet naturalem et coessentialem/deus et creature realiter differunt. ¶ Abique enim talibus differentijs realiter non different: per differentiam intentionalem tantum factam ab anima/quod est valde impossibile. Unde ergo patet quod per reales differentias differunt/non autem per intentionales.

Extrin
Almus

De deo per differentiam deducto.

Intrin. mod

De deo per
differentiam
deducto.

Intrin. Intrin.

Recordatus est intellectus humanus scalam differentie in secunda figura positam: et negat quod differentia que est in deo non est inter sensuale et sensuale/neque inter sensuale et intellectuale: sed est inter intellectuale et intellectuale esse existens/ide essentialiter. Et hoc manifestat quod de principia prime figure ubi. Abique enim differentia sue distinctione diuine dignitates siue rationes non possent habere actus infinitos. Et hoc manifeste apparet in bonitate. Nam bonificare ipsi bonitatis abique dria bonificans et bonificati nequaquam esse possent. Agere quidem siue distinctione agendis agibilibus esse non potest: quod nec bonificare abique predictis. ¶ Hic autem oritur intellectus utrum predicta differentia ponatur in deo multis essentias? et considerat et cognoscit quod non: sicut non sunt in ipso multe bonitates. Ratio huius est: quod bonitas que est tota ipsa bonitas/producit de seipso totum bonificatum/infinitem et eternam: et bonificare et eternare a tota ipsa ambobus est productum. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quod differentia est clara et inconclusa in ipsa bonitate infinita: eo quod ponitur quod bonificatus/sit vnus distinctus a bonificato et bonificare, et bonificatus sit alius

De deo per concordantiam deducto.

Eius est concordans et ipse est sua concordantia in qua sue dignitates in vno et pluribus concordant: sicut in bonitas bonificando: et sua magnitudo magnificando: et sua eternitas eternando etc. Concordat quidem in identitate essentie/que est vna natura et vna deitas et concordant in pluribus

De deo per
concordantiam
deducto.
Intrin
mod

arc
ans
tum

om diff. fact
in deo. multar
essentias

ribus: qz sunt plures rōnes / bōificatur magnificatur / eternificatur &c. Sunt alter numerus / bōificatur / eternificatur / eternare &c. Sunt alter numerus / bōificatus / magnificatus &c. Et oēs istres sunt relatiui referentes vnum ens abfolutum. I. deus. ¶ Dñs deus sic se considerat ratione diffinitōis cōcordat / creat vñ indū rōne sue vnitatis: z creat plura diuersa rōne sue pluralitatis: videlicet multa significata: vt patet i scala cōcordantie ex quibus est vnus mundus constitutus: z creat vnam substantiam constitutam ex materia z forma: z creat vñ hōiem constitutū ex āia z corpore: z eorum coniunctionem: z creat vnum intellectum ex suis correlatiuis: sicut vñ syllogism⁹ fit ex duabus ppositionib⁹ z vna conclusiōe: et sic de cōsimilib⁹ alijs. Et hoc facit vt reliceat z appareat sua cōcordantia. Et adhuc vt ipse laudet⁹ et ei seruiatur.

Extrin
modusExtrin
modus

De deo p cōtrarietate deducto.

De deo p
cōtrarietā
te deducto.

Eus est cōtrarietas: sed nō est cōtrarietas / prius qdēz est. Nā peccatorū dat penitētia effectiue: in causat cōtrarietates: vt manifestat in scala cōtrarietatis. ¶ Qd quidē non est cōtrarietas. ipa nāz cōcordantia infinita est habēs actū infinitū z eternum. Sed in isto passu dubitat intellect⁹: quz deus sit infinita cōcordantia: quare ergo pmitit cōtrarietate esse? Et hunc respōdetur qz cōtrarietas existit inter deū z hōiem peccatōrē: vt iusticia dei possit extrahere suū actū in peccatōrē: nam sicut speculū ē dispositū ad recipiendū oēs figuras ei impressas: sic deus est disposit⁹ ad cruciandū peccatōrē. ¶ Amplius nūc deus in mundo crearet cōtrarietates nāturales: nā mundus nō esset talis qualis est. ¶ Adhuc dubitat hic intellect⁹ cū in diuina voluntate sit velle infinitum: quare igitur de⁹ habet nolle? Et vt hoc intelligat / adiuvat se cum exemplo superius dato. Nam sicut speculū recipit similitudinē albedinis z nigredinis: sic deus diligit hōiem virtuosum volens diuodit autem peccatōrē nolendo.

Extrin
modus

De deo p principii deducto.

De deo p
principii
deducto.

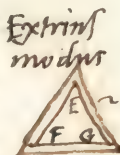
Eus est principii: z etiā ē suū principii: sicut i sua bonitate in qua deus est principii principii. I. bōificatū. Et est principii non

habēs aliqd piacens sibi: sicut finis cō essentialis bōificare / q nō est in natura sue bonitatis principians: sed tñ principiat⁹ est a principiante z principiator: sicut amare principiat⁹ est ab amante z amato. ¶ Dñs deus considerat qz est talis principii perfectū trāsit ad creandū mundū de nihilo tali mō vt vñ indiuiduū generet aliud indiuiduū / sicut vñ hō aliū hōiem z vna plāta aliā plantāz sibi similes. Et hoc cū principiare substantiali z naturali. ¶ Adhuc creat aliud principium: sicut intelligens qui causat intellectū obiectiue. Et intelligens z intellectus causant intelligere accidentaliter: vt intellectus scientia possit acquirere et sic de voluntate potest dici vt de habitu amoris induatur.

De deo p mediū discursio.

Deo est mediū / sicut i sua bonitate bōificare. z in sua magnitudine magnificare &c. Et ipse est suū mediū eo q infinitū est cū quo de⁹ mē mensurat se in tāto q sit infinit⁹ p suūz intrinsecū agere sicut per suū existere / i quo mediare / se coniungunt medians z medians vt sint vnum medium continuū z absolutū. ¶ Dñs deus sic se cognoscit ēē medium: deinde trāsit ad causas ab ipso creatas: vt patet in diffinitione mediū / z etiā in scala mediū in scā figurā posita: sicut agere quod est medium existēs inter agētēz agibile: z sicut amare inter amātē z amabile siue amatus.

De deo p
medium
discursio.Extrin
modus

De deo per finē discursio.

Eus est finis / nō ē finis priuati⁹ / s3 in ipso fine sunt multi termini / sicut in sua bōitate in q bōificatū ē vñ fmin⁹ bōificat⁹ alter termin⁹ z bōificare alter termin⁹: z oēs isti tres quiescunt in vna bonitate. ¶ Dñs de⁹ sic se cognoscit: rōne finis trāsit ad creandū multos fines in mūdo: sicut habetū bōitatis q est vñ finis moraliter / de quo bōificas se habuit pducēdo bōificatū q est alter finis. Et sic de bōificare suo mō. Et oēs isti tres termini qesūt i ipa bōitate q ē eoz finis: s3 qñ priuati hō trāsit ad peccatū qdē habet bōitatisz etiā sui termin⁹. Et p cōsequens hō deniat a suo fine rōne cuius tendit ad laborē euiternum.

De deo p
finem di
scursio.Extrin
modusquomodo Contrarietas
in deo

De deo per maioritatem dis
scursio.

Intrin. Mod.

De deo p
maiorita-
te discursio.

Quis est maior mundo / et etiam omnibus contentis in eo: nam sue rationes sunt infinite / et habent actus infinitos. Et ob hoc sicut est maior quam mundus cum sua bonitate / et magnitudine: sic est antequam mundus cum sua maiori-
tate. Adhuc sicut deus cum sua substantia est maior mundo cum sua maiori-
tate: sic quidem deus cum sua eternitate est maior mundo / ipso existente cum sua nouitate. Item sicut substantia diuina est maior quam accedens: sic substantia diuina est antequam accedens mundi.
Et in isto passu cognoscitur intellectus quod impossibile est quod mundus sit ab eterno. Dum deus cognoscitur sic suam maiori-
tatem / transit ad creandum maiori-
tatem / cum quibus cognoscatur / et diligitur sua maiori-
tatem quam significat in scala sepe figure.

Extrin. mod.

De deo per equalitatem di
scursio.

Intrin. Mod.

De deo p
equalitatem
discursio.

Quis deus est equalitas: ut in sua coessentiali bonitate appareat etc. Nam cum bonificans habet duas actiones substantialiter: eo quod bonificat / bonificatum / et bonificare. Bonificat / quidem habet unam passionem a bonificante: et habet unam actionem: quod bonificat bonificare: qui quidem bonificare / habet duas passiones prelibatas. Et cum diuina bonitas sit infinita / et habeat actum infinitum: ut superius iam probatum est. Ideo ipsa diuina equalitas est infinita / ab omni accidente separata. Nam in subiecto infinito nullum accidens existere potest. Deus sic considerans suam equalitatem infinitam / transit ad creandum equalitatem finitam substantialem / et etiam equalitatem accidentalem. Creat quidem equalitatem substantialem ut per similitudinem infinitam equalitas cognoscatur. Item creat equalitatem accidentalem: ut per dissimilitudinem infinita equalitas cognoscatur: unum namque oppositum cognoscatur per reliquum.

Extrin. mod.

De deo per minoritatem de
ducto.

Deo non est minoritas: quod ipse est maiortas infinita / et eterna. Nam alioquin unum oppositum esset aliud oppositum / quod est impossibile. Et ob hoc deo competit maiori-
tatem: non autem minoritas. Sed quod mundus ab his minoritatibus minime esse potest: idcirco deus disposuit se ad creandum minoritatem in mundo: ut per minoritatem finitam / sua maiortas infinita cognoscatur. Unum enim oppositum magis cognoscitur per reliquum: unum intellectus cognoscitur quod deus est maior absolute / ratione eternitatis: minus autem minor / ratione minoritatis sue nouitatis. Deum sic cognoscens dispositum ad creandum maiortatem magis quam minoritatem. Ideo creat minoritatem propter maiortatem / sicut corpus hominis propter animam rationalem. Et omnia corporalia ad corpus hominis / et folia et flores ad fructum / et sic de alijs secundarijs intentionibus ad primas intentiones. Inue-
niamus deum per principia explicata antedicta: ut de ipso noticia habere possimus: et sicut dedimus exempli per principia explicata predicta / sic potest dari per principia implicata / tenendo modum quem tenuimus.

Extrin
mod

De deo per regulam b. de
ducto.

Intrin

Queritur utrum deus sit: ad probandum deum esse / volumus tenere modum artis: videlicet miscere principia cum regulis / ad inuestigandum / et probandum deum esse / faciendo de eternitate subiecti: applicando ipsum alijs principijs: primo per bonitatem. Eternitas est. Nam si non esset / mundus quidem seipsus principiaisset. Et sic est antequam esset / quod est impossibile: nullum enim ens seipsum principiare potest. Eternitas est propter suum per se videlicet ens eternum / nulla quod de essentia ab his suo cōcreto esse potest / et e contrario. Ipsa infinita duratio est: et suae infinitas bona est. Unum sequitur quod bonitas est ratio eterno quod agat bonum ab eterno: in eterno per infinitam / et bonam durationem. Illud quidem ens infinite bonum / cui bonitas est ratio ut agat bonum infinite / et eterne: et tale ens vocatur deus: ergo per predicta quod deus est hoc intellectus humanus tenendo modum artis generalis negare non potest. Eternitas est. ut supra iam probatum est: et est magna per magnitudinem in ta-

De deo p
regulaz b.
discursio.

bonit

Mox

Prima
Intrin
Secunda

to immēsiue ⁊ infinite: sicut sua magni-
tudo est infinita duratiue siue eternitati-
ue. Et tale ens eternū/existens subiectū
predicte eternitati ⁊ magnitudini voca-
mus deū existentē necessariū rōne pō-
tētiā/nā ens infinitū ⁊ eternū est neces-
sariū: qđ aliter nō pōt se habere. ¶ Eter-
nitas est (ve superi^r) pbatū est) ⁊ potē-
tias est/potestas infinita est/line qua infi-
nita esse nō pōt: ipsa quidē potestas est rō
eternitati qđ possit existere ⁊ agere infi-
nite: ⁊ tale subiectū pōdicte eternitati vo-
camus deū. ¶ Eternitas est ⁊ suū eē infi-
nitū ⁊ intelligibile est: vñ sequitur qđ ali-
quod ens eternū est viuū siue hz vitā/line
qua nō posset eē intelligibile eternū:
⁊ tale ens infinitū ⁊ eternū vocam^r deū.
¶ Eternitas est/et est infinita duratio:
ipsa quidē amabilia est: vñ sequit^r qđ ens
eternū hz vitā line qua nō pōt esse ama-
tū ab eterno ⁊ in eterno ⁊ tale ens ama-
tū ⁊ eternū vocam^r deū. ¶ Eternitas est
infinita ⁊ sic est virtuosa: nā absqz virtu-
te infinita minime pōt eē virtuosa. vñ se-
quit^r qđ sua virt^u est infinita: vt virtū non
sit ei pēciātes: vñ sequit^r qđ sua eternitas
habēt actū. s. eternare/ in quo actu omnia
principia prime figure habēt actus eter-
nos: sicut bonitas/ bonificare/ eternitas
eternare ⁊ potestas/ bonificare ⁊c. alio-
quin ipsa virtus virtuosa esset ⁊ inuirtuosa:
qđ est infinita/ ideo est ens infinitū ⁊ glo-
riosum: est ergo infinita gloria/ sine qua
ens eternū infinitū ⁊ gloriōsus minime eē
pōt: in quo ente gloriari ⁊ eternare sunt
infinita/ sine quib^u ens eternus haberet
eternā penā: qđ est falsum ⁊ impossibile. ⁊
tale ens in qđ sunt eternare ⁊ gloriari vo-
camus deū. ¶ Eternitas est ⁊ in ipsa sue
coessentialia rōnes sunt clare ⁊ nō cōfu-
se: videlz suū cōcretū qđ est eternū ⁊ est
p bonitatē bonū ⁊ magnū p magnitudi-
nē ⁊ potēs p potestātē ⁊c. nō qđ sint diffe-
rētes rōnes existēdo: s. agendo: videlz in
ipso eterno ente sua bonitas ⁊ magnitu-
do sunt idē p essentia: vt eternitas nō sit
bona ⁊ magna p accidēs: s. p se/ ratione
quidē actiōis sunt clare: eo qđ eternitas
est ratio eterno qđ agat bonū ⁊ magnitu-
do qđ agat magnū ⁊c. ⁊ ratio eternita-
tis est qđ sit eternatus. pduc^r: vñ sequit^r
necessariū qđ in essentia eternitatis sit
eternatus bonus: ⁊ magn^u pduc^r:/ distin-
ctus ab eternato bono ⁊ magn^o: ⁊ qđ ipsi
sint distincti ab eternare/ bonificare et
magnificare p essentialē relationem exi-
stētiā vñ essentia: alioqñ rōnes essent

cōfuse. ⁊ tale ens eternū ⁊ absolutū voca-
mus deus. ¶ Eternitas est ⁊ p pñs ens
eternum est: ⁊ in ipso ente eterno sue co-
essentialia rōnes in vno ⁊ in plurib^u cō-
cordant/ videlz qđ sicut eternitas est infi-
nita duratio/ qđ sua bonitas sit infinita
bonificatio: ⁊ sua magnitudo infinita ma-
gnificatio: ⁊ sua potestas infinita possibi-
litas: ⁊ suus intellectus infinita intellectio:
⁊ sua volūtas infinita volūto ⁊c. ⁊ qđ oēs
sint vñ ens bonū/ magnū ⁊c. qđ quidē
ens habeat p bonitatē bonificare/ infi-
nitū/ per magnitudinē magnificare/ infi-
nitū ⁊c. ⁊ tale ens appellam^r deū. ¶ Eter-
nitas est ⁊ per pñs ens eternus est: ⁊ qđ
ipsa eternitas est infinita ⁊c. sequitur qđ
ens eternū est infinita: qđ ipsum ens est
bonū. Nullū quidē ens finitū pōt ptra-
dicere enti eterno ⁊ infinito/ qñ agat bo-
nū eternū ⁊ magnū ⁊c. necqz em ipm ens
eternū nō posset s. se aliter habere potē-
tias sue coessentialia virtutes rōnes sunt
infinita ⁊ habēt act^u infinitos. ⁊ tale ens
appellamus deū. ¶ Eternitas est ⁊ ipa
est: s. eternitas est infinita duratio: ipa
⁊ nō pōt eē infinita duratio: rō hui^u est
qđ tēpus sine motione eē nō pōt eterni-
tas aut absqz motiōe ē: vñ sequit^r qđ eter-
nitas est primū ⁊ vltimū principii pēcia
cens tēpōi absolute: ⁊ tale ens eternum
existēs primū ⁊ vltimū principii dicim^r
qđ eē deum. ¶ Eternitas est ⁊ qđ est infi-
nita essentia absolute idē sequit^r qđ in ipsa
est eternare qđ est medium inter eterna-
tem ⁊ eternatū/ sine qđ eternitas esset infi-
nita/ quo ad existere ⁊ finita qđ ad agere
rōne cui^u sua infinita absolute destructa
esset: qđ est impossibile ⁊ talis eternitas
in qđ est coessentialia eternare/ dicim^r qđ
est de^u. ¶ Eternitas est ⁊ qđ est infinita
existendo sit ⁊ agendo: vt suus finis sit
equalis sue existentie/ videlz qđ sicut est
infinita quo ad existētiā/ qđ sic se habeat
ad infinitā agentia/ p eternantē/ eterna-
tū ⁊ eternare: ⁊ talem eternitatē qđ se ha-
bet ad vltimū finē/ dicim^r eē deū. ¶ Eter-
nitas est ⁊ ipsa est maior duratio que eē
potest/ cū maiori bonitate que eē potē:
et cum maiori magnitudine qđ eē potē: quib^u
minoritas ptradidit nō pōt qñ sint infi-
nite rōnes existēdo ⁊ agēdo. ⁊ talis ma-
ior duratio est deus. ¶ Eternitas est/et
per consequens ens eternus est. In quo
ente eterno sue coessentialia bonitas/ ma-
gnitudo ⁊c. eternitati sunt equales: vt
sua bonitas/ magnitudo ⁊c. sic sit infi-
nita quo ad bonificationem/ sicut eterni-
tas quo ad durationem: ⁊ tale ens eter-
nū dicim^r eē deū. ¶ Eternitas est/et qđ

Conu

Comparatitas

Principium

Mediū

finis

Maioritas

Aequalitas

Non pars.

Minorem infinita duratio distat quidem infinite a minoritate que est finita: et per consequens a finito quod est minus eternitate. Et sic de minor agentia et essentia potest dici quod eundem sint. ¶ Probauimus deū esse secundū prius per oīa principia: verūtamē pbari pōt per oīa principia syllogizando nullū ens infinitū ē absq; infinita potestate: eternitas est infinita: ergo &c. tale ens non est celū/ neq; ali- quid contentū sub eor: idcirco tale ens di- citur esse deū. Et soluta est questio qua queritur: vtrū deus sit: quia ipsum pro- bauimus esse cū principijs et regula b. de sua quidē essentia et de sua intrinseca agentia/ noticia haberi: potest/ sua gra- tia mediantē: hoc autē dico cū appren- sione: non tū cū cōprehensione: deus nāq; infinitus est/ ed noster intellectus finitus.

syllogismus

De deo per regu- lā c. deducto.

De deo p
regulaz c.
deducto.

Er primā speciē regule c. q-
ritur/ quid est deus? Ut de
deo clariore noticiā habea-
mus/ per eius diffinitiones
ipsum diffinire volumus. In
quibus conuertuntur subiectū et predi-
catū: eo qd vñ nō pōt esse sine reliquo/ rōne naturalis coniunctiōis quā habet
subiectū et predicatū: sicut querere/ quid
est substantia: Et respondendus est qd est
ens per se subsistēs: et querere/ quid est
ens p se subsistēs: Est dicendū qd ē sub-
stantia ¶ **Deus est ens i quo sue ratio-
nes conuertuntur.** Ens quidē in quo sue
rationes cōuertunt est deus. ¶ **Deus est
ens in quo diuine rationes habent actus
infinitos:** sicut bonitas infinita hz boni-
ficare infinitū/ et magnitudo magnifica-
re infinitū &c. Ens aut in quo est dōitās
habēs actū infinitū &c. est deus. ¶ **Deus
est ens cui sua coessentialis bonitas est
ratio qd agat bonū infinitū et eternū:** ens
quidē cui sua coessentialis bonitas ē ra-
tio qd agat bonū infinitū et eternū/ ē deus.
¶ **Deus est ens qd sine infinitis rationi-
bus esse non potest:** sed ens quod sine
infinitis rationibus esse non potest/ est
deus. ¶ **Deus est ens bonificans qui sine
infinitis bonificatio/ bonificare non po-
test esse infinitus aut bonificati esse/ et bo-
nificare qui habēs bonificante esse non
posset/ est deus.** ¶ **Deus est substantia
ab omni accidente denudata:** substantia
quidē ab omni accidente denudata est

deus. ¶ **Deus est ens absolutus non ab
aliquo dependēs:** ens absolutum nō ab
aliquo dependēs/ est deus. ¶ **Deus est
ens quod extra se nō indiget aliquo:** ens
quod extra se nō indiget aliquo/ est deus.
¶ **Deus est ens quod aliter se non pōt
habere:** Ens aut quod aliter se non po-
test habere/ est deus. ¶ **Deus est ens/ qd
tantū se hz ad suū finē quātum ipse est
ens aut qd tñ se hz ad suū finē qd tñ ipse
ē/ ē deus.** ¶ **Deus est ens qd tñ pōt ex
seipso/ qd tñ ipse est.** Ens aut qd tñ po-
test de seipso et in seipso quātū ipse est/
est deus. ¶ **Deus est ens supra qd nulla ma-
ioritas ē:** ens supra qd nulla maioritas
est/ est deus. ¶ **Deus est ens qd tñ se co-
gnoscat agentē quātū ipse est.** Ens qd tñ
se cognoscat agentē quātū ipse est/ ē deus.
¶ **Deus est ens cui impossibile est non esse/ est
deus.** ¶ **Diffinitum deū per viginti ra-
tiones in quibus necessario subiectus et
predicatus conuertuntur:** vt patet p regu-
lā b. ¶ **Et per tales diffinitiones neces-
sarias intellectus quidē humanus ē mul-
tum clarificatus ad cognoscendum diui-
nam essentia/ et suos actus intrinsecos/ et
naturales.** ¶ **De deo autē possunt fieri
descriptions per accidentia sic.** Deus est
creator/ et gubernator/ et prima causa/ et
primus motor/ et saluator/ et huiusmodi.
¶ Per tales aut descriptions intellectus
nō est multū clarificatus/ sicut per diffi-
nitiones substantiales supradictas. ¶ **Per
secundā speciē regule c. queritur/ quid
hz deus in seipso/ coessentialiter et natu-
raliter: hinc respondēdū ē qd hz coessen-
tialia et naturalia et substantia relati-
ua.** Sicut per suā dōitātē hz bonificāre/
bonificātū et bonificare. Et per suā ma-
gnitudinē magnificāre/ magnificatum
et magnificare. Et per suā eternitatē/
eternāre/ eternatū et eternare &c. ¶ **Si
ne istis quidē correlatinis predictae ra-
tiones fieri nō possent de deo: neq; etiā
de essentia eius noster intellectus posset
habere noticiā.** Nā sine ipsis rationes
sue dignitates dei essent vacue et ociose
et imperfecte: et quelibet esset habitus pri-
uatus. Et per cōsequens deus indige-
ret esse digno/ possēs ipse indigeret: rati-
onibus perfectis: quia sine tali habere
intrinseco/ natura relatiōis esset destru-
cta: et etiā natura predictarū rōnum: qd
est impossibile. ¶ **Per terciā speciē re-
gule c. queritur/ quid deus in alio: Ad
quod dicendū est qd est in effectu suo cū
prima/ primus motor/ dominator/ et gu-
bernator/ agens in effectu suo ad placitū**

h m
fr

in alio

Definitio
Dei.

Bonitas

Magn.

Aternit

Subst.

tum/et absolutus sine aliqua resistentia sui effectus. ¶ Et in sece quidem deus habet dominu & potestate ad placitum sicut ea absolute in effectu suo. hz etiam in creaturis ius vltimu/ eo qz creator et gubernator est. hōne cuius deus est dispositus ad iudicandu peccatores secundus opera eorū. Nā creant creaturas ad sui seruitiu/ qd est vltimu finis creature.

De deo p regulā d. deducto.

De deo p regulā d. deducto.

Et primā speciez regule d. queritur/ deus de quo est? Et respondendu est qd est de seipso. Sic eni habes rōnes infinitas habentes actus infinitos/ nō pōt esse de aliquo pteiacente alio. Sed ipse quidē est pteiacēs omnibus alijs entibus ab eo per essentiam distinctis: vt diuina bonitas que est pmitiua omni alijs bōitatu. Sicut ens infinitum qd est pmitiuū eni finito. Et sic pōt dici de diuina magnitudine & eternitate &c. Et in isto passu cognoscit intellectus humanus qz deus est actus purus. ¶ Per secundā speciem regule d. queritur/ deus de quo est? Et hinc respondendum est qz est de suis correlatiuis/ ante dictis: sicut diuina bonitas que est deus/ que est de suis bonificante/ bonificatore bonificare: et oēs isti tres sunt de ipsa bonitate: sicut cōcretū qd est de sua essentia: & sicut homo de sua humanitate / et leo de sua leonitate &c. Et in isto passu cognoscit intellectus nostrer qz in deo nulla malicia/ paruitas & nouitas esse potest. ¶ Per tertiam regulam d. querit/ deus cuius est? Et hinc respondendum est qz non est alicui subditus: nā infinitus et eternus est: verumtamen in paradiso ē subiectum omnibus sanctis ab eo recipientibus gloriam obiectam.

De deo per regulā e. deducto.

De deo p regulā e. deducto.

Et primam speciem regule e. queritur/ deus quare est? Et respondendum qz est formaliter per sua correlatiua ex quibus est. Et per consequens p suas correlatiuas rationes: et quia in ipso subiectum et predicatum conuertuntur: vt superius probatum est in sua diffinitione. Sicut substantia que est per hoc quia est de sua materia/ & forma/ & coniunctione. Et homo de suo corpore et aia & con-

iunctione. Et sic de syllogismo potest dici qz suum medium coniunctum est cu superiori suo & inferiori. ¶ Alterius deus est per hoc/ quia sue rationes infinite conuertuntur secundum inditatem essentie. Omnes enim sunt vna essentia diuina singularis: et adhuc quia omnes sue dignitates habent actus infinitos: et in sua diffinitione subiectum & predicatum conuertuntur essentialiter: vt superius dictum est. Et in isto passu cognoscit intellectus qz deus immutabilis est: et qz suum esse aliter se non potest habere.

¶ Per secundam speciem regule e. queritur/ deus quare est? Et respondendu est qz est propter suum finem absolutu/ finis enim infinitus et eternus non potest esse propter finem finitus. ¶ Adhuc manifestatur: videlicet qz deus sit propter finem absolutu: & non propter aliū. Quilibet enim correlatiuis suarum diffinitionum est propter aliu correlatiuū: qz quilibet est vt alter sit alioquin nullus posset habere infinitam bonitatem/ magnitudinem &c. ¶ Alterius deus est vt sua agētia esse possit/ & conuersio. ¶ Amplius in deo sue coessentialis rationes sunt: vt ipse quidem cum ipsis possit habere actus intrinsecos et infinitos: vt sua agentia intantum infinita sit sicut sua existentia. Et in isto passu cognoscit intellectus errorē illorum in quo sunt dicentes qz deus habeat rationes vt agat finite cum ipsis extrinsece/ sicut effectus in subiecto alienor per acciden. Talis quidem error: est euident. Deus enim absqz coessentialibus naturalibus rationibus habentibus actus intrinsecos et infinitos non esset summus ens & infinitum: quia non esset summus bonus/ magnus/ eternus per se/ sed per aliud: immo homo/ aut rosa/ aut leo se haberet plus respectu finis qz deus/ eo quia habent proprios fines naturales ad quos se habet vt esse possint hoc quod sunt. Et sic patet qz p̄dictus error manifestat.

De deo per regulā f. deducto.

quantitas

Quantitas/ deus quātu est? Ad quod respondendu ē qz quātuas dicitur duobus modis: videlicet realiter & nūmeraliter. Realis quātuas est sicut quātuas corporis/ nūmeralis autem sicut qn cōputatur vnu/ duorū. Realis quidez quātuas significat

De deo p regulā f. deducto.

Realis Corporalis Con-

quantitas

Numerus, nūmeralis 12345

Dispositio

Sicut infinitum ens qđ in qđitate non potest esse: et sicut numerus senarius in numero quinario: neq; essentia mala in essentia bona: neq; videre i accidere: neq; audire in videre: neq; intelligere i igno- rare &c. Et oia ista sunt manifesta p re- gulā .c.d.k. homini subtiliter intueti cui dimittimus declarari propter vitandaz proliptatem.

De deo per regulam i. discurso.

De deo p
regulaz i.
discurso.
c d k

Queritur /vtrum deus sit in loco? Et respondendū est qđ deus proprie non est in loco: sed per accidens. nā sicut eternitas non potest esse i tempore: neq; bonitas i ma- licia: neq; intellectus intelligens vere in ignorantia: sic quidem deus ratione sue infinitatis et immensitatis non potest col- locari in aliquo loco. Infinitas enim et immensitas sunt id per quod deus com- prehendi et pertransit omnem locum. Unde patet manifeste qđ ipse est i om- ni loco et extra omnem locum immen- se et infinite ab omni quantitate et su- perficie denudatus existit. Et hoc pro- bant regule b.c.d.k.

De deo per regulam mo- dalitatis discurso.

qui mo

De deo p
regulam
modalita-
tis discurs-
io.

Et regulam k. querit /quo modo deus est et quomodo agat? Ad primum sic respo- dendum qđ deus habet mo- dum essendi hoc qđ est per illum modum quem habet sue coessentialis et naturales rationes: et hoc figuratur in capitulo loci in quo qđ- tur /vbi deus sit et quō deus producit in suis correlatiuis: vt supradictū ē. Ad- huc manifeste apparet scienti hāc artez qđ deus h3 modū in agēdo in suis relati- uis: sicut sua bonitas que inqđtū est ra- tio bono qđ agat bonū et magnitudo qđ agat magnū et eternitas et ratio ei qđ sit eterna: ergo bonitas est ratio bono qđ p- ducat bonū /magnū et eternū &c. Et hoc intrinsece videlicet in suamet essentia natura sine aliquo accidente. Ampli⁹ deus h3 modū extrinsece rōne conuersio- nis suarum dignitatum. Nā quādo de⁹ creauit mundū /intellectus ipsius intel- lectus ipsius intellexit eum: et sua volun-

tas voluit: et sua potestas possificauit: et sua bonitas illū bonificauit. Nā bonum fuit creare mūdū: et hoc fuit in instanti/ sine successione suarū rationū. Et hunc eūdē modū h3 deus in faciendo miracu- la et in iudicādo et parēdo et gratias dādo et huiusmodi: quia vult obiectiue agere: et scit ipsum agere: et sua potestas possificat illum: et sua veritas facit illū verum. Et ad tale agere subiectum cau- satum est obediens. Ens enim finitus/ enti infinito resistere non potest.

De deo per regulam instru- mentalitatis discurso.

Queritur /cum quo deus est exis- tens et agens? Et respondendū est qđ est existēs cū suis correla- tiuis coessentialibus rationibus/ sine quibus nō pōt esse hoc quod ē /neq; est summum ens /sicut homo sine aīa / et corpore et capite. Nam si deus esset sum- mus absq; sua bonitate /iā non haberet naturā cum qua esset disparatus a ma- licia: et sic iam non esset summus /sed po- tius esset infimus /quod est impossibile. Et si esset summus absq; immensitate/ iā nō haberet cū qđ distaret a quantitate. Et si nō esset etern⁹ nō posset segregari a tpe. Et si nō esset per se potens /iam non esset per se et sic de alijs. Et qđ per se: vt lup⁹ probatur: ergo patet qđ exis- tens cū suis coessentialibus rationibus sine quibus nō esset summus. Adhuc deus agit intrinsece cū suis rationibus: vt apparet in suis correlatiuis per scē- dam speciem regule c. designatis. Iterū agit cū predictis rationibus et relatiuis extrinsece effectiue /nō autē naturaliter. Nā ipse inclinat se moraliter ad suum effectū: sicut iust⁹ ad iudicandū cū iusticia: et logic⁹ ad syllogismū cū ratione et hu- iusmodi. Diximus de deo per regulā k. deducto: et per ea que dixim⁹ de ipso explicite /potest artifice dicere de deo p principia implicata reducta ad princi- pia explicata: sicut nos fecimus. De primo subiecto largo modo tractauim⁹: quia sua materia est valde diffusa. De alijs autem subiectis nō ita loquemur: quia eorum materia nō est tantum dif- fusa. Et quoniam nouicia potest haberi de ipsis subiectis per hoc quod de pri- mo subiecto diximus: et hoc quidem significatum est in patria. Nam sanz- cū in obiectando deum /oīa cognoscim⁹.

De deo p
regulā in-
strumenta-
litatis di-
scursio.

c
h3 m si

m m m

Monopars

De secundo subiecto scilicet de angelo: et primo per principia deducto. 103.

**Deductio
angeli p
principia.**

bonitas

Omnitas angelī est ei ratio
q̄ agat bonū/inq̄stus talis
ratio est magna/est ei p̄v̄t
agat magnū bonū. z inq̄stus
est durabilis/est ei ratio v̄t
agat bonū durabile z c̄le-
rātāmē nō dico q̄ angelus pducit fine
generet aliū angelū: q̄ si lic/z eucaria
et se ratione sue infinitatis/nouitate/z
indivisibilitatis/quas h̄ a lōgitudine z
latitudine remotas. Illud q̄dē q̄d angē-
lus h̄z in se/ est bonū intelligere/amare
z recolare principia naturalia. ¶ Adhuc
angel⁹ cū alio h̄ bona verba. S̄z mirat̄
intellectus cur nō habeant linguas an-
gelus/z organa z h̄mō: quōb̄ loquitur p̄-
tē esse. Quousq̄ recordat̄ q̄ locutus eorum
nihil aliud est q̄ bonū intelligere/amare
z recolare adinuenit: namper corū bo-
nitatē totū hoc est bonū. ¶ Adagnumdo
angelī est ratio q̄ bonitas duratio illi⁹
sint magne. vñ sequit̄ q̄ bonitas sit ma-
gna per suos correlatos sine quib⁹ nō
esset magna. ¶ Sed hic mirat̄ intellect⁹
quid bonificat angelus/potēs ipse non
pducit fine nō generat aliū angelū
donec recordat̄ actū aliorū principiorū bo-
nificator infuso pp̄io potēssimabilis: sicut
intellect⁹ q̄ pp̄io in suo intelligibili alia
principia intelligibilia siue intellecta fa-
cit. ¶ Duratio angelī est ratio qua ipse
durat z etia durant sua principia z act⁹
in instanti sine successione eorū. Sed mi-
ratur intellect⁹ q̄ est causa sue susten-
tationis cū nō recipiat nutrimentū ab ex-
tera atq̄ augmentū quousq̄ recordat̄ est
angelicam naturā: que quide nō est co-
posita ex contrariis. Et si sol qui est eius
corporum durat sine nutrimento/z mul-
to magis angelus q̄ est spiritus a superfi-
cie denudatus. ¶ Potēssia angelī est ei
ratio q̄ possit existere z agere. ¶ S̄z mi-
ratur intellect⁹ cur ipse nō habeat orga-
na/que sint sua instrumenta agēdi: z tunc
temporē recordat̄ correlatus sue po-
tēstatis cum quibus agit/quasi p̄ modū
instrumentorū possificando. nam sicut cali-
ditas que est accidens est instrumentū
cū quo ignis potēs agere calefaciendū/
sic z multipotēssius angelus per correla-
tuos sue potēstatis potēst existere z agere.
ip̄i cū correlatiui substantiales sunt
q̄. ¶ Et in isto passu cognoscit intellect⁹

principia consubstantialia Angelorum
sunt eis quasi per modum instrumentorum.
¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quod
est ratio quare angelus est in altiori gradu
et entia inferiora. ¶ Intellectus angelicus
est et ratio qua ipse intelligit cum suis
correlativis: nam cum suo intellectu est
intelligens; videlicet est actus intelligendi
do in suo intelligibili i quo alia entia in-
telligit. Quid mirum si hoc facit: ignis
natus qui non habet tam altam virtutem
sicut angelus in suo ignibili alia elemen-
ta calefacit. ¶ Adhuc quidem miratur in-
tellectus per quem modum intellectus an-
geli cum non faciat species per sensum
neque per imaginationem quo intelligit
ipsas. ¶ Sed recordatur est intellectum
angelicum quod est quasi per modum instru-
menti ad intelligendum: sed sit angelo consub-
stantialis sicut et alia principia sunt ei
consubstantialia sicut voluntas hominis ad
volendum: multo magis eo quod non potest
sine organo corporali: angelus autem qui
altiori creatura est homo potest
sine organo et conjuncto. ¶ Angelus
virtutibus voluntate tanquam instrumentum
vires vere non sit instrumentum voluntas
quod naturalis est angelo ad volendum: vi-
cum ipsa voluntate agat diligentius
et signatam per ordinem superiorem. ¶ Sed
miratur intellectus quod est causa quare vo-
luntas angelici potest diligere illa que non
sunt in sensu neque in imaginatione: sed re-
cordatur sua puritate et grossitie quod ha-
bet: eo quod cum sensu et imaginatione est con-
iunctus: voluntas autem angelici est multo
magis se potest habere ad obiectum ab omni
sensu et imaginatione sicut pluma ad ap-
petitum sine sensu et imaginatione. ¶ An-
gelus habet virtutem cuius naturaliter
agit in suis principibus in quantum per ipsam
virtutes sunt virtutes: et habent actus vir-
tuosos et per bonitatem bonos et per ma-
gnitudinem magnos etc. ¶ Sed miratur
intellectus per quem modum angelus acqui-
rit virtutes accidentales: per quod reco-
rdatur angelum habere virtuosos habi-
tus/obiciendo obiecta per virtuosum
intelligere et amare: per eam per iustum et
prudenter et charitativum agere ipsis
adiuvantibus non per peccata: malos
angelos nobis denuntiaciones faciendo ad
supremo principio: per nostras oraciones
ad ipsos reportando et per nobis rogando.
¶ Angelus per suam virtutes est verus
intelligens/amans et recolens sicut ho-
mo et multo melius qui per suam animam
vere intelligit/diligit et recolit: per suam
imaginationem vere imaginatur: et per

Cur no habet
ant linguas

Angly

Magnet

Duration

Bohstas

Some

volunt

verhus

Unit

suum sensum vere sentit. ¶ In isto passu miratur intellectus quare angelus vere intelligit hominem coloratum iustum et iniustum: cum non habeat oculos: quousque recordatur quedam rusticus: qui mirabat quare rex habeat diuitias et honores / postquam ipse rusticus pauper erat sine honore. In angelo sua gloria est ei quasi instrumentum cum quo est gloriosus: sed sua voluntas est ei quasi instrumentum cum quo diligit se: et sua bonitas cum qua est bonus. ¶ Sed hic miratur intellectus querendo que est causa quare angelus est gloriosus: postquam non habet delectationem per sensum et imaginationem / donec recordatur hominem habentem maiorem delectationem / et gloriam: obiectando sibi obiectum / intelligendo / amando et recolendo / sed obiectando: etiam inferiora sentiendo et imaginando. ¶ In angelo sua differentia coessentialis est ei ratio quod sit ex pluribus principijs differentibus numero. ¶ Sed miratur intellectus quare causa est illius differentie: cum in angelo sua principia non differant per colores / sapores / figuras / et huiusmodi: donec recordatus est quod sonus non est obiectum visus / nec color auditus. ¶ In angelo sua concordantia est causa quare sua principia sunt multa / conueniunt in una substantia bona per bonitatem: et magna per magnitudinem etc. ¶ Sed miratur de hoc intellectus quousque recordatur elementatum in quo multa elementa conueniunt in uno composito / per ignem ignitum et calefactum / per aerem aëricatum et humefactum / per aquam aqueificatum et frigefactum / et per terram terrificatum et desiccatum. ¶ Angelus non est ex contrarijs compositus: nam sic est extra elementa per naturam: sicut est extra punctos / numeros / figuras / et huiusmodi. ¶ Sed miratur intellectus cum angeli boni et mali non sint ex contrarijs compositi: quid ergo est causa quare ipsi sunt adinuicem contrarii: donec recordatur quod bonus angelus est habitus deus sine primo: angelus vero malus euacuatus est illo. Et in isto passu cognoscit intellectus quod illa contrarietas est valde admirabilis et ideo sempiterna. ¶ Angelus per suum principium est efficiens effectus: et sua forma est deus / cuius compositio: videlicet de suo essentiali bonificatio / magnificatio etc. Et sua materia est substantia de suo bonificabili / magnificabili etc. sine qua non esset receptibilis suis finis naturalis: ut sit hoc quod est sine alia essentia sibi conspecta. Sed est vnus alius

finis supremus: videlicet deus benedictus in quo quiescit intelligendo / amando / recolendo suum intelligere / amare / recolere / bonificando / magnificando etc. ¶ Sed miratur intellectus per quem modum angelus habet naturam / cum sua essentia non sit diuisibilis / neque alterabilis: sed recordatur solem esse indiuisibilem et inalterabilem / eo quia a motu et a successione est remotus. ¶ Angelus est medium siue subiectum in quo suis finis insunt suis principijs et principia resistent sibi quolibet principio mensurante seipsum cum alio tantum quantum ipsum est: ut ex eis sit vna substantia completa. ¶ Sed miratur intellectus cum angelus non habeat quantitatem cum lineis / per quem modum habere potest mensurationes ac si posset esse compositus ex pluribus principijs / donec recordatur quantitatem spirituales extra lineam et punctos substantiam in subiecto: sine qua vnus angelus non posset habere maiorem essentiam et aciem quam alius: neque etiam vnus angelus posset recipere a deo maiorem gloriam quam alius. ¶ Finis angelis consistit duobus modis: videlicet naturaliter et supernaturaliter. Naturalis est sicut bonus magnus finis etc. et vnus naturaliter habeat bonos et magnos actus etc. Supernaturalis finis est ille qui est ex parte sui obiecti superni / quod summe est intelligibile / amabile et honorabile. Et quia deus per angelum intelligitur / amatur et recolitur: non autem per angelum bonus et magnus fit etc. sunt in essentia angeli intellectus et voluntas / et memoria in alio fine / quam sua alia principia. ¶ Sed miratur intellectus de ista maiestate et minoritate existentibus in eo: cum in sua essentia omnia sua principia sint equalia: donec recordatur illud quod dictum est de suo obiecto superius. ¶ Maioritas quam habet angelus quoad suam speciem est maior quam maioritas hominis quo ad suam speciem. Et ideo sicut adamus attrahit ferrum per speciem: sic angelus per maioritatem sue speciei / habet scientiam de inferioribus ab eis organo: et etiam potestatem in ipsis sine organo. ¶ Sed miratur intellectus per quem modum hoc esse potest: donec recordatur quod ille modus est ei difficilis ad cognoscendum: non autem angelo ad agendum: angelus namque maiorem maioritatem habet quo ad suam speciem / quam homo quo ad suam. ¶ In angelo est equalitas intellectus

Intellectus
voluntas
memoria
sunt in Esencia
Angeli

Modus

finis
Naturalis
supernaturalis

Majoritas

Equalitas

Glo

Differe

Compos

Contra

Prim

et
correla
tione
finis

memorie et voluntatis: ut ipse equaliter possit obiectare deū/ intelligendo/ amādo et recolendo. Ratio huius est: quia deus equaliter est intelligibilis/ amabilis et recolibilis: et hoc quidem bonū est et magnum etc. alio fusi oppositū esset magnū malum potestatis/ eternitatis etc. quod est impossibile. ¶ Sed miratur intellectus/ quod est cā quare rationes angelorum non sunt equales in agendo intellectui voluntati et memorie: sed recordatus est solutionem huius questionis superius facte. ¶ In angelo est minoritas innata/ eo quia creatus/ finitus et novus est. Nam deus creavit ipsum ex nihilo: quod non est aliud. Et de illa minoritate angelus malus est habitus ad agendum peccatum/ inclinando se libere ad agendum peccata. ¶ Sed miratur intellectus/ quod est causa/ quare inclinatur se ad peccandum/ quousque recordatur quod angelus malus sic volēdo inclinatur ad peccatum: sicut angelus bonus ad virtutē/ diligēdo illas.

Minoritas

De angelo per regulā b. deducto.

~trum

De angelo per regulam b. deducto.

Et regulā b. queritur/ utrum angelus sit sine angeli finis. Et videtur per ipsam regulam b. quod sic videtur patet in mixtione principiorum. Sed in hac parte intendimus hoc explicare et probare per mixtionem principiorum/ isto modo resumendo aliqua que dicta sunt in capitulo bonitatis. ¶ In principio capituli de bonitate dicitur in prima parte secunde partis principalis distinctionis/ quod bonitas per se est ratio bono quod agat bonum siue producat: et quia est magna per magnitudinem: est ratio duplicata bono quod producat magnū bonū: et hoc scit divina sapientia que videri et magna est. Et quia divina voluntas/ equiparatur divine bonitati: et sapientia in magnitudine vult quod sint angeli: et si vult/ ergo sunt angeli. ¶ Dicitur in capitulo sapientie/ capitulo preallegato/ quod bonitas per sapientiam est scibilis etc. Et ideo divina bonitas est scibilis: et sicut est scibilis/ et est amabilis/ est scibilis/ et amabilis cum magnitudine sue scibilitatis/ et amabilitatis: ergo est scibilis/ et amabilis factus: per consequens suus effectus: quia amabile est. Ergo angelus qui est magnus effectus/ magis bonus/ magnus/ qui esse possit in creatura: et si non est effectus divine bonitatis/ est scibilis/ et ma-

30

31

iori magnitudine possibilitatis scilicet potentia. Et divina voluntas non vult quod veniat in actum: quod est impossibile/ et contra amabilitatem effectus divine bonitatis. ¶ Dicitur in capitulo voluntatis/ capitulo dicto/ quod bonitas pervoluntatem est amabilis etc. Si angelus est/ totum univēsum est perfectum: et quis in univēso nos habemus corpus inanimatum non coniunctum/ sicut lapis: et habemus corpus animatum coniunctum/ sicut planta/ leo/ homo etc. Et ideo debemus habere spiritum non coniunctum qui est superior/ et magis similis deo: et hoc scit divina sapientia. Et si spiritum non coniunctum non habemus/ scilicet angelum divine voluntas impedit ipsum esse: eo quia non vult ipsum esse contra divine sapientie scibilitatem: ergo probatum est per causas superiores quod angeli sunt. ¶ Probavimus angelos esse per tres rationes supradictas: et quia essetiamus prolixitate/ sufficiat quod dictum est. ¶ Et in isto passu ostenditur quod mixtio principiorum est materia/ et subiectum in quo artista potest multa ad placitum invenire et ad propositum applicare.

32

De angelo per regulam c. deducto.

quid

Et primam speciem regule c. queritur/ quid est angelus? Et respondendum est per istam primam speciem/ quod angelus est illa creatura que magis

similis est deo: eo quia est spiritus non coniunctus: et agit de inferioribus sine organo corporali et huiusmodi. ¶ Per secundam speciem queritur/ quid habet angelus in se sibi coessentialia et naturalia? Et respondendum est quod habet suas partes innatas ex quibus est constitutus: sicut sunt sua innata bonitas et magnitudo etc. excepta contrarietate que non est sibi qualitas innata: et quia habet suam bonitatem innatam cum natura bonificantis/ bonificabilis et bonificare: et sic de magnitudine et alijs/ habet suas innatas actiones et passionibus: et cum suis accidentibus agit intus et extra/ et in suis passionibus innatis recipit intra quod venit ab extra: sicut cum sua intelligibilitate recipit

De angelo per regulam c. deducto.

et in se

habet in se

et alio intelligibilibus peregrinas. ¶ Per tertiam speciem queritur quid est angelus in alio. Et respondendum est quod est agens et patiens agens sicut in inferioribus in quibus agit intelligendo et diligendo etc. Et sua potestas perficit hoc quod sua voluntas vult et hoc quod suus intellectus intelligit et de sua memoria recolit. Et hoc si ne successione fantasmatum adiuncta tamen diuina bonitate/magnitudine etc. Et per presentiam dei recipiendo ab ipso influentiam causarum patiendo et ista passio est sibi salus et perfectio angelus uero magnus recipit ab extra passiones quando non potest peccata impetrare. Et habet passiones quia deus abest ei per gratiam et euacuatus est a suo fine. ¶ Per quartam speciem queritur quid habet angelus in alio. Et respondendum est quod habet in inferioribus potestatem eo quod agit sine tactu/sine visu/auditu et imaginatione et ista potestas habet per plenitudinem dei sic in qua est sicut anima coniuncta que habet potestatem in potentibus inferioribus eo quia cum ipsis coniuncta est. ¶ habet adhuc angelos bonos gloriam in deo et malus angelus penam sed hoc esset longum enumerare.

de De angelo per d. deducto.

De angelo per d. deducto.

¶ Er prima specie regule d. queritur de quo angelus est. Et respondendum est quod est de seipso quia non est derivatus de aliquo alio. Ratio huius est ut sua inata bonitas/magnitudo etc. sint ei principia innata primitiua et dissimilia et incorruptibilia ut sua essentia possit esse perennans incorruptibilis tamen dicimus quod a deo est creatus. ¶ Per secundam speciem queritur de quo est angelus. Et respondendum est quod est de sua principis innatis sicut de sua vera bonitate/magnitudine etc. et quia quodlibet inest ei tripliciter sicut bonitas per bonitatem/bonificabilem et bonificare et magnitudo per magnificatum/magnificabilem et magnificare etc. Et quia ista principia differunt essentialiter angelus est compositus de sua bonitate/magnitudine etc. Et de omnibus suis tuis est in ipso constitutiva forma in communi cum qua est actiuus et de omnibus suis bilibus uidelicet bonificabili et magnificabili etc. est constituta una materia cum qua passiuus est. Et de omnibus suis. s. bonificare/magnificare etc. est constitutus unus actus in communi cum quo causat actus extrinsecos ut

de omnibus supradictis tribus sit sua substantia composita/ymnita et substantialiter ab omni materia corpali dispersa. ¶ Per tertiam speciem queritur angelus cuius est. Et est respondendum quod est deus cum benedictione et gloria et glorificatione sed angelus malus est deus cum contradictione/pena et dolore.

De angelo per regulam et deducto.

¶ Er prima specie regule d. queritur quare est angelus. Et respondendum est quod est ex suis principis naturalibus constitutus ut supra diximus in secunda specie regule d. quoniam suum principium cum alio componitur oportet dari ens in eo de necessitate compositum. Sicut dicitur quod iuncta anima cum corpore sequitur homo de necessitate. Et posita elementaria cum vegetativa sequitur elementum vegetativum de necessitate. ¶ Per secundam speciem queritur quare est angelus. Et respondendum est respectu finis quod angelus est ut deum intelligat/diligat et recolat et ei honorem faciat et impleat vniuersum quia si non esset angelus in parte esset vacuum vniuersum ut superius probatum est.

De angelo per regulam f. deducto.

¶ Er regulam f. queritur angelus quantum est. Respondendum est quod est tantus quantum esse est sue essentie quod esse habet quantitatem continuam in quantum est una substantia. Et habet quantitates discretas eo quia ex pluribus principis est compositus et quod hoc sit verum/significatum est in secunda specie regule d. ubi queritur de quo angelus est. ¶ Per regulam g. queritur qualis est angelus. Respondendum est quod angelus est duobus modis/qualis videlicet per qualitates innatas et proprias. Et per qualitates appropriatas non sibi naturales. Vocamus autem propriam suam naturalem et substantialem bonitatem/magnitudinem etc. ex quibus est constitutus. Et vocamus appropriatas suam bonitatem/acquisitam/magnitudinem/bonitatem etc. Et in angelo malo vocamus appropriatas qualitates malitiam suam/inuidiam etc. ¶ Per regulam h.

De angelo per regulam f. deducto.

Contin

Disin

q.

Proprii Appropin

h. d. k.

Nona pars.

quando

querit de tempore angeli. Et dicimus q angelus est in tempore: eo qz est inceptus in tempore sine quo inceptus non fuisset. Ratio huius est: qz hoc qd est et non erat sine tempore non potest esse. Est adhuc angelus in tempore qtu ad sua contrarietate hoc est sine successione et sine motu: s3 qn agit extra/agit deyno nunc in alio: sicut quando agit in die dominico hoc qd agebat in die sabbati. Et est in vno tempore qn est rome de die et est in alio tempore qn est de nocte parisiis. Veritatem qn recedit a roma et est parisiis suus recessus non est cu motu nec cu successione. Quomodo sicut non indiget oculis ad videndum colorem: sic non indiget motu neqz successione in recessu: sed vult et est vbi vult. ¶ Per regulam i. queritur de loco angeli. Respondendum est q angelus est in loco/co quia in loco creatus est: s3 non est in loco occupans locum: quia locus non potest esse occupatus sine linea/angulo et figura a quibus est omnis angelus se paratus. Et est in loco/co quia in vno loco est et non in alio in quo non est: et est in illo in quo agit in quo loco agere non potest sine presentia sua. Ratio huius est: eo quia cum sua essentia agit et non cum organo. ¶ Per primam speciem regule queritur/quomodo angelus est et quomodo agit? Et respondendum est q angelus habet modum essendi per compositionem suorum principiorum: vt figuratum est in secunda specie regule d. su predicta. Et habet modum agendi cum suis principijs cum quibus causat actus exteriores: sicut cum sua bonitate bonificatum et cum sua potestate possificatum et sic de alijs. ¶ Per secundam speciem regule queritur/angelus cum quo est et cum quo agit? Et respondendum est q est cum suis principijs innatis naturalibus aggregatis vt in secunda specie regule d. significatum est. Et agit cu ipsis videlicet cum intellectu intelligit/cu voluntate diligit/cum memoria recolit: et si bonus est/cum sua bonitate bonificat et cum sua potestate potest. Et si malus est/malificat suum intelligere/recolere et amare: et sic de alijs: hoc intrinsece et extrinsece agit cum suis principijs i causando extra cum actu qui est intra. Sicut homo qui causat mente verba que profert ore.

In capitulo isto tractabim de celo cum principijs iunctis ex quibus est/cum quibus se habet ad principia inferiora effectiue/sicut efficiens ad suum effectum. ¶ Celum est bonum per suam bonitatem innatam: et est magnum per suam magnitudinem naturalem: et ideo sua bonitas et sua magnitudo sunt et rationes vt bene agat magne et naturaliter in istis inferioribus mouendo se et alia. Et si dicatur q quandoqz agit male/vt Saturnus qui est malus? Respondeo q hoc est per accidens: qz inferiora non recipiunt bene propter contrarietates elementorum ratione quarum Saturnus causat quandoqz monstruositates i inferioribus per nimiam frigiditatem et siccitatem. ¶ Celum est magnum et durabile. magnum quo ad essentiam et agentiam: et est durabile/co quia est incorruptibile et immateriale: et non est aliquod ens excepto deo qd possit illud cogere/neg suum motum impedire. ¶ Celum est durabile per se/co quia duratio est ei quitas innata. ¶ Celum est per se potens/co quia sua potestas est qualitas sibi innata et sicut sua duratio est magna et bona: sic sua potestas est bona et magna. Et i isto passu apparet q celum potest seipsum mouere/vt sua bonitas/magnitudo et duratio non deficiant potestati/necqz potestas eius. ¶ Celum sicut habet voluntatem naturalem sibi coessentialem: sic habet instinctum naturalem sibi coessentialem cum quo gubernat suum ordinem et suum motum/et actus suorum principiorum/sic ne quo instinctu hoc non posset facere. Sicut leo qui cum Saturno habet vnu instinctum per calidum et siccum et frigidum: et per nocturnitatem et masculinitatem et diurnitatem/maliciam/pluuitatem et dyabolitatem. Alium vero cum Ioue per bonitatem et siccitatem et dyaioueitatem et sic de alijs. ¶ Celum habet instinctum vt supradictum est: et habet appetitum q cum appetitu suo mouet se et inferiora vt habeat appetitum ad ipsum. Et habet vnum appetitum cum vno planeta et alium cum alio/sicut supra per instinctum exemplificatum est. ¶ Celum habet appetitum et habet virtutem. Et sicut suis appetitibus est sibi naturalis et coessentialis: sic sua virtus: et sicut est bonus suis appetitibus per suam bonitatem/magnus per suam magnitudinem: sic sua virtus. Et sicut habet vnum appetitum cum leone/

De celo per principia deducto.

boni

Mag

co dura
Pias

volunt

c d k v b j

k. quomodo

Mahri

K cum quo

De celo per principia deducto.

alium cum virgine/alius cum Saturno/
alium cum Jove: sic de virtute. ¶ Celi
est virtuosum: vt dictum est: et est verū
per se: quoniam sicut est virtuosum per
virtutem innatam: sic est verum per
veritatem innatam: per quā veritatez po-
nit in vero appetibiliter ad hoc concur-
runt instinctus/ potestas &c. ¶ Celi est
verum: vt dictum est: & habet delectatio-
nem innatam: non dico vegetatiuā/ sen-
sitiuā/ imaginatiuā/ & etia3 ratiocina-
tiuā/ sed motiuā: quoniam sicut plā-
ta in vegetando habet aliquam delecta-
tionem naturalem: sic celum mouendo
seipsum & inferiora. Et sicut delectatio
vegetatiue non attingitur per sensum:
hec per imaginationem: sic de delectatio-
ne eius: sed solum intellectus hoc attin-
git. ¶ Celi habet delectationem: vt di-
ctum est: & sua delectatio est inconfusa
per differentiam que est sibi principius
innatū in quo agit & causat multas dif-
ferentias delectat. do. 3^a p^a vero differē-
tia est infensibilis: eo quia est principii
generale. ¶ Celi est ex pluribus diffe-
rentijs/ sicut totum ex pluribus parti-
bus suis. Et concordantia est vnum prin-
cipium sibi coessentialiale cum quo causat
multas concordias: & sic est vna substan-
tia habens in se plura per differentiam
& concordiam. ¶ Celi habet concordā-
tias: vt dictū est: et h3 contrarietate pe-
grinam non sibi coessentialialem: vt nō sit
corruptibile. Sed est instrumentū quo
contradicit inferioribus: sicut per calidū
et frigidū/ siccū & humidū/ per diu-
rurnitatem & nocturnitatem/ & huiusmo-
di: cum quibus causat mensuras/ infor-
matur huiusmodi. Contrarietas non ē pri-
cipium celi sibi coessentialiale: sed concor-
dantia est suum principium vt dictum
est. Et sic celum magis agit in inferiori-
bus concordando q̄ contrariando/ ratio-
ne cuius sunt plures sanitates q̄ infir-
mitates: plura fortuna q̄ infortunia: &
frequenti⁹ oritur homo cui duob⁹ oculis
q̄ cum vno: et sic de alijs. ¶ Celi ha-
bet sua p^ancipia innata: vt dictum est:
cum quibus principiat inferiora effecti-
ue/ mediantibus cūctibus naturalibus
inferioribus: sicut sunt celi qualitates
et proprietates eorum. Et sicut de ele-
mentis: sicut de metallis/ & vegetatis/ &
sensuatis. Et ad hoc concurrunt magnitu-
do celi que magnificat potestatem celi &
suum instinctum/ appetitum/ virtutez/ &
huiusmodi: vnde legitur influentia
superioribus ad inferiora: et resistentia

de inferioribus vsq; ad lunam: & hec con-
tinue: et ratio huius est: quia celi semp
est in continuo motu. ¶ In celo est me-
dium sibi coessentialiale cū quo causat me-
dia inferiora: sicut bonificare celestes cau-
sat bonificare eternum: et mouere cele-
stes causas mouere terrenū: & sic de alijs.
¶ Celi habet medium: vt supra dictū
est: per qd & cū quo sua p^ancipia trāseūt
ad fines: vt in ipso quiescant: que quies
est mouere seipsū & inferiora. Ratio hu-
ius est: quia ad hoc creatum est. ¶ Finis
celi est cum maiestate: vt seruat homi-
ni/ & homo deo: quoniam suus finis non
potest esse in altiori gradu: scilicet sub
istō maiori fine est suus finis maior: scilicet
mouere &c. Sicut maior finis vegeta-
tiue/ vegetare: & maior finis sensitue est
sentire. ¶ Dictum est de maiestate ces-
li: & sua maiore equalitas est equalitas suos
rum principiorum sibi coessentialium.
Equalitates celi participant cum mino-
ritate respectu anime: quia nō habet in-
tellectum/ memoriam/ et voluntatem/
neq; meritum acquirere potest.

De celo per regulas deo ducto. *Amn*

Clertur/ vtrum celi sit ab
eterno? Et respondendum
est q̄ non: vt signatum est
per regulam b. Sed ad
maiores euidētias hui⁹
scientie/ siue artis & doctri-
ne/ in isto capitulo intendimus explica-
re illud quod est quantum ad celum: et
per hoc quod dicemus de celo/ dabimus
doctrinam artiste per quas sciet agere,
et quia prolixitatem volumus euitare/
applicabimus tantūmodo b. ad alias
litteras positas in alphabeto huius ar-
tis vsq; ad R. & sicut applicabimus b.
ad alias litteras/ ita possunt alie littere
alijs ad inuicem applicari. ¶ Si celum
est ab eterno/ non est creatum de nichi-
lo: eo quia semper fuit/ neq; est factum
de aliquo: eo quia vltra celum non est
dare materiam de qua possit fieri/ neq;
infra: eo quia sua magnitudo omnia cō-
tinet. Et sic diuina bonitas non est ratio
deo quod agat bonum celum/ neq;
bonitate celi: eo quia est eterna. Et sic de
magnitudine dei que non causat magna-
tudine celi. Qñ si quis q̄ mūd⁹ nō est ef-
fect⁹ q̄ ad suā bonitate & magnitudinez

De celo p
reglas de
ducto.

si celi ab
eterno

bonitas
Magnit

Et ideo est differentia inter bonitatem dei et bonitatem celi siue concordantia: et sic de magnitudine que concordantiaz requirit secundum iusticiam inter causam et effectum. Et ideo priuata concordantia ouitur contrarietas et iniuria/et causatur auaricia: et bonitas dei non est magis ratio et q agat bonum magnus effectum/postq deus non consentit rationi sue bonitatis: et q omnia ista sunt impossibilia/sequitur q celum creatum est et nouum. ¶ B. d. Si celus est eternus: plures eternitates sunt: uidelicet eternitas dei et eternitas celi: et cum eternitas celi implicatur infinite eternitates: scilicet innata bonitas/duratio et sic de suis stellis et revolutionibus. Et ita cito fuit iniuria et gula: sicut iusticia et malicia: et contrarietas/sicut bonitas et concordantia in hominibus: quia nunq fuit prius homo/nec secundus/nec erit ultimus. Et sic deficit diuina bonitas: et non est ratio deo q diuina bonitas precedat maliciam et eternitas dei eternitatem celi. Et sequitur etiam q non sit alia vita: quoniam tota materia contenta p celum/non sufficeret ad resurrectionem hominum mortuorum: quod intendim probare: et sic iusticia dei esset defectiua et impedita ad remunerandum iustos/et puniendum iniustos in eternum: et iniuria et malicia essent cause huiusmodi. Et fortitudo dei esset debilitata: et luxuria esset eterna: et quia omnia ista essent impossibilia/sequitur q celum sit nouus et inceptum. ¶ B. e. Si celum est eternum per se/potest esse eternum: quoniam ens eternum nunq fuit in potentia ad essendum: nec est in potentia ad non essendum: et sic potestas dei non esset causa potestatis celi/bonitas dei bonitatis celi. Etiam potestas dei non posset priuare potestatem celi/eo quia celus per se gubernat se: et sic superbia est eterna: et p consequens peccatum. ¶ Unde sequitur q celum habet in se suum finem: et deus non est in finis. Quoniam priuata causa/priuatur effectus. Et q omnia sunt mala/iniuriosa/et plena superbia: et contra regulam b. ostensum est q sunt impossibilia: ergo de questione negatiua est tenenda. ¶ B. f. Si celum est eternum: tempus est eternum. Et sic eternitas dei non precedit tempus: quod est contra iusticiam/ fidem: et acidia est eterna: et sequitur iniuria eterna: hoc est scibile a diuina sapientia: et diuina bonitas est ratio deo q agat bonus/mala predicta destruendo: et deus ad hoc non consentit: et

sic sua sapientia scit ipsum iniuriosum et pigrum et malum: et quoniam omnia impossibilia/ideo et c. ¶ B. g. Si celus est eternum: aut est vna voluntas eterna generalis omnibus voluntatibus hominum/ ex qua omnes alie particulares materialiter generantur: aut deus creat voluntates particulares hominum: et sicut est vna generalis/ipsa voluntas generalis est diuibilis: et voluntates particulares sunt corruptibiles generales eternaliter. Et sic iniuria est facta istis voluntatibus particularibus que diligunt deum. Et iusticia dei non habet indicium eternum in ipsis: nec in voluntatibus que odiunt deum et spernunt diligunt inuidia. Et ista sunt impossibilia: et contra iusticiam dei et bonitatem/ supposito q voluntates particulares non contrahuntur: quoniam generalis voluntas ad id non posset sufficere tanq materia: ergo est impossibile esse generalem voluntatem eternam. Et si voluntates a deo sunt create/et celum est eternum/ creatio non habet finem in quo quiescat: quoniam nunq fuit prima voluntas/nec secunda/nec vltima erit: et tale incognoscens quale posuimus in paragrapho b. d. ergo et c. ¶ B. h. Si celus est eternus/ ab eterno fuerunt virtutes et vitia: et in quantitate vitia sunt maiora q virtutes: et diuina bonitas et charitas sunt ratio deo q virtutes sunt maiores q vitia: et deus ad hoc non consentit: et sic est iniuriosus: et contra suam charitatem et iusticiam/ quod est impossibile: et suu opus positum est necessarium. ¶ B. i. Si celus est eternum/ sua eternitas est equalis duratione eternitati dei: et veritas est mediacium: et patientia in patientia sunt equaliter eterne: et quia omnia sunt contra bonitatem diuinam/ iusticiam et veritatem/ sequitur q celum est nouum: et q iustum est q diuina bonitas et veritas sic precedant durationem: et per eternitatem earum: sicut precedunt bonitates et veritatem celi/ que terminate sunt et finite/ cum immensitate et infinitate earum. ¶ B. k. Si celum est eternum/ ab eterno fuerunt artes liberales et mechanicæ: et sic non fuit quies in hac vita: et pietas et incontinentia non sunt eterne: et per consequens martellus et forpice: et ista non est/ vt sit alia/ eo quia vna eternitas non creat aliam: nec in alia quiescit: et est minoritas circa nihil: et nunq transit ad nihil. Et q oia ista mala et iniuriosa sunt/ et contra diuinam bonitatem et iusticiam: sequitur de necessitate q celus

si celus est eternus/ aut est vna voluntas eterna generalis omnibus voluntatibus hominum/ ex qua omnes alie particulares materialiter generantur: aut deus creat voluntates particulares hominum: et sicut est vna generalis/ ipsa voluntas generalis est diuibilis: et voluntates particulares sunt corruptibiles generales eternaliter.

Ptas

sm

vol.

unt

rglur

glur

et nouum et creatum.

De celo pregulā c. deducto.

Der primā speciē regule c. queritur quid est celum? Et respondēdū qd est pri-
mū mobile: et est corp⁹ ha-
bens maiorez magnitudi-
nem, maiore motū: et yltra
ipsum non est mobile: et est corpus per
se mouens/ eo qd nulla mobilitas est: ma-
ior sua: et ideo motus ab ipso incipit/ na-
turaliter loquēdo et ab ipso remanet: et
ipse est fons a quo motus aliqñ verius-
tur/ sicut riuuli a fonte. ¶ Per secundā
speciē queritur/ quid hz celum in seipso
sibi essentialē et naturalē? Et respon-
dēdū est qd hz suā motuitatē/ mobilita-
tē et mouere: per quā motuitatē hz for-
mā: per mobilitatē hz materiā: et p mo-
uere actū cū quo creat actus extrinsecos.
et hz suā inatā bōitatē/ magnitudinē et c.
et etiam stellas/ planetas et signa/ et sic
de alijs partibus suis essentialibus.
¶ Per tertiā speciē queritur/ quid ē
celum in alio? Et respondēdū ē qd ce-
lum est in elementis agens/ mouens/
et influens/ nullam passionem in illis ha-
bens: et hoc est ratione sue magne actui-
tatis et motuitatis: etiā in seipso non re-
cipit augmentū/ neqz diminutionē. Et d
hoc miratur intellectus: cum celum sit i-
ta magnā motuitate/ sine aliqua alte-
ratione et mutatione subiecti. Sed forti-
ficat se considerādo potestatem diuinā et
infinītā/ q potest creare talē effectū
ad placitum. ¶ Per quartā speciē gri-
tur/ quid habet celum in alio? Et respo-
dēdū est qd celum habet naturaliter
dominiū in elementis et elementis
cum quo causat mobilitates naturales
in inferioribus regionibus/ quatuor tempo-
ra/ dies/ horas/ tonitruum/ fulgur/ ventū/
pluiam/ niuē/ menstruositates/ infirmi-
tates huiusmodi. Et hoc facit/ quia in-
feriora recipiunt suas mobilitates et in-
fluentias/ cū quibus est efficiens. ¶ Per
primā speciē regule d. queritur/ de quo
celū est? Respondēdū est qd est de seipso/
eo quia non est de aliqua materia sibi
pzeiacente a qua sit deriuat⁹. Et quia
est primitiue de seipso propter suā pri-
mitiuitatē/ est incorruptibilis: et p seipm
in sua motuitate est permanēs. ¶ Per
secundā speciē queritur/ celum de
quo est? Et respondēdū est qd est de
partibus suis sibi coessentialibus: sicut
de sua innata bōitate/ magnitudine et c.

Et hoc significatum est per secundā
speciem regule d. ¶ Per tertiā speciē
queritur/ celum cuius est? Respondēdū
est qd est deus/ sicut effectus est cause: et qd
est possessus a deo/ causat in inferiorib⁹
effectus sicut deus vult. ¶ Per primā
speciem regule c. queritur/ quare est ce-
lum? Et respondēdū est qd celus est:
quia est constitut⁹ ex partibus suis/ co-
essentialibus sicut sunt inna innata boni-
tas/ magnitudo et c. excepta contrarieta-
te/ que non est sibi coessentialis: quia si
esset/ corruptibile esset. Et etiam in quā
in ipso sua materia et sua forma celestes
in ipso sunt coniuncte/ cum quibus ē ne-
cessitatum: sicut homo/ quando aia et cor-
pus in ipso coniunguntur. ¶ Per secun-
dā speciē queritur/ quare est celus?
Et respondēdū est ratione finis/ qd ce-
lū ē vt sit causato causans motuitates
inferiores/ cum quibus homo sit disposi-
tus ad essendum et feruendum deo. ¶ Per
primā speciē regule f. queritur/ de
quantitate/ celi? Et respondēdū ē qd
celum habet quantitatem continuā/
et discretā continuā circulariter: vt
in ipso figuratum est/ discretā: sicut per
octauā spherā que concava est: et sic
de sphaera Saturni. ¶ Per regulā g.
queritur/ quale est celus? Et respon-
dēdū est qd est quale per qualitates pri-
mas et appropriatas/ pprie sunt sicut sua
innata bonitas/ magnitudo et c. suus mo-
tus et sue figure: sic de sua quantitate.
appropriatae sunt: sicut caliditas et siccitas/
frigidity et humiditas/ masculitas
et femininitas/ huiusmodi. Et dicit qd
sue appropriate qualitates sunt i eo qd
cum ipso agit in inferioribus: sicut sol qd
dicitur calidus/ et siccus/ eo quia calefa-
cit et desiccatur. ¶ Per regulā h. querit/
de tempore celi/ et respondēdū est qd
essentia octauae sphaere est in illo/ nūc in
quo causata fuit: sicut circulus qui sine
successione existit quo ad suam essentiam
Sed ratione sui motus causat tempus
in inferioribus: sicut in Saturno qd mo-
uetur successiue de vno nunc/ in aliud
nunc. Et est vnus dies de octaua sphaera
vsqz ad spheram ignis: sed sphaera ignis
vsqz ad terram/ sunt plures dies/ et plu-
res noctes/ ratione presente et abente
solis: ita qd sol est causa quare sunt plu-
res dies/ et plures noctes/ et hore/ et cete-
ra. ¶ Per regulā i. queritur/ de loco ce-
li? Et respondēdū est qd octaua sphae-
ra est in illo loco in quo creata fuit/ quo
ad suam essentiam: et sic de Saturno et c.
Sed ratione motus et plurimū circulari-

Rogrs

E. qmre
formal

formaliter

E. quantū
continū
Discret

G. qualis

Propry

Apropy.

H. qn cdk

I. vbi cdk

tionum de octauā spherā vsq; ad spheram ignis/respectu rectitudinis/est in pluribus locis/sicut Saturn⁹ quā in vno tempore est iunctus cum ariete: et alio tempore cum tauro. Et sic de sole q̄ vno tempore est in vno loco celi: in alio tempore in alio: et in vno loco causat dies artificialiter: et alio causat noctes. ¶ Per primam speciem regulę R. querit/ quō est celum/ Et respondendum est q̄ celum ē modale per particulares modalitates que sunt de sua essentia/ q̄ sunt sue partes innate/sicut bonitas/magnitudo &c. Et sic de suo habitu/situ et huiusmodi. ¶ Per secundam regulā R. queritur/ cū quō est celum/ Respondendum est q̄ est cum suis partibus naturalibus cū quibus est compositum/sicut sunt sua bonitas/magnitudo &c. cum quibus causat circularitates/et mobiles bonitates/magnitudines et cetera.

De quarto subiecto quod ē de hoīe per principia discursio.

De quāto subiecto quod est de hoīe per principia discursio.

De homine sua bonitas est ei ratio q̄ agit bonū specifi cū homo quidē id q̄ agit p suam speciem/agit natura suā moraliter. In homine bonitas spiritualis et corporalis coniungitur ratione sue anime et corporis. Et ideo ista dupliciter rationis habet natura sue ratione agēdi bonum/obiectando/intelligēdo/amādo/atq; recolendo: corporaliter autē/sicut generādo hominē/et sentiēdo/et imaginando: et ab ambobus exeunt bone operationes: vt apparet in artibus liberalibus et mechaniciis. ¶ In hoīe sua magnitudo ē duplex/sicut sua bonitas. Et ideo quando homo agit bonū/cum magnitudine agit ipsū magnum. Sicut cū bonitate agit ipsum bonum. ¶ In homine est duratio: et ipsa est ratio sue bonitatis et magnitudinis: et sic de alijs q̄ durent/et hoc dupliciter/sicut superius dictū est:moraliter vero et ad placitum. ¶ In homine sua potestas est duplex/sicut de bonitate dictum est. Et est id cuius ratione potest existere et agere. Inde igitur patet q̄ potest existere et agere per suam speciem. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum habet speciem libertatē ad agendum. ¶ In homine suus intellectus est specificatus cū quo specialiter intelligit: non q̄ suus intellectus descendit ab alio intellectu/generando ipsum: neq;

est idem cum cū alio intellectu essentia liter: alioquin esset genitus: et etiā post mortē hominis esset annihilatus siue corruptus: et in tempore loco/quāitate/superficie et diuisione/successione/motu assiduatus/figuratus/punctuatus et lineatus: quod est impossibile. Nam hec omnia sunt de natura corporeitatis siue corporis. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ male et false dixerunt illi qui cogitauerūt et affirmauerūt q̄ in omnibus hominibus non erat nisi vnus intellectus. ¶ Adhuc cognoscit intellectus noster p hoc quod dictum est/q̄ instinctus naturalis corporis humani coniungitur cū intellectu hominis: sicut de bonitate dictum est. ¶ Intellectus hāc modum per quē faciat speciem intelligibiles per sensitiuū et imaginatiuū in suo proprio intelligibili: de quibus speciebus intelligibilibus facit scientiā. ¶ In homine sua voluntas est potentia specifica ei cum q̄ agit speciales amabilitates: nō quidē ista voluntas descendit ab aliavoluntate generali: nam aliter esset generabilis et corruptibilis sua essentia: sicut dictum ē de intellectu: et esset destructa sua libertas: ex eo quia esset necessitata ad volendum per suū generale principium: sicut corpus q̄ habet appetitū necessitatum per hoc q̄ est superius: sicut q̄ appetit cibum/posti aut contrā aut calidū: quando sentit magnam frigiditatem: et sic de alijs. ¶ Adhuc si oēs haberēt vnā voluntatē: oēs homines se haberent ad illūcem ad idem obiectum/et etiā mortuus homine/mortuus esset anima rationalis. Et licet iam non esset alia vitā: neq; iusticia et misericordia dei haberent subiectum in quo agerent: q̄ est impossibile et valde absurdum differentie. ¶ Amplius appetitus corporis et voluntas coniunguntur: sicut de bonitate dictum est/ratione cuius voluntas facit speciem per sensitiuū et imaginatiuū volendo/sicut intellectus intelligendo: et sic de memoria que est pars anime potest dici/suo modo. ¶ In homine virtus corporalis et spiritualis coniunguntur: et quia virtus spiritualis est superius: ideo format et perficit virtutem inferiorē. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modum morales virtutes coniunguntur a virtute spirituali et corporali/sicut a forma et materia: de quibus virtutibus erimus locuti in nono subiecto. ¶ In hoīe est veritas spiritualis et corporalis: et q̄ veritas spiritualis est superior: ideo perficit inferiorē. Unde cognoscit intellectus q̄

Magis

Duratio

Potestas

speciē

volunt

virtus

virtus

sicut sensus nature sentit per visum et
 auditum: et sic de alijs: sic animare re
 ra essentias attingit/ intelligendo/ ama
 do et recolendo. Nam aliter inferri age
 ret plus cuius sua virtute/ et superius cu
 sua: quod est absurdum rationi intelle
 ctus. Et in isto passu gaudet multum intel
 lectus. ¶ In homine coniunguntur: na
 turalis gloria/ spiritualis et corporalis:
 id est coniunguntur naturales delecta
 tiones spiritualiter et corporaliter. Unde
 sequitur quod anima habet delectationem in
 agendo in corpore: et corpus sub ipsa in
 patiendo: et homo cum istis predictis. Et
 corpus sub ipsa in patiendo: et homo cuius
 istis predictis. Et hic cognoscit intelle
 ctus per quem modum homo habet de
 lectionem in moribus. ¶ In homine/ dif
 ferentia spirituales et corporales coniu
 guntur: ratione cuius intellectus per visum
 modum intelligit cum visus per alium
 cum auditus: sic de alijs: simuliter et cor
 pus per unum modum patitur sub intelle
 ctus: et per alium sub voluntate: et per alium
 sub memoria: et sic per predicta cogno
 scit intellectus per quem modum facit
 ipsemet scientiam discurrendo: et volun
 tas amationem/ et memoria memoratio
 nem. ¶ In homine/ anima et corpus con
 ueniunt inter se/ componendo ipsum/ ani
 ma remanente in sua essentia/ et corpore
 in sua similitudine: et in isto passu cognoscit
 intellectus per quem modum anima et
 corpus conueniunt/ obiectando idem obie
 ctum corpus in videndo/ audiendo/ et hu
 iusmodi: anima intelligendo/ amando et re
 colendo. ¶ Corpus hominis est composi
 tum ex quattuor elementis. Anima autem
 non est ex contrarijs: quia incorruptibi
 lis est: et quia in homine coniunguntur ani
 ma et corpus: idcirco patitur homo con
 trarietates rectas et naturales ex parte
 corporis: ex parte vero anime obliquas
 et accidentales: et in isto passu cognoscit
 intellectus quod omne peccatum est per acci
 dens. ¶ Quomodo in homine/ anima et cor
 pus coniunguntur: idcirco homo est effi
 ciens/ mouendo formam in materia pro
 pter finem: videlicet mouet animam in
 corpore: et in isto passu cognoscit intelle
 ctus per quem modum homo est principium
 efficiens/ materiale/ formale/ et finale. et
 in homine coniunguntur anima et corpus
 in quo actu significat coniunctio/ quod est me
 dium infusus ab anima et corpore. Et istud me
 dium est conaturale/ et substantiale/ intel
 ligere/ recolere/ et elementare/ vege
 tare/ sentire/ imaginari: sine quibus ho
 mo non esset coniunctus substantialiter,

Et tadiuiniuit homo/ et diu ista materia
 lis coniunctio durat in eo: quando autem
 dissoluitur/ illico moritur homo. ¶ Et in
 isto passu cognoscit intellectus per quem
 modum anima et corpus coniunguntur/ et
 mensurant suos actus secundum modum
 dispensando et proportionando anima in
 fluente suam virtutem: et corpore resue
 re sua/ homine existente medio in teruius
 numerum deducto. ¶ Et in isto passu co
 gnoscit intellectus per quem modum in ho
 mine est humidum radicale et nutrimen
 tale. Radicale est et principium pumti
 uis et punctis/ et lineis cum quibus anima
 est coniuncta. Et humidum nutrimenta
 le est suum instrumentum: sicut nauicu
 la rectoris in rectoria in qua inducuntur
 puncti linee per motum elementariue/ ve
 getatiue/ sentitiue/ imaginatiue/ influen
 do/ et resuendo: et humidum radicale vi
 uet: et seipsum augumentet de hoc quod
 venit extra/ sic in suam speciem conuer
 tendo per vegetatiua. Sicut vegetatiua
 transsubstantiat cibum in carnem/ ner
 uos/ et ossa/ et potum in sanguinem/ et cibum
 et potum transsubstantiat in medullas/ et
 etiam in colera/ phlegma/ et meli colera/
 et cerebrum: et aqua oculorum/ et in sputum/
 et etiam in sudorem transmutat. ¶ In
 homine coniunguntur finis spiritualis
 et finis corporalis naturaliter: ratione quo
 rum homo se habet ad fines supradictos
 ad spirituales finem cuius anima/ et ad
 corporalem cum corpore. Et ab anima quod
 dem et corpore oriuntur fine egrediuntur
 fines morales/ cum quibus anima et
 corpus inueniunt delectationes cum qui
 bus quiescunt. ¶ In homine anima est
 maior imago substantialis. Sed corpus
 est minor imago quam imago anime. Iterum
 in corpore imaginatio est maior imago
 quam sensitua/ eo quia obiectat: et etiam ma
 gis mouet ipsam sensitiuam secundarie
 et sensitiua est maior imago quam vegetati
 ua: nam super ea inserta et fundata est. Et
 deinceps vegetatiua est maior imago
 tatiua/ vegetatiua namque super elemen
 tatiua fundatur. Et ideo in isto passu co
 gnoscit intellectus quod sunt potentie sub
 stantiales sunt maiores et minores et si
 militer accidentales in homine: anima
 et corpus non sunt equales/ anima enim
 habet principia superiora: sed corpus in
 feriora: verumtamen coniunguntur: ani
 ma quidem est tota in corpore: et eod
 uerso/ vi homo equaliter sit coniun
 ctus et compositus: Quoniam homo
 est ex nihilo deductus respectu creatio
 nis: ideo est in minoritate inductus/

minor

cum qua se habet ad res minores. Et qz in ipso homine anima & corpus coniungitur: idcirco homo mouet se cū anima ad minores mores: & cū corpore ad minora naturalia cuius quibz cōponit moralitates. Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modū aia habet inclinationē ad peccatū: qd intantū est prauum q nullam essentia habet: s; est habitus priuatiuus deuiās suū subiectum a fine ad quē debet esse. Et in isto passu cognoscit intellectus qd est patm: & p quez modum auget: & q sunt sua principia.

De homine per regulas deducto.

Deductio
hois p
regulas

Er regulā b. querit: vtrū homo sit magis cognoscibilis per affirmationē qz per negationē? & respondendū est qz sicā p dī carī predicatū de subiecto affirmandū est diffinire subiectū de quo predicatū predicat: existente natura inter subiectū et predicatū: vt cū dicit: homo ē aīal rationale. Quidō aut predicatū predicat de homine negatiue: nulla quidē certitudo siue noticia de homine habet: vt cū dicitur: homo nō est lapis: homo nō est planta. Affirmatio em̄ vera ponit ea q sunt in subiecto: negatio aut vera semper remouet a subiecto. f. falsa quidem similiter habet modū remouendi a subiecto. Abuc quonā affirmatio precedit ad negationē: sicut antecēdēs precedit ad suū consequens: quare patet qd magis est homo cognoscibilis per affirmationē qz per negationē. Homine esse & ignorare quid est homo: est negligere hominis esse. Et ideo vī sciamus quid est homo & de ipso magnā noticiā habeam: diffiniam: ipm p. x. diffinitiones largo modo sumptas: quīs p vnaq diffinitionem stricto modo sumptā possit diffiniri. S; hominē isto modo diffinimus: vt ipm ē clarius cognoscām in nro intellectu. Et iste diffinitiones erūt abstracte a. xviij. principijs huius artis: & a. x. predicamentis: predicando de substantia tale predicatū qd conueniat cum subiecto in natura. Et primo per primā speciem regule c. queritur: quid est homo? & respondendū est qd est animal de quo predicantur plures bonitates differentes specie qz de aliquo alio animali. Homo ē animal in quo vna eius pars est incorruptibilis. Homo est animal in q sunt plures potestates qz in aliquo alio ani-

mali. Homo est animal qd cū suo organo species intelligibiles facit. Homo est animal qd vtr virtutibus aut vitis. Homo est animal qd vere vritur artibus liberalibus & mechanicis. Homo est animal in quo sunt plures delectationes: qz in aliquo alio aīali. Homo est animal in quo sunt plures differentie qz in alio. Homo est animal in quo sunt plures cōcordantie qz in alio. Homo est animal in quo sunt plures p̄tineritates qz in alio. Homo est aīal in q natura plus vritur principio qz in alio. Homo est animal cū quo oīa corporalia ferunt deo. Homo est animal qd se habet ad maiorem finem qz aliud aliud animal. Homo est animal habens maiorem speciem qz aliud animal. Homo est animal habēs plures equalitates qz aliud animal. Homo est animal qd magis potest se minorificare qz aliud aīal. Homo est substantia q est ex pluribus rebus cōposita qz alia. Homo est substantia in qua sunt plures quantitates differentēs specie qz in alia. Homo est substantia subtilis qualitatibz corporalibus & spiritualibz. Homo est substantia subsistens pluribz relationibus qz alia. Homo est substantia subsistens actionibus corporalibz & spiritualibus. Homo est substantia subsistens passionibus corporalibus & spiritualibus. Homo est substantia virtutibz aut vitis habituata. Homo est substantia existens in situ recto dum vadit aut sedet. Homo est substantia habēs aliquem partem in se sine successione & tpe. Homo est substantia in qua aia & corpus collocant ad inuicē. Homo est ens multiplicans humanā speciem. Per secundam speciem regule c. querit: quid habet homo in se cōessentialē: & respondendū est qd homo hz substantia & accedēs sine quibus esse non pōt. Adhuc hz in se correlatiuos suos: principior: & hz in se habitus quos acquisiuit accidentaliter. Per tertiā speciem querit: quid est homo in alio? & dicendū est qd homo est in femina hominificās: femina aut ē i semē nutries ipm mouēs: & multiplicās de b qd euenit ei ab extra per nutrimentum. Vidi quoddam opus positū sub gallina: & testa ipsius oīi deficiebat in vna parte ipsius: ad quantitatem vnius denarii: & in medio pellicole intraneę erat vna gutta sanguinis ad qritatē vni grani milij: a qua gutta procedebat linee rubee & graciles ad modum capillorum: et erant assituate ad modum tele araneę.

per dīa vi/por

per x p̄p̄ dīa m̄

h̄ m̄ s̄

m̄ n̄ h̄

definitio
vni

xxx

per dīa m̄ s̄

per dīa m̄ s̄

om̄ cum
gutta sanguinis

ruz/ illa gustu mouebat seipsa: et etiā
 illam telam: sicut facit aranea existēs in
 medio sue tele. Adhuc hō est in habitu ha
 bituatus/ in situ assistat. ¶ Per quar
 tam speciem querit: quid habet homo in
 alio? Et respondendū est/ q/ habet in ha
 bitu scientiam/ et in situ figurā/ et in tem
 pore motū/ et in loco collocatiōē. ¶ Per
 primā speciem regule d. queritur: hōmō
 de quo est? et respondendū est/ q/ est de
 suis primis parentibus quo ad corpus.
 sed quo ad animā nequaquā: sicut su⁹ in
 tellectus qui nō descendit ab alio intel
 lectu: vt superius iam pbātum est. ¶ Per
 secundā speciem querit: hōmō de quo est?
 et respondendū est/ q/ est de sua anima et
 de suo corpore: et sua aia est de suis prin
 cipijs spiritualibus/ et suū corpus de suis
 principijs corporalibus. ¶ Per tertiā
 speciem querit: hōmō cuius est? et respo
 dendū est/ q/ est dei: et vnus hōmō est al
 terius sicut seruus sui dñi: et hōmō pecca
 tor est mūdi/ carnis/ et diaboli. ¶ Per quā
 ram speciem regule e. querit: hōmō quā
 re est? et respondendū est/ q/ ē eo q/ de sua
 animā et corpore coniunctus est: eo quia
 ipsa coniunctio necessitat ipm esse. ¶ Per
 secundā speciem queritur quare est hō
 mō? et respondendū est/ q/ est vt intelligat/
 recolat et diligat deū/ et q/ ab eo beatitu
 dine sempiternā recipiat. Adhuc vt sit
 mediū cū quo/ et qd omnia creata corpo
 ralia seruientia homini/ seruiant deo. ad
 huc vt hōmō multiplicet suam speciem.
 ¶ Per primā speciem regule f. queritur:
 hōmō quantus est? huius dicendū est/ q/
 hōmō tant⁹ est quāta est sua substantia
 continua/ per quātitatem continuā quā
 tam. ¶ Per secundā speciem querit: hō
 mō quantus est? et huius respondendū est/
 q/ tantus est/ quantus est per suas par
 tes discretas. Adhuc querit quātus est
 bonus aut malus et c. et respondendū est/
 q/ tantus est/ quātus est suus habit⁹ sue
 bonitatis aut malicie. ¶ Per primā spe
 ciem regule g. querit: hōmō qualis est?
 et respondendū est/ q/ est talis quales
 sunt sue proprie qualitates/ sine quibus
 esse nō potest: sicut est sua risibilitas/ fi
 gura et hñōi. ¶ Per secundā speciem
 querit: qualis est hōmō? Et huius respon
 dendū est/ q/ est bonus/ aut magnani
 mus et c. ¶ Per regulam h. queritur: hō
 mō quando est? et respondendū est/ q/
 est tunc quando deus creat in corpore
 animam rationalem/ que deducet corp⁹
 in speciem humanā. Adhuc est tūc quā
 do est in presenti nunc/ non autem pre
 rito et futuro/ et cū tali nunc presenti des

ducto per regulam c.d. h. hōmō est co
 gnoscibilis siue cognoscendus. Et istum
 discursus dimittimus homini subtiliter
 inuēti causa beatitatis. ¶ Per regulā
 i. queritur: hōmō vbi est? et est responde
 dum q/ est in sua humanitate. Nam ex
 tra ipsam nequaquā esse potest. Adhuc
 hōmō est in loco vbi est contentus et col
 locatus/ et hoc per regulam c.d. h. signi
 ficatum est. ¶ Per regulam k. queri
 tur de homine quomodo ipse est: et quo
 modo transmittit suam similitudinem
 extra se. ¶ Ad primum respondendum
 est q/ ipse est per illud modum per quē
 sue partes habēt modum coniungendi/
 et ponendi ipsum. ¶ Ad secundum est di
 cendum/ videlicet q/ habet modū trans
 mittendi suam similitudinem/ extra ge
 nerando et litteras figuras a mente ab
 strahendo/ cum motu manus et penne et
 huiusmodi. ¶ Per secundā speciem k.
 queritur: hōmō cū quō est? et est dicen
 dum/ q/ est cum primis parentibus et cū
 suis coessentialib⁹ principijs/ et etiā ac
 cidentibus sine quibus esse nō potest: et
 est cum sua iusticia iustus: et cum sua ma
 nu est scribēs. et hñōi. ¶ Alterius qritur
 vtrum intellectus humanus sit de me
 moria et volūtate cū quo est vniuersalis
 et particularis: et est dicendum/ q/ est vni
 uersalis cum principijs vniuersalib⁹ ani
 me: sicut cū spirituali bonitate/ magni
 tudine et c. Adhuc est vniuersalis p. suos
 correlatiuos naturales per secundā spe
 ciem k. designatos. Particularis autē
 est cum particularitate obiectōrū/ et tūc
 est practicus/ faciēdo vnam speciem intel
 ligibilem/ et deinde aliam successiue.

De quinto subiecto quod est de imaginatione. 105

Imaginatio est potentia cū
 qua animal imaginatur in
 suo imaginabili intrinseco
 imaginabile peregrinūz si
 ue similitudinem/ aut simi
 litudines eorū que fuerunt
 p̄sentata sensui aut similia illis. ¶ Im
 ginatio est bona: bonum em̄ effectū de
 ducit: quia si nō esset imaginatio/ nō
 esset scientia de rebus preteritis. Neq⁹
 animal sciret reuerti ad fontem: et sic de
 alijs. ¶ Imaginatio habet magnitudi
 nem cum quā magnificat sua alia prin
 cipia. Et istud apparet in hoc quia ima
 ginatur ad placitum. ¶ Imaginatio est
 durabilis: nam sua obiecta durant/ dum

1. vbi
 c. d. k.

K quomodo

De quinto
subiecto
quod est de
imaginatio
ne,

bona

Mag

durat

ad imaginatione obiectant. Nam sicut durat in aial: rationali obiecta spiritalia per memotā extra imaginacionem: sicut durat obiecta sensibilia p. imaginatione extra sensus in brutis. Et in isto passu cognoscit intellectus q. sicut anima rationalis perficit potentias inferiores/sic imaginativa in brutis perficit potentias inferiores. ¶ Imaginatio habet posse in sensitiva: potentia quidem imaginatio descendit ad posse inferi/ vt cum ipso possit agere in seipsa: sicut humidū radicale descendit ad humidū nutritiale: vt cū illo vivere possit. ¶ Imaginatio habet instinctū naturāle: vt patet in brutis/que quidem per imaginationem habet industriam ad viuendum/ & ad malum euadendum: sicut capra ad lupum. ¶ Imaginatio habet appetitum cum quo appetit imaginatū. Et in isto passu cognoscit intellectus q. imaginatio habet instrumentum/ vt suū actum exercere possit & obiectū attingere. ¶ Imaginatio habet virtutem cū qua attrahit species a sensibilibus/ ponēdo in suo imaginabili/ in quo illas caracterizat & imaginatur illas. ¶ Veritas est instrumentū imaginatiois: vt cū ipsa vere attingere possit obiectū/ veritatem quandoq. deficit: sicut agēs qui deficit in agibili/ deficiente instrumento: aut q. nescit operari cū illo. ¶ Imaginatio causat delectionem aut tristitiam/ in subiecto in quo est. ¶ Imaginatio habet differentiā/ cū qua & per quāz diuersimodo agit in obiecto: sicut speculum q. per suā differentiam diuersas imaginaciones recipit. ¶ Imaginatio cōcordat obiectū cū subiecto in quo est: sicut māter que imaginatur filium suū/ gaudendo cū filiū imagine siue similitudine ipsius acquisita cū sua imaginatione. ¶ Imaginatio cū contrarietate pyradici siue resistit subiecto in quo est/ obiectando obiectū odibile siue inappetibile: sicut est mī imaginans filium suū mortuū cū tristitia. ¶ Imaginatio est principium efficiens/ nihil extra se transmittens & de sensuius materiam faciens/ abstrahendo ab ipsis species sensibiles cū sua forma: videlicet cum suo imaginatio qui est forma illius: vt ratione illi in obiecta quiescere possit. ¶ Imaginatio est mediū in homine/ existens inter potentiam sensitivā & intellectivā/ vt intellectus in imaginatione possit acquirere species sensibiles & imaginabiles. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q. species quas acquirit de sensitiuis/ q. deinde ab ima-

ginatione illas haurit siue abstrahit/ extra sensum/ aut absq. sensu. ¶ Imaginatio hō nō est mediū in brutis: ē est tūq. suprema extremitas siue forma/ cū qua sua vita est habitata atq. cōpleta: sicut est anima rationalis i corpore humano. ¶ Imaginatio habet naturam/ cū qua q. sicut in suo fine/ qui est obiectum imaginatum/ aliquū suū imaginari nō eēt ei actus p. p. ¶ Imaginatio habet maioritatem: nā maior est sua bonitas substantialis q. accidentalis: & maior est suū actus intrinsecus q. extrinsecus. ¶ Adhuc habet maioritatem in obiectādo leonē respectu capre: & habet maioritatem in obiectādo magnū hominē/ aut maiore illo aut maximū illorum. ¶ Imaginatio habet equalitatem in suis correlatiuis/ secundā speciem regule designatiōis/ enim essentiales per essentiam/ iam equaliter nō se possent habere ad obiectum: quod est impossibile. ¶ Imaginatio ratione minoritatis est ad quā minoritatem tendit/ quando obiectat minus obiectum.

De imaginatione per regulas deducta.

Veritur vtrum imaginatio sit de natura corporis: Et respondendū est q. sic. Nam imaginatio nō pot. obiectare obiectum denudatū a cōditionibus sensitiuis: videlicet a linea/ figura/ punctis & huiusmodi. ¶ Per primā speciem regule queritur: quid est imaginatio? & respondendū est/ q. sua diffinitio iam data est in principio istius subiecti: s. q. imaginatio est difficile obiectū intellectui: idcirco volumus diffinire eam per decē diffinitiones/ largo modo sumptas: vt a nostro intellectu clari cognoscat/ & erūt abstracte a. r. p. dicamentis. Et primo sic est dicendum. ¶ Imaginatio est pars substantie anime/ cum qua ipsa substantia imaginatur. ¶ Imaginatio est potentia cū qua aial imaginatur quale/ cū qualitate/ quantū cum quāritate: & quo qualitas & quantitas cōiungit/ aial tūc ipse imaginatur quā quale adinuicem/ sicut lignum longū et viride. ¶ Imaginatio est potentia cum qua animal imaginatur quantū/ cū quāritate. ¶ Imaginatio est potētia cū qua aial p. correlatiōes imaginatiois/ attingit obiectū imaginatū/ i imaginatū in-

Deductio imaginatiois per regulas.

1. p. 1. s. r.

Ptas

sup.

sol.

vir

virt

gh

Dis

Com

Contr.

Prim.

Mrd

est in sensu intellectus

essentia corporeis et ab ipsarum conditio-
nibus. Et de hoc plurimum gaudet
quia ipse intelligit se immortalē et incor-
ruptibilem. ¶ Per primā speciem regule
queritur imaginatio cui est proprie-
tas: Et quid est propriū ipsi imaginatio-
ni. ¶ Ad primū est respondendū q imaginatio
est proprietas animali cui est. ¶ Ad
secundū est dicendū q propriū ipsi ima-
ginationis est obiectare similitudinē sen-
sus in absentia ipsius sensus: sed de hoc
miratur intellectus cū imaginatio non
habeat scilicet auditū/oculos et quomō
pōt attingere similitudines sensus quos
recordatur attractionē adamantis attra-
hentis ferrum per suā speciem: et reubarba-
rum attrahētē colerā similiter per suā:
sic animal attrahit species seu similitu-
dines per suā speciem mediāte imaginā-
tione in absentia sensus. ¶ Per secundā
speciem querit/que est appropriata quali-
tas ipsius imaginationis: Et est dicendū
q similitudo sensati abstracta ab ipso
r deducta in imaginationē: sicut ē color
colorati/et quātitas quātificati/et sonus
cāpane/et frigiditas aque et cum quib⁹
imaginatio obiectat obiectū imaginan-
do. ¶ Per omnes species regule h. que-
ritur imaginatio quando est: Et est di-
cendū q est in illo tēpore in quo animal
est: q animal sit/absq imaginatiōe esse
non potest: sicut absq sensitiva esse non
potest. modum autem per quē imagina-
tio est discurrebilis per species h. dimit-
titus bene intueti illas causas breuita-
tis. ¶ Per regulas i. querit/ imaginatio
vbi imaginatur suū obiectū: Ad quod re-
spondendum est q in sua essentia videt
et in suo imaginabili intrinseco et sub-
stantiali/extra qd et sine quo nullū ima-
ginabile imaginari pot: nam sicut calidus
non potest esse calidus nisi in calidi-
tate: sic obiectum imaginatum nō po-
test esse imaginatū/nisi in predicto ima-
ginabili intrinseco et substantiali ipsi
imaginationis/quod est vniuersale sub-
iectum ad omnia imaginabilia. ¶ De
discursu autem imaginationis deducte
per omnes species i. hic non tractam⁹:
sed dimittimus ipsum discursum bene
inuenti: sicut supradictum est in regula
h. ¶ Per primam regulam queritur/
imaginatio quomodo obiectat suū obie-
ctum. Sed intellectus prima fronte im-
peditus est ad respondendum/co quia
ille modus non est sensibilis vsq: quo re-
cordatus est quattuor species regule et
cum quibus intendit solutionem dicte
questionis. Nam in animali/sensitiva et

imaginatio sunt partes cōposite ad in-
uicē: habentes vnum organū composi-
tū/vna existente in alia: rōne cuius ima-
ginatio attrahit a sensatiua similitudi-
nes mediāte sensitiva cum quib⁹ obie-
ctat obiectum suū: sicut ignis mixt⁹ cui⁹
aqua/attrahit similitudines ab illa cui⁹
quibus calefacit carnes: vt apparet per
coitus quādo imaginatio imaginat mor-
dum per quem fit coitus. ¶ Per secundā
regulā queritur/imaginatio cui⁹ quo
imaginatur suū obiectū: Et respondē-
dum est q cum organo in quō est: videli-
cet cū illa pellicula intranea existente in
capite de qua superius locuti sumus: et
attingit obiectū cū cōpleione predictē
pellicule: videlicet cū melācolia. Nam po-
stima ipsius pellicule est coagulata ra-
tione frigiditatis que causat restrictio-
nem sicut plumbū qd claudit partes exi-
stentes retro in speculo: vt dyaphaneitas
non sit transparens in illā partem.
Predicta autem pellicula a parte ante/
videlicet versus frōtē/ est porosa ratiōe
siccitatis que est proprietas terre: q qui-
dē est abstracta et euacuatiua/ in qua frō-
te homo cum intellectu inuenit species.
Animalia autem bruta cū instinctu spe-
ciebus presentatis cū intellectu aut in-
stinctu ipsi faciei phibate pellicule. Qui
videlicet intellectus et instinctus sunt p-
sentationes specierū predictē faciei per
suā speciem: sicut adamas est attrahens
ferrum per suam speciem: et tunc ante
dicta pellicula colorat et pingit et induit
se de imaginibus per suam speciem: sicut
facit speculum per suam. ¶ Adhuc
imaginatio attingit obiectum cui⁹ dispo-
sitione sensitiva: et etiam cum sua: cui⁹
proportionē vtriusq: et cum appetitu et
obiectione: et cum inuentione specierum
et cum descensu ipsiusmet imaginationis
ad sensatum mediante sensitiva. Et
postmodum cum accessu recedēte a sen-
sato ad ipsam imaginationem median-
te sensitiva: et etiam cum nutrimento
specierum: et sic de aliis que possent dici/
cum quibus imaginatio attingit suū
obiectum. Et in isto passu cognoscit in-
tellectus q sicut ipse est valde occupat⁹
et oneratus per suum obiectū: sic et ima-
ginatio per suum suo modo.

De sexto subiecto quod
est de sensitiva per princi-
pia deducto.

Scata Imaginatio 83.

De sexto
subiecto
qđ est de
sensitiua
per princi
pia deduc
to. *boni*

Sensitiua est potentia cum qua animal sentit: et etiam est sensatus in quo animalis sensitiua est sensus cōmunis: et hz sensus particularis. *Mag* Sensitiua est potētia bona/ eo quia causat cū sua bonitate bonū sentire: et quando additur magnitudo/ bonum: et magnū sentire. *Dnr* Sensitiua est magna potētia/ eo quia causat magnū sentire: vt patet in coitu et tactu ferri calidi: aut in tactu aque bullientis. *Ptas* Sensitiua durat p durationē subiecti in quo est: cū innata bonitate/ magnitudine et. *sap* Sensitiua per suā potētiā potest existere et agere. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ alia sentit per suā speciem: sicut adamas attrahit speciem per suā. *vol* Sensitiua hz instinctū innatum: vt patet in homine habente timorem de serpente quem videt: et similiter capra de lupo: et sicut catulus nō vidēs qui hz instinctum et appetitū et tactū: et inuenit mamillā: et imaginatur illos. *vrit* Et isto passu cognoscit intellectus que sunt principia disponentia imaginationē ad imaginandū. *vnit* Sensitiua causat in animali appetitum ad sentiendum: vt mediante animali i quo est/ possit suū actū exercere. *glo* Sensitiua habet virtutem sentiēdi: vt patet in suis particularib⁹. nam sicut visus nō potest videre sine aere illuminato: nec etia potest videre/ nisi sit de virtute innata habitatus/ et in ipsa assituatus. *Dis* Sensitiua vere sentit per veritatem: sicut manus tangens ferrū calidū/ vere sentit calidum. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ ipse vere intelligit obiectum suum. *fo* Aliiter potētia sensitiua que est inferior q̄ intellectus per suum actum/ esset superi⁹: et intellectus qui est potētia superior q̄ sensitiua/ esset inferius: quod est impossibile: de quo impossibili valde est gaudius intellectus. *fo* Animal per sensitiuā habet delectationem sentiendi: vt patet quando videt pulchrā figurā: et quando audit pulchrā cantilenā: et huiusmodi. *fo* Sensitiua p differētiā hz sensus particularis mediatibus organis cū quib⁹ obiecta differūt: sicut color qui est obiectū visus/ et sonus/ auditus/ et huiusmodi: sed miratur intellectus vtrū iudiciū obiecti fiat p sensum cōmunē aut particulare: donec recordat aquā fontis habēte multos riuulos/ que est i se vna essentialiter/ et in suis riuulis: sed vnum sitū et vnā figurā habet in vno riuulo/ et aliū et aliam in alio riuulo: similiter sensus

cōmunis vnum sitū et vnā figuram hz in vno organo/ et aliū et aliā in altero organo. *Comu* In sensitiua consistit concordantia innata: cū qua potētia/ obiectum et actus vt plures concordant in vno: videlicet in sensitiua/ que est essentia eorū: quod patet per suos relativos per secūda specie c. significatos. *Comu* Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū sensus sentit sensatum cū habitu peregrino ex quo sensatus est habitatus: sicut per videre coloratū: et per odorare odoratum. *Comu* In sensitiua est contrarietas p accidēs: sicut in gustu amaritudinis/ in tactu asperitatis: et huiusmodi. *Comu* Sed miratur intellectus quid causat contrarietatem in sensu/ p quē quo recordatur sensitiuam esse cōpositā ex quattuor elementis/ que quidē causant in elementis cōtrarias qualitates habitus/ situs/ actiones/ passionēs: sicut quelibet plāta est agens p suā speciem/ sicut pomū per dulcedinē/ et absinthii p amaritudinē. *Comu* Itēz considerat intellectus q̄ infirmitas sensus causat monstruositates: sicut hō infirm⁹ qui in cibo dulci inuenit amaritudinem per accidens. *Comu* Sensitiua in principio assituata est efficiens/ eo q̄ causat cibū per sapore et per coitū/ delectationem et dulcedinē: ipsa quidē sensitiua est forma in animali quidē/ que mouet eam i materia: vt materia sit disposita ad recipiēdū passionē/ vt sequatur finis: videlicet sensatum: sicut coloratum/ odoratum: et huiusmodi. *Comu* Animal per sensitiuā est sensatum: sicut coloratus est per colorē/ odoratus p odore. *Comu* Sensus cōmunis ē mediū: sensus autē particulares sunt extremitates: sicut circūferentia centri est extremitas ipsius centri/ et situs assituatus/ et habitus habitatus. *Comu* Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ sensus cōmunis est causa sensorum inq̄sum sensata sunt/ ipso sensu cōmuni vtrūque suis particularibus sensibus tanq̄ instrumentis: sicut pomū quē est sensatum per sensum cōmunē vtrūque gustu/ odoratu/ et visu/ et tactu/ et affatu: per quē nominatū ē pomū: et auditu per quē est auditū. *Comu* Itēz sensitiua est existens inter vegetatiuā et imaginatiuā: sicut linea inter duo puncta. *Comu* Imaginatiua quidem in sensitiua fundata est et sensitiua i vegetatiua: vt imaginatiua possit imaginari conditiones vegetatiue/ mediante sensitiua. *Comu* Et hoc patet per diffinitionem mediū/ et per eius scalam designatam in secunda figura. *Comu* In sensitiua consistit finis innatus: ad quē finem se mouet videlicet

Comu

Comu

Comu

Med

finis

Scala Invenitur

Sensitiva

Manuscript

इगुलि

Minorit

für in der Linie

D. 179°
Primi

Mat

Porf

E gre
for
fi

F
กวนต
Com

~h~h

Questio
notabilis.

C
est in se

hit in fi

est in alio

Scala Imbertus

A. qf
Dny

mam speciem regule s. queritur q sunt
appropriatae qualitates sensitiue: Et re
spondendum est q est sensatum inqstru
est acquisitū et alio: z est positū in ipsa
sensitiua sicut lapis coloratus q pervi
sum est sensatus sicut pomū odoratum
quod per olfactum est sensatum: et sic de
alijs. Et in isto passu cognoscit intel
lectus q sicut imaginatiua multiplicat
suam: sicut sensitiua suam. ¶ Per regu
lam h. queritur per quem modum
sensitiua consistit in tempore z motu: cum
ipsa non sit punctualis neq linealis: et
respondendum est q consistit per subie
ctum in quo est. Et hoc approbant regu
le b. c. d. R. vt apparet bene inueniunt: et
hec declaratio sufficit causa breuitatis.
¶ Per regulā i. queritur / sensitiua ubi
sentit: Et respondendum est q in sensi
bili intrinseco quod est de essentia sensi
tiue. Nam extra tale sensibile nullū ob
iectum est sensatum: sed in isto passu mi
ratur intellectus quomodo lapis est sen
satus: z sic de alijs / cum non sit colloca
tus i essentia sensitiue siue sensus / neq
etiam cū oculis participet per contactū /
quia si sic visus attingeret substantiam
z auditus campanā: et adhuc brutū at
tingeret substantiā: et sic haberet scien
tiam: qd est impossibile. Sed recorda
tur rolam multiplicentem suum odorem
in aere qui cum ipsa rola participat per
contactum. Similiter visus multiplicat
suam speciem in aere qui participat
cum visu z obiecto colorato z sensato: et
hoc sufficit quo ad species regule i. cā
breuitatis. ¶ Per primā speciem regule
R. querit / sensitiua quomodo sentit: sed
intellectus in prima fronte est impeditus
ad respondendum predictae questionī / eo
quia ille modus non est sensibilis: z q
voluit declarare secundum sensum fuit
impeditus: sed descendit ad imaginati
onē in qua modus ille est imaginabi
lis: z ad memoriā in qua regula R. est
memorabilis: z tunc intellectus respon
det prelibatē qstioni: videlicet sensitiua
siue sensus hz modū sentiendi p mixtionē
sui instinctus z appetitus z virtutis: et
sic de alijs principijs cū quibus haurit z
colligit similitudinē elementorū quib⁹
haurit ipsa obiecta sicut coloratū a quo
haurit z colligit similitudinem eius in
qua similitudine sensus / videlicet visus
ponit suā similitudinē. Et cū istis simili
tudinib⁹ substantiat coloratū. ¶ Per secū
dā regulā R. querit / sensitiua siue sen
sus cū qua sentit: Et respondendū ē q est
cū sua specie sicut adamā q cū sua spe

cie attrahit ferrū. Et etiā sentit cū suis
instrumentis naturalib⁹: videlicet auditi
u / visu zc. Adhuc sentit cū speciebus ac
quisitis cū quibus sentit obiecta pegri
na: z etiā cū suo instinctu / z appetitu / vir
tute / posse zc. cum quibus mouet orga
na sua ad sentiendum.

De septimo subiecto videli cet de vegetatiua per principia deducto. 106.

Vegetatiua ē bona: vt patet
in plantis q p bonitates sunt
bone ad seipsas z q ad alia
que viuūt q illis / que qdē
abq illis viuere nō possent:
neq tale esse quale habent / hīe possent.
¶ Vegetatiua est magna: nā ambit z cō
prehēdit omne vegetatiuū z plantatū z
ipsa vegetatiua: z hic querit intellect⁹
vtrū vna z eadē sit vegetatiua que ē in
animalib⁹ z illa que i plantis: Cui respo
dendū ē q vna eadē est vegetatiua in ge
nere: sed est plures differentes specie
in diuersis subiectis rōne ipsorū nō autem
rōne sumet. Nā qui diceret q ratione
sumet vegetatiua esset plures / diceret
quidē q vnum esset plura: z plura esset
vnu: qd est impossibile: hīe patet q vna
z eadē est in genere: plures aut differen
tes specie in diuersis subiectis. ¶ Vege
tatiua durat per suam specificam dura
tionē: sed querit intellect⁹ de quo durat
ipsa: cū suū subiectū in quo est / sit corru
ptibile: sed recordat elementatiua de q
durat: sicut flāma ignis i lāpade ex oleo
¶ Vegetatiua est potēs p suā specificā
potestātē in q oēs potestates vegetabi
les plantarū z aialū sunt plantate z radi
cate. ¶ Vegetatiua hz instinctū cuius
quodlibet vegetatiuū se habet ad suam
operationē / specificando / habituādo se
de suo specifico habitu / situ / qstitate / qli
tate z huiusmodi. ¶ Vegetatiua hz ap
petitū: videlicet vt hoc qd ē elementatiuū
sit vegetatū: sicut visus q hz appetitū
ad hoc qd est coloratum z per ipsum sit
sensatū: ipse quidem appetitus est gene
ralis ad oēs appetit⁹ q sunt in genere ve
getatiue. ¶ Vegetatiua ē de virtute ha
bituata / qstificata / qstificata / assuetata /
zc. vt patet in planta. Nā illud qd auenit
ei per terrā / aquā / aerē / ignē / in quo est
plantata / transmutat per suam speciem:
et hoc idem facit per cibum z potum.
Adhuc vegetatiua habet virtutē in plā
tis de qua medici habent experientia.

De septi
mo subie
cto videli
cet de ve
getatiua
per princi
pia deduc
to.

Bo

Mng

Dnr

Potm

sup

vol

virt

Hgn
c kvbi
c k

K gmo

km g

Cur Color viridis
quod miratur

Non pars.

Miratur

vint

glo

Dis

1

Comu

Contra

Principium

Printip

Mir

¶ Vegetativa ratioe veritatis vere ve-
getat z veras cōditiōes hz. s. verā substa-
tiā/qualitatē zc. sine quibus in veritate
sua nō esset plantata. **¶ Vegetativa hz**
delectationē in pseruādo sui esse/multi-
plicādo suā speciem vt apparet in plantis
que generat q̄tū possunt euitando non
esse. **¶ Vegetativa ē radicata z plātata i**
differentia: vt plures species sint de suo
genere: sed querit intellectus q̄ est: causa
q̄ viridis color est generalior in plantis
q̄ alius color: vsq̄quo recordat terrā z
aquā que cōponunt viridē colorē in quib⁹
maxime plāta est radicata z nutrita.
¶ Adhuc miratur intellectus: quare sicut
nea nō generat superficiē durā fructus
sui: sicut facit nux: z quare rosa hz colo-
rē rubrū z lilii album: sed recordat ma-
gnitudinē ratione cuius differentia est
magna. **¶ Vegetativa hz concordatiam**
ad hoc: vt sue species cōueniat inter se i
aliquibus reb⁹: sicut cōcordant pipet/et
aliū in caliditate/lactuca quidē cucur-
bita in frigiditate: et multe res in eodē
colore/situ z huiusmodi: et hoc idē de
vegetatiua que est in animalib⁹/potest
dicti suo modo: vegetatiua quidē semper
sequitur vegetando maiorem comple-
xiōnē subiecti in quo est. Contrarietas ē
subiectū in quo vegetatiua est plātata:
vt contrarietas sitis corruptiōis: sicut
concordantia est causa generatiōis: s3
querit intellectus/que est causa quare
realgal interficit animal/riticus autem
ipsum viuificat: et quare aliū z cucurbi-
te contrariarum: sed recordatur magni-
tudine in qua cōtrarietas vegetatiōis ē
plantata. **¶ Vegetatiua est principium/**
in ipsa quidē vegetas siue cōpositū trā-
smittit vnā speciem in aliā z forma in ipsa
vegetatiua est aliud principii in quo cō-
positum transmutat formā nouā in suā
antiquā z materia nouā in materia an-
tiquā: et hoc ppter finem: videlicet vege-
tatū in quo species sit genitrix multipli-
cata. **¶ Vegetatiua est medium genera-**
le existens inter elementatiuam z sensi-
tiuā: sicut linea inter duo puncta: vege-
tatiua quidē in ipsa elementatiua ē in-
serta z plantata: sensitiua autem in ipsa
vegetatiua: et q̄ sensitiua est finis: ideo
est supra vegetatiuā z influit eīz vege-
tatiua refuit sensitiua seipsam cuz suis
principiis specificis: et idcirco q̄ ipsa ve-
getatiua est supra elementatiuā z in-
fluit/et elementatiua refuit vegetatiuē.
et in isto passu cognoscit intellectus per
quem modum plante z animalia viuūt
z nutriuntur et crescunt per vegetati-

uam/et de vegetatiua z per elementa-
tiuam z de elementatiua: et iste quidē
passus est virilis medico. **Adhuc cognos-**
cit intellectus q̄ arbor est medium et
subiectum siue instrumentum in quo et
cum quo vegetatiua habet suum actū:
et similiter sua principia habent actus
suos: sicut aqua intrans aliquid vas
per aliquod foramen illius: z exiens
illud idē vas per aliud foramen eius-
dem vas: z hoc per modū generatiōis/
z corruptiōis z priuatiōis. **¶ In ves-**
getatiua finis habet suas species in se-
cunda figura/in angulo de fine designa-
tas. **¶ finis priuatiōis est in vegetati-**
ua causa corruptiōis: z sensitiua z ele-
mentatiua sunt termini vegetatiue in
quibus ipsa vegetatiua terminatur. **¶ fi-**
nis perfectionis est obiectū z subiectus
ipsius vegetatiue. **¶ In vegetatiua plā-**
tarum yna planta est maior altera: sicut
liter i vegetatiua aialū/vnū aial ē mai⁹
altero mā vn⁹ leo est maior altero leone
vel alio aiali: sicut capra lepore z hmoi.
Rō huius est: vt vegetatiua in maiorta-
te possit esse plātata. Et hoc quo ad ma-
iortatē deccin predicamentorum z prin-
cipiorum huius artis. **Sed miratur in-**
tellectus que ē causa quare vna magna
arbor est in potentia in vno paruo gra-
no: sed recordatur scintillā ignis exu-
ntē a lapide/hoie percutiēte ipsū lapidē
cū calibe: q̄ quidē scintilla magna flama
est in potentia respectu materie eue-
nientis. **¶ Adhuc miratur intellectus** q̄re
maiores fructus in eadē arbore inueniū-
tur cuz idem sunt species: et similiter po-
test queri de folijs: sed recordat questio-
nem prelibatam scintille: z incontinenti
apud eum soluta est talis questio. **¶ In**
vegetatiua ē equalitas: vt multe plāte
possint esse equales per speciem: et simi-
liter multa alia: sicut iste leo z ille leo/ q̄
sunt equales per speciem: et similiter ip-
si per z aliū sunt equaliter in gradu cali-
ditatis: z multa poma in eodē pomario/
que sunt equalia in odore/ sapore/ colo-
re z huiusmodi. Hoc autem esse non pos-
set: nisi vegetatiua i equalitate esset plā-
tata z radicata. **¶ De minoritate quidē**
vegetatiue sic potest dici/ sicut de ei⁹ ma-
iortate dictus est: nā relatiue se habet.
vegetatiua vero reducibilis est per mi-
noritatem ad non esse/ eo quia est: z non
erat anteq̄ creata fuisset.

De vegetatiua per regulas
deducta.

Eliminativum
Principium

Vegetatiua

Principium

Cur in Eliminativum
non sit vegetatiua miratur

De vegetatiua per reglam de ducta.

Er regulam b. querit vtrū vegetatiua sit potentia sensata. Et respondendū est qd sit aliquid videlicet secundum conunctionem siue compositionem quā habet vegetatiua cum sensitiua in subiecto in quo est. Et alio modo per vocem sicut affatus qui nominat eā: et per auditus qui audit nomen suum. Alii hō sensus ipsas sentire nō possunt. Et in isto passu cognoscit intellectus qd affatus est sensus postq̄ sensat suum obiectum et dat auditui audiri. ¶ Per primam speciem regule c. queritur quid est vegetatiua? Et respondendum est qd est potentia transmutata vna speciem in aliam: sicut in animalibus in quibus transmutatur cibum in carnem: et in plantis elementatiua in semetipsa. ¶ Per secundā speciem queritur vegetatiua quid habet in se? Et respondendū est qd habet suos correlatiuos ex quibus est. Et cum quibus habet suas operationes videlicet cum vegetatiua/vegetabili et vegetare. Nam in suo vegetabili vegetat omnia vegetabilia peregrina: sicut sensitiua in suo sensibili sentiat omnia sensibilia peregrina adhuc et sicut calefactiua in suo calefactibili calefacit omnia calefactibilia. ¶ Per tertiam speciem queritur vegetatiua quid est? alio: Et respondendum est qd est in sensitiua fundamentum: in elementatiua autem est fundata et in predicamento ē idem quod est: videlicet est pars substantialis ipsius substantie in qua est/ et tate quidem vegetatiue existerēte supra et tate elementatiue: et sic potest dici de sua quāitate et relatione et. Et in isto passu cognoscit intellectus qd vegetatiua est altior potentia q̄ elementatiua: sed dubitat intellectus vtrum relatio sua sit accidens vtrū quo recordatur suam relationē substantialem habentem relationem accidentalem existentem ei instrumentum/ habitum cū quo agit in subiecto in quo est: sicut substantia que cum suo accidente agit. ¶ Per quartā speciem queritur vegetatiua quid habet? alio? Et respondendū est qd substantia elementatiua habet suam substantiam: et i quāitate elementatiue h3 suam quāitatē: et sic de alijs predicamentis: et in isto passu cognoscit intellectus per quē modum vegetatiua in elementatiua ē assituata et collocata. ¶ Per primam speciem regule d. queritur vegetatiua de quo est? Et respondendum est qd est de suis principijs specificis cum quibus agit. ¶ Per

secundā speciem queritur de quo vegetatiua est: et est dicendū qd est de suis correlatiuis. ¶ Per tertiam speciem queritur vegetatiua cuius est? et respondendū est qd est subiecto in quo est: sicut p̄ que est sui totius/ instrumentum agentis. Vegetatiua enim est pars animalis cū qua ipsum agit et viuit. Et similiter plantā. ¶ Per primam speciem regule c. queritur vegetatiua quare est? et respondendū est qd ē quia est ex suis partibus constituta: videlicet de suis correlatiuis. ¶ Per secundā speciem queritur vegetatiua quare est? Et respondendū est: vt sit vegetatum et vt viuat/ nutriatur et crescat in generatione vnam speciem in aliam transmutet. ¶ Per primam speciem regule f. queritur vtrum vegetatiua habeat quantitatem continuam in subiecto in quo est? et respondendū est qd sic: vt possit esse in continuo motu. ¶ Per secundā speciem queritur vtrum vegetatiua habeat et tate discretā: et respondendū est qd sic: vt possit ēē in motu successiuo. Sed miratur intellectus per quē modū pot habere in subiecto et tate cōtinuā discretā. quousq̄ recordat qd per respectū ad suā essentiam est in continua et tate: et per respectū ad correlatiuos/ habet et tate discretā. ¶ Per primā speciem regule g. queritur vegetatiua quā proprietatem h3 proprietatem? et est dicendū qd illa qualitate generalis a qua descendūt qualitates particulares: sicut caliditas piperis/ et alij et. qd descendūt a caliditate gñali: et sicut frigiditas lactuce et cucurbitę q̄ descendunt a generali frigiditate et. de qua generali qualitate elementali/ proprietatem propria ipsius vegetatiue est deriuata: sicut a generali quantitate elementorū deriuatur quantitas vegetatiue/ generalis quātitatem siue proprietatem vegetatiue dicimus esse transmutationē vnius substantie in aliam. ¶ Per secundā speciem queritur/ quid ē qualitas appropriata vegetatiue? et est respondendum qd vegetatio facta est in vegetatis per motū celi effectiue: sicut visio lapidis que ē per accidens. ¶ Per regulā h. querit/ per quē modū vegetatiua cōsistit in tempore? Sed hic impeditus est intellectus ad respondendum quousq̄ recordat elementatiua a qua vegetatiua influxa est: cum qua sic cōsistit in tempore et in motu: sicut per ipsas cōsistit in quantitate/ qualitate et. Ratio huius est quare essentia elementatiua est punctualis et linealis: essentia autem vegetatiue nequaquam: et hoc p̄ regulā g.

ip̄ finis

E. quoniam forma

fina

E. quoniam continua

Discreta

G. quoniam propria

Appro.

H. quando c. d. k.

e-o

C. qd ip̄ finis

h3 finis

in alio

in in alio

D. de quo primū Motu.

Nona pars

1. K. q. mo
c. d. k.

d. h. significatū est bene intueri. ¶ Per regulā i. queritur: vegetatiua vbi vegetat vegetatū: ad qđ rñdendū est qđ i suo vegetabili intrinseco r ei pñsubstantiali extra qđ r sine quo vegetare nō pōt: sicut calefactiū extra suū calefactibile/calefacere nō pōt. Locus quidez vegetatiue est: cognoscibilis p regulā. c. d. k. 3. pā hō vegetatiua attingit substantiā/eo quia participat cū ea p contactū. ¶ Per pñmā regulā h. querit: vegetatiua quō vegetat vegetatū: r est dicendū qđ vegetat p illū modū: quē h3 quo ad suos correlatiuos: vegetatiuius nāqz ponit in suo vegetabili intrinseco formā r materiā qđ eue niūt ei de elementatiua. Et in ipso vegetabili mutat suā substantiā in aliā/vegetatiuo expoliāte formā r materiāz ab elementatiua/veniente ab ea. Et ex illis induit vegetatiua ipsa vegetatū nouū. ¶ Sed ad istū modū cōcurrūt multimo di/videlicet modus pportionis/mot⁹ generationis/corruptionis/primatiōis/r augmentationis/r hmoi imponēdo partē in parte: r partes in toto/r eōuerſo/et toto trāsmittēte suā similitudinē suo af similitato. ¶ Per scđmā speciē h. querit. cū quo vegetatiua vegetat: r rñdendū est qđ vegetat ipsum cum suis pñpīs correlatiuis. s. vegetatiuo/vegetabili/et vegetare/qui sunt ei coessentialē. ¶ Vegetatiuius in suo vegetabili intrinseco/vegetat omnia vegetabilia peregrina mediante vegetare. Adhuc vegetat cum principis huius artis/videlicet cū bonitate/magnitudine. ¶ Et hec quē de vegetatiua dicta sunt sufficiāt: qđ de ipsa multa sint dicenda: veritatem quēqđ de ipsa dici potest/in predictis implicatum est.

De octauo subiecto: scilz de elementatiua per principia deducto.

De octauo subiecto: scilz de elementatiua p principia deducto

Elementatiua est potentia cum qua elemēta intrāt cōpositionē r existūt sub elemēntis. ¶ Elementatiua est potētia bona: nam sine ipsa corporalia essent odiosa/r deniata a suo fine ad quem sunt: r mūdus nullā haberet perfectionē. Et ideo quātū est bona tantū est ratio bonori agat bonū. ¶ Elementatiua est magna potentia: qđ per suā magnitudinēz ambit multa/r suā magnitudo multū magnificat suā bonitatem r durationē r. ¶ Elementatiua

durat tanto qđ corruptio vno elemento/immediatē r pñius generat aliud/nul lis eius speciēb⁹ differentibus/ neqz eorū conditionibus: eo quia nullum elemētū est corruptibile: quo ad suam essentiam. ¶ Elementatiua est potens p suā speciē existentem fm id qđ est/ r agendo fm id qđ agit/que quidē potestas ei in aliquo nō deficit. ¶ Elementatiua est sic pōt elementare elementata: sicut vegetatiua vegetare vegetatā/ r sensituiua sentire sensata: r imaginatiua imaginari imaginata. ¶ Elementatiua h3 instinctū generalem/ a quo descendit instinctus specierū r ab illis instinctus r indiuiduati r elementati descendit. Et de hoc experimētum habem⁹ in quatuor temporib⁹ anni: videlicet in vere/estate/autūno r hyeme: in quibus elementatiua habet diuersas operationes. Et etiā in quatuor regionibus: videlicet in orientē/occidēte/meridie r septētrione. Et hoc idem dici potest de vita plantarū r animalū. Adhuc habet instinctū reperiendi virtutes planetarū et octauē sphere. Et in isto passu cognoscit intellectus causāz/quare quodlibet elementum agit per suam speciē. ¶ Elementatiua habet appetitum ad elementandū elementata/ratione cuius appetitus elemēta intrant mixtionem: r cōpositionē vno elemēto habente appetitū sursum/ alio autem deorsum: vt ipsa sub elementatiua existere possit. Et in isto passu cognoscit intellectus quid est causa motus elementorū generādo/corripēdo r primādo. ¶ Elementatiua habet generalem virtutem a qua descendūt speciales virtutes elemētorū: que quidē virtutes sunt fundamentū virtutibus vegetatis et sensatis. Verū tamen suā virtus qñqz est defectiua p monstruositates causatas ab elemētorū contrarietatibus. ¶ Elementatiua h3 varias cōditiones/ vt vna species nō se trāsmutat in aliam speciem. Et in isto passu Alchimiste dolent r habent occasionem sciendi. ¶ Elementatiua habet naturālē delectationē sic elementando/ sicut habet vegetatiua in vegetādo/ r sensituiua in sentiēdo: rōne cui⁹ elementatiua magnificat r multiplicat acus suos qñqz potest/ vt sua elemēta in magna delectatione esse possint. Et in isto passu cognoscit intellectus qđ est causa intēsi caloris/saporis/ r coloris r hmoi. ¶ Elementatiua per suā differentiam habet diuersa subiecta/ in quibus est diffusa: sicut in quatuor massis que sunt obiecta sensuum: sicut ista flamma/ iste aer/ ista

Pras

Sap

vol

virt

glo

dis

Alchimiste

Bona

Magna

Durat

aqua ista terra quibus utimur. ¶ Itē
rum elementatiua est in metallis / plan
tis / animalibus / non q̄ in illis ipsa sit
obiectum / sensibus. Sed tantum imagi
nationi / intellectu. Et isto passu cogno
scit intellectus que fuit cā deceptionis il
lorum philosophorum dicentium elemē
ta non esse actū in elementis: sed tātū
ipsa in illis esse in potentia / et virtute.

¶ Elementatiua ratione sue concordā
tie / finis / magnitudinis / bonitatis / pote
statis / instinctus / appetitus / et virtutis /
in eorum elementatiua est remissa / et con
fracta: vt fiat temperamentum inter q̄li
tates contrarias / aqua mordente igne
cum sua frigidityte / et igne aquam cum
sua caliditate: et aere terram cū sua hu
miditate: et terra aerem cum sua siccita
te: vt elementatiua possit generare ele
mentatum / elemētando: sicut digestiua
digerere digestum: et faber mollificare
ferrum cum caliditate / vt fiat clauus: et
in isto passu cognoscit intellectus q̄ con
cordantia est causa generationis in ele
mentatis. ¶ Elementatiua est ex contra
rijs qualitibus habitata / et assuetata:
videlicet ex caliditate / frigidityte / hu
miditate / et siccitate / leuitate / ponderosi
tate / raritate / et densitate: vt contrarietas
sit causa corruptionis in elementatis.

¶ In elementatiua sunt quattuor prin
cipia: elementatis enim est vnum princi
pium efficiens / mittendo formas in ma
teriam vt sequatur finis: videlicet ele
mentatum. ¶ Adhuc concurrunt in hoc
principia huius artis. I. bonitas / magni
tudo / et c. etia motus celi / qui causat in
inferioribus motus elementatiue. ¶ Ami
plius in ipsa elementatiua sunt decem
predicamenta in quibus ipsa est diffusa
et similiter regule huius artis. Principia
vero sunt intellectiua / maxime obiectiue
regule aut subiectiue loquēdo cōpara
tiua: et in isto passu cognoscit intellectus
q̄ principia obiectant obiectum elemen
tatum / et regule sustinent illud. ¶ Elemē
tatiua est mediū existens inter elemen
ta simplicia / et elementata / sicut sensus
particulares existunt inter sensum com
mune / et sensata. Et in isto passu cogno
scit intellectus motum elementatiue a
quo est in fluxus: et a quo est refluxus: et
in quo subiecta ē discursus. ¶ Finis ele
mentatiue ē habere / et generare elemēta
tū in quo quiescat vltra q̄ elemētatiua
nullū appetitū h̄t. Si enim appeteret ali
quid aliud vltra suū elemētatiua suū
elemētatiū non esset suus proprius finis:
et sic plus quiesceret in hoc q̄ non egre

ditur a sua natura / q̄ in hoc q̄ egredi
tur / et faber plus quiesceret in clauo fabri
cato / q̄ in suo filio generato ab eo: et ico
plus quiesceret venado / q̄ suū similem
generado: quod est impossibile. q̄re pa
tet q̄ finis elementatiue est habere / et ge
nerare elementum / vt in ipso quiescere
possit. Et in isto passu cognoscit intelle
ctus q̄ sit quiescit elementatiua in ele
mentato / sicut vegetatiua inuegetato / et
sensitiua in sensato / et imaginatiua in
imaginato / et intellectus in intellecto.

¶ Elementatiua ē in subiecto maior quo
ad vna q̄litate / et nō quo ad aliā: sicut in
pipere ē maior quo ad caliditatem / q̄ quo
ad siccitatem. ¶ Adhuc quo ad siccitatem /
magis q̄ quo ad humiditatem. Itē magis q̄
ad humiditatem / q̄ quo ad frigiditytem.
Et in isto passu cognoscit intellectus per
quē modū maioritas elemētatiue ē sub
alternata in subiecto in quo est: vt vtrū
secūdu iuuetutē et senectutē nō est itē
elemētatiua maior est in medio q̄ in ex
tremitatibus: videlicet in medio etatis
q̄ in iuuetute et senectute: sicut sol qui
maior et calidior est in caliditate in meri
die q̄ in mane sero effectiue. ¶ Elemē
tatiua in equalitate est assuetata. Ele
mēta nāq̄ egle essentias habēt p̄ q̄lita
tem / vt p̄positio possit esse in elementa
tis: vt ista rosa / illa rosa sint euales in
specie: et sic de alijs suo mō. Nam alias
vnu elemētū corripit aliud elemētū p̄
essentiā et naturā: aut vnu elemētū trā
smutaret aliud in suā essentiā: sicut si ro
sa trāsmutaret lilium aut violā in suam
essentiā. ¶ Elementatiua in minoritate est
assuetata: eo q̄ sua principia p̄mittit sue
rūt de nihilo deducta / et creata: itē elemē
tatiua scōz q̄ ē in minori elemētato / ē q̄
de minori q̄litate et c. hituata / et assuetata.

De elemētatiua per regulam deducta.

Vtrū / vtrum elemētatiua
differat ab elemētis p̄ essen
tiā: et respōdētū ē q̄ nō: q̄
si differret p̄ essentiā / iā ele
mēta nō haberet subiectum
in quo esset cōposita: neq̄ elemētatiua
esset / et generaretur: sed a creatis / et q̄litate
elemētatorū mutarent in nouū subiectum
sicut caliditas ignis q̄ est in lapide / non
esset eadē p̄ specie cū caliditate ignis q̄
est in sphaera ignis: quod est impossibile
sicut humanitas que nō differt ab ani
ma et corpore / prout coniunguntur: humani

De elemē
tatiua p̄
regulā de
ducta.

tas enim ex istis est: non autem ex vno tantum. ¶ Per primam speciem regule e. queritur / quid est elementatus? Et e respondendum q. sua distinctio iam superius est data. ¶ Per secundam speciem queritur / elementatus quid habet in se essentialiter et substantialiter? Et dicendum est ipsa habet suos correlatiuos ex quibus est: et cum quibus agit in elementatis: videlicet in lapide / flamma / planta et animalibus. ¶ Per tertia speciem queritur quid est in alio? et est dicendum q. est in elementis instrumentum cum quo ipsa elementa agunt in elementatis. ¶ Adhuc est in decem predicationibus id quod est: et est in vegetatiua fundamentum. ¶ Adhuc elementatus in potentia ignis imago infinitatis et eternitatis dei in quantum ignis: si haberet ligna infinita combureret, infinite et eterne: sed quia non habet illa potentia remanet in dispositione tantum: et est finita differente infinita materia. ¶ Per quartam speciem queritur / quid habet in alio? Et est dicendum q. habet in subiecto in quo est / suam materiam / et suam formam / quantitatem / et qualitatem / et suum motum / et huiusmodi: sicut in planta et in animali. ¶ Per primam speciem regule d. queritur / elementatus de quo est? et est dicendum q. est de suis principijs primitiuis in elementatis positis ex illis principijs / ut ex vniuersali materia et vniuersali forma sicut elementa. ¶ Per secundam speciem queritur / elementatus de quo est? et est dicendum q. est de sua specifica forma et materia / aut cum ipsis agit per suam speciem elementando elementata. ¶ Per tertiam speciem queritur / elementatus cuius est? Et est dicendum q. subiecti in quo est: sicut per que est sui totius: ut patet in planta que generando elementat aliam plantam. ¶ Per primam speciem regule e. queritur / elementatus quare est? Ad quod dicendum est q. est eo quia ex elementis est compositus. ¶ Per secundam speciem regule e. queritur / elementatus quare est? Ad quod dicendum est ut per ipsam elementata sint. Adhuc ut vegetatiua / sensitiua et imaginatiua ab ea siue fundate / nutrita et genita. ¶ Per primam speciem regule f. queritur / utrum elementatus habeat quantitatem continuam? et respondendum est q. sic: ut sua continua quantitas sit genus ad quantitatem indiuiduorum que in illis sunt lineare et substantate. ¶ Per secundam speciem queritur / utrum habeat discretas qua-

titates? Et respondendum est q. sic: ut in indiuiduis elementatis habentibus differentes quantitates in numero: et quantitas sua est punctualis / eo quia e ex quattuor elementis coniuncta et constituta. ¶ Per primam speciem g. queritur / qualis est sua propria qualitas? Et respondendum est q. illa quam habet per sua propria elementa / sicut colera q. est elementata / cui caliditas est sua propria qualitas. ¶ Per secundam speciem regule g. queritur / qualis est appropriata qualitas? et est dicendum q. siccitas est ei appropriata qualitas. Nam a terra recipit siccitatem: et sic de alijs complexionibus / preter caliditatem / secundum quod a diuersis recipiunt. ¶ Per regulam h. queritur / elementatus per quem modum consistit in tempore? et respondendum est q. consistit in tempore respectu nunc in quo est. Adhuc consistit in tempore mediante motu in quo est / augmentando / alterando subiectum in quo est / ab vno loco in alterum mutando. et per regulam c. d. k. ¶ Per regulam i. queritur elementatus ubi est? et respondendum est q. in elementatis: et hoc subiectiue: non autem sicut visus in colorato obiectiue: quoniam nisi elementatus esset in elementato / iam qualitates non essent in elementato: aut essent sine subiecto: quod est impossibile: ut patet in flamma in qua est caliditas: et in glacie in qua est frigiditas / et huiusmodi. Tamen hic dubitat intellectus utrum in sphaera ignis sit siccitas terre et frigiditas aque cum sint de elementatis inferioribus / humiditate resistente et contrariante siccitati terre / et caliditate ignis frigiditati aque / vis quo ipse recordatur q. si omnia elementa non essent in sphaera ignis / nec in qualibet sphaera cuiuslibet elementi alterius esset destructa generalis mixtio eorum: et per consequens mixtiones eorum particulares in elementatis. Nam ad destructionem vniuersalem / sequitur destructio particularis. Item si ignis qui est in sphaera sua calidus per se: et siccus per terram esset siccus per se: adhuc aer qui est humidus per se et calidus per ignem / esset calidus per se: amplius aqua que est in sphaera sua frigida per se et humida per aerem / esset humida per se: et similiter terra q. est in sphaera sua siccus per se et frigida per aquam / esset frigida per se: et sic essent due qualitates cuiuslibet elementi in genere. Sic due caliditates in igne / et due humiditates / et due frigiditates / et due

utrum in sphaera ignis sit siccitas terre frigiditas aque

C. qd

quid sit in si

qd in alio

qd sit in alio

D. dr. q. primi

Mat.

Por.

Cum ist

E. quan formal

forma

F. quanti

Conti

Dis.

q. 91
Prp
prim

Appro
primo

H. q.
c. d. k.

I. ubi
c. d. k.

Reman.

scititates/due igneitates/due aereitates/due aqueitates/ et due terreatates/ et per consequens octo elementa sicut octo qualitates q̄ supradictæ sunt q̄d est absurdū dicere: sicut est absurdū dicere duas albedines i gñre et duas vegetatiōes/ et duas sensatiōes. ¶ *Amplius* esset destructio appetitū naturalis/ eo q̄ nō haberet obiectū nā ignis vnus nō appeteret aliū ignem: nec ignis appeteret terrā/ postq̄ per se esset siccus: et sic de alijs elementis pōt dici suo mō: et esset destructa appropriata qualitas: et etiā secunda species regule g. significā illā qualitatē. ¶ *Iterum* esset destructus motus habēs appetitū sursum: ille habēs deorsum: et per consequens natura esset destructa/ eo q̄ nō haberet subiectū in quo esset substantia: et etiā destructa elementaria: et per consequens elementaria/ vegetata et sensata. *Adhuc* omne corpus epistens sub luna esset compositū in vacuitate finis/ in tanto q̄ finis nature esset sic habitus priuatiuus nature: sicut cecitas visus/ et surditas auditus. Et q̄ hec omnia sunt valde impossibilia: patet ergo per regulam h. et per diffinitionē veritatis q̄ omnia elementata sunt mixta i spheris suis et in massis similiter: et in elementatis tā magis sunt mixta et composita: sicut in plantis in quibus sunt cōposita cū vegetatiua/ et in animalibus cum sensitiua et imaginatiua: et hoc mediante elementaria composita cum ipsis. ¶ *Sed hic* miratur intellectus/ terra que est inferior/ per quē modū potest ascendere superius: videlicet i spherā ignis/ eo quia aer est in medio contrariis terre. Et si militer ignis descendere ad neos inferi: eo q̄ aqua est tria illi: vixquo recordatur icalā concordantie in secunda figura designatam. Nam ignis descendit sic dādo de sua caliditate aeris: et puenit cum eo descendendo: et aer dādo de sua humiditate aque: et conuenit cum ea descendendo: et sic transit ignis in aquam per humiditatem calefactā: et aqua descendit ad terrā/ dādo ei de sua frigiditate calefacta et humefacta: et terra ascendit ad ignem dādo ei de sua siccitate calefacta/ hūefacta et frigeffecta. Et q̄m q̄litas non dimittunt suum propriū subiectum/ qualitatibus ascendentibus et descendentibus: ideo ascendunt et descendunt. Et sic sequitur circularis motio et mixtio. ¶ *Per primam regulam* h. queritur/ elementaria quomō est mixta et composita ex quatuor elementis: sed recordatur intellectus paragrammū loci

supradictum in quo solutio questionis est implicata et significata: et hoc sufficit ad declarandum questionē p̄ludatā causa breuitatis. ¶ *Per secundam regulam* h. queritur/ elementaria cum quo elementa elementata? Et respondendū est q̄ cum instinctu et appetitu principiorum ex quibus est/ sequendo motum quem habet secundum naturam diffinitionum principiorum: et sic de regulis in quibus consistit suus transitus. Et hoc idem dici potest per impressionem quas habet in decē predicamentis/ suo tamen motu moto per generalem motum celi. Sed declarare hoc/ esset longius: sed ipsa declaratio satis scibilis ē sciētū hāc artē.

De nono subiecto quod est de instrumentalitate.

Onū subiectus est de artificio: et h̄z tres species. ¶ Prima est de moralibus. ¶ Secūda de artibus liberalibus. ¶ Tertia de mechanicis. De prima. s. de moralibus hic tractabimus. De secūda et tertia tractabimus in vndecima parte huius libri: videlicet in applicatione. ¶ Sciendum est q̄ de moralitate possunt tractari duobus modis. s. secundū virtutes et secundū vitia. Et primo de iusticia que est in genere virtutis tractabimus.

De nono subiecto *Moralis* quod est de *Artib. lib.* instrumentalitate. *Art. Arch.*

De iusticia p̄cipia deducta

Vniū iusticia est applicabilis ad suū genus: videlicet ad virtutē que ē principia vniū huius artis: et similiter de equalitate pōt dici et ideo sicut ista duo principia sunt deducta p̄ principia et regulas ut patet in octaua parte huius libri que est de mixtione principiorum: ideo eo iusticia applicabilis est ad virtutem et equalitatem secundum q̄ ipse sunt deducte per principia et regulas. Nam particulare applicabile est ad suū vniuersale secundum conditiones ipsius vniuersalis: sed ad maiorem euidētiā iusticie volumus discurrere eam per principia et regulas huius artis. ¶ Iusticia ē habitus cum quo iustus iuste agit: quoniam bonitas est ratio bono q̄ agit bonum: ideo iustum est q̄ bonus agit bonum. Quapropter quando agit bonus/ iuste

De iusticia per principia deducta.

Iustitia applicat ad virtutem et equalitatem

bonitas

ok. q̄ mo

Monopars

agit: unde patet q*uod* iusticia oritur de ratione bonitatis. Et in isto passu cognoscit intellect*us* q*uod* iusticia oritur oriens suo actu: et q*uod* bonitas est dispiciens ipsa*m* iusticia*m*: inq*ui*bus est ratio bono q*uod* ipse agit bonu*m*: quoniam magnitudo est id ratione cuius duratio et sunt magne: ideo magnitudo est dispositio magne iusticie/bonitatis et durationis: ut si bonus agit bonu*m* magnu*m* et durabile et tunc ipse iusticia erit magnus habit*us* collect*us* de bonitate/magnitudine/duratione et. Et in isto passu cognoscit intellect*us* q*uod* quoad modu*m* magna iusticia est connera cu*m* principis/et ab eis derivata: sicut bonitas/magnitudo et duratio p*er* duratione*m*/sic iusticia durat per illa*m*/supposito in q*uod* non superueniat iniuria. Et in isto passu cognoscit intellect*us* p*er* que modu*m* durat habitus iusticie/dato q*uod* homo utat altera virtute/aut ipse dormiat. Et in isto passu est intellectus moralis et practicus. ¶ Postq*uam* bonitas est ratio bono q*uod* agit bonu*m*/et magnitudo disponit q*uod* illud bonu*m* sit magnu*m*/et duratio disponit q*uod* sit durabile: et potestas et ratio q*uod* bonu*m* possit exister*e* et agere bonu*m*/iusticia disponit ut sit deducta per illud agere: et q*uod* bonus agit bonu*m*/tunc iusticia est orta: et est de potentia in actu deducta. ¶ Iusticia per intellect*us* est intelligibilis: et p*er* voluntate*m* amabilis. Et ideo intellectus et voluntas ipsa obiectant/postq*uam* iusticia est nata/actus iusticie remanet in potestate. ipsa namq*ue* iusticia in duratione et potestate et est gubernata. ¶ Iusticia per bonitate*m*/magnitudine*m* et est disposita: et ideo per voluntate*m* est amabilis. nam omne bonu*m* est amabile: et ideo quando diligitur cum dispositio*e* bonitatis/magnitudinis et tunc iusticia de potentia in actu deducta. ¶ Iusticia est virtus/que quide*m* virtus est suu*m* gen*us*: eo q*uod* sub virtute consistit multe virtutes: et ideo sicut virtus in co*n*stituit ex bonitate/magnitudine et sic iusticia orit*ur* ex eundem modu*m* p*er* que virtus moralis orit*ur*. Et in isto passu cognoscit intellect*us* p*er* que modu*m* particulare cu*m* suo vniuersali regit et dirigitur. Et in isto passu iuriste debet valde consurgere/eo q*uod* iste passus est regula generalis infallibilis ad oia iura. ¶ Iusticia illa veritate esse non pot*est*: id q*uod* est cu*m* illa: sequit*ur* q*uod* illa sic sit cognoscibilis per illu*m* modu*m* p*er* que veritas est cognoscibilis in discursu principior*um* et regularu*m*. Et in isto passu cognoscit intellect*us* q*uod* iusticia est facilis ad cognoscendum cu*m* discursu veritatis posito in mixtione principioru*m* regularu*m*. In gloria bonitas/magnitudo et habent delectatione*m* et quiete*m*: ipsam aut*em* habere non possent absq*ue* iusticia. Et ideo q*uod* sunt in delectatione conscientia non morde*re*: eo q*uod* iusticia est in illa delectatione. vñ sequit*ur* q*uod* quies conscientie significat et declarat iusticia*m* in illa delectatione. ¶ Iusticia r*ati*one differtie habet duas partes: videlicet pondus et proportionem: quo ad pondus est intens*us*: sed quo ad proportionem est extens*us*: et ideo in causis quoadq*ue* requiritur iudiciu*m* intens*us* siue et quoadq*ue* extens*us* siue p*er* subiectu*m* iudiciu*m* est dispositu*m* et ordinatu*m* ad recipiendum iudiciu*m*. ¶ Iusticia p*er* concordantiam principioru*m* oritur et vivit: et ideo in cognoscendo concordantia principioru*m* ad vnu*m* iudiciu*m* cognoscit iusticia cum suis conditionib*us*. n*on* cognita causa cognoscitur effectus. ¶ In iusticia est inimica iusticie: eo q*uod* iniuria est habit*us* priuatiu*us*/et q*uod* concordantia est amica principioru*m*: ideo iusticia est habit*us* positiuus. Nam vnu*m* contrariu*m* cognoscit p*er* reliquu*m*. ¶ Iusticia dicit siue significat essentia*m*: sed ius significat esse iusticie: et quia essentia in suo esse est substantiata/ergo iusticia in iure est substantiata. unde patet ex predictis q*uod* iudex in principio absolutio est causa efficiens/que quidem iusticia est principium formale et ius materiale: eo quia per iusticiam formatum est. Iudiciu*m* et ideo est principiu*m* finale: eo q*uod* in ipso est quies. ¶ Iusticia est mediu*m* iter actorem et reu*m*/atq*ue* quo iudex dat vnicuiq*ue* ius suu*m*. Nam sicut iusticia non potest esse mediu*m* absq*ue* iudicare/neq*ue* etiam absq*ue* bonificare/magnificare et. ut suu*m* iudicare sic sit mixtu*m* cu*m* bonitate/magnitudine et. ¶ Simis iusticie est quies principioru*m*: eo quia sine iusticia quiescere non possunt. Unde sequitur q*uod* iusticia est subiectu*m* finale in quo principia habent pacem inter actorem et reu*m* reddendo vnicuiq*ue* q*uod* suu*m* est. ¶ Iusticia est maior per substantiam q*uod* per accide*ns*. unde sequitur q*uod* sua maior maiortas est substantialis: et sua maior minoritas est accidentalis. Ipsa quide*m* maior maiortas est cu*m* maiori bonitate/magnitudine et. et maior minoritas est cu*m* minori bonitate et magnitudine et. Et ideo in causis iudex debet cognoscere q*uod* est iusticia maior aut minor in cognoscendo iusticiam substantialem et accidentalem: et ista noticia e*st* i*n* causis valde necessaria: n*on* iusticia q*uod* sit p*er* actore substantialem et pro reo accidentaliter et e*st* conuerso: ut patet per esse et bene esse: esse enim in cau

glor

dis

comor

ant

plur

mult

fimis

nam

Iusticia Est iustitia
Ius est iustitia

hanc magnitudinem non gerit
satis est, ut minimam ex vniuersis
paup*er*u*m* lineam p*ro*vidat, et ex optimis fructu*m* vni*us* arboris et m*in*ime
nam carum, contra idem iudicium

Mag.
Dicit

Ptar

volunt

virt

veritas

sis dici: necessitate: sed bene esse contin-
gentia: et in isto passu cognoscit intelle-
ctus quod necessitas non habet legem. ¶ *Equalitas*
est habitus iusticie: equalitas quod genera-
lior est ipsa iusticia. Et ideo secundum quod et equalitas
est discursus in tractatu principiorum:
sic habet iusticia discursum in eodem: ut iam su-
peradiuersum est: et in isto passu cognoscit in-
tellectus quod bonus et equum est reddere
vnicuique quod suum est: cum bonitate/magni-
tudine etc. ¶ *In causis vna iusticia est ma-
ior altera iusticia: et illa que est minor: di-
stat magis a magnitudine bonitatis: du-
rationis etc.* quia illa que tantum non distat ab
eodem: et in isto passu cognoscit intellectus
quod inde posset cognoscere in causis mi-
nozem iusticia cum minori magnitudine
bonitatis/durationis etc. que cum maiori
tate iusticie concordat.

De iusticia per regulas de- ducta.

De iusti-
cia per re-
gulas de-
ducta.

Et regulam b. querit iusti-
cia corrupta in homine/an ipsa
reuertatur in eundem numerum
quando iniuria corrumpitur?
Et respondendum est quod non.
Nam sicut naturaliter materia disponi-
tur et proportionatur successiue forma i
instanti in ea introducit: sic habitus
moralis successiue disponitur et proportiona-
tur et in instanti perficitur: et ideo quando
habitus corrumpitur ipse instanti cor-
rumpitur. ¶ *Per primam speciem regule c. querit/
iusticia quid est? Et respondendum
est quod est illa forma cui proprie competit
iudicare.* ¶ *Per secundam speciem c. querit/
iusticia quid habet in se essentialiter et
substantialiter? Et respondendum est quod
habet suos correlatiuos morales videlicet
iustificatum/iustificabile et iustifi-
care cum quibus est habitus: sed hic du-
bitat intellectus: utrum iusticia remaneat
habitus quando homo non vult illa: aut
domit/aut vult alia virtute? Et respon-
dendum est quod est sic: iusticia enim non cor-
rumpitur: nisi quando iniuria introduci-
tur.* ¶ *Per tertiam speciem queritur quid
est iusticia in alio? Et respondendum
est quod est in causis causa: et in alijs vir-
tutibus est connexio earum: sicut humil-
tas et patientia: que iuste se conueniunt.*
¶ *Per quartam speciem queritur iusti-
cia quid habet in alio? Et respondendum est quod
habet obiecta in causis/que iuste sunt obie-
ctata: etiam habet impressiones principio*

rum et regularis: et decet predicamentorum.
¶ *Per primam speciem regule d. querit iusti-
cia de quo est? Et est dicendum quod ipsa est
de disponetia principiorum regularum/
et decet predicamentorum/eo quod sub ipsis est.*
¶ *Per secundam speciem querit iusticia de
quo est? Et dicendum est quod ipsa est de sua
specificata materia et forma: que descen-
dunt per differentiam et proprietatem a
generali virtute: ut iustitia per iusticia in iu-
dicio possit agere.* ¶ *Per tertiam speciem
queritur iusticia cuius est? Et responde-
dum est quod est iustitia sicut cappa cappati.*
¶ *Per primam speciem regule e. queritur/
iusticia quare est? Et respondendum est quod
est ex tuncque bilibus et are principiorum
collecta est: videlicet ex iustificatio/boni-
ficatione etc. et iustificabili et bonificabi-
li et iustificare/bonificare et magnificare
etc.* Et in regulis assuita est per propie-
tatem et improprietatem et specificata materia et
forma inducta est: nam sicut eadem glori-
tas: videlicet eadem significatas est per
vnam formam specificam in rosa: et per aliam
in viola: sic eadem virtus est per formam
et materiam specificas in iusticia: et per
alias in prudentia. ¶ *Per secundam speciem
querit iusticia quare est? Et respondendum
est: ut principia a quibus descendit habeat
actus rectos in causis. Adhuc est: ut cui-
tas habeat pacem et bonum publicum.* ¶ *Per
primam speciem regule f. querit iusticia quare
est? Et respondendum est quod est quia con-
tinue sue habeat constantem continuam: eo
quia est habitus continuus: non autem quia
punctualis: neque linealis: quod non est de co-
ditione corporis: neque crescit: neque descre-
scit: licet super actus quosque sit magnus: quosque
paruus: sicut idem martellus qui quosque dat
magnam ictum/quodque paruum/secundum age-
tis voluntatem veteris illo ad placitum suum.*
¶ *Per secundam speciem regule f. querit quid
sunt sue constantes discrete? Et responde-
dum est quod sunt ille quas habet per differentiam. iu-
sticia enim vnam constantem habet in iudice: aliam
in actore: aliam vero in reo: sicut eadem aqua
vnam situm habet in vase circulari et alium in va-
se triangulari.* ¶ *Per primam speciem regule
g. querit iusticia qualis est? Et est dicendum
quod est talis qualis est per bonitatem/magni-
tudinem etc. sine quibus esse non potest.*
¶ *Per secundam speciem g. querit iusticia
qualis est? Et est dicendum quod est talis
qualis potest esse per connexionem
aliarum virtutum que habent per iusti-
ciam actus rectos.* ¶ *Per regulam h.
queritur per quem modum consistit iusti-
cia in tempore successiue de vno obie-
cto in aliud: sicut navis in motu continuo lo-*

D. dr. q.
Primi

Mm

Pos
E. quare
forma

formam
E. quare
Conti

Disposita

G. quare
Propri

App

H. qn
c. d. v

R. q.

caliter: s3 iusticia pñsit sic absq̃ successione in tpe in subiecto in quo est sicut homo sedens in nauemouente / r in motu continuo. Et quo ad species tps illa sufficiant cā breuitatis. ¶ Per regulā i. querit iusticia quō pñsit in loco cuius nō sit pñctualis neq̃ linealis: Ad qd̃ respondendū est q̃ pñsit in loco p illū mōdū q̃ dictus est in regula. h. nā mediante subiecto in quo est iusticia / ipsa consistit in loco p accidēs. Et hoc sufficiat de speciebus loci cā breuitatis. ¶ Per primam speciem regule k. querit iusticia quō est: r rñdendū est q̃ est per illum modū per quē a suis principijs collecta est: r in regulis posita est cū distinctionib⁹ principiorū / r cū assuationib⁹ regularū r specierū. Et hoc significatū ē p hoc qd̃ de ea supradictū est. ¶ Per secundā regulā k. querit iusticia cū quō est: r rñdendū est q̃ est cū materia r forma specificis ex quibus est: r cum differentia que diuidit generalē virtutem in multos habitus: r est cū proprietate que specificat ei talē materiā r nō aliā / r talem formā r nō aliā: vt sit oīno virtus specialis. Adhuc est cū agente qui acquirit ipsam / r est cum bonitate: q̃ bona est. r sic de alijs sine quibus esse non potest.

De prudentia per principia deducta.

107

Oīno subsistens rōni bonitatis qñ ipsa est ratio bono q̃ bonus agat bonū / tūc tēporis bonus est de prudentia habitus: qñ autem nō subsistit rōne bonitatis / tūc ipis est imprudēs. ¶ Homo disponēs suā bonitatē cum magnitudine / vt ipsa sit magna ratio bono q̃ agat magnū bonū / prudens est. ¶ Homo antiquus suā prudentiā pferuando cū eā in causis / cū illa quidem prudens submitit prudentias nouas. ¶ Prudentia cum potestate potest / r potestas cū prudentia est gubernata r acquisita. ¶ Prudentia est habitus scientie per intelligere / r fidei p credere. ¶ Prudentia primo r principaliter est habit⁹ per amorē: secundarie autē per timorem: nā timor consequitur amorē. ¶ Prudentia qñ est bona / tunc ipis est virtuosa: qñ autē est mala / tunc est vitiosa. ¶ Prudentia cū veritate est vera: s3 cū falsitate est falsa. ¶ Prudentia cum parua pena disponit magnā gloriā. ¶ Prudentia disponit differentias: sed imprudentia confusione.

¶ Prudentia cōnectit virtutē cum virtute: sed imprudentia / vitia cū vitiis. ¶ Prudentia cōtradicit ignorantie que est illa inimica: r imprudentia ptradicit intellectui qui est suus inimicus. ¶ Prudentia cōseruat causas finis q̃ ipse sunt assuationes in principio. Imprudentia autē illam assuationē corrumpit r destruit. ¶ Prudentia disponit mediū existens ppositiualiter inter principium r finē. Imprudentia autē agit per oppositū. ¶ Homo prudens cum fine perfectionis quiescit: sed hō imprudens cū fine imperfectionis laborat. ¶ Prudentia cū maioriā bonitatis magnitudine / est maior. Imprudentia cum maioriā malicie est maior. ¶ Prudentia cū equalib⁹ causis equalibus suos actus: s3 imprudentia cū inaequalibus vult illos coquare. ¶ Prudentia cum maioriā fugat imprudentia. Imprudentia autem cum minoritate fugat prudentiam.

De prudentia per regulas deducta.

Veritur virtū prudentia simpliciter sit de genere scientie: r rñdendū est q̃ nō. ¶ Nā homo credēs veris causis prudēs est. ¶ Per primā speciem regule c. queritur prudentia quid est: Et est dicendū q̃ ipsa est habitus cū quo prudens ante eligit magnū bonū q̃ paruum / r ad bonas cōtingentias se disponit / r a malis se deuit et segregat. ¶ Per secundā speciem querit: prudentia quid habet in se cōsentiale: cui rñdendū est qd̃ h3 suos correlatiuos / sine quibus prudens agere nō potest. ¶ Per tertiam speciem querit: quid est prudentia in alio: r respondendū est q̃ est in bonitate bona: s3 ē mala in malis: r est i virtutibus fortior / r in peccatis debilis. ¶ Per quartā speciem querit: prudentia quid habet in alio: dicendū est q̃ in virtute habet meritū: s3 in peccato culpam. ¶ Per primā speciem regule d. prudentia de q̃ est: r rñdendū q̃ ipsa est de fantamantib⁹ que intellect⁹ acquirit p diligentia r experientia vt fugiat laborem / r in fine quiescat. ¶ Per secundā speciem querit: prudentia de q̃ est: r rñdendū q̃ est de suis iudiciis r bilib⁹ q̃ solū ei cōpetūt. ¶ Per tertiam speciem querit: prudentia cui⁹ est: r dicendū est q̃ ipsa est subiecti in q̃ est: sicut capus capati. ¶ Per primā speciem regule c. querit: prudentia quē est: r rñdendū est q̃ est eo

i. ubi
c. d. k

k. quo mō.

k. cum q̃

bonit
Deductio
prudentie
p principia

Mag.

duratio

Prin

sup.

vol.

vnt

vnt

glo

dis

Cogn
Cont

Prin

Mis

finis

Mis

egl

Mino

Deductio
prudentie
per regula
las.

ip m 5p

Prin

m alio

m alio

D. it q̃

Prin

Mag

Prin

E. gr

for

qz ex suis tuis z bilibus specificis constituta est. ¶ Per secundā specie querit prudentia quare esset respondendū ē qz ipsa est propter utilitatem prudentis vt cuz ipsa acquirat quietē. ¶ Per primā specie regule q. queritur de continua cōtitate prudentie. Ad quod respondendū est qz prudentia inq̄tum est habitus/hz sic continuam cōtitate sicut cappa cappati. ¶ Per secundā specie querit de discreta cōtitate prudentie et respondendū est qz ipsa hz discreta cōtitate rōne differentie suozū correlatiuozū. ¶ Per primā specie regule g. querit de pudentia que est sua ppzia passio z qualitas. Cui respondendū est qz est prudentia. ¶ Per secundā specie queritur /que est appropriata qualitas prudentie. Et respondendū ē qz est bonitas in bonis z malicia in malis. ¶ Per regulā h. queritur de tēpore prudentie. Et respondendū ē p regulas c. d. k. Ad ille significat modū quo prudentia p̄sistit in tēpore p hoc qd est: z p ea de qbus est: z per modum quē habet in tempore qn̄ prudens vitur prudentia in tēpore. ¶ Queritur p regulā i. prudentia vbi est? Et respondendū est qz in regulis c. d. k. extra quas in subiecto esse nequaquā potest. ¶ Adhuc est in factis prudentes cuz quibus ipse prudenter agit. ¶ Per primā regulā k. queritur /prudentia quomodo est? Et respondendū est qz ipsa est per illū modū quē prudēs hz /causando eā /z colligendo similitudines principiorū z regularū ex quibz est. ¶ Per secundā regulā k. queritur /prudentia cū quo est? Ad qd respondendū est qz ipsa est cum prouidentia / diligentia / scientia aut credulitate / dispositiōe z pportione / sine quibus esse nō potest.

De fortitudine per principia deducta. 107

Fortitudo sub ratiōe bonitatis nutritur / coloratur z disponitur / z pportionalit z conditionatur. ¶ Fortitudo qz magnitudinis bonitatis / magnitudinis / durationis zc. exceptis cōtrarietate z minoritate ē impugnabilis z defendibilis. ¶ Fortitudo antiquata cū duratiōe bonitatis / magnitudinis sibi submitit fortitudines nouas. ¶ Fortitudo cū potestate bonitatis / magnitudinis zc. oīa p̄t. ¶ Fortitudo fortior ē cū intelligere qz cū credere. ¶ Fortitudo fortior ē cū amare qz cū timere. ¶

ne fortitudine nulla virtus ē fortis. ¶ Fortitudo cū veritate causat audaciam z victoriam. ¶ Fortitudo cū delectatione facit hoīez magnanimitū. ¶ Fortitudo cū alijs virtutibz oīerificat actus suos. ¶ Fortitudo cū maiore virtute maiore p̄cordia iū hz. ¶ Fortitudo in peccatis ē habitus punitiuus. ¶ Fortitudo hz principia specifice / vt actus specifice habere possit. ¶ Fortitudo est mediū existens inter virtutē z virtutē. ¶ Fortitudo cuz sine vitio causat audaciam z victoriam. ¶ Fortitudo maior est p ea que sunt substantialia: qz per ea que sunt accidentalia. ¶ Fortitudo est fortior cū causis equalibus qz cuz inequalibus. ¶ Fortitudo minor est cuz maiori vitio / z etiam est pugnabilis z deuincibilis cum illo.

De fortitudine per regulas deducta.

Trū fortitudo sit fortior p p̄p̄eritatem qz p aduersitatem: Et respondendū est qz sic. Cū p̄p̄eritate em̄ pugnat cū acritate z amore. Cū aduersitate aut pugnat cū paciētia z timore. ¶ Queritur per primā specie regule e. fortitudo quid est? Et respondendū est qz est habitus ponēs fortificabilia cōtra vitia. ¶ Per secundā specie qrit / fortitudo qd hz in se sibi coessentialē: et respondendū est qz ipsa hz suos correlatiuos cum quibus est habitus. ¶ Per tertiā speciem queritur /qd est fortitudo in alio? ad qd dicendū ē qz ipsa est in bonitate bona et magna in magnitudine: nāna virtus p accidēs ē habitus alterius virtutis. ¶ Per quartā specie querit /qd habet in alio? et respondendū est qz habet in bonitate bonū actū: in magnitudine magnū zc. et in iusticia iustus: sicut bonitas qz est fortis in fortitudine. ¶ Per primā speciem regule d. querit / fortitudo de quo ē? Ad qd respondendū est qz ipsa est de actibz superiorum potētiarū: videlicet de intelligere / diligere z recolere. ¶ Per secundā specie querit / fortitudo de quo ē? Ad qd respondendū est qz ipsa est de suis tuis z bilibz / vt ipsa possit habere actū specifiū. ¶ Per tertiā specie qrit / fortitudo cuius est? Cui dicendū est qz ipsa est subiecti in quo ē / eo qz suū instrumentū est. ¶ Per primā specie regule c. querit / fortitudo qre est? et est re. pōdendū qz ipsa ē qz habitus acq̄situs est. ¶ Per secundā specie queritur / fortitudo quare est? Et

De fortitudine per regulas deducta.

C. qm̄ ist m sr

ht m sr

ist m nro

ht m nro

D. dr qm̄

Primi

Natūri

Post.

E. qm̄

form

final

¶ Inona pars. Temperantia

F *quanti*
Conti

Dis/m
G. qh
Propri

App.

H. qn
c. d. k.

vbi
c. d. k.

K. quomo

K. in quo

bonnar

De tem-
perantia p
principia
deducta.
May
Dna
Brar

respondendum est q ipsa est/vt alie vir-
tutes contra vitia/victoriam habere pos-
sint. ¶ Per primam speciem regule f. q-
ritur/fortitudo qta est: Ad qd d. endu
est q ipsa est tanta qta ipsa est habet
acquitus. ¶ Per secundam specie queri-
tur/fortitudo qta est discretum: Cui re-
spondedus est q ipsa hz fortitatem discre-
ta p qua suu actuz crescit aut decrescit.
¶ Per primam specie regule g. queritur/
que est propria qlitas fortitudinis: Ad
qd dicendū ē q virilitas/atiositas cū qua
est in sua continua qlitate pmanēs: sicut
homo in sua risibilitate. Et in isto passu
cognoscit intellectus q essentia sua non
crescit/ neq decrecit. ¶ Per scdm spe-
cie queritur/que est appropiata quali-
tas fortitudinis: Ad qd respondendum
est q ē iusticia zc. Nam sicut iusticia p
fortitudinē est fortis: sic fortitudo per iu-
sticiā est iusta: et in isto passu cognoscit
intellectus q virtus per appropiatam
qualitates crescit/aut decrecit actū suū
scdm q illa qualitas ē ei infusa. ¶ Per
regulā h. querit/fortitudo qn consistit
tempore: Ad qd respondendum est q per
illū modū qui significatur per regulam
c. d. k. Nam per tertiā specie c. est in subie-
cto mobilis z successiva secundum mortū
z successioz subiecti i quo est. ¶ Per q-
rtā autē specie habet novitatem: z sic de
alijs regulis suo modo. ¶ Per regulā i.
queritur/fortitudo vbi est: Et responde-
dus est q ipsa est in victoria: sicut agens
in effectu suo: sicut patet p tertiā specie
regle c. Et sic de d. R. dici potest suo mo-
do. ¶ Per primā regulā R. queritur/for-
tutudo/ quomodo est: Et ē dicendum q
ipsa est per illū modū quē hz in diffiniē-
do se p alias virtutes/ causando suas si-
militudines. ¶ Per secundam regulam
R. queritur/fortitudo cum quo est: Ad
quod dicendū est q ipsa est cū principijs
z diffinitionibz aliarū virtutū z cū alijs
virtutibus/ z maxime cum potestate/ vo-
luntate/ spe z charitate sine quibus esse
non potest.

De temperantia per prin- cipia deducta. .o 8

Temperantia subsistēs rōni
bonitatis hz bonū actum.
¶ Temperantia cū magnitu-
dine ē magna: z hz magnū
actū. ¶ Temperantia qtomag-
nitudine durat/ tātomīn de la-
bore hz. ¶ Temperantia absq potestate

aliarū virtutum potestatem habere
nō pot. ¶ Temperantia p suū actū est sci-
bilis. ¶ Temperantia est amabilis i verbis
z in expēsis z in mēsa. ¶ Temperantia est
illa virtus q frequenter ē necessaria. ¶ Tem-
perantia cū fortitate causat actū suū. ¶ Tem-
perantia causat quietē/ sanitatē z delecta-
tionē. ¶ Temperantia semper distiguit in-
ter maius z minus eligēdo equalitates.
¶ Temperantia cōcordat cōles res adynus
finē. ¶ Temperantia maxime cōtradicit gu-
le. ¶ Temperantia i principio oportet q sit
fortis/ vt sequat mediu/ z per mediu z se-
quat finis. ¶ Temperantia est mediocritas
mēsurā diminuēdo magis/ in augmētā-
do min⁹. ¶ Temperantia cū fine quiescit in
labore. ¶ Temperantia cū maiore virtute ē
maior. ¶ Temperantia cū rebz ē qlibz cre-
scit suū actū. ¶ Temperantia cū minoritate
laborat: z cum ea est infirma.

De temperantia p reglas dducta

Temperantia sit necessaria
oibus virtutibus: Et responde-
dus ē q sicut virtutes habent
act⁹ tēperatos. ¶ Per primā
speciem regule c. queritur/ quid est tem-
perantia: Respondedū ē q ē illa virt⁹ cum
q hō hz actus tēperatos. ¶ Per secundā
specie regle c. qrit/temperantia qd hz in se
cōsensualiter: Ad qd respondedū est q
ipsa hz suos correlatiuos sine quibz esse
non pot/ cū quibz ē habet/ subiecti i quo
est. ¶ Per tertiā specie qritur/temperantia
qd ē in alio: Et respondendum est q ipsa
est in agēte mēsurā q cū ea mēsurat act⁹
suos tēpatos. ¶ Per qrtā specie querit/
temperantia qd est in alio: Cui respondē-
dus est q ipsa hz in principijs actū suū/
z in iusticia iustū/ z prudentia prudētē/
z in fortitudine fortē. ¶ Per primā spe-
cie regule d. qrit/temperantia de quo est:
Ad qd respondedū ē q ipsa ē de similitu-
dinibz actū alic: videlicet de similitudinibz
intelligēdi/ diligēdi z recolēdi. ¶ Per
secundā specie qrit/temperantia de quo est:
Ad qd rñdedū est q ipsa est de actibus
tēperatis imagiatiue/ sensitue/ in subie-
cto i quo ē. ¶ Per tertiā specie qrit/tem-
perantia cū est: Ad qd dicendū ē q ipsa
est subiecti cū est habet. ¶ Per primā
specie regule c. qrit/temperantia qre ē: Cui
dicendū ē q ipsa ē. Nam causata ē p tēpatū
rōinari/ imitari/ sentire. ¶ Per scdm
specie qrit/temperantia qre ē: Et rñdedū ē
q ipsa est: vt subiectū in quo est/ habeat
p ea act⁹ tēperatos. ¶ Per primā specie
regule f. qrit/temperantia qta est discre-

Sap.
volunt
unt
virt
glu
Dis
com
cont
prim
Med
firms
Manus
equi
innot
De tēpe-
rātia p re
gulas de
ducta.
C.
ist m fr
ht m fr
in alio
ht m fr
D.
Pri
Ma
Pos
F.
for
firma
F
Cont

te? Ad qđ respondēdū est qđ ipsa hz qđ ti-
tatem discretā: cū qua crescit et decreuit
suos actus. ¶ Per primā speciem regu-
le g. querit qđ est p̄p̄ia qualitas tempe-
rantie? Ad qđ respondēdū est qđ est ab-
stinentia. ¶ Per secundā speciem querit qđ
est q̄litas appropriata temperantie? et re-
spōdēdū est qđ est bonitas / magnitudo /
equalitas et iusticia. ¶ Per regulā h. q-
ritur / qđ temperantia consistit in tempore?
Ad quod dicendū est qđ ipsa consistit p̄
illū modū p̄ quē subiectū in qđ est consistit
in illo / temperantia existente habitu hz sub-
iectū suos actus? cū illa. ¶ Per regulā l. q-
ritur / temperantia ubi est? Et respondē-
dū est qđ est in subiecto in quo est: sicut
cappa in cappato / vel efficiēs in effectu.
¶ Per primā regulā k. qrit / temperantia
quō est? Ad qđ respondēdū est qđ ipsa ē
p̄ illū modū p̄ quem hō cū actibus supio-
rum potentiarū secundū intelligere / dili-
gere et recollere: temperat actus inferio-
rum potentiarum: videlicet imaginari /
affari / comedere et c. Et hoc signatur per
regulā c. d. k. ¶ Per secundā regulā k. q-
ritur / temperantia cum quō est? Ad qđ
respondēdū est qđ ipsa est cum iusti-
cia / prudentia et c.

De fide per principia de- ducta.

De fide p
principia
deducta.
burnt
Mag

Er analogiam oportet nos
discurrere istud capitulū:
vīdeamus p̄ quem modū
fides est superius: et intelle-
ctus inferi: et primo p̄ bo-
nitatem: qm̄ intellectus nō pot̄ tantum
obiectare deū q̄t um ipse obiectabilis ē:
iō diuina bōitas est rō deo qđ p̄ponat se
intellectui hūano / obiectādo et credēdo:
hoc quidē intelligens bonū est: et tunc tē-
poris intellectus obiectat deum creden-
do ipsum esse vnū infinitū et eternū crea-
torez / saluatorez: et huiusmodi. et hoc in-
tellectus facit supra suā naturā: et ta-
lem obiectationē dicimus esse sanctam si
dem admirabilem et bonā. ¶ Deus est
magnum obiectum / et secundū suā mag-
nitudinem intellectus nō pot̄ ipsum natu-
raliter obiectare: idcirco deus magnifi-
cat intellectū: vt magnifice agat supra
suā naturā simpliciter credēdo: et sic fi-
des ascendit sup̄ intellectū: sicut oleum
ascendit super aquā. Nā qm̄ intellectus
attingit deū esse vnū cū fide / credit ma-
gis esse vnum q̄ cum intelligere intelli-
gat ipsum esse vnū: intellectus enim al-

tior est per magnitudinem cum credere
abiq̄ labore / q̄ cū intelligere cum labo-
re. ¶ Fides durat per durationem a deo
data / intelligere aut durat per scientiaz
acquistā: vñ patet qđ fides est superius:
sed intellectus est inferius: et qm̄ homo
fide habituatus / peccat p̄ auariciā / aut
luxuriā et c. fides durat in subiecto sub
portione / et cū difformitate. Nam subie-
ctū nō est dispositū cum iusticia / pruden-
tia et c. ¶ Sicut asinus qui nō est disposi-
tus: vt serico sit indutus. ¶ Prima cau-
sa plus pot̄ q̄ secundaria / et qm̄ secūda po-
test cū prima: tunc potest supra se ipsā.
Quapropter intellectus pot̄ per primā
causam credere in eam: sed qđ potest p̄
se / est intelligere deū et adiuuare tamen
credere ad suum intelligere: sicut dixit
Esaias: nisi credideritis / nō intelligetis:
sicut aliqd hō qui non erat philosophus:
et in posterū fuit philosophus / et dū non
erat philosophus / credebatur deum esse:
sed cum fuit philosophus intellexit deū
esse. Et tunc intellectus ascendit ad illū
gradum intelligendo / in quo erat credē-
do. Verū tamen non dico qđ propter hoc
fides destruat: sed qđ ipsa ascendit in al-
tiorē gradum obiectando / plus credē-
do deum esse / qđ intelligendo ipsum esse:
sicut oleū in vase in quo est supra aquā.
Et qui adderet pl̄ de aqua p̄dicto vasi /
aqua quidem ascenderet ad illum locū
in quo erat oleum. Et deinde oleus ascē-
deret in altiorē locum in quo nō erat.
¶ Deus est intelligibilis per suā natu-
ram. Et ipse causat qđ intellectus huma-
nus intelligat multum per naturā / deo
habituante illum de fide: vt ipse cum fi-
de adiuvet eum ad intelligendum. In-
tellectus enim plus potest ascendere ad
primum intelligibile: videlicet ad deum
cum duobus habitibus / q̄ cum vno tan-
tum: sicut ipse plus potest cum pruden-
tia et fortitudine / q̄ cum prudentia tan-
tum: quando intellectus intelligit obie-
ctum primum / fides disponit ipsum in-
tellectum ad intelligendum. Sicut cha-
ritas disponit voluntatem ad amandū
obiectum primum. Et sicut voluntas nō
posset amare obiectum primum sine cha-
ritate: sic intellectus non potest intelli-
gere obiectum primum sine fide. Unde
patet qđ sicut charitas non corrumpi-
tur quando voluntas amat primum ob-
iectum: sic fides non destruitur quando
intellectus intelligit primum obie-
ctum. Nam potentia non contradicit
sue dispositioni communi. Per illam
enim ascendit et fortificatur. ¶ Fides est

durat

plur

sap

volunt

R. iij

Analogia, pro p̄p̄ia, proportio, similitudo,
cum vñ nra.

vrf

vrrr

. glo.

virtus existens habitus in intellectu: alioquin fides non posset esse virtus: neque habitus: sicut charitas que non posset esse habitus: nisi voluntas esset ei subiectum. **¶** Ideo sicut charitas facit ascendere voluntatem ad amandum obiectum virtuosum: sic fides facit ascendere intellectum ad intelligendum obiectum virtuosum. **¶** Fides cum veritate est habitus intellectus: et ideo quod intelligit obiectum primum cum veritate ipse intelligit. **¶** Nam absque veritate eum intelligere non potest. **¶** Et ideo veritas est principium fidei et intellectui commune: verumtamen fides in veritate est superius in credendo: intellectus autem inferius in intelligendo: et ideo quando intellectus ascendit in altioris gradum in veritate: et similiter fides ascendit in altioris gradum in ipsa veritate. **¶** Nam habitus est superius: sed habitus est inferius: sicut homo cappa tus ascendens in montem cuius corpus est inferius: et sua cappa in ipso superius. **¶** Intellectus non potest intelligere deum: nisi cum labore: sicut homo ascendens in montem quod in illum ascendere non potest: nisi cum labore: sed cum intellectu ascendit ad deum cum fide non laborat: sed potius in illo se delectat credendo: et quod potentia altior est sine labore quam cum labore: idcirco intellectus est altior credendo divinam gloriam quam intelligendo. **¶** Intellectus non distinguit credendo modaliter et necessarie: sed largae et confuse: sed intellectus cum intelligit vere necessarie quidem et inconfuse intelligit: et ideo intellectus in credendo est instantaneus: intelligendo autem successivus: quare patet quod intellectus altior est in credendo quam intelligendo: cuius ratione suus actus est super sua natura credendo: sicut aqua est super sua natura calefaciendo. **¶** Fides est habitus a deo datus: et sic a deo gubernatur: sicut a deo creatur: unde patet quod intellectus non potest tale habitum gubernare: nam super sua natura est: verumtamen disponit se ut succubaret ei: timendo deum offendere: non credendo in eum. **¶** Et sic oportet concordantiam inter intelligere et credere. **¶** Illa lex quecumque sit per fidem: oportet quod sit vera. **¶** Sicut per bonitatem oportet esse bonam: per magnitudinem magnam et. **¶** Et ideo lex illa oportet quod sit vera: id est fides est altior in veritate: et magis contra peccata: et in isto passu cognoscit intellectus: quod lex oportet quod sit vera: aut lex christianorum: aut sarracenorum: aut iudeorum. **¶** Fides in principio disponit intellectum ad intelligendum: ut per regulam b. patet. **¶** Et quod intellectus est in aliquo gradu in intelligendo: fides disponit il-

lum in illo gradu credendo: ut ascendat in alium gradum intelligendo: et sic de gradu in gradu: quovis intellectus ascendit ad primum obiectum: et in ipso quiescit intelligendo: sed maxime in via credendo. **¶** Fides est medium cum quo intellectus acquirit meritum: et ascendit ad primum obiectum: quod quidem infuit intellectui fides: ut ipsa sit intellectui vnus pes ad ascendendum. **¶** Et intellectus habet alium pedem de sua natura: videlicet intelligere: sicut homo ascendens scalam cum duobus pedibus. **¶** Et in primo scalone: primo ponitur pes fidei. **¶** Et in illo met pes intellectus ascendendo gradatim. **¶** Et in secundo scalone: primo ponit pes fidei: et deinde pes intellectus ascendendo gradatim cum prioritate fidei: et cum posterioritate intellectus: et similiter licet in disputatione: primo ponitur dubitatio deinceps affirmatio vel negatio. **¶** Credere non est finis intellectus: sed intelligere: verumtamen fides est suum instrumentum ad elevandum suum intelligere cum credere: et ideo sicut instrumentum consistit inter causas et effectum: sic fides consistit inter intellectum et deum: in fluxu fidei a deo in subiectum: ut per ipsum quiescat in obiecto primo. **¶** Illa fides que est maior in bonitate et magnitudine et. et etiam in specie charitate et. oportet quod sit vera: sed fides ei contraria quod sit minor et falsa. **¶** Alioquin principia positiva succubere principia negativa: quod est impossibile. **¶** Et in isto passu cognoscit intellectus: que fides est maior et verior illa habente maiorem virtutem et maius obiectum. **¶** Illa fides que plus credit esse equalitatem in rationibus dei oportet quod sit vera. **¶** Sed illa que ponit in illis inequalitatem oportet quod sit falsa. **¶** In deo namque non est prius neque posterius: quia divina bonitas / magnitudo et. sic oportet quod habeant suos correlatiuios equales: sicut intellectus et voluntas habeant potentias equales. **¶** Et in isto passu cognoscit intellectus: que fides est vera. **¶** Cum minore fide / intellectu non potest elevare suum intelligere: sed cum maiore. **¶** Et in isto passu cognoscit intellectus quod suum maius intelligere: non est contra suum maius credere: sicut in ascendendo scale vnus pes non est contra alterum: etiam in currere vnus pes non est contra alterum.

Mrd

finis

Mrio

eghr

Mino

om

Prmr

De fide per regulas deducta. 103

De fidep
regulas
deducta.

Upposito q̄ intellect⁹ possit
intelligere de deo ea que p
fidem potest credere: fides
quidem destrueretur: & per
consequens meriti: sicut dici
tur: fides non habet merit⁹: cui hūana
ratio prebet experimentum? Ad q̄ re
spondendū est q̄ non. Ratio hūana ē: q̄
fides quidem ascendit supra intellectu:
vt iam ostensum est: nam meritum fidei
consistit prius. Meritum aut̄ intellectu⁹
posterius: sed si essent in eodem gradu
bene sequeretur q̄ dicit. ¶ Per primā
speciē regule c. queritur / quid est fides?
Ad quod respondendū est q̄ ipsa est vir
tus a deo data: vt per ipsam credamus
id quod per eam intelligere non possu
mus. ¶ Per secundā speciē querit / quid
habet fides in se essentialiter? Et re
spondendū est q̄ habet suos correlati
uos cum quibus est habitus. ¶ Per ter
tiā speciē querit / quid est fides in alio?
Ad q̄ dicendum est q̄ ipsa est habitus
in intellectu / existens supra habitū quē
ipse h̄ per scientiam: vt apparet p̄ gustū
gustantē vinū doli quo iudicat quale ē
ipsum vinū gustatū. Sed q̄ possibile est
vinū alterari in alio tēpore: nō intellectu⁹
non h̄ scientiā certā p̄ intelligere: sed p̄
fidē credit quod tale sit. ¶ Adhuc fides
est in bonitate bona / & in magnitudine
magna &c. ¶ Per quartā speciē querit /
quid h̄ fides in alio? Et respondendū
est ipsa h̄ intelligibilitatē in intellectu:
& h̄ in voluntate amabilitatē: ab ipsa em
anata est: & in memoria recolubitatez:
q̄ ab ipsa recolata est. ¶ Per primā spe
ciem regule d. querit / fides de quo est?
Et est respondendū q̄ ipsa est de seip̄a:
eo q̄ creatura est. ¶ Per secundā speciē
querit / fides de quo est? Et est respō
dendū q̄ ipsa est de suis tuis & bilibus cū
quibus ipsa est virtus specialis. ¶ Per
tertiā speciē querit / fides cuius est? Et
est dicendū q̄ ipsa est subiecti in quo est
sicut cappa cappati. ¶ Per primā speciē
regule c. queritur / q̄re est fides? Et ē re
spondendū q̄ est eo q̄ sua cā est. ¶ Per
secundā speciē q̄rit / q̄re est fides? Et est re
spondendū q̄ ipsa est vt intellectus per
eā possit credere id q̄ p̄ seipsum nō po
test intelligere. Sicut imaginatio est: vt
hō imagnetur id quod p̄ sensum nō po
test sentire. ¶ Per primā speciē regule f.
querit / q̄ta est fides continē? Et respon
dendū ē q̄ ipsa est tāta q̄tum homo po
test cū ipsa obiectare obiecta. ¶ Adhuc
est continua: eo q̄ est habitus indiuisibi
lis. ¶ Per secundā speciē q̄rit / q̄ta est fi

des discrete? Ad q̄ respondendū ē q̄ ipsa
est tāta quot sunt sui correlatiui quibus
credit aut decredit suū actū. ¶ Per pri
mā speciē regule g. querit / que est pro
pria q̄tas fidei? Et respondendū ē q̄ cre
dilitas. Nulli enim alteri virtuti compe
tit. ¶ Per secundā speciē querit / que ē
appropriata q̄tas fidei? Et respondendū
est q̄ sua bonitas / magnitudo: iste ei
rōnes alijs virtutibus copertum: licet et
isti. ¶ Per regulā h. querit / de tēpore fi
dei? Ad q̄ respondendū est per terciā spe
ciē regule c. q̄ ipsa est in tēpore: eo q̄ in
ipso est noua. Et p̄ q̄tā speciē c. ipsa h̄
corruptionē in tpe: q̄ nō non credit de
deo ea q̄ de illo credere iolebat: & est re
suscitatio in tēpore: q̄ nō resurgit credē
do de deo ea q̄ credere iolebant de illo.
¶ Adhuc est i tēpore: nā q̄nq̄ h̄ magnū
actū / q̄nq̄ parū. ¶ 3° est in tpe / q̄nq̄
em obiectat vnū obiectū / q̄nq̄ aliud. Et
sic de regula d. R. dici pōt suo mō. ¶ Per
regulā i. q̄rit / fides vbi est? Ad q̄ respo
dendū ē p̄ scām speciē regle c. q̄ ipsa
est in suis correlatiuis: et per terciā spe
ciē c. respondendū est q̄ ipsa est in intel
lectu / sicut habitus in iuo subiecto: & sic
de regula d. R. dici potest suo mō. ¶ Per
primā speciē regule R. q̄ritur / fides quo
modo est? Ad q̄ respondendū est q̄ ipsa
est per illū modū quē h̄ primū obiectū
in ponēdo se obiectū intellectui: et credē
do ipse intellectus obiectat ipsum supra
sui intelligere. ¶ Per secundā regulā R.
querit / fides cū quo est? Et est responde
dū q̄ ipsa est cū potētia obiecto / & actu.
per intellectu quidē est cū potentia qui
effectue & moraliter vitur fidei: et est cū
obiecto: videlicet cū deo sine quo eo nō
potest: acū actu: videlicet cū credere: sed
hic dubitat intellectus ipse q̄rendo / q̄
non credit: sed d̄ intelligit vbi ē fides: Ad
q̄ respondendū est q̄ fides est in ip̄iomet
intellectu: eo q̄ suus habitus est. Et tūc
tēporis credere est in illo in potētia: sed
reducit ad actū q̄n intellectu⁹ credit.

De spe per principia deducta.

Pes ē habitus memorie: vt
per ipsas memorias sperā
do possit ascendere ad primū
obiectū sicut intellectu⁹ cre
dēdo. ¶ Et primo de boni
tate dicem⁹. ¶ Bonū ē me
morie q̄ recolat naturaliter deū q̄tum
pōt: & q̄ magis nō pōt naturaliter adiu
uat spes moraliter deo obiectatē se me

De spe
principia
deducta.

Bonū

G.

Propri

Appro.

st.
c. d. k.

3.
c. d. k.

K.

K.

Nona pars

motie rōne sue bonitatis: et memoria sic obiectat deus supra in aavires sperādo/ sicut voluntas cū charitate ascēdit ad deū amādo. Et hoc memore valde est bonū. ¶ Memoria magis est magna per duos act⁹ q̄ p̄ vñū tantū: videlicet p̄ sperare et recolere/ q̄ p̄ per recolere tantū. Idcirco magnitudo dei magnificat memoriā hō minis/ q̄n hō magnifice se disponit ad recolendū deū cū habitu spei: vt memoria q̄n non pōt eū recolere q̄ possit eū sperare. Et hoc memorie magnum est. ¶ Spes cū subiecti dispositione durat i subiecto: videlicet cū recolere deus rōne sue bonitatis/ magnitudinis/ eternitatis etc. S3 q̄n memoria nō se disponit ad recolendū p̄cām est suus habit⁹: tūc spes nō h3 subiectū i q̄ durare possit: et sic deficiat. ¶ Memoria cū suo posse pōt recolere: et sicut cū posse dei mediāte spe pōt sperare in deo: et sic analogice loquēdo/ posse spei est supius: posse autē memorie est inferius/ rōne cui⁹ posse existēs inferius ascēdit ad obiectū cū posse existēte supius: sicut posse intelligendi cū posse credēdi. ¶ Hō peccator intelligēs in hōra sue motus sua magna pētā/ et magnā iusticiā dei: est circa desperationē cū intelligere et recolere. Sed spes q̄ est habitus memorie ascēdit ad diuinā misericordiā/ deo obiectat se peccatori habēti spem. Et tūc peccator plogat se ad desperationē: hoc autē facere nō possit/ nisi spes esset habit⁹ memorie. ¶ Q̄n hō est in bello aut in mari cū magna fortuna: aut h3 magnā indigentia alicui⁹ rei: tūc tps sua volūtas est tantū remissa et cofracta ppter nimis timorē/ q̄ ipsa nō potest eleuare suum amare ad deū: sed memoria obiectat deū cum spe excitat voluntatē ad amandū illum cum charitate. Et tunc voluntas confortata et confortata est per memoriā. Et sic de intellectu potest dici qui non inuenit aliud remedium/ nisi sperare in deo. ¶ Memoria cum spe virtuosa est sicut voluntas cum charitate. Et sicut voluntas est virtuosa absq̄ charitate: sic memoria sine spe. Quoniam memoria et voluntas sunt inter se adiuncte coadiunctes: ideo memoria cum spe adiuncta voluntatem: et voluntas memoriā cum charitate: vt ipse sint virtuosae. Spes cum veritate est vera/ et cum falsitate falsa. Et in isto passu cognoscit intellect⁹ q̄ pētōr q̄n pōt fugere a pētō et nō vult: s3 pponit exire: tūc ipse credit habere spez ipsam nō h3. ¶ Spes est cū pētō nō pōt participare in subiecto. ¶ Peccator cū spe h3 dele-

stationē: sed absq̄ spe tristitia et dolorē. Nā cū spe h3 amare: sine spe autē h3 odire. ¶ Et in isto passu cognoscit intellect⁹ q̄ pētōr cū spe ascēdit ad amandū: sine spe descēdit ad odiendū et despire: rādū: pueritōdē amare et sperare i odire et despire: tristitia et dolorē q̄ sunt in tali pētōre q̄s possit estimare e. ¶ Inf recolere et sperare est differētia: sicut inter intelligere et credere ratio hui⁹ est: q̄ sperare est superius: sed recolere est inferius recolere est actus naturalis: s3 sperare est act⁹ supernaturalis. Sperare et recolere pueniūt inter se. Nā recolere dispositū sperare: supposito tñ q̄ sperare sit cū bonitate/ magnitudine etc. Et sperare facit ascēdere/ recolere gradat⁹: vt sperare p ascēsus recolēdi possit ascēdere. Sicut cappa q̄ ascēdit in motū p ascensum cappati. ¶ Spes legitima et spes spuria opponunt/ intantū q̄ in eodē subiecto stare nō pnt. Nā alio daret oppositū in obiecto. ¶ Spes legitima est illa q̄ est cū bonitate et veritate et hōr: et est maliciā et falsitatem. Spes autē spuria est illa q̄ cū malicia et falsitate est: s3 bonitate/ veritate etc. Et in isto passu dolet memoria q̄ tot pētōres recolit habitatos spe spuria et difformata. ¶ In principio hō speras in deo est efficax: et spes est forma. Et illa q̄ hō recolit/ sunt materia et summū obiectū est finis/ recolere subsistere ad sperare. ¶ Spes est medium existēs inter peccatōr et deū: eo q̄ ipa ē nunci⁹ amoris/ deo influente spez peccatoris: et peccatore resluente suū bonū et magnum recolere deo. Q̄n peccator siue hō indigēs recolēs deū sine spe inuenit requiē in suo recolere. Ratio hui⁹ est: suū recolere nō est in illo gradu in quo inuenit requies. Q̄n autē spes iūgit: tūc ascēdit recolere cū spe ad illū gradū in quo inuenit requies. ¶ Illa spes q̄ est maior rōne bonitatis magnitudinis/ est signū et lumē vere fidei siue legia. Nā minor si des siue lex non pōt stare in maiori spe. Sed maior spes stat in maiori fide siue lege: alioqn esset dare oppositū in obiecto. Et in isto passu cognoscit intellect⁹ q̄s popul⁹ assit in lege vera. ¶ Sperare et recolere possunt esse inuicē in summo obiectore in eodē tpe: sed nō equaliter eo q̄ sperare ē pri⁹: recolere autē poster⁹. Sicut velle et amare in eodē tpe pnt esse in vno et eodē subiecto. Amare tñ pri⁹/ q̄ est habit⁹: velle autē p poster⁹/ q̄ est habitus de charitate: sicut in altitudine motus i qua cappa ē supra cappati. ¶ Memoria cū minoritate h3 reco-

Mag

Durat

Phas

sup

volunt

virt

veritas

glo

Dif

Com

Cont

Prim

Med

sim

Minor

q̄n

mi

Orms

Sp̄s m̄d̄m̄

P̄m̄m̄

lere: cū maioritate aut sperare. Et ideo qñ appetit eleuare suū recolere siue spe rare: itē quidē appetit est difformat. Accensio enim est de genere maioritatis. Et tō memoria qñ credit ascendere/ ipsa descendit. Et i isto passu cognoscit intellectus per quem modum peccatores cadunt in desperationem. Potentia em̄ cum minori habitu ascendere non potest: sed cum maiori.

De spe p regulas deducta.

De spe p
reglas de
ducta.

Uenit v trū spes sit habitus memorie: Et rñdēdū est qñ sic: eo qz in tpe necessitatis memoria sperādo sfortat z cōsolat intellectū z volūtatem. Et recolere sic ascedit ad summū obiectū p sperare: sicut intelligere per credere: et velle per amare. Item sperare non est de genere certitudinis que quidem est de genere scientie. neqz em̄ est de genere voluntatis. Voluntas em̄ multa vult: in quibus non sperat: vnde sequitur q postq spes non est de genere intellectus neqz de genere voluntatis: q ipsa sit de genere memorie. Et cum in aia non sint nisi iste res potencie supradicte: amplius spes nō est de genere imaginatiue neqz sensitue. ¶ Per primā speciem regule c. querit/ qd ē spes. Et rñdēdū est q est viri cui pprie cōpetit sperare. ¶ Per scōdā speciem queritur/ spes qd hz in se cōessentialiter? Ad qd dicendū est q ipsa hz suos correlatiuos speciales cū quibz agit per speciem suam. ¶ Per terciā speciem querit/ qd est spes i alio. Et rñdēdū est q ipsa est virtus specialis in alijs virtutibz: z etiam nunciū cōsolāz/ z cōfortāz/ z cōsolen/ z huiusmodi. Adhuc est in bonitate bona/ z in magnitudine magna zc. z est in imaginatiua inimaginabilis: z in sensitiua insensibilis: z in subiecto indiuisibilis. ¶ Per quartā speciem querit/ quid hz spes in alio? Et dicēdū est q ipsa hz sperare in recolere: sicut charitas hz amare in velle: z fides credere in intelligere. Adhuc hz bonū actū in bonitate: z magnum in magnitudine zc. z in iusticia zc. ¶ Per primā speciem regule d. querit/ spes de quo est. Et rñdēdū est q est de seip/ a/ eo qz habet creat est. ¶ Per scōdā speciem querit/ spes de quo est? Ad qd dicendū est q ipsa est de suis specificis similitudinibz derivatis a re latius memorie/ quā ē habitus. ¶ Per terciā speciem querit/ cui ē spes? Et ē re-

spondēdū q ipsa ē memorie sicut instrumētū est agētis. ¶ Per primā speciem regule e. querit/ spes quare est? Ad qd respondēdū est q ipsa est ex eo qz sua cā est: sicut dies artificialis est/ qz sol sup terrā ē. ¶ Per scōdā speciem querit/ spes quare est? Et rñdēdū est q ipsa est vt memoria possit leuare suū recolere in tpe necessitatis/ cōsolen/ adiuuādo/ cōfortādo. Cōsolen/ intellectui suū intelligenere/ z volūtati suū velle/ vt ascendere possint ad summū obiectū. ¶ Per primā speciem regule f. querit/ spes quāta ē z vñne? Et est respondēdū q ipsa hz qñtatē magnā z cōtinuā. Officiū em̄ magnū habet cōsolando/ cōfortādo z eleuādo alias potentias ad summū obiectū: sua quidez qñtitas indiuisibilis est: cum nō sit punctalis neqz linealis. ¶ Per scōdā speciem querit/ de qñtitate discretetate? Ad qd respondēdū est q ipsa habet quantitatem discretam respectu suoz correlatiuoz cū quibus habet differentias: cum quibus crescit aut decrescit ad placitū actus suos. ¶ Per primā speciem regule g. querit/ que est propria qualitas spei? Et respondēdū est q est sperare. Nam sperare nō cōpetit nisi spei tantū. ¶ Per scōdā speciem querit/ que est appropriata qualitas spei? Ad qd dicendū est q bonitas/ magnitudo z huiusmodi. ¶ Per regulā h. querit/ de tempore spei? Et est respondēdū q est in tempore: habitus enim nouus est z depēdet a pteritis. Et est in tempore presenti/ eo quia ipsa est: adhuc quia habet suū actum z ambit tempus futurū: nam illud sperat. Et hoc per regulam c. d. k. signatur est. Et in isto passu cognoscit intellectus q spes in tempore valde magnus habitus est. ¶ Per regulam i. querit/ vbi habet spes actum suū? Et respondēdū est q ipsa habet illum in memoria recolibilitatem extra quam non potest habere illum. Nam extra recolibilitatem memorie/ obliuio est habitus punitiuus. Et hoc per regulam c. d. k. signatur est. ¶ Per primā regulā k. querit/ spes quomodo est/ z quomodo corrumpitur? Ad qd dicendū est q ipsa est per modū quē habet memoria/ disponēdo actum suū cū principijs z cū alijs virtutibz: sicut homo in tpe necessitatis qñ se non pōt adiuuare cū suis virtutibus/ adiuuat se cū bonitate dei zc. Et similiter cū misericordia z cū charitate dei/ z hmoi. Sua qz destructio est quādo in subiecto i quo est/ euenit peccatū

f.
form

final

f.
cont

Dismit

G.
Rwp.

Appro.
Jf.
c. d. k.

l.
c. d. k.

K

vm

C.
m sc

ht m sc

m alw

ht i alw

D.
Primi

Mnt

fina.

qđ malū est/z cōtra misericordiā z cha-
ritatē dei/ratione cuius peccator priua-
ta spe cadit i desperationē. ¶ Per scđaz
regulā. R. querit/ ipse cum quo est: ad
qđ rñdendū ē qđ ipsa est cū dispositione
subiecti in quo est: z cū habitibus prin-
cipiorū z virtutū: maxime cum summo
agente qui ipsam speciem causat/z sub-
iectum ex ea habituat z induit.

**De charitate per principia
deducta.** 109

Charitas est habitus volū-
tatis: Charitas ratioe sue
bonitatis eleuat voluntatē
ad amandū diuinam boni-
tatem plus qđ semetipsam.
¶ Charitas ratione sue magnitudinis
oīa bonā facit cōia. ¶ Charitas euz sua
duratione facit durare/amāte cū boni-
tate/magnitudine zc. ¶ Voluntas cum
posse charitatē vincit omnia. ¶ Charitas
cum magna duratione disponit intel-
lectum ad intelligendū summū intelli-
gibile. Quoniam de^o est summe amabilis:
ideo voluntas cū charitate eleuat suūz
amare ad diligendū plus deū qđ semet-
ipsam. Quoniam deus est per se amabilis
z non per se credibilis/neq; sperabilis:
inquantū est de se:ideo charitas est al-
tior virtus qđ alie virtutes. ¶ Charitas
cum veritate vivit: z etiā vivit imāgi-
nabilia et sensibilia. ¶ Charitas in om-
nibus inuenit delectationē. ¶ Charitas
nō distinguit inter propriū z cōe. ¶ Cha-
ritas ad verū bonū z cōcordantē finem
reducit oīa. ¶ Charitas nō inuenit cō-
trarium. ¶ Voluntas per charitatem est
prius in amore: z per velle est posterius
in illo. ¶ Charitas est mediū existēs in-
ter amīcū et suūz amatū. ¶ Charitas in
omnibus quiescit. Illa lex cum qua cha-
ritas ē maior/est z verior qđ aliqua alia
lex. ¶ Charitas omnia bona coequat.
¶ Charitas cū minoritate est infirma.

**De charitate p regulas deduc-
ta.**

Querit/vtrū charitas sit ha-
bitus voluntatis. Et rñden-
dū est qđ sic: vt volūtas cum
charitate possit plus deum
diligere qđ seipam. Et pri-
mū tantū quantū seipam. ¶ Per pri-
mā speciem regule. c. querit/ qđ est chari-
tas. Et rñdendū est qđ charitas est illa
virtus cū qua volūtas aſcēdit ad diligē-

dū deū z primū suū supra suū posse nā-
turale. ¶ Per scđam speciem querit/ cha-
ritas qđ hz in se libi coessentialē. Et re-
spōdendū est qđ suas specificas relatio-
nes cū quib^o est specificata virt^o. ¶ Per
tertā speciem querit/ quid est charitas
in alio. Ad qđ est dicendū qđ ipsa est in
bonitate bona/in magnitudine magna/
z in oībus virtutib^o imperatrix z guber-
natrix. ¶ Per quartā speciem querit/ qđ
hz charitas in alio. Et respōdendū est qđ
ipsa hz in oībus quicqđ vult. ¶ Per pri-
mā speciem regule. c. querit/charitas
de quo est/ dicendū est qđ ipsa est de seipā:
eo qđ creata est. ¶ Per scđaz speciem que-
ritur/charitas de quo est/ cui dicendū
est qđ ipsa ē de similitudinib^o correlatiuoz
volūtatū/de qđbus in suo capto locutus
mus. ¶ Per tertā speciem querit/chari-
tas cui^o est. Ad qđ rñdendū est qđ est vo-
lūtatū: nā suūz habit^o est. ¶ Per primā
speciem regule. c. querit/charitas quare
est. Et est rñdendū qđ ipsa est/ qđ effect^o
dei est. ¶ Per scđam speciem querit/cha-
ritas quare est. Et rñdendū est qđ ipsa est
vt volūtas possit amare deū sup suis vi-
ribus: et etiā suū amīcū z suū inimicū.
Et in isto passu cognoscit intellect^o qua-
re charitas est altior virt^o. ¶ Per primā
speciem regule f. querit/ de quantitate pū-
nia charitat^o. Ad qđ rñdendū est qđ ipsa
hz admirabile quantitatē/ eo qđ volūtas
cum ipsa diligit deū/ z suū amīcū/ z suūz
inimicū. ¶ Per scđam speciem querit/ de
quantitate discretā charitat^o. Et rñde-
ndū est qđ ipsa hz quantitatē discretā ra-
tione differentie suozū correlatiuoz quz
quib^o crescit aut decreſcit ad placitum
suū actū/sua quantitate cōtinua existe-
re sine diuisione/ z augmentatione/ z di-
minutione. ¶ Charitas em̄ nō est habi-
tus punctualis neq; linealis. ¶ Per pri-
mā speciem regule g. querit/ que est pro-
pria qualitas charitat^o. Et rñdendū
est qđ suū specificū amare. ¶ Per ſe-
cundā speciem querit/ que est appropia-
ta/ qualitas charitat^o. Ad qđ rñdendū
est qđ bonitas zc. Nāz bona est zc. Nam
iusta est zc. ¶ Per regulā h. queritur de
tpe charitat^o. Cui rñdendū est per ter-
tiā speciem regule. c. qđ ipsa est in illo sine
ſuſceſſione/ eo qđ habitus ſpiritalis eſt
ſed eſt in ſuſceſſione mediante ſubiecto
in quo eſt/ z in quo inſluit/ z reſluit ac^o
ſuos/ mutādo obiecta: z hoc per regulā
c. d. k. ſignū ē. ¶ Per regulā i. ſignū/cha-
ritas vbi eſt. Et rñdendū eſt qđ ipsa eſt in
ſubiecto habituarie: z obiecto obiecti
ue. Et hoc p regulā c. d. k. ſignū ē. ¶ Per

.K.

bonit

Mag.

Dnr.

Plur

sup

vol.

vult
equalit
gloria

At
Cunord
Contra
Prin.
Mrdm
ſimr
Mmo
Et
Mmo

Am

Charitas
per regu-
las dedu-
cta.

ſim ſi

hm si

im alio

ht alio

D.

prim

Mat

Pof.

E

for

ſma

F.

Cont

Disrr

G.

Prop

Appro

H.

c. d. k.

I.

c. d. K.

.K.

primam regulam *R. queritur/charitas* quomodo est? Et respondendum est qd est per illum modum per quem est similitudo collecta a voluntate deducta per principia exceptis contrarietate et minoritate: et etiam est in speciebus regularum subiectata/deo existente sua causa et voluntate existente suo obiecto cum dispositione sine peccato. *¶ Per secundam regulam R. queritur/charitas cum quo est?* Ad quod respondendum est qd est cum agente: videlicet cum deo qui est sua causa: et cum sua voluntate que est suorum subiectum: et est cum principijs et regulis suo modo: et cum alijs virtutibus sine quibus esse non potest.

De patientia per principia deducta. 110

De patientia per principia deducta.

Quoniam patientia est habitus voluntatis: id est voluntas cum bonitate tue patientie vincit suam malitiam. *¶ Voluntas cum magnitudine patientie vincit iram.* *¶ Patientia cum duratior durat contra impatentiam.* *¶ Patientia cum potestate charitatis et humilitatis oia vincit.* *¶ Patientia cum deliberatione intellectus oia vincit et nutrit.* *¶ Patientia cum charitate est de genere humilitatis.* *¶ Patientia sub charitate est maior virtus quam sub aliquo alia virtute.* *¶ Contra veram patientiam nulla ira stare potest.* *¶ Patientia cum passioe acquirit letitiam et delectationem.* *¶ Patientia non distinguit inter vituperantem et vituperatum.* *¶ Patientia cum charitate/pietate et humilitate est cōnexa.* *¶ Patientia non curat de vindicta.* *¶ Patientia in principio habet passionem/in fine actionem et victoriam.* *¶ Patientia est mediū existens inter laborem et quietem.* *¶ Modus patientie habitus semper quiescit in quiete.* *¶ Patientia cum maiori labore est maior virtus.* *¶ Patientia coequet prosperitates et aduersitates.*

Homo cum minoritate patientie est in periculo.

Homo cum minoritate patientie est in periculo.

Verū patientia sit fortior virtus absolute quam impatiētia: tunc respondendum est qd sic eo quod patientia est habitus positivus: impatiētia autem privativus. *¶ Et in isto passu cognoscitur intellectus per quem modus homo peccat.* *¶ Per primam speciem regule c. qritur/ qd est patientia? Ad quod dicen-*

du est qd est virtus que mouet voluntatem ad eligendum passiones super viribus suis. *¶ Per secundam speciem queritur/ qd habet se patientia coessentialiter? Ad quod dicendum est qd habet similitudines passiones principiorum cum quibus patitur.* *¶ Per tertiam speciem queritur/ patientia quid est? Alioquin respondendum est qd ipsa est habitus vincens et pacificans duos homines inter se litigantes. Et est in pudentia consolatoria quando aliter factum se non potest habere.* *¶ Per quartam speciem queritur/ quid habet patientia in alio? Et respondendum est qd ipsa habet in voluntate actionem per primum et voluntatem in seipsa per posterius.* *¶ Per primam speciem regule d. queritur/ patientia de quo est? Et respondendum est qd ipsa est de suis bilibus specificis cum quibus est specificata virtus.* *¶ Per tertiam speciem queritur/ patientia cuius est? Cui respondendum est qd ipsa est voluntatis que cum ea summutur se ad passiones.* *¶ Per primam speciem regule e. queritur/ patientia que est? Et respondendum est qd ipsa est: namque charitas/prudentia/iusticia/fortitudo et humilitas causant illam in disposita et proportionata voluntate/submittendo eam alteri voluntati.* *¶ Per secundam speciem queritur/ patientia que est? Ad quod est dicendum qd vi intellectus voluntas habet de liberationem continuum/eligendo vtilia.* *¶ Per primam speciem regule f. queritur/ de quiete continua patientie? Et respondendum est qd ipsa habet continuum quietis/ eo quod non est habitus punctualis/nec linearis/nec diffusibilis.* *¶ Per secundam speciem queritur/ de quiete discreta patientie? Ad quod respondendum est qd ipsa habet quietem discretam. Nam ex pluribus passionibus est.* *¶ Per primam speciem regule g. queritur/ qd est propria quantitas patientie? Et respondendum est qd passibilis. Nam ipsa soli patientie competit per primum: per virtutem enim patientie patiens patitur.* *¶ Per secundam speciem queritur/ qd est appropriata quantitas patientie? Et respondendum est qd bonitas/magnitudo et victoria/iusticia et c.* *¶ Per regulam h. queritur/ de tempore patientie? Ad quod respondendum est qd patientia est per tertiam speciem regule c. qd ipsa est in tempore noua. Et per quartam speciem euidenter est in illo successuque ipsa existens in uno tempore sub una passione: et in alio tempore sub alia: et sic de alijs secundum quod per regulam c. d. R. signatur est.* *¶ Per regulam i. queritur/ de loco patientie? Et respondendum est qd sua loca sunt biliterates principiorum: ut cum ipsa et in ipsis sit specificata virtus siue habitus: et per regulam c. d. R. signatur est.* *¶ Per primam regulam R. queritur/ patientia quomodo est? Et respondendum est qd ipsa est per illum modum per quem collecta est ex bilibus principiorum in te*

est in se

est in alio

est in se

D.

Primit

simp Ros

F.

formal

final

F.

Conti.

Disint

G.

Propri

Appro.

F.

c. d. K.

i.

c. d. K.

K

.C.

pore ne: effitatis cum deliberatione/vt ira et impatiencia nō oriatur. Et hoc p regulā c.d. R. signatum est. ¶ Per secundā regulā R. querit/pacientia cū quo ē? Et respondendum est q ipsa est cum deliberatione intellectus et voluntatis: est cum victoria bonitatis et magnitudinis et c. ex pta contrarietate. Et est cū alijs virtutibus cum quibus est connexa sine quibus esse non potest.

De pietate p picipia oducta.

De pietate per picipia de ducta.

Voluntas cum bonitate pietatis se disponit ad habendū dolorem de lāguore proximi sui. ¶ Magnitudo pietatis mouet voluntatē ad habendū dolorem magnū de aduersitatibus sui amici et etiā inimici. ¶ Pietas durat cū charitate/humilitate/patiētia et māfuetudine. ¶ Voluntas cuius potestate pietatis potest causare in corde su spīritus: in oculis lachrymas et fletus: et in anima tristitia. ¶ Intellectus intelligit q signa pietatis sunt charitas/humilitas/patiētia/māfuetudo/suspīria et fletus. ¶ Pietas est amabilis/eo q cū ipsa voluntas destruit suā crudelitatem. ¶ Pietas cū charitate/humilitate et c. ostendit se esse virtutē. ¶ Vera pietas ē vera mediana voluntatis. Voluntas cū pietate purat q suos lāguores et sua tristitia sint sua gloria et sua delectatio. ¶ Pietas mediāte habitu charitatis nō distinguit inter propriū et cōmune. ¶ Homo pius cū pietate cōcordat et pacificat inimicos. ¶ Pietas cū charitate et humilitate/patiētia et māfuetudine/ptradicit impietati q est sua inimica. ¶ Pietas est pīcipiū formale et humile/suspīria et fletus sunt sua materia: ractus est suus finis. ¶ Pietas in medio charitatis pīstist. ¶ Pietas sine actu nō qescit. Et in isto passu cognoscit intellectus q voluntas cū pietate se delectat: qm pīr dolet et flet et suspirat. ¶ Alia lex cū q maior pietas pōt haberi oportet q sit vera. ¶ Homo pius languores suos coequat cū lāguorib⁹ proximi sui. ¶ Pietas cum minoribus signis ostendit se esse minorem.

De pietate p reglas deducta.

Vt charitas sit habitus pietatis: et respondēdū ē q sic. Ratio hui⁹ ē q charitas rōne summi obiecti est pius: pietas autem rōne obiecti inferioris ē posteri⁹. ¶ Per

pīam speciem regule c. querit/quid est pietas? Ad qd dicendū ē q ipsa est virtus cū qua voluntas mouet se ad habendū dolorem de lāguorib⁹ proximi sui. ¶ Per secundā speciem c. querit/ quid hz pietas in te cōessentialiter? Et est dicendū q ipsa hz suos correlatiuos cū quib⁹ est specialis virtus. ¶ Per tertiam speciem querit/ quid ē pietas in alio? Et respondēdū est q ipsa ē virtus significata in suis significatiuis: videlicet in charitate/humilitate/patiētia/māfuetudine/suspīrijs/fletib⁹ et huiusmodi: sicut vinū signat fletū rōne rami exstētis corā taberna. ¶ Per quartā speciem querit/ quid hz pietas in alio? Et respondēdū ē q hz sua signa in hōie pio sicut impietas hz sua signa in hōie impio. ¶ Per pīam speciem regule d. querit/ de quo est pietas: et respondēdū est q ipsa est de seipsa/ eo q est habitus acquiritus. ¶ Per secundā speciem querit/ de quo est pietas: Et respondēdū est q ipsa est ex illa materia signata p sua signa. ¶ Per tertiam speciem querit/ pietas cuius est? Et respondēdū ē q ipsa ē subiecti in quo ē sicut instrumentū agētis. ¶ Per pīam speciem regule f. querit/ pietas qta ē continue: et respondēdū est q ipsa ē tāta qta p sua signa est significata. ¶ Per secundā speciem querit/ que est qttas discretā pietatis? Et respondēdū est q ipsa habet qttatē discretā cū qua auget et decrescit suū actū sine augmentatiōe et diminutiōe qttatis pīnue sue essentie. ¶ Per pīam speciem regule g. querit q ē pīa qttas pietatis? Et respondēdū est q cōm passio quam hz de lāguore proximi sui. ¶ Per secundā speciem querit/ q ē appropinquata qttas pietatis? Et dicendū ē q tristitia. Nā tristitia ē forma cōmūnis: et sic de charitate/humilitate: et sic de alijs suis signis. ¶ Per regulā h. querit/ de tēpore pietatis? Et rōndū est per tertiam regulā c. q ipsa est in tēpore/ qm p sua signa est significata/ et sic de alijs c.d. R. signatis. ¶ Per regulā i. querit/ de loco pietatis? Et est respondēdū q pietas est in hōie pio: et est in oībus illis signis cū quibus est signata. ¶ Per pīam regulā R. querit/ pietas quō est? Ad qd est dicendū q ipsa est per illū modū quē hz homo pius ad acquirēdū illā cū charitate/humilitate/patiētia et māfuetudine et c. ¶ Per secundā regulā R. pietas cū quo ē? Cui rōndū ē q ipsa ē cū suis signis: sicut faber cū suis instrumentis: videlicet cū fornace/incudē/martello/focepibus et c. ¶ Prīmū de nouē virtutib⁹: et sicut diximus de ipsis p pīcipia et regulas:

De pietate per regulas deducta.

C.
p m si
h m si
r m alio
h m n l
D.
Prim
Mort
Pors
F.
Cont
Disr
q
prop
App.
H
c.d.k.
I
c.d.k.
K
K

sic pōt dici de vitijs contrarijs eis: vide-
licet de injuria/impudētia/debitate cor-
dis/peperātia/infidelitate/deperatio-
ne/crudelitate/impatiētia/impietate.

De auaricia p pīcipia ōducta

Auaricia cū sua malicia ipe-
dit bonitatē q̄ nō sit rō bo-
nō q̄ agat bonuz de bonis.
¶ Auaricia cū sua magni-
tudine magnificat maliciā/
duratiōe/potestātē cū suo
actu. Quāto durat auaricia/ tāto durat
suis act⁹ inflatibilib⁹: et ppter hoc aua-
rus augmētādo diuitias/ credit dēscere/
sed nō pōt. ¶ Potestas auaricie est ha-
bitus pīuatiuus potestatis largitatis:
sicut fūrdēitas potestatis audi⁹. Quia:
ppter aua⁹ nō hz potestātē quiesce-
tem. Sicut fides eleuat intellectum ad
credendū veritatē sup suis viribus: sic
auaricia eleuat intellectū ad credendū
falsitatē sup viribus suis: et sicut auarus
credit esse largus: sic charitas exaltat vo-
lūtatē ad diligendū super suis viribus.
sic auaricia eleuat illā ad diligendū fu-
tura: et non quiescit in his que hz. ¶ Mō
auar⁹ pītomagis hz/ tātomagis se cre-
dit esse virtuosum. ¶ Mō auarus credit
hoc qd est verū/ qd falsum sit: et cōuerso
sicut infidelis. Mō auariciaz falsitas cō-
uenit/ sicut largitas et veritas suo mō.
¶ Auarus nō se delectat in his q̄ hz: ad-
huc enim indigētē se credit: neq; in his
que sperat: nō est hz illa. ¶ Mō auarus
nō distinguit inter largitatē et auariciā/
eo qz credit qd hoc qd est auaricia/ sit lar-
gitas. ¶ Auar⁹ rōne auaricie cū aliquo
hoīe virtuosō cōcordātia habere nō pōt:
nā illa oībus virtutib⁹ cōtradicit. ¶ Mō
auar⁹ pītomagis est diues/ tantomagis
cōtradicit primo suo: qz fini bonorū est
cōtrari⁹. ¶ Mō auarus puerit pīcipia
positiua in pīuatiua: et sic pītomagis
credit dēscere/ tātomagis laborat: sicut
aliquis hō credēs meli⁹ videre cū oculis
obscatis/ q̄ cū vidētib⁹. ¶ Mō auar⁹ cū
sua auaricia omnia cōiungit et mēsurat.
¶ Mō auarus cū fine pīuatiōis quiescit
sicut hō patēs famem/ et illi placet pati
illā. ¶ Mō auarus cū maiorib⁹ diuitiis ē
magis auar⁹: vñ patit⁹ pīto magis hz/
tāto magis appetit habere. ¶ Mō auar⁹
nō cōequat: nā auaricia cōstituit in extre-
mis. ¶ Minor auaricia minora signa hz:
sicut maior avaricia habet.

De auaricia p reglas ōducta.

Triū auaricia sit generali⁹ De auari-
peccatū obiectiue: Et respo-
dēdū est qd sicqz plura et di-
uersa obiectat et appetit.
¶ Der primā specie regule
c. querit/ quid est auaricia?

Et respondendū est qd auaricia est pec-
catū qd deuatur bona a fine ad quē ipsa
sunt. ¶ Per secundā specie querit/ quid
auaricia hz in se cōessentialiter? Et re-
spondēdū est qd hz cōrelatiuos pīuati-
uos: sicut largitas habet suos pīuatiuos.

¶ Per tertiā specie querit/ quid est aua-
ricia in alio? Et respondēdū est qd ipsa
in hoīe auaro habet pīuatiu⁹ cū quo
sibi met causat paupertatē/ et tristitiaz/
et laborem: sicut hō cappat nimis/ ma-
gna cappa causat sibi met tediū et labo-
rē. ¶ Mō auar⁹ habitu pīuato habitu as-
tus/ in suis diuitijs/ neq; in alijs hz re-
quie: sed potius laborem/ et angustiam.

¶ Per primā specie regule d. avaricia
de quo est? Et respondēdū est qd ipsa
est de seipsa: non est hz naturā: neq; est
creatura/ eo qz est peccatū: neq; ē virt⁹.

¶ Per secundā specie querit/ auaricia
de quo est? Et respondēdū est qd ipsa est
ex defectu morali hoīs: sicut fūrdēitas ex
defectu nature: nā sicut fūrdēitas est ha-
bitus pīuatiu⁹ cōtra habitū pīuatiuum
auditus: sic auar⁹ est contra habitū possi-
tiui largitatis: et in isto passu cognoscit
intellect⁹ de quo est peccatū.

¶ Per tertiā specie querit/ cui⁹ est auaricia: et re-
spondēdū ē qd est hoīs auari: sicut cap-
pa cappati. ¶ Per pīmā specie regule c.
querit quare est auaricia? Et responde-
dū est qd illa ē: qd hō nō vult habere lar-
gitatē: sicut nudeitas hoīs est/ qz homo
induius nō est. ¶ Per secundā specie que-
ritur/ auaricia quare est? Et responde-
dū est: vt homo non habeat largitatē/
neq; requie in suis bonis.

¶ Der primā
speciem regule f. queritur de quantitatē
te continua auaricie: Et est responde-
dū qd ipsa hz pītitatē cōtinuā: nā ha-
bitus cōtinuus est: sicut cappa cappati.

¶ Per secundā specie querit de pīuitate
discreta auaricie: cui dicendū est qd ipsa
hz pītitatē discretā: vt ipsa possit angere
et diminuerē actus suos ad placitum.

¶ Der primā specie regule g. querit/ qd
est pīpīa qūitas auaricie: Ad qd est re-
dēdū qd est insaturabilitas: et in isto pas-
su cognoscit intellect⁹ qd auar⁹ pīto magis
haz/ tantomagis appetit hē.

¶ Per secundā specie queritur/ quare est ap-
propīata qualitas auaricie: Et respon-
dēdū est qd est paupertas/ labor/ tristitia/

et m. s.

et m. s.

et m. alio

D.
Prim

Mat

Pos.
E.
formaIma
F
Conin

Disin

G.
Cryp.

Appo

De auari-
cia p prin-
cipia de-
ducta.Mag
Dn

Pet

cap.

vir

viri

Glo

Dis

Conror

Contr

Prim

Mrd

fi

Morio

Eg

Mimo

††
c. d. k.

.L.
c. d. k.

.K.

.k.

et huiusmodi. ¶ Per regulam h. querit de tempore auaricie? Et respondendum est q' homo auarus est in tempore de auaricia habitus habens dolore de preteritis/cogitando q' plura potuisset acquirere / et laborat in tempore presenti cum bonis: et habet dolorem: quia non vitur futuro. Et hoc per regulam c. d. R. signatum est. ¶ Per regulam i. queritur auaricia ubi est? Et est respondendum q' ipsa est i' habitibus priuatiuis cuius quibus est signata: figurata: videlicet i' malicia/inimicitia/mendacio/incōstātia/et huiusmodi. Et hoc per regulam c. d. R. signatum est. ¶ Per primam regulam R. queritur/auaricia quomodo est? Et est dicendum q' ipsa est per modum nolendi: videlicet quia voluntas non vult habere largitatem. ¶ Per secundam regulam R. queritur/auaricia cum quo est? Et est respondendum q' ipsa est cum potentiis inferioribus contra superiores: videlicet cum imaginatiua/sensitiua/contra intellectum amatiuam et relictuam: que quidem seipsas diffiniant cum auaricia bonorum sensibiliu et imaginabilium.

De gula per principia deducta.

De gula per principia deducta.

¶ Omo gulosus cum nimia comestione et potatione facit sibi malum: et tamen credit bene facere. ¶ Homo gulosus cuius magnitudine magnificat sibi malum. ¶ Labores hominis gulosi plerumque sunt sue delectationes. ¶ Gulosus cuius potestas gule non potest contra gulam. ¶ Gula est peccatum quod disponit intellectum ad credendum q' ipsa non sit peccatum. ¶ Gula est peccatum quod disponit voluntatem ad appetendum nimiam comestionem et potationem: sicut fides disponit intellectum ad credendum. ¶ Gula est peccatum quod simpliciter est contra omnes virtutes. ¶ Gula est habitus mendax. Nam cuius ipsa homo decipit semetipsum: et per ipsam ad infirmitatem et mortem disponit se. ¶ Gula causat delectationem in gustu: labores autem et dolores in tactu. ¶ Gulosus confundit et intenebrat omnes potentias hominis periores et inferiores. ¶ Gulosus confundit nimiam comestionem cuius nimia potatione. ¶ Gula contradicit curialitati et sanitati et diuitiis. ¶ Gula in principio dat leticiam: sed in fine dat tristitiam. ¶ Gula non mensurat cibum/ neque potum. ¶ Gulosus causa gule non facit re-

quem. ¶ Maiores proprietates et delectationes gulosi sunt nimia comestio et potatio. ¶ Gulosus non mensurat cum equali mensura: non enim coequat suam digestionem et retentionem cum sua appetitu: et homo nimis gulosus est circa sanitatem: qui autem magis gulosus est/circa infirmitatem.

De gula per regulas deducta.

¶ Trum gula sit maior habitus voluntatis quam intellectus? Et respondendum est q' sic. ¶ Gulosus namque eius voluntas appetit cibum et potum. Cum intellectu autem discernit inter maius et minus. ¶ Unde sequitur q' intellectus disponit gulam per ignorantiam/et voluntas per appetitum. ¶ Per primam speciem regule i. queritur/quid est gula? Et respondendum est q' est peccatum cum quo gulosus nimis comedit et bibit. ¶ Per secundam speciem queritur/gula quid habet in se coessentialia? Et respondendum est q' habet contra relictos priuatiuos contra relictos posituos temperantia: sicut homo monstruosus habet suos correlatiuos contra naturales correlatiōes. ¶ Per tertiam speciem queritur/quid est gula in alio? Et respondendum est q' ipsa est in mensa incurabilis/et in homine derisibilis/et in societate mendax/et in homine est pigritia/infirmitas/et dolor: et in maris pro digalitas. et in anima peccatus et culpa. ¶ Per quartam speciem queritur/quid habet gula in alio? Ad quod dicendum est q' habet in subiecto in quo est dominium: nam sicut homo cum obedientia disponit se ad passionem/sic cum gula ad subuersionem. ¶ Per primam speciem regule d. queritur/gula de quo est? Et respondendum est q' ipsa non est de aliquo primitiue. Nam peccatum est: et quia peccatum nihil est/et nihil non est ex aliquo: ideo patet q' gula non est ex aliquo. ¶ Per secundam speciem queritur/gula de quo est? Et dicendum est q' ipsa est ex defectu moralitate hominis: sicut surditas est ex defectu motu nature. ¶ Per tertiam speciem queritur/gula cuius est? Ad quod dicendum est q' ipsa est subiecti cuius est: sicut cappa cap pati. ¶ Per primam speciem regule e. queritur/gula quare est? Et respondendum est quia habitus acquisitus est g-

Ma.
Ej

De gula per regulas deducta.

.C.
p m p

h m s

im n l p

h m n l

D.
Prim

Ma

Por
E.
fur

D.
Corr
Contr.
Pri
Mrd

gulosum: sicut cappa p cappatū. ¶ Per scđam speciem querit/gula quare est? Et rñdendu est vt ipō per illā sit derisus/pi ger/pauper/inimicus/z qñq mortuus/z in gehenna positus. Per primā speciem regule i. querit/gula qñta est? Et rñdendu est q ipsa hz tantū magnā qñtitate cōtinuā: q ipsa est indiuisibilis: z gulosus cū ipsa iaurari non pōt. ¶ Per secundā speciem querit/qñta est gula dñe tñe? Ad qō rñdendu est q ipsa est tanta quot viribus gulosus vñt/illā augmētando/aut diminuēdo actus suos ad placitū suū. ¶ Per primā speciem regule g. querit/q est ppria qualitas gule? Et respondēdu est q insaturabilitas aie per gustuz vñt i suas vires. Et in isto passu cognoscit intellect⁹ per quē modū gula uiolētat appetitū intellect⁹ sup viribus illius:sicut ignis subleuat aqua/calefaciendo illā sup virib⁹ suis. ¶ Per scđam speciem g. querit/q est appropriata qualitas gule? hñc rñdēdu est q incurialitas/derisio/paupertas/cōtētas hñmōi. Et in isto passu cognoscit intellect⁹ q pri mā speciem appetitū aie. Sed scđa corpori rōne cuius gula plus efficit in aia/z deinde in corpore. ¶ Per regulā h. querit/de tpe gule? Et rñdēdu est q ipsa est in illo habitus nouus. ¶ Adhuc est in tpe: q ipsa tpe pteritio vñt. Nam gulosus cōdolēti: q plus nō potauerit z comedērit. Et similiter presenti vñt/q mediāte illo habet prāticiā. Et similiter futuro vñt: quando dēsidat comedere z bibere. ¶ Item in inferno vñt illo in quo ipse patiētur fame et sitim inestimabiles z sempiternas. Per regulā i. querit/gula vbi est? Et respondēdu est q ipsa est in suis correlatiuis habitib⁹ priuatiuis/et in illis in quibus est. Et hoc per regulam c.d.k. signatum est. ¶ Per primam regulā k. querit/gula quomodo est. Et est respondēdu q sicut temperantia est per modum positium sic gula est per modum priuatiuis. Gulosus em non habet modum/nec mensuram in comedendo/nec in bibendo. ¶ Per scđam regulam k. querit/gula cūm quō est? Ad quod dicendum est q euz iua causa sicut cappa cū suo capato q per illū est facta siue artificata.

De luxuria p picipia deducta

uxuria ratione bonitatis taciue maleficat z inculpat bonitatem castitatis. ¶ Luxuria ratione magne dulcedinis ta-

ctiue magnificat magnitudinē z penam ratiocinantes. Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū oñtur cōfictia. ¶ Luxuria ratione durationis delectabilis corporalū causat durabiles penas in inferno. ¶ Luxuria submittit potestatem spirituales potestati corporali. Et in isto passu cognoscit intellect⁹ per quem modū luxuriosus est ligatus. ¶ Luxuria peruerit intellectū ad credēdu q ipsa non sit peccatū:sicut auaricia peruerit illū ad credēdu q ipsa nō sit peccatū. Et in isto passu cognoscit intellectus q est obstinatio peccatoris. ¶ Luxuria ratione pulchritudinis faciei mulieris filocapit luxuriosum ad amādum turpitudines z fetores inferiores quos mulier habet in se. Et homo multum filocapit per luxuriā credit se esse multū virtuosum. Et de tali credulitate multuz miratur intellectus. ¶ Luxuria est habitus mendax/eo qz incipit cū pulchritudine z quiescit in turpitudine. Et hoc qō est malū/habet ipsum pzo bono. ¶ Luxuriosus per delectationē quā habet in vidēdo/audiendo/imaginando et cogitādo/z tangendo/in via amittit gloriam paradisi: z acquirit penas sempiternas oibus suis potentius in inferno. ¶ Luxuriosus non distinguit inter turpitudines et pulchritudines mulieris. Nā ex istis facit vñū finē/vñum quietē. ¶ Luxuriosus cōcordat pulchritudines z turpitudines ad vñum finem. ¶ Luxuriosus contradicū castitati per luxuriā: vt per castitatē ipse non habeat felicitatem. Verūtamen hoc non credit facere. ¶ Luxuria incipit cū sensitiua: z multiplicat causatū cū imaginatiua/vsqz quo in ratiocinatiua sit pccm. ¶ Finis luxurie influit sensitiue et sensitiua refluit fini. Et hoc mediāte imaginatiua/vsqz quo in perueria ratiocinatiua peccatū est. ¶ Luxuriosus primo quiescit in pulchritudinib⁹: deinde in turpitudinibus z fetoribus. ¶ Maior luxuria cū maioribus signis se offēdit z demonstrat. Vir et mulier equaliter peccant per luxuriā: et non equaliter se diligūt. ¶ Luxuria minor est per corpus: maior autem per animam. Nam per corpus est in fieri: per animam autem est in facto esse.

De luxuria per regulas deducta.

fini
F.
Cont.

Disf.

G.
Prop.

Appo

H.
c. d. k.

J.
c. d. k.

K.

K.

Dur.
Pot.

Say.

glō

Aif.

Contr.
Contra

fini

Mao
Egl.

De luxuria p picipia deducta.

Mag.

Deluxu-
ria p regu-
las dedu-
cta.

Truz luxuria ante incipiat
per imaginatione q̄ p ien-
tum? Et rñdendū est q̄ sic.
Imaginatio enim propin-
quior est cōcinatione q̄ ien-
tum. ¶ Per primā specie regule c. que-
ritur qd est luxuria? Et rñdendū est q̄
ipsa est p̄m̄ cui pprie cōpetit luxuria.
¶ Per secundā specie querit qd habet
luxuria in se cōessentialiter? Et rñdendū
est q̄ ipsa habet in uos cōrelatiuos
cū quibz est p̄m̄ speciale. ¶ Per terciā
specie querit qd est luxuria in alio? Et
rñdendū est q̄ ipsa est in alia p̄m̄ in-
tentum. Sed in corpore extēsiuū. Et in
isto passu cognō. est intellectus per quē
modū luxuria est i aia sine successione?
Et in corpore cū successione. ¶ Per quar-
tam specie querit qd hz luxuria i alio?
Et rñdendū est q̄ hz in hōie in quo est/
altitudine per dominatione: sicut cappa
in cappato per ornamento. ¶ Per primā
speciem regule d. querit luxuria de quo
est? Et rñdendū est q̄ ipsa est de seipia:
eo q̄ est peccatū qd nō est de aliquo: pec-
catū em̄ n̄l est. ¶ Per scđam speciem
querit luxuria de quō est? Et rñdendū
est q̄ ipsa est de morali monstruositate:
eo q̄ habet p̄uatiuus est in moralibz:
sicut surditas in naturalibz. ¶ Per ter-
tiā specie querit luxuria cuius est? Et
rñdendū est q̄ ipsa est subiecti in quo ē:
sicut cappa cappau. ¶ Per primā specie
regule c. queritur luxuria quare est? Et
rñdendū est q̄ ipsa est q̄ habet acqui-
tus ē. ¶ Per scđaz specie querit luxuria
quare est? Et rñdendū est q̄ ipsa est vi nō
sit caliditas: sicut surditas est: vi nō sit au-
ditus. Et sicut aqua calida est: vi nō sit fri-
gida. ¶ Per primā specie regule f. querit
q̄ta est luxuria p̄uata? Et rñdendū est
q̄ ipsa hz q̄tate cōtinuā: eo q̄ habitus
indiuuibilis ē. ¶ Per scđam specie q̄rit/
luxuria quāta est discretiue? Ad qd est
dicendū q̄ est tāta q̄tū luxuria pōt au-
gere aut diminuerē actus suos: et in isto
passu cognōit intellect⁹ q̄ teadē essen-
tia et etiā habitū colisit q̄tatas discreta
p̄ plures s̄c̄r differetes numero. ¶ Per
primā specie regule g. querit q̄ est pro-
pria qualitas luxuriet et dicendū q̄
est illa p̄ quā est speciale virtū. Sicut ca-
liditas est ppria qualitas ignis. ¶ Per
scđaz specie querit / q̄ est appropriata q̄
litas luxuriet et rñdendū q̄ ē calefactio
cū qua caro luxuriosi crescit. Per regulā
h. querit de tpe luxuriet? Et rñdendū est
q̄ luxuria est in vno tpe p̄ aptitudine ra-
tione sentit et imaginatiue: et in alio
tempore per factū esse ratione cōceptus

anime. Et hoc per regulā c. d. h. signatū
est. ¶ Per regulāz i. querit luxuria ubi
est? Et est rñdendū q̄ ipsa est in sentit:
ua imaginatiua p̄ instrumentale: in aia
aut per essentia et habitū. Et hoc per re-
gulā c. d. h. significatū est. ¶ Per primā
regulāz k. querit / luxuria quo est? Ad
qd est dicendū q̄ ipsa est per modum vi-
dendi / audiendi / tangendi / imaginadi.
et per modū anime concipiēti et impe-
ranti. ¶ Per scđam regulā k. querit /
luxuria cum quo est? Et respōdendū est
q̄ ipsa est cum per uerlis motibus: sicut
aqua calida que est cum sua peruersa et
cōtraria natura: uidelicet cū caliditate.
Et sicut intellectus cum ignorantia et aus-
ditus cum surditate.

De superbia per principia deducta.

Superbia ratione sue malicie
facit desiderare subiectum in
quo est: sicut humilitas facit
ascendere subiectū in quo est.
¶ Magnitudo superbie par-
ticipat subiectum suū: sicut humilitas ma-
gnificat suū. ¶ Duratio superbie dupo-
nit subiectū ut ipsum habet in gehenna
penas sempiternas. ¶ Potestas super-
bie contra potestates humilitatis stare
non potest. ¶ Ille est superbus qui cre-
dit habere sua bona naturalia et suas di-
uitias a iamento. ¶ Homo diligens p̄
seipsum q̄ deum est superbus. ¶ Su-
perbus quando corrigitur credit se esse
virtuosum: et corrigens q̄ sit vitiosus.
¶ Superbia est habitus mendax: nam
credit a. cendere et descendit. et etiā quā-
do credit verum dicere / dicit falsum. Ho-
mo superbus nō quiescit cū aliquo: neq̄
aliquis cum eo. ¶ Superbus nō distin-
git inter sui superbia et alterius humi-
litatem. ¶ Superbia cū omnibus virtutibus
concordantia habet. ¶ Superbia oibus
virtutibus contradicit. ¶ Superbia est
principiū: q̄ id qd est superius / facit des-
cendere: qd autē inferius est / facit ascē-
dere. ¶ Superbia impedit medium ex-
istens inter principiū et finem. Quapro-
pter ipsa descendit et non ascendit. ¶ Su-
perbus nunq̄ inuenit quietē. ¶ Maior
superbia maiora signa habet. ¶ Super-
bus non inuenit sibi equalem / neq̄ vult
sociū. n. Maior superbia est per corpus
in maiore autem per animam.

De superbia p regulas deducta.

ist m se
ht m se
est i alio

ht m alio
D.
Primi

Mm

Posit.

E.
formal

finis

F

Cont

disfor

q.

Prop.

Appro.

h.

c. d. k.

I.
c. d. k

K.

k.

De sup-
bia p prin-
cipia de-
ducta.
M.
D.

P.

D. f.

Cont
curr
prim

M. d.

De superbia p regu las deducit.

C. ip m fr

ht m fr

in alio

ht m alio

D. Primi

Not

Posit

E fur.

fini

F Comi

Disim

Truz superbia sit maxime per intellectus q p voluntatem. Et est respondendum q per intellectus nam intellectus est pimus in obiectando. Sed voluntas consequens in eligendo. ¶ Per primam speciem regule queritur quid est superbia? Ad qd dicendum est q ipsa est peccatu qd quanto credit ascendere tanto descendit. ¶ Per secundam speciem queritur superbia qd habet in se coessentialiter? Et respondendum est q ipsa habet suos correlatiuos priuatiuos et oppositos relatiuos posituios humilitatis. ¶ Per tertiam speciem queritur quid est superbia in alio? Ad qd dicendum est q ipsa est in intellectu indicatiua in voluntate electiua et in memoria conseruatiua et in omnibus peccatis imperariis. ¶ Queritur per quartam speciem quid habet superbia in alio? Et respondendum est q ipsa habet in subiecto in quo est descensum sicut anima in corpore currente motum. ¶ Per primam speciem regule queritur superbia de quo est? Et est respondendum q ipsa est de suo correlatiuis existentibus priuatiuis ad relatiuos posituios humilitatis. Sicut not quod est absentia dicitur et surditas est absentia auditus. ¶ Per secundam speciem queritur superbia de quo est? Et respondendum est q ipsa est de suis correlatiuis specificis ex quibus est peccatum specificum. Et in isto passu cognoscitur intellectus q prima species habet respectum ad defectum sui contrarij secunda autem ad se tantum. ¶ Per tertiam speciem queritur superbia cuius est? ad qd dicendum est q ipsa est sui subiecti naz suis habitus est. ¶ Per primam speciem regule queritur superbia quare est? Et est respondendum quia de subiecto in quo est humilitas est absentata sicut cecitas est in cor qua de subiecto in quo est visibilitas est absentata. ¶ Per secundam speciem queritur superbia quare est? Et respondendum est q ipsa est vt humilitas non possit esse sicut finis ignis est in colerico vt finis aque non sit in illo. ¶ Per primam speciem regule queritur de continua quantitate superbie? Et respondendum est q superbia habet illam nam habitus in diuisibilis est ipsa enim quando generatur in instanti generatur. Et quando corrumpitur in instanti corrumpitur. ¶ Per secundam speciem queritur de quantitate discreta superbie? Et respondendum est q ipsa habet illam. Nam ex pluribus principiis

priuatiuis est videlicet ex priuata bonitate humilitate et. ¶ Per primam speciem regule queritur quare est prima species superbie? Et respondendum est q est ascensus indebitus. ¶ Per secundam speciem queritur quare est qualitas appropriata superbie. Et respondendum est q est descensus debitus violentus contra rio autem modo potest dici de humilitate. ¶ Per regulam queritur de tempore superbie? Et respondendum est per primam speciem regule d. q ipsa est tunc quando incipit esse videlicet quando humilitas corrumpitur in subiecto: et superbia introducit in illo vt puta quando dicitur. Generatio vni est corruptio alterius. Et hoc idem signatur est per regulam. ¶ Per regulam queritur superbia vbi est? Et est respondendum q ipsa est in subiecto in quo erat humilitas aut esse debebat. Et hoc per regulam c. d. h. signatur est. ¶ Per primam regulam queritur superbia quo modo est. Et est respondendum q ipsa est per modum contrarium modo humilitatis sicut amare quod est per modum delectationis: odire autem per modum passionis. ¶ Per secundam regulam queritur superbia cu quo est? Et respondendum est q ipsa cum priuatione humilitatis obediencie iusticie et huiusmodi et etiam cum omnibus alijs que de ipsa predicantur.

De accidia per principia deducta.

¶ Quo accidiosus ad agendum malum est velox et sollicitus sed ad agendum bonum est piger. ¶ Accidiosus ad euitandum vitium est sollicitus. ¶ Accidia durat cum superbia pigritia ira et huiusmodi. ¶ Accidia impedit homines qui proponunt agere bonum et euitare malum: et non possunt. Nam eorum potestas ab accidia est carcerata. ¶ Accidia alterat et inficit intellectum: et ipsa ab illo ignoratur. ¶ Accidia facit voluntatem pigram ad diligendum bonum sollicitam aut ad amandum malum. ¶ Accidia indicat pigritiam per trite sed diligentia boni pro vitio. ¶ Accidia in veris est pigra: in falsis sollicita. ¶ Accidiosus non se delectat cum habitibus posituiis sed cum priuatiuis. ¶ Accidiosus ratione accidie et pigritie sui intellectus non distinguit

De accidia p principia deducta.

Dnr

vol.

Conor

Contr.

in faciendo scientiaz sed confundit illa.
 ¶ Accidiosus concordat suas potentias superiores et inferiores in omnibus potentia. Nā cū ipsa est piger in acquirendo virtutes. ¶ Accidiosus contradicit diligēte virtutum cū sollicitudine vitiorum. ¶ Accidia pervertit principia posita in priuatiua. Quapropter accidiosus murmurat et fingit se vaticinatores: et dat consilium qñ non est necesse: et reprehendit de bonis: et est inimicus finis. Adhuc formā ligat/materiā corrumpit: vt ipse agēs de pigritia sit habitus. ¶ Accidia impedit mediū: vt principius debitum non inueniat finem in quo debeat. ¶ Accidiosus cōtra finem quiescit: sed in fine laborat. Nā accidia est inimica finis perfectionis. ¶ Maior accidia ē fons omnium vitiorum. ¶ Accidiosus cū sua accidia est fons omnium vitiorum. ¶ Accidiosus cum sua accidia coequat actus vitiorū vt accidia sit fortis contra diligentia virtutū. ¶ Minor accidia ē circa minorem diligentiam/circa maiorem/aut nequaquam.

De accidia p reglas deducta.

De accidia per regulas deducta.

¶ Queritur/vtrum accidia sit peccatū mortuū? Et respondēdū est qd sic ipsa enī impedit omnes actus virtutū. ¶ Sed hic miratur intellectus: cum accidia sit peccatū mortale: et per multa signa sit signata et figurata/quare est ita parū nota ab hominibus/vsq̃ quo recordatur maiorem partem hominū esse habituatā de accidia. ¶ Per primā speciem querit/ quid est accidia? Et respondēdū ē qd accidia est peccatū cū quo accidiosus dolet de bonis. ¶ Per secundā speciem queritur/ qd hz accidia in se coessentialiter? Et respondēdū est qd ipsa hz suos correlatiuos qd sunt de correlatiuis/priuatius charitatis. Nā hō charitati⁹ gaudet de bonis primi sui: et dolet de malis illius. ¶ Per terciā speciem querit/quid ē accidia in alio? Et respondēdū est qd ipsa est in bonis pigra et malivola: in malis autem velocis et sollicita. ¶ Per quartā speciem querit/ accidia qd hz in alio? Ad qd dicēdū est qd ipsa hz in oibus peccatis suis act⁹. ¶ Per primā speciem regule d. qñ/ de quo est accidia? Ad qd dicēdū ē qd ipsa ē de absentia charitatis in subiecto in q charitas erat: sicut confitetur qd nō est/ qz suū antecēdēs nō est. ¶ Per secundā speciem querit/ accidia de q

est? Ad qd dicēdū est qd ipsa est de suis priuatiuis/correlatiuis specificis cū quibus est peccatū specificū. ¶ Per terciā speciem querit/ accidia cuius est? Et respondēdū ē qd ipsa est subiecti in quo ē: sicut surditas surdi. ¶ Per primā speciem regule ē. queritur/ accidia quare ē? Et respondēdū est qd ipsa est ex eo qd habitus acquisitus est: sicut dies est: qd sol lucet super terrā est. ¶ Per secundā speciem querit/ accidia qre est? Et respondēdū est vt charitas non habeat subiectus in quo existere possit: ipsa namq̃ habet priuatiū est contra habitū positū charitatis/impediēdo ei finē. ¶ Per primā speciem regule f. qñ/ de cōtinua qñitate accidia? Et respondēdū est qd ipsa hz illā in omnibus virtutibus causis ab ea. ¶ Per secundā speciem querit/ de cōtinua qñitate accidia? Et respondēdū est qd ipsa hz illā in omnibus virtutibus causis ab ea. ¶ Per secundā speciem queritur/ de qñitate discreta accidia? Et respondēdū est qd ipsa habet qñitates discretas rōne differentie vitiorū in quibus hz differentes act⁹. ¶ Per primā speciem regule g. queritur/ que est propria qualitas accidia? Ad qd dicēdū est qd est pigritia. nam absq̃ ea agere non potest. ¶ Per secundā speciem queritur/ que est appropriata qualitas accidia? Et est respondēdū qd malivola/iniquitas: accidiosus enim per eā gaudet de malis et dolet de bonis. ¶ Per regulā b. queritur/ de tēpore accidia? Et respondēdū est p regulā c. qd ipsa est in illo pigra: vt subiectum in quo est non agat aliquid utile dum tempus habet. ¶ Per regulā i. qd queritur/ accidia vbi est? Ad quod dicēdū est qd ipsa est in pigritia anime imaginationis et sensitiue: que quidem negligunt agere bonum: sed diligunt agere malum. ¶ Per primā regulam R. queritur/ accidia quomodo est? Et respondēdū est qd ipsa est per modum existētie ntem contrarium modo charitatis. Nam sicut charitas habet modum essendi in diligendo bonum proximū sui: et in odiendo malum de malis illius/ sic accidia est per cōtrarium modū. ¶ Per secundā regulam R. queritur/ accidia cum quo est? Ad quod dicēdū est qd ipsa ē cum habitibus priuatiuis virtutum: vt delictis cum iniuria/imprudētia et c. Ad huc est cum pigritia/ ita et huiusmodi.

De inuidia per principia deducta.

C. est m. si

ht m. si

m. alio

ht m. alio

D. Prim

Nā

Corf
E
for.fin
F

Cont

Disim

q.

Prop.

Appro

H
c. d. kI
c. d. k

K

K

De inui-
dia per
pincipia
deducta.

Inuidus appetit habere bo-
na aliena contra rationem
quapropter malū sequitur
illum in rebus spirituali-
bus. Et si hoc vere inuidus
sepe cognosceret: iam inuidia nō habere-
ret. ¶ Magnitudo inuidie cum magni-
tudinibus aliorū vitiōrū est: et ideo cum
unica magnitudine virtutis deuinci nō
potest. ¶ Inuidia durat cum duratione
aliorū vitiōrū: quapropter sine duratio-
ne aliorū virtutū deuinci nō pōt. ¶ Pos-
testas inuidie est radicata i potestati-
bus aliorū vitiōrū. Et ideo deuinci non
potest sine charitatis potestate in po-
testatibus aliorū virtutū. ¶ Intel-
lectus inuidiosus est peruersus et alte-
ratus per inuidiam. Non em̄ cognoscit
eam: cuius cura consistit in hoc: videli-
cet qd ipse intelligat eam. ¶ Inuidia de-
nat voluntatem a summo bono: veritas
men curari potest/reducendo volunta-
tem sepe ad summū obiectum/obiectā-
do illud. ¶ Inuidus non habet virtutes
sed vitia: idcirco si voluerit habere vir-
tutes/mutet ea que habet in ea que nō
habet. ¶ Inuidus non habet veritatē:
sed falsitatem: idcirco seipsum decipit.
Cuius cura potest adhiberi/videlicet vt
seipsum nō decipiat. ¶ Inuidus quan-
do habet ea q inuidebat/adhuc in ipis
non quiescit. Nam ipsum scientia mor-
det. ¶ Inuidus tot actus habet quē-
tos per inuidiam/quot sunt aliorū vitiō-
rū: veritatēmen curari potest sepe nu-
merando illos. ¶ Inuidia cū aliqua vir-
tute concordantiam non habet/cui cura
est in cognoscendo hoc. Inuidia contra-
dicit virtutibus cuius habitibus priuati-
uis: cuius cura fit cum contrarietate ha-
bitū positiuorū. ¶ Inuidia incipit cum
sensibilibus: et disponitur cum imagina-
bilibus: et perficitur cū spiritualib⁹/de-
struēdo imaginabilia et sensibilia. ¶ In-
uidia est mensura cū qua inuidus mē-
surat iniuriā/imprudētiā et huius-
modi. Sed cura cōsistit per mansuram
iusticie/prudentie et huiusmodi. ¶ In-
uidus non quiescit in his que obiectat.
Nam ea cum labore desiderat: cura ta-
men datur/cum ille labor euitatur vsq
quo ad quietem peruēniat. ¶ Inuidus
cum maior inuidia maiores labores ha-
bet: veritatē cum maiori charitate po-
test curari vt maiores actiones habere
possit. ¶ Inuidia cū suo actu oēs actus
aliorū coequat. Et huius cura cōsistit cū
charitatis actu cū quo coequant omnes
alijs actus virtutum. ¶ Inuidus ea que

possidet/credit esse minora: et q illa que
inudet/sunt maiora: s cura p̄sistit que-
rendo que est utilitas et finis illius.

De inuidia per regulas de-
ducta.

¶ **V**trum inuidia sit generalis
peccatū obiectiue q̄ auari-
cia: Et respondendū est q
sic. Nam auarus non obie-
ctat tantū quantū inuidia.
¶ Auarus nāq hoc qd obiectat/credit ha-
bere: inuidus aut multa obiectat q sunt
impossibilia ad habendū illa. ¶ Per pri-
mā specie regule c. querit/ quid est inui-
dia: ad qd est dicendū q ipsa est peccatū
cum quo inuidus appetit habere aliena
absq ratione. ¶ Per scđam specie que-
ritur qd habet inuidia in se cōsentia-
ter: et rñdendū est q ipsa habet suos cor-
relatiuos priuatiuos cū quib⁹ est id qd
est. ¶ Per tertiā specie querit/ qd est in-
uidia in alio: Et respondēdū est q ipsa est
in inuido habet⁹ cū quo inuidiosus sem-
per laborat cū tristitia et dolore. ¶ Per
quartā specie queritur/ quid habet in
alio: Ad qd dicendū est q ipsa habet in
inuidioso altitudinē et p̄ciacētiā: sicut
cappa in cappato. ¶ Per primā speciem
regule d. queritur/ inuidia de quo est:
Ad qd respondendū est q ipsa est de
suis correlatiuis priuatiuis et specificis
cum quibus est peccatū specificum: sicut
surdeitas de suis/et audire de suis.
¶ Per scđam speciem queritur/ inuidia
de quo est: Ad qd rñdendū est q ipsa
est de suis specificis relatiuis: sicut ceci-
tas de suis. ¶ Per tertiā specie queritur
inuidia cuius est: Ad qd rñdendū est q
ipsa est subiecti in quo est habitus: sicut
maluolētia est volūtatis et obliuio me-
morie/et ignorantia intellect⁹. ¶ Per pri-
mā specie regule e. querit inuidia qre est.
Et respondendū est q est/ ex eo q ipsa
est effect⁹ ab inuidioso causat⁹: sicut sur-
deitas est effectus causat⁹ a defectu au-
ditus. ¶ Per scđam speciem querit/ in-
uidia quare est: Et respondēdū est q
ipsa est vt subiectū in quo est inuidia/ pa-
tiatur laborem: et in inferno perpetuum
dolorem et tristitiā. ¶ Per primā speciem
regule f. queritur/ de continua q̄titate
inuidie: Et respondendū est q ipsa ha-
bet eam tantam q̄tam cum ea inuidio-
sus potest mensurare auariā/ luxuriā
gulam et h̄mōi. ¶ Per scđam specie que-
ritur/ de q̄titate discreta inuidie: Et re-

De inui-
dia per re-
gulas de-
ducta.C.
ist m se

h̄t in se

ist m alio

h̄t m alio

D.
Primū

Nōt

Rōf

E.

form

final

F
Conti

Disint

Respondendum est qd ipsa habet illa. Nam multos actus differetes numero habere potest. ¶ Per primam speciem regule g. queritur quomodo est ppria qualitas inuidie? Ad qd dicendum est qd est quedam passio quas inuidia habet i appetendo aliena. ¶ Per secundam speciem querit que est appropriata qualitas inuidie. Ad qd dicendum est qd est iniuria. Nam ipsa est iniuria ubi est imprudentia et imprudentia est: et sic de alijs. ¶ Per regulam h. queritur de tpe inuidie. Ad qd dicendum est qd ipsa est in eo sicut habitus nomen in subiecto: quia in vno tpe habet vnum actum: et in altero alium. Adhuc quia suum subiectum est aliquo tpe in vno loco et alio tpe in alio loco et hmoi. ¶ Per regulam i. querit inuidia ubi est: Et respondendum est qd ipsa est in aia a qua fabricata est: et etiam in imaginatione: nam mediante ipsa facta est. Et etiam in sensibilibus quibus signata et figurata est. ¶ Per primam regulam k. queritur inuidia quomodo est? Ad qd est dicendum qd ipsa est per modum obiectandi aliena contra rationem cum actibus infectis subiecti in quo ipsa est. ¶ Per secundam regulam k. queritur inuidia cum quo est? Et respondendum est qd ipsa est cum habitibus priuatiuis ex quibus est: videlicet cum malicia/inuria et hmoi.

De ira p principia deducta.

113

Voluntas mouet se cum ira ad odiendum bonum absque deliberatione. Et ideo remedium consistit cum deliberatione. ¶ Ira cum magno furore vincit diem: sed remedium datur cum magna abstinentia et deliberatione. ¶ Ira quod durat: radii durat suus actus. Remedium consistit in obiectando obiectum peregrinum: et in illo perseverare. ¶ Potestas ire cum potestate patientie et abstinentie et etiam deliberationis deuenitur. ¶ Ira confundit intellectum: eo quod aufert ab illo intelligere: remedium autem est reddere suum intelligere intellectui. ¶ Ira peruenit voluntatem in odio: quod debet diligere: sicut homo. Remedium est abstinentia usque resurgat per diligere. ¶ Voluntas cum ira est in vitio: remedium homo eius est: ut cum abstinentia sit in virtute. ¶ Intellectus cum ira non intelligit virtutem: sed in hoc consistit remedium: videlicet quod per patientiam cognoscat eam. ¶ Homo irascitur cum odire patitur eam: quod debet per amare et curare. ¶ Homo irascitur non distinguit inter sui malum et alterius malum: remedium homo. consistit in distin-

guendo. ¶ Homo irascitur concordat vitium cum vitio: sed potest dari remedium in concordando virtutem cum virtute. ¶ Homo irascitur concordat patientie: cuius in mediis consistit ut resistat ei cum patientia. ¶ Ira incipit cum audire: sed corrumpit cum amare. ¶ Ira mensurat sine mentura: remedium consistit in mensurando cum mensura. Nullus homo quiescit cum ira: omnis homo cum patientia quiescit. ¶ Maior ira absque maiori patientia est impugnabilis: non autem econuerso: et in isto passio cognoscit intellectus quod virtus absolute fortior est vitio. Ira conueniat actus intellectus et voluntatis in furore: quorum remedium potest dari in conueniendo illo cum abstinentia patientie et charitate. ¶ Minor ira cum maiori patientia deuenitur.

De ira p regulas deducta.

Primum ira sit generaliter peccatum quod aliquod aliud peccatum? Et respondendum est quod sic: in furore namque intellectus nullas deliberationes habet. ¶ Per primam speciem regule c. queritur: quid est irasci? Ad qd est dicendum qd ipsa est peccatum cum quo voluntas sine deliberatione odit bonum et diligit malum. ¶ Per secundam speciem queritur: quid habet sibi coessentialiter? Cui respondendum est qd ipsa habet suos correlatiuos confusos ratione furoris. ¶ Per tertiam speciem queritur: quid est ira in alio? Cui dicendum est qd ipsa est in voluntate ligata cum quouo voluntas se ligat ad odiendum absque ratione: et intellectus ad ignorandum: et memoria ad obliuiscendum. ¶ Per quartam speciem querit: quid habet in alio? Ad qd respondendum est qd ipsa habet in voluntate imperium: eo quod imperat ei odire bonum et diligere malum. Adhuc habet dominum in intellectu et in memoria. Nam intellectui imperat ignorare: memorie autem obliuisci. ¶ Per primam speciem regule d. queritur: ira de quo est? Et respondendum est qd ipsa non est de aliquo. Nam peccatum est: peccatum namque non est de aliquo materialiter loquendo. ¶ Per secundam speciem queritur: ira de quo est? Ad quod est: quod respondendum est qd ipsa est de suis specificis correlatiuis cum quibus est in sua specie. ¶ Per tertiam speciem queritur: ira cuius est? Ad quod est dicendum qd ipsa est subiecti in quo est. ¶ Per primam speciem regule e. queritur: ira quare est? Et respondendum

Com
Com
Prim
Hed
fmm
Mauo

291
Nii.

De ira p
reglas de
ducta.

C.
ipm fr
fr fr

Em al.

fr in a

D.
Pri

Mut

Pos.

E.
for

G.
Prim

Appo.
f
c. d. k.

l.
c. d. k.

k.

k.

De ira p
principia
deducta.

Ang.

Durat

Pas

sap.

volut

virt

Diff

domest q ipsa est: quia ipsa est in sub-
fecto in quo non sunt charitas/patien-
tia et abstinentia. ¶ Per secundam specie
queritur/ira quare est? Et huic respon-
dendum q est vt virtutes non habeant
actus suos. ¶ Per primam speciem re-
gule queritur/ita quanta est continue?
Et respondendum est q ipsa est tanta
quantum prout actus a charitate / pa-
tientia/ abstinentia: et etiam a iusticia
et prudentia/et huiusmodi. ¶ Per secun-
dam specie queritur/de quantitate di-
scereta ire? Et huic dicendum est q ipsa
habet eam quantum crescit aut decreuit
actum suum. ¶ Per primam speciem re-
gule queritur/ que est propria quali-
tas ire? Et dicendum est q est furor. Na
foli ei competit. ¶ Per secundam specie
queritur/que est appropriata qualitas
ire? Ad quod dicendum est q est impa-
tientia/inabstinentia: et huiusmodi. ¶ Per re-
gulam queritur/de tempore ire? Et
dicendum est q ira est in illo. Nam ha-
bitus nouus est: et in illo multiplicat sui
actum. ¶ Per regulam queritur/ ira
vbi est? Et respondendum est q est in
voluntate odiendo/et iniuria iniuriado/
et huiusmodi. Et etiam est in motum
quanto magis mota est/ tanto magis
multiplicat suum actum. ¶ Per primam
regulam queritur/ira quomodo est?
Ad quod dicendum est q ipsa est modo
peruerso intellectus voluntatis et me-
morie/et imaginationis ire/ peruersio-
ne existente sub ratione cause furoris/et
sine deliberatione. ¶ Per secundam re-
gulam queritur/ira cum quo est? Et
respondendum est q ipsa est cum sensi-
bilibus imaginabilibus: et etiam cum
peruersa anima/ et cum habitibus pri-
uatiuis principiorum: videlicet cum ma-
licia/et huiusmodi.

De falsitate per principia de-
ducta.

omo falsus decipiens aliu
decipit seipsum: cuius cog-
nitio est per distinctionem bo-
nitatis. ¶ Falsitas cum sua
magnitudine non cognos-
citur: sed cognoscitur cum magnitudine
legalitatis. ¶ Falsitas durat dum non
cognoscitur: nam quando cognoscitur/
corrumpitur. ¶ Falsitas non habet posse
contra intelligere: sed contra credere
prudens quidem est sui inimica. ¶ Fal-

stas cum credere decipit intelligere.
¶ Falsitas sub ymbra legalitatis facit
se diligere: sed finis legalitatis ipam ostē-
dit et probat. ¶ Falsitas cum hypocrisis
fingit se esse virtutes: prudentia autem
destruit et manifestat illam qualis est.
¶ Falsitas cum actu veritatis non agit
vnde sequitur q ipsa cum actu verita-
tis cognoscitur. ¶ Falsitas promittit de-
lectiones: sed dat penas: et per hoc ipsa
cognoscitur. ¶ Falsitas non distinguit
sed confundit. Idcirco a distinctione co-
gnoscitur. ¶ Homo falsus concordat sen-
sibilibus et eorum signa: vt decipiat imagi-
nationem et intellectum/ qui cum sua con-
cordantia enucleat predictam falsitatem.
¶ Falsitas contradicit fini cum quo con-
tradicitur falsitati. ¶ Falsitas in princi-
pio se delectat: in fine autem tristatur/
cuius ratione agnoscitur. ¶ Falsitas ab-
strahit medium existens dispositum in-
ter principium et finem. Et ideo per hoc
cognoscitur. ¶ Homo falsus in principio
quiescit: in fine autem laborat/ ratione
cuius ipsa falsitas est cognita. ¶ Maior
falsitas cum maiori legalitate agnoscitur.
¶ Homo falsus coequat simile cum simi-
li/ cuius ratione falsitas est cognita. ¶ Fal-
stas cum minori virtute cognoscitur.

De falsitate per regulas de-
ducta.

trum falsitas sit ita fortis
sicut legalitas? Et rñden-
dum est q non/ eo q lega-
litas est habitus positius:
sed falsitas pñatiua. ¶ Per
primam specie regule que-
ritur falsitas/ qd est? Et rñdendū est q
ipsa est pñatiua cuius homo decipit decipit.
¶ Per secundam specie queritur/ qd hz falsi-
tas in se sibi coessentiale? Et rñdendū est q
ipsa hz suos correlatiuos ex quibus sua es-
sentia constituit. ¶ Per tertiam specie queritur/
qd est falsitas in alio? Et rñdendū est q
ipsa est in sensibilibus deceptiua per co-
traria signa: et in imaginatione est dece-
ptiua per ignorantiam intellectus: et in
fine est inimica. ¶ Per quartam spe-
ciem queritur/ quid habet falsitas in
alio? Ad quod est dicendum q ipsa ha-
bet in principis priuatiuis actus suos
contra principia positius. ¶ Per pri-
mam speciem regule queritur/ falsitas
de quo est? Et respondendum est q
ipsa est de se ipsa. Nam peccatum est

Sup
vol.
virt
virt
glo.
Dis
Comur
Curtan
Primi
Mrdan
fmr
Maio
eg
Mmonit

De falsi-
tate p re-
gulas de-
ducta.
C.
ist m si
ht m si

ist m alio

ht m alio

D.
Primit

De falsi-
tate p pi-
cipia de-
ducta.

Mag
Dn
Boh.

Not

Pos
E.
form

final

F.
Cont

Dispos

G.
prop.

Approp.

J.
c. d. k.

J.
c. d. k.

k.

k.

¶ Per secundā speciem queritur/falsitas de quo est? Ad qd respondendum est q ipsa est de suis principijs specificis priuatis cum quibus ipsa est speciale peccatum: sicut surditas de suis cum quibus est morbositas specialis. ¶ Per tertiā speciem queritur/falsitas cuius est? Et respondendum est q ipsa est subiecti in quo est: sicut habitus. ¶ Per primā speciem regule e. queritur/falsitas quare? Et respondendum est q ipsa est: qz i suo subiecto non est legalitas. ¶ Per secundā speciem queritur/quare est falsitas? Et est respondendū q ipsa est: vt hō deceptiatur: sicut instrumentū est: vt mediāte illo sit effectus ab aliquo. ¶ Per primā speciem regule f. querit/ quanta est falsitas discretiue? Ad quod dicendum est q ipsa habet dignitatem discretam causatam a principijs priuatis. ¶ Per primā speciem regule g. queritur/que est propria qualitas falsitatis? Ad quod ē dicendū q est deceptio: nam illius actus specialis est. ¶ Per secundā speciem queritur/que est falsitas appropriata falsitatis? Ad quod est dicendum q ē mendacium / hypocrisis et huiusmodi. ¶ Per regulam h. queritur de tempore falsitatis: Et respondendum est q ipsa est in tempore/ eo qz habitus nouus est: et in illo hz actus suos. ¶ Per regulā i. queritur/falsitas vbi est? Et respondendū est q ipsa est in hominibus mendacibus et hypocritis et deceptoribus. ¶ Per primā regulā k. queritur/falsitas quomodo est? Et respondendū est q ipsa est p modū signentū decepti et mentendi et huiusmodi. ¶ Per secundā regulā k. queritur/falsitas cum quo est? Et respondendū est q ipsa est cū dissimulatione atqz deceptioe et huiusmodi: vt per hoc quod dictum est/ signatum est.

De inconstantia per principia deducta. 114

De inconstantia p principia deducta.

Mag.
Durat
Per.

¶ Inconstantia est habitus in quo bonitas est ratio bono q agit bonū: et q inconstantia hoc impedit/ id ipsa est peccatū. ¶ Inconstantia cū magnitudine consistitue deuincitur. ¶ Inconstantia q diu durat/ ita diu constantia est in priuatione. ¶ Potestas inconstantie contra potestatem constan-

tie nō hz posse. ¶ Intellectus cū inconstantia nō hz forte intelligere. ¶ Constantia cū inconstantia nō est amabilis. ¶ Constantia cum inconstantia non est virtus. ¶ Constantia et inconstantia nō possunt esse simul in veritate. ¶ Inconstantia nō est de genere delectationis/ sed de genere laboris. ¶ Constantia aperit et diluit differentias: inconstantia autē claudit et obscurat eas. ¶ Constantia et inconstantia non concordant in genere neqz i specie. ¶ De ratione inconstantie est q in principio debet ei resisti. Nam postmodum graue est ei resistere. Quoniam constantie est et per prius: ideo omnis inconstantia est per posterius. ¶ Constantia coniungit: sed inconstantia dissoluit. ¶ Homo constans quiescat cum constantia: inconstans autem cum inconstantia laborat. ¶ Maior inconstantia supra maiorem constantiam esse non potest: neqz habere gradum. ¶ Constantia et inconstantia ratione liberi arbitrii equaliter sunt eligibiles: sed nō sunt equaliter mensurabiles. ¶ Minor inconstantia cū maiori constantia de facili vincitur.

De inconstantia per regulas deducta.

¶ Tris inconstantia sit magis habitus voluntatis q intellectus. Et respondendum est q sic voluntas qz magis est alterabilis q intellectus. Ratio huius est: quia intellectus est discretus: voluntas autē subito est alterabilis. Quapropter intellectus cognoscit q remedium contra inconstantiam est auferre subitaneam voluntatis/ ponendo eam in discretu cum intellectu. ¶ Per primā speciem regule c. queritur/ quid est inconstantia? Et respondendū est q ipsa est inuoluntarius a fine constantie. ¶ Per secundā speciem queritur/ inconstantia quid habet in se coessentialia? Ad quod respondendū est q ipsa habet suos correlatiuos cum quibus est id qd ē. ¶ Per tertiā speciem querit/ quid est inconstantia in alio? Et respondendum est q ipsa est in voluntate imperatrix/ et in intellectu inobediens/ et in imaginatione veritatis diosa/ et in sensibilibus labilis. ¶ Per quartā speciem querit/ quid hz in alio? Et respondendū ē q ipsa hz defectū fortitudinis in voluntate/ et in pmissione deceptoris. ¶ Per primā speciem regule d. queritur/

De inconstantia p reglas deducta.

C.

est in se
est in se

est in se

est in se

D.

Prim
Mm
Pos.
E.
form

fina

F.
Com
Dis.
G.
prop
App.
H.
c. d. k.

2.
c. d. k.

K.

x.

Applicatio in diuinitatibus
1m. 15 pariter

Inconstancia de quo est ad qd dicendum est q ipsa e de semetipso: eo q e peccatu
¶ Per secundā specie querit /inconstancia de quo est: Et est dicendum q ipsa est ex suis principijs priuatiuis et specificis cū quibus est hoc q hoc. ¶ Per tertiā specie querit /inconstancia cui est: Cui respondēdū est q ipsa est subiecti in quo est suus habitus. ¶ Per primā speciem regule e. querit /inconstancia qre est: Et respondēdū est q ipsa est qz in subiecto in quo est /constancia non est: sicut caliditas q est in aqua calida: nā in ea non ē frigiditas. Un cognoscit intellectus p quē modum sunt similes habitus naturales habitibus moralibus. ¶ Per secundā specie regule e. querit /inconstancia quare est: Ad qd dicendū q ipsa est vt constātia non habeat esse. Et in isto passu cognoscit intellectus q peccatu nihil ē: eo qz est contra esse. ¶ Per primā speciem regule f. querit /inconstancia qta est: Et respondēdū est q ipsa est tāta quātus constātia impedit. ¶ Per secundā specie querit /de qritate discreta inconstātie: Ad qd dicendū est q ipsa hz illā: qz volūtas est sepe alterabilis in ipactia. ¶ Per primā speciem regule g. querit /q est ppta qritas inconstantie: et respondēdū est q e alteratio volūtatīs. ¶ Per secundā specie regule g. querit /q est appropriata qritas inconstantie: Et huic respondēdū est q e debilitas fortitudinis cordis. ¶ Per regulā h. querit /de tēpore inconstantie: et respondēdū est q ipsa ē in illo tēpore in quo volūtas est alterabilis et habituatā ex illa. Adhuc est in tēpore in quo volūtas cū inconstātia agit contra constātia. ¶ Per regulā i. querit /inconstātia vbi est: et respondēdū ē q ipsa est in debilitate volūtatīs et etiam i priuatione perseuerantie et in suis locis supradictis. ¶ Per primā regulā k. querit /inconstātia quō est: et respondēdū est q ipsa est p cōtrariā modū p quem est qritas: q quidē p modū discursus uuz /deliberatiūz electiūz cū prudētiā maxime cū fortitudine. ¶ Per secundā regulā k. querit /inconstātia cuius quō est: et huic respondēdū est q ipsa est cū subitaneis alteratione: et est cum sua cāminus est effectus: et cum priuatione constātie sicut vmbra que est cum priuatione lucis. ¶ Diximus de nouem subiectis discursus siue deductio per principia et regulas huius artis: et per ea que de ipso dixim⁹: de alijs quidem peregrinis eis attributis poterit artista dicere artificialiter simili modo.

Decima pars principalis huius libri que est de applicatione.

Applicatio diuidit in .xv. partes. ¶ Prima pars est p implicitū et explicitū. ¶ Secūda p abstractū et cōcre tū. ¶ Tertia p primā figurā. ¶ Quarta per secundā figuram. ¶ Quinta per tertiā figuram. ¶ Sexta p quartā figurā. ¶ Septima per diffinitioes. ¶ Octaua per regulas. ¶ Nonā p tabulā. ¶ Decima p euacuationē tertiē figure. ¶ Undecima p multiplicationē qre figure. ¶ Duodecima p mixtionē principiorū. ¶ Tertiadecima p nouē subiecta. ¶ Quartadecima p centū formas. ¶ Quintadecima p questiones: et primo de primā pte dicendū est.

Decime partis principalis huius libri.

De applicatione per implicitum et explicitum.

Applicatio q fit p implicitū et explicitū hat sic: videlicet q recipiantur termini qui sunt in qstione: vt si querat viruz sit de⁹. ¶ In qstione ista p virū est applicata b. et in b. ē applicata bōitas et diffinitia: et sic artista d3 sed adinuare cū istis terminis q sunt sub b. et si uult se inuare /applicet illos terminos impletos in ipa qstioe q sunt explicati i arte: sicut sunt magnitudo /eternitas et qm si de⁹ ē est p infinitā magnitudinē /eternitatē. et si nō sūt infinita magnitudo et eternitas /sequit⁹ q de⁹ nō sit: et sic habebit camerā b. c. d. ¶ Deinceps discurrat p istos terminos ad pbādū deū esse vel ad improbādū sicut tres termini sunt discursus p principia et regulas: si vero i qstioe sunt duo termini explicati: vt si qrit /virum deus sit eternus: recurat ad aliū terminū explicatū i ipsa qstioe: vtz ad potestātē et c. nā si ē eternus /pōt esse etern⁹: et si nō ē /nō pōt ē etern⁹. ¶ Vltim⁹ si tres sunt termini i qstioe explicati: sicut qre /viruz sit bonū q de⁹ sit intantū infinitus per suā magnitudinē: sicut p suā eternitatē et sic habet camerā b. c. d. et i b. ē impli

Primā pte decime partis principalis de applicatione per implicitū et explicitū.

¶ In ista pte

¶ Duo termini

¶ Tres termini

- 7. diffinitioes
- 8. per Regular
- 9. per Tabulā
- 10. vnam. 3. fig.
- 11. multiplic. 4. fig.
- 12. per mixtionē principiorū

- 13. per 9. subiecta
- 14. per centū formas.
- 15. 4. questiones

- 1. Implicitū et Explicitū
- 2. abstractū et cōcre tū
- 3. prima fig.
- 4. secūda fig.
- 5. tertiā figurā
- 6. quartā figurā

Decima pars.

cata bonitas/differetia/z vtru:z in c.ma-
gnitudo/cocordantia/z quid est:z in d.du-
ratio/contrarietas/z de quo. **In istis q:**
de terminis sunt implicite diffinitiones/z
species regularu. **Et sic nota** camera ap-
plicetur ad ppositu. I. ad coclusionem: et
sicut explicationimus in predictis: ita po-
test explicationi in alijs. **¶ Alterius q:** ratur/vtru deus sit magis actu p suum
intelligere q p sua eternitate. applicet
maius ad maiortate: z minus ad mino-
ritate. **¶ Ad q:** em est de genere minorita-
tis. **¶ Maius aut** de genere maiortatis: et
si querat vtru sit ita potens per sua po-
testate: sicut per sua volutate. recurrat
ad equalitate in q comparatio est implica-
ta: sicut mai' in maiortate/z minus in
minoritate: z si qrat vtru deus sit iustus:
recurrat ad virtute: iustus em est de ge-
nere virtutis: et recurratur ad bonitate:
cum sit bonum q deus sit iustus: z sic de
alijs suo modo.

De applicatione per abstra- ctum et concretum. 14

Secunda applicatio quatuor mo-
dis est dicenda. **¶ Primus** mo-
dus est qn termini positi in q
stioe hnt abstractione sub-
stantiali: sicut sunt terminus
abstractus z concretus. s. igneitas z ignis.
Igneitas qd est essentia substantialis:
ignis aut est terminus pcreus z substantia-
lis. **¶ Secundus** e qn abstractu e acciden-
tale siue accides: z suu concretu hnt: sicut
qritas z qritu: qritu dico inqritu est habi-
tus: z sic e accidentale siue accides. **¶ Ter-
tius** est qn abstractu e substantia: z pcreu-
tu est accides: sicut igneitas z calidu. **Ca-
lidu** dico inqritu est habitus: qz sic est acci-
dens. **¶ Quartus** est qn abstractum e acci-
dens: z suu concretu e substantia: sicut albe-
do z albu: et dico albu sub rone corporis b
albedie habituat: et sic e substantia z no
accides. **¶ Omnes** isti quattuor modi sunt im-
plicati i terminis qstionis z eouerso: z
sic debet explicari in conclusioe ad istos
quattuor modos: vt intellectus non deci-
piatur per variationem medij.

De applicatiõe p pma figurã. 14

Secundu q dictu est fiat affir-
matio vel negatio: videlicet
circulariter p eouersionem
subiecti z predicati: sicut bo-
nitas magna: magnitudo

bona: z si no conuertant sicut eternitas/
magnitudo: ita aliqua magnitudo no e
eternitas z eouerso: neq aliqua boni-
tas est magna: quia aliqua bonitas est
parua: et sic de alijs suo modo.

De applicatione per secun- dam figuram. 14

Applicatio p ipsam secundã fi-
gurã fit p p. os triangulos: z
per scalas politas sup angu-
los: in quibus scalis est im-
plicatu principij generalis-
simi/z principij specialissi-
mum/z principij subalternu. **Principij**
generalissimu/ sicut differetia no habes
aliquid supra se. Principij specialissimu
sicut differetia existens inter istu lapides
z ista platã. **Subalternu** vero/ sicut dif-
ferentia existens inter sensibile z sensi-
bile zc. **¶ Et etiam** in ista scala est impli-
catus ascensus z descensus intellectus:
et extra istas scalas ascensus z descen-
sus intellectus nequaquam esse pot impli-
catus. **¶ Dicimus** tamen q termini se-
cunde figure sunt explicabiles secundum
q in ipsa figura iacent secundum qd de
ipsa dicimus. **¶ Alterius** dicimus q se-
cunda figura est applicabilis ad pnam/
sicut ponere differentiam inter bonita-
tem et bonitatem zc. et ponere concor-
dantiã inter bonitate z bonitate: vt signa-
tum est in tertia figura.

De applicatione ad tertiam figuram. 14

Applicatio questionis ad ter-
tiam figuram fiat sic: vide-
licet si materia questionis
est de b. applicet c. ad b. z si
non sufficit c. ad b. applicet
d. ad b. **Et sic** deinceps vsq
ad camera b. k. **Et respiciat** significata
camerarum/ affirmatio aut negatio: tali-
mo q littera remaneat cu suis conditio-
nibus et suis significatis. **¶ Verumtamen**
si materia questionis competet c. appli-
centur alie littere ad c. sicut diximus de
b. **Et hoc** idem potest dici de d. zc. et
talis applicatio est infallibilis z valde
generalis.

De applicatione ad quartã figuram. 14

Applicatio questionis ad quartã
figuram fiat sic: vide-
licet si materia questionis
est de b. applicet c. ad b. z si
non sufficit c. ad b. applicet
d. ad b. **Et sic** deinceps vsq
ad camera b. k. **Et respiciat** significata
camerarum/ affirmatio aut negatio: tali-
mo q littera remaneat cu suis conditio-
nibus et suis significatis. **¶ Verumtamen**
si materia questionis competet c. appli-
centur alie littere ad c. sicut diximus de
b. **Et hoc** idem potest dici de d. zc. et
talis applicatio est infallibilis z valde
generalis.

Quarta
ps decime
pus prin-
cipalis q e
de: applica-
tione p
secundam
figuram.

Quinta
ps decime
pus prin-
cipalis q e
de: applica-
tione ad
tertiam fi-
guram.

*virtus/ deus sit
magis actu q
suo intellectu*

*1. abstr.
substant.*

*2. abstractum
accidentale*

*3. abstract. substant.
concret. accident.*

*4. abstract. substant.
concret. substant.*

Tertijs
decime p-
tis princi-
palis q est
de applica-
tione p pri-
mam figu-
ram.

Sexta ps
decime p
tis puncti
palis que
est de ap
plicatione
ad quartā
figuram.

applicatio q̄rte figure sit sic: vi
delicet si materia q̄stiois cōpe
tit camere b.c.d. applicetur ad
ipsam camerā: et si materia cō
petit b.c. z cū e. non cum d. voluatur cir
culus minor z ponatur e. sub c. z fiat ca
mera b.c.e. Et recipiatur significata lit
terarū cū quibus soluitur q̄stio: z sicut
dicimus de istis: ita pōt dici de alijs.
¶ Ista applicatio est magis generalis
q̄ illa de tertia figura/eo q̄ camera est
de tribus litteris: z in tanto est genera
lis q̄ oēs cameras tabule continet in se.

Notā a ap
plicationē
ceteris ge
neraliorē.

7 De applicatiōe p̄ diffinitōes.

Septima
ps decime
ptis prin
cipalis q̄ ē
d applica
tiōe p̄ dif
finitōes.

Secūda modū huius artis/ar
tista debet diffinire terminos
q̄ sunt in q̄stione/ siue sint ex
plicati aut implicati: sicut si
querat/ vtrū de⁹ sit infinitus?
Et tūc respondēs dī diffinire deū z fini
tatem/ dicendo sic: deus est ens sic perfe
ctum q̄ extra se nō indiget aliquo alio:
et infinitas est ens cui competunt infini
ta correlatiua sine quibus esse minime
potest. ¶ Ulterius/ sicut dicitur/ bonitas
est ens ratione cuius bonus agit bonuz:
sic potest dici q̄ magnitudo est id ratio
ne cuius magnus agit magnuz: et sic de
alijs suo modo. ¶ Ulterius quidem ter
minus positus in questione/ potest qui
dem multipliciter diffiniri/ discurrendo
per species regularum. ¶ Et primo per
species regule c. sic homo est animal ra
tionale: et hoc per primā speciē: per secū
dā vero speciē/ hō est animal habēs sua
correlatiua propria: videlicet hominifi
cantem/ hominificabile: z hominificare.
¶ Et p̄ tertiā speciē hō est animal in me
chanicis agēs/ sicut in scriptura scribēs:
z in equo equitās/ z hñdī. ¶ Et per q̄r
tā speciē eiusdē regule/ homo est ens
habens maiorem possessionem in brutis
z plantis. ¶ Per primā speciē regule d.
hō est ens primitiuis in nobilitate sensi
tuitatis. ¶ Per secūdā speciē homo est
ens constitutum ex anima z corpore.
¶ Per tertiā speciē hō est ens cui sunt
subditi bruti/ plate/ z hñdī. ¶ Per pu
mā speciē regule e. homo est substantia
per suā humanitatē. ¶ Per secūdāz spe
ciem homo est ens creatus ad terminandū
deo cum vegetatiuis z sensitiuis. ¶ Per
regulam f. homo est ens quātum z con
tinuum per suam elementariam/ vege
tatiuam/ sensitiuam/ imaginatiuam et
ratiocinatiuam/ ex quibus est. Et iste

quinqs potentie sunt ei p̄rtes discrete/
eo quia sunt differentes. ¶ Per regulas
g. homo est ens cui proprie competit hō
minificare: z ens ratiabile: z est ens scri
bens z equitās/ z hñdī. ¶ Per regu
lā h. homo est ens in tempore intelli
gēs/ legēs z c. ¶ Per regulā i. hō est ens i
vinca fodiens: z in ecclesia est deum ro
gans. ¶ Per regulam modalitatis ho
mo est ens habens modum mechanizā
di z generandi alium hominem. ¶ Per
regulam instrumentalitatis homo est
substantia generans alium hominēz cū
muliere: z cum martello est ens agens
clauum z hñdī. ¶ Et sicut dedimus
exemplum de homine: ita potest dari
de alijs suo modo. ¶ Et in isto passu da
ta est doctrina per quam homo sciat fa
cere diffinitiones diuersimode de vna
z eadem re/ ipsa cognita per vniuersas
cogitationes seu diffinitiones que pri⁹
ignora erat. Et ideo artista dī diffinire
taliter q̄ diffinitōes remaneāt illese.

8 De applicatiōe ad regulas.

Quando queritur de aliquo
dubio/ debet artista appli
care illud dubium ad regu
las successiue. Nā sicut chri
stallus positus in colore tu
beo/ se habuit in ipso: et etiam si pon
tur in viridi/ se habuit de ipso: sic de
alijs. sic quando discurretur ignotum p̄
regulas z species regularum/ tunc igno
tum est coloratum siue declaratum per
species regularum in quibus est positū
subiectiue et obiectiue: et tunc intelle
ctus cognoscit p̄ species regularū illud
quod erat prius ignotum. Et sicut dedi
mus exemplum de homine diffinito per
regulas/ sed ratione maioris declaratio
nis volum⁹ exemplificare de natura de
ducta per regulas. ¶ Per primā speciē
regule c. dicim⁹ q̄ natura est essen
tia in suo naturali concreto substantata
et mota per actum naturālē in quo actu
est in quiete. ¶ Per secundā speciē
est essentia habens conaturalia correla
tiua: videlicet naturatiuum/ naturabi
le et naturare/ sine quibus esse nō po
test. ¶ Per tertiā speciē natura ē in
subiecto in quo est actus passibilis cō
naturare. ¶ Per quartā speciē natura
h̄z in subiecto in quo est/ actionem et pas
sionē z actū: z hoc p̄ agentem naturalem
z per naturalem formam/ materiam z

Octaua
ps decime
ptis prin
cipalis q̄ ē
de applica
tiōe ad
regulas.

C.
est in se
hñ in se

r in alio
hñ in alio

Defi.
C.
p̄ se
hñ in se

r in alio

hñ in alio

D.

I

E.

F.

Decima pars.

8
b.c.d.

D.

finem/et cum naturalibus instrumentis.
¶ Per primam speciem regule d. natura est essentia primitiva. ¶ Per secundam speciem est de suis correlatiuis ascendendo ad essentia: et suū cōcretū est de ipsis descendendo et contrahēdo. ¶ Per tertiam speciem natura est subiecti in quo est/ eo qz de ipsa naturaliter agit. Per primam speciem regule e. natura est: qz est ens ptinens in se sua correlatiua ex quibus est. ¶ Per secundam speciem natura est vt alia entia habeant existentia et agentiam naturaliter. ¶ Per regulā f. natura est essentia habens continuā q̄titate et indiuisibile: et sua cōcreta sunt ei q̄titates discrete. ¶ Per regulas g. natura habet proprias actiones et passiones: sicut natura ignis per calefactionē: approprias vero habet sicut habet aqua calefacta q̄ hz: calefactiui/calefactibile et calefacere. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ natura est in tpe continue: continue quidē per q̄titate continuā: succēssive autē p discretas q̄titates in quibz est natura in tpe. ¶ Per regulam i. natura est in loco: sicut cōtēntū in continēte et agens in agibili. Et est in subiecto in quo est substantia et motus. ¶ Per regulā modalitatis natura habet modū miscēdi/ generādi et cōrūpēdi/ et huius. ¶ Per regulas instrumentalis natura est cum suis instrumentis: sicut substantia cū suis accidentibus: et mechanicus cum suis instrumentis: et sic de alijs. Sic quidē natura discursiua per species regularis est quidē cognita per intellectū/ eo qz species significat ei id qd natura est per existentia et agentiam. Et sicut diximz de natura: ita potest dici de alijs: et enā de cōcretis scdm id qd sunt. ¶ De miraculo vero non sic potest dici: cuz sit supra naturā. Et sic discurrendo miracula per regulas/ cognoscit intellectus miraculū per suū contrariū: eo qz miraculū intrat speciem regulari per contrariū modū per quē intrat natura. Et in isto passu cognoscit intellectus quomodo vnum cōtrarium cognoscatur per reliquū cum regulis.

b. c. d. que est prima colūna: sicut si queratur/ vtrū esset magnū bonū q̄ mundus esset ab eterno. Aut si querat/ vtrū sit actus infinitus: positio q̄ bonitas sit ratio q̄ agat bonum: et q̄ magnitudo sit ratio illius actus q̄ sit magnus: et q̄ eternitas faciat durare illum actum/ ab eterno in eternum/ oportet idē durare actum infinitū. ¶ Quasi termini questionis competant secūde colūne: sicut si queratur/ magnitudo bonitatis/ potestatis quare est? Et respondendum est q̄ est q̄ p correlatiua bonitatis/ magnitudinis et potatis: et sic de alijs suo modo. ¶ Amplius quelibet colūna ē applicabilis ad aliā: sicut colūna scda q̄ est applicabilis cum primā cum tertia/ eo q̄ cōtinet de prima b. c. et de tertia libz: et sic de alijs: cū sint concatenate adinuicē. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ dca colūne pnt applicari ad eandē cōclusiōnez. Et sic cognoscit se valde generalē p ipsam applicationē q̄ est valde generalis. ¶ Sic: qm queritur/ vtrū mundus sit eternus: tunc scda camera q̄ est b. c. t. b. applicat ad camera superiorē. Et sic de camera que est b. c. t. c. et sic de alijs vsqz ad t. b. c. d. Ratio huius est/ qz eternitas est terminus in q̄one explicat. ¶ Adhuc si querat/ vtrū potestas mudi sit infinita? Applicet responsio ad colūna b. c. d. sicut est applicata q̄stio facta de eternitate mudi: et teneat negatiua. Quia sicut sequeretur magnū incōueniēs q̄ mundus esset ab eterno: sic sequeretur magnū incōueniēs q̄ mūdus haberet potatē infinitā. Et sicut dicimz de mundo: sic de his q̄ in se cōtinet/ dici pōt. ¶ Amplius si querat/ vtrū vnus angelus pducet alius angelus? Applicet r̄sio ad b. c. d. qm inter essentiam angeli et hois siue roie/ est magna differētia. Quia corpus hois existit sub generali materia elementorum/ ratione cuius vnus homo potest producere siue generare alius hominē/ vna rosa aliā. De angelo autem non est sic. Vnus enī angelus non habet de quo producat alius angelū: cū nō sit deriuat/ ab vnā eadē materia gēali angelica: cū sit finit/ i sua primitiuitate. ¶ Sicut dedimus exemplum per ea que diximz de tabula: sic potest dici de pluribus alijs suo modo. ¶ Applicatio vero que fit per tabulam/ requirit q̄ conseruentur species et regule camerarū/ et applicentur ea que significant ad propositum: videlicet ad conclusionem/ affirmando vel negando conuenienter aut inconuenienter: sicut patet per exemplū supradictū.

17.

6 c t b.

E.

F.

G.

H.

I.

K.

L.

Miraculum

De applicatione per tabulam.

Non po
decie par
tis princi
palis.
De appli
catione p
tabulam.

Applicatio tabule ē termini questionum applicentur ad ipsam tabulam. Nam si terminum questionis conueniunt prime colūne videlicet

10 **De applicatione per euacuationem tertie figure.**

Decia ps
decime p
tis princi
palis de
applica
tione per
euacuatio
nez tertie
figure.

Applicatione que fit per tertiā figuram / fit isto modo: vide licet q̄ termini qui sunt in questione applicati / applicentur ad euacuationē tertie figure / et illi camere cui magis termini conueniunt: sicut si queratur / **virum sit magnum bonum** q̄ bonitas et magnitudo habeant correlatiua substantialia: et **virum illa correlatiua sint in bona** et magna concordantia. Et tunc talis questio applicetur ad camerā b.c. ¶ Et per ea que in ipsa camera diximus in capitulo euacuationis / questio quidē erit. soluta: et sic de alijs questionibus / secundum q̄ termini ipsarū poterunt intrare cameram / affirmādo vel negando / et conuenienter aut inconuenienter. ¶ Alterius si fiat questio / **virum in eternitate cōtrarietas bonitatis ab eter no possit esse.** Et applicetur illa questio ad cameram b.c. et ad cameram c.d. et ad cameram d.e. Et secundū quod in ipis cameris dictus est / questio quidem erit soluta: et sic de alijs questionibus / secundum q̄ termini ipsarū poterunt intrare cameram: affirmādo vel negando cōuenienter aut inconuenienter. ¶ Amplius questio subalterna applicetur ad questionem particularem / et econuerso: sicut si queratur / **virum in bonitate sint magna correlatiua.** Et ista questio applicetur ad istam / **virum in bonitate Sor tis vel istius rose sint magna correlatiua.** Et tunc iste questiones applicentur ad cameram b.c. Et tunc inuenietur responsio ista soluta per ea que dicta sunt. ¶ Amplius querat correlatiua magnitudinis de quo sunt: et correlatiua Sortis de quo sunt? Applicentur iste questiones ad camerā c.d. et questio subalterna applicet ad questionē particularem: et tunc tempore inuenietur conclusio declarata et signata p̄ ea q̄ ista diximus in ipsa camera: et sic de alijs cameris. Et de hoc dabimus exemplum in tractatu questionum.

De applicatione per multiplicationem quarte figure.

Primum q̄ multiplicatio quarte figure consistit in quinque modis: videlicet in multiplicatione / in inuentione medij / in p̄batione maioris p̄-

positionis et minoris / in soluendo fallacias: et in doctrina per quas alie artes facili ter possunt addisci. Et ideo si arista vult multiplicare plures rationes ad eādem conclusionem: inuenire multa media / et probare maiorem et minorem propositionem / et soluere fallacias / et facili ter et breuiter docere alias scientias cū ista arte generalit̄ applicet modum quē tenuimus in multiplicatione quarte figure. Nam ille modus est vniuersalis: et per illum modum / modus quidem particularis erit regulatus et lucefactus. Nam in vniuersali recludet particulare et econuerso: et hec sufficiat. nā fas ē declarari.

12 **De applicatione mixtionis principiorum et regularum.**

Ar̄s ista in duas partes diuiditur. ¶ In prima dicimus de principijs explicatis. ¶ In secunda de ipicatis q̄ applicabimur principijs explicatis locis regularum huius artis. Ipsa vero principia vocata erūt centum forme: hoc quidē facimus / vt ars sit magis materialis intellectui ad inueniendum multas conclusiones. De ipsis autem parum intendimus dicere / ex eo q̄ prolixitatem euitamus. Sed per ea que de ipsis dicemus / potest arista cognoscere processum cuiuslibet forme p̄ omnes regulas: sicut fecimus in deductione principiorū explicatorū: et etiā p̄ regulas: et p̄io de prima parte sic dicemus:

Duodecima ps decime ptis principia: lis que est de applicatione mixtionis principiorum et regularum in duas sectas particululas.

Prima pars.

Questio continet in se terminos explicatos / sicut si queratur / **virū sit ens bonū magis eternū: recurrat ad capitulū bonitatis / magnitudinis et eternitatis:** et etiā videat p̄ quē modū bonitas est discursus p̄ principia et regulas: et sic de alijs principijs: et tūc cōtendat affirmādo vel negādo / scilicet q̄ principia sunt tali mō / q̄ principia regulę remaneat illesē: tūc intellectus inueniet firmitatē de b̄ de d̄ ar̄t. Que veritas erit lucefacta p̄ illū discursus: et sic de dim̄ exemplū de bonitate / magnitudine et eternitate: ita pōt dari de alijs principijs. Et hec sufficiat q̄ ad primā prem.

Questio sup prima parte huius duodecime ptis

Undecl
pars deci
me partis
principalis
de applica
tione p
multiplica
tione quarte
figure.

13 **De applicatione nouem subiectionum.**

Decima pars.

Tredeci-
ma pars
decime p-
tis punci-
palis de
applica-
tione no-
nem subie-
ctorum.

Dictu est de noue subiectis:
idcirco si qñs erit de deo/
applicetur ad primuz sub-
iectu: et discurratur p ipsuz
sicut deus est discursus ta-
li modo: q affirmatiua vel
negatiua conueniant cum textu. ¶ Si q
stio est de angelo: applicetur ad secundu
subiectu in quo angelus est discursus: et
teneatur de questione hoc qd conuenit
cu textu. Et sic de alijs subiectis suo mo.

explicatus: et fiat iudiciu secundu qd diffe-
rentia est diuersa p omnia principia: et p
oia regulas: et tuc abiq dubio appare-
bit q affirmatiua in qñtione e tenenda.
¶ **D**ifferentia est essentia et sua corre-
latiua sunt in rone altitudinis abstracte
doct sua concreta sunt in rone infinitatis
continentis: et sic patet q differentia cõs-
tit inter essentiam et esse. Et ad hoc re-
gula b. consentit.

De applicatione ad cetum formas.

Decima-
quarta ps
decie pti-
lis que est
de applica-
tione ad ce-
tum for-
mas.

Vocam qd centu formas.
¶ Na in abstracto ipsas qdes
consideram. aliq erut gene-
ralissime: aliq erut subalter-
ne: et cuilibet forme assigna-
mus suu pceptu: vt qlibet
forma intellectu magis eluceat: et ma-
xime cum quid sit: sic quide abstractum
aut concretu. Na extra ipsa fauillu ens eẽ
põter pmo de parte pma est dicẽdu.

1 De entitate.

pila for-
ma de en-
titate.

Entitas i arte ista est termi-
nus implicatus: et sua diffi-
nicio fieri põt: sicut fuit dif-
finitiones alioz principioz
explicatoz hui' artis: ideo
artista applicet ad diffinitione bonitat/
magnitudinis etc. Sicut em bonitas est
cã quare aliq bonus agit bonu: sic enti-
tas eã qre aliq ens causat aliud ens.
Et sicut magnitudo est cã qre bonitas e
magna: sic entitas est cã qre bonitas est
ens: et sic de alijs. Suu concretu vero est/
et ens implicatu i secunda specie d. et in pti-
ma e. et ea ex quibus est implicata: qd e
in secunda specie c. sunt: et id qquid que-
ritur de entitate: et ente: applicetur ad
principia explicata: et ad regulas fiat ta-
le iudiciu de ipsa: sicut est factum de ipsa
bonitate/magnitudine etc.

Ens Concretu

D.

1. Primi.

E.

1. form.

2. h. m. s.

2 De essentia.

Secunda
forma de
essentia.

Essentia est quod est esse: et ens con-
uertitur: et sic dicitur de en-
titate: et ente: sic possum dicere
de essentia et esse. ¶ Si autem vtrũ iter
essentia et esse sit differentia. Tunc rãpo-
rio recurrat ad differentia q est terminus

33

Entitas

Ens

Essentia

Esse

Conuertunt

3 De vnitatem.

Vnitatis est forma cui proprie co-
petit vnire. Et ipsa quidem est
applicabilis bonitati/magni-
tudi: et cum sit bona/magna
et cetera. Sicut vnitatis est bona p bonita-
te: et magna per magnitudinem. Sic bo-
nitas est vna per vnitatem: et magnitudo
est alia/vna creatura per ipsam vnitatem/
et sic de alijs. Et i isto passu cognos-
cit intellectus q differentia distinguit in-
ter bonitatem et magnitudinem: vt si-
cut principia differentia: vt quodlibet prin-
cipium habeat suam propriam veritatem.
Et idcirco si in questione est terminus
explicatus/recurrat ad hoc quod di-
ctum est in discursu bonitatis et magni-
tudinis et differentie: et fiat responsio se-
cundum q de ipsi dictu est. ¶ **C**ongre-
tum quidem vnitatis est implicatus in
concreto bonitatis/magnitudinis etc.
Nam bonus est vnus: et magnus est ali-
vnus. Ipse vero vnus habet sua correla-
tiua ex quibus est. Hoc applicabile est
ad secundam speciem d. et ad primam e.
Et ipsa correlatiua sunt applicabilia ad
secundam speciem regule c. et ad primam d.

Tertio
forma de
vnitate.

4 De pluralitate.

Pluralitas est forma
aggregata de plurib/
differentibus numero
vt patet per secundam
speciem regule c. que
est suus sons. Ipsa ve-
ro applicabilis est ad
principia explicata: eo quia bona/magna
et eterna est. Et sicut est bona per
bonitatem: et magna per magnitudinem
etc. Sic bonitas et magnitudo sunt plu-
res per seipsas pluralitatem. Et ena sunt
plures bonitates differentes specie. Et
sic de magnitudine: vt patet per secundam
speciem regule c. que est suus sons.

Quarta
forma de
pluralita-
te.

C.

Prime vero cause pluralitatis consistunt per differentiam & concordantiam & per equalitatem: & sic de alijs correlatiuis & pluralitas est applicabilis ad ipsa principia & et eodem modo. suū vero cōcretū est applicabile concreto bonitatis/magnitudinis &c. Sicut patet in elementato qđ est bonū magnū & est unū ex pluribus cōstitutū vt pluralitas in ipso sit substantiata.

De natura.

Natura est forma cui proprie competunt naturare. Et qđ principia sūt naturalia & applicabilia ad bonitatem naturalem & magnitudinem naturalem: & sic natura potest cognosci per principia & regulariter de ipso superius largo modo diximus. ¶ Quod natura est applicabilis ad correlatiua naturalia bonitatis/magnitudinis &c. eo qđ sine concretis ipsa correlatiua naturalia esse non possunt. ¶ Concretū vero naturale applicabile est ad cōcreta naturalia: vt patet per secundam speciem d. & per primam e. ¶ Alterius qđ bonitas vna natura hys cū magnitudine/alia cū duratione &c. & eodem modo: applicabilis est ad mixtionem/ubi diximus de bonitate deducta & magnitudine & duratione.

De genere.

Senus est ens consideratus & valde consilium quod de pluribus differentibus specie predicatur. De genere autem satis diximus in logica noua quam fecimus. Ipsum quidem applicabile est ad principia explicata: eo quia per ipsum sunt generalia: sicut genus quod per bonitatem est bonum/et per magnitudinem magnum &c. Ipsum quoque applicabile est correlatiuis explicatis eo quia ipsa correlatiua sunt generalia per ipsum & etiam sua correlatiua cognoscuntur per secundam speciem regule c. ¶ Alterius suū cōcretū applicabile est ad secundam speciem regule d. & ad primam e. cū quod cognoscimus qđ genus est ens reale: & per se existens: qđ si nō correlatiua principiorū explicatorū generalia esse non possent/ neq; per consequens principia explicata generalia esse possent.

De specie.

Species in hac arte est principium explicatum: & sua distinctio est ista. Species est ens quod predicatur de pluribus differentibus numero. Species quodammodo applicabilis & ad loca in mixtione ubi dicitur bonitas magna &c. Nam bonitas quod erat generalissima nō oīno ē generalis: qđ dicitur bonitas magna: eo qđ tractata est ad speciale magnitudinem: & sic de alijs. ¶ Alterius applicabilis est ad correlatiua: eo quia quodlibet principiorū explicatorū hys correlatiua specialia: & proprie differentia numero per differentiam: & sic species applicabilis ē ad differentiam qđ est principium explicatum in arte ista: que quidem differentia distinguit genus in plures species differentes numero: sicut hō qđ est vna species/ & leo alia. ¶ Itē species applicabilis est ad media: nam sicut medium consistit inter principia & finē: sic species consistit inter genus & individuum: et in isto passu cognoscitur intellectus qđ species necessaria est ens reale: qm sicut principia et finis non essent in extremitate medij/ nisi medium esset ens reale: sic neq; per consequens genus & individuum essent entia realia. ¶ Cōcretum autē speciei est speciale/ qđ quidem est applicabile ad secundam speciem regule d. & ad primam e. cū quib; est cognoscibile: insensibile autem & imaginabile est. ¶ Alterius sunt alie species que sunt naturales: sicut visibilitas per potentiam visum & huiusmodi qđ consistit per vnum & potentiam: sicut colores & figure que visum in subiecto sunt sentiat. ¶ Alterius sunt alie species que per huiusmodi morales consistunt in potentia: sicut iustificabilitates & iustitiae & prudentiabilitates & prudentia: creditates & fides: & sperabilitates per bonitatem & ille species tales sunt fantastiatae sicut imaginabilia imaginationis: & intelligibilia intellectus: & amabilia voluntatis: & memorabilia memorie. Veritas autē species virtutis sunt secundarie.

De indiuiduitate.

Indiuiduitas ē diffinibilis per primam speciem regule c. Nam sicut bonitas est rō bono qđ agat bonum: sic indiuiduitas ē rō indiuiduo qđ pducatur indiuiduū. Et sicut indiuiduitas est bona per bonitatem &c. sic bonitas est &c. indiuiduata per indiuiduitatem: & sic de suis concretis & relatiuis cū quibus essentia est indiuisibilis: que correlatiua bonitatis/ correlatiua indiuiduitatis sunt applicabilia: vt intellectus habeat noticiam ipsa

Septima forma de spece.

ad Corollationem

Ad medium

Concretum
D. f.

Octava forma de c. indiuiduitate.

Decima pars

vero correlatiua sentiri neq; imaginari possunt: cum sint extra figuram in essentia posita et contenta. ¶ Concretū indiuidentatis est indiuidentū. Et hoc per secundam speciem d. et per primā e. est ostensibile. In elementariis vero est sensibile et imaginabile: ut patet per istam rosam et istum leonem.

Compositum

9 De proprietate. 115

Non est forma de proprietate.

Proprietas est principium explicatum: ut patet per regulam 8. Sed in alijs principijs et regulis est principium implicatum. Et sua diffinitio est applicabilis ad primam speciem regule c. ¶ Nam sicut bonitas est ratio quare bonus agit bonum sic proprietates est ratio quare proprius agit proprium. Et sicut bonitas habet sua propria correlatiua per proprietatem: sic proprietates habet sua correlatiua bona per bonitatem. Proprietas autem applicabilis est ad differentiam. Nam sicut differentia est causa differentie: sic proprietates appropriat: et sic de alijs. ¶ Alterius concretum proprietatis est proprium et correlatiuis concretis constitutum: et hoc per secundam speciem d. et per primā e. significatum est: sicut iste homo qui est proprium animal: et iste leo qui est aliud proprium animal: et iste equus: et ista rosa que est aliud corpus proprium: sic in moralibus: sicut Socrates qui habet suum proprium equum: et Plato similiter: ut patet per tertiam speciem d. Et in isto passu cognoscit intellectus a quibus principijs scientia iuris oritur: et in quibus principijs consistit: et quibus principijs iurista uti debet: et etiam cognoscit quod iura sunt applicabilia ad mixturem principiorum et regularum.

Compositum

D. F.

10 De simplicitate. 116

Decima forma de simplicitate.

Simplicitas est applicabilis ad principia huius artis: eo quod per simplicitatem sunt principia simplicia: sicut simplicitas est bona per bonitatem: magna per magnitudinem: et sicut principia explicata sunt discursiva in mixturem principiorum et regularum: sic simplicitas potest discursu per omnia principia et regulas. Sua quidem diffinitio est per primam speciem regule c. nam ipsa est forma quare

principia sunt simplicia. ¶ Simplicitas per secundam speciem regule c. habet sua correlatiua simplicia: sicut bonitas que habet simplices bonificatiua/bonificabile et bonificare: et cum simplicitate et suis correlatiuis consistit una simplex essentia habens per primam speciem regule d. simplicia et primitiua principia. Concretus hoc siue suum esse est simplex. Et hoc cognatus est per secundam speciem regule d. et per primam e.

Compositum

11 De compositione. 116

Compositio est forma aggregata de pluribus essentijs. Ipsa quidem applicabilis est ad contractionem et obuiationem principiorum explicatorum: ut patet in capto bonitatis deducte in principia: ubi dicitur quod bonitas magna est duplicata: et bonitas magna et durabilis est triplicata et c. constituenso compositum ex pluribus principijs explicatis. Et in isto passu cognoscit intellectus unde oritur compositio: et ad hoc compositum sentit regula 8. ¶ Alterius compositio habet sua correlatiua composita: ut per secundam speciem c. patet: et sic in creatis bonitatis quidem et magnificatus et c. proponunt magnificabile et bonificabile: et etiam bonificare et magnificare simpliciter compositum et c. et inueniunt una essentiam constitutur: quod essentia compositio vocamus. Suum esse siue suum concretum est compositum intellectui lucefacto per secundam speciem regule d. et per primam e.

Undecima forma de compositione

12 De forma. 116

Forma est applicabilis ad principia: deo sicut principium discursum per principia explicata et regulas: similiter forma potest discursu suo modo: hoc tamen dicimus de forma composita in creatis: eo quod bonificabile est de genere materie: et in deo non. ¶ Forma est illa essentia cuius qua agens agit in materia naturaliter. Ipsa quidem forma composita habet sua correlatiua composita: ut supra dictum est. Sed forma simplex in causis non habet correlatiua: eo quod est una pars simplex substantie: videlicet formificans sine agens quo ad primam speciem e. consideratur: et hoc idem de forma accidentali dici potest. Talis quidem forma insensibilis et

Duodecima forma de forma.

inimaginabilis est / in q̄tum extra figuram est. Concretus vero / suum siue esse / est formatum: eo q̄ a forma denominatum est. ¶ **¶** *Formatum q̄d est de genere corporis per colorem: 2 figuram / est visibile: 2 per duriciem tangibile: 2 in lapide de elementaria formatū: 2 in planta de vegetatiua: 2 sic de alijs. Et hoc p̄ secundam speciem regule d. et per primā e. signatum est.*

13 De materia. . . 6

Decima-
tertia for-
ma de ma-
teria.

Materia est essentia simplex passiva: et est applicabilis ad passionē principiorū explicatorū / sicut ad bonificabile / magnificabile &c. Que quidem sunt de genere materie ratione passionis. ¶ **¶** *Materia vero non habet cōcreta: 2 hoc per sc̄am speciem regule c. eo quia simplicitas ponit q̄ sit vna simplex pars substantie sue passio. Et suū p̄cipiū p̄mittit p̄ primā specie regule d. signatū est. ¶* **¶** *Concretū vero siue materiātū est compositum ex pluribus passionibus: sicut est bonificabile / magnificabile &c. ¶* **¶** *Ipsum hō materiātū per sc̄am specie regule d. et per primā e. est declaratum. ¶* **¶** *Ipsum quidem materiātū est fons a quo deriuant oīs materie particulares: sicut formatū a quo descendunt omnes forme particulares reducte de potentia in actum.*

Com
.c.

D

14 De substantia. . . 6

Decima-
quarta for-
ma de sub-
stantia.

Substantia est applicabilis ad triangulū contractū / in q̄tū dicit q̄ maiortas est inter substantiā 2 substantiā: et ideo discursus substantie est implicatus in discursu maiortatis per oīs p̄cipia 2 regulas: diffinitio autē est applicabilis ad diffinitionē bonitatis &c. Nam sicut bonitas est ratio boni q̄ producat bonum: sic substantia quo ad suū genus est rō q̄ pducit substantiātū. ¶ **¶** *Substantia quidē habet sua correlatiua substantia- lia per sc̄am speciem regule c. videlicet substantiātū / substantiabile et substantia- re. Substantiarius est applicabilis ad bonificatiuū / magnificatiuū: 2 substantiabile est applicabile ad bonificabile et magnificabile: 2 substantiare ad bonificare 2 magnificare. Et iusto passu cognoscit intellectus per quā modū substan-*

tia est composita ex forma 2 materia: et ex ipso iuncta: 2 in tertio numero posita. ¶ **¶** *Concretū hō siue esse est substantiale v̄l per sc̄am speciem regule d. et p̄ primā e. signatū est intellectui: et etiā sensitui 2 imaginatiui in elementatio.*

Comrtn

15 De accidente. . . 6

Accidens est implicatum in triangulo croceo: vbi ē maiortas est inter accidens et accidens. Et ideo suus discursus est applicabilis per oīs p̄cipia et regulas in triangulo supradicto: discursus supradictus implicatus est. ¶ **¶** *Accidens quidē est forma per se nō existēs / nisi ad suum finē p̄cipaliter se habet: sed ad finē substantie. Accidens tamē nō habet correlatiua proprie: sed per accidēs: eo q̄ substantia ex ipso est habitata / quāta 2 situata &c. ¶* **¶** *In capitulo bonitatis vbi ē bonitas est magna &c. Accidens oritur eo q̄ multiplicatio compositi est. Quāta per q̄titates oīs per accidēs. Et q̄ est assuetas in subiecto / situs quidē est ortus per accidens: 2 sic de relatione que est accidens: 2 sic de alijs p̄dicamentis: 2 etia de motu / et huiusmodi. ¶* **¶** *Concretū hō accidens ē accidentale q̄d applicabile est ad sc̄am speciem regule d. 2 ad primā e. sicut archa que est subiectū accidentale / est eo q̄ habet accidentale figuram p̄ artificū. Et sicut de logico q̄ accidentale est magister. Et sic de alijs suo mō.*

Decima-
quinta for-
ma de ac-
cidente.

Comrtn

16 De quantitate. . . 6

Quantitas est termin⁹ explicatus in hac arte. s. in regula f. sed sua diffinitio est applicabilis ad diffinitionē bonitatis &c. Nam sicut bonitas ē ens rōne cui⁹ bonus agit bonū: sic quantitas est ens ratione cuius q̄tum agit / q̄tum sua primitiuitas et ortus sunt applicabiles ad capitulū bonitatis deducite per p̄cipia: q̄d est vna est n̄tia et magnitudo alia. 2 quādo cōtrahuntur / sequitur multiplicatio: per cōsequens q̄titas sine qua multiplicatio in creaturis fieri non potest. Et hoc per primā specie regule d. visum est. Et iusto passu cognoscit intellectus vnde oīs q̄titas. ¶ **¶** *Item q̄titas est applicabilis ad correlatiua substantia- lia per sc̄am speciem regule c. Que correlatiua ex q̄titate in*

Decima-
sexta for-
ma de quā-
titate.

Decima pars.

mensurata sunt per differentiā que faciat ipsa differentia / in tanto q magis neq minus sunt. ¶ Quantus autem est suum cōcreum per ipsam p̄tate mensuratum: sicut albus qui per albedinem est coloratus.

17 De qualitate. . 6

Exph. Decimase prima forma de qualitate.

Qualitas est terminus explicatus: ut p̄z per regulā g. 2 sua quidem diffinitio est ad diffinitionē bonitatis applicabilis et. Nam sicut bonitas est ens ratione cuius bonus agit bonū: sic qualitas est forma que ponit q bonificans sit qualis/agēdo: et bonificat sit qualis/patiēdo. ¶ Ipsa quidē qualitas applicabilis est ad correlatiua substantia p scdm speciem c. q correlatiua ex qualitate sunt habituata. Et ipsa q̄tias ex ipsis correlatiuis assituata. Per tertiam hō speciem regulē c. ponit subiectū quale in quo est: qd quidē subiectū quale est suū p̄creum. ¶ Amplius qualitas est applicabilis ad scdm speciem regulē d. In caplo bonitatis discursus per principia 2 regulas: sic de magnitudine et. Nam bonitas que est principii generalissimum/nō est qualis: v̄s quo est contracta: sicut qn dicitur: qualis est bonitas: et r̄ndet q illa est magna 2 durabilis et. tūc qualitas orta est p accidens per cōtractionem principiorum.

18 De relatione. . 6

Decima octava forma de relatione.

Relatio est terminus explicatus: et sua diffinitio applicabilis est ad diffinitionem bonitatis et. Nam sicut bonus creat bonū per bonitatem: sic relatiuis creat relatiū per relationē. Si enim est relatiū/sequitur relatiū. Et cōuerso. Si est afficēdēs/sequitur q sit p̄s et cōuerso. Et si est concordantia/sequitur q sit pluralitas: et sic b̄ alijs. Relatiū est quidē suū cōcreum de ipsa relatione/et in ipsa habituatur/et huiusmodi. ¶ Adhuc relatio existens 2 accidens est quidem applicabile ad cōtractionem 2 mixturem principiorū cum prima specie reule d. et cum scdm regulē c. Si enim bonitas est magna/sequitur q habeat correlatiua bona 2 magna/sine quibus bonitas nequaquā posset esse magna. Et sic de alijs suo modo.

19 De actione. . 6

Actio est terminus implicatus i correlatiuis: et ad ipsa quidē correlatiua est applicabilis. f. ad bonificatiū/magnificatiū et. et sua diffinitio applicabilis est ad diffinitionem bonitatis et. Sicut enim bonitas est ens ratione cuius bonus agit bonum: sic actio est ratio in agente q agit in ipsam suū concretū: tamen non est nomen impositum per rectam lineam. Ipsum hō concretū per scdm speciem regulē d. est signatum. ¶ Ultimus actio per primā speciem d. est declarata in correlatiuis per scdm speciem c. et hoc per diffinitionem medij: et sic de alijs suo modo.

20 De passione. . 6

Passio est terminus implicatus. ¶ Est applicabilis ad correlatiua. ¶ Per secundam speciem regulē c. f. ad bonificabile/magnificabile et. Ideo sicut illa correlatiua passiva sunt per mixturem principiorū: sic passio que est generale principium/potest deduci per mixturem principiorum 2 regulari. ¶ Amplius passio est suū p̄creum qui in passione est assituatus/et de ipsa habituatur. Ipsa vero passio orta est in contractione et mixture principiorū: sicut bonitas que est passio/inq̄tū est de magnitudine habituata et cōuerso. Et hoc per primam speciem regulē d. clarum est: et ad hoc regulā b. consensit.

21 De habitu. . 6

Habitus est principium: et est implicatus: sed applicabile est ad principia explicata. Sicut enim bonus agit bonū habituando se de virtute moralis bona: sic habitans habituatur se de habitu morali rōne habitus: et sic de bonitate habituata de magnitudine. ¶ Habituatur hō est suū concretū. Nam sicut album est de albedine habituatur: cap patens de cappa/et ignis de caliditate: et iustus de iusticia: sic habituatur de habitu. ¶ Adhuc per primam speciem regulē d. et in mixture principiorū 2 regularum/cognoscit intellectus unde habitus oritur: et in quibus subiectis est diffusus. Sicut intellectus qui suum

Decima nona forma de actione.

Vigesima prima forma de passione.

Corr

Vigesima prima forma de habitu.

intelligibile intrinseci habituatur de fantasmatibus peregrinis: vt fantasmatibus scitis/intellectus de sancta sit habitus. Et hoc p regulā b. manifestū est.

22 De situ. .6

ma reglam / eo qz loc^o ē infirm cū q oia mobilia sūt mobilia de nouo loco ad nouum locū. ¶ 3° ē etiā loc^o applicabilis ē ad correlatiua a q^o ē: qn ipa correlatiua substantiaalia collocat in seipsis correlatiua peregrina. Sicut ignis in ignibili etiā calore colorat aquā calcfactā. Et generas in suo intrinseco generabili generat generatum / et huiusmodi. Collocatū autem est suum concretum.

23 De motu. .6

Motus est principii implicatū et sua diffinitio est applicabilis ad diffinitionem principii: et etiā ad .x. regulā. et sic de alijs. Nā motus est illud principii cū quo oia mobilia sunt mobilia: et sua correlatiua erūt a correlatiuis substantialib^o / sicut accides a substantia. ¶ 1° mot^o ē qdē infirm cū quo substantia mouet se ipam localit^r / augmetat^r et alterat^r. Localit^r / sicut celi q^o mouet se circularit^r cū suo appetitu q^o ē h^o ghe mot^o. Augmetat^r / sicut plāta cre scēdo et għando. Alterabil^r / sicut vinū q^o mutat in acetū: et aq^o de frigiditate in caliditate: et h^o de sanitate in infirmitate: et iusticia in iniuria / et hmoi. Sūū autē cō cretū est res motiua. essentia h^o mot^o ē insensibilis et inimaginabilis: s; i subiecto in quo est / est sensibilis et imaginabilis: sicut vīsus q^o attingit mouentē et motū / qn martell^o mouet clauū. Et ta c^o q^o attingit motū impulsū. Nō autē dico q^o attingat motū quo ad essentia ipsius mot^o: s; figurā tantū: et sic de alijs suo mō sicut vīsus q^o attingit lapidē cadentē: sed nō attingit essentia mot^o / neq^o lapidis: sed colorem et figurā tantū.

24 De immobilitate. .6

Immobilitas ē principii implicatū: sed ad principii diffinitionē sua diffinitio applicabilis est. Nā sic principii est cā qre entia sunt principiabilia. Sic immobilitas est principii cū quo immobilia sunt immobilia / huc pma nētia: ipa qdē immobilitas est applicabilis ad sua correlatiua intrinseca / a qbus nequaquā seperari pōt. Sicut forma ab actione / et materia a passione / et calidus a caliditate / et bonus a bonitate / et homo a sua specie et c. ¶ Concretum autem immobilitatis est immobile: correlatiua autē immobilitatis sunt imotū / immobile

Uigesima quarta forma de motu.

Motus et
localit^r
Augmetat
Alterabil^r

Comrm

Uigesima sexta forma de immobilitate.

Comrm

Uigesima secunda forma de situ

C.

Dignus est terminus implicatus: sed est applicabilis ad correlatiua per scdm speciem regule c. 2. d. et pnam e. et etiā ad diffinitionē bonitatis et c. Sua quidē diffinitio applicabilis est. Nam postq^o bonitas est ratio boni quare bon^o agit bonū in essentia bonitatis: sequit^r igit^r vt correlatiua bonitatis sint assituata et cōuerso. Et sic sit^r est accidens causans assituationē in principijs. ¶ Alterius per pnam speciem regule d. 2. per cōtractionem et mixturem principiorum et regularū cognoscit quidē intellect^r vbi situs est ortus: et vbi ducit^r de potētia in actū: sicut bonitas magna que est assituata: et cōuerso. Et correlatiua bonitatis sunt assituata in correlatiuis magnitudinis: et ad hoc regulā b. consentit.

D.

23 Detempore. .6

Expli.

Uigesima tertia forma de tpe

Tempus est principii explicatū in arte: sed gra explanationis volum^o ostēdere p quem modū est applicabile ad oia picipia et reglas: sicut sua diffinitio q^o applicabilis est ad diffinitionē principii. Tps em est illud picipii cū quo oia creata fuerūt noua. Et etiā sua diffinitio applicabilis est ad decimā regulā / eo qz tps est instrumentū cū quo sunt dies et noctes / et hore / et mot^o / et hmoi. ¶ Adhuc tps ē applicabile ad correlatiua p scdm speciem regule c. cū q^o est deductū de potētia in actū: quādo agēs agit in agibile cū tpe / multiplicādo dies / horas / noctes / et sic de alijs. Sūū h^o cōcretū est tēporificatū.

24 De loco. .6

Expli.

Uigesima quarta forma de loco.

Locū est principii explicatū deductū p picipia et reglas et sua diffinitio ē applicabilis ad diffinitionē principii. Nā loc^o est principii cū q^o entia sunt continentia et cōtēta. 3° ē qdē est applicabilis ad deci-

Decima pars.

et imonere: sicut et essentia stelle: et igitur
et huiusmodi: in quo sunt intellectus? in-
telligibile et intelligere: et sunt immobi-
lia: et hoc quia sunt permanentia per differe-
tia et proprietates et differentia numerorum.
nā si essent mobilia et essentia quidē intel-
lectus corruptibilis et alterabilis esset: et
hūmō: et sic de essentia ignis suo modo.
¶ Immobile vero est sui cōcretū per pri-
mā speciem regule c. et per regulam d. hoc si-
gnatū est. ¶ Immobile aut scdm secundā
speciem regule e. extra se non appetit de-
tem: et sic de alijs.

27 De instinctu. 116

Xviii. for-
ma de in-
stinctu.

Instinctus est principium im-
plicatum: et est applicabilis ad
sapientiam quod est principium expli-
catum: et per consequens est appli-
cabilis ad diffinitionem sapie-
tie cū decima regula. Nam sicut sapie-
tia est ens ratione cuius sapiens intelli-
git: sic instinctus naturalis est ens rōne
cuius subiectū in quo natura est: natu-
raliter agit scdm totā suā speciem: sicut in
plāta. Nam solus instinctus se h3 ad gene-
rare flores/ folia/ fructus et saporē: et hu-
iusmodi. Et sic de brutis quod habet instin-
ctū et industriā ad viuendū per secundā spe-
ciem regule c. ¶ Correlatiua instinctus
sunt applicabilia ad correlatiua princi-
piorū explicatorū: et sic de alijs specie-
bus suo modo. Suūvero cōcretū est res
instincta: ut per secundā speciem regule e. et
per primā e. signatum: et suus finis cōsi-
nit in secundā speciem regule e.

omni

28 De appetitu nature. 116

Xviii. for-
ma de ap-
petitu na-
ture.

Appetitus nature est princi-
piū implicatū: et sua diffini-
tio applicabilis est ad diffini-
tionē principij materialis/
sicut attractio ad principij
formale: et sicut in correlati-
uis tū quidē est de genere attractiois/
sicut bilis est de genere receptiois: tamē
nō dico quod receptio habeat correlatiua:
quod si haberet/ nō sequeretur quod tuus et bi-
lis essent idē nūero: et sicut forma et mate-
ria/ quod est impossibile. Sed dico quod rece-
ptas recipit receptibile pegrinū in passio-
ne sue essentie/ sicut visus colorē in suo
visibili/ et intellectus in suo intelligibili
species pegrinas recipit/ et huiusmodi.
¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quod
obiectū nō mouet potētia/ sed potētia mo-
uet se cum obiecto. Nam aliter obiectum

ad volunt

sui cōtractū: ut per secundā speciem d. et pma
e. signatū ē/ cū quo mouet se ad secundā
speciem regule c. et descā: sicut h3 quod mo-
uet se cum sua voluntate ad amores/ si-
ue ad amatum et huiusmodi.

29 De attractione. 117

Attractio est principij impli-
catū: et est applicabilis ad dif-
finitionē finis et bonitatis.
Nam finis attrahit ad se de-
tātū/ sicut bonitas bonifica-
tū/ et volūtas amātū/ et an-
helit/ spiratū/ et visus coloratū/ et gustus
sapidū/ et huiusmodi. ¶ Correlatiua at-
tractionis applicabilia sunt ad correla-
tiua principiorū explicatorū per secundā
speciem regule c. Nam attrahēs attrahit at-
tractū in passioe sue essentie: sicut ignis
aerē in sua calefactioe/ ut ipse aer sit ca-
lesfactus: et anhelit/ aerē/ ut ipse aer sit
respiratus. Et potētia obiectū/ ut sit ob-
iectatū: et sic de alijs suo mō. Suus vero
cōcretū est res attracta: attrahit em īpe-
cies/ et operatiōes naturales ad se: ut sit
agēs: et ut per ipsum principia explicata
possint h3e actus: et in secundā speciem regle
e. quietes: et hūmō: sicut magnes quod a tota
specie sua attrahit ferrū: ut siccitas/ et fri-
giditas existētes in ferro artificialiter
descā: quod est subiectū naturale: et in hoc pas-
su cognoscit intellectus quod modum ea-
que sunt artificialiter attrahuntur per
ea que naturaliter sunt.

Xix. for-
ma de at-
tractione.
ad finem

comit

f

30 De receptione. 117

Receptio est principij impli-
catū: et sua quidē diffinitio
applicabilis est ad diffini-
tionē principij materialis/
sicut attractio ad principij
formale: et sicut in correlati-
uis tū quidē est de genere attractiois/
sicut bilis est de genere receptiois: tamē
nō dico quod receptio habeat correlatiua:
quod si haberet/ nō sequeretur quod tuus et bi-
lis essent idē nūero: et sicut forma et mate-
ria/ quod est impossibile. Sed dico quod rece-
ptas recipit receptibile pegrinū in passio-
ne sue essentie/ sicut visus colorē in suo
visibili/ et intellectus in suo intelligibili
species pegrinas recipit/ et huiusmodi.
¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quod
obiectū nō mouet potētia/ sed potētia mo-
uet se cum obiecto. Nam aliter obiectum

Xix. for-
ma de re-
ceptione.

obiectū non mouet potētia
sed potētia mouet si in
obiecto

hinc de gñe pñphionis
obit de gñe attrahionis

esse agens et patiens: et per ista potentia et actus essent cōfusi. Et agens et patiens essent idē numero in natura: et illud idē posset dici de attractione et passione/qd est impossibile. Cōcretū hō receptionis est receptū/qd applicabile est ad scđam specie regule d. et ad primam e. videlicet qd est constitutū de pluribus bilibus in subiecto in quo est.

hō cōcretū est plens: et hoc est manifestū per scđam speciem d. et per primā et c. Et maxime qñ per scđam speciem regule e. quietat. Et Vacuitas autē est suū oppositum. Et sua diffinitio ē applicabilis ad trararios terminos eius. Et hec per predicta de euacuatione sufficiant.

varietas

3^a De fantasmate.

Trigessima prima forma de fantasma te.

Fantasma siue species applicabilis est ad diffinitionem speciei et voluntatis cuius quarta specie instrumentalis: eo qd nō agit nisi cū fantasmate. Fantasma quidē est applicabile ad primā specie regule d. et ad diffinitionē principij et hoc sic. Homo vidēs equū nō imaginat ipm: et qñ claudit oculos/aut equus est in absentia: tūc imaginat ipm: et fantasma est deductū de potentia subiecti in actū: et receptū in imaginatione in qua intellectus colligit ipm: et ponit ipm in suo intelligibili: vt scientia habeat: et etiā ponit ipm in memoria in qua cōseruatur: et deinde aliud fantasma acquirit: et sic de voluntate per cōcupiscibile et irascibile. Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū generat scientia siue modus: et ad hoc cōcurrūt oīa principia explicata et regule. Nam valde difficile est generale fantasma ratione paritatis entis in quo est. Et cōcretū autē fantasmatis est res fantasmata de pluribus similitudinibz constituta. In brutis autē non transit vltra imaginationē. Nam si transiret: iam bruta haberēt sciām. Sed est permanēs in imaginatione/vt industria habeant ad viuendū: et hoc per regulam b. manifestum est.

33 De diffusionē.

Diffusio est principij implicatū: et sua diffinitio est applicabilis ad diffinitionem bonitatis/differētie et c. Nam bonitas est ratio producti boni: et est diffusiuā: et dilatat se in subiecto i quo est: cōtrahēdo se ad magnitudinē et durationē et c. differētia distinguēte diffusionē cū suis correlatiuis per scđam specie signatis. Et cōcretū autē diffusionis est diffusum: et est de diffusionē habituatū: et in ipso assuetum et c. vt per scđam specie d. et per primam e. manifestū est. Oppositū autē diffusionis est restrictio: quē applicabilis est ad diffinitionē concordantie: cum ipsa quidē auarus causat auariciam.

Trigessima materia forma de diffusionē

Commun

D. restrictio

39 De digestionē.

Digestio est principij implicatū. Et sua diffinitio ē applicabilis ad diffinitionem bonitatis et maioritatis. Nam innata hōis digerit virtutes peregrinas in sua specie cū sua maioritate: sicut planta in qua digerunt elementa in sua specie: sic in animali per potū et cibū. Et correlatiua hō digestionis applicabilia sunt ad correlatiua virtutis et maioritatis. Suū quidē concretum est digestum de digestionē habituatū.

Trigessima quarta forma de digestionē.

vnt Anno

32 De plenitudine.

Trigessima sexta forma de plenitudine.

Plenitudo est principij implicatū: et sua diffinitio applicabilis est ad diffinitionē bonitatis/magnitudinis et c. Nam plenitudo bonitatis est ratio q. pducit bonum. Et plenitudo magnitudinis est ratio q. bonitas sit plena de ipsa et cōuerſo. Et sic de alijs in mixtione principiorū et regularū signatū est. Et ampli correlatiua plenitudinis sunt applicabilia ad correlatiua bonitatis que sunt plena de correlatiuis plenitudinis. Suū

35 De expulsionē.

Expulsio est principij implicatū: ipsa hō ē applicabilis ad diffinitionē trararietatis. Nam vñ cōtrariū expellit aliud cōtrariū i subiecto in quo est. Et hoc piz in aialibz p fecē/vernā et scabiē. Et in plāta piz sifr p flores/ſolia et fructū/q in ipsa nō habēt permanētiā: sic moralit de rege expulsi de suo regno et peccatores de grā de/et de fine quare ē. Et adhuc correlatiua expulsio: nis applicabilia sunt ad correlatiua cō-

Trigessima quinta forma de expulsioe.

ad iij

fantasma Scala intellectus 60. 61.

Decima pars

trarietatis. Sui ho concretu est expul-
tum de expulsiōe habituarum.

ipus/locu motu nulla nouitas esse pde
eo q simul 2 semel oportet q sint. Et ad
hoc consentiunt regule b.h.

36 De significatione. 117

Triges-
ma sexta
forma de
significa-
tione.

Significatio est principiu ipli
catu: sua qde diffinitio est ap-
plicabilis ad oia pncipia ex-
plicita 2 regtas. Nam postq
bonitas concreta ad magnitudinē
significat q bonus magn' pducit bonu
magnu. Et sic d alio. ¶ Correlatiua ho
significationis applicabilis sunt ad cor-
relatiua bonitatis/magnitudinis ec. cu3
qb' correlatiuis significationis bonitas
qdez significat hoc qd est 1 ea q cōtinet
in se: sui aut cōcretu est signatu 2 de ipa
habituatū. Occultatio ho ē oppositu si-
gnificationis/ et sua diffinitio 2c. appli-
cabilis est ad terminos oppositos ipsius
significationis.

Trigesima

39 De ydea. 117

Dea in eternitate est deus:
sed in nouitate est creatura
sicut figura arche q in me-
ditatiōe carpentarij fuit no-
ua: ipsa aut deducta de potē-
tia in actū fuit antiqua. Et satis plane
manifestat in correlatiuis diuinis p se-
cūda specie regle c. signat' s. ¶ Diuinus
em intelligēs in suo ppro intelligibili
infinito 2 eterno attrahit oēs nouitates
ab omni subiecto creato denudatas: que
qdē nouitates sunt ydee diuine: sed per
tertia speciem eisdem regule sunt crea-
ture noue/finite/2 terminate.

Triges-
ma nona
forma de
ydea.

40 De mathematica. 117

Mathematica ē forma cū quā
intellect' hūanus denudat
substantiā ab accidentib' que
subsistit eis/ vt gen' 2 spec-
ies facere possit cū qb' ac-
quirat 2 faciat scientiā. Ipsa qdē forma
mathematica est exēplata et denudata
mediate ydea denudata ab oib' creatu-
ris/ vt ydea cū forma mathematica co-
gnoscat. Et hoc piz p prima specie regle
d. 2 p scām specie regle e. 2 p qrtā spe-
cie regle k. Talis qdē forma est gen' in
oibus formis q deducunt de potentia in
actū: vt piz in nouo subiecto.

XI. forma
de mathe-
matica.

37 De pulchritudine. 117

Triges-
ma septima
forma de
pulchritu-
dine.

Pulchritudo est principiu im-
plicatu: 2 sua d. diffinitio appli-
cabilis ē ad diffinitiones pnc-
ipioru explicatoru. Nam boni-
tas 2 magnitudo 2c. sunt pul-
chritudines/ exēpus cōtrarietate 2 mi-
noritate: tñ minoritas proportionata in
subiecto in quo est/ pulchra est: vt piz in
puero puo. Correlatiua ho pulchritudi-
nis cōsistit p scām specie regle c. sicut
pulchra cā que naturalr causat pulchrū
effectū. Et sicut intellect' i imaginatiōe
causat pulchrā figurā cū amore rōne fi-
nis p scām specie regle c. designat: et
etiā per regulā g. p quā cōsistit pulchra
2 maxime p pprā qualitatē q p appo-
priatā. Et sicut i maioritate magis cōsi-
stet pulchritudo q p minoritate: vt piz i
rhetorica i q rhetoric' magis colorat sua
uerba cu3 maiori fine q cum minori.

C.

41 De ente in potētia existēte. 117

Ne in potētia existēs est for-
ma existēs i subiecto i q est
ab q motu/implicat/2 ita-
te/ quare hūm vi piz i gno-
i q barbor ē i potētia. Et qn de-
ducit illa forma de potētia in actū/ omi-
tant qdē in tali deductione siue genera-
tione sua accidentia. Et qn pōtita forma
orta est cū antecedēis accidentib' / iam cu3
ipso habituatā ē: q qdē accidentia ouunt
siue orta sunt ex accidentib' i actu existē-
tib' i subiecto in q pōtita forma erat i
potētia. ¶ Et i isto passu cognoscat intel-
lect' quō vna substantia oritur ab altera
substantia: accidentia ex alteris acciden-
tib' naturalr. Et ad hoc cōsentit regu-
la d. cū diffinitioe bonitatis 2 potestatis.

XII. forma
de ente in
potētia
existēte.

38 De nouitate. 117

Triges-
ma octaua
forma de
nouitate.

Nouitas est forma primā cuius
subiectu habituat de nouis ha-
bitibus: sicut cellu qd habitua-
tum ē de loco/ tpe et mou: 2 sic
de oib' indiuiduis elementatis pōt dici.
Et hoc p prima specie regle d. signatu ē
pma qdez nouitas sic oportuit esse: sicut
fuerūt prim' mor' 2 tps 2 loc'. ¶ Et in
isto passu cognoscat intellectus q extra

D.

utitur/principij & medijs. Similr ad hoc
consentit secunda species regule c. & re-
gule g. & quarta species regule k.

43 De puncteitate. "8

Xliij. forma
de punctei-
sate.

Unciteitas ē essentia puncti
naturalis q̄ ē minor p̄ cor-
poria: p̄ctus qdē tātū ē p̄-
pe minoutatē q̄ indivisibi-
lis ē intātū q̄ neq; p̄ sensu
neq; p̄ imaginationē atin-
si pōt. ¶ Et in isto passu mirat intellectus
quod de p̄cto naturali noticiā h̄re pōt:
postq̄ insensibilis ē & imaginabilis: s; ad-
inuat se cū p̄cto morali obiectato p̄ vi-
su & imaginationē. Et p̄ ip̄s qdē ascēdit
ad cognitionē p̄cti naturalis de q̄ facit
sciam. Et ad hoc cōsentit regula b. & pri-
ma species regule d. Et sic de regula f. et
i. dici potest.

43 De linea. "8

Xliij. for-
ma de li-
nea.

Linea naturalis est lōgitudō cō-
tinua ex plurib; p̄ctis cōti-
nuis: cuius extremitates sūt duo
p̄ctus: et est scōa p̄ corpis. Et
de scōa: eo q̄ ex plurib; p̄ctis cōstituta
est: vt signatū est in regula k. & i. regula f.
p̄cti qdē quātitatē discretā signat: lon-
gitudō autē cōtinuam. ¶ Et in hoc p̄t q̄
puncti significat quātitatē discretā. Na
per p̄ctos linea diuisibilis est: latitudo
oritur & causat ex plurib; lineis cōtinuis:
et p̄ p̄os oritur superficies ex lōgitudine & la-
titudine simul existētib; in subiecto in q̄
sunt: p̄funditas autē oritur ex rotunditate
punctorū. Na p̄cti autē magis est rotun-
dus in natura q̄ lōgus & lat; vt p̄t in
ramis frōdētib; in arbore. ¶ Adhuc rō-
hui est: q̄ circulus rōne celi cuius sicut
do fortior figura est in motu nature q̄
aliqua alia figura. ¶ Et in isto passu co-
gnoscat intellectus q̄ sunt p̄cipia primi-
tina corpis: videlicet p̄ctus/linea/lon-
gitudō/latitudo/superficies & p̄funditas.

44 De triangulo. "8

Xliij. for-
ma de tri-
gulo.

Triangulus ē forma habēs
tres angulos tribus lineis
p̄ctis: sicut p̄t in elemēta-
tis in q̄b; quodlibet elemē-
tātū h̄t suū triangulū: sicut
ignis q̄ habet vnū angulū
acutū per calidū et siccum: et alium per
calidū & humidū: & aliū per sicū &
frigidū. Talis qdēz triangulus attribuit

igni: ipse em̄ p̄ calidū et sicū regnat sup
alios triangulos. Sicut aer h̄t aliū triāgu-
lum p̄ humidū & calidū. ¶ Amplius ad p̄-
frigidū humidū: iterū & terra aliū p̄ sic-
cum & frigidū. ¶ Et in isto passu cognos-
cit intellectus essentias ex q̄b; corp; ele-
mētatum est plēnū rōne cuius elemēta
se habēt adinuicē ad cōpositū p̄ differe-
tiam/cōcordatiā & contrarietate. ¶ Sed
mirat intellectus quod de talib; triangulis
pōt habere sciam: cū nunq̄ fuerint i sen-
su. Sed recordat triangulū figure pla-
ne q̄ sensibilis est: cū quo imaginat & co-
gnoscat triangulū naturālē mediātē tñ
regula k. & scōa species regule d. & c.

45 De quadrangulo. "8

Quadrangulus naturalis est
figura habēs quattuor an-
gulos rectos: et in quolibet
angulo trianguli sunt impli-
cati duo anguli recti / eo q̄
sunt de genere trianguli. Quodlibet em̄
elementū h̄t duas qualitates: videlicet
vnā p̄p̄iā & aliā appropriatā: vt p̄t i re-
gula g. i. quadrangulo quidē ignis habet
vnū angulū tanq̄ rex & similiter aliis
et. Et p̄t: q̄ quadrangul; diuisibilis est
in quattuor triangulos equales cū lineis
diametralib;. ¶ Et in isto passu cognoscat
intellectus p̄ quē modū quadrangul; mul-
tiplicat p̄ quattuor triangulos: triangulus
p̄ tres lineas: & linea p̄ p̄ctos & vnus.

Xlv. forma
de quadra-
gulo.

46 De circulo. "8

Circulus est figura vltima &
de vltima: q̄ p̄fectior est q̄
aliqua alia figura. Ip̄a em̄
cōtinet in se oēs alias figu-
ras: ab ip̄s quidē descendit
& cōstituta est: vt p̄t per scōam speciem
regule d. & per quartā speciem k. Circu-
lus em̄ causat ex triangulo/quadrangū-
lo et. Intantū vlt; quo sunt cōiuncti an-
guli & linea circulari p̄ctaliter ad simi-
litudinem celi: que est maior figura: et
ad hēc regula b. cōsentit.

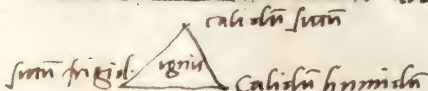
Xlvj. for-
ma de cir-
culo.

47 De corpore. "8

Corpus est substantia ex p̄-
ctis/lineis et angulis plena
ex lōgitudine/latitudine & p̄-
funditate assuata: & ex sup̄-
ficie bituata. Ip̄s qdē corp;
h̄t tres cōessentialēs. s. p̄ctos & lineas &
20 uij

Xlvij. for-
ma de cor-
pore.

Decima pars.

angulos ex quib⁹ est cōpositū z plenum
e p tertiā quide specie vñs corp⁹ termi-
natur in altero. ¶ Adhuc p secūdā spe-
cie d. est ex suis partib⁹ et coessentialib⁹
p regulā f. hz q̄tūtatē cōtinuā z discretā
z p regulā g. est aggregatio cōis ex sub-
stantia z accidentibus cōposita: z p regulā
h. est in tpe. p regulā i. est in loco. p regu-
lā k. est in motu. ¶ Sed mirat intel-
lectus de octaua sphaera q̄re ipsa nō est in
alieno loco cōtenta. Et dubitat p q̄s quo
cōsiderat q̄ corpus est finitū z de figura
hab. tuatū: aliqd n̄ esset ei dare infinitūz:
quod est impossibile.

48 De figura. 118

Xliij. for-
ma de figu-
ra.

Figura est accides cōstitutū
ex situ z habitu: q̄ p secūdā
specie regule c. sunt sue par-
tes: z p tertiā specie eiusdē
est habitus in corpe. z p q̄r-
tā hz lineas rectas z curuas. Ipsa qui-
dē figura cū colore est obiectū vñs: cūz
lineis aut z angulis absq̄ colore est ob-
iectū tact⁹: z cū oib⁹ p̄dictis est obiectū z
imaginatiōis: z in isto passu cognoscit
intellectus q̄ imaginatio est generalior
potētia q̄ visus/figura aut nō est obie-
ctū intellectus sine imaginatione. Et in
isto passu cognoscit intellect⁹ q̄ mortuo
hoie aia retinet species q̄s acquisiuit cū
imaginatione: vt de hacvita z corpore in
quo fuit/memoriam habeat.

49 De generalibus rectitudinib⁹. 118

Xlij. for-
ma de ge-
neralibus
rectitudi-
nibus.

Rectitudines ḡhales sunt sex
q̄b⁹ corp⁹ est cētrū p lineas
dymetricales vt per eas cor-
pus possit esse in motu: vt
ad supiorz inferi/ah et re-
tro/deire z similitre: iste q̄
dē sex rectitudines sunt coessentialia mo-
tu. ¶ Sed mirat intellect⁹ q̄re sunt sex
z nō plures/ neq̄ pauciores/ sed recorda-
tur motū q̄ nō pōt esse pfect⁹ absq̄ ipis:
si aut essent plures aut pauciores/ impfe-
ctus q̄dē esset: vt p̄z p tertiā z q̄rtā spe-
cie regule c. z p secūdā specie eiusdēz si-
gnatū ē q̄ sex rectitudines p̄dicte sunt co-
essentialiter p̄es mot⁹ in quo corp⁹ est
assuetū z habituatū. Sed mirat intel-
lect⁹ q̄re corp⁹ sphericū nō hz tales recti-
tudes p̄dictas: sicut caput hois/ocul⁹/
pompū/ z hmoi. Sed recordat mūdū q̄ est
corp⁹ sphericū: qui q̄dē mūdus nō substi-
tit illis rectitudinib⁹/ eo q̄ vitimū cor-

pus est q̄d causat suās similitudines in p̄-
dictis corporib⁹ sphericis/ vt de eo intel-
lectus noticiam habere possit: et ad hoc
consentit regula b. z k.

50 De monstruitate. 118

Monstruitas est deuatiō mo-
tus nature a termino a quo
ad terminū i. quē i subiecto
in quo ē p nimia influētia aut
indigētia virtutis corporis
superioris/ z inferioris destruy/ z
sinistrosi/ z etiā existēti aī z retro. Ta-
les quidē mot⁹ causant habitus pauatū
uos: vt z cecitate/ surditatem/ z hmoi. Rō
hui⁹ ē: q̄ extra secūdā specie regule c. ē.
Et in tertiā specie ipse mot⁹ ē imperfect⁹
z in q̄rtā specie hz illas imperfectiones
deficiente secūdā specie regule c.

L. forma
d monstrui-
tate.

51 De deriuatiōe. 118

Deriuatio est subiectū ḡhale
p q̄ p̄ticulāre dēscēdit ab
vniuersali/ sicut riuul⁹ a fon-
te: z linea a p̄ctis: z triāgu-
lus a lineis: z filius a parē-
tibus p ḡhalia instrumēta: z clusio a suis
p̄missis: z p cōsequēs ab ātēcedēte z scia
a reb⁹/ mediāte tñ intellectu. ¶ Et intel-
lect⁹ sic cōsiderat deriuatiōē/ cognoscit
p secūdā specie regule c. q̄ deriuatio cō-
tinet in se correlatiua essentialia quib⁹
multa p̄ticularia deriuantur: sicut mul-
ti filiū ab eis parētib⁹: z multa elementa
ta a q̄tuor elementis generalibus: z mul-
te sciētie p vñs intellectū inueniunt: tpe
quidē intellectus in se zinet essentialia
z generalia relatiua cū quibus indrit et
facit multas sciētias intellectus ab ea-
dē forma siue specie deriuatū. ¶ Et in
isto passu cognoscit intellectus q̄ relati-
ua ipsius intellectus sunt supiorz: scie
inferiores. z spēs in medio sunt: sicut in-
ter causam z effectum: et in isto passu co-
gnoscit a quo z quomodo deriuant scie.

L. forma
de deriuati-
one.

52 De vmbra. 118

Vmbra ē habitus priuatiū⁹
lucis qui non potest habere
suas rectitudines de q̄-
bus iam superius locuti su-
mus: eo quia corp⁹ existē
in medio/ euz impedit: z de hoc manife-
ste experimentū habemus p vmbra ar-
boris siue turris. Sed hic querit intelle-

L. forma
de vmbra.

ctus/vmbra cuius est color: significatio vmbre quid est: Et considerat qd aer est dyafanum: qd extra vmbra recipit colore solis et ignis: vtz luciditate: et in loco in qd est vmbra recipit colore terre: sicut cristallus in subiecto croceo habituatur se de croceitate: et quando ponitur in subiecto nigro/habituatur se de nigredine. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus qd lux est color so is et ignis: et nigredo est color terre et dyafanitas aeris: et albedo aque qd causat albedinem. Qui quidem cristallus nihil aliud est nisi aqua congelata. ¶ Figura autem vmbre est terminus in quo lux et vmbra terminantur: et ad hoc consentit diffinitio medij: et secunda et quarta species regule c. ¶ Sed querit intellectus que est causa vmbre lune. Et dubitat vsqquo considerat qd luna est corpus dyafanum in quo apparet vmbra terre. Sed miratur quare non apparet in sole qui est corpus dyafanum. Et dubitat vsqquo recordatur qd sol est coloratus a sua luce propria. Et lux lune est sic a sole: sicut caliditas aeris est a caliditate ignis: hoc pbant regule g. et b.

53 De speculo. 118

Peculum est corpus dyafanum dispositum ad recipiendum omnes figuras ei presentatas. Sed miratur intellectus cu vitrum sit corpus dyafanum / quare non recipit figuras sicut speculum qd est vitrum? Sed recordatur capitulum vmbre cu quo declarat dubiu. Nam vitru siue plumbu est corpus dyafanum in vitas parte recipiens dyafanitatem transeuntem per sex rectitudines de quibus iam locuti sumus. Sed in speculo non est sic: plumbum enim resistit aliquibus rectitudinibus ratione sue grossicie materie et sue magne compactionis: partes quidem plumbi simul ad inuicem valde compacte sunt. Et ideo sicut arbor causat vmbra: eo quia existit in medio lucis: sic vitrum existens inter plumbum et aerem et figuram siue colore qui ei presentatur / generat in se vmbra similem figure ei presentate p similes habitus et colores. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus que sunt principia vmbre speculi: vt patet per regulas b. et g.

54 De colore et colorato. 118

Color est qualitas existens obiectum visus. Et in colorato habitus: et figura colorati est habitus coloris. ¶ Coloratus autem est substantia in qua color substantiatur. ¶ Color quidem habet correlatiua substantia: sed color est habitus correlatiuorum substantialis. Et per primam speciem regule d. est de seipso: et per tertiam speciem eiusdem est colorati. ¶ Color per primam speciem regule g. est propria qualitas: in hoi vero siue in planta vera sed appropriata: est in homine picto siue picta picta et c. ¶ Quia autem coloris non est ei propria: sed potius est ei appropriata: veritatem colorati quidem est. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum vnus accidens est in alio assitutum ratione regule g. sicut dictum est de colore et colorato: sic dici potest de caliditate et calido.

55 De proportionem et proportionato. 118

Proportio substantialis consistit per relatiua consubstantialia: vt patet per infinitatem cui sunt proportionata sua correlatiua consubstantialia sine quibus infinitas non posset esse in existentia et agentia. ¶ Finitus quidem non est proportionatus infiniti medietate infimre qui ei proportionatur: et hoc idem dici potest de eternante / eternato et eternare: et sic de alijs rationibus diuinis: et similiter potest dici de correlatiuis substantialibus in substantijs creatis: sicut in intellectu in qd intelligens / intelligibile et intelligere sunt correlatiua ei proportionata naturaliter. ¶ Scientia autem non potest esse ei proportionata: non enim potest ei sufficere sicut ligna igni. Nam plus potest ignis ligna comburere: qd ipsa igni abundare: verumtamen proportio accidentalis in correlatiuis bene potest existere sicut inter calefactum et calefacere. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus qd nullum accidens potest proportionari substantie quo ad pondus. Nam substantia in plus se habet: accidens autem in minus. et hoc quidem clarum est per distinctionem maioris et minoris: secundum autem iusticiam proportio potest dari inter substantiam et accidens: et inter accidens et accidens. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum membra ani-

Liii. forma de colore et colorato.

D. G.

Lv. forma de proportionem et proportionato.

Lii. forma de speculo.

Decima pars.

malis sunt pportionata s eo / r mores in
hoie cū quibus subiectū ē pportionatū.

regule R.

58

56 De dispositione et disposito.

Lvj. forma
de disposi
tione et dis
posito.

Dispositio substantialis ē for
ma in qua correlativa sub
stantialia sunt equaliter dis
posita p obiectū / potentia
r actū: sicut in diuina boni
tate infinita r eterna que ē disposita ra
tio bono infinito r eterno q̄ producat bo
num infinitum et eternus / qui est dispo
situs bonificanti: r sic de bonificare pōt
dici q̄ est et dispositus per bonitatez infi
nitam r eternā: verū tamen ē alia dispo
sicio per accidens: quod patet per tertiā
speciem regule c. sicut deus qui disponit
se ad iudicandum r procedendum se sū
dum q̄ hō se disponit ad recipiendū iu
dicium aut ad veniam. Non tamen dico
quo ad pōdus: sed quo ad iusticiā. Deū
enim magis se disponit ad hominem ra
tione sue bonitatis / q̄ hō ad ipsum:
sicut ignis qui est magis dispositus ad
comburendum ligna / q̄ ligna ad sufficiē
dum eius combustionem: sic de intelle
ctu humano potest dici. Intellect^o qui
dem magis est dispositus ad intelligen
dum obiectum accidentale q̄ ip̄s ob
iectus / vt ab eo intelligatur: sicut intelli
gibiles lapidis que non est intellectui
pportionata / alioquin quidem potest
intelligere: sicut sensibiles sensuē /
aut celi aut angeli r. que altiores intel
ligibiles sunt q̄ lapidis intelligibili
tates: et sic de homine potest dici: homo
enim plus potest currere q̄ currat. Nā
non vult currere q̄tum potest: r sic de
alijs suo modo potest dici.

Redestinatio est in sapiētia
dei / in eternitate ydea / sic ē
ab eterno sicut in eterno: r
hoc rōne correlatiuorum se
cūde speciei regule c. Intel
ligens enim eternum in suo proprio in
telligibili eterno: intelligit omnia prete
rita r noua: futura r noua sunt a parte
ante. s. ab eterno: sed preterita antiqua
sunt a parte post. s. in eterno. Idcirco h
destinatus existens in medio duorū pre
dictorum terminorum per accidens / est
de noua predestinatione habitus: sicut
cappatus de noua cappa: ideo pre
destinatio vna est per secundam speciem
regule c. Alia vero per tertiam speciem
eiusdem. Nam respectu eiusdem speciei
secunde est ydea: sed respectu tertie est
habitus creatus ad quem habitum se
disponit libere predestinatus ad agen
dum bonum / sicut cappatus qui est in
dutus cappa noua: r sicut iudex qui se
disponit ad iudicandum per habitum iu
sticie. Alioquin pdestinatio que ē ydea /
non haberet modum creandi predestina
tionem nouā ab eterno r in eterno ob
iectatā / quod est falsum: vt patet p̄ q̄ra
regulas R. ¶ Et in isto passu gaudet in
tellectus / eo quia de predestinatione ha
bet magnam declarationem: sed dolet q̄
talis declaratio parum est scita in mun
do. Nam infuscatio predestinationis po
nit multos hōes i errore r i dubitatione.

Lvij. for
ma de pre
destinatio
ne r pdes
tinato.

59 De misericordia r misericor diato.

57 De creatione et creato.

Lvj. for
ma de crea
tione et
creato.

Creatio est i eternitate ydea
per secundā speciem regule c.
quare ab eterno r in eterno
est per diuinā sapiētia scita
r p diuinā volūtatē amata:
sed in ente creato est habitus r actio re
spectu tertie speciei regule c. r p quartā
speciem eiusdem regule. Creatio que est
ydea habet creationem que creaturā ē /
cū qua habet creatum nouum / passio
nem sub ipsa actione / habituum sub
noua creatioe. ¶ Et in isto passu cogno
scit intellectus per quem modum ydea
transit ad ydeatum / multiplicando suā
similitudinem respectu quartę speciei

Misericordia est in eternita
te ydea secundum respec
tum regule c. r respectu
tertie speciei est habitus
existens in predestinato no
uo qui se disponit ad eētri
tionem / et confessionem / et satisfacio
nem de commissis / vt de misericordia ha
bituetur: sicut predestinatus de prede
stinatione per bonas operationes cum
sua libera voluntate amatas. Alioquin
nisi peccator disponeret se ad recipiendū
veniam: iam non posset esse habitus
de misericordia: sicut hō mal^o agēs ma
lū / nō pōt habere habitū bonitatis. ¶ Et
in isto passu gaudeant peccatores agen

Lix. for
ma de mi
sericordia
r miseri
cordiato.

Chia
Chiatum

tes penitentiam. Nam deus potest plus parcere quam homo peccare. Sicut ignis qui plus potest de lignis comburere quam ligna non possent ei sufficere.

60 De necessitate et necessitato.

Lx. forma
de necessi-
tate et ne-
cessitato.

Necessitas est forma quod aliter se habere non potest: et hoc patet per secundam speciem regulæ c. 7 quod absque necessitate esse non potest: sequitur quod necessitas est antecedens et necessitatus consequens est: sicut diuina bonitas infinita et eterna: que est ratio infinita bono et eterno quod producat bonum eternum et infinitum: et ideo producat est necessitatus ratione bonitatis: et per consequens productus et producere sunt necessitati. Et in secunda specie regulæ c. patet. Quod ulterius sequitur alia necessitas et necessitatus: videlicet si homo bonus est: ad bonum necessitatus est. Sed si est malus: ad malum. Nam iusticia dei sic necessitat iudicium iudicando: sicut misericordia dei ad veniam parcendo: et in isto passu cognoscit intellectus quod peccator qui se disponit ad recipiendum iudicium: semetipsum iudicando: ad penitentiam se disponit ad recipiendum veniam. Quod ulterius cognoscit intellectus per quem modum misericordie dei et iusticie necessitant actus suos in subiecto nouo: de cuius nouicia intellectus est valde gaudiosus.

61 De fortuna et fortunato.

Lxi. forma
de fortuna et fortunato.

Fortuna est actus extra secundam speciem c. 11. Et est habitus cum quo fortunatus se disponit ad illam bonam fortunam per accidens: sicut viator iens in peregrinationem qui a casu inuenit aurum: ipsa quod est fortuna est per secundam speciem regulæ d. 7 huius est in subiecto in quo est per quartam speciem regulæ c. 7 est hoc quod est per tertiam speciem d. Et est extra principium medium: et fine: concordantia tripartite: extra autem maioriata et minoriata non est. Et in isto passu cognoscit intellectus quod fortuna huius parum de esse quo ad seipsam: sed quo ad fortunatum magnum esse habet.

62 De ordinatione et ordinato.

Lxii. forma
de ordina-
tione et
ordinato.

Ordinatio est aggregatio multorum principiorum: ut unus principium cum alio descere possit in uno fine. Ordinatum quidem est suum coherens: et est de sua ordi-

natione habitum. Et Ordinatio primo incipitur per secundam speciem regulæ c. vii huius habitus in subiecto in quo est: et huius quiescit per quartam speciem c. Ipsa quidem ordinatio huius sua principia primitiua: ut patet per primam speciem regulæ d. 7 per diffinitionem principiorum: et est consequentia per diffinitionem concordantie cuius contrarietas est sua inimica: deficiente modo per regulam h. designato.

63 De consilio et consilio.

Consilium est dubitabilis propositio: et consilius est iudicium si quis quiescit. Consiliarius vero debet respicere illam dubitabilem propositionem per secundam speciem c. discurrendo regulam b. tenendo per quem modum consilius est figuratus cum principiorum diffinitionibus: et per nouum subiectum in tertia specie c. quod sit habitus de virtutibus in specie quarta cuius habitus sit remotus a virtutibus non in subiecto: medianibus regulis d. e. f. g. h. i. k.

64 De gratia et gratiato.

Gratia est primitiua forma in gratiato posita line gratiam merito: ut per primam speciem d. 7 per maioriata datis gratia: et per minoriata recipientis ipsam: et etiam per habitum charitatis. Adhuc gratia est in gratiato per diffinitionem bonitatis: et per magnificentiam voluntatis de liberalitate habitate: propter quod in isto passu cognoscit intellectus per quem modum gratia est diffusiva in subiecto in quo est: et qui producat non impeditur a principia superioribus sed ab inferioribus: videlicet et quando considerat se esse dignum recipiendi gratiam ratione sui meriti: non autem ratione largitatis et benignitatis datis gratiam.

65 De perfectione et perfecto.

Effectus est forma in subiecto perfecto quiescit cum qua subiectum perfectum quiescit se habituando de ea que in subiecto perfecto est habitata: ut patet per tertiam speciem c. Et ista talis perfectio derivat a secunda per speciem c. per multos ritulos: videlicet per multa principia et regulas huius artis. Et talis perfectio maxime est moralis: ut ap-

Lxiii. forma
de consilio et
consilio.

Lxiv. forma
de gratia et
gratiato.

Lxv. forma
de perfectione
et perfecto.

Decima pars.

paret in nono subiecto. Verū tamen est perfectio naturalis pfectissima essentia- luter et naturaliter / infinita et eterne. Ipsa qđez pfectissima est per sua ppuā z cōsubstantialia relatiua p scđam speciē c. designata. Perficiēs ei de sua pfectio- ne cōsubstantiali z naturali pducit per- fectiū: nō de aliquo ente: qđ quidē perfe- ctus est ei cōessentialis: z ambo inuicē. s. p- ficiēs z perfect⁹ / perficiūt actū. s. p- ficere qui est essentialis z substantialis.

motus naturalis z moralis. In genera- tione quidē cognoscit viā naturālē ipsi⁹ motus: in generatione autē alterant for- mā z inateria. Nā alterās in suo ppro alterabili alterat res venietes: vt mot⁹ sit in fieri / z in facto esse / mediātē diffi- nitione mediū. Alterat⁹ hō moralis est qđ homo mutat se de nō habitu in aliū / sicut de iusticia i iniuriā / z de ira ad pa- tientia / z de logica ad medicinā / z de tri- sticia in gaudiū / z huiusmodi.

66 De declaratione z declarato.

Sexagesi
ma sexta
forma de
declara-
tione z de-
clarato.

Declaratio est forma in qua intellect⁹ distinguendo qđcit mediātē diffinitione cōcor- dātie a diffinitione cōtra- rietatis oimode segregata. ¶ Declaratū est suū in quo declaratio ē habit⁹: vt p tēz p tertiā speciē c. Sua hō essentia cōsistit in scđa specie c. in qua intelligēs declarat a se intel- lectū esse passiuū: hoc p intelligere. Et in isto passu cognoscit intellect⁹ p quē mō- dū habit⁹ oīz a substantia p accidens: vt declaratio a scđa fieri possit / mediātibus tñ principijs z regulis huius artis.

67 De transubstantiatione et transubstantato.

Sexagesi
ma septima
forma de
transub-
stantiatio-
ne z transub-
stantato.

Transubstantiatio ē act⁹ nature i transubstantato denudato abvna forma antiqua. Et induit for- mā noua vt su⁹ act⁹ possit eē i motu successiue in gñalib⁹ z corruptibi- lib⁹. Nā absqz tali transubstantiatione na- tura quidē esset ligata quo ad suū actū substantialē / z etiā quo ad actū suoz acci- dentiū: z immutabilis esset suus habit⁹ p- uatiu⁹: z per hōs diffinitiones suoz pun- cipiorū essent destruite: qđ est impossi- bile. De ea ddē pōt habere noticiā arti- sta largō modo in septimo subiecto in quo vegetatiua deducit per principia et regulas huius artis.

68 De alteratione z alterato.

Sexagesi
ma octaua
forma de
alteratiō-
ne z alterato

Alteratio est forma nata in al- terato: vt p tēz per tertiā speciē c. Et ista talis alteratio oritur ab alteratione existente in se- cūda specie c. sicut riuius a fonte. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus vias

De infinitate z infinitato.

Infinitas est forma habens actū infinitū ab omni finito remota / qđ absqz infinitato forma de infinitate est: qđ in subiecto finito nūa

quies esse non pōt. Ipsa quidē infinitas habet suos correlatiuos per scđam spe- ciem c. ipsos quidē habere non pōt absqz infinita bonitate / magnitudine et eter- nitate zc. Nā aliter implicaret cōtra- dictio: videlicet qđ esset infinita z nō in- finita: z qđ esset impedita et nō impedi- ta: qđ est impossibile. Ipsa infinitas est causa finitatis siue finiti: vt p tēz per ter- tiā speciē c. infinitate habētē actionē in infinito z in ente finito. ¶ Per quartam speciē c. finitus sic est habit⁹ de pas- sione / sicut est habit⁹ de nouitate. Nā alis haberet vnū habitū infinitū et aliū finitū / qđ est impossibile. ¶ Et i isto passu cognoscit intellect⁹ qđ sicut finitas hz cōessentialis correlatiuos finientem / finitiū z finire: sic et multos melius infi- nitas hz. s. infinitē / infinitū z infinire: alioquin natura finitatis se haberet in plus. Natura autē infinitatis in minus: quod est impossibile.

De deceptione z decepto.

Deceptio est habit⁹ positiu⁹ deceptiōis z priuatiuus de- cepti. Et ideo p scđam spe- ciē regle c. intelligēs eē i suo

qđ habuit itelligibilē / z p tertiā speciē regle c. Et deceptus est i decepto in qđ cau- sat deceptionē: decept⁹ autē nō decipit p suā scđam speciē regle c. s. in tertia deci- pitur / z in quarta habet habitum decep- tionis cum quo deuat se a fine ad quē est. ¶ Et in isto passu cognoscit intel- lectus vnde oritur peccatū z vbi gmanet.

Septua-
gesima for-
ma de de-
ceptione z
decepto.

71 De honore et honorato.

Lxxij. forma de honore et honorato.

Honor est habitus actiuus in honorate passiuus aut in honorato: et ideo honoratus est in plus quam honoratus eo quod in secunda specie regule c. causat habitum honoris: et in tertia est honoratus: et in quarta habitus honoris: honoratus recipit: et in tertia recipit: et in quarta eiusdem habitus honoris. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum idem habitus est in multis tunc assituatus. ¶ Ultimus cognoscit per quem modum vituperatus est magis habitus de vituperatione quam vituperatus. Et de tali noticia per arte sic inuenta est valde gausus intellectus.

72 De capacitate et incapacitate.

Lxxij. forma de capacitate et incapacitate.

Capacitas est forma cum qua par tanta potest continere et respicere quantum potest ei euenire. Incapacitas autem est in contrario. ¶ Capacitas quidem consistit per secundam speciem regule c. per quam est habitus positus existens in tertia et quarta specie eiusdem regule. Et hoc cum diffinitionibus principiorum et speciebus regularum. ¶ Incapacitas autem in secunda specie non est causata: habitus namque priuatiuus est et remotus ab omni beneficio principiorum et regularum. Veritatem incapacitatis vicina est diffinitioni contrarietatis et minoritatis. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quid est causa rudicatus intellectus et crudelitatis et impietatis voluntatis.

73 De existentia et agentia.

Lxxij. forma de existentia et agentia.

Existentia est forma cum qua existens existit hoc quod est: et agentia est forma mouens existentem ad terminum ad quem: et hoc patet per secundam speciem regule c. et per regulam e. et per diffinitionem bonitatis et potestatis et medij. Et si addant diffinitiones magis sequitur de necessitate quod existentia sit tanta quanta est agentia. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quod deus tantum est agens per secundam speciem regule c. quantum per primam speciem regule e. et existens de quibus. ¶ Existentia et agentia noticia haberi potest in primo subiecto in capitulo in quo deus diffinitur.

74 De comprehensione et apprehensione.

Comprehensio est similitudo infinitatis: et ideo agens comprehensione comprehendit: et cum apprehensione apprehendit: sed comprehendit ratione gratie infinitatis: sed hic miratur intellectus quod est causa quare agens cum comprehensione obiectat apprehensum: sed recordatur hominem gustantem gutta vini/comprehendo suam quantitate in gutture cum apprehendit quantitate vini dolis: sicut intellectus cum sensu apprehendit essentiam sensati: sed non comprehendit essentiam sensati denudatam a sensu. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum est comprehendens et apprehensum: et per discursum specierum regule e. per primam speciem regule c. comprehendit diffinitionem et per secundam apprehendit seipsum non potest comprehendere: eo quod apprehendens est: et per primam speciem c. comprehendens. ¶ Adhuc in tertia specie c. est comprehendens: sed in quarta specie eiusdem regule est habitus de comprehensione et apprehensione. ¶ Et in isto passu est intellectus: valde altus et subtilis.

Lxxij. forma de comprehensione et apprehensione.

75 De inuentione et inuento.

Inuentio est forma cum qua intellectus inuenit inuentum. et per secundam speciem regule c. signat quod inueniens in suo inuenito proprio inuenit inuenta peregrina: sicut intellectus in suo proprio intelligibili species euenientes facit intelligibiles: et in tertia specie est causa inuenti in inueniendo: in quarta autem specie inuenit est suus habitus. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum facit scientiam: quod est suum subiectum videlicet ars ista: eo quia cum principijs et regulis inuenit inuentum.

Lxxv. forma de inuentione et inuento.

76 De similitudine et assimilato.

Similitudo est forma cum qua similes assimilant suum assimilatum: ipsa quidem similitudo oritur per principia: sicut per bonitatem: eo quod quilibet ratio est bona: et alia similitudo per secundam speciem regule c. sicut assimilans quod assimilatur sibi assimilatur: et hoc pater assimilatur sibi filius

Lxxvj. forma de similitudine et assimilato.

Decima pars

in specie hūana: et ponit suā similitudinē in filio p figurā aut colorē/aut huiusmodi. ¶ **A**mplius bonitas/ magnitudo et sunt similes p correlatiuos: nam sicut bonitas h3 suos correlatiuos p prios: sic et magnitudo h3. ¶ **I**tem bonitas et c. h3 suos correlatiuos similes essentialiter: nam adinuicē sunt vna bonitas: et sic de alijs similitudinibus superioribus primitiuis et causatiuis a quibus descendūt similitudines inferiores/ sensibiles et imaginabiles: sicut plures homines qui sunt similes in specie/ et in modis/ et plura luminaria in luce/ et huiusmodi.

77 De antecedēte et consequēte.

Lxxvii.
forma de
antecedēte
et consequēte.

Antecedēs ē forma causans consequentē. Consequēs autē est subiectū cū quo antecedēs quiescit: antecedens quidē cōsistit p principia et regulas huiusmodi artis: et consequēs quidem oritur ex ipsis. Nam si agens agit cum bonitate et magnitudine/ sequitur q suus actus sit bonus et magnus: et p consequēs q sit possibitatus. Et si bonitas est magna p magnitudinē/ inde sequit q magnitudo sit bona p bonitatē. ¶ **A**dhuc si magnitudo est infinita duratio p eternitatē/ sequit q eternitas sit infinita immensitas per magnitudinē: et si potestas est infinita duratio per eternitatē/ sequitur q eternitas sit infinita possibitatio per potestatē: et sic de alijs. ¶ **A**lterius p secundā specie regule c. est antecedēs ad tertiā specie c. et est antecedēs ad quartā specie regule c. sicut bonitas cū suo bonificatiuo/ bonificabili et bonificare est habitus consecutus in homine. Et si homo habitatur de bonitate/ sequit q habeat meritū p suā bonitatē. Et sic de alijs antecedētibz et cōsequētibz: sicut si hō est/ sequit q aīal ē: et si due pmissae sunt/ sequitur q conclusio sit in natura.

78 De potentia obiecto et actu.

Lxxviii.
forma de
potentia/
obiecto et
actu.

Potentia ē forma cū qua intellectus attingit obiectū. Obiectū autē est subiectū in quo intellectus quiescit: sed actus est cōnexio potētiae et obiecti. Et oēs tres cōsistunt per secundā specie c. sicut in correlatiuis bonitatis in quibz bonificatiuis est potētia siue forma. Quia actiuis est bonificatiuis: et obiectū passiuus quidē est: bonificare autē est actus egrediens ab obiecto. ¶ **E**t in isto passu

cognoscit intellectus q falsum asserunt dicentes q obiectū mouet potētia: et verū asserūt dicētes q potētia mouet se ad obiectū cū ipso obiecto in tertia specie c. Potētia ē actiua et obiectū est in eodem passu: in q̄ta aut specie potētia h3 actiua in: in eadē specie obiectū h3 passionem. ¶ **E**t in isto passu cognoscit intellectus q motiuis naturalibus nō appetit esse in mobilis/ necq̄ eōuerso. ¶ **E**t in isto passu cognoscit intellectus quia est capax ad recipiēdū magnā declarationē philosophie.

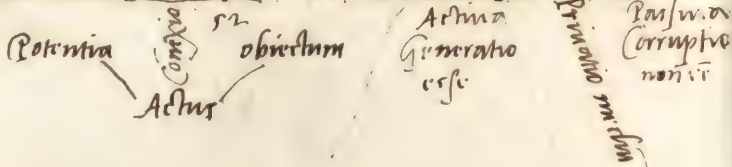
79 De generatione et corruptiōe.

Lxxix. forma de generatione et corruptione.

Generatio in creatis est forma cū qua agēs causat nouas formas. Sed corruptio est forma cū qua priuat formas antiq̄as. Et priuatio est forma existēs in medio earū. ¶ **E**t in isto passu cognoscit intellectus per quē modū iste tres forme cōsistūt in subiecto in quo sunt: et generatiui et priuatiui sunt vna forma: et eadē potētia q generat formas nouas possitūne: et corrūpit formas antiquas priuatiue cū vno et eodē actu cōstituto/ de genere et corrūpere/ generabile et corrūptibile nō sunt ipse. Nam diuersos fines habet adinuicē. Quia generabile est circa esse: corrūptibile autē circa nō esse: quia sunt ab vno et eodē agente et in eodē subiecto: sicut ignis qui est agēs: et ab vna qdē caliditate et eadē h3 diuersos actus: vt apparet i desiccādo regulā/ et in dissoluēdo/ et in molliēdo cerā generatio in tertia specie c. est actiua. ¶ **C**orrūptio autē i eadē ē passiuā cū eodē motu naturali. Ratio cuius ē q p q̄ta specie subiectū h3 actiones p generationē et passionē p corruptionē/ ipso subiecto habituato s habitu priuatiuo et positiuo. ¶ **E**t i isto passu cognoscit intellectus p quē modū gñatio/ corruptio et priuatio sunt principia naturalia in elementatis. ¶ **D**ixim⁹ de lxxix. formis q sunt principia explicata huiusmodi artis dō possunt applicari principia implicita: sicut qdā dicatur de gñatōe/ corruptiōe et priuatiōe/ applicetur capitulo gñatōis/ corruptiōis et priuatiōis tali mō q ea q dicuntur sunt in ipso capitulo nō sint lesa: p se sūt nota. Inō autē trādīm⁹ applicare hāc artē gñalē ad artes pēculares vt declarēt p quē modū hec ars est gñalis ad oēs alias artes et vt sciētes hāc artē alias artes facili⁹ possint addiscere et habere: et primo de theologia dicemus.

80 De theologia.

Lxxx. for
ma de theo
logia. 47

Theologia est sciētia in qua loquitur de deo. Et ideo p^{ri}ma subiectū p^{ri}mo designatū est locus in quo loquitur de deo artificialiter: eo quia ipse discurretur per p^{ri}ncipia et regulas: et ideo volentes loqui de deo naturaliter siue artificialiter: recurrant ad p^{re}dictū subiectū: et dicant de deo ea que inueniuntur in ipso. Si autē voluerint multiplicare verba q^u sunt in ipso/applicant ea ad verba explicata q^u sunt in p^{re}libato subiecto/tali modo q^u verba explicata remaneat illa: dicendo sic. Q^uid de^{us} possit non esse. Et recurrat ad illa que d^{icitur} ipso dicuntur p^{er} b. c. c. Et si querat / q^ure deus non posset non esse/recurrat ad regulā in qua q^uritur / q^ure deus est: si q^uritur virum deus possit esse mal^{um}: aut virū sint plures d^{icitur}: recurrat ad locū in quo dicitur q^u bonitas est ratio q^u producat bonū infinitū et eternū: et ita ad illū locū in quo de^{us} diffinitur. ¶ Itē si queratur / q^u lex est vera: aut lex christianorū / aut iudeorū / aut sarracenorū: recurratur ad subiectū in quo de deo loquit^{ur} / et respiciat in eo quo lex implicata est: et si p^{re}dicatores de deo vult predicare / extrahat materiā sermonis de illo subiecto quod est via p^{er}ditū magna et valde diffusa materia: et sic de alijs. ¶ Et iⁿ isto passu cognoscit intellect^{us} p^{er} quē modū p^{ri}mu^m subiectū est ei valde magnū obiectū de quo multum gaudius est.

tur p^{re}libate q^ustio. Tali vero mō q^uerba explicata et implicata conueniat rationabiliter in cōclusiōe p^{ro}posita: et iⁿ isto passu cognoscit intellectus q^u hec ars ē mirabile et valde generale subiectū intellectum philosophi.

De geometria.

83

Geometria est ars inuenta ad mēsurādū lineas/āgulos et figuras: et q^u iⁿ hac arte tractatur de q^uitate signata p^{er} f. et p^{er} mediū mēsuratiōis q^u designatū est p^{er} ipsum f. discursus p^{er} b. c. d. e. f. g. i. et h. ideo ipsa q^uitate est subiectū geometrie: sicut mēsure superiores q^u causant inferiores: nam bonitas est vna mēsuratiō secundū suā rationē: et magnitudo alia et c. Et hoc signat p^{er} scalas secundū figure et p^{er} sp^{eci}es regulari: et ideo bonitas in tāto q^uto est mēsurat bonū et magnā: vt bonus et magnus producat bonum et magnum. Et hoc significatur in loco in quo locū sumus de puncto / linea triangulo et quadrangulo / circulo et figura. ¶ Amplius mēsure incipiunt p^{er} correlatiuos secundū sp^{eci}ies regule c. et deriuantur in tertiam in qua sunt habituatū mēsurans / mēsuratum et mēsurare. In quarta autem sp^{eci}ie mēsuratus h^{abitu} inquantū figuratum: sicut coloratus habet colorem: et hoc significabim^{us} p^{er} istas duas figuras subsecquentes.

Lxxxij. for
ma de geo
metria.q^uantitas

c.

De philosophia.

Lxxxij. for
ma de phi
losophia.

Philosophia ē subiectū in quo intellect^{us} se cōtrahit ad omnes artes et sciētiās: et ideo philosophus p^{er} artē istā magnū subiectū intelligēdi habere pōt. Itā ipse pōt philosophari p^{er} subiecta de substantia designata p^{er} c. d. e. f. g. h. i. et etia^m p^{er} centū formas/nā philosoph^{us} tractat naturaliter de angelis / de celo / de hoīe / de ymaginatiua / sensitiua / vegetatiua et elementatiua. De miraculis autē nequaquā: nā supra naturam sunt: quapropter si aliq^u querat philosophice / recurrat ad p^{re}dicta subiecta applicādo de quo querit eis. Tali autē mō respōdeat q^uid de q^ustio / remaneat illis tenēdo de q^ustio affirmatiua aut negatiua: nā illa q^u tractant in antedictis subiectis clara et māifesta sunt intellectui subtiliter intelligēti. Si autē id de quo queritur sit implicatū siue p^{er}grinū / applicetur p^{re}dictis explicatis: et cū eis respōdeat.

Sequitur prima figura.

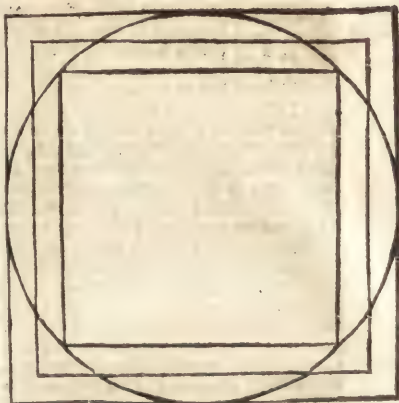

Decima pars.

F
H
I
K

¶ Suppono q̄ iste quadrangul⁹ valeat
iii. palmos: & diuidat̄ i duos ptes equa-
les per lineā diametralē: & vna pars di-
uidatur in duos. Et maior pars vocetur
a. scōa b. et tertia c. Modo querit̄ quo-
modo intellectus incipit inuenire geo-
metriaz: Cui respondendū est per diffi-
nitionem principij & per regulā s. b. i. et
h. & etiam per subiecta per c. f. g. signa-
ta. nā intellectus per visum attingit in
ipsa figura nouē angulos. A em habet
tres: b. tres: & c. tres. Sed intellect⁹
attingit cū imaginatione duodecim an-
gulos. Nam si a. valet tantū s̄tum b. et
c. tot angulos habet per intellectū cum
imaginatione q̄ habet b. & c. p. sensus. sed
b. & c. habet sex: ergo a. hz sex: quoru tres
sūt actu scōm viz: alteri s̄o tres sunt
in potētia quos intellectus cū imagina-
tione attingit extra sensum: quia nunq̄
fuerūt in sensu cum quibus geometria
de quāitate existenti in potentia facit
scientiā ipsa quāitate deducta in sen-
sum per similitudinē: & per experiētiā
talio scientia remanet in intellectu et
in imaginatione extra sensum: cui sciē-
tie secunda species regulę c. est sū sub-
iectū: & tertia & quarta sunt experiētie
duce scie. ¶ Et i isto passu cognoscit in-
tellectus per quem modum geometria
facit scientiā: videlicet cum quātitate
que est ei in potentia/mensurat quā-
titatē que est in sensu. ¶ Et in isto passu
cognoscit intellectus q̄ falsa est ista p-
positio: nihil est in intellectu quin prius
fuerit in sensu. Nam linea que est in in-
tellectu/nunq̄ fuit in sensu: & sicut tres
anguli in potentia qui sunt in a. nunq̄
fuerunt in sensu. ¶ Alterius cum intel-
lectus cu3 circino non possit mensurare
lineam circulare3/quomodo ipse potest
scire quot palmos habere potest linea
circularis si extenderetur. Et tunc intel-
lectus ascendit ad mēsuras superiores
que sunt extra sensum/de quibus iam
locuti sumus. Et post quē modū descen-
dit ad mēsuras que sunt in sensu: per
diffinitionem medię: et per regulam f. vi
delicet per fluxū & refluxum: & per quā-
titatem discretam & continuā mensurat
circularem extra sensum: considerando
quot palmos habere potest. Et primo
facit istam figurā in qua sunt tres qua-
dranguli & unus circulus/vt patet.

¶ Suppono q̄ quādrangulus minor
equipolleret quattuor palmis equalib⁹:
et quadrangulus maior valeat sex pal-
mos: & sic dico q̄ quicquid consistit inter
quattuor et sex equipollet quinqs pal-
mis. Sed circulus consistit inter quadra-
gulum maiorem & minorem/vt patet ad
sensum: eo quia contentus est per maio-
rem: & ipse circulus continet minorem con-
tentum linearum: ergo patet necessarie
q̄ circulus si extenderetur/equipolleret
quinqs palmis existentibus inter sex et
quattuor: sicut in numero in quo secun-
da vnitās existit equaliter inter primā
vinitatem & tertiā. Et hoc idem dici pōt
de tribus vnitatibus equaliter existen-
tibus in numero nono que equaliter cō-
sistunt inter tres vnitates antepositas
& postpositas. ¶ Amplius intellectus fa-
cit aliā demonstrationē: videlicet ponit
vnum quadrangulum rubeū equaliter
inter quadrangulū maiore & minore3 cū
quo quadrat circulum scōm mēsuram
continentis & contenti. Nam si circulus
continet quadrangulum rubeū3 & econ-
uerso: vt patet in extremitatibus co-
rum: tantum valet linea circuli quāntū
linea quadranguli. Sed quadrangulus
rubeus equipollet quinqs palmis/eo q̄
consistit inter quadrangulum minorem
& maiore equaliter. Et hoc per experiē-
tiā haberi potest: si quadrangulus ru-
beus extenderetur cum circino: ergo li-
neā circularis equipolleret quinqs: si ex-
tenderetur. ¶ Iterum per hanc demon-
strationem videtur quadrangulus ru-
be⁹ & circul⁹ equipollet: si quater quat-
tuor valent. viz. domos. Et similiter sex

Sequitur scōa figura.

¶ Et per p̄positio f. falsa
Nihil est in intellectu quin
prius fuerit in sensu: f.

quater valēt siue equipollēt. xxiij. do-
mib⁹. ergo ide sequit^r q^d qnq⁹ qter equi-
pollēt. xx. domib⁹. Et sic p³ q^d qdrāgu-
lus rub⁹ & circul⁹ existētes equal⁹: sicut
qdrāgulū maiore & minore adinuicē eq-
pollēt. ¶ Et i isto passu cognoscit intel-
lectus p³ quē modū de geometriā facit sci-
tiā/manifrādū cū hoc q^d est extra sen-
sum in quo sensu dat^r experientia: sicut
carpētator q^d mensurat ita magnā archā
mēte sua/quātā ipā in ligno/in potētia
de quo ligno ipē carpētator actu/ita ma-
gnā archā deducit/quātā mensurauit
in potentia in predicto ligno.

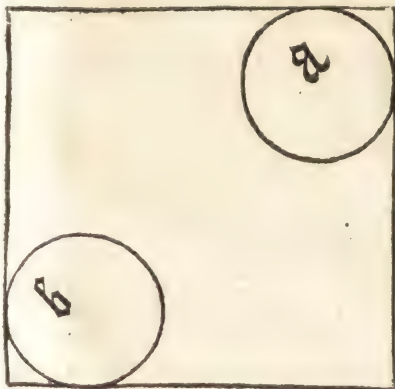
83 De astronomia. 121

Lxxxix.
forma de
astrono-
mia.

Astronomia est pars cū qua
astrologi cognoscunt virtu-
tes & mor⁹ quos celū habet
in inferioribus effective: in
arte ista loquit^r de celo per
d. designato. Et ideo si querat aliq^d du-
bilū de celo: recurrat ad tertiū subiectū.
et respondeat dubio scōm q^d explicat^r
in subiecto celestiali asit modo q^d hoc q^d
dē de celo/remaneat illesum: vt si q^drat/
vtrū sit aliud celū nisi celū hui⁹ mundi?
Et rōdeat^r negatiue p³ diffinitionē cōcor-
datie. Nā si aliud eēt celū/iaz ambo cō-
uenirent in corporeitate & figura absq⁹
subiecto cōi ambob⁹: & implicarēt p³ra-
dicationē: q^d est impossibile. Species em
nō possunt esse absq⁹ genere: neq⁹ distā-
tia & p³pinq⁹tas eor⁹ esse p³nt vt apparet.

Sequitur tertia figura.

¶ Per istas duas figuras quard⁹ vna
vocat^r a. alia vocat^r b. que quidē distant
per partes superiores & inferiores: & nō
per partes mediocres: vt p³ per tres li-
neas. Nāz due sunt longē: & vna breuīs
est. Et esset dare q^d vacuitas esset subie-
ctum linearum longarū & linee breui⁹: &
sic darent^r distantia & p³pinq⁹tas i sub-
iecto vacuo: q^d est impossibile. ¶ Et in
isto passu cognoscit intellectus q^d aliud
celum stellatū nō est capax ad essendū:
vt nō sequat^r predictū incoeuientē: neq⁹
diffinitio concordantie destruat^r: tñ dico
q^d possibile est scōm celū esse/eo q^d po-
testas dei est infinita: & si esset/distantie
quidē & p³pinq⁹itates essent in poten-
tia & in dispositione: sed extra celos non
essent actu/deficiente subiecto. scz loco
existente inter celos vacuitate. ¶ Sed
hic miratur intellectus que est causa cū
sol nō sit calidus/que est ratio quare co-
lescit aerem. Sed considerat q^d sol sic
causat calorem per suam p³sentia: sicut
tenebras per suam abentiam vt dies &
noctes esse possunt.

De arithmetica. 121

84

Arithmetica est ars inuenta
ad numerandū multas vni-
tates. Principia arithmeti-
ce sunt principia huius ar-
tis. Nam principia primi-
tiua in spem primitiua sunt numera-
lia. Sicut bonitas que est vñū principis
in genere: et magnitudo aliud &c. Et q^d
principia sunt mixta ad inuicē: ideo cōm-
ponūt numerū numeratū habētes duas
species: videlicet numerū parem / sicut
duo principia: & imparem sicut tria/aut
quinq⁹ principia &c. Et in istis q^dē dua-
bus speciebus ois numerus numerat^r.
¶ Sunt alia principia numeri per cor-
relatiuos scōe species regule c. conside-
ratos: sicut in essentia bonitatis in qua
vñus correlatiuus est bonificans: alter
bonificat^r: & alter bonificare. Et in istis
tribus / numerus p³ficat^r quo ad essentia
bonitatis. ¶ Bonitas in numero signifi-
cat primā vnitatē: & bonificatus scōam
ortam a prima vnitatē. Bonificare asit
tertiā ortam a predictis. Et q^d iste tres
vnitates sunt per numerū parē & impa-
rem. ideo multiplicat^r numerus per pa-
rē & imparē. Sicut ter tria sunt. & vñi-
tates: & per cōpositionē numeri paris et
imparis inueniuntur quinta vnitas. Nam
duo & tres sunt quinq⁹ vnitates. Et sic

Lxxxix.
forma de
arithme-
tica.

C.

B

Decima pars

de alijs. Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū arithmeticus componit et multiplicat numerū. ¶ **Ampli**⁹ ut arithmeticus multiplicare possit numerū per tertiam speciem c. in figuris: sicut x. unitates in ista littera. x. que ista significat. x. unitates et sic vsq. e. et vsq. ad m. et sic de alijs. ¶ **Et in isto passu cognoscit intellectus** q. arithmetica est deriuata a geometria. Sicut est per figurā que est in capto geometrie/linea circularis mēsuratur a geometria cu3 tribus quadrangulis: sic arithmeticus cū istis lris videlicet. x. c. d. et m. mēsurat mille. Et omnia illa signantur in regula modalitatis re. ¶ **In ista specie regule c. numerus habet figurā.** ¶ **In quarta specie regule c. in quibus figuris intellect⁹ cū sensu et imāginatiōe attingit multas unitates: sicut intellectus geometrie q. attingit cū sensu hoc qd est extra sensum: vt in figura a. b. dicitur.**

85

De musica.

Lxxiv. forma de musica.

Musica est ars inuēta ad ordinandū multas voces concordantes in vno cātu sicut multa principia ad vnu finem: et ista definitio signat per diffinitionē concordantiae et principii diffinitionē. ¶ **Iterū recepta est per relationē ad correlatiuos mulice:** sicut em carpentator cōcepit figurā archē in sua mente. Et ipse eā deducit de potētia in actū. Sic quidē musicus concipit vocē ordinat in mente: et ipsam deducit in tertiam speciem regule e. in qua musica est habitus cū quō musicus est practicus. ¶ **Musicus est practicus per sex gradus ascendendo et descendendo sic dicēdo. vt re. m. fa. sol. la.** Sed hic mirat intellect⁹ quare sunt sex gradus: et nō plures nec pauciores. Sed recordatur caplm rectitudinē supra tractatus. ¶ **Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū debet se inuare cū centū formis superius tractatus applicādo illis dubia quesita.** Sed adhuc miratur intellectus de quinq. vocib⁹ quare sunt quinq. et non plures nec pauciores. Sed recordat. liq. sphaeras elementorū/et quintā essentia que sunt per tertium et septimū subiectū signate. Et q. ipse cōstunt in motu: q. motus generat sonū: musicus a sono extrahit vocem. Inde cognoscit intellectus q. ordinata vox primitiua est per quinq. voces simplices ex quibus deriuant littere consonantes siue composite. Et sic cognoscit quare sunt quinq. vocales et non plures nec pauciores. ¶ **Iterū miratur intellectus q. ista e. est magis cōponibilis cu3 alijs lris in alphabeto q. a. et a. q. u. et quare i. et o. nō causant cōsonantes: sicut faciūt a. et u. Sed recordat triangulū cōpositū ex maiortate et minoritate quem intrat iste vocalis. Nam e. h3 plus de materia q. a. Et quidē causat b. c. d. f. g. l. m. n. p. r. s. t. et x. In alphabeto autē a. causat b. k. a. quidem maior est q. u. eo q. causat duas istas cōsonantes supradictas: sed u. causat q. tātu. Et sicut maiortas et minoritas sunt i vocalib⁹: et p. pns equalitas est in o. et i. nullā em p. onantē causant. Intellectus sic cōsiderat e. maiore q. a. rōne in materie cognoscit q. e. puenit cū motu terre a. aut cū motu aque. Ratio huius est q. terra h3 pl⁹ de materia q. aqua. Sed u. cōuenit cū motu aeris: q. h3 minus de materia q. aqua: o. autē cōuenit cū motu celī: q. figurat in ore p. voce3 ad similitudinē figure circularis. Sed u. cōuenit cū igne rōne gracilitatis et acuitatis: ex eo q. h3 min⁹ de materia.**

sonantes siue composite. Et sic cognoscit quare sunt quinq. vocales et non plures nec pauciores. ¶ **Iterū miratur intellectus q. ista e. est magis cōponibilis cu3 alijs lris in alphabeto q. a. et a. q. u. et quare i. et o. nō causant cōsonantes: sicut faciūt a. et u. Sed recordat triangulū cōpositū ex maiortate et minoritate quem intrat iste vocalis. Nam e. h3 plus de materia q. a. Et quidē causat b. c. d. f. g. l. m. n. p. r. s. t. et x. In alphabeto autē a. causat b. k. a. quidem maior est q. u. eo q. causat duas istas cōsonantes supradictas: sed u. causat q. tātu. Et sicut maiortas et minoritas sunt i vocalib⁹: et p. pns equalitas est in o. et i. nullā em p. onantē causant. Intellectus sic cōsiderat e. maiore q. a. rōne in materie cognoscit q. e. puenit cū motu terre a. aut cū motu aque. Ratio huius est q. terra h3 pl⁹ de materia q. aqua. Sed u. cōuenit cū motu aeris: q. h3 minus de materia q. aqua: o. autē cōuenit cū motu celī: q. figurat in ore p. voce3 ad similitudinē figure circularis. Sed u. cōuenit cū igne rōne gracilitatis et acuitatis: ex eo q. h3 min⁹ de materia.**

5
vocals

86 De rhetorica.

Rhetorica est ars inuēta cu3 qua rhetoricus colorat et ornatur sua vba. Et q. ars ista est generalis: idcirco rhetorico est generale subiectum ad ordinandū sua verba: videlicet vt cū dicit. Bonitas ē magna: et bonitas est eterna: et iam ornatur plus q. iunguntur dicēdo sic. Bonitas est magna et eterna. Et ideo rhetoricus ornatur sua verba q. colorat pulchritū subiectū cum pulchro predicato. Sicut predicari in figura a. omnia principia de vno3 eode3 subiecto. ¶ **Est alius modus ornandi siue colorandi: videlicet ornare principii cum suis correlatiuis. Sicut ornare bonitatem cū bonificatore/bonificatio et bonificare. ¶ Adhuc ornare quilibet relatiuū cū alijs relatiuis dicēdo sic: bonus/magnus et eternus p. ducit bonificatū/magnificatū et eternitatem. ¶ Amplius est alius modus ornandi: videlicet ornare principii cū sua diffinitione et cū diffinitionibus aliorū principiorū: vt cū dicit: bonitas bona/magna et eterna est ratio bono q. pducit bonū/magnū et eternū. Sicut logicus inuenit naturales cōiunctiones inter subiectū et predicatū: vt vera cōclusio sit in syllogismo. Sic rhetoricus inquirat naturas leas cōiunctiones inter subiectū et p.**

Lxxv. forma de rhetorica.

pry Comord

ut
re.
m.
fa.
sol.
la

dicatū: vt pulchritū subiectū possit ornari a suo essentiali predicato: vnde sic. **Do**mina regina habet pulchritū faciē / **Pul**chritas capillos / pulchritas manū / et hmoi. ¶ Est adhuc alius modus ornandi subiectum per accidentia: vt cū dicitur. **Q**uia regina habet pulchritū coronā: et loquitur pulchritū verba: et dicitur regina est bona: et hoc patet per reginā g. ¶ Item rhetoricus ornatur cum voce significatiua: vt cum dicitur / **ap**ulū et **mayus** qui sunt pulchriora vocabula: q̄ quādo dicitur october et nouēber / eo q̄ signat flores / et folia / et autum cantū / et renouationē tēpō / et rerū generabiliū. October autē et nouēber nequaq̄. **W**oc idē pot dicit de fontib⁹ / fluminib⁹ / riuulib⁹ / pratis / arborib⁹ / vmbis et hmoi: q̄ sunt pulchra vocabula scdm sensum et imaginationē: et hoc patet per regulam e. ¶ Rhetoricus sicut laudat amicum suum cum pulchris verbis applicatis ad finē bonum: sic vituperat et spernit inimicum cum pulchris verbis et remotis et deuatis a suo fine: vt cum dicitur religio inhoneſto. Si ego fuisset religiosus / habuisset pulchritū honestā. **H**abere hoc patet per diffinitionē finis concordantē et contrarietatis. ¶ Adhuc rhetoricus ornatur sua verba scdm officium gentium: vt q̄ homo loquitur de ſcia / de largitate / de castitate / et hmoi. Et similiter in militia est rhetorica: q̄ dicitur homo loquitur de audacia / de probitate / nobilitate / de equo / de ense &c. Et de arte mercature loquitur de argēto / de auro / de mercibus preciosis / et huiusmodi. Et in agricultura loquitur de capō / ferro / horio / et platib⁹ et animalibus. Nam sicut mercatori est pulchritū vocabulum loqui de auro &c. sic est pulchrum vocabulum rustico loqui de campo aut ferro / et huiusmodi. ¶ Adhuc rhetoricus ornatur cum tribus gradibus: videlicet positio / comparatio / et superlatiuo. Sed ornatur plus cum comparatio / q̄ cum positio: et plus cum superlatiuo / q̄ cum comparatio: vt cum dicitur: rosa est pulchra: sed plus ornatur cū dicitur: rosa est pulchrior florib⁹ / et viola. Et iam plus q̄ dicitur: rosa est pulcherrima omnium florum. Et hoc patet per diffinitionem maioritatis et minoritatis. ¶ Item rhetoricus ornatur quādo colorat pulchritū subiectum cum pulchro adiectiuo: aut deornat pulchritū subiectum cum pulchro adiectiuo: vt cum dicitur: regina est bona: regina est inhonestā. Nam inhonestā pulchritū subiectū est q̄ malicia. ¶ Rhetoricus cū pulchra forma colorat materiam: et cū pulchra materia colorat formam:

vt cum dicitur. **C**orpus humanū habet animam rationalem: et anima rationalis habet corpus bene dispositū ad agendū bonū cum vigore / et hmoi. Et hoc est manifestum per scalā principij et sue diffinitionis. ¶ Amplius rhetoricus ornatur medium cū pulchro principio: et ornatur finē cum pulchro medio: sicut in amore in quo amans bonis amat de sua bonitate bonū amare: et amatus est ornatus et coloratus de suo amare: sicut bonus qui est habituat⁹ de bono habitu. Et hoc patet per diffinitionē principij / medij / et finis. ¶ Alterius rhetoricus plus potest ornare sua verba cū principijs substantialibus et necessarijs: q̄ cum accidentalibus siue contingentibus: sic in factis: q̄ plus est existētia apparetia. Ratio huius est: q̄ principium necessariū plus quiescit in fine: q̄ accidentale siue contingens. Et hoc patet per triangulū maioritatis et minoritatis: et per diffinitionem principij et finis. ¶ Amplius rhetoricus ornatur sua verba declarando per possibile et impossibile: et per facile et difficile: et per vtile et inutile: et per frequentius et rarius / et hmoi: et hoc patet per regulam b. c. d. &c. ¶ Adhuc rhetoricus ornatur sua verba cum pueris: huius pulchritū applicatis ad propositū: vt patet in rhetorica noua quam fecimus.

87 De logica. 121

Logica est ars cum qua logicus inuenit naturalē coniunctionē inter subiectū et forma de predicatū / que est mediū logica.

fiones scit facere. **Logica** per diffinitionem mediū inuenit mediū contingentis: et per conuenientias existentes inter subiectum et predicatum: et de hoc datur exemplum in multiplicatione quarte figure. ¶ Adhuc logica tractat de quinque predicabilibus et de x. predicamentis: et de hoc exemplum in tractatu centum formarum. ¶ Item logica tractat de syllogismo: et de figuris: et de fallacijs: et de omnibus istis iam superius exemplificatū est in multiplicatione quarte figure. Et ideo si de logica aliquod dubium outur siue quæſtio peregrina / reducat ad ea que dicuntur de logica: tenēdo de quæſtione affirmationem vel negationē tali modo q̄ ea que dicuntur de logica in hac arte / remaneant illeſa. ¶ Adhuc logicus facit predicatum superioris de inferiori: sicut anima de homine predicatur: et corpus de animalē substantia de

Logica.

Indicabilia
Inducamini

Decima pars.

De grammatice. 88

compos. ¶ Itē ponit multiplicatē gene-
ris: ponit genus generalissimū: vt substā-
tiar genus subalternū: vt corp⁹ animal.
Et similiter speciei multiplicatē ponit
Itā ponit species subalternas: sicut sunt
eīa illa que sunt inter substātiā z hoīez
in recta linea. Homo autē est species spe-
cialissima: sub ipsa enim nihil est: et oīa
sunt p⁹ triāgulū maioritatis / minoritatis
z equalitatis: z per triāgulū principij
medij z finis: sicut bonitas q⁹ est, princi-
piū generalissimū / qñ non contrahit: qñ
autē contrahit in mediū: sicut genus siue pri-
cipiū subalternū: sic dicendo bonitas est
magna. Itā inter generalissimū z spe-
cialissimū consistit: sed qñ contrahitur
ad speciem specialissimā siue ad idividuū
respectu finis tūc ipis est principij spe-
cialissimū: vt cū dicitur bonitas hoīs si-
ue petri est magna. logic⁹ tractat de dif-
ferentia differentiādo: z de cōcordātia cō-
cordādo: z de cōtrarietate contrariando:
vnde intellectus cognoscit p⁹ quē modus
logica est applicabilis siue applicanda
ad figurā a. z. t. z euā cognoscit p⁹ quem
modus logicus nō pōt stare corāz artīsta
huius artis: nā logicus volens destruere
principia huius artis q⁹ sunt stabilia et
immutabilia cōfunditur petendo ab eo
qd⁹ intendit cōcludere: z intellecta cōclu-
sione cōcluditur ei cū stabilitate z im-
mutabilitate principiorū z specierū / regu-
larū: z statim nescit q⁹ euadet. ¶ Itēz
logicus tractat de diffinitōe cōsideratā
p⁹ primā specie regule c. tātum: genera-
lis autē artīsta hui⁹ artis p⁹ oīes species
regule c. tractat. Logic⁹ tractat de secu-
dario intentionibus aduictis primis: Itz
generalis artīsta tractat de primis p⁹ se-
cundam specie regule c. z per primam z
quartā de secundario sicut logic⁹. ¶ Et
in isto passu cognoscit intellectus q⁹ lo-
gica est scientia instabilis siue labilis:
hec autē ars generalis permanens est
et stabilis. Item logicus facit conclusio-
nem cū duobus premis: generalis au-
tem artīsta huius artis cū mixtione
principiorū z regularum. ¶ Adhuc lo-
gicus non potest inuenire veram legem
cum logica: generalis autem artīsta cū
ista arte inuenit. Nam illa lex est vera
quam principiar regule huius artis in-
trare possunt. ¶ Amplius logica est ars
difficilis ad addiscendum: hec autē ars
est multum facilis ratione mixtionis et
concatenationis principiorū et regu-
larum. Et ideo plus potest addicere
artīsta de hac arte vno mense / q⁹ logic⁹
de logica vno anno.

Rammatica est ars ad inue-
niendū modū recte loquen-
di / recteqz scribendi p⁹ diffi-
cultate differentie. ¶ Gram-
matica diuidit in ix. modos

¶ Primus modus est de grammatica: z
de numero octo partū oratiōis. ¶ Secū-
dus de casu. ¶ Tertius de cōiugatione.
¶ Quartus de declinatione. ¶ Quint⁹ de
genere. ¶ Sext⁹ de regimine. ¶ Septi-
mus de constructione. ¶ Octauus de or-
tographia. ¶ Nonus de figura. ¶ Gram-
matica est applicabilis siue applicanda
hui⁹ arti. Nam sicut grammatica docet
modū recte loquēdi / recteqz scribendi:
sic ars ista docet inuenire alias artes. Itz
circo grammatica ad hanc artem appli-
camus: vt in nostro intellectu magis cer-
ta sit et clarificata. ¶ Quid sunt p⁹ or-
atiōis: vt: nomē / pronomē / p⁹icipiū / ver-
bum / coniunctio / p⁹positio / aduerbiū
et interiectio. ¶ Nomen applicabile est
principij hui⁹ artis / sicut bonitati / ma-
gnitudini &c. ¶ Coniunctio enim sunt pro-
nomen quod eīdes est applicabile siue
applicandum: nāz pronomen p⁹ proprio
nomine ponit: principia enim hui⁹ artis
noīa sunt: vt iam dictū est superius: z p⁹-
prietatē habent: quia propria nomina
sunt ratione generalitatis quā habent.
Nam applicari possunt vniuersis facul-
tati. Principia autem alteri⁹ facultatis si-
ue sciētie nō possunt applicari alijs sciē-
tijs: non em̄ habēt p⁹prietatē ita genera-
lē / quēadmodū principia huius artis ha-
bent. ¶ Verbū est applicadū secundū spe-
ciem regule c. videlicet bonificare / magni-
ficare &c. Significāt em̄ actū quemad-
modū z verbū. ¶ Participiū applicabile
est in eadē specie c. vt patet p⁹ significati-
ua bonificantis z bonificati / magnifican-
tiar magnificati / cetera. ¶ Coniunctio
implicata est in eadē specie c. t. in bonifi-
care. Nam bonificare cōiūgit bonificā-
tem z bonificatum ad essendum vni⁹ cō-
creum perfectum: sicut coniunctio con-
iungit diuersas dictiones ad essendum
vnam perfectam oratiōē. ¶ Adhuc ad-
uerbiū in eadem specie implicatur: vt
cū dicitur / bonificans bene bonificat suū
bonificatū. Nam vnumquodqz agens be-
ne intendit educere de se suum effectū:
ergo ipsi implicatur aduerbiū. ¶ De
positio est applicabilis ad quartam spe-
ciem regule c. vel ad regulam instrumē-
talitatis. Nam grammatic⁹ de ipsa grā

p⁹ Triangulū
Compositū

Logicus nō pōt
corāz Artīsta

Secundū
Intentiones

Logicus i⁹ scia
labilis et in-
stabilis

Hic ars facit
quā dicitur

Grammatica
forma de
grammatica

Itz or

pron

virtu

part

con-

admir

Prop

Im

matica facit instrumentū cum quo reducitur casum ad actū. ¶ Interiectio diffinitioni voluntatis est applicanda: p voluntatē est tristitia aut leticia maxime indicat.

¶ De casu est dicendum.

No

¶ No*ti*at*ur* casus implicat i scōa specie regule c. i. in bonificante. Nā bonificas p se est non descendens ab aliquo alio in q*ui*bus est notatius: est principii aliorum casuum ab eo descendentiū. ¶ Si*mi*l*iter* genitiuus implicat in scōa specie regule c. videlicet in bonificato r bonificare. Bonificatus est r bonificare a bonificante sunt descendentes: sicut genitiuus a suo notatius. Et etiam ad tertiam specie regule d. p*o*t applicari. Nā illa possessionem signat sicut genitiuus.

Gen.

Dat

¶ Adhuc datius implicat in scōa specie regule c. i. in bonificato r bonificare. Nam bonificas dat ei esse: ambo/ scz bonificas r bonificatus dant esse ad bonificare.

Ann

¶ Adhuc accusatiuus implicat in eadē reglā. s. in tertia specie. In ipsa est terminatur actus agentis/ tanq*ue* in patiente. Accusatiuus est ille casus in quo terminat actus agentis/ tanq*ue* in suo agibili siue patiete.

vor

Abl.

¶ Simplicius vocatiuus implicat i quarta specie eiusdē regule. In ipsa namq*ue* vocatiuus h*ab*et suū vocatū obiectiue. Et etiam in regula d. p*o*t est applicari: vt p*er* bene inuenti naturā predicte regule.

Comg

¶ Ablatiuus implicatur in scōa specie c. i. in essentia bonificantis/ bonificati r bonificare. Nā ipsa est principii r causa istorū triū correlatiuorū essentiali r naturaliter. ¶ Coniugatio est implicata in scōa specie regule c. i. in essentia r suis correlatiuis: vt in bonitate r suis correlatiuis. Bonitas est principii r causa suoz correlatiuoz ab ea descendentiū/ r se ad inuicem differentis scdm suas diuersas proprietates: sicut in coniugatione est dare aliq*ui*d principii a quo deriuentur voces multe differentes se ad inuicē per personas/ r ipa/ r mot/ r sic de alijs.

Decl

Gen

¶ Declinatio implicat in scōa specie regule c. i. nā bonificare r bonificatus descendunt a bonificatē generādo: sicut vnus casus ab alio declinādo. ¶ Genus implicat in correlatiuis scōe speciei regule c. Nā in in ipsis omne genus implicat. Bonificas est signat masculū genus ratiōe actionis: bonificatus nō femininum ratione passionis: bonificare autē ratione neutralitatis in neutrū. ¶ Regimē implicatur in maiori potestate r virtute respectu regentis: etiā in minori potestate est virtute respectu rectorū siue regibilis.

habenti est maiorem potestatem r virtutem competit regere r nō regi. Sed habenti minorem potestatem r virtutē competit regi r non regere. Comiti quidē competit regere suū simpliciter militem: r non e*co*uerso. ¶ Cōstru*ctio* implicat in triāculo principii/ mediū r finis ratione ordinis debiti. Principii est prius est mediū et fine scdm viam nature: et hoc p*er* eius diffinitionē. Et etiā mediū p*ri*us est ipso fine: vt etiā p*er* eius diffinitionem. Et finis est vltimus: vt p*er* eandem rationē. In fine est principium quiescit: r hoc fit per rectū r debitū ordinem. Sic quidē etiā in cōstructione suppositum preponit/ r appositū postponit vt cum d*icitur* petrus currit. Non est bene ordinat qui vult rectū preponere edificationi domus. fundamentū autē r paries post edificare: nam impossibile est. ¶ Orthographia in regula modalitatis implicatur. Ipsa est regula docet quomodo pars est pars: r quomodo vna pars est in alia parte: siue cōiungit cum alia parte. ¶ Adhuc quomodo partes sunt i toto: r totum in suis partibus: r postmodum quomodo totum transmittit extra se suam similitudinē: sic r in orthographia in qua docet quomodo littera est hoc quod est: et quomodo vna littera coniungitur cum alia littera: r vna oratio cū alia oratione: r vn*us* accent*us* cū alio accentu r c. ¶ Figura implicatur in diffinitione contrarietatis: r cōcordantie diffinitioni quidē cōtrarietatis applicatur. Nam inquantū figura est vitii factum contra rectā grāmaticam/ contrariatur grāmaticæ. Sed q*ui* ipsa figura potest esse in grāmatica per aliquā rationem quam continet in se: ideo diffinitioni cōcordantie applicatur. Nam illa ratione quaz habet figura/ cōcordat cū grāmatica: r est posita i grāmatica: aliter enī non poneretur in ea.

Cōstr

Orthogm

figura

De moralitate

71*ia*

Moralitas est habitus ad agendum bonū aut malū. ¶ De moralibus tractauim*us* in nono subiecto: ideo si queratur de aliqua moralitate q*uod* sit in ipso subiecto explicata/ recurrat ad ip*sum* subiectū: si fuerit implicata/ recurrat ad ea q*uod* sunt explicata r in ipso subiecto: sicut si queratur de iniuria/ recurrat ad iusticiam. Et si querat de largitate/ recurratur ad auariciam. Unum enim contrarium cō-

Lxxxix.
forma de
moralitate.

Decima pars

gnoscat per reliquū. Qui de vna virtute facit subiectū et de illa predicant puncta huius artis: ipsa quē virtus multiplicat et fortificat non quo ad essentia, sed quo ad actū: vt cum dicitur. Charitas est bona: charitas est magna: charitas est durabilis et c. Et sic disponit charitatem quā ipsa sit habitus cū quo hō agat charitatem bene et magnificaliter et durabiliter et c. Qui autē vult destruere vitii: faciat de eo subiectū: et de ipso predicent puncta huius artis dicendo sic. Crudelitas est mala: crudelitas quantum est magna: tantū est mala: quantum est durabilis: tantū est mala et periculosa et c. ¶ Qui bene magnificaliter vult vti virtute discursus dicitur. Charitas est bona et magna. Deinde querat quid est charitas bona et magna: et sic de alijs que continent in camera b. c. Et postmodū descendat ad cameram b. d. Et sic de alijs: et dicat bonitas charitatis de quo durat? Et tūc rīdeat per illū modum per quē rīdet in illa camera de questionibus que in illa sunt: tali modo quod non sequatur contrarietas inter hoc quod dicitur in ipsa camera: et hoc quod dicitur de charitate. Et hoc idē suo modo potest fieri de crudelitate. Et ideo per tale modū charitas habebit nutrimentū: sed crudelitas nō. Bonū enim per se est amabile quā cognoscit eius magnitudine et vtratione per hoc quod superius dictum est. ¶ In multiplicatione quarte figure potest moralis vti virtutibus cōtra vitia: discurrendo. Prutū siue vitii per tabulā inquirēdo mediū artificialē: sicut facit logicus scdm suam artē. Et per tale modū moralis potest se habitare de virtute: et denudare se de vitio: sicut de charitate et bonitate que sunt in cōueniētia nature moralis: eo quod charitas absq. bonitate esse nō potest. Sicut homo qui sine animalitate esse non potest. Et de tali artificio et doctrina valde gaudet intellectus. ¶ Omne vitii et ois virtus possunt inueniri per species regularū. Vitii siue virtus est inuenibilis per vnum modū quō ad vna specie: per aliū quo ad alterā. Sicut sensus quod per vnum modū inuenit i poculo colorem: et per alium modū saporem: et per alium gravitatem. Et simili charitas discursus per quattuor species c. inuenit diuersimode. Et sic de crudelitate potest dici et inueniri. ¶ Qui vult habere virtutes et evitare vitia: aut quod vult multiplicare virtutē et diminuire vitii: recurrat ad quartū subiectum quod est de hōie. Et tēon quod inuenit hōiem discursum per

principia et regulas adiunget se ad acquirendum virtutes et ad euitandū vitia: et si ad hoc impeditur recurrat ad subiectū imaginationis et ad subiectū sensus: et tūc erit magis dispositus ad acquirendū virtutes et ad euitandū vitia. Si autē omnia ista nō sufficiant recurrat ad pūmū sūctū oratio: et tūc videat per quē modū deo ē discursus per principia et regulas habitudo se de spe. Et istud est vltimū remediū. Et si attingit finē bene quidē. Et si nō attingit ipsum deficit: quia nescit agere artificialiter de ista arte.

De politica. 9°

Politica est ars cum qua burgenses procurant publicā utilitatē ciuitatis. Ipsa quidem deriuat a moralitate: et ideo politica tractabilis est per nos. num subiectū acquirendo virtutes contra vitia cū quibz virtutibz publicā utilitas constituitur: discurrendo politicam per principia et regulas huius artis suo modo. sicut discurrent virtutes et vitia in nōno subiecto: et ipsa est cognita per suam diffinitionē et per suos correlatiuos per scdm speciem regulę c. signatos: per tertiam speciem est habitus genitū. Et per quartā speciem gentes habent habitum politicū. Et sic potest discursus politica per alias species regularū suo modo. ¶ Politica est ordo positus in sensu cum virtutibus: sicut in ciuitate in qua positū est forum rerū quibus homo vitatur causa necessitatis: sicut victualibus et alijs rebus similibus istis. ¶ Alterius politica est ordo quo ab bene esse: sicut pulchra assituatio vicorū platearum et aliorū locorū et ornatus indumentorū et huiusmodi. ¶ Amplius politica requirit i ciuitate muros valla et armaturas et c. cum quibus istis oibus ciuitas possit se defendere a suis inimicis. ¶ Inter ciuitatē suū dominiū debent esse privilegia existētia sub ratione mediū: sicut logicus facit inter subiectū et predicatū cū diffinitione cōcordantie et finis. Et illa privilegia debent custodire cōsules burgenses: vt inter dominiū et ciuitatē sit tēperamentū et ius determinatum. ¶ Politica in ciuitate est forma generalis respectu ciuitatis. In qualibet autē domo ciuitatis est forma specialis: et hoc cum medio in quo cōiunguntur forma generalis et specialis. Et hoc per diffinitionē concordantie et per mixtionem principiorum: ipso tamen medio ab omni cons-

Xc. forma de politica ca.

Primi

Documētum ad vitia vitada

Tertia fig.

quarta fig.

trarietate remoto. ¶ Politica metaphy-
lice sana est per mentem sanam consti-
tuitur autem & diffinatur per cōsules ha-
bitatos vitis. ¶ Politica vivit cū prin-
cipijs subtilitatibus & necessarijs: sed
est in periculo mortis cum principijs ac-
cidentalibus & contingentibus. Et cum
politica nō sit subiectū difficile: ideo hec
que diximus de ea sufficiant.

91

De iure.

Xc. for-
ma de iu-
re,

Is est actus regular⁹ in ho-
mine de iusticia habitato
per primā specie regule c.
¶ Quatuor sunt principia
primitiva iuris. scilicet ius di-
vinum / ius gentiū / ius naturale / & ius posi-
tū. ¶ Ius divinū consistit p diffinitio-
nem maiestatis / minoritatis & concor-
dantie existentū inter deū & hoīem. ¶ Ius
gentiū consistit p diffinitionē concordantie et
equitatis existentū inter hoīem & hoīem.
¶ Ius aut naturale consistit necessaria
diffinitione bonitatis / bonitatis magnitudi-
nis &c. ¶ Sed ius positū consistit vo-
luntaria ratione hominis / inveniēdo
ipsum / ponēdo diffinitionem bonitatis /
magnitudinis &c. Et in istis terminis
siue principijs omne genus iuris conti-
netur per scdm specie regule c. ¶ Per
tertiā specie ius non est in alio. Et p quar-
tam specie eiusdē actionē habet in iudi-
cato. ¶ Tertiū ius habet formā & mate-
riam in scda specie d. & prima c. ex qbus
est. In scda aut specie c. iusticia est sub-
iectū iuris iudicio: sequit q iusticia sit
subiectū de quo predicentur picipia hui⁹
artis cum diffinitionibus eorū: vt cū dī.
Iusticia est bona: iusticia est magna &c.
¶ Unde sequit q iusticia est ratio bona
& magna iudici / vt ipse faciat bonū & ma-
gnū iudiciū &c. Et per hoc patz q princi-
pia huius artis sunt forme ipsius iusti-
cie sine qbus iusticia perfecta esse nō po-
test. ¶ Ipa qdē iusticia est subiectū earū
que subsistēt in eo. Verū tamē ipa iu-
sticia est forma respectu iudiciū habi-
tuati de ipa. ¶ Tertiū est forma ratione
actionis quā habet iudex cum ea in iu-
dicato: & per sequens patz q iudicatus
est sua materia / cōsiderando isto modo.
Nam supra ipsum iudiciū fit a iudican-
te: sicut actus fit in agibili ab agēte. Et
hoc clare patz per tertiam speciem regu-
le c. ¶ In iudicio recto & perfecto sequi-
tur q iudex discurrat iusticiā per prin-
cipia & regulas hui⁹ artis / sicut discursat

est in nono subiecto. Et si hoc facit / iu-
sticia cum iudicio in iudicato est forma
perfecta et necessaria: & sine aliqua con-
scientia dubitativa iudex vti potest ea
in suo iudicio. ¶ Si autem iudex eam
non discurrat per antedicta: vt supra di-
ctum est: male quidem contingenter / et
etiam cum conscientia vitatur dubitati-
ua predicta iusticia: quod est anime sue
magnum & terribile periculum. Qui est
magnum dānum dat absq prudentia &
discretionē / dignus est iudicio penoso.
¶ Ius scriptum verum est: si principia
et regule huius artis in eo esse possunt.
Si autē in eo esse nō possunt / tale quā-
dam ius fantasticum / & fictum / & diffor-
matū est. Principia namq huius artis
et regule / vere & necessarie sunt sine ali-
quo defectu. Nam vnumquodq verum
et necessarium est / q id quod est non po-
test aliter se habere. Sicut cristallus po-
stus supra diversos colores coloratur:
sic leges aut canones quando ponuntur
siue applicantur istis principijs & regu-
lis huius artis colorantur: hoc est forti-
ficatur diversis rationibus necessarijs.
Et cito iudex per istum modū videt ver-
itatem vtriusq partis: quod non facit
absq predictis: immo cum magna diu-
titate teporis & laborioso studio ha-
bet videre veritatem: & adhuc est dubi-
tatio. ¶ Et in isto passu cognoscit intel-
lectus q ius non est ars: & q non potest
reduci ad artem / reducendo ipsum per
predicta principia et regulas: cum ius
non sit ars: ideo non est mirum si est con-
fusum & prolixum: & intellectus in eo im-
peditur. Subiectū iuris in aia maxime
consistit / tāp memorā q p intellectū: qd
est ptra debitū ordinē potentiarū ipsius
aie. Nam intellectus est primitiv⁹ ad in-
uestigandum & inveniendum iurā: vo-
luntas est consecutiva ad ipsum in eli-
dendo / deinceps memoria species con-
servando. Et q vniuersale est plus q
particulare: & q memoria est subiectū par-
ticulare particulariū ex qd nō est scia: idcir-
co quo ad plures ius nō est bene dispo-
sitū / neq bene ordinatū in aia. Et inde
patz q deficiētib⁹ principijs / deficit ars.
¶ Forma iuris extra suā ppiā materiā
per regulam g. designatā / agere non
potest: neq econuerso. Et ideo neces-
sarium est iuriste vt sciat que sunt mate-
ria & forma iuris. forma respectu prin-
cipiorū huius artis est aggregatio tuorū
predictorū pnapiorū: videlicet / iustifi-
cativū / bonifactivū / magnificativū &c. q
rone concordantie in yna forma cōueniū

Conclusio
quare ius
nō est ars.

Divinum minus in no. Comm. in. Grā homin
Jur. — Guntm Comor. & qualib. in. homi et herm
Naturale bonitatis et Magnitudo.
Positivum voluntarium

regere et gubernare ipsum. ¶ Item re-
currat ad alia subiecta: sicut ad subie-
ctum b. cognoscendo et diligendo ipsum: nā
per eius cognitiones dirigit se ad regnā-
dum et gubernandum. ¶ Adhuc recurrat
ad subiectū e. Nam princeps cognoscere
modū p quē hō est assitutus in princi-
pijs et regulis: ipse quidē sciet vti homi-
ne: iudicādo ipsum: aut ei pcedo. ¶ Am-
pli⁹ habeat noticiā subiecti p f. designa-
ti: vt ipse sua imaginatiōe sciat vti in ci-
uitate: et in bello: et in iudicio: et in consi-
lio: et huiusmodi. Sicut enī rusticus ne-
scit agere equum: currere. Sic princeps
absq; imaginatione ordinata nescit re-
gnare. Intellectus quidē nescit vti reb⁹
sensibilibus sine ordinata imaginatiōe.
¶ Adhuc princeps debet habere noticiā
subiecti p g. designati: vt suo sensu sciat
vti quo ad seipsum: et quo ad suos officia-
les: et q; illa q; sunt sensibilia deducat de
imaginatione ad intellectū: et de intelle-
ctu ad nonū subiectū. Si autē princeps
dixerit q; ei hec sunt difficilia? Respon-
deatur illi q; ipse ad hoc faciat secundū
posse suum: et vltra posse suum habeat
suos sapiētes qui sciant facere: et ei con-
silium dare. Tali autē mō q; principia et
regule remaneāt absq; lesiōe: et pnceps
cū summo subiecto sit in concordatiā: et
ab oī contrarietate remotus. ¶ Et iusto
passu cognoscit intellectus p quem mo-
pius regimen principis reduci pōt ad ar-
tem: et de eo scientiam agere. Et vti nām
principes inueniuntur qui regimen suum
ad artem reducat: ad quam disponat si-
lum suum: et ipsum eam doceat: siue do-
ceri faciat. Et per consequens omnibus
principibus dō p p silio q; eā addiscant.

cio. Nam ars est habit⁹ impugnabilis.
Miles quidem habens illam: habet vi-
ctoriā contra illum qui arte nescit vti.
¶ Fortitudo est virtus fortificans cor: ho-
minis: et maxime quando de ipsa scit ha-
bere noticiā: et ideo quātomagis ipa s
scuerit: tantomagis causat audaciā.
¶ Unde sequitur q; si miles vult scire p-
fecte fortitudinem: recurrat ad nonum
subiectum in quo perfecte ipsa tractat.
¶ Miles sine fide: spe et charitate: in bel-
lo non est munitus: et ideo miles se in-
duat predictis virtutibus: deo tamē ad-
iuuante per illum modum per quē dis-
currūt in nono subiecto. ¶ Miles per
bonitatem vult esse bonus: et per magni-
tudinem vult habere magnā victoriā:
et honorez: et huiusmodi. ¶ Et in isto pas-
su cognoscit intellectus per quē modū
militia ad artem reduci potest. Et etiaz
cognoscit q; virtutes maiores armature
sunt in anima: q; armature corporis: cū
quibus est munitus. Nam ars non consi-
lit in corpore: sed in anima tantū. ¶ Mi-
liti competit q; sit nobilis genere: nobili-
tas quidem est magnus habitus in cor-
de: a qua oritur magna audacia faciei et
dextre manus: que causant victoriā: au-
dacia cordis existēte cū illis. ¶ In bello
est necessaria magna imaginatiō et ma-
gnus sensus. ¶ Magnitudo predictōrū p-
sit per discursum virtutum noni subie-
cti. Nam sicut vnus ensis cū fortiori bra-
chio deuincit alium ensē existentem in
debiliōri brachio: sic vnus miles cū ma-
iori sensu et imaginatione deuincit aliū
militem in bello. ¶ Et in isto passu cogno-
scit intellectus q; quādoq; pauci mila-
tes deuincunt multos.

Fortitudo
quid sit.

hōr i f r rōm
sua vñtati

Nobilitas

94

De militia.

Militia est habitus cum quo
miles iuuat principem: vt
possit tenere iusticiā. Miles
enim inuentus est: vt p
ipsum possit iusticia susten-
tari. Et ideo miles se debet
habituare de iusticia per illum modum
per quem iusticia est discursu per prin-
cipia et regulas huius artis in nono sub-
iecto: vt de ipsa miles perfectam noticiā
habere possit. ¶ Quoniā miles indiget
pudētia in bello: deo debet habere eā
in habitu: vt cū illa fortior sit cōtra suoz
inimicū: scire ergo d; eā miles secundū
quod est discursu in nono subiecto: vt cū
ea artificialiter se defendat a suis inimi-

95

De mercatā.

Mercantia est habitus inuen-
tus cum quo mercator scit ma-
gis emere: et vendere: vt ipse sua
pecuniā multiplicare possit:
sicut in tractatu principiorū
et regularum cognoscitur: vt
delicet per quē modū vnum principium
habet se cū alio: sicut i mercatura emē-
se habet ad vendentē cū suis principijs
et regulis: et vendens similiter ad ementē
se habet cum suis: vt quilibet possit ha-
bere hoc quod est maius per hoc qd est
mai⁹. ¶ Unde sequitur q; ille mercator
qui scit discurrere suum intellectū: ima-
ginationem et sensum per principia et
regulas huius artis: habet maioriā.

Xc. for-
tūa
cātia.

Relig. for-
ma de mi-
litia.

Decima pars.

scientie in emendo et vendendo / q̄ alius mercator mesciens hunc discursum predictū. ¶ Mercator quicquid agit in emendo aut vendendo / facit illud cū suo intellectu et voluntate et memoria: et id debet vti ipsis potentijs secundū ordinationē naturalem ipsius aīe: videlicet q̄ intellectus sit primitivus intelligēdo: et voluntas cōsequētia eligēdo: et p̄ cōsequēs memoria species cōservādo: cū quibus sit emptio et venditio in foro: et id mercator vti artificialiter sciat facere / ponat suā imaginatiōē et suū sensum in mercatura / sine quibus non sunt emptio et venditio. Et hoc facit facere si sciat se habitare de subiectis per c. f. g. designatis. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modum unus mercator multiplicat magis pecuniam q̄ alter. ¶ In subiecto de e. tractat de homine: et p̄ consequēs de corpore eius. Nam pars illius est. Et quia emptio et venditio sunt necessitate corporis: ideo bon⁹ mercator discurrat suū intellectus per subiectum e. vti de rebus necessarijs corporis hīc noticiam possit. ¶ Tertia spēs āra regle e. sunt magna subiecta mercatori mediāte regula h. et i. Nā eadē mercatura sine res ē pui p̄ci et magni secundū locos et t̄pis diversitatē. Nā res siue mercature h̄nt pl⁹ de valore vno tempore q̄ in alior⁹ plus in vno loco q̄ in altero. Et etiam plus in vno homine causa necessitatis et utilitatis. In altero autem homine causa boni est et honoris. ¶ Amplius secunda species regule e. mediante regula g. causat lucrum in emptione et venditione. Proprium enī ad altiores finem se habet q̄ appropriatum. Et idcirco res que proprie est necessaria hōi / magis plōgat a ptingētia q̄ res q̄ ē necessaria per accidēs. ¶ Mercatura in hōie fideli et virtuoso est habitus pfect⁹: in hōie autē deceptore et peccatore ē huius imperfect⁹: et id q̄ vult ē bon⁹ mercator / habituet se de virtutib⁹ p̄ illū modū p̄ quē tractat de ipsis i nono subiecto. Nā in mercatura habit⁹ format⁹ ponit cōtātē et societātē hōis: diffinītiōis autē puationē cōtāt⁹ et societāt⁹. ¶ Pulchra alia de mercatura possent dici: s̄ sufficiat ea q̄ dicta sunt causa breuitatis.

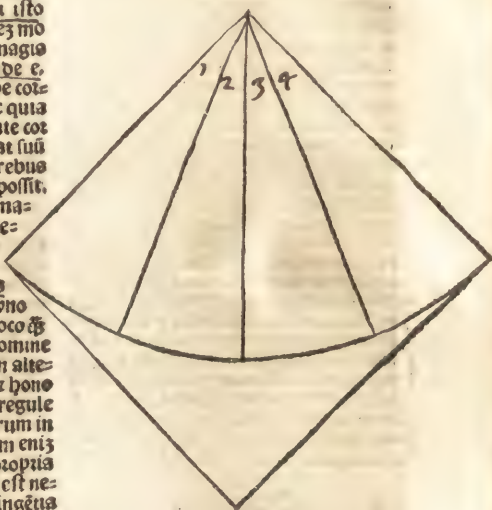
De nauigatiōe.

Nauigatio ē. ars cū q̄ nautē sciunt ire p̄ mare. ¶ Nauigatio q̄dē descendit et orit⁹ a geometria et motu / tpe / et loco mediātib⁹ q̄ ad suos correlatiōes p̄ scōdam spēs

regule c. signatos: q̄ sunt motus / mobilia et mouere / tpe et loco mediātib⁹. ¶ Nāvis i vno tpe ē i vno loco: et alio tēpore in altero loco. ¶ Qm̄ geometria et arithmetica descendunt ab arte ista: vti superi⁹ pbatū ē in suis locis: ergo p̄ cōsequēs q̄ ars nauigatiōis p̄mitte ab arte ista descendit: secundarie a geometria et arithmetica: vti patet p̄ predicta. ¶ Et ad hoc declarādū / feci hic istā figurā dīuisā i quatuor triāgulos: vti in ea patet: et ē p̄stituta ex āgulis recti / acuti / et obtusis.

Sequitur figura nauigatiōis.

¶ Et suppono q̄ in illo loco in quo sunt quatuor anguli acuti / sit trāsmōtanaz portus nauis: et q̄ ibi sit nauis volēs ire per orientem: sed vadit per exaloch: et quando iucrit per quatuor miliaria / ipsa quatuor miliaria penes exaloch non valent nisi tria versus orientem. Ratio huius ē: quia in duratione motus primo generatur vnitās siue punctus: et quando nauis inuenit per octo miliaria apud exaloch / ipsa quidem non valent versus orientem nisi sex. Ratio huius est: quia causatur secunda vnitās que cum prima causat vnam lineam compositā ex duabus vnitatibus siue punctis. Et quando inuenit nauis plus per quatuor miliaria / causatur tertia vnitās: et sic causat

¶ Et si for-
ma de na-
uigatiōe.

triangulus per duodecim miliaria / ter quater causatur quadrangulus / quater tria. Et sic ostenditur per quem modum in motu nauius componitur triangulus et quadrangulus. Per modum que dedimus de motu nauius per duodecim miliaria / potest nauta cognoscere quod cundo per exaloch / per centum miliaria deuatur nauius ab oriente per. 2. 5. miliaria / naue admittente in quattuor miliarijs penes exaloch / vnum miliarium apud orientem / motu nauius prius existente per punctum deinde per lineam: 2. postmodum per triangulum: 2. post per quadrangulum. Si nauius recedit a portu: 2. vult ire versus orientem: sed cum vadit per meridiem: ipsa quidez deuatur in duplo ab oriente respectu deuatiōis quā facit: quando vadit apud exaloch. Ratio huius est: quia exaloch consistit in medio orientis et meridiei. Et si nauius vadit per lebeich: sed tamen vult ire penes orientem / causatur deuatiō in triplo. Et si vadit per occidentem / causatur in quadruplo. Ostendimus modum per quem naute possunt arbitrarī deuatiōem loci ad quem intendūt ire: 2. motus quem dedimus ei artis ad cognoscendū deuatiōem / ostendendo principia generalia sine quibus nauius non potest esse in motu. Quae principia sunt hec: videlicet punctus / linea / triangulus et quadrangulus. Et diminitio vni miliarij quattuor miliariorum penes exaloch et duorum octo miliariorum penes meridiem: et sic de alijs. Modo intendimus dare doctrinā et artē per quas naute sciant cognoscere in quo loco maris ē nauius: et hoc intendimus explicare / ostendendo quod distat vnus mons ab altero. Suppono quod sit vnus mons penes orientem longe a portu in quo assistit nauius per 4. miliaria qui vocetur l. talis mons: et quod si alter mons apud exaloch / distans a portu per. 4. miliaria: et quod ille mons vocetur m. Et quod sit alter mons versus meridiem distans a portu per. 4. miliaria et quod vocetur n. Alterius suppono quod sit alius mons penes meridiem distans a portu per. 8. miliaria: et quod vocetur o. modo querit quod distat l. ab m. et ab n. Et quod distat o. ab l. et ab m. Ad primam questionem et secundam respondemus sic. Si figura b3 quattuor triangulos / vt per se patet: 2. 4. 2. 3. componunt septem: vt triangulus et quadrangulus habeant compositionem: 2. 7. diuiditur in duas partes equales / qualiter habet 3. miliaria cum dimidio. Unde sequitur quod ab l. vsqz ad n. sunt miliaria. 3. et dimidium / m. existe

te in medio l. et n. Ratione cuius distat l. ab m. per medietatē miliarium. 3. et dimidium. Ad tertiā questionē respondemus sic: de portu vsqz ad o. sunt. 8. miliaria. et ab l. vsqz ad n. 3. et dimidium: vt supra probatum est: et sic multiplicā. 11. et dimidium. Quapropter apparet quod l. distat ab o. per. 6. miliaria minus quarta: et sic soluta est tertia questio. Ad quartā questionē respondemus sic: de portu vsqz ad o. sunt octo miliaria: et de n. vsqz sunt duo miliaria minus quarta: et sic sequitur quod m. distat ab o. per medietatē decem miliariorum minus quarta quod sunt. 5. miliaria minus octaua: et sic soluta est quarta questio. Secūda quod data est ars ad cognoscendum distantias existentes inter l. m. n. et o. motum per miliaria supradicta: sic potes cognoscere distantias aliorum motuum per miliaria supradicta / multiplicando miliaria per triangulos et quadrangulos. Quoniam licet arithmeticus multiplicat numerum / multiplicando ter tria: et quater quattuor: sic nauta potest facere simili modo. Declaratum est ergo per quem modum possunt cognoscere naute in quo loco maris est nauius / arbitrando distantias penes transmontanē ad orientem / meridiem atqz occidentem exaloch / lebeich / maiistre et grech / respectu loci maris in quo consistit nauius. Et ista doctrina est facilis / breuis / et valde vtilis / et generalis / et particularibus applicabilis. Per regulam g. et per subiectū elementatiue cognoscitur quod si motus oritur ab oriente / ipse habet maiorem inclinationem penes exaloch quam penes grecuz. Exaloch enim est humidus et calidus. Breuis autem frigidus et humidus / qui causatur a transmontana. Item si ventus dependet ab exaloch / ipse habet maiorem declarationem penes orientem quam per meridiem: eo quia meridies est calidus et siccus: et sic de alijs suo modo potest dici. Ad huc nauta debet considerare qualitates aeris. Nam si aer est grossus et frigidus / iam significatum est quod ventus oritur a transmontana. Si autem aer fuerit tenuis et humidus / signatum est quod ventus egreditur ab oriente: sed si aer est humidus et subtilis / signatur est quod ventus exit a meridie. Si vero aer est siccus et frigidus / iam signatur quod ventus procedit ab occidente. Subsecundum colores quos habent signant ventos: sicut nubes rubra signat orientalem ventum: et si habuerit colorem aureum / signatur ventum meridianum: et si habuerit colorem album / signatur septentrionalem et si ha-

Exaloch

lebeich

vrm

l.

m.

n.

o

cognitio per ventos

per nubes

Decima pars.

buerit colore nigrū/signat ventum occidentale. ¶ Subter hoc quādoq; est cōposita ex pluribus coloribus: et tunc signat mixtionē ventorū: scdm qd est magis de vno colore qd de alio/signat magis vnus ventū qd aliū. ¶ Pluuia quidē scdm illam partē egredit a qua ventum illius signat. Et sic de cōsuetudinibus et tonitruo suo modo pōt dici. ¶ Scauonius aque maris motus ventorū circūlarem signat/vento habente talem assituationē: sicut limax siue testudo habet. Qui quidē ventus est assituatus circulariter vt aqua maris ascendat: sicut facit puluis subtilis sup terrā. ¶ Adhuc fibulonus sicut est coloratus/propriū ventum signat: sicut in nubibus dicitur est. ¶ De transmontana et ferro nō oportet loqui nam de illis experientia habemus: neq; hic est causa querēda quare attrahit ferrum. Non enim hic est suus loc⁹: sed potius i naturalibus habet locū: naturali quidē compent ista petere et inquirere. Diuini intellectus considerat qd supradictū est de nauigatione/ gaudet: qz valde de nauigationis doctrina habuitur ē.

97 De conscientia.

Nonagesima septima forma de conscientia.

Conscientia est forma cū qua intellectus affligit aiam de commissis/ scdm qd in subiecto quarto signatum est: qd conscientia est forma actiua p intellectū: quo ad volūtātē est electiua: quo ad memoriā est conseruatiua: ideo qui conscientia bene vult vti / deducat ipam per nonū subiectū. ¶ Conscientia magna causat a diffinitione maioritatis: parua aut a diffinitione minoritatis: tēperata autem et virtuosa a diffinitione equalitatis et virtutis. ¶ Conscientia oīis a possibili et intelligere: nō autem ab impossibili et ignorare. Et ideo tractabilis est eius diffinitio potestatis et intellectus. ¶ Conscientia deducta per principia et regulas est cognita: et maxime si est deducta per cōmixtionē principiorū. Nam quodlibet principiū declarat eaz quo ad seipm: et quo ad alia principia/ratione cuius conscientia clare causat. Et dat pro cōsilio/vt fiat cōtritiō et confessio/ satisfactio de commissis. ¶ Conscientia oritur a correlatiuis principiorū cum amore: et est in tertia specie cum timore et tristitia. In quarta autēz specie subiectū in quo est/habet cum ipa passionem mediante scda specie regule. Conscientia anteq; fiat peccatū/dispo-

nit iusticiā/prudentiā et fortitudinē: post aut peccatum/tristitiā et languores. Et ideo reducenda est ad diffinitionē principij et regulā h. ¶ Conscientia cum bonitate et magnitudine atq; perseuerantia vult. Sed cum malicia et paruitate et inconstancia mouetur. Quapropter reducenda est ad diffinitionē bonitatis/magnitudinis et duratiōis. ¶ Conscientia fortificatur cuz primo subiecto/obiciendo ipm scdm qd est discursus per principia et regulas. Et sic auget actum suū a qua oriuntur contritiō et confessio et satisfactio. ¶ Adhuc per ipsam conscientiam/a corde suspiria oriuntur: et ab oculis lachryme: et ab ore orationes multe: et hoc p regulā i. signatū est. ¶ Conscientia cuz iusticia diuina facit misericordias: et cū magnitudine et eternitate multiplicat illas: cū bonitate alit/magnitudie et misericordia diuina mediat: cū spe et penitentia dat consolationē hominibus. ¶ Conscientia non dormit: nec etiā hominē dormire permittit/ratione amissionis temporis et penitentie. Et idcirco vigilatio/oratio et diligentia cum timore sūt sue sanguinee siue et vicine. ¶ Intellectus sic considerans/cognoscit conscientiam sic discursam: qd conscientia sit discursa per principia et regulas/est impugnabilis et infallibilis: de cuius cognitione est valde gaudius.

De predicatione.

Predicatio est forma cū qd predicator informat pplm ad bonos mores sequēdos et vitādos malos: et maxime si ille modus discursus fuerit per principia et regulas hui⁹ artis: et etiā p nouē subiecta: vt intellectus predicatoris et audientis abundet i magna materia: et talis predicator valde vtilis et valde facilis est: sicut est valde artificiatū et i magno subiecto edificata et collocata. ¶ Predicator sicut artificiat suū intelligere ad deducendū: sic dz artificiare suā volūtātē ad diligendū volūtātē audientū: vt sermo tantū valeat p existētiā/quātū valet p apparetū. Et hoc p diffinitionē equalitatis intellectus et volūtatis: vt in sermone intellect⁹ et volūtas cōlter descant: aliōq; sermocinator in sermone suo ē habitus de vana gloria. ¶ Predicator dz artificiare memoriā audientū cū artificio sui sermōis artificiat: si de subiecto predicator predicat cōiuncta i natura p subiectū/sicut iusticia dei ē magna. ¶ Misericordia dei est

Nonagesima octaua forma de predicatione.

magna: et vñ istud est ita magna sicut altera: ratioe cuius predicator debet existere in gaudio et timore/mediate iusticia/pudentia et spe. Et talis habitus piamoris et amoris audientium/est valde rationabilis et amabilis: sicut est valde intelligibilis. ¶ Predicator sic debet agere in predicatione/ sicut facit intellectus in innediendo ea de quibus scientia est: intellectus enim facit scientiam de sensitiuis in imaginatione extra sensum. ¶ Adhuc facit scientiam de intelligibilibus in semetipso extra imaginationem. Sic predicator debet descendere ad sensum/ dādo ei experientias sensibiles: et postmodum debet ascendere ad imaginationem/ dādo ei experientias imaginabiles. ¶ Adhuc deinceps ad intellectum ascendere debet/ dādo ei experientias de intelligibilibus. Et sic de voluntate et memoria potest dici suo modo. Si autem hoc non facit/ suum quidem sermonem obscurat et confundit: eo quod in memoria audientium labilis est/ in intellectu ignotus est/ et in voluntate neglectus talis predicator siue sermo. ¶ In euacuatione tertie figure da exemplum euacuandi cameras: et tō sermocinator debet euacuare/ simili modo dictiones siue propositiones in themate positas. Et etiā debet querere mediū faciēdi conclusiones per illū modum qui datus est in multiplicatione tertie figure: nā per talia intellectus audientium firmior est per intelligere. Quā per credere auctoritates sanctorum: eo quod credendo intellectus agit extra suū actū naturalem qui est intelligere. Nam vñquodq; magis gaudens et contentum/ est quando suo proprio actu vti potest: et sicut de intellectu dictū est: ita de voluntate et memoria dici potest suo modo. ¶ In geometriadi citur per quē modū facit demonstrationes. Similiter in arithmetica dat exemplum per quē modū arithmeticus numerat unitates. ¶ Adhuc in rhetorica dictū est per quē modū rhetorice ornat sua verba: et ideo sermocinator in sermone suo debet habere habitum geometrie/ arithmetice et rhetorice: vt ex illis sit habitus et illuminet intellectum audientium. ¶ Predicator debet esse theologus/ vt sciat loqui de deo/ et etiā philosophus/ vt sciat effectum applicare ad primam causam discurrendam per subiecta c. d. e. f. g. i. k. signata. Et si predicator hoc scuerit facere/ magnas atq; latam materiam predicandi habebit. ¶ Predicator in sermone debet diffinire membra siue

siue partes sui thematis/ sui sermonis. Nam per diffinitionem populus cognoscit diffinitum. ¶ Adhuc debet considerare per quē modū est circumscripta per principia regulas/ sicut datum est exemplum in centū formis. Et per talē modū intellectus predicatoris et audientium habebit magnā requiem. Quoniam deus est cum magnitudine intelligibilis/ amabilis/ et rescolibilis: ideo predicator debet dare magnā noticiā de deo/ vt multū intelligatur/ ametur et recolatur: et hoc potest facere cum mixtione principiorum et regularū: et etiā cum panno subiecto. Si autem hoc non facit/ suus quidem sermo imperfectus et labilis erit. *Tria loca sunt quorum vnus est omnimode perfectus abique aliqua imperfectione: et ille est eterna et infinita gloria. Alius est totatiter imperfectus: et ille est infernus in quo est pena sempiterna. Tertius autem est primus perfectus et parum imperfectus: et ille talis est iste mundus: et ideo predicator debet istos tres locos recitare/ et declarare/ dicere quid sunt/ quid habet in se/ et poterit quid sunt/ et quā vtilitatem habent in se. Locus enim omnimode perfectus totaliter est amabilis/ imperfectus penitus est odibilis. Qui autem parum perfectus/ et parum imperfectus/ in parte quidem amabilis est ratione siue perfectionis/ et in parte odibilis ratione siue imperfectionis. ¶ Quā sic intellectus phidrat/ cognoscat per quem modum sermocinator potest suum sermonem reducere ad artē predicandi/ vt artificialiter et facilius sciat facere sermones: sicut nos fecimus vnam partem sermocinandi in qua sunt centum et octo sermones constituti siue facti artificialiter.*

Tria loca

123

De oratione.

99

C. ix. forma de oratione.

Ratio est forma cuius orans loquitur de deo sanctifice. ¶ Qui bene vult orare/ disposuit se in bono scō non subiectū. Nā deus dignus est vt honoretur cum virtutibus/ non autem cum vitijs. ¶ Orator siue cōtemplator orat siue cōtemplat deū ad similitudinē euacuationis tertie figure: sic vt ipsa oratio est signata in ipsa figura per euacuationē dicēdo sic. O dñe deus bone magnifice/ postq; in te tua altissima bonitas magnitudo habet altissimā cōcordantiā/ diffiniscēdo et cōcordando naturaliter: et tua bonitas et magnitudo sunt in te rōnes vt

Predicator de bry in Thro. ex phur

hic autem Compositus
108. sermonis

Decima pars.

produced bonū magnū naturaliter : sic
de tua altissima bonitate et magnitudine
q̄ producas in mūdo moraliter siue effe
ctus multa bona et magna/cum quibus
tuus populus sit bonus et magnus/te be
nedicēdo et magnificando/et tecū concor
dantiā habēdo. Quoniam tu dñe es essen
tia et substantia/et q̄ tua bonitas et magnitudo
hnt correlatiuos bonos et infinitos ad
finem distinctos/ vt apparet in te. Qm̄
tu dñe es bonus: et magn⁹ creator. Idcirco
placeat tibi q̄ tuus populus sit in te bo
nus et magnus laudator et seruitor: vt tu
habeas populū tuū bonū et magnum in
moribus differentibus et concordantib⁹.
¶ **Orator siue cōtemplator** postq̄ euacua
uerit camerā b. c. euacuet cameram b. d.
et c. Q̄ dulcissima bonitas/ in subiecto eter
no cōstans distincta diffusionē: atq̄ ab
omni cōtrarietate remota: et es de te ip̄a
primitiua et eterna siue aliqua subiectio
ne: sic de tua benignitate et eternitate q̄
defendas populū tuū a penis sempiter
nis. ¶ **Cōtemplator siue orator** postq̄ euac
uauerit totā tertiam figurā ab vno die
in alium successiue: deinde transeat ad
multiplicationē quartę figurę/ cōtemplan
do et orādo p̄ modū ipsius figurę: videli
cet p̄ collūm b. c. d. et sic de alijs/ cōsiderā
do mediū naturāle existēs inter subie
ctū et predicatū: et dicat sic. **O reuerenda**
bonitas postq̄ naturaliter es bona bo
no maior eterno in te/ et de te siue ali
quo alio tibi pręsente: igitur habes ne
tuū populū in obliuione: videtur q̄ sic.
Nam in mūdo plus est de malis q̄ de bo
no. ¶ **Magnitudo** quidē malicie magis
durat/ q̄ magnitudo bonitatis absit do
minare: eo q̄ de tua benignissima bonita
te et magnitudine fuit deducere tuū po
pulū in tēpore: q̄ non erat: vt ip̄e in eter
nū te collaudaret/ benediceret et magni
ficaret. ¶ **Orator euacuet sic camerā b.**
et b. dicendo. **Domine deus altissime/**
tua bonitas magna est tibi ratio/ et bona
et magna ratio/ distinguendo vt p̄ducas
bonū magnū a te distinctū correlatiue:
nō autē quo ad essentiā bonitatis et magni
tudinis: eo q̄ essentia tua vna est. Et q̄
hoc ita ē ergo tua altissima p̄ductio de
scēdat ad nos benigniter et magnifice no
bis declarādo et mōstrando bonum et ma
gnum: et in magnū bonum nos inducat: et a
māno malo nos defendat. ¶ **Orator sic**
orās/ iā vñū obiectū obiectādo posset: sic
cur intellect⁹ q̄ nō pōt intelligere alias
species/ dum intelligit illas q̄ inuenit.
¶ **Et in hoc passu cognoscit intellect⁹** per
quē modū orator pōt cogere suā animā:

et ligare illā cū summo obiecto artificia
liter et continue dñi orat. Et intellect⁹ re
cordans ē arte philosophię amoris quā
fecim⁹: q̄ esset bonū si affociaret p̄dictam
orationē/ siue cōiugeret cū ea. ¶ **Ampli⁹**
orator imploret et b̄dicat deū p̄ illū mō
dū p̄ quē deus ē discursus in primo sub
iecto. Deus em̄ non exaudit peccatores
cōtra suas rationes: neq̄ etiā cōtra earum
relaciones: q̄ iniuriaret sibi ip̄s: q̄d ē im
possibile. ¶ **Et in isto passu cognoscit in
tellect⁹** q̄ cū peccator orās siue p̄sentia
et cōtritiōe nū boni ip̄e oratōe sua/
alio eū deridet et blasphemāt. ¶ **Item**
cōtemplator siue orator rogat deū secū
dū q̄ ip̄e ē prima cā/ subiectis designatis
per c. d. e. f. g. h. i. et iā p̄ h. quo ad virtu
tes. Nā p̄ cognitionē causę cognoscitur
effect⁹: et eōuerso. ¶ **Et in isto passu co
gnoscit intellect⁹** q̄ subiectus orationis
ē valde magnū et diffusum. ¶ **Orator/**
tua oratiōe dilige plus deū q̄ te meip̄m
et etiā q̄ alia: et si hoc facis/ iustus es et
prudēs: et de charitate et sanctitate habi
tuatus. Qui habitus est amicus tuus in
oratiōe/ instantiū q̄ mediante ip̄o tua
oratio venit ad p̄fectionē. Si autē hoc nō
facis/ nullū quidē amicū habes: imo de⁹
est tuus inimic⁹: eo q̄ eis iniuriā facis.
¶ **Orator/ qñ oras p̄ cōmissis/ iusti
cia dei teā teneas diligēdo: nō autē odie
do: q̄ si sic/ misericordia dei non posset
esse tua amica: eo q̄ inuult⁹ effe: et tuus
habitu⁹ esset crudelis: et a ip̄e/ et charitate
plongat⁹: et etiā tuus amare in odire
esset p̄uersum: de quo odire esses in eter
nū habituar⁹. ¶ **Cōtemplator siue orator**
si non potes intelligere et attingere alti
tudinem diuinarum rationum et suorum
actuum: ora credēdo. Nā vltra posse/ nullū
reprehensibile ē. Verū tale intelligere
est possibile. Tale autē credere et tua ora
tione erit: tu⁹ amic⁹: et maxime tuū intel
ligere: si ipsum h̄re potes. ¶ **Orator/ in**
tua oratiōe excita tuā cōscientiā: et disci
re ipsam p̄ principia et regulas: et si hoc
facis/ cū ea ip̄e trabis p̄ritiōnē. Et si dis
curras p̄ritiōnē p̄ principia et regulas/
impetrabis motū a corde a q̄ excedient
gemitus et suspiria: et a corde ad oculos
aqua ascēdet/ madefaciēdo tuā faciem et
tuas man⁹ et vestes: et illā aquā senties
calidā: q̄ a calidior feruēte fonte oritur:
et illa aq̄ sancta parabit tibi confessio
nē. Et si p̄fessionē discurras p̄ principia et
regulas/ ipsa ducet te ad satisfactiōnē et
penitentiā: q̄ quidē cōiuger te cū deo i glo
ria sempiterna. ¶ **Orator/ i tua oratio
ne cōsidera aduersitates et p̄p̄eritates****

quas dedit tibi per suū amorē. aduersitates/ut habeas patientiā sub tua iusticia. prosperitates/ut habeas charitates sub tua gratia. Et postq̃ p vñū ē eūde amorē sunt tibi date p̃peritates et aduersitates/benedic lauda et diligē diuini amorē et ei gratias. Et plurimas reddē. Nā cūz reali amore deus ip̃sas in te amat: et si tu eas in deo amas/ tu amor procurabit quidē in gloria eterna sempiternū amare. ¶ Q̃ p̃ator si tu intellectus ē impeditus p tuū sensus et imaginationē/ accēde ad primū subiectū orādo: discurre te ipsūm eptā sensum et imaginationē. Aut si vis descendere/ora mediāte sensu et imaginationē/discurre do orationē p subiecta designata p g. Et tūc rēponsū ṽ debis q̃ forme inferiores nihil possunt cōtra superiores in orationē: et de ista doctrina multū gaudet intellectus. ¶ Q̃ ora tor/discurre p nonū subiectū tuā orationē/intelligēdo/amādo et recolendo et timendo/sperādo et gratias reddendo: et non quiescas donec a corde tuo suspicia egrediantur: lachryme emanent: si autem absq̃ p̃dicta q̃scas/ā bonus et magnus orator es. ¶ Q̃ orator adiuna te cūz hoc qd̃ dictū est in centū formis/discurre do vñā formā et postmodū aliaz et discurre quālibet formā p principia et regulas: et sic habebis magnū subiectū ad inueniēdū multas nouas orationes. ¶ Q̃ orator ora pro populo. Nā vniuersalis oratio multū placet deo: deinde ora p te et pro amico tuō: et p mortuis. Et hoc artificia liter: ut supradictū est: ut tua aīa de bōa et magna orationē sit hūnata: et cū tali habitū sit cū deo p̃it et ligata et catenata.

De memoria per principia deducta.

¶ Vniuersalis memoria ē ita pfecta potētia: sicut intellectus et voluntas: de quibus pfecte p tractauimus in mixtione p̃cipiorū: idē de ipsa hic volumus tractare pfecte/discurre do ip̃sas p principia et regulas: ut illā pfecte cognoscamus: et etiā ṽ demus doctrinā: vides licet q̃ sicut eā discurrem p principia et regulas: sic q̃libet formā cētū formarum pot discurre p principia et regulas. ¶ Memoria sicut bona naturaliter p bonitatem: sic moraliter sua bonitas est ei rō q̃ recolat bonū recolibile obiectū. ¶ Memoria p magnitudinē ē magna rōne cū sua magnitudo est ei rō q̃ agat ma

gnū recolere/cū quo recolat magnū recolibile siue obiectū qd̃ idē est: sicut capatus ēz vñū habitū p cappa et p tunica aliū cū qua est tunica: sic memoria perdurat: onē ēz vñā cōditionē: et p potestāte aliā. Nā p durationē facit durare suū recolere: et tractat d̃ p̃teritū: et p p̃sēte ēz aliā cōditionē: et tractat d̃ possibili. ¶ Memoria vñā cōditionē ēz cū intellectu: et cū voluntate. Nā p intellectū recipit species desideratas aut oditas: et p illū modū p quē recipit species volūtate: et eūde modū ei reddit. ¶ Memoria est habitus virtuosus naturaliter: et cō naturaliter recolit obiectū virtuosū/moraliter ēz habitus virtuosus. Qñ aut recolit habitū virtuosū/ēz habitus virtuosus per accidēs. ¶ Memoria p veritatē ē vera: et p eā vere attingit obiectū recolendo: qñ attingit ip̃sū re/p̃ectu finis/est habitus iustus et verus: qñ autē attingit obiectū cōtra finē/vitiosū/ēz habitus iniustus et falsus. ¶ Et iusto passu cognoscit intellectus per quē modum causantur virtutes et vitia. ¶ Memoria cum gloria habet delectationē/recolēdo: cū pena habet tristitiam. Item quando appetit recolere: et nō potest recolere/ēz penam cum qua ēz habitus passius et priuatiuus. ¶ Memoria cum differentia recolit diuersimode obiecta: nam sicut intellectus cognoscit differentias obiectorum: sic memoria recolit illas. Ratio huius est: quia differentia est ita generale principium siue instrumentū memoriē sicut intellectui. ¶ Memoria ratione concordantie cōcordat in obiecto cum intellectu et voluntate/recolendo obiectum/in intellectum/et amatum/aut oditum/ut obiectum patitur per istas potēncias in eodē tempore. ¶ Memoria cum contrarietate contradicit quādoq̃ intellectui et voluntati/non reddendo eis species quas appetunt recuperare: quia non est disposita ad reddendum species: aut intellectus et voluntas nō appetunt recuperare: qz memoria nō reddit eis p illū modū p quē intellectus et voluntas traderūt eis: aut intellectus est lētus: et voluntas nō ēz p̃p̃ta: et cōuerforant intellectus appetit vñā speciem/et voluntas aliaz. ¶ Vñ in principio agit recolēdo: et memoria ē sua forma siue instrumentū cū quo recolit obiectū: et ip̃sum obiectū est subiectū siue materia: recolēdo autē ē suus finis: et qñ ip̃sum recolere impeditur/memoria qd̃ dē patit et p cōsequēdo agō. ¶ In memoria memorari est medium inter memorantem et memorālē/cū quo memoras.

P̃terit

sup.

volunt

virt

gloria

diff

vniversalis
v ratio dno pla
rit
comor.

Contrari.

Principi

Meth

Cēlestima
forma de
memoria p
principia
deducta.

bon

Mag

Decima p ars.

memorablez coniungunt. supposito q mensuratio sit per rectā lineā equaliter terminatā inter memorantē z memorabilem. ¶ Termini memorie sunt tres: videlicet potentia/obiectū z actus: extra istos/ memoria non habet posse. Et p finem privationis/ memoria est habitus privatus: sicut deficientibus actu z obiecto ad easitū deficientibus luce z colore ad oculos: sicut aut vltimū memoria est recolorere recolibile. ¶ Memoria rōne maioritatis vna est maior alia per essentiam siue per quantitātē. vna est memoria hz maiorē actū q alia. ¶ Alterius qn memoria habet maiorē actū/ ipsa quidē est maior habitus/ non dico q sua essentia crescat aut decreascat: eo q nō est diuisibilis neq corruptibilis: cum sit potētia spūalis: sed cū homo agat cum memoria ad placitum. Et sic thē eas quādoq recolit multū: quādoq parū. ¶ Memoria naturaliter z equaliter existit inter intellectū z voluntatem: vt equaliter recipiat z reddat species intellectas z dilectas: verūtamē quādoq recipit species dilectas nō intellectas. Et hoc est qn credit/ non intelligit ratione placitū agētis: qui magis desiderat credere q intelligere. ¶ Memoria cū minoritate est circa nihil: vñ sequit q qn ipsa obliuiscit/ est habitus privatiuus rōne minoritatis.

De memoria per regulas deducta.

Decima: quinta pars decie partiu principis de memoria per regulas deducta.

Queritur/ vtrum memoria citius recipiat species ab intellectu q a voluntate: Et rñdendū est q significatio huius est/ eo q intellectus facit scientiā: z voluntas hz deliberationē rōne sue libertatis. ¶ Per primam speciē regule c. querit/ qd est memoria: Et dicendū est q est potētia cui pprie competit recolere. ¶ Per scđam speciē querit/ quid habet memoria in se essentialiter: Ad qd dicendū est q ipsa habet suos correlatiuos: videlicet memoratū/ memorabile et memorare. ¶ Per terciā speciē querit/ memoria qd est in alio: Et est dicendum q ipsa est in bonitate bona obiectiue/ supposito q intellectus z voluntas quiescāt in illo obiecto. Et est i malicia mala/ posito q voluntas diligit illū malū. ¶ Adhuc memoria est in subiecto habitus cū quo cōsistit sciētia. ¶ Per quartā speciē querit/ qd hz memoria in alio: Cui rñdendū est q hz in bono obiecto bonitatē/ et in magno magnitudinē zc. cū hz actū in

subiecto z in obiecto. ¶ Per primā speciē regule d querit/ memoria de quo est: Et est rñdendū q est de seipsum creatā est. Et ipsa quidem nō est genita nec facta ex aliquo ei preiacente. ¶ Per scđam speciē querit/ memoria de quo est: Ad qd dicendū est q est de sua ipse actus materia z forma/ cū qd agit per suam speciē. ¶ Per terciā speciē querit/ memoria de quo est: Et est rñdendū est q ipsa est subiecti in quo est: sicut pars est sui totius naturaliter aut moraliter/ sicut cappa cappati. ¶ Per primā speciē regule c. querit/ memoria quare est: Ad qd rñdendū est q ipsa est cōstituta ex sua forma z materia. ¶ Per scđam speciē eiusdē regule querit/ memoria qre est: Ad qd dicendū est q illa est/ vt entia sint recolita. ¶ Adhuc est vt de pteritis hō possit habere sciā. ¶ Per primā speciē regule f. querit/ vtrum memoria habeat quantitātē cōtinuā: cū ipsa non sit linealis: Cui rñdendū est q sit. ¶ Ad potētia spūalis z finita est z indiuisibilis. Omne qd ens finitū est qd. Et si aliqd ens spūale ē finitū/ ipz qd est qd: tum: quare piz q memoria hz qd itatē pētinuā. ¶ Per scđam speciē querit/ vtrum memoria habeat qd itatē discretam: Et rñdendū est q si vt p differētiā suos correlatiuos supradictos habere possit: p memoratiū est hz vñ correlatiū: z per memoriale hz alterum. z per memorare habet alterū. Qui autem dicit memoriā nō habere istos correlatiuos/ dicit quidē eā esse vacuā z indigentē natura sua: qd est impossibile: quare piz q memoria hz qd itatē discretam rōne correlatiuoz. ¶ Per primā speciē regule g. querit/ que est ppria qualitas memorie: Et rñdendū est q ē sua recolibilitas sicut in hōie risibilitas. ¶ Per scđam speciē querit/ qd est appropriata qd itas memorie: Ad qd rñdendū est q ē habitus moralis: videlicet iusticia/ spes zc. aut inuirtia zc. aut grāmatica zc. aut militā zc. aut agriculturā zc. ¶ Per regulam h. querit/ vtrum memoria sit in tempore: Et respondendū est q sic eo quia noua est mediante motu subiecti in quo est: sicut anima mota in corpore mobili. Et sic de alijs speciebus regule h. potest dici iuo modo/ quas habet per c. d. k. designatas: quarum declaratiōem dimittimus ariste bene intueti causa breuitatis. Cum memoria non habeat supersubiectum/ queritur vtrum ipsa sit in loco: Et respondendū est q sic sicut pars in suo toto sine cōtactu: sicut in corpore gle

D. Primi

Nota

Ros.

F.

fur

sim

F.

Corr

Dys

G.

Pro

App.

H.

c. d. k

1

d. k

finis

Maio

Agnali

Min.

in se

h. m. f.

in alio

in alio

Terminij Memo- obliuiscim
riū triū
Alno

metato in q sunt elemēta cōposita absq
contactu: contactus quidē impedit cōpo-
sitionē: vt pz in monte denarioz & lapi-
dum: qui quidē nō est cōpositus sed ag-
gregatus. ¶ Querit per primā speciem
regule R. quomodo posset homo dispo-
nere memoriā ad recolēdū q ipse optat
recolere: & nō pōt illū recolere: Et rñdē-
dū ē q mod⁹ pñst in b: videlz q hō ap-
plicet diffinitiones principioz & species
regulaz ad similitudines quas optat reco-
lere. Nam sicut intellectus per similitu-
dinē attingit similitudinē: sic memoria p si-
militudinē recolit obiectū desideratū.
Nam si qd videt aliquē hominem simulē fi-
lio suo: ipse tam cito recolit filiū suū per
similitudinē illius. ¶ Per scđam speciem
R. querit / memoria cum quo obliuiscit?
Ad qd rñdēdū ē q cū minoritate discor-
sa per oia principia & species regularū.
Nam sicut maioritas causat habitū po-
sitū: sic minoritas prauitū suo modo.
¶ Dictū ē de centū formis: et data ē do-
ctrina p quā arista sciāt discurrere quā-
libet formā per principia & regulas hui⁹
ariis. Et in fine formarū ostensum est p
quē modū artes liberales per hanc arē
faciliter addisci possunt.

¶ Undecima pars principalis.

De vndecima parte princi-
pali que est de questionibus.

Ec pars in
sex partes siue lo-
ca diuidit. ¶ Pñs
pars ē de qñstionib⁹
quas faciem⁹ p ta-
bulā. ¶ Scđa pars
est illa quā facie-
mus de qñstionibus
per euacuationem

tertie figure. ¶ Tertia pars est quā fa-
ciemus de questionib⁹ per multiplicā-
tionē arte figure. ¶ Quarta est de que-
stionib⁹ quas faciem⁹ p mictionē prin-
cipioz. ¶ Quinta est de qñstionib⁹ qd fa-
ciemus p nouē subiecta. ¶ Sexta est de
qñstionib⁹ centū formarū. Verūamen de
qñstionib⁹ aliqñ soluem⁹ & aliqñ trāsmie-
tem⁹ ad loca hui⁹ libri: in qb⁹ solutio-
nes earū sunt implicite et signate: & in illis
quas soluem⁹ docebim⁹ practica huius
artū: & dabimus doctrinā ad soluendū

alias qñstiones peregrinas que pñt solui
scđm modū per quē soluem⁹ alias que-
stiones. ¶ Ratio quare transmittemus
aliquas questiones ad sua loca est: quia
euitamus proluxatē: & qz illi qui sciunt
istam arē poterūt illas soluere per earū
loca in quibus solutiones earū sunt im-
plicate. ¶ Item dicimus q per qñstio-
nes quas faciem⁹ dabimus doctrinā ad
faciendū questiones / abstrahēdo il-
las a significatis regularum.

Tabulae sunt. xxxiij. colū-
ne: & qz euitamus proluxatē
ideo nolum⁹ facere qñstiones.
De oibus colūnis: sed tantū
modo. de septē colūnis per
qz dabimus doctrinā ad faciendū & sol-
uendū qñstiones per oēs colūnas tabule.

De questionibus prime co- lumne. B. L. D. T.

Er istā columnā iam feci-
mus questiones: vt pz in
tabula: in qua probam⁹ q
mundus non est eternus.
Sed vt videat q columna
est generalis / volum⁹ ite-
rare eā / abstrahēdo ab ea aliquas que-
stiones. Et sicut ipsa ē generalis: sic alie
columne sunt generales. ¶ Per camerā
b. c. d. querit / vtrum sit aliqua bonitas
infinita: immensa per bonificationem /
sicut eternitas per durationē: Et rñden-
dū est q sic alioquin eternitas nō esset
tota bona: neqz tota magna: qd est im-
possibile. ¶ Querit / quid est infinita et
immensa bonitas: Et rñdendū est q est
essentia habēs in se multos / infinitos &
immos correlatiuos per scđam speci-
ciem c. signatos. ¶ Querit / infinita & im-
mensa duratio de qdō est? Et rñdendū
est q primā & scđam speciem regule b. & p
scđam regule c. Et ad hoc testat regulā
b. q ipsa est de correlatiuis eternis boni-
tatis & magnitudinis / siue qd⁹ eterni-
tas non potest esse infinita et immensa
b. c. b. ¶ Quid bonitas possit esse ma-
gna sine distinctione: Et respondendū
est q non eo qz non esset naturaliter ra-
tio bono q ageret bonum: cum in omni
agere oporteat esse distinguere. Querit-
ur / quid est magna distinctio bonitatis?
Et respondendū est q illa est de suis
correlatiuis in quibus est substantia: &
cum quibus habet naturam: & est essen-
tia pfecta b. c. c. ¶ Quid bonitas possit
esse magna sine concordantia: Et res

Pñs pars
vndecime
partis pñ-
cipalis de
qñstionib⁹
prime co-
lumne. B.
C. D. T.
vtrum

quid

De quo

De qñstionib⁹ p tabulam.

De qñstionib⁹ 3. fig. - 102

Mixta principia - 102

novum subiecta - 103

Centū formas

Dimittit in sex partes

Rubrica
vndecime
partis pri-
cipalis.

Undecima pars.

spondendi est qd nō. Nā sicut cōtrarie-
 tas se habet ad nō esse sic concordantia
 ad esse. Que: itē quid est magna magni-
 tudo bonitatis? Et rñdendū est qd est vt
 ipsa habeat correlatiuos ei naturales b.
 c. d. ¶ Querit̃ vtrū angelus sit maior
 celo? Et rñdendū est qd sic. Ratio huius
 est: qd angel⁹ habet correlatiuos cū qb⁹
 obiectat deū: celū vero nō. ¶ Querit̃ qd
 est magna cōtrarietas celū? Et rñdendū
 est qd est immobilitas quā habet/posi-
 to qd ipm nō moueat se. Sicut ignis ha-
 beret magnā cōtrarietate: si per suā le-
 uitatē nō posset per semetipm se moue-
 re. ¶ Queritur de quo est magnus mo-
 tus celū? Et rñdendū est qd est de suis
 correlatiuis per scām speciez regule c.
 designat̃ b. d. t. b. ¶ Vtrū eternitate sit
 differētia? Et rñdendū est qd sic: vt ipsa
 possit habere suos correlatiuos sine qb⁹
 non haberet naturā/ neqz bonitatē infi-
 nitam. ¶ Querit̃ bonitas motus celū de
 quo est? Et rñdendū est qd ipsa est de se
 ipsa: vt per suos correlatiuos signatū est
 b. d. t. c. ¶ Vtrū diuina bonitas et diuina
 magnitudo concordent? Et rñdendū est
 qd sic: nam sine concordantia diuina boni-
 tas nō haberet infinitā magnificationē
 neqz diuina magnitudo infinitam boni-
 ficationē. ¶ Querit̃ quid est magna cō-
 cordantia diuine eternitatis et diuine bo-
 nitatis? Et huc dicendū est qd est essen-
 tia suoz correlatiuoz: videlicet bonifi-
 catiui/ eternificatiui qd pueniunt in vno
 nūero: et bonificabile et eternabile et alte-
 ro: et bonificaret eternare et altero. et isti
 tres pueniūt in vna cētia bonitatis et eter-
 nitatis essentialiter b. d. t. d. ¶ Vtrū iter
 diuinā bonitatē et eternitatē sit p̃rietas?
 Et rñdendū est qd sic: supposito qd eter-
 nitas impediāt bonitati actum suum: et
 ecōuerso: qd est impossibile. ¶ Supposi-
 to qd inter diuinā bonitatē et eternitatē
 esset cōtrarietas: querit̃ illa p̃trarietas
 de quo esset? Et rñdendū est qd ipsa esset
 de principijs p̃mariis existētib⁹ cōtra
 correlatiuos posituos bonitatis et eter-
 nitatis: qd est impossibile: et contradictio
 manifesta b. t. b. c. ¶ Vtrū in simplici es-
 sentia bonitatis possit existere differen-
 tia et concordantia? Et rñdendū est qd
 sic: posito ipsa bonitas habeat suos cor-
 relatiuos per scām speciez c. signatos:
 qui quidē per differentia sunt plura: et
 per cōcordantia sunt idem per essentia.
 ¶ Queritur quid sunt differentia et con-
 cordantia in essentia bonitatis? Et re-
 spōdēdū est per tertiā speciem regle c. qd
 ipse sit id qd ipse sunt: adhuc sunt ipsa

met bonitas b. t. b. d. ¶ Supposito qd
 mūd⁹ sit etern⁹: vtrū in sua bonitate pos-
 sent eē inuicē differētia et p̃trarietas? Et
 rñdendū est qd non: nulla eē bona diffe-
 rentia coram cōtrarietate eterna stare
 posset. queritur bona differētia de quo
 est: et rñdendū est qd ipsa est de corre-
 latiuis per scām speciem d. designatis b.
 t. c. d. ¶ Supposito qd mundus sit eter-
 nus: vtrū in sua bonitate eterna possint
 esse inuicē concordantia et contrarietas?
 Et rñdendū est qd nō: aliter eē concor-
 dantia haberet bonum actū concordandi
 et contrariandi ab eterno et in eternū
 et etiam contrarietas: qd est impossibile.
 queritur quid est magna p̃trarietas bo-
 nitatis? Et rñdendū est qd est videlicet
 qd bonitas sit in subiecto naturali/ qd sit
 habituatum de morali malicia: sicut in
 hoīe peccatore c. d. t. b. queritur quid est
 magna differentia eternitatis? Et rñden-
 dum est qd est illa quā habet eternitas
 per suos correlatiuos. queritur magna
 differentia eternitatis de quo est: et re-
 spōdendū est per primā speciem regule
 d. qd ipsa est de seipsa. Nam eternitati
 nulla causa potest esse p̃ciacēne c. d. t. c.
 queritur quid est magna cōcordantia ce-
 li? Et respōdendū est qd sui correlatiui
 euz quib⁹ est hoc qd est: mouet seipm.
 Querit̃ magna cōcordantia celū de quo
 est? Et rñdendū est qd ipsa est de suis
 correlatiuis cum quib⁹ habet motum/
 et naturā: et mouet et naturat omnia cor-
 pora inferiora c. d. t. d. Queritur quid
 est magna contrarietas p̃udentie et lu-
 xurie? Et rñdendū est qd est moralis con-
 trarietas. queritur de quo durat mora-
 lis contrarietas? Et rñdendū est qd ipsa
 durat de habitibus positius et priuati-
 uis ad inuicem resistētib⁹ in subiecto
 in quo simul non possunt stare c. t. b. c.
 ¶ Vtrum iusticia et p̃udentia habeāt ma-
 gnā differentia et concordantia? et re-
 spōdendū est qd sic: eo qd causant ma-
 gnos actus per magna merita. ¶ Que-
 ritur quid est magna differentia et con-
 cordantia iusticie et p̃udentie? et respon-
 dendū est qd magni relatiui cum qui-
 bus differunt et cōcordāt c. t. b. d. ¶ Vtrū
 in essentia magna possit esse differentia
 et contrarietas? Et respōdendū est qd
 sic: posito qd essentia sit composita: sicut
 essentia hominis et elementorū. Sed in
 essentia simplici nequāqz c. t. c. d. ¶ Po-
 sito qd in magnitudine simplici essent
 concordantia et contrarietas: queritur/
 quid esset illa magnitudo? Et respon-
 dendū est qd esset essentia impossibilis.

b + b r f

b t r d

c d t b

c d t c

c d t d

c t b c

c t b d

c t c d

c.

D.

b d + c

b d + d

b + b c

Queritur magna concordantia et contrarietas de quo sunt? Et huc dicendum est per primam speciem regle d. q. est de se ipsis. Nam supra magnitudinem nullum ens preiacet d. t. b. c. **Q**uam in eternitate sunt differentia concordantia? et respondendum est q. sic nam alias in eternitate bonitas non esset ratio q. ipsa ageret bonum. Namque eternitas sine concordantia haberet aliquid cum quo distaret a contrarietate et oclioitate: qd est impossibile. Queritur differentie concordantie existentes in eternitate de quo sunt? et respondendum est q. ipse sunt de suis correlatiuis per primam speciem et secundam regule d. **Q**uerit/ quid sunt in eternitate differentia et concordantia? Et respondendum est q. ipse sunt ipsamet eternitas d. t. b. d. **Q**uam in eternitate possit esse inuicem differentia et contrarietas? Et respondendum est q. no: qd si sic eternitas esset composita ex pluribus essentis contrariis et corruptibilibus: ut patet in elementis. **Q**uod posito q. celum esset ex pluribus essentis contrariis: querit de quo esset sua duratio? Ad qd dicendum est q. ipsa esset ex habitibus positius et priuatiuis qd est impossibile d. t. c. d. **Q**uod posito q. in essentia angeli esset concordantia et contrarietas: queritur duratio angelica de quo esset? Et respondendum est q. ipsa esset de suis contrariis: qd est impossibile. queritur/ quid est duratio angelis? Et respondendum est q. est concordantia ab omni contrarietate remota t. b. c. d. **Q**uerit/ vtrum differentia possit esse subiectum concordantie et contrarietatis? et respondendum est q. no: eo q. concordantia se habet ad esse: contrarietas autem ad non esse in subiecto in quo sunt. queritur/ quid est differentia in concordantia et contrarietate? Et respondendum est q. differentia in concordantia est principium positium: et in contrarietate priuatiuum. **Q**ueritur de quo durat differentia? et respondendum est q. ipsa durat de suis correlatiuis concordantibus per essentiam ab omnibus contrarietatibus remotis.

De questionibus secunde
columnae. E. D. E. T.

Queritur/ que est magna potentia eternitatis? et respondendum est q. est potentia infinita et eterna/ ut per suos correlatiuos signatum est. querit de quo est magna potentia eternitatis? Et respondendum est q. est de eternis correlatiuis. Magna potentia eternitatis quare est? et respondendum est q. est

ex eo q. eternitas potest habere infinitos et eternos correlatiuos c. d. t. c. **Q**uerit/ quid est infinita concordantia eternitatis? et respondendum est q. ipsa est infinita essentia et eterna. querit infinita et eterna essentia de quo est? Et respondendum est q. ipsa est de infinitis et eternis correlatiuis/ sine quibus non posset esse infinita et eterna c. d. t. d. **Q**uod posito q. in eternitate esset contrarietas: querit qd esset illa contrarietas? et respondendum est q. ipsa esset infinita et immensa essentia/ ex contrariis infinitis et eternis constituta. querit magnitudo eternitatis de quo est? Et respondendum est q. est de suis correlatiuis sine quibus sua magna magnitudo esset finita et ociosa c. d. t. e. querit qd est magnus principium eternitatis? et respondendum est q. est essentia eterna et infinita. querit/ magnus principium eternitatis de quo est? Et respondendum est q. est de suis correlatiuis infinitis et eternis. querit/ principium infinitum et eternum quare est? Et respondendum est q. est ex eo q. eternitas hz infinitos correlatiuos ab omni ociositate segregatos c. e. t. c. **Q**uerit/ qd est infinita potentia? et respondendum est q. ipsa est infinita concordantia. **Q**uerit/ quare est infinita potentia? Et respondendum est q. est q. hz infinitos correlatiuos c. e. t. d. querit/ infinita potentia de quo est? Et respondendum est q. ipsa est de suis correlatiuis ab omni contrarietate remotis: queritur quare est potentia sine contrarietate? Et respondendum est q. ipsa est essentia infinita ab omni contrarietate separata. c. e. t. e. **Q**uerit/ quare est infinitum principium? et respondendum est q. est: nam in semetipso hz suos infinitos correlatiuos in quibus quiescit. querit/ quare est potentia infinita? et huic dicendum est q. est ex eo q. ipsa non potest sine subiecto infinito c. t. c. d. querit/ qd est magna concordantia? Et respondendum est q. ipsa est magna essentia ab omni contrarietate remota. querit/ magna concordantia de quo est? et respondendum est q. est ex suis magnis correlatiuis/ primitiuis et queritur/ qd est magnus principium? Et respondendum est q. est magna concordantia ab omni contrarietate remota. querit/ quare est magnus principium? et respondendum est q. est ex eo q. hz magnos correlatiuos c. t. e. queritur/ quid est magna contrarietas principium? Et respondendum est q. est essentia euacuans principium a suis correlatiuis. queritur/ de quo est magnum principium? Et respondendum est q. est de suis correlatiuis a contrarietate remotis. Vel est de suis correlatiuis quibus contrarietas minime potest contradicere sine resistere

De questionibus secunde
columnae. C.
D. E. T.
c. d. t. t.

c d t c

c d t d

c d t e

c e t c

c e t d

c e t e

c t e d

c t e e

c t d e

Undecima pars.

d r t c

d.e.t.e. ¶ Eternitas et potestas que pcor-
dant: Et respondendū ē q ipse pcor-
dant existere et agere ab eterno et in
eterno. ¶ Concordantia eternitatis et pote-
statis qrit: quid est? et respondendū ē q
est essentia eterne potes. ¶ Querit: pcor-
dantia eternitatis et potatis de q? ¶ Ad qd
dicendū est q ipsa ē de eternitatis et possi-
ficatio/eternabili et possificabili/ et eter-
nare et possificare d.e.t.d. ¶ Querit: qre
cōtrarij fines nō possunt esse ab eterno?
Et respondendū est q ex eo qz in eterni-
tate ē qes. ¶ Querit: qes eternitatis de q
est? Et respondendū est q est de suis cor-
relatiuis ab oibus cōtrarijs remotis d.e.
t.e. ¶ Potestas eterna qre pōt ab eterno
et in eterno: Et respondendū est qz ipsa ē
pmitiuitas eterna. ¶ Potestas eterna
qre est principij eternū: Et respondendū
est: eo qz potest ab eterno et in eterno d.
t.e.d. ¶ Posito qz celi sit eternū: querit/
que ē sua eterna pcor- dantia et pcor-
dantia? Et respondendū ē q sua cōcordantia ē vna
eternitas actiua et passiua: et sua contra-
rietas est alia eternitas q est actiua et
passiua: q est impossibile. Nā eternitas
non potest esse ex cōtrarijs: cū sit infini-
ta. ¶ Cōtrarietas eterna de quo est? Et
respondendū est q ipsa est de subiecto
naturali/ et habitu morali: sicut si cappa-
tus esset indutus cappa ignitiua d.t.e.
¶ Querit: quid est principium eternitatis?
ad qd respondendū ē/ vtz q est cōcor-
dantia suoz correlatiuoz. ¶ Querit/
concordantia eternitatis de quo est? et re-
spondendū ē q ex correlatiuis eternitatis
et t.e.d. ¶ Querit: qre concordantia et
cōtrarietas non possunt esse vna pote-
stas? Et huic dicendum est ex eo qz con-
cordantia tendit ad esse: cōtrarietas aut
ad nō esse cōtrarietas. ¶ Querit: /quid ē
cōtrarietas corporis et aie in homine?
Et respondendū ē q est ex cōtrarijs finib/
siue pcor- ratijs correlatiuis e.t.e. ¶ Que-
ritur: /que est potestas prudentie et pote-
stas superbie? Et respondendū ē q pote-
stas supbie ē habitus puiatiu: prudentie
aut ppositiu. ¶ Querit: qre pcor- ratijs
epcor- prudentie nō sunt vna pcor- ratijs? Cui di-
cendū est q ppter hoc qz diffinitio con-
cordantie non pōt cōcordare illas in vno
fine/ cum sint cōtraria principia e.t.d.
¶ Querit: qre potestas nō pōt esse ex
cōtrarijs principijs? et huic dicendū est.
Nā potestas hz principia relativa et se-
gregata a cōtrarietate p concordantia.
¶ Querit: /cōtraria principia de quo
sunt? Et respondendū est q ipsa sunt ex
cōtrarijs finibus e.t.e. ¶ Querit: /

d r t d

d r t v

d t c d

d t c v

r t c d

r t r v

r t d v

r c d v

qre concordantia est principij primitiui:
sed cōtrarietas est cōsecutiu: Et respo-
dendum est q concordantia est principij
positiui: cōtrarietas aut puiatiui.
¶ Querit: /quid est puiatiuitas con-
cordantie et posterioritatis cōtrarietatis?
et respondendū est q puiatiuitas cōcordan-
tie est quādo plures res se habēt ad vnu
posterioritatis cōtrarietatis est: vtz qm
multa non se habent ad vnu. ¶ Querit:
vtrum concordantia et cōtrarietas sint
ex vno et eodem principio: Et responden-
dum ē q nō: qz nō se habēt ad vnu finez.

De questionibus tertie colūne D.E.F.

Querit: qre deo est ita potēs
p sua eternitate: sicut p suū
intellectū? Et respondendū
est qz sua eternitas et suus
intellectus sunt vna et eadē
potestas. ¶ Querit: /potestas eternitatis
de quo est? Et respondendū est q est ex
suis correlatiuis: vt possit p ipsos ab eter-
no/ et in eterno existere et agere. ¶ Que-
ritur: /pcor- ratijs eternitatis qta est? Et respo-
dendū est q ipsa est tāta p possificatio-
ne/ qta est p durationē d.e.t.d. ¶ Querit:
qre cōtrarietas nō pōt esse in pote-
state eterna: Et dicendū est q pcor- ratijs eter-
na ita est infinita p possificationez/ sicut
p durationē. ¶ Querit: /potestas eterna
de quo ē? et respondendū est q est de seipsa:
vt patet p primā et secundā speciē regule
d.e.d.e.t.e. ¶ Querit: qre deus nō hz
principij? Respondendū est qz ipse habet
potestatem eternā cui nulla alia potestas
pre iacet. ¶ Querit: /potestas celi de q
est? Cui dicendū est q est de seipsa: quia
non est ex aliquo principio sibi preiacen-
te deriuata d.e.t.f. ¶ Querit: /potestas
celi quanta est? Et respondendū est q
ē tāta qta sunt sua correlatiua. ¶ Que-
ritur: /quare celum est mobile: Respon-
dendum est q est mobile per sua cor-
relatiua: vt patet per primam speciem re-
gule e. et per secundam eiusdem est mo-
bile/ vt essent inferioribus mobilitate.
¶ Querit: /motus celi de quo est? et re-
spondendum est q est de suis correlati-
uis sine quibus nō haberet motū natu-
raliter in se/ nec extra se d.f.t.d. ¶ Que-
rit: /correlatiua eternitatis q sunt? et re-
spondendū est q sunt tot quot sunt correlati-
ua diuini intellectus: alioquin diuina
eternitas impediretur per eternam con-
trarietatem: quod est impossibile. ¶ Que-

De qñtio-
nibus ter-
tie colūne
D.E.F.
T.

d r t d

d r t v

d r t f

d f t d

rit/correlatiua eternitatis ex quo sunt? Et rñdendū est q sunt ex seipso: et hoc p̄trarietas eterna non pōt impedire: q̄ non est d.f.t.e. ¶ Querit/quare eternitas non habet cōtuitatē? et rñdendū est eo q̄ est ex correlatiuis infinitis. querit eternare eternitatis q̄tus est? Et rñdendū est q̄ est tantus q̄tus est intelligere diuinus. ¶ Querit/eternare ex quo est? et rñdendū est q̄ est ex eternare et eternato: sicut intelligere diuinus est ex intelligente et intellecto. d.t.d.e. ¶ Queritur quare in eternitate cōtrarietas nō est principii? Et rñdendū est q̄ est ex eo q̄ eternitas nō est corruptibilis/ neq̄ peccatrig. ¶ Suppositio q̄ in eternitate esset cōtrarietas: queritur illa de quo esset? et rñdendū est q̄ est de contrarietate et eternatio/cōtrariabili et eternabili/ et cōtrariare et eternare: q̄ est impossibile. d.t.d.f. ¶ Querit/medium existens inter fortitudinē fide ex quo est? Et rñdendū est q̄ est ex fortitib⁹: sicut genus ex suis specieb⁹. queritur/ q̄ta est contrarietas inter fidē et infidelitatē? et rñdendū est q̄ tanta est q̄tum inter se differūt: et ipsa aut p̄trietas extra alaz nō est in subiecto in q̄ inuicē infidelitas et fidelitas stare non pōt. d.t.e.f. ¶ Queritur quare eternitas est primū principium? Et rñdendū est q̄ eternare est in ipsa primū medium. querit in principio eterno mediū q̄tum est? et rñdendū est q̄ est tantum q̄tum est mensuratus per eternitatem et eternatū. ¶ Querit principiare eternū de quo est? et rñdendū est q̄ est de eternante principiante / et eternato principiato. e.f.t.d. ¶ Posito q̄ intellectus non sit cōiunctus cum corpore hominis: querit quare est homo? Et rñdendū est q̄ homo est nō deficiēte ei scōa specie d. et e. queritur homo de quo est? et rñdendū est per scōam speciē regule d. q̄ ipse est de corpore et anima rationali. ¶ Querit/cōtrarietas hominis q̄ta est? et rñdendū est q̄ ipsa est tanta q̄te sunt sue partes contrarie ad inuicē. e.f.t.e. ¶ Querit: si potestas dei est tantum prius/ sicut suus intellectus? Et rñdendū est q̄ sic eo q̄ sunt idem principium. queritur quare in potestate diuina non est materia: et respondendū est eo quia est infinitas in qua materia esse non potest. e.f.t.f. querit/quare in diuina potestate oportet esse medium? Et respondendū est q̄ in intelligere diuino/intelligere est medium: et hoc probat regula e. queritur posse diuine potestatis quantum est? Et respon-

dendum est q̄ est tantus q̄tum est suus possificatiuus et suus possificabilis infinitus. e.t.d.e. ¶ Queritur/principia hominis de quo sunt? Uade ad scōam anguli d. scōe figure: et vade ad scōam speciē regule d. queritur quare homo habet liberum arbitrium? et respondendū est per primam speciē regule e. eo quia ē de principijs contrarijs: per secundā autem speciē signatum est q̄ habet liberum arbitrium vi acquirat meritum. e.t.d.f. ¶ Queritur quare potestas imaginatiue non est ex contrarijs? et respondendū est ex eo quia suum mediū est simplex. queritur/medium imaginatiue de quo ē? et vade ad scōam speciē regule d. queritur mediū imaginatiue q̄tum est? Et rñdendū est q̄ est tantum q̄tum est mensuratum per imaginatiū et imaginabile. e.t.e.f. ¶ Queritur/quare homo habet potestatem existendi et agendi? et respondendū est quia sua principia sunt ad hoc naturaliter disposita. queritur/q̄tus homo potest existere et agere? et respondendū est q̄ tantum q̄tus sua principia sunt ad hoc disposita. f.t.d.e. ¶ Queritur/principia intellectus de quo sunt? Uade ad primā et secundā speciē d. queritur/principia intellectus quare sunt? Uade ad regulā e. ¶ Queritur/principia intellectus quot sunt? Uade ad correlatiuos intellectus. f.t.d.f. queritur instinctus celi de quo est? Uade ad primam et secundā speciē regule d. queritur/instinctus imaginatiue q̄tus est? Uade ad capl'm imaginatiue per intellectum et per medium signatū. f.t.e.f. queritur quare medium intellectus est? et respondendū est ex eo quia absq̄ medio intellectus non esset principium intelligendi. ¶ Queritur/intelligere q̄tus existit inter intelligentem et intelligibilem? Uade ad capl'm intellectus: et ad paragraphos per principij et mediū signatos. et ad paragraphū videlicet cōtuitatis. d.e.f. querit influētia influēs i hoīe de q̄te? Uade ad paragraphos p̄trarietatis principij et mediū qui sūt de subiecto hoīs i subiecto celi. querit quare celum agit in homine? Uade ad regulam e. existentem in subiecto celi: et in subiecto hominis. queritur q̄tus celum est imaginabile? Uade ad q̄tuitatem existentem in subiecto celi/ et in subiecto hominis/ et i subiecto imaginatiouis per suam potestatem.

De questionibus quarte columnæ. E. f. G. T.

Undecima pars.

De qñio-
nib⁹ quar
te colūne.
e. f. s. t.

Queritur/quare deus potest
tantū qñtum per suam sa-
pientiam ⁊ volūtatem? Et
respondendū est per regulā
e. ⁊ per primā speciem regule
g. Nā deus ita est infinit⁹ p
suā infinitā pñtē sicut per suū infinitū
intellectū ⁊ volūtate. querit diuina po-
tēstas qñta est ⁊ rñdendū est q ipa
est tanta qñta est scibilis per infinitum
intellectū ⁊ volūtate infinitā. queritur
diuina potēstas qualis est? Et rñdendū
est q est talis qualis ipa volūtās est e.
f. t. e. querit quare diuina pñs est pñci-
piū infinitū ⁊ rñdendū est qz per suū
intellectū est scita infinite. queritur diui-
na potēstas qñtum est scibilis? ⁊ rñden-
dū est q est tantū qñtum suus intelle-
ctus est infinit⁹ e. f. t. f. queritur/quare
posse ē i diuina potēstate mediū? Et re-
spondendū est qz in diuino intellectu est
intelligere mediū. ¶ Querit posse diui-
ne potēstatis qñtū est? ⁊ rñdendū est q
est tantū qñtum est intelligere diuinum
e. f. t. g. queritur quare finis consistit tā-
tum per diuinā potēstate qñtum per di-
uinum intellectū? et respondendū est per
hoc qz deus est infinitus tantū per suū
posse/quantū per suū intelligere. querit
finis diuine potēstatis quantus est? Et
respondendū est q est tantus quantus
est finis intellect⁹. queritur/finis diui-
ne potēstatis qualis est? et respondendū
est q est talis qualis competit infinito
possibilitate e. g. t. e. ¶ Queritur quare di-
uina potēstas est pñcipiū infinitū? Et
respondendū est q suum posse amatur
per diuinā volūtatem. queritur qualis
potēstas est amata infinite? et responde-
dū est q est illa que habet correlati-
uos infinitos e. g. t. f. queritur quare di-
uina volūtās pot plus amare vnū ho-
minem q omnes? Uade ad diffinitionē
volūtatis ⁊ potēstatis ⁊ mediū ⁊ etiā
ad scalā mediū scē figure. ¶ Querit
qualis homo est magis amabilis a diui-
na volūtate? Et respondendū est q est
ille quē diuina volūtās potest plus di-
ligere. queritur quare aliq homo est
magis amabilis q omnes? et responde-
dū est qz diuina volūtās est absolu-
ta in amando. queritur quo medio pot
de⁹ magis amare hominē? Uade ad dif-
finitionē volūtatis/potēstatis ⁊ me-
diū ⁊ etiā ad scalā mediū e. g. t. g. querit
quare finis diuine potēstatis est tantus
amabilis qñtum finis diuine volūta-
tis? Et dicendū est q diuina potēstas
est tantū potens qñtum diuina volūtās

est volens. ¶ Querit qualē finem potest
diuina volūtās magis amare? Et respō-
dendū est q est illa quam diuinus in-
tellectus potest magis intelligere. ¶ Et
in isto passu cognoscat intellect⁹ qualis
lex est magis amabilis e. t. e. f. ¶ Que-
ritur quare deus potuit pñcipiare mū-
dum nouū? Uade ad regulā e. ⁊ ad diffi-
nitōez mediū. querit nouitas mūdi quāta
est? et respondendū est q ē tanta qñta di-
uina pñs ipam mensurate pot. ¶ Et in
isto passu cognoscat intellect⁹ q impossi-
bile est mundum esse ab eterno e. t. e. g. ¶
Queritur quare deus potest pñci-
piare maius pñcipiū? et respondendū
est qz pot pñcipiare maiore finē. querit-
ur in quali pñcipio habet deus maius
posse? Uade ad regulā g. ⁊ ad diffinitio-
nem potēstatis ⁊ finis e. t. f. g. ¶ Querit
quare de⁹ potest causare maius mediū
⁊ maiore finem? Et rñdendū est qz habet
potēstatem infinitā. ¶ Queritur maius
mediū creatū quale est? ⁊ respondendū
est q est illud in quo diuina potēstas hz
ma⁹ posse ⁊ i q posse ipm mediū pot ma-
gis quiescere. ¶ Queritur maius mediū
creatū qñtum est? et respondendū est q
est tantum qñtum deus potest ipm cau-
sare f. g. t. e. queritur quare deus tantus
diligit aliquod pñcipiū/ qñtum diuina
sapientia ipm potest intelligere? Et re-
spondendū est qz diuina volūtās tantū
potest per amare/quantū diuinus intel-
lectus per intelligere. ¶ Pñcipiū ma-
gius qñtus est amabile? Et respondendū
est q est tantū amabile qñtū est intelli-
gibile. quale pñcipiū est magis ama-
bile. Et rñdendū est q est illud qd est
magis intelligibile f. g. t. f. querit qua-
le medium est intelligibile et amabile?
Ad quod dicendū est q est illud quod
deus magis potest intelligere ⁊ amare.
¶ Maius mediū qñtum est intelligibile
⁊ amabile? Et respondendū est q est tā-
tum qñtū de⁹ potest intelligere ⁊ amare
f. g. t. g. querit qualis finis est magis in-
telligibilis ⁊ amabilis. Et respondendū
est q est ille quē deus potest magis in-
telligere ⁊ amare. ¶ Queritur maior fi-
nis quantus est? Et respondendū est q
est tātus qñtum deus potest intelligere
⁊ amare. ¶ Et in isto passu cognoscat in-
tellectus qualis lex est vtra per scalā
differentie et concordantie f. t. e. f. que-
ritur quare diuinus intellectus intelli-
git maius pñcipium creatum/qñ intel-
ligere potest? Uade ad diffinitionē in-
tellectus ⁊ pñcipiū ⁊ maioritatis: et ad
regulā e. ¶ Queritur quantū est maius

r t c f

r t g

r t f g

f g t r

f g t f

f g t g

f t e f

medius qd esse potest? Et huic est addendum qd tantum quantum per diuinum intellectum est magis intelligibile f.t.e.g. queritur quare diuinus intellectus intelligibile magis principium? Et respondendum est qd intelligitur maior finem. ¶ Queritur quale est illud principium quod deus magis intelligere potest? Et respondendum est qd est illud quod in maiori fine quiescere potest. ¶ Principium qd in maiori fine quiescere potest? Et respondendum est qd est tantum quantum per diuinum intellectum est intelligibile in maiori fine f.t.f.g. ¶ Queritur quale medium est magis intelligibile? Et respondendum est qd est illud quod deus potest magis intelligere. ¶ Illud medium qd deus potest magis intelligere quantum est? et est dicendum qd est tantum quantum diuinus intellectus ipsum intelligere potest g.t.e.f. queritur quale principium est magis amabile? et respondendum est qd est illud quod diuina voluntas potest magis amare. ¶ Quare aliquod principium est magis amabile? Et respondendum est quia diuina voluntas potest ipsum magis amare. ¶ Medium magis amabile quantum est? Cui respondendum est qd est tantum quantum diuina voluntas potest ipsum magis amare g.t.e.g. querit quale medium diuina voluntas potest magis amare? Et respondendum est qd est illud quod in maiori fine quiescere potest? Queritur quare diuina voluntas debeat amare maius principium? Et respondendum est qd maius principium est magis amabile f.t.g. queritur quale medium est magis amabile? Et huic dicendum est qd est id in quo maior finis potest quiescere. ¶ Maius medium quod in maiori fine quiescere potest quantum est? Et respondendum est qd est tantum quantum diuina voluntas id amare potest t.e.f.g. queritur quare in principio oportet dare medium? Cui dicendum est ut principium per ipsum medium possit transire ad finem: et in ipso quiescere. ¶ Medium per qd principium transit ad finem quantum est? Et respondendum est qd est tantum quantum mensuratum est inter suum principium et finem. ¶ Queritur quale medium est magis mensurabile? Et respondendum est qd est id qd magis existit inter principium et suum finem.

De questionibus quinte
columnæ. f. g. h. i.

Uerit/qualis virtus est magis intelligibilis? Et respondendum est qd est illa qua diuinus intellectus maior non potest intelligere. queritur virtus qua diuinus intellectus maiorem intelligere non potest/ quanta est? Ad qd dicendum est qd illa est tanta qd diuina voluntas eam magis amare non potest. queritur virtus quam deus non potest magis intelligere et amare/ quando fuit? Et respondendum est qd fuit anteqm virtus que non est magis intelligibilis et amabilis f.g.t.f. ¶ Quale medium est magis intelligibile? Et respondendum est qd est illud qd est magis amabile. ¶ Queritur medium qd est magis amabile quantum est? Et respondendum est qd est tantum quantum diuinus intellectus potest ipsum intelligere f.g.t.g. ¶ Querit qualis finis mundi est magis amabilis? Et respondendum est qd est ille quo diuinus intellectus non potest magis intelligere. queritur maior finis mundi quantus est? et respondendum est qd est tantum quantum diuinus intellectus magis intelligere potest f.g.t.h. queritur / qualis substantia est magis amabilis? et intelligibilis? et respondendum est qd est illa que est remota ab omni accidente. ¶ Substantia remota ab omni accidente quando fuit? et respondendum est qd fuit anteqm illa que ab eis accidente esse non possunt. ¶ Maior substantia creata quanta est? et respondendum est qd est tanta qd maior a diuino intellectu et diuina voluntate intelligi non potest/ nec amari f.h.t.f. ¶ Medium qd maius a diuino intellectu non potest intelligi/ qm fuit? et respondendum est qd fuit anteqm illud medium qd non est tantum virtuosum. ¶ Maior virtus creata quantum est intelligibilis? et respondendum est qd est tantum quantum diuinus intellectus ipsum intelligere potest f.h.t.g. ¶ Maior finis virtutis qm fuit? et respondendum est qd fuit anteqm virtus finis que non est tantum intelligibilis. ¶ Maior finis virtutis creata quantum est? Et dicendum est qd est tantum quantum diuinus intellectus illud intelligere potest f.g.t.h. ¶ Maior virtus intellectus quando fuit? Et respondendum est qd anteqm minor virtus intellectus. ¶ Maior virtus intellectus qm est? Et respondendum est qd est tanta qm diuinus intellectus illud intelligere potest f.t.f.g. ¶ Qualis finis medium potest a deo intelligi. Et respondendum est qd est finis qui est sui intelligere. ¶ finis maioris intelligere quantum est? Cui dicendum est qd est tantum quantum diuinus

¶ uq

De istis
nib⁹ ante
colūne. f.
g. h. i.

f g t f

f g t h

f g t h

f h t f

f h t g

f g t h

f t f g

Undecima pars.

f + f h

f + g h

g h + f

g h + g

g h + h

g + f g

g + f h

g + g h

h + f g

h + g h

intellectus f. i. f. h. ¶ Queritur/ mai^o me-
diū intellectus quando fuit. ¶ Ad quod
dicēdū ē qd fuit tunc qm maior intellect^o
fuit. ¶ Maius mediū intellectus qm
est? Et respondēdū est qd est tātu quātū
intellectus maior est f. i. g. h. ¶ Maior fi-
nis intellectus quis est? Et dicēdū est qd
est talis qd maior diuinus intellect^o in-
telligere non pōt. ¶ Maior finis intelle-
ctus quātus est? Et respondēdū est qd ē
tantus qm substantia abiqz accidēte esse
pōt. ¶ Substantia qre sine accidēte cē
pōt qm fuit? Et dicēdū est qd fuit anteqz
substantia q sine accidēte esse nō pōt g. h.
t. f. ¶ Querit/ qle mediū virtutis ē ma-
gis diligibile? Et respondēdū est qd est il-
lud qd est in virtute magis amabile. qri-
tur mediū qd est magis amabile quan-
do fuit? Et dicēdū est qd fuit anteqz me-
diū qd non est tantū amabile. ¶ Mediū
volūtatis qm est? Et respondēdū est qd
est tātu qm virtuosum esse pōt g. h. t. g.
¶ Querit/ qualis virtus est magis ama-
bilis. ¶ Ad qd dicēdū est qd est illa que
causat maiore finē. ¶ Finis maioris vir-
tutis qm fuit? Et respondēdū est qd fuit
tūc qm magis amata fuit g. h. t. h. ¶ Que-
ritur/ qlis virtus pōt esse maior creatu-
ra? Et dicēdū est qd est illa q pōt magis
amari. ¶ Virtus q pōt magis amari qm
fuit? Et respondēdū est qd fuit anteqz
virtus que nō est tātu amabilis g. t. f. g.
¶ Queritur/ p qle mediū acquiritur ma-
ior finis? Et rñdēdū ē qd ē p illud quo nul-
lū aliud pōt amari. ¶ Finis q nō pōt ma-
gis amari/ quātus est? Ad qd dicēdū
est qd ipse est tātus quātus finis volūta-
tis esse pōt g. t. f. h. ¶ Querit/ quale me-
diū est maius quod esse pōt? Et respon-
dēdū est qd est illud qd magis diligi
non pōt. ¶ Mediū qd magis diligi nō
pōt qm fuit? Et respondēdū est qd ē tūc
qm maior voluntas est. ¶ Maior volun-
tas qta est? Et respondēdū est qd ē tā-
ta qm maius amare est g. t. g. h. ¶ Que-
ritur maior finis volūtatis qlis est? Et re-
spondēdū est qd ē talis qlis est p maius
amare. ¶ Finis qui est per maius ama-
re qm fuit? Et dicēdū est qd fuit anteqz
finis qui non est p maius amare h. t. f. g.
¶ Queritur qlis virtus se hz ad maiore
finem? Et respondēdū est qd est illa que
habet maius medium. ¶ Virtus habes
maius mediū qta est? Ad qd dicēdū ē
qd est tanta qm est suū mediū. ¶ Virtus
habens se ad maiore finem quando fuit?
Et respondēdū est qd ipsa fuit anteqz
virtus habens se ad minorem finem h. t.
g. h. queritur/ qualis finis est maior? Et

respondēdū est qd ē ille in quo maior
virtus quiescit. ¶ Virtus quiescēs in ma-
iori fine qm fuit. ¶ Cur respondēdū est qd
fuit anteqz substantia que abiqz acciden-
te esse non pōt f. f. g. h. ¶ Qualis finis ē
in maiori puatione? Ad qd dicēdū ē
qd ē ille qui est cōtra maiorem perfectio-
nem. ¶ Finis qui est in maiori pfectione
quando fuit? Et respondēdū est qd fuit
anteqz finis qui est in maiori puatione.
¶ Finis existens in maiori puatione q-
tus est? Et respondēdū est qd est tan-
tus a quanto maiori fine perfectionis
deriuatus est.

De questionibus sexte colū- ne. S. B. J. L.

Queritur/ qlis lex est magis
vera? Et respondēdū est qd
est illa q causat maiores vir-
tutes. querit/ vbi est maior
lex? Et respondēdū est qd ē
in maiouibus virtutibus.
¶ Queritur/ volūtas qm est virtuosa et
vera? Et respondēdū est qd est tūc quā-
do est habituata de spe/ pietate/ z chari-
tate g. h. t. g. ¶ Querit/ qlis lex se habet
ad magis virtuosum finē? Et respondē-
dū est qd ē illa q causat altiore spē/ cha-
ritatē z virtutē. ¶ Querit/ volūtas qm ē
virtuosa? Et dicēdū est qd ē tūc qm se hz
ad virtuosissimū finē g. h. t. h. ¶ Querit/
qualis lex est maior? Et respondēdū est
qd est illa in q sunt maiores spes z chari-
tas. ¶ Querit/ volūtas qm est maior? Et
respondēdū est qd est tūc qm de maio-
ri charitate z spe habituata est g. h. t. i.
¶ Querit/ qualis qntas est virtuosa? Et
respondēdū est qd ē illa que pñstir p eqlez
amorē/ amatiū z amare. ¶ Querit/ vbi ē
equalitas virtuosa amātis z amati? Et re-
spondēdū est qd illa ē involūtate in qua
charitas ē altior virt^o. ¶ Querit/ qm i vo-
lūtate est altior virt^o? Et respondēdū est
qd ē tūc qm equales hz suos correlatiuos
g. i. t. g. ¶ Querit/ qlis volūtas ē vera? Et
respondēdū ē qd ē illa q se hz ad verū finē.
¶ Querit/ vbi est finis verus? Et respo-
dēdū est qd ē in volūtate de spe z pa-
tientia habituata g. i. t. h. ¶ Querit/ qlis
patientia ē maior? Et respondēdū ē qd ē illa
que est in voluntate ex maiori spe habi-
tuata. ¶ Queritur/ vbi ē maior veritas?
Et respondēdū est qd est in voluntate
ex maiori spe et patientia habituata.
¶ Queritur quando est maior veritas?
Et dicēdū est qd ē tūc quādo a maiori vo-

t + g h

De qstio-
nib^o sexte
colūne. S.
B. J. L.

g h + g

g h + h

g h + i

g + g

g + h

igitur luntate ē amata g. i. i. Queritur/ubi
sunt eque veritas et volūtas? Et dicendū
est q in deo. Queritur qualis volūtas
est vera? Et respondendū est q est illa
que est ex veris correlatiuis g. i. g. h. que
ritur qualis finis est maior? Et dicendū
est q est ille cui cōpetit a maiori volūta-
te amari. queritur/qñ ē maior volūtas?
Et respondēdū est q est tūc qñ obiectat
maiorē finē sperādo g. i. g. i. Queritur
vbi volūtas et finis sunt equales? Ad qd
dicendū est q in subiecto i q spes et patiē-
tia sunt eque. queritur/quis equalitas ē
magis amabilis? Et respondēdū est q ē
illa que est ex correlatiuis voluntatis g.
t. h. i. Querit qualis volūtas ē maior?
Et respondēdū est q ē illa in qua est ma-
ior charitas. Querit/qñ est maior cha-
ritas? Et dicendū est q est tunc qñ in vo-
luntate est maior equalitas. queritur/
vbi est maior charitas? Et respondēdū
est q est in voluntate in qua est maior
equalitas h. i. g. Queritur/virtus q
est charitas in quo fine quiescit? et dicē-
dum est q est in fine vero. queritur/quis
finis est verus? et respondēdū est q ē ille
in quo est charitas. querit/qñ ē chari-
tas? et dicendū est q est tūc qñ est patiē-
tia h. i. t. h. Queritur/vbi ē maior cha-
ritas? et respondēdū est q est vbi est
maior veritas. queritur/qñ ē maior cha-
ritas? Et respondēdū est q est tunc
qñ est maior veritas h. i. t. i. Querit/
volūtas et veritas vbi sunt equales? et
respondēdū est q est in subiecto in quo
conuertuntur. queritur/patientia et cha-
ritas quādo sunt equales? et respondē-
dum est q est tunc quando virtus et ve-
ritas sunt equales h. g. t. h. Queritur/
quādo volūtas est maior? et respondē-
dum est q maior qñ se habet ad maiorē
finem extra suas vires p charitatē. que-
ritur qualis finis est maior? Et dicē-
dum est q est illa que cum maiori spe
habet conuenientiam h. g. t. i. Querit/
qñ in fine est equalitas? Cui dicendū
est q est tunc qñ in ipso fine sunt ppor-
tionate spes/charitas et patientia. que-
ritur qualis equalitas est virtuosa? Et
respondēdū est q est illa que consistit
per equales fines virtuosos. queritur/
vbi sint equales fines virtuosos? et dicen-
dū est q est in pporzione spei/patientie
et charitatis h. t. h. i. Maior equalitas
vbi est? cui dicendū est q est in illa lege
in qua virtutes magis possunt esse equa-
les. Queritur/quando est maior equa-
litas? Ad quod dicendū est q est tūc qñ
est maior spes et patientia i. t. g. h. queri-

tur/qualis veritas est maior? Et dicēdū
est q est illa que se habet ad maiorē
finem. Queritur vbi spes est maior? et
dicendū est q ē in illa lege per quāz ho-
mo sperat maiorē finem. Maior leg
quando fuit inceptus? Cui dicendū est
q tunc quando maior veritas fuit ince-
pta g. i. g. i. Queritur/vbi spes et patiē-
tia sunt equales? Ad quod dicendū est
q est in fine earum. Queritur/qualis
equalitas est magis vera? Et respondē-
dum est q est illa que se habet ad verio-
rem finem g. t. h. i. Queritur/in quave-
ritate est maior equalitas? Et respondē-
dum est q est in illa que habet veriores
correlatiuos. Queritur/quando ē ma-
ior equalitas? Ad quod dicendū est q
tunc quando habet maiores correlati-
uos i. g. h. i. Queritur/in quo fine vir-
tutes esse possunt magis equales? Et re-
spondēdū est q est in illo in quo spes/
patientia et charitas habent maiores
aptitudines. Queritur/qualis homo
est maior? et respondēdū est q est ille
in quo virtutes sunt magis equales/aut
fuerunt. Queritur/quando fuit ma-
ior homo? et respondēdū est q tunc
qñ maior finis fuit inceptus.

8+8i
8+hi
8+8i

De questionibus septime co-
lunne. B. J. K. L.

Queritur quando habet
charitas/patientia et pie-
tas actus suos? et respo-
dendū est q ē tūc quā-
do hōvritur ipis. Quer-
itur/vbi est via glorie?
et respondēdū est q
est vbi charitas est/patientia et pietas.
Queritur/via glorie quando est? et re-
spondēdū est q ipsa est per modum
quē habent inuicē charitas/patientia et
pietas. Querit cū quo est via glorie? et
respondēdū ē q est cū charitate/patiē-
tia et pietate h. i. t. h. Querit/qñ chari-
tas et patiētia sunt maiores? et respondē-
dū est q est tunc quādo sunt contra ma-
iorem iram et fallitatem. Queritur/in
quo sunt maiores hōie charitas et patiē-
tia? et respondēdū est q est in illo q
edificauit maiorē legē et magis virtuosam
h. i. t. i. Queritur/vbi ignis vege-
tat? et respondēdū est q est in ve-
getatiua: sicut vegetatiua vegetat in sen-
situa. Queritur/que virtus et veritas
sunt equales? et respondēdū est q ē

De questiōi-
bus septe-
me colum-
ne B. J.
K. T.

8+8i
8+hi
8+8i

Undecima pars.

h i r k

In suis correlatiuis h. i. t. k. ¶ Queritur / vbi virtus est in minoritate: ad qd dicen-
dū est qd est in minor veritate. ¶ Querit-
tur qn charitas et patientia et pietas sunt
in minoritate: Cui dicendū est qd ē tunc
qn ira / falsitas et inconstātia pugnāt fori-
ter contra illas. ¶ Queritur / qn ira / falsitas
et inconstātia pugnāt contra charitatē / patiē-
tiam et pietatē: Et respondēdū est qd est cum
minoritate charitatis / patientie et pietatis
h. k. t. k. ¶ Queritur / qn charitas et pie-
tas sunt maiores: Et respondēdū est qd ē
tūc qn charitas et pietas pugnāt viriliter
contra irā et inconstātiā. queritur qn cha-
ritas et pietas vincūt irā et inconstātiā:
et respondēdū est qd vincūt eas p modū
maiorē quē habet contra minorē modum
ire et inconstātie. queritur cū quo charitas et
pietas vincūt irā et inconstātiā: ad qd di-
cendū ē qd cū maioribus actibus quos hnt
h. k. t. i. ¶ Queritur / vbi charitas h3 maio-
rē delectationē: Et dicendū est qd in maio-
ri equalitate suorum correlatiuorum. querit-
tur qn charitas h3 maiorē delectationē:
Et dicendū est qd tūc quādo ē cōiuncta cū
pietate et patientia. ¶ Queritur / qn cha-
ritas est cōiuncta cū patientia et pietate: Ad
qd dicendū est qd p modū tunc tunc simi-
litudinis. ¶ Queritur / cū quo charitas est
cōiuncta cū pietate et patientia: et respon-
dendū est qd cū correlatiuis suarū virtu-
tū h. k. t. k. ¶ Queritur / qn charitas et
pietas distāt a minoritate: et respondē-
dū est qd tūc qn sunt maiores contra irā et
inconstātiā. queritur / quō charitas et pie-
tas distāt a minoritate: et respondēdū
est qd tūc qn sunt maiores contra irā et
inconstātiā. queritur / quō charitas et
pietas distāt a minoritate: et respon-
dendū est qd est p modū quē habent in
existēdo a maiortate. ¶ Queritur / cum
quo charitas et pietas distāt a minori-
tate: et respondēdū est qd cū maiortate
quam habent ad nuicem h. i. h. i. que-
ritur vbi charitas est maior: et respon-
dendū est qd in maiori substantia ab
omni accidente denudata. queritur / qn
equalitas est in maiori equalitate: Ad
quod dicendū est qd tunc habet maio-
rem actum iunctum cum actu patientie
h. i. h. i. ¶ Queritur / quando charitas et
pietas sunt maiores: Et respondēdū
est qd quando sunt in practica contra mi-
nozem irā et inconstātiā. ¶ Queritur /
quando charitas et pietas distāt a mi-
noritate: Et respondēdū est qd p mo-
dum quem habent per maiortatē. que-
ritur cum quo ira et inconstātia deuin-
cunt charitatem et pietatem: et respon-

dendū est qd cum minoritate charitas
et pietatis h. i. t. k. ¶ Queritur / quan-
do charitas / patientia et pietas sunt mi-
nores: Et respondēdū est qd tunc quā-
do ira / falsitas et inconstātia sunt maio-
res. ¶ Queritur / vbi charitas / patientia et
pietas sunt minores: Et respondēdū
est qd in illo subiecto in quo ira / falsitas
et inconstātia expellunt ipsas. ¶ Que-
ritur / quomodo ira / falsitas et inconstā-
tia corrumpunt charitatem / pietatem /
patientiam: Et respondēdū est qd p
modū quē habent / coequando se ad in-
micem contra charitatē / patientiā et pie-
tatē. ¶ Queritur / cum quo ira / falsitas
et inconstātia corrumpunt charitatem /
patientiam et pietatem: Et respondē-
dū est qd cum minoritate quō habent
charitas / patientia et pietas h. i. t. h. i. ¶ Qui-
tur / vbi gloria acquisita est maior: et re-
spondēdū est qd in maiortate legis.
¶ Queritur / quomodo maior gloria fuit
acquisita: Et respondēdū est qd quā-
do verior homo edificauit veriozem le-
gem. ¶ Queritur / quomodo verior glo-
ria fuit acquisita: Et respondēdū est
qd per maiorem modum quem habebāt
charitas / patientia et pietas. queritur / cū
quo maior gloria fuit acquisita: et respo-
dendū est qd cū homine de maiori cha-
ritate / patientia et pietate habituato i.
h. i. t. i. ¶ Queritur / vbi veritas et gloria
sunt equales: et respondēdū est qd in
substantia ab omni accidente separata.
¶ Queritur / quomodo veritas et gloria
sunt equales: et respondēdū est qd p
modum quem habent ad inuicē p equa-
les correlatiuos. queritur cum quo veri-
tas et gloria sunt equales: Et responde-
dū est qd cum suis correlatiuis equali-
bus i. h. i. t. i. ¶ Queritur / minor gloria
vbi est: Et respondēdū est qd est in mi-
nore veritate / charitate / patientia et pie-
tate. queritur / qn minor gloria ē in veri-
tate: Et respondēdū est qd tunc quan-
do charitas / patientia et pietas habent
lentos actus: queritur / quando minor
gloria est in veritate: Ad quod dicendū
est qd per modum quem habent chari-
tas / patientia et pietas. queritur / cū quo
minor gloria est in minor veritate: Ad
quod dicendū est qd cū minoribus acti-
bus charitatis / patientie et pietatis i. t. h. i.
¶ Queritur / vbi est maior veritas: Et
respondēdū est qd est vbi est sua
maior equalitas. ¶ Queritur / quando
est maior veritas: et dicendū est qd tūc
quando est sua maior equalitas i. t. h. i.
¶ Queritur / vbi est minor charitas: Ad

h k + b

h k + i

h k + k

h + h i

h + h k

h i

h k

h k

h k

h k

quod dicendum ē qd ē in minori charitate/
 patientia et pietate. ¶ Queritur / quādo
 est minor charitas? et respondendum est
 qd tunc quando patientia et pietas sunt
 minores. queritur / quomodo charitas ē
 minor? et respondendum est qd p modum
 quē habent patientia et pietas. querit-
 / cur quo charitas est minor? ad quod di-
 cendum est qd cū minoritate / patientia et
 pietate i. t. i. l. queritur / vbi veritas est
 minor? et respondendum est qd est minor i
 sua minori equalitate. queritur / quādo
 veritas est minor? et respondendum ē qd
 per modū minorē quē hz in sua equalita-
 te. queritur / cū quo veritas est minor? et
 respondendum est qd cū minori lege l. t. h. i.
 ¶ Queritur / vbi est maior gloria? et re-
 spondendum est qd est vbi est sua maior
 equalitas. queritur / quando est maior
 gloria? et respondendum est qd est tunc qñ
 est sua maior equalitas. queritur / quo-
 modo est maior gloria? et respondendum
 est qd est per modum quem habent sua
 correlatiua: consubstantialis existentia
 equalia ab omnibus accidentibus sepa-
 rata. ¶ Queritur / cū quo est maior glo-
 ria? et respondendum est qd est cum maio-
 ritate suorum correlatiuorum. querit / qñ
 maior gloria et minor gloria sunt inuicē?
 et respondendum est qd est tūc qñ sūa con-
 iuncta est cū coepe. querit / qñ maior glo-
 ria et minor gloria consistunt in minori
 subiecto? et respondendum est qd est p mo-
 dum quem habent sensitiua et imagina-
 tiua cū minoritate. et ratiocinatiua cū
 maiestate. ¶ Queritur / quō minor glo-
 ria et maior gloria consistunt in subiecto
 adinuicē? et respondendum est qd ē p act⁹
 substantiales et accidentales. ¶ Querit-
 / cū quo maior gloria et minor gloria
 consistunt in subiecto? et respondendum
 est qd est cū sensitiuis / imaginatiuis et ra-
 tiocinatiuis l. t. h. l. ¶ Queritur / quan-
 do est maior gloria? et respondendum ē qd est
 p modū subiecti ab omni minoritate re-
 motū. queritur / cū quo est minor gloria?
 ad quod dicendum est qd est cū minori actu
 ipsius glorie l. t. h. l. ¶ Queritur vbi est
 maior minoritas? et respondendum ē qd
 est in peccato siue in minori equalitate.
 queritur / quando est minor equalitas?
 et respondendum est qd ē tunc qñ est ma-
 ior equalitas in priuatione. queritur / cū
 quo est minus peccatū? et respondendum ē
 qd est cū sensitiua sine electioe aie. querit-
 / quādo est minus peccatū? ad quod di-
 cendum est qd est cum sensitiua tantum:
 et tunc est peccatum veniale.

De questionibus
euacuationis ter-
tie figure.

Euacuatione tertie figu-
 re sunt iā facie multe alio-
 nes generales et solutiones
 earū: sic possunt fieri ques-
 tiones et solutiones particula-
 res / tenendo eundem modum quem te-
 nuimus in vniuersalibus. ¶ Modus enim
 particularis oritur et derivatur ab vni-
 uersali modo: sicut effectus a sua causa.
 ¶ Dicitur in camera b. c. qd bonitas est
 magna: et postmodum vtrum bonitas sit
 magna? et quia b. significat deum / boni-
 tatem / differentiam / iusticiam et auari-
 ciā. C. autem significat angelum / magni-
 tudinem / concordantiam / prudentiam /
 gulam: vt dictum est iam in alphabeto.
 ¶ Ideo possunt abstrahi de camera b. c.
 multe questionēs particulares: vt quan-
 do queritur / vtrum diuina bonitas sit ma-
 gna? ¶ Vtrum in diuina bonitate sint cor-
 relatiua distincta? ¶ Vtrum in diuina bo-
 nitate sit concordantia. Postmodum po-
 test queri. Quid est in deo bonitas ma-
 gna? Quid sunt in diuina bonitate cor-
 relatiua? Et quid est in diuina boni-
 tate sua concordantia. Et deinde potest
 queri per secundā speciem regule c. di-
 uina bonitas magna quid hz i se sibi co-
 essentialē? Et de differentiar concordan-
 tia potest dici. et postmodū potest que-
 ri per tertiam speciem regule c. sic que-
 rere: diuina bonitas magna quid est in
 alio? et diuina differentia quid est in alio?
 et diuina concordantia quid est in alio?
 Deinde qualiter diuina bonitas magna
 quid habet in alio? ¶ Diuina differentia
 quid habet in alio? et diuina concor-
 dantia quid habet in alio? et omnibus istis
 factis / quolibet questio potest solui: te-
 nendo eundem modum quem tenui-
 mus in soluendo questiones genera-
 les / descendendo a solutione vniuersali
 ad particularem / concordando / et inco-
 ueniens euitando. Nullum enim vni-
 uersale est contra suum particulare et
 econuerso. Sed exemplificare hoc / esset
 nimis prolixum. Quapropter dimitti-
 mus solutiones artis huius artis cau-
 sa breuitatis. Nam si quocumqz mō fiat
 questio de diuina bonitate et magnitu-
 dine: extrahatur solutio a diffinitione
 dei: et a diffinitione bonitatis: et magnitu-

Secunda
 pars vnde
 cime pta
 principa-
 lis que est
 de questio-
 nibus eua-
 cuationis
 tertie figu-
 re.

b c

Undecima pars.

diuis/concordando diffinitiones et species regularum/tenendo affirmatiuam aut negatiuam. Et ista regula est infallibilis:sicut exemplificauimus de diuina bonitate et magnitudine:ita pot dici suo modo de bonitate et magnitudine angelica: et de bonitate et magnitudine iusticie: et de bonitate et magnitudine prudentie: et de malicia: et magnitudine auaricie. Et de malicia et magnitudine gule. Et sicut diximus de camera b.c. sic potest dici de questionibus que sunt implicate in camera b.d. et in camera b.e. Et sic de alijs cameris que sunt in tertia figura. ¶ Et hec sufficiant causa breuitatis de questionibus que possunt fieri per tertiam figuram. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ tertia figura est valde generale/a quo possunt abstrahi quasi innumerabiles questiones particulares et solutiones earum.

De questionibus multiplicationis quarte figure.

Tertia pars decime partis principalis de questionibus.

Multiplicatio quarte figure est .v. modis/vt dictu est. Et sicut fit multiplicatio quinqz modis:sic possunt fieri questiones quinqz modis. Et sic de primo modo et alijs alijs quid dicemus. ¶ Primus modus subdiuiditur in .iij. partes. ¶ Prima est: qñ probat q̄ mundus est nouus per vigintri rationes. Et hoc per columnā b.c.d. Et sicut dicitur de mudo:sic potest dici de his que signantur per b.c.e. in alpha beto / faciendo solutiones cuiuslibet signati suo modo.sicut b.q̄ significat deū bonitate/differentiā/iusticiā/auariciā. Et sic de c.q̄ significat angelū/magnitudinē et c. Et d.q̄ significat celum/eternitatem et c. Et sic quelibet questio particularis sua solutionē implicatā habet. Que quidē solutio pot reduci ad artem tenēdo modū istius artis. Et sicut diximus de primo modo:ita pot dici de alijs suo modo. ¶ Et hec sufficiat de multiplicatione quarte figure causa breuitatis.

De questionibus mixtionis principiorum et regularum.

Quarta pars decime partis principalis de questionibus.

In mixtione principiorum et regularum ostenditur quantum quodlibet principium discurreat p̄ alia principia et reglas/

faciēdo de subiecto predicatu/ et cōuerſo: sicut bonitas magna/ bonitas eterna/ bonitas potēs et c. Magnitudo bona/ magnitudo eterna/ magnitudo potēs et c. Idcirco si fiat questio de bonitate et magnitudine: et de bonitate et eternitate et c. recurrat ad capitulum bonitatis et paragraphum bonitatis et magnitudinis et si questio est de bonitate et eternitate/ recurrat ad paragraphum bonitatis et eternitatis: et sic de alijs. et extrahant solutiones ab illis locis in quibus solutiones sunt signate: et hoc sic. ¶ Dicit in primo paragrapho in caplo bonitatis q̄ bonitas est per se rō bono q̄ agat bonū siue pducatur. Sed q̄ est magna ratio duplicata bono per magnitudinem q̄ producat magnum bonum: idcirco si queratur/vtrum bonitas sit ratio deo q̄ producat magnum bonum: concedatur per ea que superius dicta sunt. ¶ Alterius dicitur. iij. paragrapho in capitulo bonitatis q̄ bonitas per durationē est durabilis: et sic per durationem est ratio triplicata vt bonus agat bonū / magnū et durabile: vt patet. q̄ si fiat questio vtrū diuina bonitas sit ratio deo q̄ ipse producat bonum eternū siue durabile/ recurratur ad capitulum bonitatis in tertio paragrapho. et abstrahat a textu solutio / causa mixtionis / diffinitionis/ bonitatis et durationis: sic de alijs. ¶ Alterius: quid est illud bonū magnū q̄ deus producat? Recurratur ad capitulum bonitatis et regularum per quas bonitas est deducta: sicut quando dicitur/quid est bonitas? Et tūc respondeat per illum textum ad questionem scdm diffinitionem bonitatis. Si queratur/ deus de quo producat bonum? Recurratur ad capitulum bonitatis et ad paragraphum regule b. in quo queritur bonitas de quo est? Et ab illo textu extrahatur solutio: et sic de alijs. ¶ Sicut dedimus exemplū de bonitate dei: ita pot dici de bonitate angelī suo mō et de bonitate iusticie: et de bonitate prudentie: et de malicia auaricie et gule: sic de alijs suo mō specifico. ¶ Et hec de questionibus mixtionis sufficiant causa breuitatis. Et hoc quia ars est sufficiens ad faciendum et soluendum alias questiones. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ mixtio principiorum est subiectum valde generale ad faciendū multas questiones. Et q̄ in textu solutiones sunt implicate et signate. ¶ Et hec de quarta parte decime partis principalis.

De questionibus nouem
subiectorum: et primo de pri-
mo subiecto quod est deus. Et
primo per principia. 46

Quinta
ps vnde
me partis
principal
q est de q-
stionibus
noue sub-
iectorum:
et primo de
primo sub-
iecto qd e
deus. Et p-
mo p prin-
cipia.

De uitandis prolixitatibus ali-
quas questiones proponimus
facere de deo: et a textu ab-
strahere: et per textum soluere
re: ad dandum doctrinam quo-
modo artifex sciat abstrahere questiones
a textu: et soluere eas p illa textu a quo
abstrahunt. Alias questiones intendimus
facere: et a textu abstrahere: sed non soluere
causa breuitatis: sed ad textum debi-
tum eas reducere: ad dandum doctrinam: per
quem modum artifex sciat soluere questiones
per textum debitu. Qui quidem textus est ge-
neralis ad multas questiones. Et istum mo-
dum ordinem proponimus tenere in alijs
subiectis. ¶ Utrum p aliquem modum sit ne-
cessarium q deus producat bonu? Solu-
tio: vade ad subiectu dei in paragrapho
bonitatis. ¶ Queritur quare deus crea-
uit mundu? Solutio: vade ad secundu pa-
ragraphu. ¶ Utrum deus producat bonu
infinitu? Solutio in tertio paragrapho.
¶ Utrum deus possit creare ens infinitu?
Solutio in quarto paragrapho est signa-
ta. ¶ Utrum eternitas habeat actu infinitu
et conaturale? Solutio in quinto pa-
ragrapho. ¶ Utrum deus potuisset creare
celu infinitu et eternu? Solutio in sexto
paragrapho. ¶ Utrum deus sit necessitatus
ad producendum infinitu? Solutio in septi-
mo paragrapho. ¶ Utrum deus possit produ-
cere ens infinitu? Solutio in octa-
uo paragrapho. ¶ Utrum deus cu suo in-
tellectu necessitet se ad producendum infi-
nitu intelligibile? Solutio in nono pa-
ragrapho. ¶ Queritur quare in via ignorat
ob aliquibus summus produci? Solutio
in decimo paragrapho. ¶ Utrum sit dare
volitu produci infinitu? Solutio in vnde-
cimo paragrapho. ¶ Queritur quare est cau-
sa charitatis creatae? Solutio in duodeci-
mo paragrapho. ¶ Utrumque rursu est
voluntas creatae obiectaret summam ama-
tu super suis viribus adiuuante charita-
te. ¶ Utrum deus mediante sua virtute infi-
nita producat virtuosum infinitu? Solu-
tio in decimo tertio paragrapho. ¶ Queritur
quare est prima causa virtutis moralis? Solu-
tio in decimo quarto. ¶ Utrum diuinitas
possit esse causa quod ad sua ratione? Solu-
tio in. 1. ¶ Queritur quare sunt virtutes
create? Solutio in. 16. ¶ Utrum deus possit

tantum de sua gloria et tum ipse? Solu-
tio in. 17. ¶ Queritur quare est aliam? Solu-
tio in. 18. ¶ Utrum diuine rationes sine
aliqua distinctione possint habere actus
infinitos? Solutio in. 19. ¶ Queritur quare
est prima causa multitudinis entiu differ-
tiu genere/specie? et numero? Solutio in
20. ¶ Utrum in deo sit coessentialis? cor-
datia? Solutio in. 21. ¶ Queritur quare deus
creauit mundu et non multos? Solutio in
22. ¶ Queritur quare in deo non est eter-
nitas? Solutio in. 23. ¶ Queritur quare deus
h3 nolle: cu suu velle sit infinitu? Solu-
tio in. 24. ¶ Utrum deus sit principiu i se-
pectu? Solutio in. 25. ¶ Queritur quare
deus creauit principia? Solutio in. 26.
¶ Alterius vt cognoscere creare infinitu
vtru deus tm sit infinitu p suu intrinsecu
agere: sicut p suum intrinsecum existe-
re? Solutio in. 27. ¶ Queritur quare deus
creauit media naturalia? Solutio in. 28.
¶ Utrum diuine rationes quiescant in se-
ipsis? Solutio in. 29. ¶ Queritur quare
deus creauit fines perfectos? Solutio in
30. ¶ Utrum deus esset maior simpliciter:
posito q sue dignitates non haberent
actus infinitos? Solutio in. 31. ¶ Queritur
ritur quare deus creauit maiestates:
et cum quo creauit illas? Solutio in. 32.
¶ Utrum in deo sit equalitas? Solutio
in. 33. ¶ Queritur quare deus creauit
equalitates? Solutio in. 34. ¶ Alterius
creauit deus equalitates sic cum sua eq-
litate: sicut creauit bonitates cum sua
bonitate. ¶ Queritur quare in deo non
est minoritas? Solutio in. 35. ¶ Cum in
deo non sit minoritas: quare creauit in
bonitates? Solutio in. 36. ¶ Alterius
quia vnum contrarium magis cognosca-
tur per reliquum.

De questionibus dei p regu- las factis.

Queritur vtru deus sit ens
necessarium: vade ad pri-
mu paragraphu regularu
primi subiecti. ¶ Alterius
queritur quomodo proba-
tur deum esse? Solutio in
eodem paragrapho: et in alijs. ¶ Que-
ritur quid est ens necessarium? Solutio
in secundo paragrapho: et in suis conse-
quentibus. ¶ Queritur quomodo deus
diffinitur? Solutio: vade ad capitulum
diffinitionis dei primi subiecti. ¶ Utrum
deus de se sit actus purus? Solutio in
tertia regula primi subiecti. ¶ Queritur
vtru in deo aliquid sit de aliquo? So-

ut in m. n. s. m.
q. d. m. p. d. n.
m. b. m. m.

49
De que-
stionibus
dei p regu-
las factas.

Undecima pars

minora: et sic de alijs.

De questionibus secundi subiecti quod est de angelo: et primo per principia. 53

Quare angelus peccauit postquam deus creauit ipsum totum bonum? Et respondendum est per distinctionem maioriatus et minoritatus. Adhuc videtur angelus

li in sua locutione habeat instrumentum. Et respondendum est quod sic videlicet bonitatem et alia principia eis conaturalia quolibet habente sua correlatiua. hoc signatum est per primum paragraphum capituli angelorum. Queritur vtrum vnus angelus producat alium angelum? Solutio in primo paragrapho. Queritur que est causa magis angeli? Solutio in secundo paragrapho. queritur vtrum angelus sit corruptibilis? Solutio in tertio paragrapho. Queritur que sint instrumenta angelorum? Solutio in quarto paragrapho. Cum angelus non habeat oculos: quomodo intelligit colores? Solutio in quinto. queritur quomodo angelus potest diligere sensibilia? Solutio in sexto. Queritur angelus quomodo acquirit mercedem? Solutio in septimo. queritur cum quo angelus facit scientiam? Solutio in octauo. Queritur que sint delectationes angelorum? Solutio in nono. queritur vtrum in essentia angeli sint multe res differetes numero? Solutio in decimo. Queritur angeli cum quo conueniunt? Solutio in undecimo. queritur angelus bonus et angelus malus per quem modum sunt contrarii? Adhuc queritur que est pena mali angeli? Solutio in duodecimo. Utrum angelus sit compositus? Solutio in decimotertio. Utrum angelus habeat quantitatem? Solutio in decimoquarto. Utrum angelus sit ita perfectus per suam voluntatem sicut per suam bonitatem et suum intellectum? Sicut per suam bonitatem et suum intellectum? Sicut per suam voluntatem? Solutio in 15. queritur quare angelus habet potestatem in inferioribus? Solutio in 16. Utrum sit bonus quod angelus suus intellectus voluntas memoria sint equeles naturaliter? Solutio in 17. Cum angelus sit bonus naturaliter quod est causa que est malus moraliter? Solutio in 18.

De questionibus angeli per regulas.

tutio in eadem regula in secunda specie. Queritur quare deus est necessarius eius? Solutio in quarta regula in prima specie. Utrum deus sit deus de deo? Solutio in eadem regula in secunda specie. Utrum in deo sit quantitas? Solutio in regula 5. Queritur de deo per equalitatem: et respondendum est per regula 8. Utrum actus eternus sit in tempore? Solutio in regula 9. Utrum deus sit collocatus siue coeternus? Solutio in regula 10. Queritur per quem modum deus existit? Solutio in prima regula 11. Queritur quomodo deus agit? Solutio in eadem regula. Queritur de quo est hoc quod est? Solutio in secunda regula 12. Queritur deus cum quo agit hoc quod agit? Solutio in eadem regula. fecimus questiones de deo per principia et regulas: quapropter si fiat questio pegrina de deo: applicet ad textum siue locum ei competere: et soluitur per ipsum tenendo affirmationem aut negationem: tali modo quod textus non destruat. Vltimius si de deo multe sunt questiones: teneatur modus tertie figure et septem columnarum predictarum in quibus fecimus questiones: et dentur eis solutiones per seipsas signatas. Et hoc docet capitulum applicationis. Adhuc si artista vult habere media ad probandum aliquid de deo: recurratur ad capitulum multiplicationis que figure quod docet inuenire multa media: et docet probare per prius et posterius. Quia de deo non potest probare aliquid per prius et ideo si questionis indiget probatione per equiparationem: sicut si aliquid vellet probare vtrum sit aliqua et infinita potestas: probetur per infinitam eternitatem. Vltimius qui vult probare per equiparationem: sicut quando queritur quare in anima intellectus memoria et voluntas sunt equales? Ad quod respondeatur: quia deus est equaliter intelligibilis et amabilis et recondibilis. Vltimius si queratur quare sufficiunt in qualibet potentia anime tria correlatiua per secundam speciem e. designata? Et respondendum est quod in qualibet ratione diuina sufficiunt tria correlatiua. Si queratur quare deus creauit vnum mundum et non multos? Sic probetur: videlicet quod deus est vnum: idcirco creauit vnum mundum. Si queratur quare deus diligit vnam creaturam plus quam aliam? Respondendum est: quia quando creauit mundum: intelligit maiorem finem creationis quam potuit intelligere. Adhuc si queratur vtrum deo coepit magis creare maiora quam minora? Respondendum est quod sic. Nam maiora magis conueniunt cum suis dignitatibus quam mi-

De questionibus secundi subiecti quod est de angelo. et primo per principia.

Documentum

De q̄stio-
bus ange-
li p̄ regu-
las.

Queritur per quē modū pro-
batur q̄ angeli sint: Solu-
tio in prima regula. querit/
angelus quō diffinitur: so-
luto in secunda. ¶ Querit/
quid est natura angeli. querit/
de actio-
nibus et passionibus angelorum. ¶ Cū
angelus non habeat imaginationē: cū
quo intelligit imaginabilia: ¶ Omnes
iste questiones solvuntur per secundā re-
gulā supradictā. ¶ Queritur q̄ sunt
principia innata angeli. queritur / que ē
forma angeli: et que est ei⁹ materia. ¶ Cri-
tur / angelus malus cuius est: solutio in
tertia regula. ¶ Queritur angelus per
quem modū habet causas. querit / vtrū
angelus quiescat cū vno fine: aut cū plu-
ribus: solutiones in quarta regula. ¶ Que-
ritur de q̄titate cōtinua et discreta āge-
lorum: posito q̄ angelus nō haberet ma-
teriā: vtrū possit recipere passionē: so-
lutiones in quinta regula. querit de quali-
tatibus specificis angeli: cū quibus agit
specificis: et similiter de q̄titatib⁹ appo-
priatis cū quib⁹ agit moraliter: solutio-
nes in sexta regula. ¶ Querit de succes-
sione et continuatione angelorū: cum an-
gelus non sit corporeus: vtrum habeat
mēsuras tēporis: solutiones in septima
regula. ¶ Utrū angelus sit collocatus.
¶ Utrū angelus trāseat p̄ mediū: solu-
tiones in octava regula. queritur p̄ quē
modum angelus existit in seipso: et agit
extra seipsum: ¶ Querit / per quē modū
angelus patitur: solutiones in nona regu-
la. querit / vnus angelus cū quo intelli-
git aliū: ¶ Querit / angel⁹ cū quo tētat
homines. queritur / angelus cū quo mo-
uet lapides: solutiones in decimā regula
p̄ h. signata. ¶ Utrum angel⁹ patiatur
per ignē: dicimus q̄ sic: vt patet p̄ pri-
mā et per primā speciem e. et per secundā g. et p̄
diffinitionē diuine potestatis. Nā si de-
vult q̄ angel⁹ possit mouere lapides si
ne corpore: similiter p̄ diuinā potestatem
pōt pati p̄ ignē. queritur / vtrū āgeli sint
nostri nūc et adiutores: et responden-
dum est q̄ sic. ¶ Qm̄ sicut celū cum suis
principiis innatis efficit adiutū p̄m
cipiis elementatis effectiue et naturaliter:
vt habeant actus suos: sic angeli ad-
iuuant: non vt habeamus virtutes mo-
rales: et hoc p̄ regulā b. et c. p̄bati pōt.

Utrum bonitas celi causet
bonitates inferiores. queri-
tur quare sūt mōstruosita-
tes: ¶ Queritur q̄ saturn⁹
dicitur malus: cū non sit ex
contrarijs: Solutio in pri-
mo paragrāpho bonitatis tertij subie-
cti. ¶ Posito q̄ celū nō esset p̄ se mobile.
queritur / vtrū p̄ se esset magnū et dura-
bile: Solutio in secūdo. ¶ Utrū celū mo-
ueat seipsum: Solutio in tertio. ¶ Utrū
celū cū potestate sua possit mouere infe-
riora: Solutio in quarto. ¶ Cū celū non ha-
beat intellectū: quō se ordīnat ad mouē-
dū inferiora: Solutio in quinto. ¶ Cum
celū nō habeat volūtatem: quid est cū
moueat inferiora ad habēdū appetitū:
Solutio in sexto. ¶ Utrū celū cū sua vir-
tute moueat virtutes inferiores supra
posse elementati / vegetati / sensati: sicut
charitas mouet volūtatem supra suas vi-
res ad amādū sūmū obiectū et suū inim-
cū: Et rēdendū est q̄ sic: celū tamen natu-
raliter: charitas aut moraliter: vade ad
7. Queritur / vtrū celū h̄veritatez inna-
tam cū qua causet veritates inferiores:
Solutio in octauo. ¶ Cum celus non ha-
beat voluntatem / queritur vtrum ipsius
habeat delectationem: solutio in nono.
¶ Utrū celū habeat differētiās innatas
ad disponēdū differentias inferiorum
elementatorū: solutio in. 10. ¶ Utrū con-
cordantia celi sit ei⁹ principium innatū:
cum qua disponat cōcordantias et apti-
tudes inferiores: solutio in. 11. ¶ Utrū
celum habeat contrarietatem innatā:
solutio in. 12. ¶ Utrū celum habeat prin-
cipium innatū cū quo principiat apti-
tudes inferiores: Et respondendū est
q̄ sic. Nam sicut artifex cum anima de-
ducit figurāz archē de potentia in actū:
sic formas sensibiles et vegetabiles: vā-
de ad. 13. ¶ Utrum celū habeat medium
innatū cū quo moueat et disponat me-
dia inferiora: solutio l. 14. ¶ Queritur /
quis est maior finis celi naturaliter sine
quo quiescere non potest: solutio in. 15.
¶ Utrum celum habeat maioriātem
cum qua disponat et habitet aptitudi-
nes inferiores: solutio in. 16. ¶ Utrum
celum habeat equalitatem innatā cū
cum qua coequet et proportionet equali-
tates inferiores: solutio in decimo septi-
mo. ¶ Queritur / quid est minoritas ce-
li: solutio in. 18.

De q̄stio-
bus tertij
subiecti q̄
est de celo
per princi-
pia.

De questionibus tertij
subiecti quod est de celo
per principia.

De questionibus celi per re-
gulas factis.

Undecima pars.

De qñtio-
nibº celi p
reglas fa-
cto.

Querit/quare celũ nō est
ab eterno cum ipm nō sit
corruptibile? Uade ad re-
gulam b. tertij subiecti.
¶ Posito q celuz nō mo-
ueat seipm: querit/vtrũ
esset prinũ mobile natu-
raliter? Solutio in regula c. ¶ Querit/
vtruz celũ habeat correlatiuos innatos
formali: z naturalr sine qbus nō posset
causare correlatiuos inferiores? Solu-
tio in scda specie c. ¶ Querit/vtrũ celuz
recipiat maiº z minº? Solutio in tertia
specie c. ¶ Querit/qd hz celũ in inferio-
ribº? Solutio i qñta specie c. ¶ Querit/
quare celũ est incorruptibile. Solutio i
prima specie d. ¶ Utrũ celũ habeat prin-
cipia specificata cuz qdº agit specificce?
Solutio i scda specie d. ¶ Querit/vtrũ
motº celi possit resistere miraclo: So-
lutio in tertia specie d. ¶ Querit/vtruz
celũ sit necessariũ? Solutio i pma specie
c. ¶ Utrũ sine motu celi possint ee mobi-
litates inferiores naturalr? Et rñdendũ
est q nō. Nā sicut voluntas sine chari-
tate nō posset habere ad amandũ deum
supra seipam: neqz ad amandũ suũ inimi-
cum: sic ignis zc. non se posset habere ad
mouendũ aquã naturalr sine motu ces-
si. Celũ em̃ est prius: ignis autº posteriº.
Et vade ad scdam speciem e. ¶ Querit/
quare celũ agit cũ quãtitate obliqua in
se: cuz recta autº extra se. ¶ Querit/ vtrũ
celũ habeat qñtitates discretas: cuz ipm
sit in cōtinuo motu? Solutioes i regula f.
¶ Querit/qre celuz agit p specie speci-
ficã. ¶ Querit/vtrũ caliditas z siccitas
sint qñtitates appropriate solis? Solutio
nes in regula g. ¶ Querit/per quẽ mo-
dũ tps celi hz rationẽ causẽ z causati/ce-
lo existẽte ei subiecto? Solutio in regula
h. ¶ Utrũ celũ sit in loco? Solutio in re-
gula i. ¶ Querit/p quẽ modũ celuz agit
in inferioribº? Et rñdendũ est q agit p
suũ modũ in modo inferiori: sicut prius
in posterioritate per suũ modũ. ¶ Que-
ritur/celuz cum quo agit in inferioribº?
Et rñdendum est q cum suis principijs
innatis: sicut causa que cum suis causis
causas causat.

57

De questionibus. iiii. subie-
cti quod est de homine: z primo
per principia.

De qñtio-
nibº quar-
ti subiecti.

Queritur/vtrũ hō agat bonuz p
suã speciem? Solutio in princi-
pio in quarto subiecto capituli
hois. ¶ Utrũ in hoie multe ma-

gnitudines sint ei rōnes q agat magnũ?
Solutio in scdo paragrafo. ¶ Utrũ hō
durat duplr? Solutio in tertio. ¶ Utrũ
hō habeat specificã potestatem ad agendũ?
Solutio in quarto. ¶ Utrũ in specie hu-
mana sit vnicº intellectº ad plures? So-
lutio in qñto. ¶ Utrũ in specie hūana sit
vna volũtas aut plures? Solutio in. vii.
¶ Querit/virtutes morales a quo cau-
sant? Solutio in. vii. ¶ Utrũ intellectus
hūanus attingat essentias rerũ? Solu-
tio in. vii. ¶ Cũ aia nō sit de natura cor-
poris: querit quare tristat de labore cor-
poris? Solutio i. ix. ¶ Querit/p quẽ mo-
dum hō facit sciam/amationẽ z memo-
rationẽ? Solutio in. x. ¶ Posito q hō nō
esset cōiunctus: vtrũ aia sensitiua/ima-
ginatiua et rōnatiua possit obiectare
idẽ obiectũ? Solutio in. xi. ¶ Utrũ pñũ
sit naturale? Solutio in. xij. ¶ Utrũ pñ-
mitiua causalia includant in hoie? So-
lutio in. xij. ¶ Querit/p quẽ modũ aia z
corpº cōiungunt? ¶ Querit vtrũ hūidũ
radicale vniat nutrimentali. ¶ Alterius
querit p quẽ modũ homo viuit z mouit.
¶ Adhuc qñt p quẽ modũ hō trãsit i ter-
tium numerũ. ¶ Iste questiones sunt si-
gnate z solute i. xij. medij. iij. subiecti.
¶ Utrum in hoie cōiungant multi fines
differẽtes specie et numero? Solutio in
xv. ¶ Querit/qre sunt maiores potẽte z
minores in hoie? Solutio in. xvi. ¶ Utrũ
hō sit equalr cōiunctº z cōpositº? Solu-
tio in. xviij. ¶ Querit per quem modum
homo habet inclinationem ad peccan-
dum? Solutio in. xviij. paragrafo.

De questionibus hominis
per regulas.

Quare hō cognoscit magis p
affirmationẽ q per nega-
tionẽ? Solutio in regula b.
¶ Utrũ in quarto subiecti. ¶ Querit p
quẽ modũ de hoie pñt fieri
plures diffinitiones / q de aliquo alio
ẽte creatº. ¶ Utrũ hō sit magis cognos-
cibilis q angelus/aut celũ/aut brutũ/
aut planta/aut lapis/ aut elementum?
De qñones soluunt in paragrafo regu-
le c. in prima specie. ¶ Queritur ex qui-
bus homo est cōpositus? Solutio i scda
specie c. ¶ Utrum embrio in matrice nu-
triat se/aut nutrit: moueat se/aut mo-
ueat? Solutio in. iij. specie c. ¶ Querit/
quid habet homo in seipso? Solutio in
iij. specie. ¶ Queritur que sunt princi-
pia primitiua hominis? Solutio in pri-
ma specie d. ¶ Posito q hō non esset cō-

De qñtio-
nibº hois
p reglas.

possitis ex anima & corpore. querit ipse de quo esset solutio in secunda specie d. ¶ Alterius queritur virū homo moriatur vel pars eius? Solutio in eadē specie. ¶ Posito qd aia moreret: virū deus esset libinēt iustus? solutio in. iij. specie d. ¶ Querit quare homo per suaz aiam est ens necessitatum? Solutio in prima specie e. ¶ Virū aia hominis sit immortalis? solutio in scda specie e. ¶ Posito qd homo non esset coniunctus: virum haberet quantitatem continuam? solutio in prima specie f. ¶ Cum anima non sit in corpore per contractum: queritur per quem modum homo est q̄tus? Solutio in scda specie f. ¶ Virū hominificatio sit magis propria qualitas in hoie q̄ risibilitas? Solutio in regula g. ¶ Querit virū homo sit magis qualis per virtutes q̄ per vitium? et respondendum est qd sic: habitus enim positivus plus potat q̄ habitus privativus: & vade ad scdam speciem g. ¶ Utrum homo sit in fieri: aut i facto esse? Solutio in regula h. ¶ Utrum homo sit in seipso? Solutio in regula b. ¶ Utrum homo sit sensibilis: et respondendum est qd non. Nam accidentia sunt sensibilia: substantia autē non: sed intelligibilis. ¶ Cum homo nō sit sensibilis: queritur quomodo ipse intelligit: & respondendum est qd intellectus plus pōt p se: et per imaginationē: & p sensum q̄ p sensum tantum. Et vade ad regulam k. ¶ Queritur cū quo homo est vniuersalis? Solutio in scda regula k. ¶ Cum essentia hois non sit sensibilis: cum quo est intelligibilis? et respondendum est qd sicut deus est amatus super vires voluntatis per charitatem: sic humanitas est intelligibilis per intellectū supra vires sensus. ¶ Queritur cum quo homo resuscitabit: et respondendum est qd cum iusticia dei & suis meritis.

59

De questionibus quinti subiecti quod est imaginatiua per principia discursiva.

Utrum essentia imaginationis sit maxime p obiectionem: et abditata bonitatis consistat inter potentiam intellectus & sensus? Vade ad primū paragraphum bonitatis quinti subiecti. ¶ Utrum magnitudo imaginationis sit instrumentū obiectionis potentie ratio-

cinatiue? Solutio in scdo paragrapho. ¶ Utrū in brutis imaginatio sit potentia aliorum? solutio i tercio. ¶ Utrū imaginatiua habeat potestatem in sensitiua & non econuerso? solutio in quarto. ¶ Utrum imaginatiua habeat instinctū specificū vt agat per suā speciem? solutio in quinto. ¶ Utrū imaginatiua habeat appetitum specificū vt agat per suā speciem? solutio in. vi. ¶ Utrū imaginatiua habeat specificā virtutem? solutio in. vii. ¶ Utrum brutū per imaginationē attingat suam essentiam & aliorum essentias? Et rñdendū est qd nō: qd aliter ipm faceret sciam: qd ē impossibile: & vade ad. viij. paragraphū. ¶ Utrū imaginatio in brutis moueat se cū obiecto: aut obiectū moueat eā? Solutio in. ix. ¶ Utrū imaginatiua sine sua differentia specifica esset sufficiens potentia? Solutio in. x. ¶ Et utrū speculū sit maxime imago & signū imaginationis? Solutio in eodē. ¶ Utrū imaginatio sit potentia obiectiua per concordantiam potentie & obiecti? Solutio in. xi. ¶ Utrum imaginatio sit potentia cōis leticie & tristitie? solutio in. xij. ¶ Utrū imaginatio sine sua specifica materia posset recipere species peregrinas? Solutio in. xij. ¶ Utrum imaginatione deficiente siue ipsa non existente inter intellectū & sensum: ipse intellectus posset facere sciam? Solutio in. xiiij. ¶ Utrū imaginatio habeat quietem specificā & pfectā? Solutio in. xv. ¶ Utrū imaginatio habeat specificā maiorem? Solutio in. xvi. ¶ Utrū potentia imaginationis consistat equaliter inter potentiam ratiocinativā & sensitivā? Et rñdetur qd sic pportionaliter: sed quo ad pondus nō. Et vade ad. xvij. paragraphū. ¶ Utrū imaginatio sit minor i bruto q̄ i hoie: & rñdendū est qd sic. Brutū em̄ nō pōt imaginari montē aureum. Et vade ad. xvij. paragraphū.

8
utrum omnis
sit immortalis.

De questionibus imaginatiue per regulas.

Utrum imaginatio sit de essentia corporis? Solutio in regula b. ¶ Queritur per quem modum de imaginatione maior noticia haberi potest? Solutio i regula c. in prima specie. ¶ Utrum imaginatiua habeat imaginabile cōe et specificum? Solutio in secunda specie regule c. ¶ Queritur: quid est imaginatio in homine et

De q̄stio-
nibus
imaginatiue
per regulas

De q̄stio-
nibus
quinti
subiecti
quod est ima-
ginatiua
per principia
discursiva.

Undecima pars

in bruto? solutio in. iij. specie c. ¶ Utrum imaginatio habeat aptitudines et receptiones in sensibus? solutio in. iij. specie c. ¶ Utrum imaginatio sit species? solutio in prima specie d. ¶ Utrum imaginatio sine sua specifica materia possit esse materia passiva? solutio in secunda specie d. ¶ Utrum imaginatio sit instrumentum? solutio in tertia specie d. ¶ Utrum imaginatio habeat causas específicas? solutio in prima specie c. ¶ Utrum mundus esset perfectus absque imaginatione? solutio in secunda specie c. ¶ Queritur imaginatio quanta est? solutio in prima specie f. queritur quod est causa quare imaginatio crescit aut decrevit sui actu sine augmentatioe et diminutione sue essentie? solutio in secunda specie f. ¶ Queritur quod est propria proprietates imaginationis? solutio in prima specie g. ¶ Utrum imaginatio habeat habitudines cum ipsa sit habitus? intellectus? solutio in secunda specie g. ¶ Queritur per quod modum imaginatio sit in tempore? cum per se sit immobilis? solutio in regula h. ¶ Queritur imaginatio ubi habet suum actum? solutio in regula i. queritur imaginatio quod obiectat obiectum? solutio in prima regula k. ¶ Queritur imaginatio cum qua complexione est activa siue receptiva? solutio in secunda regula k. queritur cum quo imaginatio decipit? et respondendum est quod cum nimio instinctu et appetitu. ¶ Queritur quare imaginatio est insensibilis? Et respondendum est: potentie nostre inferiores non ascendunt ad attinendum superiores potentias.

De questionibus. vi. subiecti quod est de sensitiva per principia deducta. 60

De questionibus. vi. subiecti quod est de sensitiva per principia deducta.

Utrum sensus posset sentire sensatum sine bonitate? solutio in primo paragrapho sexti subiecti. ¶ Queritur in quo sensu particulari sensitiva est magis magna? solutio in secundo. queritur sensitiva cum quo durat? solutio in. iij. ¶ Utrum sensus senset per suam speciem? solutio in. iij. ¶ Utrum sensus habeat instinctum? solutio in. v. ¶ Utrum sensus habeat appetitum? et quare visus se delectat in videndo? solutio in sexto. ¶ Utrum sensus habeant virtutes específicas? solutio in. vii. ¶ Et verum sensus vere sensat sensatum? solutio in. viij. queritur quare pulchritudo est dispositio sensus? solutio in. ix.

¶ Utrum iudicium sensus consistat per eodem sensum aut particularem? solutio in. x. queritur quod est causa quare sensus sensat sensatum? solutio in. xi. ¶ Queritur quid decipit sensum? solutio in. xij. queritur per quem modum sensus est assuetus in suis causis? solutio in. xij. ¶ Utrum sensus particularis sit medium inter sensum eodem et sensibilem? solutio in. xij. ¶ Utrum sentire peregrinum descendat a sentire intrinseco? solutio in eodem. ¶ Utrum olfactus sit sensus? solutio in eodem. ¶ Utrum sensus habeat finem innatum? solutio in. xv. ¶ Utrum aliqua maietas sit principium innatum sensui? solutio in. xvi. ¶ Queritur verum aliqua equalitas sit principium innatum sensui? solutio in. xvij. ¶ Utrum aliqua minoritas sit de essentia sensus? solutio in. xvij.

De questionibus sensus per regulas discursi.

Queritur verum sensus sit de sensu? Et verum sensus sit inferius in vegetatu? Et quando homo moritur? sensus quo vadit? solutiones in regula b. sexti subiecti. queritur quid est sensitiva? solutio in secundo capitulo: et in prima specie regule c. Nam ibi est sua distinctio implicata. queritur verum sensus possit sentire absque correlative innata? solutio in secunda specie c. ¶ Queritur quid est sensus in sensu obiective? solutio in. iij. specie c. ¶ Utrum aliquod obiectum sit de essentia sensus? solutio in eadem. ¶ Utrum sensus possit habere obiectum extrinsecum sine obiecto intrinseco? solutio in. iij. specie c. verum sensitiva hominis sit tantum naturalis sicut in bruto? solutio in prima specie d. ¶ Utrum sensus sine sua specifica materia possit esse actiuus atque receptiuus? solutio in secunda specie d. ¶ Utrum sensus communis possideat sensus particulares? solutio in tertia specie d. ¶ Utrum sensus absque specifica forma et materia possit esse? solutio in prima specie c. ¶ Queritur verum sensus communis sit? et sicut sunt sensus particulares? et verum sensus particulares sunt? et sint obiecta sensata? solutiones in secunda specie c. ¶ Queritur quantitas sensitive ex quo est? solutio in regula f. ¶ Utrum sine quantitate differetia sensus particulares possint esse? Et respondendum est quod non: eo quia quilibet sen-

De questionibus sensus per regulas discursi.

ius est *actus*. ¶ *Utrum* propria qualitas sensus causet appropriatam qualitatē sensati? Solutio in prima specie g. queritur sensibilitas lapidis a quo est? Et respondendum est qd ipsa est ab habitu sensus. Et vade ad secundam speciem g. ¶ *Utrum* sensibilitas lapidis remaneat in tempore clausis oculis. Et respondendum est qd non: sicut secunda visio oculorum non remanet in oculis clausis. Et vade ad regulam h. ¶ *Queritur* vbi sensus sensat sensatum? Solutio in regula i. ¶ *Utrum* sensus attingat substantiam? Et dicendum est qd sic: in quantum est cu ea coniunctus: non autem inquantū est ab ea separatus. Sicut visus qui non attingit substantiā lapidis: eo quia cum ipsa non est coniunctus. ¶ *Queritur* per quem modum sensus sensat sensatum? Solutio in specie regule k. ¶ *Queritur* vtrum sensus sensat sensatum cum similitudine quam sensu: que similitudo est habitus sensati: sicut cappa cappati? et vade ad secundam regulā k. ¶ *Utrum* sensus sint coniuncta cū suo proprio subiecto? Ad quod dicendū est qd sic: vt patet per primam diffinitionem concordantie et medij: et vt principium habeat medium per quod transire possit ad suum finem. ¶ *Utrum* sensus sit coniunctus cum sensato: puta cum lapide aut audibili &c. Et respondendum est qd non: eo quia habitus appropriatus et nouus est: sicut cappa i cappato: cappa est enim non coniuncta cum cappato: sed est ei applicata per contactum.

De questionibus vegetatiue per principia.

¶ *Utrum* vegetatiua sit bona ab eis actu bonitatis? Et vtrum sit bona per suam bonitatem specificam? Solutio in primo paragrapho septimi subiecti. ¶ *Utrum* vegetatiua que est in brutis: et illa qd est in plantis sint vna et eadem? Solutio in secundo. ¶ *Posito* qd vegetatiua non esset coniuncta cum vegetato: vtrum vegetatum haberet de quo durare posset? Solutio in tertio. ¶ *Utrum* vegetatiua sit potens per suam potestatem specificam? Solutio in quarto. ¶ *Utrum* vegetatiua habeat instinctum aut vegetatum? Respondendum est qd vegetatum habet instinctum per vegetatiuam: sicut ignis

per caliditatem: et artifex per artem. Et vade ad quintum. ¶ *Queritur* quid est appetitus vegetatiue: et a quo oritur? Solutio in sexto. ¶ *Utrum* vegetatiua sit in veritate sua assiuata: et conuersio. Et vtrum vegetatum sit vere vegetatum? Solutio in viij. ¶ *Queritur* qd est causa quare vegetatiua habet delectationem? Et respondendum est ex eo qd habet appetitum: et vade ad ix. ¶ *Utrum* vegetatiua habeat differentiam innatam? Solutio in decimo. Et quare viridis color generalior est in plantis qd alius? Solutio in eodem. ¶ *Utrum* inter vegetatiuam et vegetatū sit concordantia perfecta: sicut ipsa ē inter rōcinatū et rōcinabile: et inter imaginatū et imaginabile: et inter sensitiuū et sensibile? Solutio in xi. ¶ *Queritur* que est causa corruptionis vegetatiue? Solutio in xij. ¶ *Queritur* vegetatiua per quem modum est principium? Solutio in xij. ¶ *Queritur* per quē modū vegetatiua stat sub rōne medij: et p quē modū alia viuūt de ea? Solutio in xij. ¶ *Queritur* p quē modū vegetatiua stat sub rōne finis? Solutio in xv. ¶ *Queritur* vtrum vegetatiua habeat maioritatem generale innatā a qua descendāt maioritates pculares? Ad hoc qd an in specie huana vnus hō ē maior altero: Et an in eadē arborē vnus fructus est maior alio? Vade ad xvi. ¶ *Utrum* vegetatiua sine q̄itate posset coequare multas plantas in eadē specie: sicut multas rosas? Vade ad xvij. ¶ *Utrum* vegetatiua sine minoritate posset habere officium maiusficandi? Solutio in xvij.

De questionibus vegetatiue per regulas.

¶ *Queritur* vtrum in aiali vegetatiua sit sensata? Et vtrum sensatus sit vegetatus? Solutio in ipsa regula. ¶ *Uterius* est rōndendum qd sic: vt aial possit transire in tertium numerum. ¶ *Queritur* qd est vegetatiua? Solutio in prima specie c. ¶ *Utrum* vegetatiua posset habere actū sine correlatiuis sibi innatis? Solutio i secunda specie c. ¶ *Queritur* per quē modū vegetatiua ē assiuata in elementatiua et in p. predictamētis? Solutio in iij. specie c. ¶ *Utrum* vegetatiua sit in elementatiua plantata? Solutio in iij. specie c. vtrum vegetatiua sit potētia p̄mitiua ad vegetandū? Solutio in prima specie d. ¶ *Utrum* vegetatiua pos-

De istis
nibus ve
getatiue
regulas.

Undecima pars.

ut esse sine suis correlatiuis innat? Solutio in secunda specie d. ¶ Utrū vegetatiua sit subdita aliā i. q. ē? solutio i. 3. specie d. ¶ Utrū vegetatiua sit habu⁹ necessitatis i subiecto i. q. ē? Solutio i. 1. specie e. ¶ Queritur/utrum vegetatū sit in vegetatiua/aut in seipso p. illā. ¶ Utrū vegetatiua possit esse sine q̄titate continua cuius p̄tinuo motu? Solutio in prima specie f. ¶ Positio q. vegetatiua non habet q̄titem discretā: utrum ipsa vegetatiua posset eē de sua essentia sine qua ipsa non posset esse in motu successiuo? Solutio in secunda specie f. ¶ Utrū vegetatiua possit agere sine p̄prietate specifice. ¶ Adhuc queritur quod ē nomen illius p̄prietatis? Solutio in p̄ia specie g. ¶ Queritur/que est qualitas app̄p̄riata vegetatiue? Solutio in secunda specie g. ¶ Utrū vegetatiua cōstet stat in motu cōtinuo p. suā q̄titatē cōtinuā: et in motu successiuo per suā q̄titatē discretā? Solutio in regula h. ¶ Queritur/utrum vegetatiua habeat locum sibi connaturalem? Solutio in regula i. ¶ Cum potentia visua vegetatiua que est altior potentia q̄ vegetatiua: q̄re nō attingit substantiā plate sicut vegetatiua attingit eā: ex eo quia vegetatiua participat cū ea per cōtactū: visua autē non. ¶ Queritur/p. quē modū vegetatiua vegetet? Solutio in p̄ia regula k. ¶ Queritur cū quo aliquod vegetatū vegetat aliud vegetatum? Solutio in regula k. ¶ Queritur/utrum vegetatiua sit sensibilibus? Ad quod dicendum est q. non: eo q. est inferior potentia q̄ sensitua. ¶ Utrū vegetatiua moueat seipsam? et respondendum est q. sic: patet per diffinitio nem suam: et per suos correlatiuos / et p. suum instinctum et appetitum.

De questionibus elementatiue per principia discursa.

De q̄stio
bus elemē
tatiue per
principia
discursa,

Queritur/utrum sit bonum q. elementa existāt sub elementatis? Solutio in p̄io paragrapho. ¶ Positio q. elementa non existērent in elementatis: utrum elementatiua existeret perfecte magna? Solutio in secundo. ¶ Utrum corrumpatur elementum aut elementatur? Solutio in tertio. ¶ Utrū elementatiua elemētēt de elemētis elementata? Solutio in quarto. ¶ Utrum quodlibet elementum agat per suā speciem? Solutio in quinto. ¶ Queritur/q.

est causa motiua elementatorū? Solutio in sexto. ¶ Utrum virtutes elementatorū descendant ab vna virtute? Solutio in septimo. ¶ Utrū alchimia sit possibilis? Solutio in octauo. ¶ Queritur/que est causa intensitatis et extensitatis in elementatis? Solutio in nono. ¶ Utrum elementa sint actu in elementatis? Solutio in decimo. ¶ Queritur/que est cōtemperātie elementorum? Solutio i. vñ decimo. ¶ Queritur/que est causa corruptionis in elementatis? Solutio in duo decimo. ¶ Utrum aliqua obiectatio sit de essentia elementorum: et utrum vñ elementum sit subiectum alterius? Solutio in. 13. ¶ Utrū i. elemētum mixto sit antecēdēs cōpositio p̄sequēs? Solutio i. eodē. ¶ Utrū inter elemēta et elemētata sit dare mediū? Solutio. 14. ¶ Queritur/ quid est quies elemētatiue siue elementorū? Solutio i. 15. ¶ Queritur/p. quē modū maioritas elemētatiue est assituata i. elementatis? Solutio in. 16. ¶ Utrū elementa aliquo modo sint equalia? Solutio in. 17. ¶ Queritur/p. quē modū minoritas est assituata in elementatis? Solutio in decimo octauo.

De questionibus elementatiue per regulas.

Queritur/utrum elemēta sint cōposita: si sunt cōposita: q̄ritur vbi sunt cōposita? Solutio in regula b. queritur/ qd ē elemētatiua? solutio in octauo subiecto. ¶ Utrū correlatiua elemētatiue sint substantiālia? Solutio i. secūda regula c. ¶ Utrū elemētatiua vñ elemēta possint agere de seipsis siue elemētatio? Solutio i. tertia specie c. ¶ Item q̄rit/utrum i. elemētatiua sit imago infinitatis dei. ¶ Utrū elemētatiua habeat in elemētis et elemētatis suū esse? Solutio in. 4. specie c. q̄rit/utrum elemētatiua sit principiu p̄imitiuū ad elemētādū? Solutio in p̄ia specie d. ¶ Queritur/utrum elementatiua elemētēt elementata ex elemētis: sicut vegetatiua ex elemētis vegetat ipsa? Solutio in secunda specie d. ¶ Utrū elementatiua sit possessa ab elemētis aut ab elemētatis? Solutio i. tertia specie d. ¶ Queritur/que sunt cause elementatorū? Solutio i. prima specie e. ¶ Queritur/utrum absentatis elemētis ab elemētatiua/ipsa eē possit in q̄re? Solutio in secunda specie e. ¶ Utrum elementatiua habeat continuā q̄titatez per omnia elementa? Solutio in prima

De q̄stio
bus elemē
tatiue per
regulas.

specie f. ¶ Queritur quare elementaria habet discretas fortitates? Et respondendum est quod licet eo quod ipsa est ex elementaria: vade ad secundam speciem f. queritur que est propria qualitas elementaria: et virum sint due caliditates differentes genere: et sic de duabus licitatibus/solutio in prima specie g. ¶ Utrum elementaria habeat qualitates appropriatas? solutio in secunda specie g. ¶ Utrum elementaria sit mouens et mota? solutio in regula h. ¶ Utrum elementaria sit in elementatis essentialiter? et virum transit in sphaeram ignis? solutio in regula i. queritur elementa per quem modum intrant compositionem? solutio in prima regula k. ¶ Queritur elementaria cum quo consistit in motu generationis et corruptionis? solutio in secunda regula k. queritur elementaria quomodo est assituata in elementatis? vade ad regulam modalitatis. ¶ Utrum elementaria sit habitus elementatorum? vade ad capitulum habitus in centum formis. ¶ Queritur verum elementaria elementet elementata in materia elementatorum? vade ad suos correlatiuos per secundam speciem regule c. significatos. ¶ Utrum sit vnus ignis aut plures: et virum sit quintum elementum? vade ad diffinitionem finis et concordantie.

De questionibus noni subiecti
quod est de virtutibus et vitijs.

De questionibus noni subiecti quod est de virtutibus et vitijs.

Sent sensus cōis cū suis sensibus particularibus sensat sensibilia: sicut anima cū suis potestibus diffinitur virtutibus et vitijs. Et per hoc facit mediantibus principijs huius artis/vitijs virtutibus et vitijs artificialiter: sicut logicus quicquid principijs logice vitijs syllogismis. quapropter secundum modum predictum intendimus facere questiones per ipsum modum significatur solutiones: et primo de iusticia dicemus.

De questionibus iusticie per principia.

De questionibus iusticie per principia.

Queritur vtrum iusticia cum sua bonitate causet bona iusta solutio: vade ad primum paragraphum iusticie in nono subiecto. ¶ Utrum iusticia cum sua magnitudine magnificet magna iustificabilia? solutio in secundo

paragrapho. ¶ Queritur per quem modum durat iusticia? solutio in tertio. ¶ Utrum anima habuit se de posse iusticie: quod causet iusta? solutio in iij. queritur per quem modum iusticia existit in potentia? solutio in v. ¶ Queritur per quem modum iusticia est a nobis? solutio in vi. queritur quomodo iusticia oritur? ad iura applicat? solutio in vii. ¶ Utrum anima sine virtute possit causare iusticia? et iusticia iustificabilia? solutio in viii. ¶ Adhuc queritur per quem modum iurista facilius possit adducere iura naturalia? solutio in eodem. ¶ Utrum iusticia causet quietem cum iustificabilibus? solutio in ix. ¶ Queritur cum quo principio iurista potest cognoscere iusticia intensam et extensam? solutio in x. ¶ Queritur per quem modum cognoscitur iusticia? solutio in xi. queritur cum quo cognoscitur iniuria? solutio in xii. queritur per quem modum iusticia et ius differunt? solutio in xiii. ¶ Itaque queritur per quem modum iusticia se habet ad principia naturalia? solutio in eodem. ¶ Utrum iusticia habeat medium specificum? solutio in xiiii. ¶ Queritur quid est finis iusticie? solutio in xv. queritur que sint cause maioritatis iusticie? solutio in xvi. ¶ Queritur cum quo principio huius artis iusticia habet maiorem convenientiam? solutio in xvii. queritur cum quo minor iusticia cognoscitur? solutio in xviii.

De questionibus iusticie per regulas.

Queritur vtrum iusticia corrupta in homine ipsa reuertatur in eodem numerum / quando iniuria corrumpitur? solutio in prima regula videlicet b. in capitulo iusticie in nono subiecto. ¶ Queritur quid est iusticia? solutio in prima specie c. queritur iusticia cum quibus est habitus specificus? solutio in secunda specie c. queritur quid est iusticia in iustificabilibus? Et respondendum est quod est sic in iustificabilibus causa moraliter: sicut sententia in sensibilibus naturaliter: vade ad tertiam speciem c. ¶ Queritur vtrum iusticia habeat dispositionem obiectiuam? solutio in iij. specie c. queritur que sunt principia primitiva iusticie. solutio in prima specie d. ¶ Queritur que sunt principia specifica iusticie cum quibus est forma specifica. solutio in secunda specie d. queritur quid est possessor iusticie. solutio in iij. specie d. queritur que iusticia est necessitata. solutio in prima specie e. ¶ Queritur

De questionibus iusticie per regulas.

Instituta qd

Undecima pars

quare iusticia esse? solutio i scda specie e. queritur vtrum iusticia habeat cōtinuitatem continuam? solutio in prima specie f. ¶ Utrum iusticia in subiecto in quo est sit i fieri/aut in facto esse? solutio i scda specie f. ¶ Querit. que ē q̄litas propria iusticia? solutio in prima specie g. queritur q̄ qualitates sunt appropriate iusticia? solutio in scda specie g. ¶ Querit per quē modum iusticia existit localiter successiue? solutio in regla h. ¶ Cū iusticia nō sit punctalis neq̄ linealis/per quem modum consistit in loco? vincat iustificabilis? solutio in regula i. querit per quē modum consistit iusticia in theoria z practica? solutio in prima regula k. ¶ Queritur iusticia cum quibus est hoc quod est? solutio in secūda regula k. queritur iusticia cum quo generatur z corrūpit? z rñdendū est q̄ generatur cum suis principijs positivis: z corrūpit cū priuatione suorū accidentiū. ¶ Queritur ius naturale quomodo est? vade ad paragraphum modalitatis supradictum. ¶ Queritur ius positivū cum quo est? z respondendū est q̄ ipm est cuz credere z supponere/z cum contingētibz obiectatis a voluntate et a memoria extra intelligere.

De questionibus prudentie per principia.

De q̄stionibz prudentie per principia.

¶ **V**trum anima sic causet prudentificabilia cū prudentia sicut sensus cōmūis sensat cuz suis particularibz sensibilibz sensibilia? Et rñdēdū ē q̄ sic alioq̄n prudentia non esset specifica virtus: neq̄ anima haberet illud cum quo posset prudēdere et eligere bonum: z euitare malum. queritur per quem modūz homo se habituēt de prudentia? solutio in primo paragrafo prudentie in nōno subiecto. ¶ Queritur vtrum magnificare bonitatē sit de ratione prudētie? solutio in scdo. queritur per quem modum vna prudentia preualet alteri? solutio i. v. q̄rit q̄lus prudentia ē primitiua z qualis consecutiua? solutio in. vi. queritur prudentia per quē modūz est per rectaz lineam aut per obliquā? solutio in. vii. ¶ Utrum omnia prudentibilia sint utilia? solutio in. viii. querit quare prudentia eligit laborē? solutio in. ix. queritur per quē modum prudentia et

imprudentia differunt? solutio in beciāmo. ¶ Utrum prudentia absq̄ alia virtute possit habere cāssentiam? solutio in vñdecimo. queritur prudentia z imprudentia per que media sunt contrariantes ad inuicē? solutio in duodecimo. ¶ Queritur per quem modum prudentia z imprudentia bellant in subiecto? solutio in. xii. queritur per quē modum prudentia z imprudentia opponuntur per mediūz? solutio in. xiii. ¶ Queritur per quem modū prudentia z imprudentia se habent ad finē? solutio in. xvi. queritur per quem modum prudentia et imprudentia opponuntur in maiori tate? solutio in. xvi. queritur vtrum prudentia z imprudentia se impugnant in equalitate? solutio in. xvii. ¶ Utrum prudentia cuz minoritate possit esse in subiecto? Et respondendū est q̄ non. Nam de ratione prudentie est eligere maiori tatem: z vade ad. xviii.

De questionibus prudentie per regulas.

¶ **Q**uerit. quare prudentia supponit contingentiam? solutio in regula b. queritur quid est prudentia? solutio i pma specie regle c. ¶ Utrum correlatiuis intellectus sint habituati ex correlatiuis prudentie? Et respondendū est q̄ sic: z vade ad secundam speciem c. queritur prudens quid habet per prudentia? solutio in. iiii. specie c. ¶ Queritur que sunt principia primitiua prudentie? solutio in prima specie. ¶ Queritur per quem modum prudentia est virtus specifica? solutio in secunda specie d. queritur vtrum prudentia aliquo modo possit esse peccatū? z respondendū est q̄ sic ratione subiecti quod ipsa male virtutis: sic amare q̄b est peccatum quomodo per ipsum diligitur: z vade ad tertiam speciem d. queritur de prudentia quare ipsa est formaliter? solutio in prima specie e. ¶ Utrum discretio z dispositio sint de genere prudentie? rñdēdū ē q̄ sic: z vade ad. ii. specie e. ¶ Utrum prudentia sit mēsurā prudentie? Et respondendū est q̄ sic: et vade ad primam speciem f. queritur que est causa quare prudentia habet cōtinuitas discretas? solutio in secunda specie f. ¶ Utrum prudentia sit propria cōtinuitas prudentie? solutio in secunda specie g. ¶ Queritur vtrum malicia aliquo mo-

De q̄stionibz prudentie per regulas.

utrum prudentia
sint prudentia

do possit esse qualitas prudentie: Et respondendum est qd sic: sicut instrumentum qd potest esse malū quando malus agens cū ipso male agit: et vade ad secundam speciem g. ¶ Queritur verū prudentia stet magis per presumere futura / qd per eligere presentia: Ad qd dicendum est qd scitatio huius est qd futura sunt plura per contingētia / qd entia presentia per experientia: et vade ad regulam h. ¶ Queritur prudentia in quibus principijs magis consistit: Et respondendum est qd in bonitate / intellectu / virtute / differentia / sine et maiestate: et vade ad regulam i. queritur per quez modū homo virtutū prudentia: solutio i pma regula k. querit prudentia cū quibus principijs est fortior: solutio in secda regula. k. et queritur virtutū essentia prudentie quiescat / crescat aut decreseat in subiecto in quo est: et respondendum est qd non: eo qd habitus indivisibilis est: qd ipse non est punctualis / nec linearis. Sed de hoc mirat intellectus: quare actus prudentie crescit donec considerat discretas qtuatas quas habet.

De questionibus fortitudinis: et primo per principia.

Queritur verū posita fortitudo an ponantur fortificabilia: sicut posita potentia visiva ponuntur visibilia: Et respondendum est qd sic: qd si non / tam fortitudo non posset habere fantasmatas: sicut potentia visiva non posset habere visibilia. ¶ Queritur / fortitudo cum quibus nutritur / gubernatur: solutio in primo paragrapho fortitudinis noni subiecti. querit / fortitudo cum quib⁹ est impugnabilis: solutio in ii. querit / per quem modū fortitudo est vincens et dominans: solutio in tertio. ¶ Querit que est causa quare fortitudo est fortior: solutio in quarto. queritur fortitudo cum quo est magis fortior: solutio in quinto. ¶ Utrum fortitudo sit fortior cum timore qd cum amore: Ad qd dicendum est qd cum amore. ¶ Amor enim est causa timoris. Et vade ad sextum paragraphum. ¶ Queritur verū absq fortitudine aliqua virtus possit esse fortis: Et respondendum est qd non. Nam aliter essent due fortitudines differentes specie. Et vade ad septimū. ¶ Querit per quē modū homo est audax: solutio in octavo. querit

quare homo est magnanimus: solutio in nono. querit per quē modū fortitudo et prudentia conveniūt ad invicē: solutio i. p. querit fortitudo cū quo est maior: solutio in xi. queritur fortitudo quod corumpit: solutio in xij. ¶ Utrum fortitudo sine fantasmatib⁹ potest esse specifica virtus: solutio in xij. ¶ Utrū fortitudo existat medium inter iusticiam et prudentiam / et inter iusticiam et temperantiam / et inter prudentia et temperantiam: Et respondendum est qd sic: vi virtutes sunt maiores i medio qd in extremis: et vade ad xxiij. ¶ fortitudo cum qd causat victoria: solutio in xv. ¶ fortitudo quod vicit accidentia: solutio i. xvi. querit qre fortitudo fortior est cū equalitate qd cum inequalitate: et respondendum est ex eo qd sua correlativa sunt equalia: et vade ad regulā b. et in xviij. ¶ Queritur fortitudo cum quo deumit: solutio in decimo octavo.

De questionibus fortitudinis per regulas.

Uare charitas est fortior cū prosperitatib⁹ qd cū adversitatibus: solutio in regula b. noni subiecti. ¶ Queritur quid est fortitudo: solutio in prima specie regulæ c. queritur fortitudo verū habeat fortificabilia in potentia per fortificabile innatū: solutio in secda specie c. ¶ Utrum fortitudo sit habitus aliarum virtutū: Et respondendum est qd sic. Nam sine ipsa non essent fortes: solutio in iiij. ¶ Utrū fortitudo habeat in principijs suis suas fantasmatas: solutio in iii. specie c. querit que sunt principia primitiva fortitudinis: solutio i pma specie d. querit per quam naturā fortitudo habeat suas fantasmatas: solutio in secda specie d. verū fortitudo sit subiecti in quo est sine dispositione: solutio in tertia specie d. ¶ Querit quare fortitudo habet in potentia fortificabilia specificabilia: Et in actu quomodo est in pratica: solutio in prima specie. ¶ Queritur quare alie virtutes in bello habent victoriam contra vitia: solutio in secda specie e. ¶ Queritur fortitudo qta est in alijs virtutibus et respondendum est qd ipsa est tantā qta est victoria earū: et vade ad primam speciem f. ¶ Utrū fortitudo habeat actus mensuratos: solutio in secunda specie f. ¶ Utrum essentia / prudentia

De qstio-
nib⁹ fortit-
tudinis p
regulas.

De qstio-
nib⁹ fortit-
udinis p
primo p prin-
cipia.

Undecima pars.

gia crescat aut decreascet? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur / qre actus charitatis crescit aut decrescit ad placitum? Solutio in secunda specie g. ¶ Queritur / virū fortitudo sit in tpe: cu p se sit in continuo instanti? Solutio in regula h. ¶ Queritur / virū fortitudo sit i victoria virtutis? Solutio in regula i. ¶ Queritur / fortitudo quomodo causat? Solutio in prima regula k. queritur / fortitudo cū quibus habundat est magis habitata? Solutio in. 2. regula k. queritur / fortitudo virtutis fortior sit cū imaginatiua q̄ cū sensitiua? et respondēdu est q̄ sic: eo q̄ cū imaginatiua est deliberatiua: cum sensitiua nequa q̄.

De questionibus temperantie. et primo per principia. 67

De q̄stionibus temperantie: primo per principia.

Trum posita temperantia / ponatur temperabilia: sicut posita potentia auditiva / ponatur audibilia? Et respondendum est q̄ sic: nam sicut auditus est frusta sine audibilibus: sic temperantia sine temperabilibus. ¶ Et in isto passu cognoscitur intellectus q̄ querit virtus specifica causat suas specificas virtutes: sicut antecedens suū cōsequens. Et ideo intellectus p ea que cognoscit est valde moralis. ¶ Queritur / qre temperantia est amabilia? Solutio in primo paragrafo temperantie. queritur / virū temperantia sit magna quomodo est difficilis? Solutio in secundo. ¶ Utrū temperantia noua sit facilis? Solutio in tertio. ¶ Utrū temperantia possit existere p se? Solutio in quarto. queritur / virū temperantia extrinsecus sit a cōtingentia? Solutio in. 5. ¶ Utrū temperantia sine amabilitate periclitetur? Solutio in sexto. queritur / qre temperantia frequentius est necessaria q̄ alia virtutes? et respondendum est quia gula quotidie pugnat contra illam: Solutio in septimo. queritur / qre temperantia cōuenit cum virtute? et respondendum est p hoc quia sine virtute non posset vincere gula: Solutio in. 8. ¶ Queritur / quare temperantia est vilis? Solutio in nono. ¶ Queritur / temperantia cum quo principio habet maiorem vigorem? Solutio in decimo. queritur / temperantia cum quo tendit ad quietem? Solutio in. 11. ¶ Queritur / qd est magis inimica temperantie / aut gula / aut auaricia? Solutio in. 12. queritur / temperantia in quo tēpore magis indi-

get fortitudine? Solutio in. 13. queritur / temperantia vbi mensuratur? Solutio in. 14. queritur / qre labor est quies temperantie? et respondendum est vt acquirat meritum cū labore: et vade ad. 15. ¶ Queritur / temperantia cū quo est maior? Solutio in. 16. queritur / actus temperantie cū quo est? Solutio in. 17. ¶ Temperantia cum quo est infirma? Solutio in. 18.

De questionibus temperantie per regulas.

Queritur / temperantia p quē modū participat cum alijs virtutibus? Solutio in regula b. queritur / temperantia quid est? Solutio in prima specie c. queritur / temperantia cū quibus: vbi causat sua temperabilia: videlicet suas species? Solutio in. 2. specie c. queritur / temperantia quid est in subiecto in quo est? Solutio in. 3. specie c. ¶ Queritur / temperantia quid habet in alijs virtutibus? Solutio in quarta specie c. queritur / q̄ sunt p̄cipia punitiua temperantie? Solutio in prima specie d. ¶ Utrum temperantia absq̄ imaginatione possit habere actum suum? Solutio in secunda specie d. queritur / vtrum temperantia sit hominibus aut animalibus? et respondendum est q̄ viris: q̄ sed maxime hominibus: eo q̄ homo cū anima causat ipsam: et in tertia specie d. queritur / temperantia qre est formaliter? Solutio in prima specie e. queritur / temperantia quare est? et respondendum est vt sint temperabilia: et vade ad secundam speciem e. queritur / temperantia q̄ta est? Solutio in prima specie f. queritur / temperantia quot quātitate discretas habet? et respondendum est q̄ tot quot sunt suas temperabilia: et in secunda specie f. queritur / que est propria qualitas temperantie? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur / vtrū temperantes principiorū sunt secundarie qualitates temperantie? Solutio in secunda specie g. queritur / quomodo temperantia causat suas species in tempore? Solutio in regula h. queritur / temperantia vbi causat suas species? Solutio in regula i. queritur / temperantia quomodo temperat temperabilia: et respondendum est per similitudinem: videlicet p illū modū p quē sensus sensat sensibilia: et vade ad primam regulam k. queritur / temperantia cū quo est? et respondendum est q̄ ipsa est cum iusticia / prudentia et queritur / vtrū temperantia sit alius

De q̄stionibus temperantie per regulas.

virtus q̄ castitas? et respondendum est
q̄ sic extense intense vero non.

De questionibus fidei per principia.

De q̄stio-
nibus fidei
p̄ principia

Trū posita fide / ponā sic
credulitates: sicut posito
olfatu / ponantur odorabili-
tates: Et respōdēdū est q̄
sic nā sicut olfatus esset va-
cuus sine odorabilitatib⁹:
sic fides sine credulitatib⁹. ¶ Queritur /
quē est cā q̄re intellet⁹ agit sup sua na-
tura? Solutio in. 1. paragrapho fidei in
nono subiecto. querit / q̄ est cā quare cre-
dere ascēdit sup intelligere? solutio i. 2.
¶ Queritur / quid est fides in hoīe pec-
catore? Solutio in. 3. ¶ Utrū fides ⁊ intel-
lectus se possint habere circa eūdē intel-
lectū / solutio in. 4. ¶ Queritur / p̄ quem
modū intellectus ascēdit cū fide ad sum-
mū obiectū? solutio in. 5. ¶ Utrū intel-
lectus possit intelligere summū obiectum
sine fide? solutio in. 6. ¶ Utrum fides sit
habitus intellectus? solutio in. 7. querit
quis est prius in veritate: aut fides: aut
intellect⁹? solutio in. 8. ¶ Querit / qua-
re intellectus ascēdit cū labore intelligē-
do: sed cū delectatione credēdo? solutio in
nono. ¶ Querit / p̄ quē modū intellect⁹
est instantaneus ⁊ successivus obiectādo?
solutio in. 10. ¶ Queritur / p̄ quē modū
intelligere ⁊ credere concordāt in eodez
obiecto? solutio in. 11. querit / per qd̄ si-
gnū cognoscit q̄ lex ē vera: aut lex chri-
stianoz / aut iudeoz / aut sarracenoz?
solutio i. 12. querit / p̄ quē modū fides ē
dispositio intellect⁹? solutio i. 13. querit / p̄
quē modū fides ⁊ intellectus ascēdūt ad
obiectū? solutio i. 14. querit / p̄ quē mo-
dū i via fides existit iter intellectū ⁊ deū?
solutio i. 15. querit / utrū due leges oppo-
site possint ēē vere ⁊ bone? solutio i. 16.
querit / q̄ sunt signa cū q̄b⁹ cognoscit ve-
ra fides ⁊ falsa fides? solutio i. 17. utrū
mai⁹ intelligere sit contra maius crede-
re? solutio in. 18.

De q̄stionibus fidei p̄ regulas.

De q̄stio-
nibus fidei
p̄ regulas

Queritur / qd̄ meriti sit pri⁹
aut fidei? Aut intellect⁹? solutio in regula b. querit / qd̄
est fides? solutio in. 1. specie c. querit / p̄
quē modū vnus habitus consistit sup

aliū? solutio in tertia specie c. querit /
quid habet fides in potētia anime: ⁊ eodē
uerbo? solutio in quarta specie c. ¶ Utrū
fides sit a generante aut a create? solutio
in prima specie d. ¶ Utrum fide
agat per formā? specificā? solutio in se-
cundo in secunda specie d. ¶ Utrū fides
sit possessa ab intellectu? Et respondē-
dum est q̄ sic: nā ipsa est habitus ipsi⁹
intellectus: et vade ad tertiam speciem
d. querit / fides a quo dependet? solutio
in prima specie e. ¶ Utrum fides sit
vt intellectus habeat altum intelligere
siue credere? solutio in secunda specie e.
querit / fides quanta est? solutio: vade
ad primam speciem f. querit / que sunt
quātitates discrete fidei? Et respondē-
dum est q̄ sue crudelitates: et vade ad se-
cundam speciem g. querit / fides
cum quo agit? solutio in prima specie g.
querit / quid est dispositio fidei? solutio
in secunda specie g. querit / per quē
modum fides consistit in tempore: cum
sit immobilis: ⁊ quando ipsa corrumpit-
tur. ¶ Utrum eadem fides resurgat? solutio
in regula h. ¶ Utrum fides sit in-
tellectus? solutio in regula i. querit /
per quem modum deus causat fides? solutio
in prima regula k. querit / fides
cum quo est? solutio in secunda regula l.
¶ Utrum fides sit in prima? Et respon-
dendum est q̄ non: eo q̄ intellectus et
ipsa non possint esse in eodem gradu.
¶ Utrum infidelis habeat fidem? Et re-
spondendum est q̄ non: eo q̄ non. fides
enim absq̄ eius veritate esse nō potest.

De questionibus spei in nono subiecto. Et primo per principia.

Utrum spes sit causa sperā-
bilium? sicut gustus gustabi-
lium? Et respondendum ē
q̄ sic: alioquin non esset vir-
tus: verūtamē spes causat
sperabilia moraliter: gust⁹
autem gustabilia naturaliter. ¶ Utrum
spes sit habit⁹ memorie / sicut charitas
voluntatis et fides intellectus? solutio
in primo paragrapho capituli spei in
nono subiecto. querit / memoria cū que
ascendit ad summū obiectum? solutio in
secundo. ¶ Queritur / spes cum quo du-
rat? solutio in tertio. querit / quid est
i memoriā potestas superior ⁊ potestas
inferior? solutio in quarto. querit / qd̄
est magnus amicus hominis in hora sue

De ques-
tionibus
spei in no-
no subie-
cto: ⁊ prio-
p̄ principia.

Undecima pars.

mortis? Solutio in. 5. ¶ Queritur / quid ē magna amica hoīs in suis aduersitatibus? Solutio in. 6. ¶ Queritur / memoria cū quo est virtuosa? Solutio i. 7. queritur que est spes formata ⁊ spes difformata? Solutio in. 8. ¶ Queritur / quare spes causat leticiā suā aut oppositū tristiciā? Solutio in. 9. ¶ Queritur / que differentia inter sperare ⁊ recolere? Solutio in. 10. ¶ Queritur / p quē modū recolere ⁊ sperare se disponūt adinuicē? Solutio in. 11. ¶ Queritur / vtrū spes legitima ⁊ spes spuria possint esse in eodem subiecto? Solutio in. 12. ¶ Queritur / que est infirmitas memorie? Solutio in. 13. ¶ Queritur spes p quē modum est mediū inter deū ⁊ hominē? Solutio in. 14. ¶ Querit / per quē modum spes causat quietē? Solutio in. 15. ¶ Queritur / p quē modū spes est signū vere legis? Solutio i. 16. ¶ Vtrū sperare ⁊ recolere se possint coequare in assumēdo summū obiectū? Solutio in. 17. queritur / per quem modū peccatores cadunt in desperationē? Solutio in. 18.

De q̃stioib⁹ spei per regulas.

De q̃stioib⁹ spei p regulas.

Trum spes sit habitus memorie? Solutio in. 9. subiecto i capitulo spei in regula b. ¶ Querit / qd est spes? Solutio in prima spē c. queritur / spes cū quibus agit p suā specie? Solutio in. 2. specie c. querit / quid est spes in alio? Solutio in. 3. specie c. ¶ Queritur / spes cuius est aptitudo? Solutio in. 4. specie c. ¶ Vtrū spes sit a generāte aut a creatore? Et respondendū est qd ipsa est creatre: eo qd sup̃a subiectū est edificata: sicut cappa sup̃a cappatū: et vide in prima specie d. ¶ Querit / correlative spei a quib⁹ deriuant? Solutio in. 2. specie d. ¶ Queritur / spes cui⁹ est instrumentū? Solutio in. 3. specie d. queritur / spes qre est spes? Solutio in. 1. specie e. ¶ Querit / spes quare est? Solutio in secūda specie e. ¶ Vtrū spes sit indiuisibilis? Solutio in. 1. specie f. ¶ Queritur / spes in quo crescit ⁊ descrecit? Solutio in secūda specie f. ¶ Queritur / quid est proprius actus spei? Solutio in. 1. specie g. ¶ Queritur / q̃ sint secundarie proprietates spei? Solutio in secūda specie g. ¶ Querit / per quem modū omnia tempora in spe comprehenduntur? Solutio in regula h. ¶ Queritur / spes vbi causat suas species? Solutio in regula i. queri-

tur / spes cū quo generatur aut corrumpitur? Solutio in. 1. regula k. ¶ Vtrum spes sit cū dispositioe subiecti in q̃ est solutio in. 2. regula k. ¶ Vtrū spes sit altior virtus q̃ iusticia? Et dicendū est qd sic eo quia iusticia mensuratur cū mensura. Spes autem supra mensuratur. ¶ Vtrū spes sit amica misericordie? Respondendū est qd sic: eo qd sua ancilla est. ¶ Vtrū spes sit thesaurus pauperum? Et dicendū est qd sic eo quia causat leticiam et fugat tristiciam. ¶ Queritur / quid est inimica spei? Et dicam⁹ qd obliuio. ¶ Vtrū spes causat iusticiā? Et respondendū ē qd sic hō em speras i deo iustū se reddit.

De q̃stioibus charitatis et primo p principia.

Vtrū charitas sit cū charitabilis: sicut tactus est cā tactibilib⁹? Et dicimus sic: si enim charitas nō esset causa charitabilis: nō posset ē habitus volūtatis: sicut tactus sensus cōmuni nō esset cā ad iudicandū sensibilib⁹. ¶ Queritur / qre charitas est habitus voluntatis? Solutio in primo paragrapho charitatis in nono subiecto. ¶ Queritur / qre charitas facit omnia bona cōmuniā? Solutio in scōo. ¶ Queritur / charitas cū quo facit durare seipsam? Solutio in. 3. ¶ Querit / charitas qre vincit oīa? Solutio in. 4. queritur / p quē modū charitas est dispositio intellect⁹ ad intelligēdū summū intelligibile? Solutio i. 5. ¶ Queritur / cū quo volūtas se disponit ad amādū summū amabile? Solutio in. 6. querit / qre charitas est altior virtus q̃ alie virtutes? Solutio in. 7. ¶ Querit / cū quo charitas vincit: ⁊ cum quo vincit imaginabilia ⁊ sensibilia? Solutio in. 8. ¶ Querit / qre charitas in oībus inuenit delectationē? Et respondendū est ex eo qd ipsa eleuat volūtate supra imaginabilia ⁊ sensibilia? Et solutio in. 9. ¶ Queritur / quare charitas nō agit ea que sua sunt? Solutio in. 10. ¶ Queritur / que est de ratione charitatis? Solutio in vndecimo. ¶ Queritur / quare charitas non inuenit contrarium? Respondendū est per hoc quia ipsa vincit illud? Et solutio in. 12. ¶ Queritur per quem modum charitas habet prius posterius? Solutio in. 13. ¶ Queritur / quid est vinculus inter amicū ⁊ summū amātū? Solutio i. 14. ¶ Queritur / voluntas cū quo in omnib⁹

De q̃stioibus charitatis ⁊ primo p principia.

quiescit? Solutio in. 15. ¶ Queritur / cū quo charitas est signum vere legis? Et respondendum est qd cū maiortate: rva de ad. 16. ¶ Queritur / quid est signum charitatis? Solutio in. 17. ¶ Queritur / quid est corruptio charitatis? Solutio in decimo octavo.

De questionibus charitatis per regulas.

De q̄stio-
bus chari-
tatis p re-
gulas.

¶ Trum charitas sit habitus voluntatis? Solutio in regula b. i. nono subiecto. queritur qd est charitas? Solutio in prima specie c. queritur / charitas habens specificas species cum quibus est specificas virtus? Solutio in secunda specie c. ¶ Queritur / quid est charitas in alijs virtutibus? Solutio in tertia specie c. ¶ Queritur / q̄re charitas habet quicquid vult? Et respondendum est per hoc qd est altior virtus omnibus virtutibus: r vade in quarta specie c. ¶ Queritur / quare charitas est infusa r non acquisita? Et respondendum est per hoc quia per acquisitionem non posset esse ita alta virtus sicut est: nisi p infusionem: r vide in prima specie d. ¶ Queritur / charitas ex quo est? Solutio in secunda specie d. ¶ Queritur / quare qualitas est voluntatis? Solutio in tertia specie d. ¶ Queritur / quid est causa charitatis? Solutio in prima specie e. ¶ Queritur / quare charitas est? Solutio in secunda specie e. ¶ Queritur / vtrum charitas habeat magnam quantitatem? Solutio in prima specie f. ¶ Utrum essentia charitatis crescat aut decreseat? Et respondendum est qd non: ipsa enim non est habitus punctualis neq; linealis: r vade ad secundam speciem f. ¶ Queritur / qd est primitiva quantitas charitatis? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur / que est secundaria quantitas charitatis? Solutio in secunda specie g. ¶ Queritur / per quē modū charitas ē instantanea r successiva? Solutio in regula h. ¶ Queritur / charitas ubi est? Solutio in regula i. ¶ Queritur / charitas quomodo est? Solutio in 1. regula k. ¶ Queritur / charitas cum quo est? Solutio in secunda regula k. ¶ Queritur / per quod homo potest cognoscere si ipse habet charitatem aut nō? Et respondendum est per ea que de illa superius dicta sunt.

71

De questionibus patientie

in nono subiecto: et primo per principia.

¶ Trum patientia sit sic cā patibilium: sicut affectus affectibilium est causa? Et respondendum est qd sic. Nam sicut affectus nō esset sensus absq; affectibilibus: sic nec patientia esset virtus absq; patibilibus. ¶ Queritur / patientia cum quo est habitus voluntatis? Solutio in primo paragrapho patientie in nono subiecto. ¶ Queritur / voluntas cum quo vincit iram? Solutio in secundo. ¶ Queritur / patientia cum quo est fortis? Solutio in tertio. ¶ Utrum patientia cum adstinetia et prudentia sit potens? Solutio in quarto. ¶ Queritur / patientia cum quo vivit? Solutio in quinto. ¶ Patientia cū quo est de genere humilitatis? Solutio in sexto. ¶ Patientia cū qua virtute est magis alta? Solutio in. 7. ¶ Utrumvera patientia quietat ea que sua sunt? Solutio in octavo. ¶ Utrum patientia fuzgat tristitiam? Solutio in nono. ¶ Utrum patientia distinguat inter suum amicum et suum inimicum? Solutio in decimo. ¶ Queritur / patientia cum quibus virtutibus est cōnexa? Solutio in undecimo. ¶ Queritur quare patientia vincit? Solutio in. 12. ¶ Queritur / patientia quid habet in causis? Solutio in. 13. ¶ Queritur / patientia inter que est medium? Solutio in. 14. ¶ Queritur / homo patientis cum quo quiescit? Solutio in. 15. queritur / patientia cum quo est maior virtus? Solutio in. 16. ¶ Queritur / quod est officium patientie? Solutio in decimo septimo. ¶ Queritur patientia cum quo periclitatur? Solutio in. 8.

De questionibus patientie per regulas.

¶ Queritur / q̄re patientia absolute est fortior q̄ impatentia? Solutio in regula b. queritur / quid est patientia? Solutio in prima specie c. queritur / patientia cū quibus patitur? Solutio in secunda specie c. ¶ Utrum patientia sit in charitate manifesta: r in prudentia discretas? Solutio in. 3. specie c. ¶ Utrum voluntas p patientiam habeat ea q̄ vult? Solutio in. 4. specie c. queritur / q̄ sunt principia primitiva patientie? Solutio in. 1. specie d. ¶ Queritur / q̄ sunt principia secundaria pa-

De q̄stio-
bus patie-
tie. i. nono
subiecto r
primo per
principia.

De q̄stio-
bus patie-
tie p regn-
las.

Undecima pars.

tientie? Solutio in .ij. specie d. ¶ Queritur voluntas cuius quo descendit ad eligendum passionem? Solutio in .ij. specie d. queritur patientia cuius quibus virtutibus est necessitata? Solutio in prima specie e. queritur patientia quare est? Solutio in secunda specie e. ¶ Utrum essentia patientie habeat cum quo crescat? Solutio in prima specie f. ¶ Utrum patientia habeat qualitates discretas? Solutio in secunda specie f. queritur que est propria proprietates patientie? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur que sunt secundarie qualitates patientie? Solutio in secunda specie g. ¶ Queritur per quem modum patientia est in ipse instantanea per illam novitatem quam accipit in sui creaturam? Solutio in secunda specie h. ¶ Queritur que sunt loca patientie? Solutio in regula. queritur patientia quod acquirit? Solutio in prima regula. queritur patientia cum quo formatur? Solutio in secunda regula. ¶ Quid est ante contra iram aut patientia aut abstinencia? Et respondendum est quod patientia. Nam ipsa abstinencia a patientia oritur. ¶ Utrum patientia cause equaliter a fortitudine et prudentia? Respondendum est quod sic alioquin iam patientia non esset solum abstinencia.

De questionibus pietatis in nono subiecto. et primo per principia. 71

De questionibus pietatis in nono subiecto et primo per principia.

¶ Tru pietas sit causa pietabilis: sicut imaginatio est causa imaginabilium? Et dicimus quod sic. Quia sicut imaginatio non est habitus sine imaginabilibus: sic pietas sine pietabilibus. ¶ Queritur cum quo voluntas se disponit ad habendum dolores proximi sui? Solutio in primo paragrapho pietatis in nono subiecto. queritur utrum suspiria et fletus sint signa magne pietatis? Solutio in secundo paragrapho. queritur pietas cum quo durat? Solutio in .ij. ¶ Queritur que sunt signa pietatis pietatis? Solutio in .ij. queritur cuius quo intellectus cognoscit pietatem? Solutio in .v. ¶ Queritur que pietas est amabilis? Solutio in .vi. ¶ Pietas cum quibus se ostendit esse virtutem? Solutio in .vii. ¶ Queritur quid est medicinalis crudelis voluntatis? Solutio in .viii. ¶ Voluntas cum quo se consulat? Solutio in .ix. ¶ Queritur quare pietas non distinguit inter proprium et commune? Solutio in .x. ¶ Homo pius cuius quo pacificat inimicum? Solutio in .xi. ¶ Pietas cum

quo vincit impietatem? Solutio in .xii. ¶ Queritur quid est materia pietatis? Et respondendum est quod superiorem: non tamen dico per rectam lineam: sed per obliquam: videlicet est occasio: sed non tamen causa. Et vade ad .xij. ¶ Utrum pietas sit in extremis? Solutio in .xiii. queritur cum quo voluntas se delectat in suis aduersitatibus? Solutio in .xv. ¶ Utrum maior pietas sit maius signum vere legie? Solutio in .xvi. ¶ Queritur pietas cum quo mensurat? Solutio in .xvii. ¶ Queritur utrum absentia suspirii et fletus sit signum minoris pietatis? Solutio in decimo octavo.

De questionibus pietatis per regulas.

¶ Utrum charitas sit habitus pietatis? Solutio in regula .v. in nono subiecto in capitulo pietatis. ¶ Queritur quid est pietas? Solutio in prima specie. queritur pietas cum quo agit specificiter? Solutio in secunda specie. queritur pietas cuius est signum? Solutio in tertia specie. queritur quid habet pietas in subiecto in quo est? Solutio in quarta specie. queritur que sunt principia priora pietatis? Solutio in prima specie d. ¶ Utrum suspiria et fletus sint signa significantia materiam pietatis? Solutio in secunda specie d. ¶ Utrum pietas sit voluntatis? Et respondendum est sic: quia suus primus motor est: et vade ad tertiam speciem d. ¶ Queritur cum quo cognoscitur veritas pietatis? Solutio in prima specie f. ¶ Queritur cum quo pietas crescit aut decrevit actum suum? Solutio in secunda specie. ¶ Queritur que est propria qualitas pietatis? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur que est secundaria qualitas pietatis? Solutio in secunda specie g. ¶ Queritur quomodo cognoscitur pietas? Solutio in regula h. ¶ Queritur ubi est pietas? Solutio in regula i. ¶ Queritur pietas quomodo acquiritur? Solutio in prima regula. queritur pietas cum quibus est? Solutio in secunda regula. queritur pietas cum quibus est? quomodo generat suspiria et fletus? dicendum est quod per modum quem habet charitas ad mouendum cum pietate imaginatiua momentem sensitiuam calefaciendo cor ut influat suspiria cum quibus calefaciat accedere ad oculos calefactos: a quorum calore aqua fugit lacrimando. Diximus

De questionibus pietatis per regulas.

de noue virtutibus: et sicut diximus de illis p. principia et regulas: sic potest dici de vitij et contrarijs modo contrario: videlicet de inuria / imprudentia / debilitate cordis / intemperantia / infidelitate / desperatione / crudelitate / impotentia et impietate.

De questionibus vitiorum in nono subiecto per principia et regulas deductorum. Et primo de auaricia. 72

De qñstio-
bus vitio-
rū i nono
subiecto p
principia
et regulas
deductorum
et primo de
auaricia.

Vtrū auaricia habeat suas species: sicut largitas suas. Et tunc q. si alioquin ipse non haberet euz quo essent contrarie. ¶ Querit / auaricia euz quo impedit largitatem? Solutio in prio paragrapho in capitulo auaricie in nono subiecto. querit / auaricia cum quo magnificat malum? Solutio in. 2. ¶ Queritur / qre auarus non quiescat? Solutio in. 3. ¶ Utrū auarus possit quiescere auaricia? Solutio in. 4. ¶ Querit / qre auarus credit esse largus? Solutio in. 5. ¶ Utrū auaricia eleuet voluntate sup virib. largitas? Solutio in. 6. ¶ Utrū hō auarus sub habitu auaricie credit aut intelligat? Solutio in. 7. ¶ Queritur / an hō auar. hoc qd est verū credit esse falsum? Solutio in. 8. ¶ Utrū auar. habeat euz auaricia aliquid in quo quiescat? Solutio in. 9. ¶ Queritur / hō auar. vtrū credit hoc qd est auaricia / sit largitas? Solutio in decimo. ¶ Utrū hō auarus cū hoie iusto prudēte concordare possit? Solutio in. 11. ¶ Querit / qre hō auarus est mal. vicini sue socius? Solutio in. 12. ¶ Queritur / hō auar. quō se h3 cū pñcipis causabius? Solutio in. 13. ¶ Hō auarus cū quo mensurat ea q. h3? Solutio in. 14. ¶ Utrū hō auarus descat cū habitibus pñarijs sicut largus cū possitijs? Solutio in. 15. ¶ Querit / qd est maioritas auaricie? Solutio i. 16. ¶ qre auaricia nō cōsistit i medio? Solutio i. 17. ¶ Utrū minoritas auaricie sit contra largitatem? Solutio in. 18.

De qñstioib. auaricie p. reglas.

Vtrū auaricia sit generali. pec-
catū? Solutio i. regla b. queri-
tur / qd est auaricia? Solutio i
pria specie c. ¶ Querit / q. sūt cor-
relatia auaricie? Solutio i. 2. specie c.

querit / qre auaricia ē de gñe paupertatis.
Solutio in. 3. specie c. ¶ Querit / quid h3
hō auarus in suis diuitijs? Solutio i. 4.
specie c. ¶ Utrum auaricia habeat natu-
rā: et respondēdū est q. non: eo q. largi-
tas habeat eā: et vide in prima specie d.
queritur / peccatū auaricie de quo ē? So-
lutio in scāa specie d. ¶ Utrū hō auarus
sit auaricie: et respondēdū est q. sic: q. si-
cut largus ē largitatis: et vide in tertia
specie d. querit / auaricia qre est? Solutio
in prima specie e. querit / vtrū auari-
cia sit vt hō nō descat? Solutio in secun-
da specie e. ¶ Utrū auaricia sit cōmixta
cū largitate? Solutio in prima specie f.
queritur auaricia cū quo crescit: aut de-
crescit actus suos? Solutio in secūda spe-
cie f. querit / qre hō auarus q. tomagias
h3 tāto plus appetit habere? Solutio in
pria specie g. querit / q. sūt pñietates
appropriate auaricie? Solutio in secūda
specie g. queritur / quomodo hō auarus
vitatur tpe? Solutio in regula h. querit /
auaricia vbi est? Solutio in regula i. que-
ritur / quō auaricia est? Solutio in prima
regula k. ¶ Itē respondēdū est q. ipsa ē
per modum nolendi: sicut largitas est p
modum volendi. queritur / auaricia cum
quo est? Solutio in secūda regula k.
¶ Utrum peruersum velle et peruersus
nolle sint cause auaricie? Et dicimus q.
sic. Ratio huius est: quia rectum velle et
rectū nolle sunt cause largitatis.

De questionibus gula: et prio per principia. 72

Vtrum gula sic causet gulo-
sitatem: v3 suas species: si-
cut tēperātia temperalitā-
tes: et dicimus q. sic: quia si
non: iam gula non haberet
cum quo esset peccatum spe-
cificum: sicut tēperātia h3 cū quo ē vire?
specifica. queritur / homo gulosus: vtrū
cognoscit q. nimia comestio facit sibi ma-
lū: rñ credit q. faciat sibi bonū: et respō-
dēdū ē q. habet gulositatis facit ipsū
credere hoc qd ē supra suū intelligere: et
vide in primo paragrapho noni subiecti in
c. gula. qre hō gulosus credit q. nimia po-
tatio nō sit malū: et respondēdū ē q. ma-
gna gulositas magnificat credere: et pui-
cat intelligere: et vide in. 2. queritur / qre
hō est gulosus postq. delectationes q.
h3 p. gulā nō durat tantum q. tūz pene
quas p. illas patit: et dicēdū ē q. ē et eo
qd supponit et nō intelligit vide i. tertio

De qñstio-
bus gula:
prio per
principia.

De qñstio-
bus auari-
cie per re-
gulas.

Undecima pars.

¶ Queritur *¶*re hō gulofus fub habitu gule est ligatus? *Solutio* in. 4. *¶* Queritur / q̄ est dispositio ad peccādū? *Solutio* in. 5. *¶* Queritur / que ē cā pueri appetitus volūtatis? *Solutio* in. 6. *¶* Quare gula est cōtra oēs virtutes? *Solutio* in. 7. *¶* Queritur / cū quo hō in mēfa decipit seipsum? *Solutio* in. 8. *¶* Queritur / cū quo gula / in quo fenfu caufat delectationes? / in quo dolores? *Solutio* in. 9. *¶* Quare gulofus non diftinguit inter infirmitatem ⁊ fanitatem? *Solutio* in. 10. *¶* Queritur / hō gulofus cū quo vitit concordā? *Solutio* in vndecimo. *¶* Gula quorū ē inimica? *Solutio* in. 12. *¶* Queritur / q̄ funt figna gule? *Solutio* in. 13. *¶* Utrū gulofus peruertat mēfuram et immēfurā? *Solutio* in. 14. *¶* Queritur / quare hō gulofus nō inuenit quietem? *Solutio* in. 15. *¶* Itē respondēdū est q̄ ipfe cū gula inquit quietē. querit / que funt maiores p̄prietates gulofi? *Solutio* in. 16. *¶* Querit / cū q̄ mēfura gulofus mēfurat principia innata vegetatiue? *Solutio* in. 17. *¶* Queritur / cū quo homo gulofus est contra charitatem? *Solutio* in decimo octauo.

De questionibus gule per regulas.

De q̄stionibus gule per regulas.

Vtrū gula depēdeat magis a volūtate q̄ ab intellectu? *Solutio* in regula b. queritur / qd̄ est gula? *Solutio* in p̄la fpecie c. *¶* Queritur / q̄ fūt mōftruoſitates gule? *Solutio* in fēda fpecie c. *¶* Querit / quid est gula i fubiecto in quo est? *Solutio* i. 3. fpecie c. *¶* Queritur / gula qd̄ h3 i fubiecto in quo est? *Solutio* in. 4. fpecie c. queritur / gula q̄re non est de aliquo? *Solutio* in p̄ma fpecie d. *¶* Utrū gula fit de habitib⁹ priuatiuis? *Solutio* i. 2. fpecie d. *¶* Querit / utrū gula fit aīe aut corpis? ⁊ respondēdū est q̄ ipfa est aīe p̄io: fecū dariē aut corpis. Nā peccatū in aīa et p̄ aīam incipit: ⁊ deinde per corpus: ⁊ vidē in tertiā fpecie d. *¶* Utrū gula fit a neceffitate aut a contingentia? *Solutio* in p̄ma fpecie e. *¶* Queritur / gula q̄re ē? *Solutio* in fēda fpecie e. *¶* Querit / q̄re gulofus nō pōt moraliter ſaturari: ⁊ tā cū ſaturat ſenſibiliter? *Solutio* in p̄la fpecie f. *¶* Adhuc est respondēdū q̄ ipfa ē tāta q̄tū gu' oīus ſuū actū augmentare pōt. *¶* Queritur / p̄ quē modū gula ſubleuat appetitū volūtatis / imaginatiōis

⁊ gultus? *Solutio* in p̄mā fpecie g. *¶* Queritur / q̄ fpecies gule cōpētūt aīe ⁊ q̄ corpis? *Solutio* in ſecunda fpecie g. *¶* Queritur / quādō ſe habet gula in tempore? *Solutio* in regula h. *¶* Queritur / q̄ funt loca gule? *Solutio* in regula i. *¶* Queritur / gula quomodo est? *Respondendum* est q̄ ipfa est per contrarium modū tēperantie: ⁊ vade ad p̄mā regulā k. *¶* Queritur / gula cū quo est? *Solutio* in fēda regula l. *¶* Queritur / virū gula difſet magis a iuſticia q̄ a prudentia? et respondēdum est q̄ ſic eo q̄ temperācia q̄ est ſus oppoſitū / cōſiſtū p̄ q̄litate. *¶* Utrū gula difſet cōluer a fortitudine ⁊ prudentia? et respondēdū ē q̄ ſic: eo q̄ abſq̄ temperācia in ipſis eſſe non poſſet.

De questionibus luxurie p̄ principia.

73

Vtrū luxuria cauſet luxuriab⁹ lia: ſicut caſtitas cauſat caſtabilia: ⁊ et dicimus q̄ ſic. Alioquin luxuria nō haberet cū quo reſiſteret caſtitati. *¶* Queritur / cū quo luxuria reſiſtit caſtitati? *Solutio* in p̄lo paragrapho. *¶* Queritur / per quem modū luxuria eſt occaſio conſcientie? *Solutio* in fēdo. queritur / culpa de quo durat? *Solutio* in. 3. *¶* Queritur / p̄ quē modū luxurioſus ē ligatus? *Solutio* in. 4. queritur / luxurioſus an credat? luxuria non ſit peccatū? *Solutio* in. 5. *¶* Queritur / luxuria quare cū pleris ſignis cauſat acc⁹ ſubſtantiales? *Solutio* in. 6. *¶* Utrū luxuria faciat aſcendere credere ſup̄ia intelligere? *Solutio* in. 7. *¶* Queritur / luxurioſus cum quo decipit ſeipſum? *Solutio* in. 8. *¶* Luxurioſus cū quo diſponit ſe ad labores? *Solutio* in. 9. queritur / quare intellect⁹ luxurioſi ē obſtinatus? *Solutio* in decimo. querit / an pulchritudo ⁊ turpitudō cōcordāt? *Solutio* in vndecimo. *¶* Utrū luxuria ſit habitus contrarietatis? Ad qd̄ dicendū est q̄ ſic: eo q̄ ipfa ē habitus puerſus: et vide i. 12. *¶* Luxuria quomodo eſt peccatū? *Solutio* in. 13. *¶* Queritur / imaginatio eſt inſtrumentū luxurie? *Solutio* in. 14. queritur / quid eſt vltimus finis luxurioſi? *Solutio* in. 15. *¶* Maior luxuria cū quo cognoscit? *Solutio* in. 16. *¶* Querit / q̄re luxuria cōetando ſe multiplicat? *Solutio* in. 17. *¶* Queritur / per quem modū luxuria in ſuo ſubiecto conſiſtit in vno: ⁊ eodem tempore in fieri: et in facto eſſe? *Solutio* in. 18.

De q̄stionibus luxurie p̄ principia.

Undecima pars

superbia in subiecto in quo est? Solutio in. iij. specie c. ¶ Superbia de qbus est habitus priuatur? solutio in prima specie d. ¶ Querit quæ sunt primarie species supbie: et que sunt secundarie? Solutio in scda specie d. ¶ Utrum superbus aliquo modo sit superbie? Solutio. dicendū est q sic: qz ab ipa capi? est. Et vade ad tertiam speciē d. ¶ Quare est supbia? solutio in prima specie e. ¶ Querit/ supbia quo tendit? solutio in secunda specie e. ¶ Utrū superbia cū qritate cōtinua cor rumpat? solutio in prima specie f. ¶ Queritur quare superbia hz quantitates discretas? solutio in scda specie f. ¶ Queritur que est prima passio supbie? solutio in prima specie g. ¶ Querit que est appropriata passio superbie? solutio in scda specie g. ¶ Querit superbia quādo incipitur? solutio in regula h. ¶ Supbia vbi causat suas species? Solutio i regla i. ¶ Querit superbia quomodo est? Solutio in prima regula k. ¶ Querit superbia cum quo est? Solutio in scda regula k. ¶ Utrū superbia inheret alijs peccatis? Et dicendū est q sic. Ratio huius est: qz humilitas inheret alijs virtutib⁹ ¶ Utrū superbia insit angelo maligno? Et dicendū est q sic nā ipse inheret malo.

De questionibus accidie per principia. 74

De qstio-
nib⁹ acci-
die p prin-
cipia.

Querit utrū accidia habeat p suā naturā accidibilia: sicut sollicitudo sollicitabilia? Et respondendū est q sic vt habeant cum quib⁹ sint cōtrarie. ¶ Queritur/ vtrum accidiosus rōne sue malicie sit accidiosus? Solutio in primo paragrapho. ¶ Querit q accidia ambit pigrityā et sollicitudinē? solutio in scdo. ¶ Querit accidia cū quib⁹ durat? solutio in tertio. ¶ Quare homo volens agere bonū/ est negligēs? solutio in. iij. ¶ Quare intellectus sub habitu accidie ignorat eam? solutio in. v. Cū volūtas sit creata ad diligendū bonū: qre odit illud? solutio i. vi. ¶ Quare accidia indicat diligentia p vitiō? solutio in. viij. ¶ Quare accidia in veritate est pigra? Solutio in viij. ¶ Quare accidiosus delectat in malis: et pigra in bonis? solutio in. ix. quare accidia est inimica sciētie? solutio in. x. querit accidia quō agit p cōcordāu? solutio in. xi. ¶ Querit accidia cui est parraria? solutio in. xij. queritur pigritya quō se habeat in causis? solutio in. xij.

¶ Querit accidia p quē modū impedit bonū? solutio in. xij. quare accidiosus semp est i labore? solutio i. xv. querit qd est fons vitiōrū? solutio in. xvi. ¶ Querit per quē modū accidia est fortis? solutio in. xvij. ¶ Querit minor accidia cui est propinqua? solutio in. xvij.

De questionibus accidie per regulas.

Querit accidia quare min⁹ cognoscit q aliud pctm? solutio in regula b. ¶ Querit qd est accidia? solutio i prima specie c. ¶ Correlatiua accidie a quo sit? solutio in scda specie c. ¶ Accidia qd est in alijs vitijs? solutio i. iij. specie c. querit qd hz pigritya in bonis: et qd hz in malis? solutio in. iij. specie c. ¶ Querit qre accidia est habit⁹ priuatur? solutio in pma specie d. ¶ Accidia de qb⁹ est? solutio in secunda specie d. ¶ Utrū accidia sit ligamē accidiosū ad agendū malū? solutio in. iij. specie d. ¶ Accidia quare agit per suam speciē? solutio in prima specie e. ¶ Querit quare est accidia? solutio i scda specie e. ¶ Utrū accidia possit esse mixta cū alijs vitijs sine quāitate cōtinua? Solutio in prima specie f. quare accidia habet actus successiōnis cū nō sit punctualis/ meqz linealis? solutio i scda specie f. ¶ Querit que est propria qualitas accidie? Solutio in prima specie g. queritur que sunt passiones appropriate? solutio in scda specie g. ¶ Accidiosus qñ vicitur tempore? solutio in regula h. querit accidia vbi est? solutio in regula i. ¶ Accidia quomodo est genita? solutio in prima regula k. ¶ Accidia cū quibus efficitur? Solutio in secunda regula k. querit accidia a quo causatur magis / aut ab intellectu aut a voluntate? et est respondendū distinguendo: videlicet q ipsa causatur ab intellectu per pigrityā: et a voluntate magis per sollicitudinē. Ratio huius est: quia intellectus in acquirēdo species laborat/ voluntas autē nequaqz. ¶ Quare ociositas et sollicitudo sūt species accidie? Et respondendū est q intellectus non habet inherētiā ad verū propter pigrityā: ideo causat ociositatem/ voluntas autem propter inherētiā quā habet ad malū/ causat sollicitudinē.

De qstio-
nibus acci-
die per re-
gulas.

De questionibus inuidie et primo per principia.

De qñtio-
nib⁹ inui-
die: pmo
per princi-
pia.

Vtrū inuidia habeat inuidia-
bulia sicut sensuū sensibi-
lia: Ad qđ dicentū est qđ sic
alioqñ inuidia nō ēēt pñm
specificū. Verūtamē sēnti-
ua habet species naturali-
er: inuidia autē moraliter. ¶ Vtrū ap-
petere bonum absolute sit bonū? Solu-
tio in pmo paragrafo. ¶ Vtrum alti-
qua virtus per se posset destruere inui-
diam? Solutio in scđo. ¶ Queritur per
quem modū deuincit inuidia? Solutio
in tertio. queritur cum quibus potesta-
tibus inuidia deuincitur? Solutio in. iij.
queritur que est cura cōtra inuidiā? so-
lutio in. v. ¶ Que est corruptio inuidie?
solutio in. vi. ¶ Inuidiosus vtrū per qđ
mutatur sui habitus pōt esse virtuosus?
Solutio i. vii. ¶ Per quē modū inuidio-
sus seipm decipit? Solutio in. viij. quare
inuidia non dat delectationē subiecto
in quo est? Solutio in. ix. ¶ Querit per
quā modū inuidiosus in numerando vi-
tia/potest curari sua inuidia? Solutio in
decimo. ¶ Intellectus per quem modus
agit contra inuidiam? Solutio in vndeci-
mo. ¶ Inuidia et charitas cum quibus
habitibus se habent? Solutio in. xij.
¶ Que est dispositio inuidie? Solutio
in. xij. ¶ Querit cum qua mensura de-
struitur mēsurā inuidie? Solutio in. xij.
¶ Vtrū inuidia possit causare quietem?
Solutio in. xv. ¶ Cū qua maiestate ma-
iestas inuidie deuincitur? Solutio i. xvi.
¶ Cum qua equalitate deuincit equali-
tas inuidie? Solutio in. xvij. ¶ Inuidio-
sus per quem modum se habet ad sua ⁊
ad aliena? Solutio in. xvij.

De questionibus inuidie per regulas.

De qñtio-
nib⁹ inui-
die per re-
gulas.

Quare inuidia est generalis pec-
catū qđ auaricia? Solutio i re-
gula d. ¶ Querit quid est in-
uidia? Solutio in prima specie
c. inuidia cū qbus est hoc qđ est? Solutio
in scđa specie c. ¶ Inuidia quid est i suo
subiecto? Solutio i. iij. specie c. querit/in-
uidia de quibus est peccatū specificū? so-
lutio in prima specie d. ¶ Inuidia de q-
bus est secūdarie? Solutio in scđa specie
d. ¶ Vtrum inuidia sit ignorantia intel-
lectus ⁊ malivolentia voluntatis? Solutio
in. iij. specie d. ¶ Inuidia ire est ef-
fectus? Solutio in prima specie e. ¶ Vtrū
inuidia sit inimica subiecti i quo est? so-
lutio in scđa specie e. ¶ Inuidia quantā

est? Solutio in prima specie f. quare inui-
dia pōt habere multos actus differētes
numero? Solutio in. ij. specie f. ¶ Que ē
prima passio inuidie? Solutio in. i. specie
g. ¶ Querit qđ est appropriata passio in-
uidie? Solutio in. ij. specie g. ¶ Inuidia p-
quē modū cōsistit in tpe. Solutio in regu-
la h. ¶ Signa inuidie vbi sunt? Solutio
in regula i. querit inuidia quō est? solu-
tio in prima regula k. ¶ Inuidia cū q-
signis cognoscit? Solutio in. ij. regula k.
querit vtrū inuidia descēdat ab intelle-
ctu aut a volūtate? et hūc dicendū est qđ
ab vtroq; ab intellectu quidē rōne sup-
bie: sed a volūtate rōne auaricie. ¶ Vtrū
memoria ⁊ imaginatio sint potētie cōes
inuidie? Cui dicendū est qđ sic eo quia ipe
sunt potētie cōes intellectui ⁊ volūtati.

De questionibus ire et pñs mo per principia.

Vtrum tot irascibilia sint
sub ira quot charitabilia
sunt sub charitate? Et de-
cimus qđ nō. Sicut in na-
tura nō sūt tot monstruosi-
tates sicut pfectiōes. que-
ritur qđ est remediū ire? Solutio in prin-
cipio capituli siue in pmo paragrafo
qui est idē. querit cū quo ira deuincitur?
Solutio in. ij. ¶ Vtrū actus ire sit sua du-
ratio? Solutio in. iij. ¶ Potestas ire cum
qua pātē deuincit? Solutio i. iij. ¶ Per
quē modū prudentia vincit irā? Solutio
in. v. ¶ Charitas per quē modum crescit
actū suū? Solutio in. vi. ¶ Quomodo vo-
luntas trānsit de ira in virtutē? Solutio
in. viij. ¶ Per quē modū irasci est supra
intelligere? Solutio in. viij. ¶ Homo ira-
tus cū quo patitur: ⁊ cū quo resurgit ab
ira? Solutio in. ix. quare homo iratus nō
distinguit inter sui malū ⁊ alterius ma-
lum? Solutio in. x. ¶ Homo irat⁹ cū qui-
bus concordat? cum quibus discordat?
Solutio in. xi. querit que est dña ire? so-
lutio in. xij. ira cum quo generat: et cū
quo corrumpit? Solutio in. xij. queritur
cum quo ira mensurat? Solutio in. xij.
¶ Quare homo non quiescit cū ira? Re-
spondēdū est per hoc qđ ira nō quiescit:
sed patientia: ⁊ vadē ad. xv. ¶ Que est
maior/aut patiētia absoluta aut ira ab-
soluta? Solutio in. xvi. ¶ Queritur quare
coequabilia sunt de genere ire? Solutio
in. xvij. ¶ Que potest esse minor/aut pa-
tientia aut irā? Solutio in. xvij.

De qñtio-
nib⁹ ire et
pñs mo per
principia.

Undecima pars.

De q̃stionib⁹ ire p regulas.

De q̃stio-
nib⁹ ire p
regulas.

Vtrū ira sit general⁹ pec-
cati? Solutio in regula b.
Queritur quid est ira? So-
lutio in p̃ma specie c. quare
ira est habit⁹ cōfus⁹? So-
lutio in sc̃da specie c. quid
ē ira? aia? Solutio i. iij. specie c. Quare
ita q̃to magis tangit? tanto magis mul-
tiplicat? Solutio in. iij. specie c. Quā-
do ira s̃e de seip̃a? Solutio in p̃ma specie
d. Quādo ira de q̃bus principijs est? Solutio
in. ij. specie d. Quādo ira habeat dñum?
Solutio in. iij. specie d. Quādo ira quare est
effectus? Solutio in p̃ma specie e. Quādo ira
quare est? Solutio i. ij. specie e. quāto est
ira cōtinue in prima specie f. Quādo ira quare
crescit aut diminuit actus suos? ex eo q̃
irascibilia sunt species eius? vide in se-
cunda specie f. Quādo ira furor sit p̃p̃ia
passio ire? Solutio in p̃ma specie g.
que sunt secundarie passionē ire? Solutio
in. ij. specie g. Per quē modū ira cō-
sistit in tpe? Et dicim⁹ q̃ per suā q̃nti-
tatem est indiuisibilis? 2 per discretā per
quā crescit aut decreuit actus suos suc-
cessiue. 2 vade ad regulā b. Quādo ira vbi ē?
Solutio in regula i. Quādo ira quō est? So-
lutio in p̃ma regula k. Querit ira cū q̃
est? Solutio in. ij. regula k. querit q̃ ē ma-
teria ire? Ad q̃d dicēdū est q̃ irascibilia.
que ē forma ire? ad q̃d dicēdū est q̃ iras-
cibilitas cū qua mouet irascibilia. quis
est actus ire? dicēdū est q̃ irasci qui est
ortus ab actione 2 passione.

De questionibus falsitatis per principia.

De q̃stio-
nib⁹ falsi-
tatis p p̃n-
cipia.

Querit vtrū falsitas habeat
tot falsificabilia quot le-
galitas h̃z legalia. Et re-
spondēdū est q̃ non: q̃ falsi-
tas est habitus priuati⁹
legalitas autem positiuus.
Quādo homo falsus possit tantū falsi-
ficare q̃tum homo legalis verificare?
Et dicēdū est q̃ nō: eo q̃ bonitas est ha-
bitus legalitatis: malicia aut falsitatis.
Et solutio ē in p̃mo paragrafo. Quādo falsi-
tas cum quo cognoscit? Solutio in sc̃do.
Quādo falsitas cū quo corrumpit? Solutio in
iij. Quādo falsitas cū quo habet posse? Solutio
in. iij. querit: falsitas cū quo decipit
intellectū? Solutio i. v. Quod est signū
falsitatis? Solutio in. vj. Quādo falsitas vbi
sit? Solutio i. vj.

Quare falsitas cognoscitur? Solutio
in. vj. Per quē modū delectationes
pene sunt signa falsitatis? Solutio i. ix.
Utrum falsitas cōfundat differentias
vi ipsa non cognoscatur? Solutio in. x.
Queritur falsitas quomodo decipit
imaginationē? Solutio in. xi. Cū quo
falsitas deprehendit? Solutio in. xij. quō-
modo per principia causalia falsitas co-
gnoscitur? Solutio in. xij. Per quem
modū mediū est signū falsitatis? Solutio
in. xij. Falsitas per quē modum
apprehendit? Solutio in. xv. Quādo
falsitas cum qua maioritate cognoscit?
Solutio in. xvi. Equalitas per quē mo-
dum est signū falsitatis? Solutio in. xvi.
Utrū mendacium sit licitū: aut maior
veritas sciri possit? Et respondēdū est
q̃ sic: posito tamen q̃ falsitas non sit cā-
sed occasio. Et vade ad. xvij.

De questionibus falsitatis per regulas.

Vtrum falsitas sit ita fortis
in rēratione sicut legalitas?
Et respondēdū est q̃ nō:
eo q̃ fortitudo que est vir-
tus/ concordat cum legalit-
tate. Et vade ad regulā b.
Falsitas q̃d est? Solutio in p̃ma spe-
cie c. Essentia falsitatis cū quibus est?
Solutio in sc̃da specie c. Quid est falsi-
tas in alijs habitibus? Solutio in. iij.
specie c. Querit aptitudo falsitatis p̃
quem modū est? Solutio in. iij. specie c.
Quod est principium primitiuū falsi-
tatis? Solutio in p̃ma specie d. Utrū
falsitas agat per suam speciem? Solutio
in sc̃da specie d. Falsitas a quo depen-
det plus/aut a voluntate aut ab intel-
lectu? Ad q̃d dicēdū est q̃ a voluntate
tāq̃ a causa: ab intellectu autem tāq̃
ab instrumento: et vide in tertia spe-
cie d. Que est causa falsitatis? Solutio
in p̃ma specie e. Falsitas ad quē ter-
minum tendit? Solutio in sc̃da specie e.
Falsitas quanta est continue? Solutio
in p̃ma specie f. Que est materia
augmentatiōis 2 diminutiōis falsita-
tis? Solutio i sc̃da specie f. Que est p̃-
maria passio falsitatis? Solutio i p̃ma spe-
cie g. Que est secundaria passio falsita-
tis? Solutio in sc̃da specie g. Utrum fal-
sitas cum sua discreta quantitate sit in
successione cum continua in subiecto in
quo est? Solutio i regula i. Falsitas quō
est? Solutio in regula i.

De q̃stio-
nib⁹ falsi-
tatis per
regulas.

mode est? Solutio in prima regula k.
¶ Salitas cum quo est? Solutio in scda
regla k. ¶ Querit cui repugnat magis
salitas/au prudentie aut charitati? Et
respondendū est q charitati tanq agior
et prudentie tanq leoni. ¶ Salitas cui
impugnat magis/aut imaginationi aut
sensui? Et dicēdū est q imaginationi cū
mendacio: sed sensui cum ypocrisi.

De questionibus inconstan- tie per principia.

De qstio-
nib⁹ inconstan-
tie per
principia.

Trum inconstātia habeat
species sicut cōstantia? Et
respondēdū est q sic alio:
quin non posset esse habi-
tus mal⁹ ⁊ mendax ⁊ hy-
lusmodi. ¶ Quare inconstan-
tia est pccm? Solutio in pncipio ca-
pituli inconstantie/ siue in primo para-
grapho: Inconstantia cū quo deuincit?
Solutio in scdo. ¶ Quare cōstantia cor-
rumpitur? Solutio in. iij. ¶ Quare pote-
stas inconstante non pōt ptra potestatem
cōstantie: ex eo q pias cōstantie cōuenit
cū esse inconstantie aut cū nō esse ⁊ vide
in. iij. Et in isto passu cognoscit intel-
lectus qua de cā hō pōt resurgere a pccō.
¶ Quare inconstātia debilitat intel-
lectu: ex eo q ipsa est habitus alteratio-
nis ⁊ vide in. v. ¶ Quare inconstantia
aliquo mō nō est amabilis? Solutio l.vf.
¶ Qd est fignētū cōstantie? Solutio in
vj. ¶ Utrū veritas sit cōis cōstantie ⁊ in-
constantie? Solutio in. viij. ¶ Quare inco-
stantia est de genere laboris ppter hoc
q cōstātia est de genere quietis? ⁊ vi-
de. ix. ¶ Quid agit inconstātia p differē-
tiā? Solutio in. x. ¶ Per quē modū con-
cordātia est signū inconstantie? Solutio in
xi. ¶ Per quē modū prudētia est inimi-
ca inconstantie? Solutio in. xij. ¶ Quare
inconstantia est posterior? Solutio in
xij. ¶ Quare pseuerātia est inimica in-
constantie? Solutio in. xiiij. ¶ Utrū finis
possit esse cōis cōstantie ⁊ inconstantie? So-
lutio in. xv. ¶ Quare maior inconstantia
non pōt esse supia maiore cōstantiā: ex
eo q esse antecedens: nō esse aut conse-
quens? ⁊ vide in. xvj. ¶ Cōstantia ⁊ in-
constantia per quē modū sunt equalē?
Solutio in. xvij. ¶ Quare cōstantia faci-
lius deuincit? Solutio in. xvij.

De questionibus inconstan- tie per regulas.

Verit inconstantia cū qua
pōtentia anime est magis
connexa? Solutio in regula
b. ¶ Quid est inconstan-
tia? Solutio in prima spe-
cie c. ¶ Inconstantia cū quo
est pccm specificū? Solutio in scda specie
c. ¶ Inconstantia qd est in pōtētia hōis?
Solutio in. iij. specie c. quid habet inconstan-
tia in volūtate ⁊ in intellectu? Solutio
in. iij. specie c. ¶ Utrū essentia inconstan-
tie descendat ab alia essentia? So-
lutio in pma specie d. ¶ Inconstātia ex
quibus principijs specificis est? Solutio
in scda specie d. ¶ Cuius est inconstan-
tia? Solutio in tertia specie d. ¶ Que si-
militudo cōsistit inter habitus morales
et habitus naturales? Solutio in prima
specie e. ¶ Queritur per quem modum
intellectus cognoscit q peccatum nihil
est? Solutio in secūda specie e. ¶ Quā-
titas inconstantie cum qua mensura
mensuratur? Solutio in prima specie f.
¶ Quantitas inconstantie in qua pōtētia
est? Solutio in scda specie f. que est passio
prima inconstantie? Solutio in prima spe-
cie g. que est secundaria passio inconstan-
tie: ⁊ que est sua dispositio? Solutio in se-
cūda specie fi. ¶ Per quē modū inconstan-
tia cōsistit in tempore? Solutio in re-
gula h. ¶ Inconstantia vbi est? Solutio
in regula i. ¶ Inconstantia quomodo
est? Solutio in regula k. ¶ Inconstantia
cū quo est? Solutio in secūda regula k.
¶ Queritur/constantia cum quibus vir-
tutibus pugnat maxime contra inconstan-
tiam? ⁊ respondendū est q cū forti-
tudine spei ⁊ charitati. ¶ Queritur in-
constātia cum quibus vitijs pugnat ma-
gis contra constantiā? ad qd dicendū est
q cum auaricia/ superbia ⁊ gula. ¶ Di-
ximus de questionibus vitiorum: ⁊ etiā
de nouem subiectis: ⁊ data est doctrina
per quem modū possunt solui questio-
nes supradicte ⁊ etiam peregrine: tenē-
do modum quem tenuimus.

De questionibus vndecime partis principalis huius libri que est de applicatione ad cen- tum formas.

In parte ista faciem⁹ qstio-
nes ⁊ solutiones earū trans-
mittem⁹ ad rubricas seu ca-
pitula q sunt in decima par-
te implicare: quas solutiones

De qstio-
nib⁹ inconstan-
tie per
regulas.

De qstio-
nib⁹ vnde-
cime pris
cipalis
hui⁹ libri
q est de ap-
plicatione
ad centū
formas.

¶

Undecima pars.

dimittimus intellectui bene intuenti.
¶ Adhuc supra quodlibet capitulū facie-
mus multas q̄stiones: et quilibet solutio in
quolibet paragrafo erit implicata / se-
cundū q̄ textus ei cōpetit: videlicet pri-
ma questio ad primū paragrafum: et
secunda ad secundū: et ita transmittetur
Non autē nominabimus siue assignabi-
mus paragrafū cā breuitatis: s; i fine
q̄stiones et solutiones transmittem⁹ ad ca-
pitulum siue rubricam: verumtamē alie
quas questiones proponimus confestim
soluere.

De questionibus per expli- citur et implicitum. 77

De q̄stio-
bus p ex-
plicitum et
implicitū.

Veritur / p quē modum sūt
applicaciones p explicitū et
implicitū. ¶ Quō applican-
tur ad q̄stionē isti termini:
vtrū deus sit. ¶ Quō appli-
cant ad q̄stionē isti termini:
vtrū deus sit etern⁹. ¶ Quō applicat
ad istā q̄stionē: vtrū sit bonū q̄ de⁹
sit intantū infinitus p suā magnitudi-
nē: sicut p suā eternitatē. ¶ Quō applica-
tur ad ppositū: vtrū deus sit magis
actu p suū intellectū: q̄ p suā eternita-
tē. ¶ Quomodo applicantur ad ppositū
ista: principia: videlicet vtrū deus sit in-
finit⁹: vade ad decimā partē huius libri
ad rubricā per explicitum et implicitū:
in qua solutiones harū questionum sunt
implicate.

De questionibus per abstra- ctum et concretum. 77

De q̄stio-
bus p ab-
stractū et
concretū.

Veritur / quō sit applicatio
p̄ncipiorū p abstractū et cō-
cretū. Et respondendū ē q̄
p quattuor modos notatos
in decima pte hui⁹ libri: et i
predicta rubrica. ¶ Per primū modum:
sicut si queratur: vtrū ignis et igneitas
differūt: applicetur ad bonitatē et magni-
tudinem et. cum correlatiuis eorum: et
apparebit differentia inter abstractum
et concretum. ¶ Per secundū: vtrū inter
q̄ritatem et q̄ritum sit differentia: appli-
cet bōitas accidentalis p abstractū: et bo-
nū morale: pcretū qd ē q̄ritū. ¶ Per tertiu
vtrū inter caliditatē et calidū sit differen-
tia: Ad hoc applicet bonitas substantia-
lis ad calidū: et applicetur bonū accide-
ntale: per quartum: vtrū inter albe-

dinem et album sit differentia: Applice-
tur bonitas accidentalis ad albedinem:
et bonum substantiale ad album: sicut
ad hominem album qui est substantia.
Et vade ad decimam partem ad rubri-
cam supra signatam.

De questionibus applicatio- nis prime figure. 77

Vtrū de deo possit fieri p-
batio separata a p̄batione
propter quid p equiparā-
tiā: et q̄ vtrū cū dicat: vtrū in
deo bonitas et magnitudo
cōuertant⁹: Ad istā q̄stionē
applicentur eternitas / potestas et. cum
suis diffinitionibus et cum suis correlati-
uis earum per regulam c. significatiue: vt
fiat circulatio subiecti et predicator: et vade
ad applicationem prime figure.

De q̄stio-
bus appli-
cationis pri-
me figure

De questionibus applica- tionis secunde figure. 77

Veritur / quomodo sit appli-
catio ad secundā figurā: sicut
si querat: vtrū sit differen-
tia inter bonitatē et bonita-
tē: applicetur termini que-
stionis ad scalam differentie. ¶ Ulteri⁹
si queratur que sunt principia genera-
lissima subalternā et specialissima. ¶ Et
si queratur per quem modum secunda
figura ē applicabilis siue seruies prie fi-
gure: vade ad applicationē scōe figure.

De q̄stio-
bus appli-
cationis se-
cūde figu-
re.

De questionibus applicatio- nis tertie figure. 77

¶ Querat: vtrū bonitas sit ma-
gna sine p̄cordātia: aut vtrū bo-
nitas possit habere p̄cordātiā
sine differentia: aut q̄ sunt correlatiua bo-
nitatis: applicent ad cameram b. et te-
neatur hoc qd p signa camere significa-
tur: et vade ad applicationē tertie figure.

De q̄stio-
bus appli-
cationis ter-
tie figure.

De questionibus applicatio- nis quarte figure. 77

¶ Querat: vtrū diuina bōitas sit i-
tāto magna: sicut diuina eterni-
tas: et vtrū de⁹ sit i- tāto potēs
p suā potestatē sicut p suū intellectū: suā
voluntatē: applicent termini prie questio-
nis.

De que-
stioib⁹ ap-
plicationis
quarte fi-
gure.

nis ad camerā b. c. d. Et termini secunde
qōnis ad camerā e. f. g. Et teneatur hoc
qđ littere camerarū significāt: et vade
ad applicationem quarte figure.

De questionibus applica- tionis diffinitionum. 78

S Queratur aliquid de aliquo:
applicetur hoc de quo querit
ad diffinitionē: videlicet diffi-
nire eum: et concludere de ipso per suam
diffinitionē: sicut si queratur. Utrū deus
habeat actū infinitū. Deus est ens infi-
nitum: ergo deus non est infinitus sine
actu infinito. Et sic de alijs. Et vade ad
applicationem diffinitionum.

De questionibus applica- tionis per regulas. 78

S Queratur aliqđ dubiū: appli-
cetur illud ad regulas cum sua
diffinitione: et discatur per oēs
regulas: et itā tale dubiū declarabit per
regulas et species earū: et sua declaratio
faciet tale dubiū trāsire ad affirmatio-
nē vť ad negationē. Et ista reglā ē infalli-
bilis: sicut signū qđ vere et infallibiliter si-
gnificat hoc cur? est signū. idē ep̄plū va-
tur in nouem subiectis: et vade ad appli-
cationem regularum.

De questionibus applica- tionis tabule. 78

S Queratur: vtrum sit actus in-
finitus et eternus: applicetur ad
primā columnā: et queratur per
regulā c. Quid est actus infinitus: et qđ
est in bonitate p diffinitionē bonitatis:
et quid est in magnitudine p diffinitionē
magnitudinis: et quid est in eternitate
per diffinitionē eternitatis. Et hoc per
tertiā speciem regle c. significatū ē: post cō-
cludit scōz hoc qđ lre significāt. Et sic de
alijs. Et vade ad applicationē tabule.

De q̄stionib⁹ applicationis et euacuationis. iij. figure. 79

A pplicatio euacuationis tertie
figure fit isto modo: videlicet
qđ si in questione bonitas est
vnius terminus: et magnitudo alius ter-
minus: aut si bonitas est vn⁹ terminus

et concordantia est alius terminus: et sic de
alijs: applicetur questio ad camerā b. c. et
euacuet ista camera scōz modū d actū
euacuatione tertie figure: et appli cetur
que hauriunt ab ipā camera ad p. posi-
tum: et vade ad applicationem euacua-
tionis tertie figure.

De q̄stionib⁹ applicationis et multiplicationis. iij. figure. 79

Q uerit per quē modū ad vnām
et eādē cōclusionē scit hō inue-
nire. xx. rōnes. ¶ Querit quō
inuenit mediū inter subiectū et predica-
tum ad faciendū syllogismū. Quō maior
et minor. ppositiones syllogismi pbanf.
Quō soluent fallacie per istā artē. Quō
alie scie p istā artē facilius addisci pnt.
Et vade ad applicationē quarte figure.

De q̄stio-
nib⁹ appli-
cationis et
multipli-
cationis
iij. figure

De questionibus applica- tionis et mixtionis principiorū et regularum. 79

Q ueritur quō principiū cū prin-
cipio miscetur ad soluēdas que-
stiones. quō principia regle mi-
xcent ad soluēdū qōnes. qrit p quē modū
principia implicata applicant ad prin-
cipia explicita: sicut cētū forme: aut alie
forme peregrine: vade ad applicationē
mixtionis principiorū et regularum.

De q̄stio-
nib⁹ appli-
cationis et
mixtionis
principiorū
et regularū

De questionibus applica- tionis nouem subiectorum. 79

Q uerit si q̄stio debet de / aut de
angelo/aut de celo/aut de ho-
mie/aut de imaginatiua/aut
de sensitiua/aut vegetatiua/aut elemē-
tatiua/aut de moralibus/ad q̄ loca vide-
licet recurreret solutio nē inuenire: va-
de ad applicationē nouē subiectorum.

De q̄stio-
bus appli-
cationis no-
uem sub-
iectorum.

De questionibus applica- tionis centum formarum: et pri- mo de entitate. 79

Q uerit qđ est entitas. Querit
qđ est cōcretū entitatis. Que
est differeētia inter entitatē et
ens. Et r̄ndēdū est p scōam speciem regle
Q 14

De q̄stio-
bus appli-
cationis cē-
tū forma-
rum: et pri-
mo de en-
titate.

¶ In decima pars

e. ad quā sunt concretā. Hoc idē dici potest secundam speciem regle d. 7 p. primā e. Et vade ad centum formas ad primum capitulum entitatis.

De questi omibus essentie.

De questi-
onibus essen-
tie.

Trū entitas essentia cōuertitur: Et rñdendū est q' sic: alioquin eē 2 ens nō puerteretur. ¶ Utrūq' inter essentiam 7 esse sit differētia: vade ad centū formas 7 ad capitulum de essentia.

De questionibus bonitatis.

De questi-
onibus boni-
tatis.

Querit qd est vnitas: Quare ista bonitas est vna: Quare ista magnitudo est vna: vtrū in creatis bonitas/ magnitudo 2c. differant: Et si differāt/ querit quare differant: ad qd rñdendū est vt vnitas sit tunc multis vnitatibus: sicut differētia multis differētiis numeris. ¶ Quid est concretū vnitas: et si dicat vñ esse: q' ro quare est suū concretū. Respondeo vt vnitas habeat subiectum in quo sit substantata: 7 vt differētia possit sic intrare inter vnitatē 7 vñ: sicut inter essentiam 7 esse: 7 vade ad tertium capitulum qd est de vnitate.

De questiōib' pluralitatis.

De questi-
onibus plura-
litis.

Querit qd ē pluralitas: ¶ Quid est fons pluralitatis: quid ē causa differētie bonitatis et magnitudinis 2c. ¶ Quid est concretū pluralitatis: vade ad quartū capitulum qd est de pluralitate.

80 De questionibus nature.

De questi-
onibus nature.

Querit qd est natura: ¶ Utrūq' aliq' p'cipia substantiaalia sint naturalia: Et rñdendū est q' sic: vt p' p' scām speciem regle c. quod est p'cretū nature: ¶ Natura cū quib' ē mixta: vade ad v. caplm qd ē de natura.

80 De questionibus generis.

De questi-
onibus gene-
ris.

Querit qd est genus: Genus qd' p'ncipiū est applicabile: ¶ Utrū bonū absolutū sit genus: 7 sic de magno 2c. ¶ Utrū bonū

tas sit magis generalis substantialiter q' accidentaliter: 7 rñdendū est q' sic. Bonitas em̄ per substantiā est prius: per accidēs autem per posterius. ¶ Utrū gen' sit ens reale extra aiām: Et rñdendū ē q' sic: nā aliter aīa crearet differētiā inter speciem 7 species: qd est impossibile. ¶ Utrū brutū aīal possit imaginari genus: 7 rñdendū est q' nō: aliter em̄ faceret sciam. ¶ Adhuc enā q' imaginatio nō attingit obiectū abstractū cū linea/ figura/ colore: 7 sic de alijs imaginationibus: sed ipsa cōcretū attingit: sed ipsum concretū attingit cum ipis: 7 vade ad vj. capitulū qd est de genere.

80 De questionibus speciei.

Querit qd est species: Species ad que loca hui' artis est applicabilis: forma per que modū agit per suā speciem. ¶ Utrū species sit ens reale extra aiām: ¶ Utrum genus sine specie possit p'cipare cū indiuiduo: Quid est concretū species: que est differētia inter speciem naturalem et moralem: que sūt species p'utū 7 vitiorū: vade ad vij. caplm qd est de specie.

De questi-
onibus spe-
ciei.

80 De questiōib' indiuiduitatis.

Querit qd ē indiuiduitas: quō indiuiduitas est dissimilis: ¶ Que sunt correlatiua indiuiduitatis: quare indiuidū est indiuisibile: ¶ Utrum indiuiduum esset extra animā: posito q' species non esset extra aiām: quare correlatiua indiuiduitatis nō sunt sensibilia. quid ē p'cretū indiuiduitatis: ex eo q' indiuiduitas h' p'creta indiuisibilia: vade ad vij. caplm qd est de indiuiduitate.

De questi-
onibus indiui-
duitatis.

80 De questionibus p'prietatis.

Querit qd ē p'prietas: ¶ P'prietas p' que modū est p'cipii ipsi: cū hac arte: ¶ Diffinitio p'prietatis ad quā regulā est applicabilis: Quare p'prietas est rō p'prio: cū ipm p'ducat p'prietatē: ¶ Utrū p'prietas sit cā appropriatā: sicut differētia differētis. Cōcretū p'prietatis ex qd' ē. ¶ P'prietas quō se h' 3 naturalib' 7 moralibus. ¶ P'prietas p' que modū est cā sciā: Et sic de mechanicis: vade ad nonū capitulum quod est de p'prietate.

De questi-
onibus p'prie-
tatis.

De questionibus simpliciter.

De questionibus simpliciter.

Verit quid est simplicitas. **Q** Simplicitas cuius est causa? Simplicitas quod est applicabilis? Que sunt correlatiua simplicitatis? vade ad r. cap. qd est de simplicitate.

De questionibus compositionis.

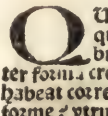
De questionibus compositionis.

Verit quid est compositio? **Q** Compositio quantum est applicabilis? querit unde oritur compositio? que sunt correlatiua compositionis? Utrum compositio possit esse in composito: posito quod sua principia simplicia non sint in subiecto essentialiter? respondendum est quod non: eo quod compositum non haberet aliquid ex quo esset: et correlatiua compositionis et scilicet species d. et prima e. in mundo non essent: et vade ad. xj. capitulum quod est de compositione.

De questionibus forme.

De questionibus forme.

Verit quid est forma? **Q** Forma quibus principibus est applicabilis? Que est differentia inter formam creatam et increatam? Utrum forma habeat correlatiua? An actio est de ratione forme? Utrum forma possit agere extra sua correlatiua? quare forma est extra sensum? **Q** Quod est concretum forme? que sensibilia sunt signa forme? vade ad. xij. capitulum quod est de forma.

De questionibus materie.

De questionibus materie.

Verit quid est materia. **Q** Materia quibus principibus habet? **Q** Utrum materia habeat correlatiua? ad quod dicendum est quod non: nam ipsa iam esset de genere actionis. **Q** Concretum materie ex quibus est? **Q** Quis est vniuersalis fons materie? vade ad. xij. capitulum quod est de materia.

De questionibus substantie.

De questionibus substantie.

Verit quid est substantia. **Q** Substantia quibus principibus est applicabilis? Utrum substantia habeat correlatiua. Utrum omnis substantia creata sit composita ex forma et materia? quod est concretum substantie. quare substantia

na est per se existens. Et respondendum est ex eo quod per formam est agens: et per materiam est patiens: et per conjunctionem earum est composita. quare substantia subsistat accidentibus ex eo quod sine ipsis esse non potest nec agere. Utrum substantia sit sensibilis. Et dicimus quod non: nam sensus non potest tantum obiectare cum accidentibus? **Q** Utrum substantia est. Et vade ad. xij. capitulum de questionibus substantie.

De questionibus accidentis.

Verit quid est accidentis. **Q** Accidentis ubi est applicabilis. Utrum accidentis se habeat ad suum finem principaliter aut ad alium. Accidentis a quo oritur. **Q** Quod est concretum accidentis. querit utrum duplex sit accidentis: videlicet vnum intrinsecum aliud extrinsecum. Utrum sensus attingat accidentis intrinsecum. Utrum imaginatio possit imaginari accidentis intrinsecum absque accidentis extrinsecum sine sensibili. Utrum intellectus sine accidentis intrinsecum et extrinsecum possit facere scientiam. Et vade ad. xv. capitulum quod est de accidente.

De questionibus accidentis.

De questionibus quantitatatis.

Verit quid est quantitas. **Q** Uade ad diffinitionem bonitatis: et diffinitionis quantitatis secundum modum diffinitionis bonitatis / dicendo sic. quantitas est ens ratione cuius quantum quantificat quantum. quantitas a quibus oritur. Utrum causa quantitatis sit consequentia. Que sunt prime mensuræ quantitatis. quid est concretum quantitatis. Uade ad. xvj. capitulum quod est de quantitate.

De questionibus quantitatatis.

De questionibus qualitatis.

Diffinitio qualitatis per quem modum potest inueniri. Uade ad diffinitionem bonitatis: et diffinitionis ipsam secundum modum bonitatis / dicendo sic. qualitas est ens ratione cuius qualis agit quale. Qualitas cuius est habitus applicatus. qualitas in quibus est assuetudine. quod est concretum qualitatis. qualitas a quo oritur. Et quare est accidentis. Uade ad decimum septimum capitulum quod est de qualitate.

De questionibus qualitatis.

Undecima pars.

8. De questionibus relationis.

De qñstio-
bus rela-
tionis.

Queritur relatio quibus ter-
minis ē applicabilis: vt hō
sciat ipsam diffinire: Quid
est relatus: Utrūz cōtractio
sit principii relationis: Utrū
principium sine correlatiuis posset esse
principium: Uade ad. 18. capitulum qđ
est de relatione.

8. De questionibus actionis.

De qñstio-
bus actio-
nis.

Critio quib⁹ est applicabilis
vt sit terminus explicatus:
Utrū actio sit ratione cuius
agēs agit agibile: Utrū con-
cretū actiōis sit actionatū:
Cōcretū actionis cū quibus est designa-
tum et declaratum: Uade ad. 19. capitu-
lum qđ est de actione.

8. De questionibus passionis.

De que-
stionib⁹ pas-
sionis.

Assio quibus principijs est
applicabilis vt diffinatur:
Utrū generabilitas sit fons
passionis: Utrū passio sit ens
a quo orit⁹ passus: Utrū pas-
sus sit concretum passionis: Passio per
quem modū est accides: Uade ad. 20. ca-
pitulū qđ ē de passione.

8. De questionibus habitus.

De qñstio-
bus habi-
tus.

Habitus per quem modum
est applicabilis ad puncti-
pia huius artis: vt cū ipsa
diffinatur. Per quē modūz
habitus naturalis ⁊ mora-
lis differunt: Quid est concretū habit⁹
⁊ quid habituet eum: Uade ad. 21. capitulū qđ
est de habitu.

8. De questionibus situs.

De qñstio-
bus situs.

Situs quibus principijs hui⁹ ar-
tis est applicabilis: cū quo pōt
diffiniri: Utrū sit⁹ sit accides:
in quo correlatiua entij assueat: Quid
est concretum situs: Situs a quo orit⁹:
⁊ vbi ē: Uade ad. 22. capitulū qđ ē de situ.

8. De questionibus temporis.

Tempus quid ē: Querit⁹ ē
pus quib⁹ pñcipijs ē appli-
cabile: Tēp⁹ cū quo ē mul-
tiplicatū: Utrū motus sit si-
gnū tēporis: Quid ē pñcipiū
tēporis: Uade ad. 23. capitulū
quod est de tempore.

De questionibus loci.

Ocus qđ ē: Loc⁹ ad que pñ-
cipia explicata ē applicabi-
lis: Utrū locus sit mobilis:
Loc⁹ a quib⁹ orit⁹: qđ ē con-
cretū loci: Utrū collocabile
⁊ mobile sint signa loci: Et respondēdū
est qđ sit: Uade ad. 24. capitulum quod
est de loco.

De questionibus motus.

Orus ad que pñcipia ē ap-
plicabilis: Correlatiua mo-
tus a quib⁹ correlatiuis oriū-
tur: Utrū nat⁹ correlatiuis
mot⁹ nascat⁹ mot⁹: Utrum
mot⁹ absolut⁹ sit innatus:
Utrū mot⁹ inat⁹ sit sensibilis: Utrū mo-
bile sit dispositio mot⁹: vtrū in cursu mo-
tus sit moueaz mot⁹: vtrū appetitus sit
cā mot⁹: vtrum celū mediante motu ha-
beat correlatiua: qđ est pñcipiū motus.
Utrū celū descat in motu aut i mobili:
vade ad. 25. capitulū qđ est de motu.

De questionibus immobilitatis.

Immobilitas qđ est: immo-
bilitas quib⁹ pñcipijs ē appli-
cabilis: Qđ est concretum
immobilitatis: Que sunt cor-
relatiua immobilitatis: Im-
mobile qñre ē immobile: querit⁹ p quē mo-
dū aliqd mobile est immobile: Uade ad
26. capitulū qđ est de immobilitate.

De questionibus instinct⁹ nature.

Instinct⁹ naturalis qđ ē: In-
stinct⁹ naturalis quib⁹ pñci-
pijs ē applicabilis: Qđ est
cōcretū instinet⁹ naturalis:
querit⁹ qđ ē gñalis fons: p
quē qlibet forma agit scđz suā specē: va-
de ad. 27. ca. qđ est de instinctu nature.

De questionibus appetitus naturalis.

De qñstio-
bus instin-
tus natu-
re.

De qñstio-
bus appe-
titus natu-
ralis.

Appetitus naturalis p quez modū diffiniri pot? Appetitus naturalis quibus principijs applicari pot? Quare principia generalia pcedūt appetitū? Que sunt cause cōcreti appetitus? Vtrū appetitus quiescit extra appetibile? Appetitus ex quo durat? Appetitus ex quo crescit? Vtrū appetitus sit mouens et motus? vade ad. 28. capitulum qd est de appetitu naturali.

82 De questionibus attractionis.

De qñstio-
bus attra-
ctionis.

Querit/diffinitio attractionis quō fieri pot? Attractio ad que principia est applicabilis? vtrum attractionis aliquo modo sit de gñe passionis? Vtrum attrahens attrahat attrahibile extra suā essentia? Attrahēs ex q attrahit attractibile? quid ē pcretū attractio nis? vtrū attrahibile sit subiectus attractionis? ipsa sit habitus attractibilis? Quare ē attractio? vtrū attrahēs attrahat p suā specie? Attractiones morales a qd attractionib? deriuant? vade ad. 29. capitulum qd est de attractionibus.

82 De qñstionibus receptionis.

De qñstio-
bus rece-
ptionis.

Receptio qd ē? Receptio ad que principia est applicabilis? vtrū receptio respectu quorū correlatiuorū sit de genere actiōis vel passionis? querit/receptio vbi recipit receptibile? de quo recipit illud? qñre recepit illud? vtrū recipiēs sit de gñe potētiae? corruptibile de gñe obiecti? Vtrum potētia moueat se cum obiecto? aut obiectū moueat potētia? Qd est pcretū receptiōis? Vtrū sit gen? generalissimū? receptibile sit subalternū? Et vtrū receptibile hab. at species? vade ad. 30. capitulum quod est de receptione.

82 De qñstioibus fantasmatis.

De qñstio-
bus fantas-
matis.

Fantasma quid ē? Fantasma vi diffiniri possit? qd? principijs est applicabilis? Vtrūq? fantasmata sint in subiecto in potētia p possibile? aut in obiecto p materia? potentia vbi recipit fantasmata? vtrū fantasmata possint generari sine potētie passiōe? vtrū fantasmata sint in fieri p sensum? imaginatio

nē sine intellectu in facto ē? Per quem modū generat? sciētia siue mos? Per quē modū idē fantasma recipit i diuersio modo an aia? Quare fantasma ē magis generale in hoīe q in brutis? Vtrū fantasmā sit subiectū siue concretū fantasie? vtrū fantasmā sit cōstitutū ex similitudinib? principiorū? Vtrū fantasma sit in sensu? vade ad. 31. capitulum quod ē de fantasmate.

De questionibus plenitudinis. 83

Plenitudo qd ē? Diffinitio plenitudinis qd? picipha est applicabilis? vtrū potētia sine correlatiuis possit esse plena? vtrū elementatū absq? essentia? elementorū sit plēnū? vtrū ociositas si vacuitas potētiae qd est cōcretū plenitudinis? vtrū plēnū possit impleri cū nō plēnis? vtrū correlatiua principiorū sint genera plenitudinis? vtrū plēnū dicat esse? non plēnū nō esse? vtrū habitus positius sit de genere plenitudinis? et habit? pnativ? d genere vacuitatis? vtrum gñatio tēdat ad plēnū? corruptio ad nō plēnū? vade ad 32. capitulum qd est de plenitudine.

De qñstio-
bus pleni-
tudinis.

De questionibus diffusionis. 83

Diffusio qd est? Et sua diffinitio ad q principia ē applicabilis? Quot sunt correlatiua diffusionis? vtrū bonitas sine sua diffusionē innata possit se diffundere extra aliā essentia? vtrū diffusum sit subiectus diffusionis? vtrū ipsa sit habit? diffusi? vtrū diffusio significet essentia? vtrū diffusio significet gen? restrictio species? vtrū diffusio sit cā largiatus? restrictio auaricie? vade ad. 33. capitulum quod ē de diffusionē.

De qñstio-
bus diffu-
sionis.

De questionibus digestionis. 83

Digestio qd est? et sua diffinitio quibus principijs ē applicabilis? correlatiua digestio nis ad que correlatiua sunt applicabilia? Quod est concretum siue subiectum digestionis? vtrū species potentiarum digerant? et digeruntur? Et vtrum per eundem modum digeruntur in sensitiua? sicut in vegetatiua? et imaginatiua? sicut in sensitiua et irra-

De qñstio-
bus dige-
stionis.

Undecima pars.

tionatiua: sicut in imaginatiua. vade ad 34. qd est de digestionē.

83 De questionibus expulsionis.

De q̃stio-
bus expul-
sionis.

Expulsio quid est? Et in quibus principijs sua diffinitio est applicabilis? Que sunt signa expulsionis? et in quibus subiecti ipsa signa consistunt? Utrū vnus fantasma expellit aliud fantasma: sicut in vegetatiua solum nouum expellit solum vetus? Utrū actus vnus habitus expellit alius actū alius habitus. Quod est concretus expulsio? Utrū peccatū expellatur a gratia diuina? Et respondendum est qd non. quia nunq̃ fuit in ipsa: sed expellit a peccatore p ipsam. Vade ad. 35. capitulum quod est de expulsionē.

83 De q̃stionibus significationis.

De q̃stio-
bus signi-
ficationis

Significatio qd est? Et sua diffinitio quibus principijs est applicabilis? Utrū bonus sit signū bonitatis: et econuerso? Occultatio qd est? et sua diffinitio quibus principijs est applicabilis? Utrū occulte sit signū occultationis et econuerso? Utrū esse sit signū essentie et econuerso? Utrū accidens sit signum substantie et econuerso? Utrū magnitudo bonitatis sit signū bonitatis et econuerso. ¶ Utrū vnū et contrarium sit signum sui contrarij: et econuerso. ¶ Utrū imaginatio sine signo possit imaginari: et intellectus sine signo possit intelligere? Utrum actus sit signum potentie? Utrum affectus sit signum mentis? Utrum sensibile sit signum sensus. ¶ Utrum subiectum sit signum predicationis et econuerso. vade ad. 36. capitulum qd est de significationē.

83 De q̃stionibus pulchritudinis.

De q̃stio-
bus pulch-
ritudinis.

Pulchritudo quid est? Et sua diffinitio quibus principijs est applicabilis. ¶ Utrum magnitudo sit pulchritudo bonitatis? Utrum correlatiua sint pulchritudines bonitatis. ¶ Utrū virtutes morales sint pulchritudines. ¶ Utrum maioritas sit pulchritudo virtutis? Utrum vitia sint pulchritudines hominum? Utrum maior fides sit pulchritudo maioris legis. Utrū

dispositio et proportio sint pulchritudines. ¶ Utrum vltimus finis sit pulchritudo. vade ad. 37. capitulum quod est de pulchritudine.

83 De questionibus nouitatis.

Quintas quid est? Utrū effectus possit esse sine nouitate. ¶ Utrum tempus et locus possint esse sine nouitate: et econuerso? Quare scda nouitas antiquat primā nouitatem. ¶ Utrum infinitas et eternitas sint de genere nouitatis. ¶ Quare nobilitas consistit magis p antiquitatē q̃ p nouitatē. ¶ Quare noua placeat hominibus: ex eo quia sumus in via. ¶ Utrū motus possit esse sine nouitate? Vade ad. 38. capitulum quod est de nouitate.

De que-
stionibus
nouitatis

83 De questionibus ydee.

Ydea qd est? Et sua diffinitio ydee quibus principijs est applicabilis? Utrū ydea eadem possit esse extra correlatiuos diuinos. ¶ Utrū nouitas sit effectus ydee. ¶ Utrum effectus ydee impediatur ipsam? Utrum finitum et nouum impediatur infinitum et eternum: et econuerso? Utrum ydeatus sit similitudo siue signum ydee? vtrum ydee sint infinite per causam et finite p effectū? vade ad. 39. ca. qd est de ydea.

De q̃stio-
bus ydee.

De questionibus mathematicis.

Mathematica quid est? ¶ Utrū mathematica sit cā omnium scientiarum? ¶ Utrū mathematica sit signū ydearū. Quare mathematica est extra naturā: ex eo qd extra animam non est. ¶ Quare corpus est diuisibile in infinitum: ex eo quia mathematica est instrumentum infinitatis diuisionis? Quare mathematica est signum infinitatis? ¶ Utrum mathematica sit sicut habitus intellectus quo ad infinita intelligibilia: sicut fides quo ad infinita credibilia? vade ad. 40. capitulum quod est de mathematica.

De q̃stio-
bus mathe-
maticis.

De questionibus entis
in potentia.

De qñtiō
bus entis
in potētia

Ens in potentia existens qd est: vtrū ens existens in potentia sit extra motū/ qñtitate et hmoi? Querit/ quomodo generant accidentia: Vtrum vnum accidēs oriā ab altero: sicut morā motu: rēp titas a qñtitate: rhuuimodi. ¶ Per quē modū substantia oriū ab altera substantia: rñuū accidēs ab alio accidente: r accidēs a substantia: vade ad. 41. capitulū qđ ē de ente in potentia.

87 De questionibus pūctitatis

De qñtiō
bus pūctitatis.

Punctitas quid ē? ¶ Quare punctus est? ¶ Vtrum punctus sit in sensu/ imaginatione: ¶ Vtrū solus intellectus attingit pūctū naturāle: cuius punctus naturalis nunq̄ in sensu/ nūq̄ in imaginatione: ¶ Querit/ cū quo intellectus facit de ipso scientiā: Quare punctus est indiuisibilis: Vade ad. 42. capitulum quod est de punctitate.

87 De qñtiōibus linee.

De qñtiō
bus linee.

Linea quid ē? Quare linea est secunda pars corporis: Vtrum linea sit ex punctis Quae est prima pars corporis: ¶ Que sunt primitiue cause qñtatis cōtinuē discretē? ¶ Posito q̄ linea non sit ex punctis: vtrū ipsa sit diuisibilis: ¶ Que est cā lōgitudinis? Quae est cā latitudinis? ¶ Sup̄ficies a q̄ causat: profunditas a qđ oriū. ¶ Que autem est in generatione/ aut rotunditas/ aut lōgitudō/ aut latitudo/ aut profunditas: Quae sunt principia primitiua corporis: Quare circūferētia ē altior figura: vade ad. 43. capit. qđ est de linea.

87 De questionibus trianguli.

De qñtiō
bus trian
guli.

Triangulus quid est? r vbi ē st triangulus naturalis? ¶ Per quem modū vnus angul⁹ triāguli regnat sup̄ alijs. ¶ Per quē modū triāgul⁹ est assituat⁹ in gñatio ne r corruptio: ¶ Querit/ angulus triāguli ex quibus est cōposit⁹ i elemētato: quot triāguli sunt assituat⁹? Corpus ex quibus est plēnū: vtrū aliqd sit in intellectu qđ nunq̄ fuerit in sensu? Vade ad 44. capi. qđ est de triangulo.

De questionibus quadrāguli. 87

Quadrangulus qd est: Quadrangulus est diuisibilis in quatuor āgulos qñcos. Quadrangulus naturalis habet quatuor angulos rectos.

¶ Per quē modū in elemētatis sit multiplicatio naturalis: Quare in naturalibus prima multiplicatio sit p lineā: r secūda p angulū acutū: r tertia p angulū rectū: r vltima p circulū. ¶ Vtrū in naturalibus/ punctus r circul⁹ sint extremitates: Quae cause sunt rectitudinum et obliquitatum: Vade ad. 45. capitulum quod est de quadrangulo.

De questionibus circuli. 87

Circulus quid est? ¶ Quare circulus est vltima figura: ¶ Quare circulus continet in se omnes alias figuras exp̄sue non econuerio? Quae sunt partes primitiue circuli: Circulus quare ē maior figura/ quae esse potest: Vtrū circulus sit signū infinitatis: vtrū motus circularis sit signū operis infiniti: vade ad. 46. capitulum quod est de circulo.

De qñtiō
bus circuli.

De questionibus corporis. 87

Corpus quid est? Quae sunt partes corporis differentes species: Vtrū corpus sit ex pluribus speciebus cōstitutū? Quare corpus agit p suam speciem? vtrum aliqua species sit ex pluribus speciebus cōstitutā. Quare corpus tātmō diuisibile sit: Et quare corp⁹ h3 qñtate cōtinuā r discretā? Quare vnū corp⁹ terminat⁹ in alio corp⁹ Corp⁹ ex qđ ē cōpositū? Quare octaua sphaera nō est in loco? Quō corp⁹ p̄sistit in tpe/ loco r motu: ¶ Quare oē corp⁹ ē finitū: vtrū i corp⁹ sit mor⁹ intrinsec⁹ r extrinsec⁹: vade ad. 47. capitulū qđ est de corpore.

De qñtiō
bus corp⁹
ris.

De questionibus figure. 87

Figura qd est: Figura p quē modū est diuersimode sensibilibus et imaginabilibus: Figura ex quibus est: Vtrum figura sit obiectum forme/ signum, vel subiectiue. mō

De qñtiō
bus figure

Undecima pars

terie. Figura cui sensui est maius obiectum? Utrum aia retineat sensibilitates per figurā post mortē? Uade ad. xlvij. caplm qđ est de figura & cetera.

De questionibus generalium
rectitudinum. 84

De q̄stioi
bus g̃na-
liū rectiū
dinum.

 Quare sunt sex rectitudines? et quare sunt sex? non plures? neque pauciores? Que sunt centri cauerne? Et viri motus esset possibilis sine sex rectitudinibus? Viri sex rectitudines sex linc. partes cõssinas. lices ipsius mor? Viri linc. dyametralis sit vna rectitudo septẽ rectitudinũ? Cuz octaua sphaera sit corpus: quare non habet septem rectitudines? ex eo qz figura octaua non habet in sua essentia lineam diametralem? Vade ad. xlii. capitulum qd est de septem rectitudinibus.

De questionib⁹ monstruo-
sitatis. 89

De q̄stioi
bus mon-
struosita-
tis.

Monstruositas qđ ē? Utñ mō-
struositas sit diuinitus motus
in naturalib? Utñ monstruo-
sitas pñstat in medio habitus
positiui? pñuatur? Utñ possit dari ge-
nerale monstruositas a qua descendit
monstruositates particularē? Utñ mō-
struositas sit extra correlatiuos natura-
les? vđe ad l. caplin qđ est de monstruo-
sitate. ¶ Qđhic qđ vñrū monstruositas
sit a cōtingētiis? a dicēdu est qđ sic eo
qđ ipa nō hñ rectū instinctū a appetitū

84 De q̃stionib⁹ derivationis.

**De officiis
bus deri-
vationis.**

 Eriuation qđ est: vtrum de-
riatio cōtineat in se cōre-
latiua? Quē sunt cause de-
riuationis? qui sunt effect?
deriuationis? Utrū motus
sit possibilis sine deriuatione? vtrum ex
dispositione ⁊ proportione sequat deri-
uatio? A quo ⁊ quomodo deriuan? scie.
et sic quæ de mechanicis: et vade ad
h. capitulum qđ est de deriuatione.

84 De questionibus vmbre.

De dñi
bus ym-
bre.

Quæbra quid est? utrū ymbra sit
habitus priuatiuus? Que est
causa ymbrie? Color cuius est?

Et figura vmbre cuius est? Vmbra quomodo est: vtrum sit vna vmbra generalis a qua descendant omnes vmbre particulares? Cū cristallus sit diaphannus: quare est vmbrosus? Cum sol luna sint corpora diaphana: quare luna est corpus vmbrosius: sed sol non? Cam. peccatum sit dyaphannus: quare est vmbrosius. vtrum monstruositas sit vmbra nature. Vtrum ignorantia sit vmbra intellectus vtrū peccatum sit vmbra virtutis. yadē ad. ij. caplm qđ est de vmbra:

85 De questionibus speculi.

Speculum quid est. Quare speculum recipit figuras: et vitru simpliciter non: vmbra speculi a quo est. Que sunt principia vmbre speculi. quare speculum integrū causat vnā vmbzanz: quando est diuisum / plures euldem speciei. et respondendū est per hoc qd sua q̄ritas est continua ⁊ diuisa. vade ad liij. caplm qd est de speculo.

De q̄stio
bus specu
li.

85 De questionibus coloris et colorati.

olor quid est. Color quid ē in supradicto. Correlatiua coloris de quibus correlatiui sunt habitus. Color ē quibus est. Utrum possit dari vnus color sub quo sint plura colorabilia. vtrum color coloret aeren per suam speciem. Color quomodo est propria passio et appropriata. Quare visus non potest attingere colorem ab q̃s figura. Per quem modum vnus habitus est supra alium. Quare non sunt multe albedines differentes specie. Et respondendum est et eo q̃ color est genus generalissimum: et vade ad. liij. capituluꝝ quod est de colore.

De q̄stio
bus colo
ris ⁊ colo
raū.

8. De questionibus propor-
tionis et proportionati.

Roportio qd est: et sua diffi-
nito ad que principia est
applicabilis. ¶ Principia
pportionis q sunt. Utrū p-
portio sine dispositioe ⁊ co-
ditioe ee possit, ytrū i ppor

De q̄stioi
bus ppoz
tionis ⁊ p
portionati

tionem sit manifestat: Quare infinitus
et finitus non proportionantur? ¶ Posito quod in-
finitus non haberet correlativum: verum finitus
tunc esset ei proportionatus? Utrum novitas pro-
portionetur eternitati? Et verum in infinita-
te possit esse proportio? Uade ad. 55. capi-
tulum quod est de proportionibus et proportionato.

De questionibus dispositionis et dispositi. 85

De quibus
dispositio
et dispositi.

Dispositio quid est? Que est
dispositio substantialis: et quod
accidentalis? Utrum lapsus sit
tantum dispositus quod sit sen-
satus? ¶ Utrum sensus sit dispo-
situs ad sentire. ¶ Utrum sensus sit tantum
dispositus quod sit imaginatus? ¶ Utrum ima-
ginatio est disposita ad imaginandum?
Utrum imaginatio sit tunc disposita quod sit
intellecta? ¶ Utrum intellectus ad intelligen-
dum? Utrum deus sit magis dispositus quod sit
intellectus? ¶ Intellectus? ¶ Huiusmodi ad intel-
ligere? Utrum intellectus sit magis dispo-
situs ad credere in deum quam ad intelligen-
dum ipsum? Et respondendum est quod sic: me-
diante tamen fide. ¶ Utrum deus sit ma-
gis dispositus recolere quam memoria recolere
ipsum? Et respondendum est quod sic: alio-
quin frustra esset spes. Utrum deus sit ma-
gis dispositus amari quam voluntas humana
ad diligendum ipsum? Et respondendum
est quod sic: alioquin frustra esset caritas.
¶ Utrum deus sit magis dispositus ad
creare mundum quam mundus ad esse creatus?
Et respondendum est quod non: effectus enim
non tantum est capax per suam passionem quam
causa per suam actionem. Aliter enim celum esset
ita capax ad essendum magnum extensum et
infinite sicut ad essendum creatum ab eter-
no: quod est impossibile: propter quod in-
tellectus cognoscit quod impossibile est ce-
lum esse ab eterno: et de hac cognitio-
ne voluntas valde letatur. Uade ad. 56.
capitulum quod est de dispositione. ¶ Adhuc
queritur: Utrum deus sit tantum dispositus ad
agendum infinite per suam infinitatem ad
eternitatem? ¶ Utrum ad intelligendum et volen-
dum per suum intellectum et voluntatem?
Et respondendum est quod non: nam in deo
non est prius nec posterius. ¶ Utrum
deus sit magis dispositus ad creandum
maiores creaturas quam minores? Ad quod
dicendum est quod sic: sicut maior efficiens
est magis dispositus ad faciendum maius
quam minus. ¶ Omnibus istis sic consi-
deratis intellectus et voluntas sunt yal-
de dispositi ad agendum.

De questionibus creationis et creati. 85

Creatio quid est? Quare est
creatio in creatore et in crea-
to? Creatio per quod modum
transit de ydea in ydeatum?
Uade ad. 57. capitulum quod est
de creatione et creato.

De quibus
creatio
et
creati.

De questionibus predestinationis. 85

Predestinatio quid est? Utrum
predestinatio sit ydea? Qua-
re in predestinatione ydea
precedit ydeatum creatum? Pre-
destinatus per quem modum
consistit in predestinatione? Predestina-
tio per quem modum est diversimode?
Per quem modum predestinatio et libe-
rum arbitrium se habent in subiecto in
quo sunt. ¶ Posito quod predestinatio contra-
peret liberum arbitrium: verum mun-
dus esset creabilis: et iusticia dei suum
actum in ipso habere posset? Uade ad. 58.
capitulum quod est de predestinatione.

De quibus
predestinatio
et
predestinatus.

De questionibus misericordie. 85

Misericordia quid est? Utrum
misericordia sit in eternita-
te ydea? Utrum aliqua mis-
ericordia sit deus? Utrum de-
us sit magis dispositus ad par-
cendum quam peccator ad pec-
candum? Utrum predestinatio et mis-
ericordia in subiecto novo conveniant: si-
cut in eternitate? Utrum predestinatio
possit impedire actum misericordie et ius-
ticie? Et respondendum est quod non. Et
vade ad. 59. capitulum quod est de misericordia.

De quibus
misericordia
et
misericordie.

De questionibus necessitatis et necessitati. 85

Necessitas quid est? Necessi-
tas quid est in deo? Necessi-
tas quid est in subiecto novo?
Utrum divina iusticia et
divina misericordia necessi-
tant hominem ad gloriam? Ipso
faciente penitentiam de commissis. ¶ Utrum
misericordia et iusticia dei possint tan-
tum necessitare hominem ad beatitudinem
iudicando et parcendo? ¶ Predestinatio

De quibus
necessitas
et
necessitati.

Undecima pars.

et divina sapientia per intelligere? Et
vade ad. 60. capitulum quod est de ne-
cessitate et necessitato.

86. De questionibus fortune et fortunati.

De ques-
tionibus
fortune et
fortunati.

Fortuna qd hz? Ubi est subie-
ctū fortune. Que sunt pici-
pia fortune? Utrū fortuna
habeat p^o de esse p suū esse
etū q^o p semetip^o hz? utrū for-
tuna fortunet fortunatū: aut fortunat^o for-
tunet seipsum cū fortuna: sicut scis q fa-
cit se sciēte cū intellectus? Et responden-
dū est q nō: qz scis facit se sciēte cū inel-
ligere: fortunatus aut facit se fortunatū
cum ignorātia. ¶ Fortūa quō ē. vade ad
61. capitulum quod est de fortuna.

86. De questionibus ordinatio- nis et ordinati.

De ques-
tionibus
ordinatio-
nis et or-
dinati.

Ordinatio quid est? Ordina-
tio ubi incipit: ubi desinit? q
sunt principia primū: or-
dinatiois: utrū predestina-
tio et celus possint destruere
ordinationē hominis: et plātū: et aialū
et elemētū: vade ad. 62. capitulum qd
est de ordinatione.

86. De questionibus consilij et cōsulti.

De qñtio-
nib^o consi-
lij et cōsulti.

Consiliū quid est? Consiliū ad
q principia est applicabile:
utrū consiliū habeat p^o principia
gñalia cū quibus sit gñale?
utrū consiliū discursus p prin-
cipia et regulas sit formatū: et nō discursus
sum p ipas sit difformatū. utrū consiliū
discursus p principia et regulas sit asser-
tū: et nō discursus sum p ipas sit dubitabi-
le et pculosum? utrū consiliū de cōngen-
tibus sit pculosum? Quare consiliū pñsit
magis p prius q^o p poster^o? utrū igno-
rantia et peccatū sint inimice consilij? vade
ad. 63. capitulum.

86. De questionibus gratie et gratiati.

De qñtio-
nib^o gra-
tie et gra-
tiati.

Gratia qd ē? Gracia cū quib^o
principijs cognoscit: utrum
gratia possit esse in subiecto
indisposito: utrū grā possit
esse ables charitater: utrum

spes cū gratia sit formata. utrū fides si-
ne gratia sit frustrā? Que virtutes regu-
runt maiore dispositionē ad recipiendū
gratiā: aut cardinales aut theologicales?
Gratia qre est: de quo est? et quāta est?
Et utrum sit propria passio. Gracia quō
est? et ubi est? et cum quo ē? Et vade ad
64. capitulum.

De qñtioib^o pfectiois et pfecti.

Perfectio quid est. perfectio
a quo derivat. Perfectio cū
quibus quiescat? in quo de-
scit. utrū summa pfectio sit
perficere pfectus de pfecto.
utrū pfectū possit pficere pfectū de imp-
fecto: utrū potentia sine actu sit pfecta?
utrū vltim^o finis sit de genere pfectiois.
utrum perfectio moralis sit signum pfe-
ctionis naturalis. vade ad. 65. capitulum.

De qñtio-
nib^o pte-
ctionis et
perfecti.

De questionibus declaratio- nis et declarati.

Declaratio quid est? Intelle-
ctus ubi declarat dubium.
Declaratio p quē modum
occurrit tanq^o habitus. quid
est materia declarationis?
hac arte. vade ad. 66. capi.

De ques-
tioib^o de-
claratiois
et declarati.

De questionibus transsubsta- tiationis et transsubstantiati.

Transsubstantiatio qd ē. utrū
transsubstantiatio sit fieri aut
in facto esse. Transsubstantia-
tio quare est. Transsubstan-
tiatio quomō fit. Cū quo fit
transsubstantiatio. Transsubstantiatio ex q
est. Transsubstantiatio quomodo pñsit
in tempore et loco. vade ad. 67. capitulum.

De qñtio-
nib^o trans-
substantia-
tionis et
transsubsta-
tiati.

De questionibus alteratiois.

Alteratio quid est? Alteratio
naturalis et alteratio mora-
lis per quem modum diffe-
runt. Utrum alteratio natu-
ralis consistit per potentias
innatas: et moralis per na-
tam. Alteratio ex quo est. et quare est. et
quomodo est. et ubi est. et cum quo est. vade
ad. 68. capitulum.

De qñtio-
nib^o alte-
rationis.

De questionibus infinitatis

et infinitati. 86

aut honor honorati. vade ad. 71. capitul.

De qñstio-
bus infini-
tatis et in-
finitati.

Infinitas quid est? Vtrū infi-
nitas hz correlatiuos sibi
coessentialios et naturales?
Infinitas cū quibus est con-
ditionata. Vtrum infinitas
possit impediri. ¶ Vtrū enti
infinito competat magis infinite q̃ fini-
to finire. Vtrū potentia quā hz ignis ad
cōburendū infinita ligna/si haberet illa/
sit signū infinitatis diuine et infirmitatis di-
uini? Vtrum virtus quam hz intellectus
humani durans in eternum et haberet
sufficientiam obiectorum et multiplicar-
et numerū infinitū intelligendo et sit
deuolūtate diligendo/sit signū infinita-
tis et sui finire. ¶ Posito q̃ celū habe-
ret memoriā innatā et motū in eternum
numeraret et recoleret dies infinitos:
queritur vtrū ista memoriā esset signū
infinitatis et eternitatis et actūz carū:
scilicet infirmitatis et eternare? Et responde-
dum est q̃ sic vt per locum a minori pa-
ter: et regula b. hoc negare non potest: et
vade ad. 69. capitulum.

86 De questionibus deceptio-
nis et decepti.De qñstio-
bus decep-
tionis et
decepti.

Deceptio quid est? habet po-
tētiū et pūatiū per quem
modū differūt in deceptiōe.
Vtrū decipiens decipiat se:
ipsum: et sic de decepto. De-
ceptio ex quo fit: et quomodo fit: et quo-
modo cognoscitur: et cum quo fit: et cum
quo cognoscatur: et vade ad. 70. capitul.

De questionibus honoris et
honorati. 87De qñstio-
bus hono-
ris et hono-
rati.

Honor quid est? Quare hono-
rās est p̃ prius: et honorat⁹
p̃ posterius. Quare vitupe-
rans est magis vituperat⁹
q̃ ille cui infertur vitupe-
ratio. Quare petens sibi honorem non
potest ab ipso saturari? Et respondēdū
est ex eo quia soli deo debet honor ab
omnibus. Queritur vtrum petēs magis
honorem p̃ se q̃ pro deo/peccet plus q̃
alius qui peccat p̃ auariciā? aut p̃ aliud
peccatū. Vtrum deus requirat aliud ab
hominib⁹/nisi honore sibi. Qd ē magis
signū honoris dei: aut honor honoratis?

De questionibus capacita-
tis et incapacitatis. 87

Capacitas quid est? Capaci-
tas et incapacitas i q̃ differe-
runt. Quid est cā rudiat⁹
intellect⁹. Quare intellect⁹ ē incapaci-
tatis magis capax ad numeran-
dū vnitates infinitas in numero: posito
q̃ sufficerent ei obiecta q̃ ignis ad com-
burendū omnia corpora/si de lignis ha-
beret sufficientiam. Vtrum intellect⁹ de
se sit magis capax ad intelligendum q̃
ad ignorādū. vade ad. 72. capitulūz.

De qñstio-
bus capa-
citatis et
incapaci-
tatis.De questionibus existentie et
agentie. 87

Existentia quid est? Agentia
quid est? vtrū aliq̃ existentia
possit tantā agentia in se cō-
tinere quāta ipsa est. Vtrū
principia prime figure possint
existere in aliqua essentia sine agen-
tia. vtrum intellectus separari possit tā-
tum intelligere q̃tum existere. vtrum
principia possint esse in subiecto absq̃
posse potestatis. vade ad. 73. capitulum
quod est de existentia.

De qñstio-
bus existe-
ntie et agen-
tie.De questionibus comprehen-
sionis et apprehensionis. 87

Comprehensio quid est? Et
apprehensio quid est. In-
tellectus per quem modū
est comprehendens et ap-
prehensio. Quare sensus
non potest tantūz compre-
hendere sensibile sentiendū q̃ intel-
lectus intelligendū. vtrū intellectus possit
magis comprehendere intelligibilia q̃
ignis ignibilia. Quare potentie impe-
diuntur per apprehensionē et nō p̃ cōpre-
hensionē. ¶ Vtrū celū mouens in eternū
cōprehenderet plures dies q̃ ignis plu-
ra ligna ad cōburendū? Ad qd dicendū
est q̃ sic: eo quia celum causaret dies in
sua essentia: ignis autem non causaret i
semetipso in alio ligna. ¶ Vtrum per com-
prehensionem et apprehensionem intel-
lectus/celum et ignis sint similia signa
infinitatis dei creationis mundi. Vade
ad capitulum. 74.

De qñstio-
bus compre-
hensionis et ap-
prehensionis.

Undecima pars.

De questionibus inuentio- nis et inuenti.

87

De qstio-
nib⁹ inue-
ntiois et in-
uenti.

Inuentio quid est? Quid est inuentum? Intellectus ubi inuenit inuentum? Utrū inuentio sit habit⁹ innatus? Utrū intellectus possit inuenire inuentū extra suam essentia? Intellect⁹ quomodo et cum quo inuenit inuentum? Utrum inuentū sit subiectum scientie? Utrū imaginatio inueniat imaginatū extra suā essentia? Et verū sensus inueniat sensibile extra suam essentiam? Uade ad ad. lxxv. capitulum.

otentia/ obiecti et actus qui sunt. Utrū actus consistat in medio potencie et obiecti. Utrū act⁹ sit mouens et motus. Utrū potentia sit mouens et mota. Utrum potentia moueat se cum obiecto aut obiectū simplr moueat potentiam. Utrū mobilitas obiecti sit per prius aut per posterius. Utrū sit dare obiectū intrinsecū et extrinsecū actui q obiectū est prius: aut intrinsecū aut extrinsecū. Uade ad ad. lxxviij. capitulum.

De qstio-
nib⁹ potē-
tie/ obiecti
et actus.

87

De qstionib⁹ generationis/ et corruptionis/ et priuationis.

Generatio qd est. Corruptio qd est. Priuatio qd est. Utrū gñatio et corruptio et priuatio sint si- mul et semel in subiecto. Utrū gñatio sit actiua: et corruptio sit passiua. Utrū idēz agens sit gignēs et corrūpēs. Utrū priuatio sit de gñe gñatiois et cor- ruptionis. Utrū priuatio dicat essentia, Utrū sensus attingat generationē et cor- ruptionem et priuationē. Utrū genera- tio et corruptio et priuatio sint principia naturalia. Utrū corruptio existat inter generationē et priuationē. Utrum cor- ruptio existat inter esse et nō esse. Uade ad lxxix. capitulum.

De qstio-
nib⁹ gñatio-
nis / et
corruptio-
nis/ et pri-
uationis.

De questionibus similitu- dinis et similitati.

87

De qstio-
nib⁹ simi-
ludinis et si-
milati.

Similitudo quid est? Simili- tudo a quib⁹ orit⁹. Simili- tudo ex quibus est? Agens et patiens in quibus sunt simili- tes? Queritur quomodo di- uersa sunt similia? Quare similitudo sine concordantia esse non potest? Que sunt similitudines superiores et infe- riores? Prius et posterius in quib⁹ sunt similia? Utrū deus habeat sibi simile? Utrū vna similitudo moueat alia. Utrū vnum simile sit de altero simili. Utrum intellect⁹ habeat similia. Utrū plures sint similitudines q dissimilitudines. Uade ad ad. lxxx. capitulum.

De questionibus theologie.

88

De questionibus antecedens et consequentis.

87

De qstio-
nib⁹ ante-
cedentis et
consequentis

Antecedens quid est. Et conse- quens quid est? Utrū inter an- tecedentē et psequentiē sibi dare mediū necessariū. Utrū ante- cedens et consequens possunt esse absq correlatiuis principiorum. Utrum vlti- mus finis sit antecedēs aut consequēs. Uade ad lxxxij. capitulū. ¶ Adhuc que- ritur cur homo sit inferius: et animal su- perius: quare homo est antecedēs: ani- mal autē consequens. Quare antecedēs est prius: consequens aut posterius? So- lutiones in predicto capitulo.

Theologia qd ē. Utrū theo- logia sit scia. Theologia p que modū est scia. Utrū sit scibile deū esse. Utrū sit sci- bile q deus nō est planta/ lapis et hmoi. Utrū correla- tiua dei sint scibilia. Utrū de⁹ possit dis- finiri. Utrū essentia dei sit scibilis. Utrū scia et charitas dei sint scibiles. Utrū ius- titia et misericordia dei sint scibiles. Utrū sit scibile deū non esse. Utrum im- perfectio in deo sit scibilis. Utrūz perfe- ctio dei sit scibilis. Utrū intellectus hu- manus acquirat maius meritū/ deū in- telligendo/ q in eū credendo. Utrū deus sit tantum intelligibilis a nobis/ qrum amabilis. Utrū fides eleuet tantū intel- lectus ad intelligentiū dñm/ q charitas voluntatem ad diligentū illum. Utrum in obiectando dominū/ spes consistat in- ter intelligere et amare. Per quē modus cognoscitur que lex est vera. Per quem modum multa vera dici possunt in in-

De qstio-
nib⁹ theo-
logie.

De questionibus potentie/ obiecti et actus.

87

intelligendo et amando. Uade ad. lxxi. cap.

larem cum linea quadrangulari: et eon
uerso. Uade ad. lxxij. capitulum.

85 De questionibus philosophie.

De questionibus philosophie.

Philosophia quid est. Quod est maius subiectum intellectui philosopho operanti. Intellectus per quem modus est valde generalis. Per quem modus intellectus est valde artificialis: ad attingendum obiecta. Utrum philosophia sit imago theologie. Utrum intellectus absque magna dispositione et proportionem possit esse altus. Utrum deficientibus proportionem et dispositionem deficiat intellectus. Utrum intellectus absque philosophia possit in sua natura. Utrum intellectus absque arte possit esse altus. Utrum intellectus cum arte distat ab ignorantia. Uade ad. lxxij. capitulum.

88 De questionibus geometrie

De questionibus geometrie.

Geometria quid est. Quod est subiectum geometrie. Geometria cum quo mensurat mensurabile. Utrum theologus possit sic mensurare principia prime figure: sicut geometria angulos acutos et rectos. Mensurare a quo principis oriuntur. Que sunt subiecta mensure. Utrum quantitas sit habitus. Geometria per quam principia explicata et explicata in arte ista. Utrum noue subiecta sint subiecta geometrie. Utrum geometria possit mensurare noue subiecta secundum modum eorum. Geometria cum quo principio: et per quem modum est discursus per artem istam. Queritur ubi sunt loca applicabilia ad geometriam. Et respondendum est quod illic ubi locutus est de quantitate. Quod per quem modum intellectus inuenit geometriam et vix ipsa. Geometria per quem modum a sensibus abstrahit mensuras mathematicas: et multiplicat illas. Per quem modum geometria cum angulis sensibilibus multiplicat angulos extra sensum. Utrum geometria faciat scientiam de quantitate sensata: aut de quantitate extra sensum. Utrum geometria sit subiectum sue signum: siue instrumentum theologo ad mensurandum naturam: et moralem ad mensurandum moralitatem. In geometria que sunt mensure prius: et que per posterius. Per quem modum geometria potest mensurare lineam circuli: larem extensam: et quadrare circulum. Circulus per quem modum quadrari potest: hoc est mensurare lineam circuli.

De questionibus astronomie.

Astronomia quid est. Utrum astronomia dependeat a geometria. Utrum sit alia occasio sphaera: siue alius modus siue aliud celum stellatum. Cum sol non sit calidus: quare calefacit aerem. Multe alie questiones possent fieri de astronomia: quarum solutiones sunt implicatae in tertio subiecto quod est de celo. Sicut si queratur: posito quod esset alia sphaera: utrum essent distantie et propinquitates inter ipsas in actu aut in potentia. Uade ad. lxxij. cap.

De questionibus astronomie.

De questionibus arithmetice.

Arithmetica quid est. Utrum arithmetica dependeat a geometria. Que sunt principia primitiua arithmetice. Que est causa numeri. Numerus quot species habet. Utrum numerus par sit prius: aut numerus impar. Que sunt correlatiua numeri. Queritur per quem modum prima unitas est principium numerorum: et prima et secunda tertie unitatis. Quare numerus perficitur in tribus unitatibus. Utrum tertia unitas sit ita propinqua prime unitati sicut secunda: que est prima multiplicatio numeri. Per quem modum geometria et arithmetica sunt similes. Uade ad. lxxij. capitulum.

De questionibus arithmetice.

De questionibus musice.

Musica quid est. Quare est cum quibus principis definitio musice significatur. Quare sunt sex gradus musice. Que sunt principia primitiua vocis. Quare sunt vocales: et non plures: neque pauciores. Uox a quo oritur. Consonantes a quo oritur. Quare ista littera est magis componibilis cum alijs litteris in alphabeto: quam a. et s. et v. et quare: et non causant consonantes sicut faciunt a. et v. Vocales per quem modum applicant diuersimodis elementis. Queritur: quare o. in voce attribuitur celo. utrum musica descenderet a geometria. Uade ad. lxxij. capitulum.

De questionibus musice.

Undecima pars.

De questionibus rhetorice.

addiscendum et magis permanens q. lo-
gica. vade ad. lxxvii. capitulum.

De qñsio-
bus rheto-
rice.

Rhetorica quid est? Quare
rhetorica est? (Que sunt
principia rhetorice? (Rhe-
toricus quomodo cum vno
principio colorat et ornat
aliud? Quomodo subiectū
ornatur cum predicato? Quomodo sub-
iectum ornatur cum suis correlatiuis?
(Quomodo vnu relatiuū ornatur cum
alio? (Per quē modū subiecta ornant
cum diffinitionib? (Quomodo rhetori-
cus ornat proportionem cum naturali
medio subiecti et predicati? (Rhetori-
cus quomodo ornat propositiones cum
medio accidentalī. (Cum quibus vo-
cabus significatiua colorat sua verba.
(Quare vox significans turpe signifi-
catū nō est de ratione rhetorice. (Qua-
re senectus / mors / october / z nouēber / z
hinsī / sunt signa turpiū significatiua?
(Quomodo rhetoricus cū pulchris ver-
bis laudat amicū / z vituperat inimicū?
(Quomodo rhetoricus cū pulchris ver-
bis scdm officii ornat sua verba? (Cū
quot gradib? rhetoricus ornat sua vba?
(Quomodo rhetoricus ornat substanti-
uum cū adiectiua. (Quomodo rhetori-
cus ornat et colorat formā cum materia
z e conuerso. (Rhetoricus cū quo medio
colorat principii / z finē. (Quare rheto-
ricus ornat magis sua verba cūz princi-
pijs substantialibus q̄ cū accidentalibus?
(Quomodo rhetoricus colorat sua ver-
ba cū possibili et impossibili? (Quomodo
rhetoricus colorat sua verba cū prouer-
bijs siue exemplis. vade ad. lxxvi. cap.

De questionibus logice.

De qñsio-
bus logice

Logica quid est? Logicus
cū quo cōcludit necessarie?
(Quomodo logicus inue-
stigat et inquit mediū in-
ter subiectū et predicatū?
(Quomodo logicus tra-
ctat de quinq; predicabilibus / z de decē
predicamentis. (Logica quibus princi-
pijs hui? artis est applicabilis. (Qua-
re logicus nō potest scire cōtra natura-
lem. (Per quē modum cognoscit q̄ hec
ars est generalis et logica particularis?
quare logica est labilis et infatibilis?
sed hec ars nequa? / q̄are logica non
sufficit ad inueniendū vā verā legem. Nec
autem ars sic quomodo ars ista / z logi-
ca differunt. Cum scientia ista cōtineat
in se logicam / quare est magis facilis ad

De questionibus grāmaticæ.

Grammatica quid est? (Grā-
matica in quot modos di-
uiditur? (Quomodo grā-
matica applicatur ad hanc
artē. Nomina grammaticæ
q̄b? principijs sunt applicabilia? (Pro-
nomen quibus principijs est applicabi-
le. (Verbum quibus locis huius artis
est applicabile. (Participiū i arte ista
vbi implicatur? (Coniunctio vbi impli-
cata est in hac arte? (Aduerbiū vbi im-
plicatur? (Prepositio vbi implicatur?
(Interiectio vbi est implicata? (No-
minatiuus casus vbi implicatur? (Be-
nitiuus casus vbi implicatur. (Datiuus
casus vbi implicatur? (Accusatiuus casus
vbi est applicabilis? (Locatiuus casus
vbi est implicatus? (Ablatiuus casus
vbi est applicandus? (Declinatio vbi
est applicabilis? (Cōiugatio vbi est ap-
plicanda? (Sensus vbi est applicandus?
(Regimē vbi implicatur? (Constructio
vbi est applicanda? (Orthographia vbi
est applicanda? (Figura vbi est impli-
canda? (Queritur vbi est fons grāmas-
ticæ in hac arte. vade ad. lxxvii. caplm.

De qñsio-
bus gram-
maticæ.

De qñsionibus moralitatis.

Moralitas quid est? (Que-
ritur vbi sunt loca morali-
tatis in hac arte? (Quo-
modo vtr? multiplicat. quō
vitiū multiplicat. quō per
tertiā figuram hoies virtu-
tibus bene vtiuntur. / per illā vitiā cor-
rumpuntur? (Quomodo virtutes / z viti-
tia sunt inuestigabiles per quartam fi-
guram? quomodo virtus / z vitium inue-
niuntur? (Per quem modum homo lu-
cratur virtutes aut peccata. (Et q̄ est
subiectum de istis? queritur per quem
modū homo potest esse altus in oratione et
contemplatione. vade ad. lxxxix. caplm.

De qñsio-
nibus mora-
litas.

De questionibus politice.

Politica quid est? Politica
vnde oritur? (Utrum poli-
tica sit tractabilis cum nouo
subiecto? (Publica utilitas
quomodo tractabilis ē. (Po-
litica cum quib? correlatiuis cognoscitur.

De qñsio-
bus politice.

¶ Quomodo politica est ordo in sensibus? ¶ Utrum politica contineat in se bene esse. ¶ Utrum politica descendat a rhetorica? ¶ Que sunt conditiones politice? que est forma generalis politice? que est particularis? ¶ Politica cum quibus habibus est sana? et cum quibus est infirma? Politica ex quibus vivit? et cum quibus mori? vade ad .xx. capitulum.

De questionibus iuris.

De qñsio
bus iuris.

¶ Quis est? quot sunt principia primitiva iuris? quod est subiectum iuris? ¶ Ius diuini quibus principijs attribuitur? ¶ Ius gentium quibus principijs attribuitur? ¶ Ius naturale quibus principijs attribuitur? ¶ Ius posituum quibus principijs attribuitur? ¶ Ius per quem modum consistit in alio? ¶ Quid habet ius in alio? ¶ Ius ubi habet ius formam et suam materiam? ¶ Ius ex quo est? ¶ Ius quare est? ¶ Ius quomodo se habet in iudicio? ¶ Utrum iusticia sit forma iuris? verum sit subiectum eius? ¶ Per quem modum iusticia potest esse forma iuris? et subiectum eius? ¶ Iusticia cum quibus principijs est discussa? et inuenta? ¶ Iusticia per quem modum transit de necessitate ad contingentiam? ¶ Per quem modum cognoscitur ius scriptum esse verum? quod est ius diffinatum? siue fictum? siue fantasticum? queritur per quem modum ius est verum? et ius necessarium? ¶ Per quem modum ius posituum ad ius verum? et necessarium reduci potest? verum ius positum quomodo non potest reduci ad ius necessarium? sit ius? Ius quomodo est tentabile? et cognoscibile? Ius per quem modum probatur? et fortificatur? et declaratur? queritur verum ius sit scientia? ¶ Utrum ius scriptum sit magis per credere quam per intelligere? ¶ Per quem modum iura intelligibilia et credibilia differunt? ¶ Conscientia per que iura consistit magis aut per iura credibilia? aut per iura intelligibilia? ¶ Utrum sanitas iuris consistat per intelligere? et infirmitas sua consistat per credere? quare ius scriptum consistat magis per memorem quam per intellectum? quare ius scriptum est tantum prolixum? Utrum credere et recolare sint cause plurimas iuris? ¶ Ius scriptum per quem modum est asseruatum in potestate alie? ¶ Utrum esset bonum translatare ius de credere ad intelligere? ¶ Per quem modum inuenitur forma et materia iuris? ¶ Utrum ius esse faciat iniuriam iuri. Et si faciant

per quem modum ipsam faciunt. Vade ad .xxi. capitulum. ¶ Dulte alie questiones possent fieri: quarum in paragraphis supradictis solutiones sunt implicite. Sed miratur intellectus. Quare maiores domini non reducant ius ad ipsum ex eo quia intellectus est prius: memoraria autem posterius.

De questionibus medicine.

¶ Medicina quid est? ¶ Medicina quibus principijs est res ductibilis. Sanitas quibus principijs est subiectum medicine. ¶ Per quem modum medicus ex mixture prima causat mixture secundam medicinam? que sunt principia primitiva medicine. ¶ Utrum medicina requirat imaginationem medici imaginetur imaginabilia per sensibilia. verum intellectus posset facere scientiam de medicina. ¶ Utrum medicina sit scientia. ¶ Medicina per quam potentiam anime est per prius? et per quam posterius? ¶ Per quod principium siue principia medicus ut scit medicinam? que sunt signa medicum? ¶ Utrum signa medicine representent primo ad intelligere? et deinde ad credere? et sic de imaginatione et sensu. quare medicina est ita difficilis et prolixa. ¶ In decoctione herbarum que herba habet maiorem virtutem? et que minorem? facta decoctione de rosa et viola? que istarum preualeat in virtute? quomodo medicus sciat gradum decoctionis siue vnguentum? ¶ Utrum vegetatiua et elementatiua sint subiectum medicine? et si sunt? queritur per quem modum sunt discussibiles per ipsam. ¶ Medicina scripta per antiquos quomodo est tentabilis per principia et regulas huius artis? queritur per quem modum medicina positiua potest reduci ad naturalem medicinam? queritur verum medicina sit sana per intelligere? sed infirma per credere. Vade ad .xxij. capitulum. ¶ Dulte alie questiones possent fieri de medicina: quarum solutiones sunt in predictis paragraphis implicite.

De qñsio
bus medi
cine.

De questionibus regiminis.

¶ Regimen quid est? quod est subiectum regiminis. ¶ Utrum virtutes sint vie regiminis? et si sunt? queritur si sunt per illud modum per quem sunt discussa in .xx. subiecto. ¶ Utrum virtutes

De qñsio
bus regi
minis.

Undecima pars.

non discurrantur per principia generalia/sint occulte? ¶ Utrum virtus occulta sit a cōtingētia. ¶ Utrum princeps indigeat cognoscere de se p illū modū p quē est discursus in primo subiecto: et si hoc nesciat cognoscere/querit vtrū debeat habere consiliarium qui hoc sciat cognoscere? ¶ Utrum princeps indigeat cognitione hominis: et si ipsam nō habet: queritur vtrū debeat habere hominem cognoscentem illū per quartū subiectū? Utrum principi cōpetat habere cognitionem imaginationis p quintū subiectū? ¶ Utrum principi cōpetat habere noticiā. 6. subiectū ¶ Per quē modū regimen principum ad artem reduci potest? ¶ Utrum princeps teneatur docere filium suum regimen artificialiter? Uade ad 93. capitulum.

93 De questionibus militie.

De questionibus militie.

Militia quid est? ¶ Utrum virtuosior sit subiectus militie? ¶ Quare est militia? Utrum miles teneatur scire quid est iusticia? Utrum miles debeat habere prudentiam? ¶ Utrum miles debeat habere fortitudinem? ¶ Que sunt altiores armature militum/vt sint vincētes non deuicti? vtrū militia ad artem liberalē reduci possit? ¶ Utrum nobilitas sit habitus militie? ¶ Utrum militi cōpetat imaginatio discursus per. 5. subiectū? et sensitiua p. 6. ¶ Quare aliquādo pauci milites devincunt multos? Et vade ad. 94. capitulū.

93 De questionibus mercature.

De questionibus mercature.

Mercatura quid est? ¶ Emēs et vendēs cū quibus principis habere se debet. ¶ Quid est subiectum mercature? Utrum acquirere maius pro minori sit subiectum mercature? ¶ Per quē modū mercator se debet habere supra subiectū mercature cum natura potentiarum animæ? ¶ Utrum vnus mercator sit melior mercator q̄ alter? p hoc quia iste sit melior vt potentia inferioribus et superioribus q̄ alter? ¶ Per quē modū vnus mercator scit vt melius potentia inferioribus et superioribus q̄ alter? Utrum mercatura positua possit reduci ad artem istam? ¶ Per quem modū vnus mercator multiplicat magis pecuniā q̄ alter? vtrū mercator cū subiecto

e. sciat se prolongare a cōtingētia. Per quē modū mercator d3 vt tēpore/loco et personis? ¶ Cū quō mercator sciat vtrū ppro a ppropiato i mercatura? per catura cū quō cognoscitur q̄ ipsa est habitus perfectus emētis et vendētiis? Uade ad. 95. capitulum.

De questionibus navigationis. 93

Navigatio quid est? Navigatio a quibus artibus descendit? Quod est subiectus navigationis? Que figura ē imago navigationis? Utrum imago sue figura sit subiectum navigationis? Querit p quē modum miliaria causantur et multiplicantur p rectā lineā et obliquā. Si quatuor miliaria causant tria/inde queritur quare bis quatuor causant sex? Per quē modū differūt theorica et practica in navigatione? Quare quatuor miliaria causant tria miliaria? Itē queritur q̄re octo penes meridiem et tria cū dimidio de. l. vsq̄ ad m. causant. 6. miliaria min⁹ q̄ria? Per quē modū cognoscit morē cōpositus ex lineis rectis et obliquis? Per quē modum naute cognoscūt i quo loco maris est naues? Per quē artem naute cognoscūt longitudes et p̄p̄nquitates mōtiū. Per quē modū vnus ventus habet maiore in̄p̄etiam ad vnum ventū q̄ ad aliū? Quomodo naute cognoscūt qualitates ventorum? Quomodo naute cognoscunt longitudes et p̄p̄nquitates ventorū? quō cognoscitur q̄litas pluuię? Quō p colores nubū cognoscuntur vēi? Quomodo pluuiā significat talē ventū et nō aliā? f̄aonius quē ventos significat? f̄aonius quomodo est assuetus? Et vade ad. 96. capitulum.

De questionibus navigationis.

De questionibus conscientie. 94

Conscientia q̄d ē? Conscientia p quē modū est assuetudo in anima? Utrum nouū subiectū sit dispositio conscientie? Que est cā conscientie magnę? Que est cā conscientie p̄e? Subiectum conscientie tēperate cum quib⁹ est? Conscientia vnde oritur? vnde nō? Conscientia quibus diffinitionibus principiorum est tractabilis? Conscientia cū quibus cognoscit. Qui sunt effectus conscientie? Utrum effectus conscientie sint signa conscientie vbi ē cū amor et vbi cū timore. Per quē modū conscientia cō

De questionibus conscientie.

assit i tpe. Cōscientia est quib⁹ vivit: & cū quibus morit^r. Cōscientia cū quo fortificatur: Cōscientia quōd crescit: Cōscientia cū quibus ligat^r: cū quibus dissolvit^r: Cōscientia quare nō dormit: Quomodo intellectus artificialiter cognoscit & attingit consentiam artificialiter: vade ad 97. capitulum.

De questionibus predicationis.

De qñstio-
nibus predi-
cationis.

Predicatio quid est? Quid ē subiectū predicationis? Que est magna materia predicationis? Utrum predicatio sine artificio sit magna? Utrum predicatio sine arte sit a continuentibus? Per quē modū predicatio est facilis et laudabilis? Predicatio p quē modū est fructuosa aut piculosa? Queritur / per quē modū predicator debet ordinare & coequare intellectū suū & voluntatem? vtrū in sermōe memoria sine artificio sit ociosa. Per quem modum vana gloria potest esse. quandoq; in sermone: Utrum intellectus et voluntas equaliter debeant quiescere in sermōe: Per quem modū predicator debet habitū re audientes ex amore: et timore in sermone? Per quem modum intellect⁹ dī esse discursivus p potētiās inferiores & superiores in sermone: Utrum predicator debeat magis vti naturali medio inter subiectū et predicationē q̄ medio accidentali: vtrum media naturalia & accidentalia existentia inter subiectū & predicationē inveniatur in nouo subiecto. Per quem modum sermo est inutilis? Cū sermones sint multi: miratur intellect⁹ q̄ regentes nō dimittunt magis peccatarios quo recordatis esse ex eo quia sermonatores non docent mediū naturale existens inter subiectū & predicationē? Per quem modum vocabula posita i thema te sint declaranda et evacuanda? Utrum sermo sit magis vitiosus per credere q̄ p intelligere? vtrū sermocinator indigeat habitu geometrie / arithmetice et rhetorice & logicę? Quare sermocinator debet esse theologus et philosophus? vtrū sermocinator debeat se inherere ad definitiones vocabulorū p quē modū est facilis ad inveniendū: Utrum predicator teneat dare magnā noticiā de deo: Sermocinator quibus tribus locis debeat applicare sermonē suū? Per quē modum sermo ad artē reduci pot^r: vade ad. 98. capitulum.

De questionibus orationis.

Ratio quid est? Querit^r / quo modo sit bona oratio. Quōd sit maxima / altissima & dulcissima oratio. Quōd contemplatōr ascendit ad orandū deum & suas dignitates cū secunda figura? Quomodo orator ascendit ad orandū deum per columnas siue per tabulam. Quomodo contemplatōr ascendit ad orandū deum p illū modū per quem ipse est discursivus & prius subiectū? Quomodo contemplatōr ascendit ad orandū deū per. 9. subiecta signata per c. d. e. f. g. h. i. k. Quomodo oratio ē formata aut difformata / fructuosa aut damnosa? Quomodo per iusticiā fit oratio? Quomodo fit oratio credendo siue per fidem? Quomodo fit oratio per conscientiam? Quōd fit oratio cū prosperitatibus et aduersitatibus. Quomodo fit oratio per sensum & imaginationem. Quomodo fit oratio per intellectū / memoriam et voluntatem? quomodo fit oratio per centum formas? Quomodo contemplatōr orat pro communi & pro speciali: vade ad. 99. capitulum.

De questionibus memorie.

Emotia quid est? Per quē modum memoria pfecte cognoscitur? Que est causa q̄ memoria sit disposita vti ipsa sit bona moraliter. Utrum memoria habeat ita magna recolibilia: sicut intellectus intelligibilia & voluntas amabilia. Quomodo memoria est conditionata a preteritis? Quomodo memoria pot^r p potestatem. Quomodo memoria est conditionata p intellectū aut voluntatem. Quomodo memoria se h̄z cū virtute siue cū vicio. Per quem modum memoria est vera siue falsa? Per quem habitum memoria causat delectationem aut tristitiam? Utrum memoria habeat differētiā recolēdo sicut intellect⁹ intelligēdo. Utrum memoria habeat suā concordabiliā sicut intellectus et voluntas habent suā. Quare memoria contradicit intellectui & voluntati. Quomodo memoria se habet cū principio. Utrum memoria habeat mediū sibi coessentiale. Quis est finis memorie. Quomodo memoria est habitus paucitius. Utrum vna memoria sit maior alia. vtrum essentia memorie augeatur aut diminuat^r. vtrum memoria sit equali-

De qñstio-
nibus me-
morie.

Duodecima pars De habituatiōe. Decimatertia pars.

ter cōmune intellectui et volūtatē? Quōd memoria se habet cū intelligere et credere: et cū velle et odire? Memoria quomōdō est habitus p̄uocatus? Uade ad centesimum capitulum.

De questionibus memorie per regulas.

De q̄stio-
bus memo-
rie per re-
gulas.

Queritur vtrum memoria ci-
uius recipiat species ab in-
tellectu q̄ a volūtatē? Cū
iā sit q̄stū quid ē memo-
ria: modo queritur quid ha-
bet in se memoria essentia-
liter? Memoria quid est in sciētia? vtrum
memoria habeat actus in subiecto et ob-
iecto? vtrum memoria sit ex seipsa? vtrum
memoria agat per suā speciē? Memoria
cuius est? vtrum memoria sit ex mate-
ria et forma? Memoria quo tendit. Qua-
re memoria est indiuisibilis. vtrum memo-
ria absq̄ q̄titate discreta possit habere
correlatiuos? que est p̄pua aut appo-
p̄ia? passio memorie? Memoria quōd cō-
sistit i tempore? Quare memoria est for-
tiz in p̄teritis q̄ in futuro? Memoria
vix conseruat suas species? Quomōdō
memoria disponitur ad obiectū? memo-
ria cum quo obliuiscitur? vadē ad rubri-
cam in qua est memoria discursu per re-
gulas. ¶ Dicitū est de q̄stioibus vnde-
cime p̄tis huius libri: data est doctri-
na per quam artista sciāt facere q̄stio-
nes et ad loca transmutare: et in soluēdo
q̄stiones consistit maxime p̄ctica
huius artis.

Duodecima pars prin- cipalis hui⁹ operis que est de habituatiōe.

Duodeci-
ma pars
principa-
lis huius
operis q̄ ē
de habi-
tuatiōe.

Ecce pars est
de habituatiōe hu-
ius artis: et diuidit
in tres p̄tes. Qua-
rū p̄ma est de 13.
p̄tib⁹ in q̄s hec ars
diuidit. Et illas ar-
tis hui⁹ artis ha-
bitus dicitur: vbi ipse
sciāt applicare q̄stionem ad illum lo-
cum: siue loca q̄stioni dispositum: siue
disposita secundum additionem mate-

rie q̄stionis. ¶ Secūda pars est vide-
licet q̄ habituatiō modū et p̄ocessū hu-
ius artis tenendum modum textus ad p̄-
bandum et soluendum q̄stiones p̄ce-
grinas isto modo per quem sunt expli-
cate in textu: si cui vnus exemplum q̄d
aliud est exemplificatum et declaratu.
¶ Tertia pars est videlicet q̄ ipse habeat
modum multiplicandi q̄stiones et so-
lutiones ad vnā et eandem conclusio-
nem: vt per tertiam et quartā figurā si-
gnificatū ē. ¶ Et hec de habituatiōe suf-
ficiat causa breuitatis.

Decimatertia pars prin- cipalis hui⁹ operis que est de doctrina.

Ars ista est
de doctrina: et ip̄a
diuidit in 4. p̄tes.
Quarū p̄ma est:
vt artista sciāt
alphabetum per fi-
guras et diffinitio-
nes regulas et affi-
tuationem tabule
corderenū. ¶ Sec-

Decima-
tertia pars
principa-
lis huius
operis q̄ ē
de doctri-
na.

cūda pars est q̄ ipse declaret bñ textū
scolariis rationabiliter: et non liget se
cum auctoritatibus aliorū: et q̄ scola-
res p̄legāt textum. Et si scolares dubi-
tauerint in aliquo petant a magistro il-
lud. ¶ Tertia pars est: q̄ magister faciat
q̄stiones tota scolariis: et soluat eas
rationabiliter secundū artis p̄cessū.
nā absq̄ ratione artista non potest bene
vni ista arte. ¶ Q̄ sciendum q̄ hec ars
tres amicos habet: videlicet subtilitatē/
intellectus et rationē et bonā attentionē.
Sine istis q̄d null⁹ hāc artē addicere
pōt. ¶ Quarta pars est q̄ magister fa-
ciat scolariis q̄stiones: vt ipsi de illis re-
spondeāt ei. Et dicat illis q̄ multiplicet
rationes ad vnā et eandē conclusionē: ad
hoc vt inueniāt loca rationē quorū sciāt
respondere et multiplicare. Si vero scola-
res nesciant respondere nec rationes mul-
tipicare nec loca inuenire: tūc magister
doceat scolares de p̄dictis.

Tendū q̄ sunt tres gradus
cōparatiōis. s. bonus / melior /
optim⁹: et sic ista sciētia habet
tres gradus ad addicēdū se:
cūdū seipsam. s. a bō habens

Optimū intellectum ⁊ fundatū in logica
⁊ in naturalib⁹ ⁊ diligentia: poterit ipaz
scire duob⁹ mensibus/ vno mēse p theo-
rica ⁊ altero mēse pro practica. ¶ Ho-
mo habens intellectū meliorem funda-
tum in logica ⁊ in naturalibus ⁊ dilige-
tia: poterit ipsam scire quattuor mēsi-
bus/duobus per theoricā ⁊ duobus per
practicā. ¶ Homo habēs intellectū sub-
tile ⁊ bonū ⁊ fundatū in logica ⁊ in natu-
ralibus ⁊ bonā diligentia poterit ipsam
scire in medio anno: videlicet trib⁹ mēsi-

bus per theoricā ⁊ trib⁹ per practica.
Et si non poterit addicere isto tempore
signū est qd habet rudem intellectum: et
q nō habet bonam diligentiam/aut est
occupatus in alijs. Et talis homo nunq̃
ipsam addicere poterit: verūamen ad
addiscendū hāc artē cit⁹ cōsulo qd pmo
addiscat ars brevis q sic intitulat. De
cū tua gratia/sapientiar amore/incipit
ars brevis q est unago artis generalis.
Nā ita scita ab intellectu subtili ⁊ fun-
dato/iple pot scire generalem artem.

brutus

Illuminati viri magistri Raymundi Lull. sacre pagine
professoris amplissimi ars magna: generalis et vltima: quarū
uis aliarum artium et scientiarum eiusdem Lull. enucleatiua:
cum cottationibus marginalibus et tabula siue indice: finē au-
spicata est optatum Lugduni per Jacobum Marechal calco-
graphum: sumptibus vero Simonis Vincent fidelis bibliopo-
le. Anno verbi incarnati. M. cccc. xviij. quinto idus mayas.

Registrum huius operis.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R. Omnes
sunt quaterini preter A ⁊ R qui sunt duetini.

Me dedit in lucem multos laumheta per annos

Desertam: doctis vndiq; liuor obest

Grata sophocleis fueram doctoribus olim

Sorbonicis: esse rursus habere peto

1380-825

Adrian
Naest
1744

N
839/2439

ARS MAGNA LVII

B

C

D

E

F

G

H

I

K

ALISVS IGNORATIVA

